BIBLIOTHECA
SCRIPTORUM GRAECORUM
ET ROMANORUM
TEUBNERIANA

DEMOSTHENES

ORATIONES

I

EDIDIT

FR. BLASS

EDITIO MINOR

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

	geh.	geb.
Euclidis [illegible]		
—— Data ed. *Menge*. Optica ed. *Heiberg*	10.—	11.20
—— Suppl. Ed. *M. Curtze*	6.—	6.60
Eudocia, Procl., Claud. ed. *Ludwich*	4.—	4.40
Eudociae violarium ed. *Flach*	7.50	8.20
Euripides ed. *Nauck*. 3 voll. Ed. III	5.70	7.20
Singulae tragoediae	—.30	—.60
Eusebius ed. *Dindorf*. 4 voll.	15.—	17.20
Eutropius ed. *Ruehl*	—.45	—.75
Fabulae Aesopicae ed. *Halm*	—.90	1.30
—— Roman. ed. *Eberhard*. Vol. I.	3.75	4.30
Favonii Eulog. de somn. Scip. ed. *Holder*	1.40	1.80
Firmicus Mat. edd. *Kroll, Skutsch*. I.	4.—	4.50
Floríleg. Graec. Sing. fascc. 1/10 je		—.50
—— —— —— 11/15 je		—.60
Florus ed. *Rossbach*	2.80	3.20
—— ed. *Halm*. **Ampelius** ed. *Woelfflin*	1.—	1.40
Frontini strategem. ed. *Gundermann*	1.50	1.90
Fulgentii opera rec. *Helm*	4.—	4.50
Gaius ed. *Huschke*. Ed. V	2.70	3.20
Galeni scripta minora. 3 voll.	7.50	9.—
—— instit. logica ed. *Kalbfleisch*	1.20	1.60
—— de victu atten. ed. *Kalbfleisch*	1.40	1.80
Gellius ed. *Hertz*. 2 voll. Ed. II	4.20	5.30
Gemini elem. astronom. ed. *Manitius*	8.—	8.60
Geoponica ed. *Beckh*	10.—	10.80
Georgius Cyprius ed. *Gelzer*	3.—	3.50
Germanici Aratea, epigr. ed. *Breysig*	2.—	2.40
Guilelmi Bles. Ald. com. ed. *Lohmeyer*	—.80	1.20
Heliodorus ed. *Bekker*	2.40	2.90
Hermippus dial. edd. *Kroll* et *Viereck*	1.80	2.20
Herodianus ed. *Bekker*	1.20	1.60
Herodotus edd. *Dietsch-Kallenberg*. 2 voll. (= 5 fascc.). Ed. II	2.70	3.60
Herondae mim. ed. *Crusius*. Ed. II	3.20	
—— Ed. III min.	2.40	2.80
Heronis Alex. op. I. Suppl. Ed. *Schmidt*	12.—	13.20
—— —— II, 1 edd. *Nix* et *Schmidt*	8.—	8.60
Hesiodus ed. *Flach*	—.45	—.75
Hesychius Milesius ed. *Flach*	—.75	1.10
Hieroclis Synecdemus ed. *Burckhardt*	1.20	1.60
Hieronymi de vir. ill. lib. ed. *Herding*	2.40	2.80
Hipparchus Bith. ed. *Manitius*	4.—	4.60
Hippocrates edd. *Kühlewein* et *Ilberg*. Vol. I	6.—	6.60
Histor. Apoll. reg. Tyr. ed. *Riese*. Ed. II	1.40	1.80
Historiae Augustae scr. ed. *Peter* 2 voll. Ed. II	7.50	8.60
Histor. Gr. min. ed. *Dindorf*. 2 voll.	8.25	9.30
—— **Rom. fragm.** ed. *Peter*	4.50	5.—
Homeri carm. ed. *Dindorf*. Ed. IV. Cum Sengebuschii dissert. Ilias	2.25	
—— —— —— Odyssea	2.25	
—— —— Ed. V cur. *Hentze*. Ilias 2 part.	1.50	2.20
—— —— —— Odyssea. 2 partes.	1.50	2.20
—— —— ed. *Ludwich*. Odyss. 2 voll. Ed. min. Utrumque vol.	—.75	1.10
[——] Iliadis carmina ed. *Koechly*.	3.—	3.60
Horatius ed. *Müller*. Ed. II maior	1.—	1.40
—— —— Ed. II minor.	—.75	1.10
Hyginus gromaticus ed. *Gemoll*.	—.75	1.10
Hymni Homerici ed. *Baumeister*	—.75	1.10
Hyperides ed. *Blass*. Ed. III	2.10	2.50
Iamblichi Protrepticus ed. *Pistelli*	1.80	2.20
—— de mathematica scient. ed. *Festa*	1.80	2.20
—— de Nicom. arithm. ed. *Pistelli*	2.40	2.80

	geh. M. ₰	geb. M. ₰
[illegible] voll.	21.20	24.40
Isaeus ed. *Scheibe*	1.20	1.60
Isocrates edd. *Benseler-Blass*. Ed. II. 2 voll.	2.70	3.60
Iuliani opera ed. *Hertlein*. 2 voll.	6.75	7.60
Iurisprudentiae anteiustinianae reliquiae ed. *Huschke*. Ed. V	6.75	7.40
—— —— —— Indices ed. *Fabricius*	1.80	
—— —— Supplementum	—.75	
—— antehadrianae qu. supers. ed. *Bremer*. I *M.* 5.— geb. *M.* 5.60. II, 1 *M.* 8.— geb. *M.* 8.60. II, 2	8.—	8.80
Iustiniani institut. ed. *Huschke*	1.—	1.40
—— novellae ed. *Zachariae*. 2 voll.	10.50	11.60
—— —— appendix I. *M.* —.60. geb. *M.* 1.—. II.	1.20	1.60
Iustinus ed. *Rühl*	1.50	2.—
Iuvenalis ed. *Hermann*	—.45	—.75
Iuvenci libb. evang. ed. *Marold*	1.80	2.40
Livius edd. *Weissenborn-Müller*. 6 voll.	6.—	9.—
Vol. I—IV = 8 fascc.; sing. fascc.	—.60	1.—
—— —— lib. I et II	—.45	
Lucani de bello civ. libb. ed. *Hosius*	3.60	4.20
Lucianus ed. *Jacobitz*. 3 vll. (= 6 ptt.)	6.30	7.80
Lucretius ed. *Brieger*. Ed. II	2.10	2.50
Lycophron ed. *Kinkel*	1.80	2.20
Lycurgus ed. *Scheibe*	—.60	—.90
—— ed. *Blass*. Ed. maior	—.90	1.30
Lydus ed. *Wachsmuth*. Ed. II	6.—	6.60
—— de mensib. ed. *Wünsch*	5.20	5.60
Lyrica, Anthol., ed. *Hiller*. Ed. IV	3.—	3.60
Lysias ed. *Thalheim*. Ed. minor	1.20	1.60
—— —— Ed. maior	3.—	3.60
Macrobius ed. *Eyssenhardt*. Ed. II	6.—	6.60
Manethon ed. *Koechly*	1.50	2.—
Marcellus ed. *Helmreich*	3.60	4.20
Marci vita S. Porphyrii	2.40	2.80
Martialis ed. *Gilbert*. Ed. II	2.70	3.20
Martianus Capella ed. *Eyssenhardt*	4.50	5.—
Maximus et Ammon ed. *Ludwich*	1.80	2.20
Metrici scr. Gr. ed. *Westphal*. Vol. I	2.70	3.20
Metrologici scr. ed. *Hultsch*. 2 voll.	5.10	6.—
Minucius Felix ed. *Baehrens*	1.35	1.75
Musici scriptores Graeci ed. *Jan*	9.—	9.80
—— —— Suppl.: melod. reliquiae	1.20	1.60
Mythogr. Gr. I. Apollod. ed. *Wagner*	3.60	4.20
—— —— II 1. Parthen., Antonin. Lib.	2.40	2.80
—— —— III 1. Eratosthenis Catast.	1.20	1.60
Natur. rer. scr. Graeci ed. *Keller*. I	2.70	3.10
Nicephori opuscc. hist. ed. *de Boor*	3.30	3.70
Nicephorus Blemm. ed. *Heisenberg*	4.—	4.40
Nicomachus ed. *Hoche*	1.80	2.20
Nonni Dionys. ed. *Koechly*. 2 voll.	9.—	10.—
—— paraphrasis ed. *Scheindler*	4.50	5.—
Odonis abb. Clun. Occup. ed. *Swoboda*	4.—	4.60
Onosandros ed. *Koechly*	1.20	1.60
Orosius ed. *Zangemeister*	3.—	3.50
Ovidius edd. *Merkel-Ehwald*. 3 voll.	2.90	4.10
—— —— Tristia *M.* —.45. geb. *M.* —.75. Fasti	—.60	—.90
—— metamorphos. del. ed. *Polle*	—.60	—.90
Palladius ed. *Schmitt*	5.20	5.60
Panegyrici Lat. XII ed. *Baehrens*.	3.60	4.20
Patr. Nicaen. nom. edd. *Gelzer*, **al.**:	6.—	6.60
Pausanias ed. *Schubart*. 2 voll.	3.60	4.60
Pelagonii ars veterinaria ed. *Ihm*.	2.40	2.90
Persius ed. *Hermann*	—.30	—.60

2 —

BIBLIOTHECA SCRIPTORUM GRAECORUM ET ROMANORUM TEUBNERIANA.

	geh. M. ₰	geb. M. ₰
Aelianus ed. *Hercher.* 2 voll.	9.—	10.05
—— —— varia historia	—.90	1.30
Aeneas ed. *Hug*	1.35	1.75
Aeschines ed. *Franke*	—.90	1.30
—— ed. *Blass*	2.40	2.80
—— —— Ed. mai. c. Ind. Aeschin.	8.—	8.60
[——] Ind. Aeschin. comp. *Preuss*	6.40	
Aeschyli tragoediae ed. *Weil*	1.50	2.—
Singulae tragoediae	—.30	—.60
[——] Schol. in Pers. ed. *Dähnhardt*	3.60	4.20
Alexander Lycop. ed. *Brinkmann*	1.—	1.25
Ammianus M. ed. *Gardthausen.* 2 voll.	7.20	8.40
Anacreon ed. *Rose.* Ed. II	1.—	1.40
Andocides ed. *Blass.* Ed. II	1.20	1.60
Anna Comnena ed. *Reifferscheid* 2 vll.	7.50	8.60
Anthim		
Antholo		
—— ——		
—— **Lat**		
—— ——		
Antipho		
Antonin		
Apollod		
Apollon		
Apolloni		
Appianu		
Apulei r		
—— Ap		
Archime		
Aristeae		
Aristopl		
Aristote		
ed.		
—— de		
—— phy		
—— eth		
—— —— Nicomachea ed. *Susemihl*	1.80	2.10
—— de coelo, al. ed. *Prantl*	1.20	1.60
—— de coloribus, al. ed. *Prantl*	—.60	—.90
—— politica ed. *Susemihl.* Ed. III	2.40	2.80
—— magna moralia ed. *Susemihl*	1.20	1.60
—— de anima libri III ed. *Biehl*	1.20	1.60
—— ars rhetorica ed. *Römer.* Ed. II	3.60	4.—
—— metaphysica ed. *Christ*	2.40	2.80
—— fragmenta ed. *Rose*	4.50	5.—
—— oeconomica ed. *Susemihl*	1.50	1.90
—— de plantis ed. *Apelt*	3.—	3.40
—— πολιτ. Ἀθην. ed. *Blass.* Ed. III	1.80	2.10
—— parva naturalia ed. *Biehl*	1.80	2.10
Arriani expeditio Alex. ed. *Abicht*	1.20	1.70
—— scripta minora ed. *Eberhard*	1.80	2.20
Athenaeus ed. *Kaibel.* 3 voll.	17.10	18.90
Augustini de civ. dei ed. *Dombart.* Ed. II. 2 voll.	6.—	7.20
—— confessionum ll. XIII ed. *Knöll*	2.70	3.20
Aulularia ed. *Piper*	1.50	2.—
Ausonius ed. *Peiper*	6.60	7.20
Autolycus ed. *Hultsch*	3.60	4.—
Avieni Aratea ed. *Breysig*	1.—	1.40
Babrius ed. *Schneidewin*	—.60	1.—
—— ed. *Crusius.* Ed. maior	8.40	9.—
—— —— Ed. minor	4.—	4.60
Bacchylidis carmina ed. *Blass.* Ed. II	2.40	2.90

	geh. M. ₰	geb. M. ₰
Benedicti regula ed. *Woelfflin*	1.60	2.—
Boetius de inst. arithm. ed. *Friedlein*	5.10	5.60
—— de consolatione ed. *Peiper*	2.70	
—— comm. in libr. Aristotelis περὶ ἑρμηνείας rec. *Meiser.* 2 voll.	8.70	9.70
Bucolici Graeci ed. *Ahrens.* Ed. II	—.60	1.—
Caesar ed. *Dinter.* Ed. II min.	1.50	2.10
—— —— bell. Gall. Ed. II min.	—.75	1.10
—— —— bell. civile. Ed. II min.	—.60	—.90
—— ed. *Kübler.* bell. Gall. Ed. min.	—.75	1.10
—— —— —— Ed. maior	1.20	1.60
—— —— bell. civ. Ed. min.	—.60	—.90
—— —— —— Ed. maior	—.90	1.30
—— —— b. Alex. b. Afr. Ed. mai.	1.—	1.40
—— —— —— Ed. min.	—.60	1.—
		1.90
		3.40
		3.40
		1.40
		—.75
		3.20
		—.90
		3.50
		7.40
		29.—
		2.20
		2.50
		7.20
		3.40
		4.20
		3.20
		1.60
Commodianus ed. *Ludwig.* 2 voll.	2.70	3.50
[Constantinus] Inc. l. de C. Magno ed. *Heydenreich*	—.60	—.90
Cornelius Nepos ed. *Fleckeisen*	—.30	—.60
Cornutus ed. *Lang*	1.50	2.—
Curtius Rufus ed. *Vogel*	1.20	1.60
Damasus ed. *Ihm*	2.40	2.80
Demetrius Cydonius ed. *Deckelmann*	1.—	1.40
Demosthenes edd. *Dindorf-Blass.* 3 voll. (= 6 partes.) Ed. IV min.	4.50	6.—
—— —— 3 voll. Ed. IV maior	7.20	9.—
Dictys ed. *Meister*	1.50	2.—
Dinarchus ed. *Blass*	1.—	1.40
Dio Cassius ed. *Melber.* 5 vll. Vol. I. II	8.10	9.20
Dio Chrysost. ed. *Dindorf.* Vol. II	2.70	
Diodorus ed. *Vogel.* 5 voll. Vol. I—III	11.20	13.—
Dionysius Halic. ed. *Jacoby.* Vol. I-III	9.60	11.40
—— opusc. rhet. edd. *Usener* et *Radermacher.* Vol. I	6.—	6.60
Diophantus ed. *Tannery.* 2 voll.	10.—	11.—
Dracontius ed. *Duhn*	1.20	1.60
Epic. gr. fragm. ed. *Kinkel.* I.	3.—	3.50
Epic. poes. gr. ludib. corpusc. I. ed. *Brandt* et *Wachsmuth.* 2 voll.	6.—	7.—
Epictetus ed. *Schenkl.* Ed. minor	6.—	6.60
—— —— Ed. maior	10.—	10.80

	geh. M. ₰	geb. M. ₰
Euclidis ... voll.	21.20	24.40
—— Dat...	1.20	1.60
—— Su... d. II.		
Eudocia ...	2.70	3.60
Eudocia ... voll.	6.75	7.60
Euripid... ae re-		
... V.	6.75	7.40
Eusebiu... ricius	1.80	
Eutropi...	—.75	
Fabulae ... s. ed.		
—— Ro... 5.60.		
Favonii ... II, 2	8.—	8.80
Hold... ke	1.—	1.40
Firmicu... voll.	10.50	11.60
Florileg... geb.		
—— —— ...	1.20	1.60
Florus ...	1.50	2.—
—— ed. ...	—.45	—.75
Frontin... ld	1.80	2.40
Fulgent... 6voll.	6.—	9.—
Gaius e... fascc.	—.60	1.—
Galeni ...	—.45	
—— ins... Hosius	3.60	4.20
—— de ... 6 ptt.)	6.30	7.80
Gellius ... I	2.10	2.50
Gemini ...	1.80	2.20
Geopon...	—.60	—.90
Georgiu...	—.90	1.30
German... I	6.—	6.60
Guilelm...	5.20	5.60
Heliodo... Ed. IV	3.—	3.60
Hermip... nor	1.20	1.60
Herodia...	3.—	3.60
Herodot... Ed. II	6.—	6.60
2 v...	1.50	2.—
Herond...	3.60	4.20
—— Ed...	2.40	2.80
Heronis ...	2.70	3.20
—— —— ... nhardt	4.50	5.—
Hesiodu... wich	1.80	2.20
Hesychi... Vol. I	2.70	3.20
Hierocl... 2 voll.	5.10	6.—
Hierony...	1.35	1.75
Hippar... d. *Jan*	9.—	9.80
Hippocr... iquiae	1.20	1.60
Vol... *Wagner*	3.60	4.20
Histor... in. Lib.	2.40	2.80
Histori... Catast.	1.20	1.60
2 v... *eller*. I	2.70	3.10
Histor... *de Boor*	3.30	3.70
—— Ro... *senberg*	4.—	4.40
Homeri ...	1.80	2.20
Cu... 2 voll.	9.—	10.—
—— —— ... *er*	4.50	5.—
—— —— ... *woboda*	4.—	4.60
—— —— ...	1.20	1.60
—— —— ...	3.—	3.50
[——] ... 3 voll.	2.90	4.10
Horati... geb.		
...	—.60	—.90
Hyginu... *Polle*	—.60	—.90
Hymni ...	5.20	5.60
Hyperides ... *ehrens*.	3.60	4.20
... *er*, al.:	6.—	6.60

	geh.	geb.
Iamblichi Protrepticus ed. *Pistelli*	1.80	2.20
—— de mathematica scient. ed. *Festa*	1.80	2.20
—— de Nicom. arithm. ed. *Pistelli*	2.40	2.80
Pausanias ed. *Schubart*. 2 voll.	3.60	4.60
Pelagonii ars veterinaria ed. *Ihm*.	2.40	2.90
Persius ed. *Hermann*	—.30	—.60

	geh. ℳ ₰	geb. ℳ ₰
Phaedrus ed. *Müller*	—.30	—.60
Philodemi de musica libri ed. *Kemke*	1.50	2.—
—— voll. rhet. ed. *Sudhaus.* 2 vll. Sppl.	11.—	12.60
Philoponus de opif. mundi ed. *Reichardt*	4.—	4.60
—— de aetern. mundi ed. *Rabe*	10.—	10.80
Philostrati opera ed. *Kayser.* 2 voll.	8.25	9.25
—— imagg. edd. *Benndorf* et *Schenkl*	2.80	3.30
Physiogn. scr. rec. *Foerster.* 2 voll.	14.—	15.20
Pindarus ed. *Christ.* Ed. II.	1.80	2.30
Plato edd. *Hermann-Wohlrab.* 6 voll. (=15 fascc.)	10.50	13.60
Plautus edd. *Goetz-Schoell.* Fasc. I. Amphitruo. Asinaria. Aulularia	1.50	2.—
—— —— II. Bacch. Capt. Casina	1.20	1.60
—— —— III. Cist. Curc. Epidicus	1.—	1.40
—— —— IV. *Men. Merc. *Mil. gl.	1.50	2.—
—— —— V. *Most. Persa. *Poen.	1.50	2.—
—— —— VI. *Pseud. *Rud. Stich.	1.50	2.—
—— —— VII. *Trin. Truc. Fragm.	1.50	2.—
—— —— Suppl.: de Pl. test. metr.	—.45	—.75
Sing. comoed. (*not. —.60. geb. ℳ —.90; rel.)	—.45	—.75
—— ed. *Fleckeisen.* Vol. I. II.	2.70	
Plini epistolae ed. *Keil*	1.20	1.60
—— libb. dub. serm. rell. ed. *Beck*	1.40	1.80
—— nat. hist. ed. *Jan-Mayhoff.* II—VI	22.—	24.70
Plinius et Gargilius Mart. ed. *Rose*	2.70	3.10
Plotinus ed. *Volkmann.* 2 voll.	9.—	10.10
Plutarchi vitae ed. *Sintenis.* 5 voll. (= 14 fascc.)	8.40	10.90
—— moralia ed. *Bernardakis.* 7 voll.	28.—	32.20
Poet. Lat. min. ed. *Baehrens.* 6 voll.	20.10	23.40
—— **Rom. fragm.** ed. *Baehrens*	4.20	4.80
—— **Latin.** eclogae ed. *Brandt*	1.—	1.40
—— **Graec.** eclogae ed. *Stadtmüller*	2.70	3.20
—— Anth. a. röm. Dicht. v. *Mann*	—.60	—.90
Polemon ed. *Hinck*	1.—	1.40
Polyaenus edd. *Wölfflin-Melber.* Ed. II	7.50	8.—
Polybius edd. *Büttner-Dindorf* 3 voll.	10.80	12.60
Pomponius Mela rec. *Frick*	1.20	1.60
Porphyrion ed. *Meyer*	4.20	4.80
Porphyrii opp. sel. ed. *Nauck.* Ed. II	3.—	3.50
Priscianus, Theodorus, ed. *Rose*	5.—	5.60
Proclus ed. *Friedlein*	6.75	7.30
—— ed. *Kroll.* Vol. I	5.—	5.60
—— —— Vol. II.	8.—	8.60
Propertius ed *Müller*	—.60	—.90
Ptolemaei, Cl., opera. I. Syntax. math. ed. *Heiberg.* P. I.	8.—	8.60
Quintiliani inst. ed. *Bonnell.* 2 voll.	2.40	3.25
—— —— lib. X ed. *Halm*	—.30	—.60
—— declamationes ed. *Ritter*	4.80	5.40
Quintus Smyrn. ed. *Zimmermann*	3.60	4.20
Rhetores Graeci ed. *Spengel.* 3 voll.	9.60	
Ruhnkeni elog. *Hemsterh.*	—.45	—.75
Rutilius Namatianus ed. *Müller*	—.75	1.10
Sallustius ed. *Eussner*	—.45	—.75
Scaen. Rom. poes. frgm. ed. *Ribbeck.* Ed. III. 2 voll.	9.—	10.20
Scribonii Largi conp. ed. *Helmreich*	1.80	2.20
Senecae opp. philos. ed. *Haase.* 3 vll.	8.10	10.—
—— —— (I. 2) de benef. de clem. ed. *Hosius*	2.40	2.80
—— —— (III) epistulae ed. *Hense*	5.60	6.20
—— scripta rhetor. ed. *Kiessling*	4.50	5.—
Serenus ed. *Heiberg*	5.—	5.50

	geh. ℳ ₰	geb. ℳ ₰
Sidonius Apollinaris ed. *Mohr*	4.—	4.60
Sili Italici Punica ed. *Bauer.* 2 voll.	4.80	5.60
Simeo Sethus ed. *Langkavel*	1.80	2.20
Sophocles edd. *Dindf.-Mekler.* Ed. min.	1.35	1.80
—— —— Ed. maior	1.65	2.20
Singulae tragoediae	—.30	—.60
[——] Scholia vetera ed. *Papageorgius*	4.80	5.40
Soranus ed. *Rose*	4.80	5.40
Statius edd. *Klotz, Kohlmann.* 2 vll.	7.55	9.—
—— **III. Lactant. Plac.** ed. *Jahnke*	8.—	8.60
Stobaei floril. ed. *Meineke.* Vol. IV	2.40	
—— eclogae ed. *Meineke.* 2 voll.	6.—	7.—
Strabo ed. *Meineke.* 3 voll.	7.80	9.50
Suetonius ed. *Roth*	1.50	2.—
Syrianus ed. *Rabe.* 2 voll.	3.20	4.10
Tacitus ed. *Halm.* 2 voll. Ed. IV	2.40	3.20
Vol. I. Annales. Uterque fasc.	—.75	1.10
Vol. II. Fasc. I. Historiae	—.75	1.10
Vol. II. Fasc. II. Germ., Agric., dial.	—.45	—.75
Terentius ed. *Fleckeisen.* Ed. II	2.10	2.60
Singulae comoediae	—.45	—.75
—— —— Ed. I.	1.20	
[——] Scholia ed. *Schlee*	2.—	2.40
Testamentum, novum, Graece ed. *Buttmann.* Ed. V.	2.25	2.75
Themistius ed. *Spengel.* 2 voll.	6.—	7.20
Theodorus Prodromus ed. *Hercher*	—.50	—.75
Theon Smyrnaeus ed. *Hiller*	3.—	3.50
Theophrastus ed. *Wimmer.* Vol. III	2.40	
Theophylacti historiae ed. *de Boor*	6.—	6.60
Thiofridi vita Willibr. ed. *Rossberg*	1.80	2.20
Thucydides ed. *Boehme.* 2 voll.	2.40	3.60
Tibullus ed. *Müller*	—.30	—.60
Tryphiodorus et Colluthus ed. *Weinberger*	1.40	1.80
Ulpianus ed. *Huschke.* Ed. V.	—.75	1.10
Valerius Flaccus ed. *Baehrens*	1.50	2.—
Valerius, Iulius, ed. *Kuebler*	2.70	3.20
Valerius Maximus ed. *Kempf.*	4.50	5.—
Varronis rer. rustic. libb. ed. *Keil*	1.50	2.—
Vegetius ed. *Lang.* Ed. II	3.90	4.40
Velleius Paterculus ed. *Haase*	—.60	—.90
—— —— ed. *Halm*	1.—	1.40
Vergilius Maro ed. *Ribbeck.* Ed. II	1.50	2.—
—— —— Bucolica et Georgica	—.45	—.75
—— —— Aeneis	—.90	1.30
—— ed. *Güthling.* 2 voll. Vol. I. Bucolica et Georgica	—.45	—.75
—— —— Vol. II. Aeneis	—.90	1.30
Virgilius gramm. ed. *Huemer*	2.40	2.80
Viror. clar. ep. ed. *Weber*	2.40	2.80
Vitae sanct. IX metr. ed. *Harster.*	3.—	3.50
Vitruvii de architectura libri X. Iterum ed. *V. Rose*	5.—	5.60
Xenophontis expeditio Cyri ed. *Gemoll.* Ed. min.	—.75	1.10
—— —— ed. *Gemoll.* Ed. maior	1.20	1.6
—— hist. Graeca ed. *Keller.* Ed. min.	—.90	1.
—— institutio Cyri ed. *Hug.* Ed. minor ℳ —.90. geb. ℳ 1.30. Ed. maior	1.50	2
—— commentarii ed. *Gilbert.* Ed. min. ℳ —.45. geb. ℳ —.75. Ed. maior	1.—	
—— scripta min. ed. *Dindorf.* 2 fascc.	1.35	2
Zacharias Rhetor, Kirchengesch. v. *Ahrens* u. *Krüger*	10.—	10
Zonaras ed. *Dindorf.* 6 voll.	19.50	22

DEMOSTHENIS

ORATIONES

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

VOL. I.

ORATIONES I—XIX.

EDITIO QUARTA CORRECTIOR

CURANTE

FRIDERICO BLASS.

EDITIO MINOR STEREOTYPA.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MCMI.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

Praefatio editionis quartae.

Quum bibliopola honestissimus mihi munus adornandae editionis quartae detulisset, id spectandum duxi, ut omnium qui usuri essent commodis quam maxime possem inservirem. Itaque cum praefatio critica, in qua lectionum a me nunc receptarum rationem reddidi, multum ultra Dindorfianae modum crevisset, hanc partem operis, quae discipulorum usui parum accommodata videretur, editioni maiori quae simul in lucem ederetur reservavi, huic autem minori nihil aliud praemisi quam, „chronologiam Demosthenicam“ a Dindorfio confectam, a me hic illic vel auctam vel mutatam.

D. Kiliae mense Septembri MDCCCLXXXIV.

Fridericus Blass.

CHRONOLOGIA DEMOSTHENICA.

De vita et scriptis Demosthenis quae vel ab veteribus tradita accepimus vel ex ipsius orationibus colligi possunt quum multam praebeant materiam dicendi, nos pro huius scriptionis consilio praecipua harum quaestionum capita breviter pertractabimus secundum temporum ordinem disposita exclusisque, quas cum rerum fide dignarum memoria permisceri incommodum est, narrationibus fabulosis, quales de Demosthene ut de aliis oratoribus, philosophis, poetis plurimas excogitarunt vel ab aliis excogitatas propagarunt biographi Graeci veteres, mendacissimum genus hominum, qui historiam Graecorum literariam commentis suis tam mature contaminarunt ut iam Plutarchi aetate, quamvis amplo omnis generis subsidiorum quibus nos hodie caremus apparatu instructi, vera ab falsis discernere difficile fuerit. Nam quum plurimos esse nossent qui de clarorum hominum vita omnia minima enarrari cuperent, quod genus scribendi hodie quoque a multis expeti videmus, curiositati lectorum, qui quid lectu iucundum esset multo magis quam quid rerum veritati accommodatum quaererent, certatim satisfacere studuerunt inventis plurimis quae vel per se parum credibilia essent vel inter se ipsa pugnarent vel contra manifestas temporum rationes peccarent. Cuiusmodi fabellis qui ita succurrere student ut vel additis vel detractis vel mutatis nonnullis veri quandam speciem iis concilient, vereor ne operam, nisi ubi res testibus idoneis agitur, plerumque perdant nihilque aliud consequantur quam ut narrationibus quae, quales ab veteribus traditae sunt, peritiori nemini fraudem facere possint, formam induant fallacem, quae etiam doctioribus lectoribus imponere possit.

OLYMP. 98, 4. (385/4 a. Chr.)

DEXITHEUS ARCHON

Annus natalis Demosthenis secundum Pseudo-Plutarchum in Vitis decem oratorum p. 845 D, qui Demosthenem archonte Callimacho (olymp. 107, 4 = 349/8) annum trigesimum septimum egisse ait: *ἑπτὰ καὶ τριάκοντα ἔτη γεγονὼς λογιζομένοις ἀπὸ Δεξιθέου εἰς Καλλίμαχον.* Huic anno sive potius uni ex insequentibus duobus conveniunt ipsius Demosthenis testimonia, quae infra sub olymp. 101, 1. 104, 1 memorabimus, faventque Hyperidis verba in oratione in lite Harpalica (olymp. 114, 1) contra Demosthenem habita col. XIX sq. ed. II. Blass. quo loco Demosthenes inter oratores numeratur qui annum aetatis sexagesimum superaverint, *οὐκ αἰσχύνει νυνὶ τηλικοῦτος ὢν ὑπὸ μειρακίων κρινόμενος περὶ δωροδοκίας. καίτοι ἔδει τοὐναντίον ὑφ' ὑμῶν παιδεύεσθαι τοὺς νεωτέρους τῶν ῥητόρων, καὶ εἴ τι προπετέστερον ἔπραττον ἐπιτιμᾶσθαι καὶ κολάζεσθαι. νῦν δὲ τοὐναντίον οἱ νέοι τοὺς ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη σωφρονίζουσιν. διόπερ ὦ ἄνδρες δικασταὶ δικαίως ἂν ὀργίζοισθε Δημοσθένει, εἰ καὶ δόξης ἱκανῆς καὶ πλούτου πολλοῦ δι' ὑμᾶς μετεσχηκὼς μηδ' ἐπὶ γήρως ὁδῷ κήδεται τῆς πατρίδος.* ubi quum *μειρακίων* aetas provectae Demosthenis aetati opposita sit, *ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη* parum recte vel pro *ὑπὲρ πεντήκοντα,* quod ipsum iam satis grave erat, vel pro *ἑξήκοντα ἢ μικρὸν ἔλαττω* (quemadmodum Demosthenes in caussa simili p. 564, 17 dixit, *γεγονὼς ἔτη περὶ πεντήκοντα ἴσως ἢ μικρὸν ἔλαττω*) dictum foret, si verum esset quod Dionysius Halicarnassensis in Epistula ad Ammaeum 1, 4 p. 724 Demosthenem olymp. 99, 4 (381/0) — *ἐνιαυτῷ πρότερον τῆς ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος* — natum esse dixit, de qua ratione infra dicemus sub olymp. 104, 1. Repetit hanc opinionem Dionysius ubi de anno natali Aristotelis agit, — qui secundum nostram rationem fere aequalis Demostheni fuit, non tribus annis maior, ut Dionysio videri debuit, — ibidem p. 727: *᾿Αριστοτέλης ἐγεννήθη κατὰ τὴν ἐνενηκοστὴν καὶ*

ἐνάτην ὀλυμπιάδα Διειτρέφους (sic scribendum pro *Διοτρεφοῦς*) *Ἀθήνησιν ἄρχοντος, γ'* (sic H. Wolfius pro *ιγ'*) *ἔτεσι Δημοσθένους πρεσβύτερος.* Dionysium quamvis non nominatum secutus est Zosimus Ascalonita, seculi quinti grammaticus (in Vita Demosthenis quam Dindorfius Scholiis praefixit vol. 8 p. 22, 10) numero anni iisdem quibus Dionysius usus est verbis designato, *ἐνιαυτῷ πρότερον τῆς ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος.* Itaque hi duo testes pro uno sunt numerandi. De anno autem natali Demosthenis et de numero annorum quos vixerit quod inter se dissentiunt scriptores, eo explicandum quod, quum certa testimonia veterum nulla essent, coniecturis uterentur quali de Dinarcho utitur Dionysius p. 638. *τίθεμεν δὴ αὐτὸν ἑβδομηκοστὸν ἔχοντα ἔτος ἀπὸ τῆς φυγῆς κατεληλυθέναι, ὡς καὶ αὐτός φησι, γέροντα αὑτὸν ἀποκαλῶν. — ὑποκειμένων δὴ τούτων ὁλοσχερεῖ λογισμῷ (τὸ γὰρ ἀκριβὲς οὐκ ἔχομεν) εἴη ἂν κατὰ Νικόφημον ἄρχοντα γεγονώς.* Idem de annis dicendum quibus Dionysius singulas Demosthenis orationes adscripsit non antiquiorum testium auctoritatem, sed suas aliorumve coniecturas secutus: de quo dicemus sub olymp. 107, 1. 108, 1. 110, 1.

Genere Demosthenes usus est mediocri. Nam patrem habuit cognominem, Paeaniensium pago adscriptum, officinae gladiariae possessorem, matrem vero Cleobulam, Gylonis cuiusdam Ceramensis filiam, quem proditionis Nymphaei, urbis Ponticae Atheniensibus tum tributariae[1]), reum factum in Bosporum profugisse, ut poenam imminentem evaderet, Aeschines narravit in orat. contra Ctesiphontem § 171 p. 78, 14. Addit idem alia de *Κήποις* oppido,

1) Harpocrat. s. v. *Νύμφαιον*, ubi Aeschinis locum citat, *Κρατερὸς ἐν θ' τῶν Ψηφισμάτων φησὶν ὅτι Ἀθηναίοις τὸ Νύμφαιον ἐτέλει τάλαντον.* Conf. Boeckh. Oecon. Athen. vol. 2 p. 658. De urbe ipsa v. Strabon. 7 p. 309. Gylonem per tempus aliquod debitorem aerarii fuisse, sed debitam pecuniae summam antequam moreretur solvisse refert Demosthenes in initio orationis contra Aphobum secundae p. 836. Quod negotium si quis cum A. Schaefero ad ea referat quae in Gylone criminatur Aeschines, coniectura utetur satis probabili.

quod ab tyrannis Bosporanis dono datum sit Gyloni, cui tum nupserit dives quidem mulier, sed Scythica natione, ex qua Gylo duas susceperit filias, posteriore tempore Athenas multis cum opibus missas, ubi altera 'ὁτῳδήποτε' (i. e. Demochari, ut novimus ex Demosth. orat. contra Aphobum p. 836), altera Demosthenis oratoris patri in matrimonium data fuerit violata lege Attica, qua cautum erat ne quis peregrinam uxorem duceret. Ex quo quae colligit Aeschines, Demosthenem populo Atheniensi natura esse inimicum habendum, quia avus maternus proditor, mater vero barbaro genere orta sit, etsi absurde et calumniose dicta sunt ut alia plurima quae in Demosthenem iecit Aeschines, facta tamen ipsa ita sunt comparata ut non videantur ex nihilo fingi potuisse. Itaque non multum tribuendum Plutarchi dubitationi in Vita Dem. c. 4: *ἃ δ' Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ εἴρηκε περὶ τῆς μητρός, ὡς ἐκ Γύλωνός τινος ἐπ' αἰτίᾳ προδοσίας φυγόντος ἐξ ἄστεως ἐγεγόνει καὶ βαρβάρου γυναικός, οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν εἴτ' ἀληθῶς εἴρηκεν εἴτε βλασφημῶν καὶ καταψευδόμενος.* In patre Demosthenis quod reprehendi posset ne Aeschines quidem repperisse videtur: *τούτῳ*, inquit l. c., *πατὴρ μὲν ἦν Δημοσθένης ὁ Παιανιεύς, ἀνὴρ ἐλεύθερος· οὐ γὰρ δεῖ ψεύδεσθαι.* quocum congruunt quae ex Theopompo memorat Plutarchus, fuisse illum *τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν*, quaeque Demosthenes ipse in laudem eius dixit p. 842 extr.

Fratrem Demosthenes orator nullum habuit, sororem unam, duobus annis minorem: vid. sub olymp. 100, 4. De uxore eius liberisque dicetur sub olymp. 106, 2.

OLYMP. 99.

ARCHONTES.

1. (384/3.) Diitrephes. 2. (383/2.) Phanostratus.
3. (382/1.) Euander. 4. (381/0.) Demophilus.

2 vel 3. Philippus (II.) nascitur (v. ad olymp. **111, 1**), Amyntae, Macedonum regis, et Eurydicae filius tertius,

imperii paterni post breve fratrum natu maiorum, Alexandri (II.) et Perdiccae (III.), regnum heres: v. ad olymp. 102, 3 et 103, 1. 105, 1. Contra hunc orationes quae Philippicae appellantur habuit Demosthenes: vid. sub olymp. 107, 1 et seqq.

4. Annus natalis Demosthenis secundum Dionysium, v. supra ad ol. 98, 4.

OLYMP. 100.

1. (380/79.) Pytheas. 2. (379/8.) Nicon.
3. (378/7.) Nausinicus. 4. (377/6.) Calleas.

OLYMP. 101.

1. (376/5.) Charisander. 2. (375/4.) Hippodamas.
3. (374/3.) Socratides. 4. (373/2.) Astius.

1. Moritur pater Demosthenis, viduam relinquens Cleobulam, filium vero septem, filiam quinque et quod excurrit annos natam: de quo ipsius oratoris testimonio constat in oratione contra Aphobum priore p. 814: *Δημοσθένης οὑμὸς πατὴρ κατέλιπεν — ἐμὲ ἕπτ' ἐτῶν ὄντα καὶ τὴν ἀδελφὴν πέντε, ἔτι δὲ τὴν ἡμετέραν μητέρα πεντήκοντα μνᾶς εἰς τὴν οἰκίαν εἰσενηνεγμένην.* Unde Plutarchus V. Demosth. c. 4: *ἀπολειφθεὶς ὁ Δημοσθένης ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἑπταέτης ἐν εὐπορίᾳ.* et Pseudo-Plutarchus in V. decem orat. p. 844 A: *καταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐτῶν ἑπτὰ μετ' ἀδελφῆς πενταέτιδος.* Quae sic sunt intelligenda ut Demosthenes septimo, soror quinto aetatis anno exacto, ipse octavum, soror sextum egisse annum dicatur quo tempore pater moriebatur: de qua ratione conf. sub olymp. 103, 3. Pater quum mortem appropinquare sentiret, testamentum fecerat, in quo haec praescripta fuerunt, quae rettulit Demosthenes l. c. p. 814. Tutores liberis suis elegerat Aphobum, sororis suae filium, et Demophontem, Demonis fratris filium, tertiumque adiunxerat Therippidem Paeaniensem, non cognatum quidem, sed familiae suae vetere amicitia iunctum. Duos autem cognatos illos ut arctiore etiam vinculo fami-

liae suae adiungeret, Aphobo iniunxerat ut Cleobulam viduam in matrimonium duceret[1]) cum octoginta minarum dote aedibusque suis cum omni supellectile uteretur donec Demosthenes filius adultus esset; Demophonti duo talenta statim solvenda legaverat ea conditione ut filiam tum septennem, quando nubilis facta esset, duceret; Therippidi denique septuaginta minarum usuras concesserat usque dum virilem aetatem attigisset Demosthenes, i. e. usque ad duodevigesimum aetatis annum. Ita hoc se consecuturum esse sperabat ut tutores non solum pupillorum, sed etiam ipsorum interesse censerent ut patrimonium non solum non minueretur, sed proba prudentique administratione adeo augeretur. Verum omnes illae praescriptiones parum sapienter, si verum volumus fateri, excogitatae effectum habuerunt plane contrarium atque Demosthenes, quum testamentum faceret, exspectaverat. Nam neque Aphobus viduam nec Demophon filiam[2]) Demosthenis in matrimonium petivit, uterque vero una cum Therippide non solum legatas sibi pecunias ceteraque emolumenta cupide arripuerunt, sed etiam reliquam quae nihil ad ipsos pertinebat sortem ita per decem annos administrarunt ut nullos unquam tutores vel impudentius vel manifestius bona diripuisse pupillorum Demostheni pronuntiare liceret in oratione priore contra Aphobum p. 815, ubi post tutelam decennem aedes duntaxat patris cum servis quattuordecim argentique minis triginta, quae omnia in unum collecta vix septuaginta minarum pretium aequare, ab tutoribus relictas esse ait pro quindecim talentorum pretio, quod mortuo Demosthene patre administrandum acceperant et intra decem annos facile duplicare potuissent (ut aesti-

1) Similiter Pasio uxorem suam Archippen legavit Phormioni cum dote multaque supellectile: vide orat. contra Stephanum 1. p. 1110.

2) Hanc postmodum Lachetem Leuconoensem uxorem duxisse filiumque ex ea habuisse Democharem, oratorem laudatissimum, refert Pseudo-Plutarch. V. decem orat. p. 847 C. De quo conf. Boeckh. Corp. Inscr. vol. 1 p. 464 et Westermann. in Commentationibus societatis lit. Saxonicae vol. 1 p. 119.

matur p. 862, 21), si pupillorum quam suo ipsorum commodo consulere maluissent. Quae omnia pluribus persequitur Demosthenes in orationibus quas contra Aphobum habuit, accurate subductis rationibus[1]. Cuius de actionis tempore et exitu dicemus sub olymp. 104, 1. Mater Cleobula quid de Aphobo, cui ab marito moriente uxor destinata erat, senserit et utrum fraudum ab Aphobo pariter atque ceteris duobus tutoribus factarum suspicionem aliquam habuerit an non habuerit, quum per totum tutelae ab illis gestae tempus superstes fuerit, ut constat ex oratione contra Aphobum II p. 842, 10, nescimus: avunculum Democharem pupillis succurrere voluisse legimus, sed nihil potuisse efficere (c. Aph. I p. 818).

In hanc olympiadem proximosque sex annos puerilis cadit institutio Demosthenis, de qua nihil singulare quod fide dignum sit memoratum videmus; ipse eam duobus in locis orationis de corona breviter memorat verbisque ut ipse dicit *μετριωτάτοις*, p. 312, 21: *ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν Αἰσχίνη, παιδὶ μὲν ὄντι φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καὶ ἔχειν ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι' ἔνδειαν, ἐξελθόντι δ' ἐκ παίδων ἀκόλουθα τούτοις πράττειν, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτ' ἰδίας μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι.* et iterum de Aeschine p. 315, 7: *ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων.* Tutores non admodum liberaliter ei providisse ex iis quae supra de tutoribus diximus conicere licet, fueruntque tam sordidi ut magistros adeo Demosthenis debita mercede defraudarent, quod Aphobo obicit Demosthenes p. 828, 4: *εἰς τοσοῦτον αἰσχροκερδείας ἦλθεν, ὥστε καὶ τοὺς διδασκάλους τοὺς μισθοὺς ἀπεστέρηκε καὶ τῶν εἰσφορῶν ἔστιν ἃς οὐ κατέθηκεν, ἐμοὶ δὲ λογίζεται.* quod ita exaggeravit Plu-

---

1) Has rationes tabulis confectis redituum et expensarum illustravit Voemelius in Museo Rhenano a. 1845 p. 434—445 et tractaverunt Naberus in Mnemosyne vol. 1 p. 186—199, R. Foersterus in Fleckeiseni Annal. a. 1874 p. 345, H. Buermannus ibd. a. 1875 p. 801.

tarchus[1]) ut Demosthenem ingenuarum artium rudem mansisse diceret. In arte gymnastica, quum corpore esset infirmiore, minus quam alios operae eum posuisse narrat Plutarchus[2]), indeque repetit factum ei a pueris aequalibus *Βατάλου* cognomen, cuius de origine et significatione, quam calumniose detorsit Aeschines[3]), nihil certi constitisse grammaticis ipse eorum dissensus arguit[4]), quorum hariolationibus etsi G. H. Schaeferi sententia praeferenda videtur (Appar. ad Demosth. vol. 1 p. 175), qui id ab linguae vitio quo Demosthenes laboravit[5]) derivan-

---

1) Vit. Dem. c. 4: *ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων ἠδικήθη τὰ μὲν νοσφισαμένων, τὰ δ' ἀμελησάντων, ὥστε καὶ τῶν διδασκάλων αὐτοῦ τὸν μισθὸν ἀποστερῆσαι. διὰ δὴ τοῦτο τῶν ἐμμελῶν καὶ προσηκόντων ἐλευθέρῳ παιδὶ μαθημάτων ἀπαίδευτος δοκεῖ γενέσθαι.*

2) Ibidem: *διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν καὶ θρύψιν, οὐ προϊεμένης τοῖς πόνοις τῆς μητρὸς αὐτὸν οὐδὲ προσβιαζομένων τῶν παιδαγωγῶν. ἦν γὰρ ἐξ ἀρχῆς κάτισχνος καὶ νοσώδης, καὶ τὴν λοιδορουμένην ἐπωνυμίαν, τὸν Βάταλον, εἰς τὸ σῶμα λέγεται σκωπτόμενος ὑπὸ τῶν παίδων λαβεῖν.*

3) De falsa legat. § 99 p. 41, 13: *ἐν παισὶ — ὢν ἐκλήθη δι' αἰσχρουργίαν τινὰ καὶ κιναιδίαν Βάταλος, ἐκ παίδων δὲ ἀπαλλαττόμενος καὶ δεκαταλάντους δίκας ἑκάστῳ τῶν ἐπιτρόπων λαγχάνων Ἀργᾶς ἐκλήθη, ἀνὴρ δὲ γενόμενος προσείληφε τὴν τῶν πονηρῶν κοινὴν ἐπωνυμίαν, συκοφάντης.* et similiter in orat. c. Timarch. § 126. 131. p. 17, 42. 18, 27, ubi Demosthenem introducit dicentem cognomen *ἐξ ὑποκορίσματος τιτθῆς* sibi impositum esse.

4) Plutarch. Vit. Dem. c. 4: *ἦν δ' ὁ Βάταλος, ὡς μὲν ἔνιοί φασιν, αὐλητὴς τῶν κατεαγότων, καὶ δραμάτιον εἰς τοῦτο κωμῳδῶν αὐτὸν Ἀντιφάνης πεποίηκεν. ἔνιοι δέ τινες ὡς ποιητοῦ τρυφερὰ καὶ παροίνια γράφοντος τοῦ Βατάλου μέμνηνται. δοκεῖ δὲ καὶ τῶν οὐκ εὐπρεπῶν τι λεχθῆναι τοῦ σώματος μορίων παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τότε καλεῖσθαι βάταλος.* Cnm his Aeschinisque verbis comparanda quae nihilo certiora protulerunt Pseudo-Plut. Vit. decem orat. p. 844 E. Libanius in Vita Demosth. p. 2, 22. Schol. Aeschinis p. 32 et 61 ed. Oxon. Phot. Bibl. p. 495, 32.

5) Demosthenem literam rho pronuntiare non potuisse primus, ut videtur, narravit Demetrius Phalereus, qui Demosthenem viventem viderat, memoratus a Plutarcho in Vita Demosth. c. 11 et Cicerone de divin. 2, 46, 9, post hos Pseudo-

dum esse censuit, rectius tamen, ut opinor, putabimus coniunctum cum reliqua corporis infirmitate linguae vitium effecisse ut *Βάτταλος*[1]) appellaretur. Cui interpretationi certe non repugnant verba quibus Demosthenes ipse in oratione de corona § 180 p. 288 hoc *ὑποκόρισμα* memorat. De Battalo tibicine aut poeta, qui duo homines an unquam exstiterint dubitat Meinekius Hist. com. p. 334, quae Plutarchus aliique commenti sunt grammaticorum sapiunt doctrinam parumque conveniunt aut nutrici Demo-

---

Plut. in Vitis orat. p. 844 D cum eoque Photius Bibl. p. 493, 5, Zosimus in Vita Dem. p. 20, 2 (ubi etiam *τὴν ἀκοὴν ἀσθενὴς* fuisse dicitur), Anonymus ibid. p. 25, 10 et scriptores Latini, Cicero de orat. 1, 61, 260. Quintilian. Inst. or. 1, 11, 5. 11, 3, 54. Valer. Max. 8, 7, 1. Demetrius Phalereus in Demosthenis certe rebus fide dignior est quam alii philosophi peripatetici quidam, qui plurimum operae in *βιογραφίᾳ* posuerunt, et haec quae de dicendi exercitationibus a Demosthene adhibitis Plutarchus c. 11 ex eo affert, ex ipso oratore sene se audivisse professus est. Demetrii narrationem breviter tetigit Dionysius de admir. vi Demosth. c. 53, p. 1118: *τὰ πάθη τὰ τῆς φωνῆς καὶ τὰ σχήματα τοῦ σώματος, οἷς κράτιστα ἕξειν ἔμελλεν* (*ἡ ὑπόκρισις* scil.), *οὐ μικρῷ πόνῳ κατειργάσατο, καίτοι φύσει πρὸς ταῦτα οὐ πάνυ εὐτυχεῖ χρησάμενος, ὡς Δημήτριός τε ὁ Φαληρεύς φησι καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οἱ τὸν βίον αὐτοῦ συγγράψαντες.* et Cicero in epistula ad M. Tullium fratrem de petitione consulatus 1, 2: „*Quae de Demosthenis studio et exercitatione scripsit Demetrius recordare*" Post Demetrium alii de exercitatione oratoria Demosthenis fabulas non paucas excogitarunt (v. opus egregium Arnoldi Schaeferi „*Demosthenes und seine Zeit*", vol. I p. 298 sqq.): quibus ut colorem quendam adderent, singula quaeque accuratissime se cognita habere finxerunt. Cuiusmodi est quod Pseudo-Plutarchus p. 844 E Demosthenem, quem spiritus deficeret, Neoptolemo, histrioni tragico, decem milia drachmarum solvisse narrat, *ἵν' ὅλας περιόδους ἀπνεύστως λέγῃ.* aut quod p. 837 D fabulatur Demosthenem ne mille quidem drachmas Isocrati, a quo artem rhetoricam discere voluerit, solvere potuisse, sed quintam tantum huius summae partem pro quinta artis parte obtulisse.

1) *Βάτταλος*] Hanc scripturam, quam metrum postulat in Hedyli versu ap. Athen. 4 p. 176 D, praestare alteri, quae frequentior in codicibus est, *Βάταλος*, dixit Dindorfius in Thesauro vol. 2 p. 186.

sthenis, quam duobus in locis memorat Aeschines, aut pueris Demostheni aequalibus, quos hoc convicio usos esse Plutarchus narrat. Nihilo probabiliores sunt quas de alio convicio, *Ἀργᾶς*, quod nescimus cui casui originem suam debeat, coniecturas proposuit Plutarchus[1]).

OLYMP. 102.

1. (372/1.) Alcisthenes. 2. (371/0.) Phrasiclides.
3 (370/69.) Dysnicetus. 4. (369/8.) Lysistratus.

3. Amyntas, rex Macedoniae, moritur vigesimo quarto regni anno, tribus relictis filiis, quorum natu maximus, Alexander, patri succedit. V. Diodor. 15, 57. 60 aliosque indicatos a Clintono Fast. Hellen. vol. 2 p. 225 (p. 278 ed. tert.).

4. In hunc annum incidere videtur oratio (I,II) *πρὸς Κάλλιππον*, ab Apollodoro Pasionis filio habita, quam falso Demostheni adscribi et ex ipso tempore et ex aliis indiciis certo colligitur.

OLYMP. 103.

1. (368/7.) Nausigenes. 2. (367/6.) Polyzelus.
3. (366/5.) Cephisodorus. 4. (365/4.) Chion.

1. Ptolemaeus Alorita interfecto Alexandro, non sine criminis sociis, quorum unum, Apollophanem, memorat Demosthenes p. 402, regno Macedoniae potitur, ipse vero tertio anno post a Perdicca, legitimo regni herede, interficitur. Vid. Diodor. 15, 71. 77 et quae ex aliis scriptoribus collegit Clintonus l. c. p. 226 (279).

---

1) Dem. cap. 4: *ὁ δ' Ἀργᾶς (καὶ τοῦτο γάρ φασι τῷ Δημοσθένει γενέσθαι παρώνυμον) ἢ πρὸς τὸν τρόπον, ὡς θηριώδη καὶ πικρὸν, ἐτέθη· τὸν γὰρ ὄφιν ἔνιοι τῶν ποιητῶν ἀργᾶν ὀνομάζουσιν· ἢ πρὸς τὸν λόγον, ὡς ἀνιῶντα τοὺς ἀκροωμένους· καὶ γὰρ Ἀργᾶς τοὔνομα ποιητὴς ἦν νόμων πονηρῶν καὶ ἀργαλέων.* Cognomen ex litibus contra tutores institutis eum accepisse ait Aeschines de falsa legat. § 99 p. 41, 14, cuius verba supra apposuimus, ubi quae scholiastae annotarunt p. 61, 12 similia sunt Plutarcheis.

2. Aphobus, reiecta Cleobula, Demosthenis patris vidua (v. sub olymp. 101, 1), Philonidis filiam, Onetoris sororem, in matrimonium ducit, mense huius anni ultimo.

3. Initio huius anni Demosthenes peracta de probatione inter viros recipitur, de quo ipse dixit p. 868: *ἐγήματο* (Philonidis filia Aphobo) *ἐπὶ Πολυζήλου ἄρχοντος σκιροφοριῶνος μηνὸς — ἐγὼ δ' εὐθέως [μετὰ τοὺς γάμους] δοκιμασθεὶς ἐνεκάλουν* etc. et paullo post: *μετὰ τοίνυν τοῦτον τὸν ἄρχοντα* (Polyzelum, cuius anno nuptiae factae) *Κηφισόδωρος, Χίων· ἐπὶ τούτων ἐνεκάλουν δοκιμασθεὶς* etc. Aetatem autem Demosthenes tum attigerat legitimam duodevigesimi anni, quod *ἐπὶ δίετες ἡβῆσαι* dicebatur; etenim annos natus septem patre orbatus esse (v. sub olymp. 101, 1), per decem[1]) autem annos sub tutela fuisse dicitur.

Circa hoc tempus Demosthenem eloquentiae studio incumbere clarissimosque qui tum vel in contione populi vel coram iudicibus verba facerent oratores — quales fuerunt Callistratus, Aristophon Azeniensis, Cephalus Collytensis aliique non pauci — audire coepisse, etiam sine disertis vel ipsius vel aliorum testimoniis credi potest; institutione tamen et familiari consuetudine unius usus esse videtur Isaei, de quo Plutarchus ceterique Vitae scriptores omnes inter se consentiunt[2]), etsi non sine admixtis ab uno alteroque fabellis quibusdam, confirmatque Dionysius Halic. in libello quo de Isaeo iudicium fecit (p. 586 — 629) in quo utriusque oratoris genus dicendi inter se comparat similitudinemque ostendit, cuius vestigia plura vel in iis quae hodie supersunt utriusque orationibus observare licet, quos locos collegit Dindorfius in annotatione ad p. 874, 21,

1) Vid. Demosth. p. 815. 819. 821. 822. 824. 825. 832. 833. 835. 854. 862. Decimum annum plus quam plenum fuisse ex verbis *ὅλοις ἔτεσι δέκα* (p. 880) minime colligi potest; neque undecimi anni particula, si fuisset, in rationibus tutelae a Demosthene neglecta esset.

2) Plutarch. V. Demosth. c. 5. Pseudo-Plut. V. decem orat. p. 839 F. 844 C. Liban. V. Demosth. p. 3, 6 et in Argum. orationis 31. p. 875. Zosimus V. Demosth. p. 19, 16. Anon. ib. p. 24, 10. Phot. Bibl. p. 492, 26. Suidas s. v. *Ἰσαῖος*.

in editione Oxon. vol. 7 p. 1092, inter quos unus est (in oratione contra Onetorem 1 § 37 p. 874) cuius summa cum verbis Isaei (in oratione de hereditate Cironis p. 70, 1) similitudo iam Porphyrium advertit ap. Euseb. Praep. Ev. 10, 3 p. 466: *τὰ περὶ βασάνων εἰρημένα παρ' Ἰσαίῳ ἐν τῷ περὶ τοῦ Κίρωνος κλήρου καὶ παρὰ Ἰσοκράτει ἐν τῷ τραπεζιτικῷ* (c. 27 p. 369 C) *κεῖται καὶ παρὰ Δημοσθένει ἐν τῷ κατ' Ὀνήτορος ἐξούλης σχεδὸν διὰ τῶν αὐτῶν εἴρηται.* unde fortasse orta criticorum quorundam veterum coniectura de orationibus tutelaribus vel scriptis vel correctis ab Isaeo, quam memorat Libanius in Vita et in Argumento orationis contra Onetorem alterius[1]), rationibus fultam valde infirmis. Neque enim singulorum quorundam locorum similitudine, quantumvis manifesta, tale quicquam probatur, quum libros non paucos exstitisse constet in quibus exordiorum, epilogorum locorumque communium tractationis exempla proposita essent[2]), quibus vel mutatis pro

1) Arg. pag. 875: *περὶ δὲ τῶν λόγων τούτων προειρήκαμεν ὅτι πολλοί φασιν αὐτοὺς ὑπὸ Ἰσαίου συντεθῆναι, τοῦ ῥήτορος ἀπιστοῦντες εἶναι διὰ τὴν ἡλικίαν, οἱ δέ γε, εἰ μὴ τοῦτο, διωρθῶσθαί γε ὑπὸ τοῦ Ἰσαίου· ἐοίκασι γὰρ τοῖς ἐκείνου λόγοις. θαυμαστὸν δ' οὐδὲν εἰ τὸν διδάσκαλον ἐμιμήσατο καὶ μηδέπω πρὸς τὸ τέλειον ἥκων ἐπὶ τὸν ἐκείνου χαρακτῆρα μετῄει τέως.* Quod in universum de *λόγοις ἐπιτροπικοῖς* dixerat in Vita Demosth. p. 3, 10: *τοὺς λόγους τοὺς ἐπιτροπικοὺς εἰσὶν οἵ φασιν Ἰσαίου καὶ οὐ Δημοσθένους εἶναι διὰ τὴν ἡλικίαν* etc.

2) De hoc genere librorum dixit Spengelius in *Συναγωγῇ τεχνῶν* p. 102 seqq. Eiusmodi Prooemiorum fere quinquaginta sex collectio orationibus Demosthenis in codicibus adiecta est (LXII. p. 1418—1462), aliquoties memorata ab Harpocratione et Polluce, sed nunc immerito a plerisque addubitata. Nihil enim in his Prooemiis est quod non vel ab Demosthene ipso scribi potuerit vel ab aliis eiusdem aetatis oratoribus, nec quidquam caussae est cur Demosthenem huiusmodi prooemia praeparata habuisse negemus, qualia Cicero se habuisse narrat in Epistulis ad Atticum 16, 6 („*Habeo volumen prooemiorum. Ex eo eligere soleo, quum aliquod σύγγραμμα institui.*") et Antiphon habuisse videtur, cuius *προοίμια καὶ ἐπίλογοι* memorantur ab Suida s. v. *ἅμα*, *αἰσθέσθαι*, *μοχθηρός*. Demosthenica vero, quorum plura cum exordiis orationum quarundam quae supersunt fere conveniunt, utrum talia habeamus qualia orator in

consilio suo vel non mutatis oratores iuvenesque in rhetorum scholis uterentur. Hinc facile fieri poterat ut eadem iisdemque fere verbis a pluribus dicerentur communi fonte utentibus, ut in illo quoque loco *περὶ βασάνων* factum esse potest, quo post Isocratem Isaeus, post Isaeum Demosthenes usus est, quemadmodum idem in exordio orationis contra Timocratem § 4 p. 701 sententiam pervagatam, quemque oratorem id de quo ipse dicere velit gravissimum auditorumque attentione dignissimum solere iudicare, iisdem prope verbis tractavit quibus Isocrates in exordio orationis de pace usus est, et quae sunt alia plura ab Isocrate et Demosthene similiter dicta[1]), quae nihil conferunt ad fidem fabulosis quibusdam narrationibus[2]) conciliandam de studio

schedis suis reliquit, an ab rhetore aliquo ex Demosthenicarum aliarumque orationum exordiis, modo servatis modo mutatis oratorum verbis, composita sint, Dindorfius quidem non putat ad liquidum perduci posse; sed quum numerorum genus proprium Demosthenis in omnibus pariter conspiciatur, neque ceteris rebus inter se discrepent, ne huic quidem dubitationi locus esse videtur.

1) Plura huiusmodi collegit Funkhaenelius in Zimmermanni Diario a. 1837. p. 485 seqq.

2) De artis rhetoricae magistris quibus usus sit Demosthenes studiorumque eius ratione non pauca finxerunt biographi inde ab Hermippo (de quo videnda A. Schaeferi commentatio in Schneidewini Philologo vol. 6 p. 427—430; cf. eiusd. opus de Demosthene, vol. I p. 278 sqq.) usque ad inferiorum temporum scriptores, quorum alia parum probabilia, alia prorsus absurda sunt temporumque rationibus contraria. Faman de Isocrate, merito reiectam ab Niebuhrio in Scriptis philologicis vol. 1 p. 482, primi, ut videtur, sparserunt Ctesibius et Hermippus, quos nominat Plutarchus V. Dem. c. 5: *Ἕρμιππος — Κτησιβίου μέμνηται λέγοντος παρὰ Καλλίου τοῦ Συρακοσίου καί τινων ἄλλων τὰς Ἰσοκράτους τέχνας καὶ τὰς Ἀλκιδάμαντος κρύφα λαβόντα τὸν Δημοσθένη καταμαθεῖν.* Quae partim similia sunt Pseudo-Plutarch. narrationi p. 844 C: *ὡς Κτησίβιός φησιν ἐν τῷ περὶ φιλοσοφίας, διὰ Καλλίου τοῦ Συρακοσίου πορισάμενος τοὺς Ζωΐλου τοῦ Ἀμφιπολίτου λόγους, διὰ δὲ Χαρικλέους τοῦ Καρυστίου τοὺς Ἀλκιδάμαντος ἀνέλαβεν αὐτούς*, et Suidae s. v. *Δημοσθένης: διήκουσε δ' Ἰσαίου τοῦ Ἰσοκράτους μαθητοῦ, καὶ τοῖς λόγοις ἐχρῆτο Ζωΐλου τοῦ Ἀμφιπολίτου σοφιστεύοντος ἐν Ἀθήναις καὶ Πολυκράτους καὶ Ἀλκιδάμαντος τοῦ Γοργίου μαθητοῦ καὶ αὐτοῦ*

quod Demosthenes in Arte Isocratis pernoscenda posuerit. Verum non negamus diligenter lectas ab Demosthene esse Isocratis orationes, quemadmodum aliorum clarorum scriptorum opera lectitavit, ut dicendi facultatem suam excoleret et ad maiorem perfectionem adduceret[1]). Quod de Thucy-

---

μέντοι Ἰσοκράτους. συνεφιλολόγησε δ' Αἰσίωνι τῷ Ἀθηναίῳ (cuius de Demosthenis orationibus iudicium memorat Plutarchus V. Dem. c. 11) *καὶ Θεοπόμπῳ τῷ Χίῳ φιλοσόφῳ. διηκροάσατο δὲ καὶ Εὐβουλίδου τοῦ διαλεκτικοῦ* (hunc etiam Pseudo-Plutarchus p. 845 B, Diogenes L. 2, 108, Apuleius Apolog. c. 15 p. 421 nominant) *καὶ Πλάτωνος.* De Demosthene Platonis auditore opinio quam levi fundamento nitatur ipsa Plutarchi verba ostendunt Vit. c. 5: *Ἕρμιππος δέ φησιν ἀδεσπότοις ὑπομνήμασιν ἐντυχεῖν, ἐν οἷς ἐγέγραπτο τὸν Δημοσθένη συνεσχολακέναι Πλάτωνι καὶ πλεῖστον εἰς τοὺς λόγους ὠφελῆσθαι.* Nihilominus cupide eam arripuerunt biographi Graeci quique hos solita *ἀκρισίᾳ* secuti sunt scriptores Latini, Cicero, Quintilianus, Tacitus, Gellius, Apuleius, quorum levitatem, breviter notatam ab Niebuhrio l. c., clariore in luce collocavit Funkhaenelius in dissertatione de Demosthene Platonis discipulo inserta Actis Societatis Graecae vol. 1 p. 289—306. Aliquanto absurdius unus ex philosophis peripateticis, quem Dionysius in epistula ad Ammaeum 1 p. 719. seqq. refutare operae pretium duxit, Demosthenem eloquentiam ex Aristotelis Arte rhetorica didicisse finxit, scripta post pugnam ad Chaeroneam (olymp. 110, 3), quo tempore Demosthenes orationes suas plerasque iam habuerat, annos natus fere quinque et quadraginta. Aristoteli Theophrastum adeo et Xenocratem, ad quos *ὁ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς πόθος* Demosthenem duxerit, adiungere non dubitavit Pseudo-Lucianus in Encomio Demosthenis c. 12.

1) Demosthenem, quum ex tempore dicendi facultate minus valeret, non facile verba publice fecisse nisi bene meditatum orationibusque diligenter elaboratis — quod de oratione Midiana ipse concedere videtur adversario § 191 p. 576 — pluribus narravit Plutarchus in Vita c. 8. Ipsius Demosthenis de se dicterium, oratorem se factum esse eo quod plus olei quam vini consumpsisset, ex Aristotelis *Χρείαις* memorat Ioannes Stobaeus Flor. 29, 90, simile Pytheae oratoris dicteriis in Demosthenem *ὑδροποτοῦντα καὶ μεριμνῶντα τὰς νύκτας* et *ἐνθυμήμασιν* utentem oleum olentibus, apud Plutarchum Vit. c. 8, Compar. Demosth. et Ciceronis c. 1, Moral. p. 802 E, Athenaeum 2 p. 44 F, Aelianum V. H. 7, 7, Pseudo-Lucianum Encom. Dem. c. 15, Libanium in Vita p. 4, ad quae alludit Cicero Tusc. Quaest. 4, 19, 44: *Cui non sunt auditae Demo-*

dide[1]), quem in multis orationum suarum locis imitatus sit Demosthenes, probare studuerunt Dionysius in iis quae *περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτῆρος* p. 944 sqq. et *περὶ τῆς λεκτικῆς Δημοσθένους δεινότητος* p. 976 sqq. scripsit post eumque Ulpianus in Prolegomenis in orationes Olynthiacas et Philippicas.

3. Circa hunc annum habita est ab Apollodoro oratio (LIII) *πρὸς Νικόστρατον περὶ ἀνδραπόδων ἀπογραφῆς Ἀρεθουσίου*, quam falso Demosthenis nomine inscriptam esse ne veteres quidem fugit (v. Harpocr. s. v. *ἀπογραφή*).

OLYMP. 104.

1. (364/3.) Timocrates. 2. (363/2.) Chariclides.
3. (362/1.) Molo. 4. (361/0.) Nicophemus.

1. Demosthenes statim postquam inter viros receptus erat (olymp. 103, 3) bona sua ab tutoribus repetere coeperat, sed post vanas duorum annorum disceptationes nihil sibi reliquum esse videbat quam ut caussam ad iudices deferret, quod archonte Timocrate factum esse ipse refert in oratione contra Onetorem 1 p. 868: *δύο μὲν γάρ ἐστιν ἔτη τὰ μεταξὺ τοῦ συνοικῆσαί* (Aphobo) *τε τὴν γυναῖκα καὶ φῆσαι τούτους πεποιῆσθαι τὴν ἀπόλειψιν· ἐγήματο μὲν γὰρ ἐπὶ Πολυζήλου ἄρχοντος σκιροφοριῶνος μηνός, ἡ δ' ἀπό-*

---

sthenis vigiliae? qui dolere se aiebat, si quando opificum antelucana victus esset industria. Lucernam Demosthenem nunquam extinxisse usque ad annum aetatis quinquagesimum privatim compertum habuit fabulator ap. Pseudo-Plut. p. 844 C.

1) Studium ab Demosthene in Thucydidis historia positum absurde exaggerarunt biographi quidam. Sic Demosthenem Thucydidis historiam octies sua ipsius manu descripsisse fabulatur Lucianus in libello contra indoctum libros multos ementem c. 4. Cuius commenti absurditatem longe superavit is ex quo Zosimus in Vita p. 19, 22 haec prodidit: *οὕτως λέγεται τὸν Θουκυδίδην ἐκμεμαθηκέναι ὥστε φέρεσθαί τι τοιοῦτον περὶ αὐτοῦ, ὅτι ποτὲ καείσης τῆς βιβλιοθήκης ἐν Ἀθήναις καὶ συγκαεισῶν τῶν ἱστοριῶν Θουκυδίδου αὐτὸν μόνον ἀπομνημονεῦσαι πασῶν καὶ οὕτως μεταγραφῆναι ποιῆσαι.* Quae plus quam Simonidea est vis memoriae.

λειψις ἐγράφη ποσειδεῶνος μηνὸς ἐπὶ Τιμοκράτους· ἐγὼ δ' εὐθέως [μετὰ τοὺς γάμους] δοκιμασθεὶς ἐνεκάλουν καὶ λόγον ἀπῄτουν, καὶ πάντων ἀποστερούμενος τὰς δίκας ἐλάγχανον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος. et paullo post, *μετὰ τοίνυν τοῦτον τὸν ἄρχοντα Κηφισόδωρος, Χίων. ἐπὶ τούτων ἐνεκάλουν δοκιμασθείς, ἔλαχον δὲ τὴν δίκην ἐπὶ Τιμοκράτους.* Aphobus, quem primum in iudicium adduxerat, caussa cecidit decemque talentis multatus est, ut refert Demosthenes p. 862, 22, quibus tamen solvendis quum non esse videri studeret, haud multum de patrimonio, quod tutores interverterant, recuperare potuit Demosthenes[1]); quo magis ab caussa in tutores duos ceteros, Demophontem et Therippidem, peragenda[2]) destitisse videtur[3]).

---

1) Plut. V. Demosth. c. 6: *ὡς γοῦν ἐν ἡλικίᾳ γενόμενος τοῖς ἐπιτρόποις ἤρξατο δικάζεσθαι καὶ λογογραφεῖν ἐπ' αὐτοὺς πολλὰς διαδύσεις καὶ παλινδικίας εὑρίσκοντας, ἐγγυμνασάμενος, κατὰ τὸν Θουκυδίδην, ταῖς μελέταις, οὐκ ἀκινδύνως οὐδ' ἀργῶς κατευτυχήσας, ἐκπρᾶξαι μὲν οὐδὲ πολλοστὸν ἠδυνήθη μέρος τῶν πατρῴων, τόλμαν δὲ πρὸς τὸ λέγειν καὶ συνήθειαν ἱκανὴν λαβών, καὶ γευσάμενος τῆς περὶ τοὺς ἀγῶνας φιλοτιμίας καὶ δυνάμεως, ἐπεχείρησεν εἰς μέσον παριέναι καὶ τὰ κοινὰ πράττειν.* Quibuscum conferenda Pseudo-Plutarchi et Photii verba statim afferenda, ipsiusque Demosthenis in or. Midiana p. 540, 16.

2) Demosth. p. 817: *ἃ μὲν οὖν Δημοφῶν ἢ Θηριππίδης ἔχουσι τῶν ἐμῶν, τότ' ἐξαρκέσει περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, ὅταν κατ' αὐτῶν τὰς γραφὰς ἀπενέγκωμεν* (scil. in iudicium, cf. A. Schaeferi librum I p. 260). Nomina eorum statim se detulisse testatur et aliis locis et in or. *πρὸς Ἄφοβον* p. 846: *ἐγὼ γὰρ Δημοφῶντι καὶ Θηριππίδῃ καὶ τούτῳ* (Aphobo) *δίκας ἔλαχον ἐπιτροπῆς ἀποστερηθεὶς ἁπάντων τῶν ὄντων. γενομένης δέ μοι τῆς δίκης πρὸς τοῦτον πρῶτον κτέ.* Confirmat Aeschines p. 41, 13, ubi dicitur *δεκαταλάντους δίκας ἑκάστῳ τῶν ἐπιτρόπων λαγχάνων.* Sed convictos esse Therippidem atque Demophontem totidemque talentis multatos quot Aphobus multatus esse dicitur p. 862, 22, solus testis est Pseudo-Plutarchus p. 844 C: *τελειωθεὶς δ' ἐλάττω παρὰ τῶν ἐπιτρόπων παραλαβὼν ἔκρινεν αὐτοὺς ἐπιτροπῆς ἐπὶ Τιμοκράτους ἄρχοντος τρεῖς ὄντας, Ἄφοβον, Θηριππίδην, Δημοφῶντα ἢ Δημέαν (καὶ μάλιστα τούτου κατηγόρησεν ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς ὄντος), δέκα τάλαντα τίμημα ἑκάστῃ τῶν δικῶν ἐπιγραψάμενος, καὶ εἷλεν αὐτούς, τῆς δὲ καταδίκης οὐδὲν ἐπράξατο, τοὺς μὲν ἀφεὶς ἀργυρίου, τοὺς δὲ καὶ χάριτος.* Quae iisdem fere verbis repetit Photius Bibl. p. 492, 30, nisi quod ibi

Ex Aphobi machinis tergiversationibusque aliae lites natae sunt. Ille cum caussa eius agebatur Milyam quendam servum ad torquendum (εἰς βάσανον) ab Demosthene postulaverat, quem praevidere poterat non datum iri, quum a Demosthene patre morituro manumissus esset, quod Phani cuiusdam testimonio probaverat Demosthenes. Quem Phanum quum falsi testimonii accusasset Aphobus, pro illo orationem πρὸς Ἄφοβον ψευδομαρτυριῶν inscriptam (XXIX) habuit Demosthenes: quam a rhetore aliquo confictam esse immerito putaverunt Westermannus in Quaestionum Demosthen. Particula tertia (sive in edit. Dind. Oxon. vol. 7 p. 1048 seqq.), A. Schaeferus (III, 2, 82 sqq.), alii.

3. Hoc anno orationes contra Onetorem, cuius sororem in matrimonium duxerat Aphobus, habitas esse colligitur ex p. 873, 12, ubi tertius agi annus dicitur ex quo Aphobus divortium cum uxore fecerit, quod archonte Timo-

---

scriptum est Δημοφῶντα, οἱ δὲ ἀντὶ Δημοφῶντος Δημέαν εἰσάγουσι, τίμημα δέκα ταλάντων etc. Demeam qui nominavit, Demonem dicere voluisse opinatur Westermannus. Hic enim, qui pater fuit Demophontis et patruus Demosthenis oratoris, συνεπίτροπος appellatur in oratione πρὸς Ἄφοβον ψευδομαρτυριῶν p. 861, 4 memoraturque ibidem p. 846. 850 et in oratione altera κατὰ Ἀφόβου p. 840. Fallitur Reiskius qui Demonem hunc eundem esse putat ac Demonem Paeaniensem, cui Demosthenes orationem (XXXII.) adversus Zenothemin scripsit, in qua Demosthenes Demoni οἰκεῖος γένει esse dicitur p. 890. Quem Demonem prioris illius Demonis ex Demomele nepotem esse probabiliter coniecit Boeckhius in Corp. Inscr. vol. 1 p. 465.

3) Malitiose Aeschines 3, 173 p. 78 de Demosthene: ἐκ τριηράρχου λογογράφος ἀνεφάνη, τὰ πατρῷα καταγελάστως προέμενος. Et solus Aphobus decem talentis multatus memoratur in fine orationis πρὸς Ἄφοβον, tacetur de Demophonte et Therippide, cum quibus utrum privatim transegerit Demosthenes et partem aliquam pecuniarum suarum recuperaverit an non, nescimus. Postero tamen tempore Demosthenem rem familiarem prospero successu reparasse manifestum est, quum grandes pecuniae summas in publicos usus liberaliter impenderit, quas enumeravit Demochares in psephismate, quod sub olymp. 114, 3 apponemus, et partim Demosthenes ipse in orationibus contra Midiam, de corona aliisque memoravit.

crate (olymp. 104, 1) factum esse ait Demosthenes p. 868, 3. Agitur de fundo aliquo Aphobi, quem fundum pro sororis dote sibi oppigneratum dicens Onetor capere vetabat Demosthenem.

Initio eiusdem anni Apollodorus orationem (XLIX) *πρὸς Τιμόθεον ὑπὲρ χρέως* habuit, a Demosthene alienam, id quod etiam Harpocratio v. *κακοτεχνιῶν* indicat.

OLYMP. 105.

1. (360/59.) Callimedes. 2. (359/8.) Eucharistus.
3. (358/7.) Cephisodotus. 4. (357/6.) Agathocles.

1. Philippus succedit Perdiccae fratri in regno Macedoniae. V. Diodor. 16, 2. Diog. L. 2, 56. Clinton. Fast. vol. 2 p. 227 (281).

2. Sub hoc anno florentem Demosthenis aetatem memorat Eusebius Chron. Can. p. 345 ed. Mai: *Demosthenes rhetor cognoscebatur* (*Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ ἐγνωρίζετο* in Chron. Paschali p. 169 C).

Circa hunc annum orat. LI *περὶ τοῦ στεφάνου τῆς τριηραρχίας* ignoto civi, quem Apollodorum Pasionis filium esse perperam putavit Libanius, habendam scripsit Demosthenes. V. A. Schaeferum vol. III, 2 p. 155. Ex privatis orationibus — nam haec quidem non recte inter privatas legitur — or. XLI *πρὸς Σπουδίαν* et LV *πρὸς Καλλικλέα* eidem aetati assignandae videntur. Praeterea spuria oratio (L) *πρὸς Πολυκλέα περὶ τοῦ ἐπιτριηραρχήματος* circa a. 358 habita est.

OLYMP. 106.

1. (356/5.) Elpines. 2. (355/4.) Callistratus.
3. (354/3.) Diotimus. 4. (353/2.) Thudemus[1].

2. Hoc anno orationem contra Androtionem habendam Diodoro, Euctemonis *συνηγόρῳ*, confecit Demosthenes,

1) *Eudemus* hic archon vocabatur apud Diodor. 16, 32 et Dionys. Halic. vol. 5 p. 648, utrobique non scriptorum, sed librariorum errore, qui apud Dionysium cum melioribus libris

quae prima est aetate orationum eius in caussis maioribus publicis habitarum, de quo diserto constat testimonio Dionysii Halic. in Epist. ad Ammaeum 1, 4 p. 724: *οὗτος* (Demosthenes) *ἐγεννήθη μὲν ἐνιαυτῷ πρότερον τῆς ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος, ἄρχοντος δὲ Τιμοκράτους* (olymp. 104, 1) *εἰς ἔτος ἦν ἐμβεβηκὼς ἑπτακαιδέκατον. δημοσίους δὲ λόγους ἤρξατο γράφειν ἐπὶ Καλλιστράτου ἄρχοντος* (olymp. 106, 2) *εἰκοστὸν καὶ πέμπτον ἔχων ἔτος· καὶ ἔστιν αὐτοῦ πρῶτος τῶν ἐν δικαστηρίῳ κατασκευασθέντων ἀγώνων ὁ κατὰ Ἀνδροτίωνος, ὃν γέγραφε Διοδώρῳ τῷ κρίνοντι τὸ ψήφισμα παρανόμων* etc. et c. 7 p. 732: *εἰκοστὸν καὶ πέμπτον ἔτος ἔχων ἤρξατο πολιτεύεσθαι καὶ δημηγορεῖν καὶ λόγους εἰς δικαστήρια γράφειν.* Archonte Callistrato Demosthenes secundum computationem sub olymp. 98, 4 expositam annum aetatis agebat trigesimum vel trigesimum primum, secundum Dionysium, qui Demosthenem olymp. 99, 4 natum esse crederet, vigesimum sextum vel septimum. Pro quo quod Dionysius vigesimum quintum posuit, errore calculi factum esse videtur. Ab eodem quem Dionysius posuit anno natali profectos putes Plutarchum et Gellium, qui orationem hanc anno aetatis vigesimo septimo adscripserunt, Plutarchus in Vita Demosth. c. 15: *τῶν δὲ δημοσίων ὁ μὲν κατ᾽ Ἀνδροτίωνος καὶ Τιμοκράτους καὶ Ἀριστοκράτους ἑτέροις ἐγράφησαν, οὔπω τῇ πολιτείᾳ προσεληλυθότος. δοκεῖ γὰρ δυοῖν ἢ τριῶν δέοντα ἔτη τριάκοντα γεγονὼς ἐξενεγκεῖν τοὺς λόγους ἐκείνους*[1]). Gellius autem N. A. 15, 28: *Illud adeo ab utriusque oratoris studiosis animad-*

---

iam sublatus est. Recta scriptura praeterea bis servata apud Dionysium ipsum vol. 6 p. 725 et extra dubitationem posita est marmoris didascalici (ap. Boeckh. 230. vol. 1 p. 353) auctoritate. Recte igitur Boeckhius in inscr. navali p. 340, 63 (C. I. A. II, 2 nr. 795, 93) supplevit [*ἐπὶ*] *Θ*[*ο*]*υδήμου ἄρχοντος*, post [*ἐπὶ*] *Διοτίμου ἄρχοντος*, quod praecedit lin. 60 (90).

1) Non videtur probari posse lectio codicis Matritensis, quam et protulit et defendit vir doctissimus Carolus Graux: *δοκεῖ γὰρ δυεῖν ἢ τριῶν καὶ τριάκοντα γεγονὼς ἐτῶν ἐξενεγκεῖν κτέ.* Hoc enim cum verbis *οὔπω τῇ πολιτείᾳ κτέ.* aperte discreparet.

versum et scriptum est, quod Demosthenes et Cicero pari aetate illustrissimas orationes, alter κατὰ Ἀνδροτίωνος καὶ κατὰ Τιμοκράτους, septem et viginti annos natus, alter anno minor pro P. Quinctio septimoque et vicesimo pro Sexto Roscio. Quanquam nec Plutarchus nec Gellius accurate locuti sunt, qui orationes *κατὰ Ἀνδροτίωνος* (olymp. 106, 2), *κατὰ Τιμοκράτους* (olymp. 106, 4), *κατὰ Ἀριστοκράτους* (olymp. 107, 1) tribus annis habitas uni vel duobus annis adscribant.

Eodem archonte (olymp. 106, 2) Demosthenes orationem (XX) *περὶ τῆς ἀτελείας πρὸς Λεπτίνην* habuit, de qua Dionysius l. c. p. 724 post ea quae de tempore orationis Androtioneae dixit: *καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἕτερος (λόγος) ἐπὶ Καλλιστράτου ἄρχοντος, ὁ περὶ τῶν ἀτελειῶν.* Quam rationem confirmant plura quae in hac oratione reperiuntur temporis indicia, memorata ab Wolfio in Prolegomenis p. LVI—LXIII (in ed. Dindorfii Oxon. vol. 6 p. 602—604), Clintono in Fastis vol. 2 p. 130 (141), A. Schaefero vol. I p. 375 sqq., ut vix dignum memoratu sit quod Photius Bibl. p. 492, 27 ab Demosthene anno aetatis vigesimo quarto habitam esse scribit: *φασὶ δὲ τὸν Δημοσθένην δ´ καὶ κ´ γεγονότα ἔτη τὸν περὶ τῶν ἀτελειῶν, ἤτοι τὸν πρὸς Λεπτίνην, φιλοπονήσασθαι λόγον.* Levem quandam famam, cui haec oratio originem dederit, memorat Plutarchus in Vita c. 15 post verba supra allata sic pergens: *τὸν δὲ κατ' Ἀριστογείτονος αὐτὸς ἠγωνίσατο καὶ τὸν περὶ τῶν ἀτελειῶν, διὰ τὸν Χαβρίου παῖδα Κτήσιππον, ὥς φησιν αὐτός· ὡς δ' ἔνιοι λέγουσι, τὴν μητέρα τοῦ νεανίσκου μνώμενος.* unde ab aliis uxorem eam duxisse dictus est, quod arripuerunt scriptor orationis Aristidi tributae *πρὸς Δημοσθένη περὶ ἀτελείας* vol. 2 p. 611, 1 ed. Dindorfianae: *οὐχ ἃ τῇ πόλει συμφέρει, ἀλλ' ἃ τῷ Χαβρίου παιδί, ἢ εἰ βούλεσθε, οἷ αὐτῷ — τὴν γὰρ δὴ τούτου μητέρα μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν αὐτὸς γεγαμήκει — ταῦθ' ἡμᾶς πείθειν ἐθέλων,* iterumque p. 623, 3 et anonymus in Vita Demosth. vol. 8 p. 26, 2 ed. Oxon., diserte vero negat Plutarchus verbis proximis: *οὐ μὴν*

ἔγημε ταύτην, ἀλλὰ Σαμίᾳ τινὶ συνῴκησεν, ὡς ἱστορεῖ Δημήτριος ὁ Μάγνης ἐν τοῖς περὶ συνωνύμων. Falsa veris miscens scriptor Vitarum decem orat. p. 847 C haec dicit: *κατέλιπε δὲ δύο παῖδας ἐκ μιᾶς γυναικὸς τῶν εὐδοκίμων, Ἡλιοδώρου τινὸς θυγατρός. θυγατέρα δὲ μίαν ἔσχεν, ἣ παῖς ἔτι οὖσα πρὸ γάμου ἐτελεύτησεν.* Nam hoc de filia, quae eodem fere tempore quo Philippus rex decessit, Aeschinis testimonis (3, § 77) constat; filios autem nunquam habuisse Demosthenem et Aeschines l. c. disertis verbis dicit: *τὴν μόνην ὁ δείλαιος καὶ πρώτην πατέρα αὐτὸν προσειποῦσαν ἀπολέσας*, et Dinarchus 1, 71: *τοὺς δ' οὐ γεγενημένους υἱεῖς σαυτῷ προσποιεῖσθαι κτἑ.* Neque quemquam movere potest quod in oratione spuria *περὶ χρυσίου* — de qua vide infra sub. ol. 114, 1 — liberos produxisse dicitur ut iudicum excitaret misericordiam, verum non e legitima uxore, sed e meretrice procreatos, secundum Athenaeum 13 p. 592 plura de Demosthenis cum scortis consuetudine adeoque puerorum amore narrantem, quibus similia sunt quae Aeschines c. Ctesiph. § 162. 174 (p. 76, 38. 78, 4) et Gellius N. A. 1, 8 tradunt.

3. Demosthenis oratio (XIV) *περὶ τῶν συμμοριῶν.* Dionysius p. 724: *ἐπὶ Διοτίμου τοῦ μετὰ Καλλίστρατον ἐν Ἀθηναίοις πρώτην εἶπε δημηγορίαν, ἣν ἐπιγράφουσιν οἱ τοὺς ῥητορικοὺς πίνακας συντάξαντες 'περὶ τῶν συμμοριῶν', ἐν ᾗ παρακαλεῖ τοὺς Ἀθηναίους μὴ λύειν τὴν πρὸς βασιλέα γενομένην εἰρήνην, μηδὲ προτέρους ἄρχειν τοῦ πολέμου, ἐὰν μὴ παρασκευάσωνται τὴν ναυτικὴν δύναμιν, ἐν ᾗ πλείστην εἶχον ἰσχύν, καὶ τὸν τρόπον τῆς παρασκευῆς αὐτὸς ὑποτίθεται.*

4. Huic anno vel proximo orationem contra Midiam Dindorfius cum aliis adscripsit: de qua vide infra ad ol. 107, 4. Tum oratio (XLVII) *κατ' Εὐέργου καὶ Μνησιβούλου*, quam genuinam non esse iam Harpocratio v. *ἐκαλίστρουν* et *ᾐτημένην* indicat, vel hoc anno vel proximo priore habita est.

4. Demosthenis orationes duae (XXIV et XVI), de quibus Dionysius sic scribit p. 725: *ἐπὶ Θουδήμου τοῦ*

μετὰ Διότιμον ἄρξαντος τόν τε κατὰ Τιμοκράτους λόγον ἔγραψε Διοδώρῳ, τῷ κρίνοντι παρανόμων τὸν Τιμοκράτην, καὶ τὸν περὶ τῆς Μεγαλοπολιτῶν βοηθείας δημηγορικόν, ὃν αὐτὸς ἀπήγγειλε. De bello Lacedaemoniorum et Megalopolitarum videndus Diodorus 16, 37 seqq. qui anno proximo olymp. 107, 1 (Aristodemo archonte) adscribit, ex quo Clintonus in Fastis vol. 2 p. 131 (143) colligit orationem Demosthenis brevi ante bellum ortum tempore esse habitam, i. e. exeunte anno Thudemi. Ceterum consilium Demosthenis de ope Megalopolitis contra Lacedaemonios ferenda successu caruisse videtur: de quo dictum ab Voemelio ad orat. de pace p. 61, 22, A. Schaefero I p. 470.

OLYMP. 107.

1. (352/1.) Aristodemus. 2. (351/0.) Theellus[1]).
3. (350/349.) Apollodorus. 4. (349/8.) Callimachus.

1. Huic anno orationem Philippicam primam adscripsit Dionysius p. 725: *μετὰ δὲ Θούδημον ἦν Ἀριστόδημος ἄρχων, ἐφ' οὗ τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν ἤρξατο καὶ λόγους ἐν τῷ δήμῳ διέθετο περὶ τῆς ἀποστολῆς ξενικοῦ στρατεύματος καὶ τῶν δέκα ταχειῶν τριήρων εἰς Μακεδονίαν.* Post orationes Olynthiacas tres, habitas olymp. 107, 4, ponit schol. ad Olynth. 3 p. 29, 2 (vol. 8 p. 115, 27 ed. Oxon.): *αἰνίττεται ὅτι κατὰ θάλατταν ἐπελθεῖν χρὴ τῷ Φιλίππῳ καὶ κλεῖσαι τὰ ἐμπόρια, ὅπερ αὐτὸς ὕστερον ἐν τῷ τετάρτῳ συνεβούλευσεν.* eandemque sententiam haud dubie secutus est is qui Demosthenis orationem decem primas, qui *Φιλιππικοὶ* ab grammaticis appellantur, eo quo nunc in codicibus leguntur ordine disposuit chronologico, qui violatus erit si Philippica prima ante Olynthiacas ponatur cum Dionysio. De quo disceptatum inter grammaticos esse ex scholio ad p. 43, 10 (vol. 8 p. 150, 17) apparet: *καὶ*

1) Verum huius archontis nomen esse *Θέελλον*, non *Θέσσαλον*, quod vulgo perhibebatur, docuit C. Curtius, „Jenaer Litteraturzeitung" 1877. p. 501. Ipsius Dionysii (p. 726) libri manuscripti illud nomen testantur.

ἐντεῦθεν (ex verbis *τέθνηκε Φίλιππος* etc.) *ὁρμώμενοί φασιν ὅτι πρῶτος οὗτος ὁ λόγος. καὶ γὰρ ἡ ἀσθένεια Φιλίππου πρὸ τῆς πολιορκίας Ὀλύνθου. ἀλλὰ φαμὲν ὅτι οὐκ ἀπεικὸς αὐτὸν τὸ τοιοῦτον θεῖναι ὡς ἐν παραδείγματι, κἂν ᾖν τοῖς χρόνοις προγενέστερον· ἐκεῖνοι γὰρ ἅτε ταῦτα θέλοντες γενέσθαι ἐθρύλουν.* Ex oratione ipsa quum neutra opinio invictis argumentis vel refutari vel corroborari possit, non minor recentiorum discordia est, de qua dixit Dindorfius in Annot. Oxon. vol. 5 p. 92, aliis annum Dionysii, qui est olymp. 107, 1, aliis quartum eiusdem olympiadis probantibus, nonnullis etiam de secundo tertiove cogitantibus. Sed A. Schaeferus Dionysii annum verum putat (II, p. 66 sqq.), item H. Weilius in editione contionum merito laudatissima (p. 78). Ceterum huiusmodi quaestionum difficultas eo augetur, quod pleraque omnia quae de temporibus orationum dixit Dionysius, non veterum monumentorum fide tradita esse, sed indiciis ex orationibus partim ab aliis partim ab ipso collectis, de quibus saepe anceps iudicium est, niti videntur, quod in hac ipsa de qua nunc agimus oratione manifestum fit ex iis quae alio loco[1]) dixit, ubi eam in duas dividit, quarum altera, incipiens ab verbis (p. 48, 16): *Ἃ μὲν ἡμεῖς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δεδυνήμεθ' εὑρεῖν, ταῦτ' ἔστι,* archonte Themistocle (olymp. 108, 2) habita sit, de qua opinione pluribus dixit Dindorfius in Annot. ed. Oxon. vol. 5 p. 108—110. Etiamnunc non desunt qui ei patrocinentur, quamvis plerique eam reiecerint, inter quos et A. Schaeferus et Weilius. Plutarchus quo anno orationem Philippicam primam habitam esse crediderit non potest perspici ex verbis eius c. 12: *ὥρμησε μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πράττειν τὰ κοινὰ τοῦ Φωκικοῦ πολέμου συνεστῶτος, ὡς αὐτός τέ φησι καὶ λαβεῖν ἔστιν ἀπὸ τῶν Φιλιππικῶν δημηγοριῶν. αἱ μὲν γὰρ ἤδη*

1) Pag. 736: *ἔπειτα* (post Theophilum archontem olymp. 108, 1) *Θεμιστοκλῆς, ἐφ' οὗ τὴν πέμπτην τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν ἀπήγγειλε Δημοσθένης περὶ τῆς φυλακῆς τῶν νησιωτῶν καὶ τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεων, ἧς ἐστιν ἀρχὴ "Ἃ μὲν ἡμεῖς — ταῦτ' ἔστι."*

διαπεπραγμένων ἐκείνων γεγόνασιν, αἱ δὲ πρεσβύταται τῶν ἔγγιστα πραγμάτων ἅπτονται. Phocicum bellum gestum est inde ab olymp. 105, 4 usque ad 108, 2. Orationes igitur post bellum illud habitas intelligit Philippicam secundam (olymp. 109, 2) quaeque hanc sunt secutae, antiquissimas autem, quae novissimas belli illius res attigerint, Philippicam primam et Olynthiacas tres (olymp. 107, 1—4).

Eodem anno (olymp. 107, 1), sed paullo ante quam Philippicam primam, orationem contra Aristocratem scripsit Demosthenes. Dionysius post verba supra allata de oratione contra Philippum prima p. 725: *ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ τὸν κατὰ Ἀριστοκράτους ἔγραψε λόγον Εὐθυκλεῖ τῷ διώκοντι παρανόμων τὸ ψήφισμα.* Cui anno conveniunt quae in oratione ipsa deprehenduntur temporum notae, collectae ab Webero in Prolegomenis: v. ed. Oxon. vol. 6. p. 877, A. Schaeferum I, 397 sqq. Minus accurate Plutarchus, cuius verba supra attulimus p. 19.

2. Demosthenis oratio (XV) *περὶ τῆς Ῥοδίων ἐλευθερίας.* Dionysius p. 726: *ἐπὶ Θεέλλου τοῦ μετ' Ἀριστόδημον τὴν περὶ Ῥοδίων ἀπήγγειλε δημηγορίαν, ἐν ᾗ πείθει τοὺς Ἀθηναίους καταλῦσαι τὴν ὀλιγαρχίαν αὐτῶν καὶ τὸν δῆμον ἐλευθερῶσαι.* Quae temporis notatio nihil habet quod repugnet, v. A. Schaeferum I p. 436 sqq. Belli socialis, quod Chii societate cum Byzantiis Rhodiisque iuncti adversus Athenienses gesserunt olymp. 105, 4—106, 1, quum recens memoria esset, magna arte opus erat Demostheni Atheniensibus suadenti ut Rhodiis succurrerent de populari libertate cum oligarchica factione contendentibus.

3. Demosthenis oratio (XXXVI) *ὑπὲρ Φορμίωνος*, ut ostendit Clintonus in Fastis vol. 2 p. 135 (149) et 358 (440). Nam quum Pasio trapezita, quem olymp. 102, 3 archonte Dysniceto obiisse constat (v. orat. c. Steph. II. p. 1132, 25), in hac oratione plus quam viginti annos ante mortuus esse dicatur (p. 952: *παρεληλυθότων ἐτῶν πλέον ἢ εἴκοσιν*), sequitur non habitam eam esse ante olymp. 107, 3. Porro quum Callippus *ὁ νῦν ὢν ἐν Σικελίᾳ*

memoretur p. 960, Callippus autem Rhegium occupaverit olymp. 107, 2 archonte Theello (v. Diodor. 16, 45) et paullo post occisus ibi sit (Plut. V. Dion. c. 58: *Ῥήγιον κατέσχεν, ἐκεῖ δὲ λυπρῶς πράττων — ἀνηρέθη*), manifestum est orationem hanc non posse habitam credi serius quam olymp. 107, 3 archonte Apollodoro, quo tempore adhuc in vivis erat Callippus.

4. Orationes Olynthiacae tres. Dionysius p. 726: *ἐπὶ δὲ Καλλιμάχου, τοῦ τρίτου μετὰ Θέελλον ἄρξαντος, τρεῖς διέθετο δημηγορίας, παρακαλῶν Ἀθηναίους βοήθειαν Ὀλυνθίοις ἀποστεῖλαι τοῖς πολεμουμένοις ὑπὸ Φιλίππου.* Post quae trium orationum ordinem designat appositis primis cuiusque verbis, et ita quidem ut quae nunc prima est tertia, tertia secunda, secunda autem prima fiat oratio. Quod non casu, sed consilio factum esse ab Dionysio apparet ex scholio ad initium orationis secundae a Dindorfio primum edito vol. 8 p. 71, 1, ubi Caecilius contra Dionysii opinionem, quam is alio loco argumentis quibusdam probare studuerat, disputasse dicitur, et recte quidem, quum summopere probabile haberi possit tres has orationes eo esse ordine habitas ab Demosthene quo nunc in libris omnibus leguntur, de quo v. quae in Prolegomenis editionis Oxon. a Dindorfio dicta sunt vol. 5 p. 7 seqq., et quae disputaverunt A. Schaeferus II, 148 sqq., H. Weilius p. 168 sqq.

Eidem anno Dionysius p. 726 adscripsit orationem contra Midiam (XXI): *κατὰ τοῦτον γέγραπται τὸν ἄρχοντα καὶ ὁ κατὰ Μειδίου λόγος, ὃν συνετάξατο* (opp. *διέθετο* s. *ἀπήγγειλεν* „habuit") *μετὰ τὴν καταχειροτονίαν, ἣν ὁ δῆμος αὐτοῦ κατεχειροτόνησεν.* Sed de huius orationis temporibus magna nunc quoque est inter viros doctos dissensio. Ad a. 106, 4 vel proximum cun Boeckhio eam rettulit Dindorfius; sed nos H. Weilii potius sententiam sequimur, qui iniuriam a Midia Demostheni illatam et expeditionem Euboicam tempore cum ea coniunctam factas esse statuit vere anni 107, 4 (348), non, quod putat Schaeferus, 107, 2 (350). In oratione autem ea quoque commemorantur,

quae a. 108, 2, quo Demosthenes senatoris munere functus est, gesta sunt; unde apparet non recte Dionysium eodem anno, quo lis exorta est, orationem scriptam esse dicere. Recte autem, quod scriptam dicit, non habitam; nam lis illa cum Midia composita est antequam actio ad iudices delata esset: de quo acerbe iudicat Aeschines c. Ctesiph. § 52: *ἢ ταῦτα ἤδη τὰ περὶ Μειδίαν καὶ τοὺς κονδύλους, οὓς ἔλαβεν ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ χορηγὸς ὤν, καὶ ὡς ἀπέδοτο τριάκοντα μνῶν*[1]) *ἅμα τήν τε εἰς αὐτὸν ὕβριν καὶ τὴν τοῦ δήμου καταχειροτονίαν, ἣν ἐν Διονύσου κατεχειροτόνησε Μειδίου*, lenius Plutarchus c. 12: *δῆλος δ' ἐστὶ καὶ τὴν κατὰ Μειδίου παρασκευασάμενος εἰπεῖν δίκην δύο μὲν ἐπὶ τοῖς τριάκοντα γεγονὼς ἔτη* (c. Mid. § 154, qui numerus antiquitus corruptus esse videtur et nobis et A. Schaefero Weilioque), *μηδέπω δ' ἔχων ἰσχὺν ἐν τῇ πολιτείᾳ μηδὲ δόξαν. ὃ καὶ μάλιστά μοι δοκεῖ δείσας ἐπ' ἀργυρίῳ καταθέσθαι τὴν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔχθραν· οὐ γάρ τι γλυκύθυμος ἀνὴρ ἦν οὐδ' ἀγανόφρων, ἀλλ' ἔντονος καὶ βίαιος περὶ τὰς ἀμύνας. ὁρῶν δ' οὐ φαῦλον οὐδὲ τῆς αὑτοῦ δυνάμεως ἔργον ἄνδρα καὶ πλούτῳ καὶ λόγῳ καὶ φίλοις εὖ πεφραγμένον καθελεῖν, τὸν Μειδίαν, ἐνέδωκε τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ δεομένοις. αἱ δὲ τρισχίλιαι καθ' ἑαυτὰς οὐκ ἄν μοι δοκοῦσι τὴν Δημοσθένους ἀμβλῦναι πικρίαν, ἐλπίζοντος καὶ δυναμένου περιγενέσθαι.* Ceterum ad componendam litem id maxime apud Demosthenem valuisse videtur, quod a. 108, 2 cum Eubulo, cuius factioni Midias addictus erat, de pace cum Philippo facienda communia consilia inierat; itaque privatas inimicitias reipublicae condonavit.

Post olymp. 107, 2 habita esse fingitur oratio spuria (XIII) *Περὶ συντάξεως*, ut patet ex p. 168, 15, ubi Rhodiorum democratia sublata memoratur. Satis prudenter igitur scholiasta p. 216: *ὁ περὶ συντάξεως λόγος οὐκ ἔχει προφανῆ τὸν χρόνον, εἰκάσειε δ' ἄν τις αὐτὸν εἰρῆσθαι πρὸ τῶν Φιλιππικῶν, ἀφεστηκότων μὲν ἤδη τῶν συμμάχων, Ῥο-*

---

1) Eandem pecuniae summam nominant Pseudo-Plutarchus p. 844 D, alii, ex Aeschinis loco videlicet.

δίων δὲ ὀλιγαρχουμένων· ὥστε ὅσοι συντάττουσιν αὐτὸν τοῖς Φιλιππικοῖς ἠγνοήκασι παντελῶς ὅτι τῶν Φιλιππικῶν ἐστι προγενέστερος.

Porro olympiadi 107, 2 orationes adversus Stephanum duas (XLV. XLVI) adscripsit Boehneckius p. 43, verius olympiadi 107 exeunti C. D. Beelsius: v. Annot. ed. Oxon. vol. 7 p. 1232. Orationem priorem adversus Stephanum[1]) falsi testimonii reum in caussa Phormionis contra Apollodorum, Pasionis filium, Demosthenes Apollodoro scripsit, licet antea eundem adversarium habuisset in oratione (XXXVI) pro Phormione. Quod graviter a quibusdam reprehensum esse Plutarchus narrat in Compar. Demosthenis cum Cicerone c. 3: *χρηματίσασθαι ἐπὶ τῷ λόγῳ Δημοσθένης μὲν ἐπιψόγως λέγεται, λογογραφῶν κρύφα τοῖς περὶ Φορμίωνα καὶ Ἀπολλόδωρον ἀντιδίκοις*, et clarius in Vita Demosth. c. 15: *λέγεται δὲ καὶ τὸν κατὰ Τιμοθέου τοῦ στρατηγοῦ λόγον, ᾧ χρησάμενος Ἀπολλόδωρος εἷλε τὸν ἄνδρα τοῦ ὀφλήματος, Δημοσθένης γράψαι τῷ Ἀπολλοδώρῳ, καθάπερ καὶ τοὺς πρὸς Φορμίωνα καὶ Στέφανον*[2]), *ἐφ' οἷς εἰκότως ἠδόξησε. καὶ γὰρ Φορμίων ἠγωνίζετο λόγῳ Δημοσθένους πρὸς τὸν Ἀπολλόδωρον, ἀτεχνῶς καθάπερ ἐξ ἑνὸς μαχαιροπωλίου τὰ κατ' ἀλλήλων ἐγχειρίδια πωλοῦντος*

1) Orationem contra Stephanum alteram Bekkerus aliique ut spuriam notarunt, contra quos frustra dixit Clinton. Fast. vol. 2 p. 358 (440). Non recte alii, sicut A. Schaeferus, utramque adeo ab Demosthene abiudicarunt. Plutarcho et Harpocrationi neutra suspecta fuit. Alterius auctor idem atque ceterarum Apollodori orationum.

2) Ex his verbis non videtur colligi posse quod Beelsius collegit, praeter orationes adversus Stephanum scriptas etiam orationem *πρὸς Φορμίωνα*, quae perierit, exstitisse. Nam verba Plutarchi nihil amplius significare videntur quam duas contra Stephanum orationes, quae non solum contra hunc, sed etiam contra Phormionem scriptae sunt falso Stephani testimonio usum in caussa contra Apollodorum acta. Verba autem *πρὸς Φορμίωνα* Plutarchus maioris perspicuitatis caussa addidit, quoniam has contra Stephanum orationes orationi *pro* Phormione habitae (quae est inter Demosthenicas XXXVI) opposítas esse videbat.

αὐτοῦ τοῖς ἀντιδίκοις. Iniusta tamen haec criminatio est non attendentis, quod recte contra Plutarchum monuit Clinton. Fast. vol. 2 p. 358 (440), non in eadem actione, sed duabus diversis in actionibus Demosthenem in altera, quae agitur in oratione (XXXVI) *Ὑπὲρ Φορμίωνος*, pro Phormione, in altera, quae agitur in orationibus *Κατὰ Στεφάνου ψευδομαρτυριῶν*, contra eum dixisse, in quo nihil est quod magnopere reprehendi possit[1]).

OLYMP. 108.

1. (348/7.) Theophilus. 2. (347/6.) Themistocles.
3. (346/5.) Archias. 4. (345/4.) Eubulus.

1. Huius anni est oratio (XXXIX) *πρὸς Βοιωτὸν περὶ τοῦ ὀνόματος*, male a quibusdam Dinarcho adscripta. Dionysius vol. 5 p. 656: *ὁ Δημοσθένους περὶ τοῦ ὀνόματος λόγος — κατὰ Θέελλον ἢ Ἀπολλόδωρον ἄρχοντα* (ol. 107, 2. 3) *τετέλεσται* et p. 665: *εἰ καὶ μὴ τοῖς ἄλλοις οἱ Δημοσθένους ἀφαιρούμενοι τοῦτον τὸν λόγον καὶ Δεινάρχῳ προσάπτοντες ἐλέγχοιντο, τῷ χρόνῳ γοῦν ἐπιδειχθεῖεν ἂν ψευδόμενοι. μέμνηται γὰρ ὡς νεωστὶ τῆς εἰς Πύλας ἐξόδου γενομένης* (§ 16 p. 999 *καὶ γὰρ νῦν, ὅτε εἰς Ταμύνας παρῆλθον οἱ ἄλλοι*)· *ἡ δ' εἰς Πύλας Ἀθηναίων ἔξοδος ἐπὶ Θουδήμου ἄρχοντος ἐγένετο* (ol. 106, 4), *τρισκαιδέκατον ἔτος Δεινάρχου ἔχοντος.* Debuit dicere Tamynas Euboeae oppidum et archontem Callimachum (107, 4), et conveniunt cum hoc, discrepant cum falsis illis ea quae postrema

1) Prorsus diversa est Aeschinis, testis valde suspecti, quem vanissimos quosque de Demosthene rumores arripuisse scimus, criminatio in orat. de falsa legatione § 165 p. 50, 23: *τὸν δὲ ἐκ φύσεως προδότην πῶς χρὴ θεωρεῖν; ἆρά γε οὐχ ὡς σὺ τοῖς ἐντυγχάνουσι καὶ πιστεύσασι κέχρησαι, λόγους εἰς δικαστήρια γράφοντα μισθοῦ τούτους ἐκφέρειν τοῖς ἀντιδίκοις; ἔγραψας λόγον Φορμίωνι τῷ τραπεζίτῃ χρήματα λαβών· τοῦτον ἐξήνεγκας Ἀπολλοδώρῳ τῷ περὶ τοῦ σώματος κρίνοντι Φορμίωνα.* Sine eiusmodi criminatione orationem (XXXVI) *ὑπὲρ Φορμίωνος* Dinarchus tangit, or. 1 §. 111. p. 104, 19 (si quidem genuina ea verba sunt).

addit Dionysius de Dinarchi aetate. — De altera autem adversus Boeotum oratione (XL, *πρὸς Β. περὶ προικὸς μητρῴας*), quae non est Demosthenis, haec habet Dionysius p. 666: *οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον ἠγώνισται τὸν ἀγῶνα ὁ κατήγορος, ἀλλὰ δύο ἢ τρισίν, ὡς ἀκριβέστερον περὶ αὐτῶν ἐν τῇ περὶ Δημοσθένους γραφῇ δεδηλώκαμεν.* Sed unum annum inter utramque orationem interponi probabilius est, erit igitur annus alterius orationis 108, 2.

3. Ad hunc annum videtur referenda oratio XXXVII, inscripta '*Παραγραφὴ πρὸς Πανταίνετον*', quum pacta quaedam in ea memorentur (§. 6 p. 968) facta archonte Theophilo (olymp. 108, 1) mense Elaphebolione.

3. Oratio (V) De pace. Dionysius p. 737: *μετὰ δὲ Θεμιστοκλέα Ἀρχίας, ἐφ' οὗ παραινεῖ τοῖς Ἀθηναίοις μὴ κωλύειν Φίλιππον τῆς Ἀμφικτυονίας μετέχειν, μηδ' ἀφορμὴν διδόναι πολέμου, νεωστὶ πεποιημένους τὴν πρὸς αὐτὸν εἰρήνην.* Vana est Libanii in Argumento (p. 56, 14) opinio scriptam tantum hanc orationem, non habitam esse ab Demosthene, repetita ab Photio Biblioth. p. 492, 15: de qua dixit Dindorfius in Annot. vol. 5 p. 118.

Ad idem fere tempus referenda oratio LVII, *Ἔφεσις πρὸς Εὐβουλίδην*, quam non longe post Archiae archontis magistratum habitam esse vidit Clinton. Fast. vol. 2 § 77 p. 141 (153), Harpocrationis loco usus s. v. *διαψήφισις* sic scribentis: *ἰδίως λέγεται ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς δήμοις ἐξετάσεων. — Αἰσχίνης κατὰ Τιμάρχου* (cuius verba haec sunt § 77 p. 11, 21: *γεγόνασι διαψηφίσεις ἐν τοῖς δήμοις καὶ ἕκαστος ἡμῶν ψῆφον δέδωκε περὶ τοῦ σώματος·* quas *διαψηφίσεις* easdem esse quae in hac Demosthenis oratione memorentur iam Reiskius animadverterat). *ἐντελέστατα δὲ διείλεκται περὶ τῶν διαψηφίσεων ὡς γεγόνασιν ἐπὶ Ἀρχίου ἄρχοντος Ἀνδροτίων ἐν τῇ Ἀτθίδι καὶ Φιλόχορος ἐν ἕκτῳ τῆς Ἀτθίδος.*

OLYMP. 109.

1. (344/3.) Lyciscus. 2. (343/2.) Pythodotus.
3. (342/1.) Sosigenes. 4. (341/0.) Nicomachus.

1. Oratio (VI) contra Philippum secunda. Dionysius p. 737: *Λυκίσκος, ἐφ' οὗ τὴν ἑβδόμην τῶν Φιλιππικῶν δημηγοριῶν διέθετο πρὸς τὰς ἐκ Πελοποννήσου πρεσβείας, ταύτην τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος "Ὅταν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λόγοι γίγνωνται"*. V. Annot. ad Demosth. vol. 5 p. 127 ed. Oxon.

2. Oratio (VII) De Halonneso. Dionysius l. c.: *μετὰ Λυκίσκον ἐστὶν ἄρχων Πυθόδοτος, ἐφ' οὗ τὴν ὀγδόην τῶν Φιλιππικῶν δημηγοριῶν διέθετο πρὸς τοὺς Φιλίππου πρέσβεις, ἧς ἐστιν ἀρχὴ "Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐκ ἔστιν ὅπως αἱ αἰτίαι"*: ut de scriptore orationis non videatur dubitasse. Eam Hegesippo iam ab veteribus quibusdam criticis adscriptam esse novimus ex Argumento Libanii, et recte prorsus. Quam quaestionem copiose tractavit Voemelius in Prolegomenis editionis suae (Francof. a. 1833).

Eodem anno orationem (XIX) de falsa legatione contra Aeschinem scriptam esse recte statuit Dionysius post verba modo memorata sic pergens: *καὶ τὸν κατ' Αἰσχίνου συνετάξατο* (v. ad. orat. Midianam, supra s. ol. 107, 4) *λόγον, ὅτε τὰς εὐθύνας ἐδίδου τῆς δευτέρας πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους*. Itaque scriptam tantum, non habitam hanc orationem esse Dionysii opinio fuit, quae opinio sine auctoris nomine memoratur a Plutarcho in Vita Dem. c. 15, Pseudo-Plutarcho in Vitis decem orat. p. 840, cuius verba exscripsit Photius Bibl. p. 490, 26, scriptore Argumenti orationis Aeschineae *περὶ παραπρεσβείας*, scholiasta Aeschinis ad p. 49, 12, quorum verba apposuit Dind. in Annot. vol. 5 p. 473. Contrarium testatus est Idomeneus Lampsacenus, scriptor Demostheni aetate fere par (circa olymp. 117—125), cuius verba rettulit Plutarchus: *ὁ δὲ κατ' Αἰσχίνου τῆς παραπρεσβείας ἄδηλον εἰ λέλεκται. καίτοι φησὶν Ἰδομενεὺς παρὰ τριάκοντα μόνας τὸν Αἰσχίνην ἀποφυγεῖν. ἀλλ' οὐκ ἔοικεν οὕτως ἔχειν τἀληθές, εἰ δεῖ*

τοῖς περὶ στεφάνου γεγραμμένοις ἑκατέρων λόγοις τεκμαίρεσθαι. μέμνηται γὰρ οὐδέτερος αὐτῶν ἐναργῶς οὐδὲ τρανῶς ἐκείνου τοῦ ἀγῶνος ὡς ἄχρι δίκης προελθόντος. ταυτὶ μὲν οὖν ἕτεροι διακρινοῦσι μᾶλλον. Nullam istius dubitationis rationem et fortasse ne notitiam quidem habuerunt Philostratus p. 508 et Libanius in Argumento orationis contra Philippum secundae p. 65, 14, neque iustam eam fuisse nunc omnes consentiunt.

Post annum Pythodoti archontis, duobus fortasse annis interiectis, oratio (XLVIII) spuria *κατὰ Ὀλυμπιοδώρου βλάβης* habita est, ut colligi potest ex § 26, p. 1174, 13: *διέγραψεν ὁ ἄρχων Πυθόδοτος κατὰ τὸν νόμον τὴν τουτουὶ Ὀλυμπιοδώρου ἀμφισβήτησιν.* Circa idem tempus incidit eiusdem auctoris (id quod primus perspexit A. Schaeferus) oratio (XLIII) *πρὸς Μακάρτατον περὶ Ἁγνίου κλήρου.*

Eidem fere anno (343) orationem (LIV) *κατὰ Κόνωνος αἰκίας* adscripsit Clinton. Fast. vol. 2 p. 361 (444), coniectura facta ex verbis oratoris p. 1257, 4, ubi expeditio Panactum missa memoratur, quam eandem esse putat cuius mentio fit in oratione de falsa legatione p. 446, 3, suscepta post pacem cum Philippo factam (olymp. 108, 2) et antequam caussa *παραπρεσβείας* ageretur (olymp. 109, 2). Contra A. Schaeferus illam orationem ad ol. 106, 1 refert, neque videtur ea quaestio ad liquidum perduci posse.

3. Oratio (VIII) *Περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ* et oratio (IX) contra Philippum tertia. Dionysius p. 737 et 738: *μετὰ Πυθόδοτόν ἐστι Σωσιγένης, ἐφ' οὗ τὴν ἐνάτην διελήλυθε κατὰ Φιλίππου δημηγορίαν περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ στρατιωτῶν, ἵνα μὴ διαλυθῇ τὸ μετὰ Διοπείθους ξενικόν —. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν ἄρχοντα τὴν δεκάτην* (decimam pro nona dicit, quia orationem contra Philippum primam in duas divisam habuit ut diximus sub olymp. 107, 1), *ἐν ᾗ πειρᾶται διδάσκειν ὅτι λύει τὴν εἰρήνην Φίλιππος καὶ πρότερος ἐκφέρει πόλεμον.* De ordine harum orationum ab Dionysio dissentiunt viri quidam docti, qui Chersonesiticam post Philippicam tertiam habitam esse demonstrare stu-

duerunt: v. Annot. ed. Ox. vol. 5 p. 158. Philippicam hanc *τὴν μεγίστην τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν* appellat Dionysius p. 947. Eius duplex antiquitus exstitit editio, altera brevior, quae servata est in codice Parisino S locos multos, quos manus recentiores in margine adscripserunt, omittente, altera copiosior, quam exhibent codices reliqui, nisi quod ab horum quoque uno alteroque nonnulla istiusmodi additamenta vel plane absunt vel in margine scripta reperiuntur. De quo dixit Dind. in Annot. vol. 5 p. 177 multumque est ea quaestio inter viros doctos agitata. Cf. H. Weilium in editione contionum p. 312 sqq., cuius sententia nobis a vero proxime abesse videtur.

4. Huic anno orationem (X) contra Philippum quartam adscripsit Dionysius p. 738: *μετὰ Σωσιγένην ἄρχων ἐστὶ Νικόμαχος, ἐφ' οὗ τὴν ἑνδεκάτην δημηγορίαν διελήλυθε περὶ τοῦ λελυκέναι τὴν εἰρήνην Φίλιππον, καὶ τοὺς Ἀθηναίους πείθει Βυζαντίοις ἀποστεῖλαι βοήθειαν, ἧς ἐστὶν ἀρχὴ "Καὶ σπουδαῖα νομίζων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι".* Hodie fere omnes consentiunt orationem non scriptam ab Demosthene, sed magna sive maiore ex parte ex aliis Demosthenis orationibus commentariisve esse compositam, de quo dixit Dindorf. in Annot. vol. 5 p. 202; cf. Weilii editionem p. 358 sqq. Pro genuina habuerunt etiam Hermogenes (v. Ioann. Sicel. in Walzii Rhet. vol. 6 p. 253) et scholiasta vol. 8 p. 190 ed. Oxon. Suspecta fuit aliis, quamvis levioribus de caussis, ut colligi potest ex verbis Ioannis Sicel. l. c.: *Ἀναστάσιος ὁ Ἐφέσιος καί τινες τῶν τεχνογράφων ἐκ τῆς λέξεως ταύτης* (sc. *ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν* p. 133, 1) *νοθεύουσι τὸν λόγον. προσεκτέον δὲ μᾶλλον τῷ Ἑρμογένει.*

Olympiadi 109 exeunti vel 110 ineunti orationem (LIX) contra Neaeram probabiliter adscripsit Clintonus in Fastis vol. 2 p. 359 (441), quam non esse scriptam ab Demosthene iam veteres critici recte iudicarunt, quod annotatum est ab Dionysio vol. 6 p. 1127, Phrynicho p. 225 ed. Lobeck. (qui *ἀδόκιμα ὀνόματα* memorat ab usu

Demosthenis aliena), Athenaeo 13 p. 573 B, Harpocratione, Libanio, Photio.

Idem fere tempus esse videtur orationis (LVIII) in Theocrinem (*κατὰ Θεοκρίνου ἔνδειξις*), quam Clintonus Fast. vol. 2 p. 153 (169) parum idoneo argumento usus aliquot annis post 111, 1 habitam esse statuit. Dinarchi hanc esse orationem et Dionysius p. 652 putavit et multos putasse annotavit Libanius in Argumento p. 1321. Demosthenis (cui adscripsit Callimachus, v. Dionys. l. c.) an Dinarchi sit dubitat Harpocratio s. v. *ἀγραφίου* et *Θεοκρίνης*; sed neutrius re vera esse videtur. Satis veri similem opinionem Nitschius protulit (de traiciendis partibus in Demosthenis orat., diss. Berol. 1873, p. 43), compositam eam esse ab eodem qui habuit, Epicrate.

OLYMP. 110.

1. (340/339.) Theophrastus. 2. (339/8.) Lysimachides.
3. (338/7.) Chaerondas. 4. (337/6.) Phrynichus.

1. Sub hoc anno orationem (XI) *Πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τὴν Φιλίππου* posuit Dionysius p. 738: *ἐπὶ Νικομάχῳ Θεόφραστος ἄρχων, ἐφ' οὗ πείθει τοὺς Ἀθηναίους γενναίως ὑπομεῖναι τὸν πόλεμον ὡς κατηγγελκότος αὐτὸν ἤδη Φιλίππου. καὶ ἔστιν αὕτη τελευταία τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν, ἀρχὴν ἔχουσα ταύτην "Ὅτι μὲν — ἀνεβάλετο τὸν πόλεμον"*. Hoc quoque, ut tot alia Dionysii, ex coniectura profectum. Est enim certissimum hanc oratiunculam ab sophista aliquo maxime ex oratione Olynthiaca secunda compositam esse. Philippi autem quae ei annexa est Epistula (XII) et genuina est, a Pythone Byzantio vel alio quodam Philippi oratore composita, neque cum oratione undecima ullam habet societatem, quippe quae eius auctori ne praesto quidem fuerit.

3. Hoc anno habita esse fingitur oratio LX, *Ἐπιτάφιος* inscripta, i. e. Laudatio funebris eorum qui in pugna ad Chaeroneam (olymp. 110, 3) ceciderant: quae demandata erat Demostheni, ut novimus ex oratione de corona p. 320, cuius oratio quum aut non edita esset aut

periiset, haec quae nunc superest ignoti rhetoris declamatio, in qua plura sunt e Menexeno Platonico sumta, inter orationes recepta est Demosthenis, quo eam prorsus esse indignam iam veteres critici intellexerunt, Dionysius vol. 6 p. 1027. 1095 (ubi *ὁ φορτικὸς καὶ κενὸς καὶ παιδαριώδης Ἐπιτάφιος* vocatur), Harpocratio s. v. *Αἰγεῖδαι* et *Κεκροπίς*, Libanius in Prolegomenis ad Demosthenem p. 6, Photius Bibl. p. 492, 25, Suidas s. v. *Δημοσθένης*. Nihilo melioris notae est altera quae *Ἐπιταφίῳ* in codicibus subiecta est declamatio (LXI), *Ἐρωτικὸς* inscripta, in laudem Epicratis cuiusdam, de qua ipsa quoque recte iudicarunt veteres critici: vid. Dionys. p. 1095 (ubi omnes pariter qui sub Demosthenis nomine ferebantur *πανηγυρικοὶ λόγοι* condemnantur), Polluc. 3, 144 (*παρὰ Δημοσθένει ἐν τῷ Ἐρωτικῷ, εἰ Δημοσθένους ἐστὶ τὸ βιβλίον*), Liban. in Proleg. p. 6, Photium Bibl. p. 492, 25. De utraque declamatione pluribus dixit Westermannus in Quaestion. Demosthen. 2 p. 49—83 (in ed. Dind. Oxon. vol. 7 p. 1393 seqq. et 1413 seqq.).

4. Ctesiphontis rogatio de Demosthene corona aurea donando. V. sub olymp. 112, 3.

OLYMP. 111.

1. (336/5.) Pythodemus. 2. (335/4.) Euaenetus.
3. (334/3.) Ctesicles. 4. (333/2.) Nicocrates.

1. Moritur Philippus, ab Pausania, uno ex ipsius satellitibus, obtruncatus, *ἐπὶ Πυθοδήμου ἄρχοντος*, ut narrant Diodorus 16, 94 et Arrianus Anab. 1, 1, quum annum aetatis ageret quadragesimum septimum, secundum Iustin. Hist. 9, 8: "*Decessit Philippus quadraginta et septem annorum, quum annis viginti et quinque regnasset.*" *οὐ πρόσω βιώσας ἕξ τε καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν*, Pausan. 8, 7, 4 plenos solum annos nominans. Annos regni non satis accurate computavit Iustinus numero rotundo posito. Nam quum Philippus archonte Callimede (olymp. 105, 1)

Perdiccae fratri in regno successerit, annum vigesimum quintum ne attigit quidem. Recte igitur Diodorus 16, 1 viginti quattuor, Dexippus apud Georg. Syncell. p. 263 viginti tres annos posuerunt, hic plenis tantum annis computatis, ille ultimo vitae anno, quem non expleverat Philippus, addito. In contrariam quam Iustinus partem erravit Satyrus ap. Athen. 13 p. 557 C annos dicens duo et viginti (nisi is numerus corruptus est, quod cum Boehneckio iudicat A. Schaeferus vol. III, 1, 63). Pluribus haec omnia exposuit Clinton. Fast. vol. 2 p. 227 (281) sq. Philippo succedit Alexander anno aetatis vigesimo: v. Plutarch. V. Alex c. 11, Arrian. Anab. 1, 1, Clinton. l. c. p. 229 (283).

Hoc fere anno, ante dirutas Thebas (111, 2), scripta esse videtur oratio (XVII) *Περὶ τῶν πρὸς Ἀλέξανδρον συνθηκῶν*, quanquam non ab Demosthene. Nam inter *ψευδεπιγράφους* numeratur a Dionysio p. 1127 et ab Libanio in Argumento, qui propius eam accedere observat ad Hyperidis genus scribendi, quod repetit Photius Bibl. p. 491, 22, et duo notat vocabula non Demosthenica, *νεόπλουτος* (p. 218, 8) et *βδελυρεύσεται* (p. 214, 25), quibus *τυραννίζειν* addit G. H. Schaeferus ex p. 213, 16: quanquam, nisi alia accederent indicia, huic argumento non multum tribuendum foret. Hegesippo eam adscribi narrat scholiasta p. 254, 19, coniectura incertissima, immo falsissima ex quaestione orationis septimae petita. Memoratur p. 212, 25 *ἡ κοινὴ εἰρήνη*, quam post pugnam Chaeronensem primum a Philippo, tum ab successore eius Alexandro cum Graecis factam esse constat: v. Diodor. 16, 89 (sub olymp. 110, 4) et 17, 4 (sub olymp. 111, 2), Plutarch. V. Phocion. c. 16, Arrian. Anab. 1, 1, 2, Iustin. 9, 5. 11, 2. Dixit de ea Boehneck. Quaest. vol. 1 p. 622 seqq. et de hac oratione p. 628. 629. Diversa est opinio Droyseni, A. Schaeferi (vol. III p. 191 sqq.), aliorum, qui circa ea tempora quibus Agis Spartanorum rex bellum contra Antipatrum movit (ol. 112, 2 [330]) hanc orationem habitam esse iudicant.

OLYMP. 112.

1. (332/1.) Anicetus. 2. (331/0.) Aristophanes.
3. (330/29.) Aristophon. 4. (329/8.) Cephisophon.

3. Aeschinis oratio contra Ctesiphontem et Demosthenis (XVIII) pro eo, inscripta *περὶ τοῦ στεφάνου.* De anno huius orationis consentiunt Dionysius p. 746, Plutarch. V. Demosth. c. 24, Theophrastus Charact. c. 7 confirmantque aliae rationes. V. Annot. ed. Ox. vol. 5 p. 289; A. Schaeferum vol. III, 1 p. 205 sq. Demosthenes archonte Chaeronda (olymp. 110, 3) ab tribu sua moenium reficiendorum curator (*τειχοποιός*) constitutus tria talenta (ut perhibet auctor decreti spurii in orationem p. 266 inserti) vel centum minas secundum Aeschinem (c. Ctesiph. § 17) in eam rem de suo dederat. Quae moverant Ctesiphontem ut rogationem proponeret (olymp. 110, 4) ut Demosthenes propter virtutem ac benevolentiam quam reipublicae probasset corona aurea donaretur. Quam rogationem *γραφῇ παρανόμων* contra Ctesiphontem instituta petivit Aeschines eodem anno. Quomodo vero factum sit ut lis quam Aeschines Ctesiphonti olymp. 110, 4 intenderit, non eodem anno, sed diu intermissa olymp. demum 112, 3 peracta sit, a pluribus viris doctis est quaesitum, quorum ea de re coniecturas valde incertas, partim etiam manifesto falsas, exposuit Boehneckius vol. 1 p. 594 seqq., cf. H. Weilium in editione iudicialium orationum p. 390. Cecidit caussa Aeschines quintam suffragiorum partem non adeptus impositaque sibi legitima mille drachmarum multa in Asiam profugit: v. Vitam Aeschinis p. 4, 20. 5, 20, Pseudo-Plutarch. V. decem orat. p. 840 C. Actio autem Aeschinis non tam contra Ctesiphontem instituta erat quam contra Demosthenem, qui in oratione de corona vitae ante actae quum privatae tum publicae rationes reddit adversariique, factioni Macedonicae addicti, nequitiam in clara luce collocat.

OLYMP. 113.

1. (328/7.) Euthycritus. 2. (327/6.) Hegemon.
3. (326/5.) Chremes. 4. (325/4.) Anticles.

His annis Lycurgus Aristogitonem sycophantam *ἐνδείξει* in ius vocavit, cuius caussae monumenta nunc quoque exstant duae *κατ' Ἀριστογείτονος* orationes (XXV. XXVI) Demosthenis nomine inscriptae. Utramque damnavit Dionysius ab Libanio memoratus in Argumento p. 769, confer ap. Dionysium ipsum vol. 6 p. 1126: *εἰ μέντοι ἔνιοι ψευδεπίγραφοί εἰσι λόγοι ἀηδεῖς καὶ φορτικαὶ καὶ ἄγροικοι κατασκευαί, ὡς ἐν τῇ* (scribendum videtur *ἐν τοῖς*) *κατ' Ἀριστογείτονος β'*. Alios vel utramque vel certe priorem defendisse refert Libanius ibidem. Post quos etiam Photius Bibl. p. 491 contra Dionysium disputavit. Priorem quae fere sola citari solet ab rhetoribus et grammaticis Harpocratio bis notavit usitatis verbis *εἰ γνήσιος*. Recentiores plerique nunc post A. Westermannum et A. Schaeferum utramque damnant, nisi quod priori strenuus nuper patronus exstitit H. Weilius (Revue de philologie 1882 p. 1 sqq.), contra quem disputavit I. H. Lipsius (Leipziger Studien vol. VI p. 319 sqq.). Nobis quoque defensio desperanda videtur; at de vera origine huius orationis, quae Demosthenico genere dicendi magna ex parte utitur, nondum omnia patent.

3. Oratio spuria (XXXIV) *πρὸς Φορμίωνα περὶ δανείου*, in qua Thebae ab Alexandro captae memorantur et annonae caritas quae bis post id tempus fuerat (p. 918, 20), in hunc fere annum incidere videtur.

4. Novae coeperunt contra Demosthenem machinationes adversariorum in caussa Harpalica. Harpalus, qui cum sex milibus militum et magna pecuniae summa Alexandro, a quo thesauro Babylonio praefectus erat, surrepta in Graeciam fugerat, primo ex rogatione Demosthenis Athenis non erat receptus; deinde cum sine armis una triremi redisset, intromissus quidem sed eodem Demosthene rogante in custodiam datus, pecuniaque quam secum

attulerat in arce deposita est. Sed cum fere dimidia pars de summa deesset, de ea pecunia quaestio Areopago mandata, nominatim sibi capitis poenam irrogante Demosthene, si, quod adversarii sermonibus ferebant, ipse quoque eius largitionis particeps inventus esset.

OLYMP. 114.

1. (324/3.) Hegesias. 2. (323/2.) Cephisodorus.
3. (322/1.) Philocles. 4. (321/0.) Archippus.

1. Areopagus post quaestionem per sex menses habitam Philoclis (qui Harpalum in portum Munychiae, cui praefectus erat, admiserat), Aristogitonis, Demadis, Demosthenis aliorumque nomina ut reorum largitionis ad populum detulit. Quae accusatio ab oratoribus[1]) Demo-

1) Orationes contra Demosthenem in hac caussa habitae duae supersunt, altera Dinarchi, altera Hyperidis, cuius fragmenta ex papyris in Aegypto repertis prodierunt; aliae aliorum perierunt. Nam oratores creati erant decem qui populi nomine accusarent Harpalicae largitionis reos: de quibus v. quae collegit Maetznerus in annot. ad Dinarchum p. 84. Hyperidem, antea amicitia cum Demosthene coniunctum, graviter reprehendit Pseudo-Lucianus in Encomio Demosth. c. 31, quod contra Demosthenem dixerit. Hyperidem ipsum inter oratores ab Harpalo pecunia corruptos numerat Timocles comicus ap. Athen. 8 p. 341 F, qui Demosthenem quinquaginta talenta accepisse ait. Viginti tantum talenta nominat Dinarchus pluribus orationis suae locis (§. 6. 45. 53. 69. 89), item Hyperides (col. II, 15; X, 20), secundum *ἀπόφασιν* Areopagi, totidemque Plutarchus in Vita c. 25 cum fabella de calice aureo in quo Harpalus pecuniam miserit (ad quam Lynceus quoque alludit ap. Athen. 6 p. 245 F); triginta Pseudo-Plut. in Vitis decem orat. p. 846 C cum eoque Photius Bibl. p. 494, 21, post mille *δαρεικοὺς* statim post Harpali adventum acceptos. Cuiusmodi criminationes tanta levitate Athenis excogitari et credi a plurimis solebant, ut vera ab fictis discerni raro possint. Cuiusmodi est quod Demosthenem iam antea a Philippo, ab Euboeensibus, ab Amphissensibus, ab rege Persarum pecunia corruptum fuisse narrat Aeschines in oratione contra Ctesiphontem § 156. 239 sq. famamque de auro Persico, qucd acceperit ut contra Macedones diceret, repetunt scriptores alii: v. Diodor. 17, 4, Plutarch. Vit. 14. 20. 23, Compar. Demosthenis cum Cicerone c. 3, Pseudo-

stheni inimicis, comicis, historicis et biographis ita est calumniis et figmentis exaggerata, ut quid veri subfuerit nunc aegerrime inveniri queat. Culpam quidem in se admisisse Demosthenem et per se abhorret a veri specie et confutatur Philoxeni Macedonis testimonio quod servavit Pausan. 2, 33, 4.[1]) Orationes autem in omni hac caussa duae Demostheni adscriptae ferebantur, quarum neutra ad nos pervenit, altera *περὶ τοῦ μὴ ἐκδοῦναι Ἅρπαλον*, altera *ἀπολογία δώρων*, utraque suppositicia, ut refert Dionysius de admir. vi Demosth. c. 57 p. 1127, 1: *εἰ μέντοι ἔνιοι ψευδεπίγραφοί εἰσι λόγοι ἀηδεῖς καὶ φορτικαὶ*

Plutarch. in Vitis decem orat. p. 847 F, Philostratum p. 538, Iustinum 11, 2. Quae fama ut non est vana, ita minime Demosthenes ob eam rem vituperari potest, cum Persicam pecuniam non in suum lucrum verterit, sed apud se deponi passus sit usibus belli contra Alexandrum movendi inservituram, v. Arn. Schaeferum III, p. 106.

1) Pausaniae verba sunt: *Δημοσθένει δὲ φυγῆς τε συνέπεσεν ἐν γήρᾳ λαβεῖν πεῖραν καὶ ὁ θάνατος ἐγένετο οὕτω βίαιος. εἴρηται μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ καὶ ἄλλοις καὶ αὐτῷ Δημοσθένει πλεῖστα, ἦ μὴν τῶν χρημάτων ἃ ἐκ τῆς Ἀσίας ἤγαγεν Ἅρπαλος μὴ μεταλαβεῖν αὐτόν·* (haec ex oratione *ψευδεπιγράφῳ*, *Περὶ χρυσίου* sive *Ἀπολογία δώρων*, de qua statim dicetur, sumpta esse conicit Sauppius in Fragm. Orat. p. 251; cf. Epistul. II, p. 1470 sq. III, p. 1485, 5) *τὸ δὲ ὕστερον λεχθὲν ἐπέξειμι, ὁποῖον ἐγένετο. Ἅρπαλος μὲν ὡς ἐξ Ἀθηνῶν ἀπέδρα, διαβὰς ναυσὶν ἐς Κρήτην* (Taenarum aliis nominare placuit, ut refert Pseudo-Plut. V. decem orat. p. 846 B: *πορευθέντος εἰς Κρήτην ἢ ὡς ἔνιοι ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς*) *οὐ πολὺ ὕστερον ὑπὸ τῶν θεραπευόντων ἀπέθανεν οἰκετῶν· οἱ δὲ ὑπὸ ἀνδρὸς Μακεδόνος Παυσανίου δολοφονηθῆναί φασιν αὐτόν. τὸν δέ οἱ τῶν χρημάτων διοικητὴν φυγόντα ἐς Ῥόδον Φιλόξενος Μακεδὼν συνέλαβεν, ὃς καὶ αὐτὸν παρὰ Ἀθηναίων ἐξήτησεν Ἅρπαλον* (Hyperid. c. Demosth. col. VIII), *τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἔχων ἤλεγχεν ἐς ὃ πάντα ἐπύθετο, ὅσοι τῶν Ἁρπάλου τι ἔτυχον εἰληφότες· μαθὼν δὲ ἐς Ἀθήνας γράμματα ἐπέστελλεν. ἐν τούτοις τοῖς γράμμασι τοὺς λαβόντας παρὰ Ἁρπάλου καταριθμῶν καὶ αὐτοὺς καὶ ὁπόσον αὐτῶν ἔλαβεν ἕκαστος, οὐδὲ ἐμνημόνευσεν ἀρχὴν Δημοσθένους, Ἀλεξάνδρῳ τε ἐς τὰ μάλιστα ἀπεχθανομένου καὶ αὐτὸς ἰδίᾳ προσκρούσας. Δημοσθένει μὲν οὖν τιμαὶ καὶ ἑτέρωθι τῆς Ἑλλάδος καὶ παρὰ τῶν Καλαυρείας εἰσὶν οἰκητόρων.*

καὶ ἄγροικοι κατασκευαί, ὡς ἐν τοῖς κατ' Ἀριστογείτονος β', καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ τῶν δώρων[1]) *καὶ ἐν τῷ μὴ ἐκδοῦναι Ἅρπαλον καὶ ἐν τῷ κατὰ Νεαίρας καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν πρὸς Ἀλέξανδρον συνθηκῶν, ἐν ἄλλοις τε συχνοῖς, οὓς ὁ Δημοσθένης οὐκ ἔγραψεν, ἐν ἑτέρᾳ δηλοῦταί μοι πραγματείᾳ τὰ περὶ Δημοσθένη.* Quibuscum non pugnant quae Dionysius scripsit p. 749: *εἰ δέ τις ἐρεῖ ὅτι περὶ τῆς τῶν δώρων, ἣν ἐπ' Ἀντικλέους* (immo *Ἡγησίου*: cf. Westerm. Quaest. Dem. 3, p. 113) *ἄρχοντος ἀπελογήσατο, περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτήν, πολλῷ νεωτέρας ἔτι ποιήσει τὰς Ἀριστοτέλους τέχνας τῶν Δημοσθένους ἀγώνων.* ubi Dionysius, ut recte monuit Sauppius ad Fragm. Orat. p. 251, non de oratione aliqua Demosthenis edita agit, sed de caussa quam orasse Demosthenem nemo negavit. Egit autem Demosthenes caussam suam successu infelici. Nam iudicum sententiis condemnatus est, quumque impositae sibi quinquaginta (vel triginta, ut ap. Pseudo-Plutarchum et Photium scriptum) talentorum multae solvendae impar esset, in carcerem deductus, unde amicorum ope elapsus pecuniaque ab illis oblata sustentatus Troezenem in exilium profectus est. Quae omnia pluribus enarrarunt Plutarchus in Vita c. 26, Pseudo-Plut. in Vitis decem orat. p. 846 E, Anonymus in Vita Demosth. p. 27, 14, qui etiam numerum dierum quos in carcere transegerit cognitum habuit: *κατακριθεὶς ἐδέθη μὲν ἡμέρας δέκα, μετὰ δὲ ἓξ ἡμέρας* (qui videntur dies illi esse per quos in vicinia urbis apud amicos latuit secundum Plutarchi narrationem) *ἀπῆλθεν εἰς Τροιζῆνα, κρείττονα τῶν ἐν Ἀθήναις δεσμῶν τὴν ἐξ Ἀθηνῶν φυγὴν*

1) Ab hac oratione diversam fuisse quam *Περὶ χρυσίου* inscriptam memorat Athenaeus 13 p. 592 E Clintonus putat in Fast. vol. 2 p. 356 (438). Multo probabilior videtur Sauppii sententia qui eandem esse iudicat, quum ipsa quae Athenaeus narrat declamatoris ingenium prodere videantur: *Δημοσθένη δὲ τὸν ῥήτορα καὶ τεκνοποιήσασθαι ἐξ ἑταίρας ἔχει λόγος. αὐτὸς γοῦν ἐν τῷ Περὶ χρυσίου λόγῳ προαγήοχε τὰ τέκνα ἐπὶ τὸ δικαστήριον, ὡς δι' ἐκείνων ἔλεον ἕξων, χωρὶς τῆς μητρός, καίτοι ἔθος ἐχόντων τῶν κρινομένων τὰς γυναῖκας ἐπάγεσθαι· ἀλλ' αἰδοῖ τοῦτ' ἐποίησε, φεύγων τὴν διαβολήν.*

δοκιμάσας. Ex Troezene se mox Calauriam in Neptuni fanum transiisse ipse narrat in Epistula II p. 1472, 10: quam sicut tertiam genuinam esse, quamvis plerique negent, non videtur iure dubitari posse.

Eodem anno finem versus moritur Alexander, rex Macedoniae: v. Arrian. Anab. 7, 28, Diodor. 17, 113. 117 aliosque quorum locos collegit Clinton. Fast. vol. 2 p. 161 (178); cf. etiam A. Schaeferum III, p. 319.

2. Mortuo Alexandro Athenienses, aliis Graeciae civitatibus ad societatem per legatos invitatis, bellum contra Macedoniam pararunt' ducemque exercitui praefecerunt Leosthenem. (V. Diodor. 18, 10.) Quibus Demosthenes quamvis exul operam suam obtulit, quod populum Atheniensem movit ut, rogante Demone[1]), Demomelis filio, reditum ei decerneret. Quo decreto triremi Aeginam missa in Piraeeum reductus est, unde in urbem ascendit laetis civium universorum acclamationibus honorificentissime exceptus. Multam tamen in caussa Harpalica ei irrogatam quum remittere per leges non liceret, lex ita est elusa ut Iovis servatoris, cuius sacra facienda erant, ara in Piraeeo instruenda et adornanda Demostheni elocaretur ingenti quae multam illam aequaret quinquaginta talentorum summa: v. Plutarch. V. Dem. c. 27, Pseudo-Plut. V. decem orat. p. 846 quique ab eo pendet Photius Bibl. p. 494, Iustinus 13, 15.

Hieme huius anni habitam esse argumentis satis certis concluditur orationem spuriam (LVI) *κατὰ Διονυσοδώρου*, cf. Schwarze de orat. *κ. Διον.* (diss. Gotting. 1870) p. 18 sq.

3. Bellum ab initio non sine prospero successu ab Atheniensibus gestum mox clade Graeciae libertati funesta finitum est, Leosthene in Lamiae obsidione occiso Graecisque ab Antipatro Macedone apud Crannonem, urbem

---

1) Demonem hunc Demosthenis oratoris *ἀνεψιὸν* appellant Plut. Vit. c. 27 et Pseudo-Plutarchus p. 846 D, i. e. *ἀνεψιαδοῦν*. Intellegi enim videtur Demo Demomelis filius, ut monuit Boeckhius: de quo conf. supra p. 17.

Thessaliae, victis mense Augusto olymp. 114, 3 et ad pacem faciendam coactis: v. Diodor. 18, 12 seqq., Plutarch. V. Demosth. c. 28 aliosque memoratos ab Clintono Fast. vol. 2 p. 162 (278). Quo factum est ut ira populi rursus in Demosthenem ceterosque belli suasores concitaretur, qui Antipatro et Cratero urbi appropinquantibus in fuga salutem quaesiverunt, mox Demade rogante capitis a populo damnati et, quum alii alio dilapsi essent, ab Antipatri satellitibus Archia duce indagati, ut supplicium de iis sumi posset. Hoc pacto Hyperides et Aristonicus et Himeraeus, Demetrii Phalerei frater, Aeginae in templo Aeaci comprehensi, Cleonas ad Antipatrum missi ibique interfecti sunt. Demosthenes vero, qui iterum in Calauriam insulam fugerat, ibique ad aram in templo Neptuni supplex consederat, ut satellitum Antipatri crudelitatem ab se arceret, veneno hausto vitae suae finem ipse imposuit, Pyanepsionis die decimo sexto[1]) olymp. 114, 3, qui respondet diei decimo quarto Octobris a. 322. Quae omnia copiose multisque cum fabulis mixta narrarunt Plutarchus in Vita c. 28—30, Pseudo-Plut. Vit. decem orat. p. 846. 847, Zosimus Ascalon. in Vit. p. 21 sq., biographus anonymus p. 27, Lucian. Demosth. Encom. c. 46 sqq., Suidas s. v. *Δημοσθένης*: brevius Pausanias 1, 8, 3, Strabo 8, p. 374, Diogenes L. 5, 10, qui anni notam addidit: *κατέστρεψεν ἐν Καλαυρείᾳ ἐπὶ Φιλοκλέους.* De anno aetatis quem attigerit Demosthenes dissentiunt scriptores partim sua ipsorum partim librariorum, ut videtur, culpa. Nam quum de anno natali Demosthenis duae ferantur veterum opiniones, altera Pseudo-Plutarchi in Vitis

1) Plutarchi verba sunt c. 30: *κατέστρεψε δ' ἕκτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ Πυανεψιῶνος μηνός, ἐν ᾗ τὴν σκυθρωποτάτην τῶν Θεσμοφορίων ἡμέραν ἄγουσαι παρὰ τῇ θεῷ νηστεύουσιν αἱ γυναῖκες·* ubi numerum *ιϛ'* in *ιβ'* mutari voluit Prellerus in libro de Cerere et Proserpina p. 3, 2, quum Thesmophoria per tres Pyanepsionis dies, 11.—13., celebrata esse constet, quarum media *Νηστεία* dicta fuit. In numero *ιϛ'* consentit qui Plutarchi quamvis non nominati verba sua fecit Zosimus in Vita p. 22, 17.

oratorum, qui olymp. 98, 4 posuit, altera Dionysii, qui Demosthenem olymp. 99, 4 natum esse credidit, praeter hos duos autem numeros nullus alius annus usquam diserte memoretur, inter duos tantum aetatis annos, 63. et 59., probabiliter optare licet. Ac priorem quidem ponit Zosimus in Vita p. 22, 10: *ἐβίωσε δὲ ἔτη ξ' καὶ τρία*, absurde vero Dionysii adiungit de anno natali opinionem: *ἐγεννήθη δ' ἐνιαυτῷ πρότερον τῆς ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος*, cui ut congrueret prior numerus, aliunde sumtus ab Zosimo: *ἐβίωσε δὲ ἔτη νθ'* dicendum erat. Ab numero 63 leviter tantum discrepat quem Suidas s. v. *Δημοσθένης* posuit 62. annorum numerus, magis discrepat sexaginta annorum numerus ab Gellio 15, 28 positus. Prorsus absurda vero sunt ac fortasse librariis imputanda quae apud Photium leguntur Bibl. p. 495, 2: *ἐβίω δὲ ὡς μὲν οἱ τὰ πλείω λέγουσιν, ἔτη ο', ὡς δ' οἱ τὰ ἐλάττω, ξ' καὶ ζ'. ἐπολιτεύσατο δὲ β' καὶ κ' ἔτη.* Quae verba in lacunam incidunt apud Pseudo-Plutarchum in Vitis oratorum, cui sua debet Photius p. 847 B, ubi postrema tantum verba *δὲ δύο καὶ εἴκοσιν* supersunt, relicto ante ea in codice Parisino spatio vacuo, quod etsi Photii verbis recte expletum est ab editoribus, tamen an numeri quoque illi ο' et ξζ' ab scriptore Vitarum positi fuerint incertum est.

Honores Demostheni post mortem in pluribus Graeciae civitatibus habitos breviter memorat Pausanias 2, 33 extr.: *Δημοσθένει μὲν οὖν τιμαὶ καὶ ἑτέρωθι τῆς Ἑλλάδος καὶ παρὰ τῶν Καλαυρείας εἰσὶν οἰκητόρων.* Statuam eius Athenis in foro[1]) positam memorat idem 1, 8, 4 et explicatius Plutarchus in Vita c. 30: *τούτῳ μὲν ὀλίγον ὕστε-*

1) Cf. scriptorem Vit. decem orat. p. 847 D, biographum anonymum p. 28, 6, Suidam. Ceramicum pro foro posuit Zosimus Ascal. p. 22, 12. De aliis Demosthenis statuis imaginibusque vel ex aere vel ex marmore a posteriorum temporum artificibus factis, quae partim hodie supersunt, v. commentationes H. Schroederi (*Ueber die Abbildungen des Demosthenes*) Brunsvigae edita a. 1842 et G. Scharffii (*on the ancient portraits of Alexander and Demosthenes*) in *Transactions of the Royal Society of Literature* novae seriei vol. 4.

ρον ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἀξίαν ἀποδιδοὺς τιμὴν εἰκόνα τε χαλκῆν ἀνέστησε καὶ τὸν πρεσβύτατον ἐψηφίσατο τῶν ἀπὸ τοῦ γένους ἐν Πρυτανείῳ σίτησιν ἔχειν. καὶ τὸ ἐπίγραμμα τὸ θρυλούμενον ἐπεγράφη τῇ βάσει τοῦ ἀνδριάντος

Εἴπερ ἴσην ῥώμην γνώμῃ, Δημόσθενες, εἶχες,
οὔποτ᾽ ἂν Ἑλλήνων ἦρξεν Ἄρης Μακεδών.

οἱ γὰρ αὐτὸν τὸν Δημοσθένη τοῦτο ποιῆσαι λέγοντες ἐν Καλαυρείᾳ, μέλλοντα τὸ φάρμακον προσφέρεσθαι, κομιδῇ φλυαροῦσι. Epigramma illud attulerunt etiam scriptor Vitarum decem orat. p. 847 A, exscriptus ab Photio Bibl. p. 494, Zosimus in Vita p. 22, 15, biographus anonymus p. 28, 6, Suidas s. v. *Δημοσθένης.* Statua autem posita est Gorgia archonte olymp. 25, 1, i. e. plus quam quadraginta post mortem Demosthenis annis, ut refert biographus decem orat. p. 847 D, et rogante quidem Demochare, Lachetis ex Demosthenis sorore filio, cuius psephisma servatum ibidem p. 850 sq. operae pretium est integrum apponi, etsi non sufficit ad aestimanda Demosthenis de re publica merita, ad quae accuratiore opus est historiae aetatis Demosthenicae cognitione ex historicorum recentiorum libris petenda. Res autem in psephismate memoratae partim cum iis conveniunt quae Demosthenes de se ipse dixit in oratione de corona et alibi. Valde corruptum lacunosumque psephisma esse neminem fugere potest.

Δημοχάρης Λάχητος Λευκονοεὺς αἰτεῖ Δημοσθένει τῷ Δημοσθένους Παιανιεῖ δωρεὰν εἰκόνα χαλκῆν ἐν ἀγορᾷ καὶ σίτησιν ἐν Πρυτανείῳ καὶ προεδρίαν αὐτῷ καὶ ἐγγόνων ἀεὶ τῷ πρεσβυτάτῳ, εὐεργέτῃ καὶ συμβούλῳ γεγονότι πολλῶν καὶ καλῶν τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, καὶ τήν τ᾽ οὐσίαν εἰς τὸ κοινὸν καθεικότι τὴν ἑαυτοῦ, καὶ ἐπιδόντι τάλαντα ὀκτὼ καὶ τριήρη ὅτε ὁ δῆμος ἠλευθέρωσεν Εὔβοιαν, καὶ ἑτέραν ὅτε εἰς Ἑλλήσποντον Κηφισόδοτος ἐξέπλευσε, καὶ ἑτέραν ὅτε Χάρης καὶ Φωκίων στρατηγοὶ ἐξεπέμφθησαν εἰς Βυζάντιον ὑπὸ τοῦ δήμου, καὶ λυτρωσαμένῳ πολλοὺς τῶν ἁλόντων ἐν Πύδνῃ καὶ Μεθώνῃ καὶ Ὀλύνθῳ ὑπὸ Φιλίππου, καὶ χορηγίαν ἀνδράσιν ἐπιδόντι ὅτε ἐκλιπόντων τῶν Πανδιονιδῶν τοῦ χορηγεῖν ἐπέδωκε καὶ καθώπλισε τοὺς πολίτας τῶν ἐλλειπόντων,

*καὶ εἰς τὴν τειχοποιίαν ἀνάλωσε χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου ἐπιδόντος αὐτοῦ τρία τάλαντα, καὶ ἃς ἐπέδωκε δύο τάφρους περὶ τὸν Πειραιᾶ ταφρεύσας, καὶ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην ἐπέδωκε τάλαντον, καὶ εἰς τὴν σιτωνίαν ἐπέδωκεν ἐν τῇ σιτοδείᾳ τάλαντον, καὶ ὅτε εἰς συμμαχίαν τῷ δήμῳ προσηγάγετο πείσας, καὶ εὐεργέτης γενόμενος καὶ σύμβουλος δι' ὧν ἔπεισε Θηβαίους, Εὐβοεῖς, Κορινθίους, Μεγαρεῖς, Ἀχαιοὺς, Λοκροὺς, Βυζαντίους, Μεσσηνίους, καὶ δυνάμεις ἃς συνεστήσατο τῷ δήμῳ καὶ τοῖς συμμάχοις πεζοὺς μὲν μυρίους, ἱππέας δὲ χιλίους, καὶ σύνταξιν χρημάτων ἣν ἔπεισε πρεσβεύσας διδόναι τοὺς μὲν συμμάχους εἰς τὸν πόλεμον πλείω πεντακοσίων ταλάντων * * * * * καὶ ὡς ἐκώλυσε Πελοποννησίους ἐπὶ Θήβας Ἀλεξάνδρῳ βοηθῆσαι χρήματα δοὺς καὶ αὐτὸς πρεσβεύσας, καὶ ἄλλων πολλῶν καὶ καλῶν τῷ δήμῳ συμβούλῳ γεγονότι καὶ πεπολιτευμένῳ τῶν καθ' ἑαυτὸν πρὸς ἐλευθερίαν καὶ δημοκρατίαν ἄριστα, φυγόντι δὲ δι' ὀλιγαρχίαν καταλυθέντος τοῦ δήμου καὶ τελευτήσαντι αὐτῷ ἐν Καλαυρείᾳ διὰ τὴν πρὸς τὸν δῆμον εὔνοιαν, πεμφθέντων στρατιωτῶν ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ Ἀντιπάτρου, διαμείναντι ἐν τῇ πρὸς τὸ πλῆθος εὐνοίᾳ καὶ οἰκειότητι καὶ οὔτε ὑποχειρίῳ τοῖς ἐχθροῖς οὔτε ἀνάξιον ἐν τῷ κινδύνῳ πράξαντι τοῦ δήμου.* Cui psephismati scriptor Vitarum aliam adiunxit rogationem decem annis post, archonte Pytharato, ab Lachete, Democharis filio, propositam de similibus honoribus patri suo tribuendis.

INDEX ORATIONUM.

(Orationes spuriae crucis signo notatae sunt.)

† *Περὶ τῶν πρὸς Ἀλέξανδρον συνθηκῶν* XVII.
† *περὶ Ἁλοννήσου* VII.
κατὰ Ἀνδροτίωνος XXII.
† *πρὸς Ἀπατούριον* XXXIII.
† *κατὰ Ἀριστογείτονος α'* XXV.
† „ „ *β'* XXVI.
κατὰ Ἀριστοκράτους XXIII.
κατὰ Ἀφόβου α' XXVII.
„ „ *β'* XXVIII.
πρὸς Ἄφοβον XXIX.
πρὸς Βοιωτὸν περὶ τοῦ ὀνόματος XXXIX.
† *πρὸς Βοιωτὸν περὶ προικός* XL.
† *κατὰ Διονυσοδώρου* LVI.
περὶ τῆς εἰρήνης V.

('Επιστολαί LXIII.)
†'Επιτάφιος LX.
†'Ερωτικός LXI.
πρὸς Εὐβουλίδην LVII.
†κατὰ Εὐέργου καὶ Μνησιβούλου XLVII.
†πρὸς Ζηνόθεμιν XXXII.
†κατὰ Θεοκρίνου LVIII.
πρὸς Καλλικλέα LV.
†πρὸς Κάλλιππον LII.
κατὰ Κόνωνος LIV.
†πρὸς Λάκριτον XXXV.
πρὸς Λεπτίνην XX.
†πρὸς Λεωχάρην XLIV.
†πρὸς Μακάρτατον XLIII.
ὑπὲρ Μεγαλοπολιτῶν XVI.
κατὰ Μειδίου XXI.
πρὸς Ναυσίμαχον καὶ Ξενοπείθην XXXVIII.
†κατὰ Νεαίρας LIX.
†πρὸς Νικόστρατον LIII.
†κατὰ 'Ολυμπιοδώρου XLVIII.
'Ολυνθιακὸς α' I.
" β' II.
" γ' III.
πρὸς 'Ονήτορα α' XXX.
" " β' XXXI.
πρὸς Πανταίνετον XXXVII.
περὶ παραπρεσβείας XIX.
†πρὸς Πολυκλέα L.
Προοίμια LXII.
περὶ τῆς 'Ροδίων ἐλευθερίας XV.
πρὸς Σπουδίαν XLI.
κατὰ Στεφάνου α' XLV.
† " " β' XLVI.
περὶ τοῦ στεφάνου XVIII.
περὶ τοῦ στεφάνου τῆς τριηραρχίας LI.
περὶ τῶν συμμοριῶν XIV.
†περὶ συντάξεως XIII.
†πρὸς Τιμόθεον XLIX.
κατὰ Τιμοκράτους XXIV.
†πρὸς Φαίνιππον XLII.
κατὰ Φιλίππου α' IV.
" " β' VI.
" " γ' IX.
† " " δ' X.
(ἐπιστολὴ Φιλίππου XII.)
†πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τὴν Φιλίππου XI.
†πρὸς Φορμίωνα XXXIV.
ὑπὲρ Φορμίωνος XXXVI.
περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ VIII

De temporibus orationum supra diximus in Chronologia, omissis quarum tempus prorsus incertum est.

XXXII. *Πρὸς Ζηνόθεμιν παραγραφή*, habita ab Demone Demomelis filio, ut supra dicebamus p. 17; idem auctor orationis fuisse videtur. Temporis nota certa nulla inest; sed Alexandri aetati propter ipsum actorem probabiliter assignatur.

XXXIII. *Πρὸς 'Απατούριον* spuria. Eiusdem aetatis et ipsa A. Schaefero videtur.

XXXV. *Πρὸς τὴν Λακρίτου παραγραφήν* spuria; scripsit idem qui or. XLIII et XLVIII composuit, a quibus fortasse ne tempore quidem multum distat. Veterum quorundam criticorum iudicium, qui hanc orat. ab Dem. abiudicaverant, in Argum. impugnat Libanius.

XXXVIII. *Παραγραφὴ πρὸς Ναυσίμαχον καὶ Ξενοπείθην.* Haec multa similia habet orationi XXXVII, ut eiusdem temporis esse videri possit.

XLII. *Πρὸς Φαίνιππον* spuria, quam veterum quoque quorundam criticorum opinionem fuisse Libanius in Argum. testis est. Tempora Alexandri sunt.

XLIV. *Πρὸς Λεωχάρην* spuria.

Orationes veteribus cognitae, sed postmodum perditae, novem memorantur, partim *ψευδεπίγραφοι*, quarum pauca quae supersunt fragmenta collegit Sauppius in Fragm. Orat. p. 251—253.

I. *Περὶ τοῦ μὴ ἐκδοῦναι Ἅρπαλον* et II. *Ἀπολογία δώρων* vel *Περί χρυσίου*, utraque in caussa Harpalica habita, sed suppositicia, ut supra diximus p. 39.

III. *Ὑπὲρ Διφίλου*, quae cum inter Dinarcheas ferretur, a Dionysio ex coniectura Demostheni tributa est.

IV. *Πρὸς Κριτίαν.* Genuina secundum Callimachum, qui alias quoque orationes spurias pro genuinis habuit, *ψευδεπίγραφος* secundum Dionysium.

V. *Κατὰ Μέδοντος.*

VI. *Ἐγκώμιον εἰς Παυσανίαν*, v. Dionys. Demosth. c. 44 p. 1095. Philippi percussor intellegendus esse videtur.

VII. *Πρὸς Πολύευκτον παραγραφή.*

VIII. *Ὑπὲρ τῶν ῥητόρων*, v. Suid. *ἅμα.* Quae oratio pro oratoribus quos Alexander (olymp. 111, 2) Thebis dirutis ab Atheniensibus sibi tradi postulaverat — inter quos Demosthenes ipse fuit — habita esse creditur: v. Saupp. p. 252 et Boehneck. Quaest. vol. 1 p. 641 sqq. Dionysius eam aut non noverat aut pro spuria habuit, neque unicum Suidae testimonium dubitatione exemptum.

IX. *Ὑπὲρ Σατύρου ἐπιτροπικός*, oratio Dinarcho adscripta ab Callimacho, ab aliis (Phot. Bibl. p. 491 Bk.) Demostheni.

Summa genuinarum orationum a Biographo decem oratorum fuisse dicitur sexaginta quinque; verum is numerus spurias quoque comprehendere videtur, genuinarum autem numeri indicatio vera periisse. Nullius usus est

laterculus scholiis Aeschineis p. 44, 21 illatus aliisque locis compluribus servatus (v. Guil. Studemundium in Herm. vol. II p. 434), in quo LXXI (LXXII, LXXV) orationes Demostheni tribuuntur.

Praeter orationes editas Demosthenem alias plurimas, praesertim in contione populi, habuisse, quae nunquam editae fuisse videntur, ex pluribus editarum locis apparet, velut quae in Messeniorum contione, aut post captam Elateam dixisse se memorat in oratione Philippica secunda § 20 sqq. et de corona § 174 sqq. Nec quod contra Alcimachum in contione dixisse Demosthenem ex Anaximene annotavit Harpocratio ad orationem editam spectare videtur.

Quae orationibus Demosthenis adiectae in codicibus sunt Epistulae sex non scriptas ab Demosthene esse hodie fere consenserant viri docti. Quae damnatio inde repetenda, quod post Bentleii victoriam clarissimam fere in usum verterat omnes antiquiorum epistulas, quae quidem aetatem tulissent (nam de perditis paullo clementiores fuimus) cum Phalaridis Euripidis aliorum eiusdem iudicii societate comprehendere. Revera autem eae quae inter Demosthenicas secundo tertioque loco numerantur (de quibus cf. supra p. 41) cum subditiciis vel Aeschinis vel eorum quos modo nominavi nihil commune habent, multaque insunt quae fidem faciant non personatum Demosthenem sed verum loqui. Ceterae quattuor multo breviores quominus vel damnentur vel pro suspectis habeantur non intercesserim, quamvis ex eis una (V. *πρὸς Ἡρακλεόδωρον*) iam Cicero (Brut. § 121; Orat. § 15) ut genuina usus esse videatur.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ.

Ἐπειδή, κράτιστ' ἀνθυπάτων Μόντιε, κατὰ τὸν Ὁμηρικὸν Ἀστεροπαῖον περιδέξιος τὰ εἰς λόγους ὤν, πρωτεύεις μὲν ἐν τῇ Ῥωμαίων φωνῇ καὶ τῆς παρ' ἐκείνοις παιδείας ὁμολογουμένως τὸ πρεσβεῖον ἀνῄρησαι, ἀμελεῖς δ' οὐδὲ τῆς Ἑλληνικῆς, ἅτε καὶ ἐν αὐτῇ διὰ τὸ τῆς φύσεως μέγεθος ὑπερέχειν δυνάμενος, ἀλλὰ περί τε τοὺς ἄλλους διατρίβεις καὶ περὶ τὸν τελεώτατον τῶν Ἑλληνικῶν ῥητόρων, τὸν Δημοσθένην, καὶ δὴ καὶ ἡμᾶς ἐβουλήθης τὰς ὑποθέσεις τῶν τούτου λόγων ἀναγράψασθαί σοι· δεχόμεθα μὲν ἄσμενοι τὸ πρόσταγμα, ἴσμεν γὰρ ὅτι πλείω τὴν τιμὴν ἢ πόνον ἔχει, ἀρξόμεθα δὲ τοῦ συντάγματος ἀπὸ τοῦ βίου τοῦ ῥήτορος, 1 (Reisk.)
οὐχ ὅλον αὐτὸν διεξιόντες, περιττὸν γὰρ τοῦτο, ἀλλὰ τοσούτων μνημονεύοντες, ὅσα δοκεῖ καὶ πρὸς κατάληψιν ἀκριβεστέραν τῶν λόγων συντελεῖν. 2

2 Δημοσθένει τοίνυν τῷ ῥήτορι πατὴρ ἦν Δημοσθένης, ἀνεπίληπτος τῷ γένει δοκῶν, ὡς καὶ Αἰσχίνης ἐχθρὸς ὢν μαρτυρεῖ· εἴρηται γοῦν οὕτως αὐτοῖς ῥήμασι „τούτῳ πατὴρ μὲν ἦν Δημοσθένης ὁ Παιανιεύς, ἀνὴρ ἐλεύθερος· οὐ γὰρ δεῖ ψεύδεσθαι“· ἐργαστήριον δ' οἰκετῶν μαχαιροποιῶν κεκτημένος, ἐντεῦθεν τὴν τοῦ μαχαιροποιοῦ κλῆσιν ἔλαβε. τὸ μέντοι μητρῷον γένος τοῦ ῥήτορος οὐκ ἦν, ὥς φασι, καθαρῶς Ἀττικόν, Γύλωνος τοῦ πάππου τοῦ Δημοσθένους φυγόντος μὲν ἐξ Ἀθηνῶν ἐπὶ προδοσίας ἐγκλήματι, οἰκήσαντος

δὲ περὶ τὸν Πόντον, κἀκεῖ γυναῖκ' ἀγαγομένου Σκύθιν τὸ γένος, ἐξ ἧς ἦν τοῦ Δημοσθένους ἡ μήτηρ Κλεοβούλη. εἰς τοῦτο γοῦν ἄλλοι τε λελοιδορήκασι καὶ Αἰσχίνης, εἰπὼν ὡς
3 ἄρ' εἴη Σκύθης, βάρβαρος ἑλληνίζων τῇ φωνῇ. περὶ μὲν οὖν τοῦ γένους αὐτοῦ τοσαῦτ' εἰρήσθω· ὀρφανὸς δὲ καταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς κομιδῇ νέος, ἦν μέν, ὥς φασιν, ἀσθενὴς τῷ σώματι καὶ νοσώδης, ὥστε μηδ' εἰς παλαίστραν φοιτῆσαι, καθάπερ πάντες οἱ τῶν Ἀθηναίων παῖδες εἰώθεσαν. ὅθεν καὶ ἀνδρωθεὶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν εἰς μαλακίαν ἐσκώπτετο καὶ Βάταλος ἐπωνυμίαν ἔσχεν· ἱστόρηται γάρ τινα Βάταλον Ἐφέσιον αὐλητὴν γενέσθαι, ὃς πρῶτος ὑποδήμασι γυναικείοις ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐχρήσατο καὶ μέλεσι κατεαγόσι, καὶ ὅλως τὴν τέχνην ἐμάλθαξεν· ἀπὸ τούτου δὲ τοὺς ἐκλύτους καὶ ἀνάνδρους Βατάλους ἐκάλουν.

4 Λέγεται δὲ τὸν Δημοσθένην τὴν πολλὴν καὶ σφοδρὰν ἐπὶ λόγους ὁρμὴν ἐντεῦθεν σχεῖν. Καλλίστρατος ἦν Ἀθηναῖος ῥήτωρ ἔνδοξος· οὗτος ἔμελλε δημοσίαν τινὰ δίκην 3
ἀγωνίζεσθαι, φασὶν οἶμαι τὴν περὶ Ὠρωποῦ. ὁ τοίνυν Δημοσθένης παῖς ὢν ἐδεῖτο τοῦ ἐφεστῶτος οἰκέτου συγχωρῆσαι παραβαλεῖν αὐτῷ τῇ δίκῃ· καὶ ὃς ἐπέτρεψεν. ἀκούσας δ' οὕτω διετέθη, ὥστ' ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας πάντα πάρεργα πρὸς τοὺς λόγους θέσθαι. διδασκάλῳ δὲ χρησάμενος Ἰσαίῳ, μάλα δεινῷ ῥήτορι, εἰς ἄνδρας ἐγγραφεὶς εὐθὺς ἀγῶνα κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἐνεστήσατο, κακῶς διῳκηκότων τὴν οὐσίαν αὐτοῦ. καὶ εἷλε μὲν αὐτούς, οὐ μὴν ἠδυνήθη
5 πάντ' ἀπολαβεῖν ὅσ' ἀπολωλέκει. τοὺς δὲ λόγους τοὺς ἐπιτροπικοὺς εἰσὶν οἵ φασιν Ἰσαίου καὶ οὐ Δημοσθένους εἶναι, διὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ ῥήτορος ἀπιστοῦντες, ὀκτωκαίδεκα γὰρ ἐτῶν ἦν, ὅτε πρὸς τούτους ἠγωνίζετο, καὶ ὅτι δοκοῦσιν οἱ λόγοι τὸ τοῦ Ἰσαίου πως ἐπιφαίνειν εἶδος. ἕτεροι δὲ νομίζουσι συντετάχθαι μὲν ὑπὸ Δημοσθένους, διωρθῶσθαι δ' ὑπὸ τοῦ Ἰσαίου. οὐδὲν δὲ θαυμαστόν, εἰ ὁ Δημοσθένης ἠδύνατο μὲν κἀπ' ἐκείνης τῆς ἡλικίας συγγράφειν τοιούτους λόγους, ἡ γὰρ ὕστερον ὑπεροχὴ καὶ τοῦτο πιστοῦται, ἀπὸ

δὲ νεαρᾶς ἔτι τῆς ἀσκήσεως τῆς ὑπὸ τῷ διδασκάλῳ τὸν ἐκεί-
νου χαρακτῆρα πολλαχῇ μεμίμηται. μετὰ μέντοι τούτους τοὺς
ἀγῶνας βραχὺ τῇ ἡλικίᾳ προελθὼν σοφιστεύειν ἐνεχείρησεν,
εἶτ' ἀπαλλαγεὶς τούτου συνηγόρησεν ἐν δικαστηρίῳ. τούτοις
δ' ὥσπερ γυμνασίοις χρησάμενος, ἐπὶ τὸ δημαγωγεῖν καὶ τὰ
τῆς πόλεως πράττειν ἦλθεν.

6 Ἔτι κἀκείνων μνημονευτέον, ὅτι τραυλὸς μὲν ἦν τὴν
γλῶτταν ἐκ φύσεως, τὸ δὲ πνεῦμ' ἀτονώτερος· ἐξ ὧν ἀμ-
φοτέρων συνέβαινε φαυλοτάτην αὐτὸν τὴν ὑπόκρισιν παρε-
χόμενον, οὐκ εὐδοκιμεῖν τὸ κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῖς λόγοις. διὸ
καὶ πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα „τί ἐστι ῥητορική“, ἀπεκρίναθ' ὅτι
ὑπόκρισις, δυσχεραίνων ὅτι διὰ ταύτην τῶν χειρόνων ἥττων
ἐφαίνετο. ἀλλὰ καὶ ταῦτα μελέτῃ κατώρθωσε καὶ ὅσ' ἄλλ' 4
αὐτῷ πρὸς δημαγωγίαν ὑπῆν ἐλαττώματα. καὶ γὰρ δειλὸς
ἦν τὸ πρῶτον πρὸς τοὺς τοῦ δήμου θορύβους καὶ εὐκατά-
πληκτος, ὥστ' εὐθὺς ἐξίστασθαι. διὰ δὲ τοῦτό φασιν αὐτὸν
ἄνεμον ῥαγδαῖον τηροῦντα καὶ κινουμένην σφοδρῶς τὴν θά-
λατταν παρὰ τοὺς αἰγιαλοὺς βαδίζοντα λέγειν, καὶ τῷ τῆς
θαλάττης ἤχῳ συνεθίζεσθαι φέρειν τὰς τοῦ δήμου καταβοάς.
7 μνημονεύονται δ' αὐτοῦ καὶ οἰκήσεις κατάγειοι καὶ ξυρήσεις
ἀπρεπεῖς, ἵνα δι' αἰσχύνην μὴ προΐοι τοῦ τῆς οἰκίας δω-
ματίου, καὶ ὡς οὐδὲ τὰς νύκτας ἐκάθευδεν, ἀλλὰ διεπονεῖτο
πρὸς φῶς περὶ λόγους. ὅθεν καὶ Πυθέας σκώπτων ἔφη
τοὺς λόγους τοῦ Δημοσθένους λύχνων ἀπόζειν. πρὸς ὃν ὁ
Δημοσθένης ἀστείως ἅμα καὶ πικρῶς „οἶδ'“ εἶπεν „ὅτι σε
λυπῶ λύχνον καίων“· διεβέβλητο γὰρ ὡς λωποδυτῶν νύκτωρ
ὁ Πυθέας. καὶ μὴν ὅτι γ' ὕδωρ ἐπετήδευε πίνειν, ἵν' ἐγρη-
γορυῖαν μᾶλλον παρέχηται τὴν διάνοιαν, ἅπασιν ὡμολόγηται.
παρειλήφαμεν δὲ κἀκεῖνο, ὡς καὶ ξίφος ποτ' ἐκ τῆς ὀροφῆς
ἀπήρτησε καὶ ἱστάμενος ὑπὸ τοῦτ' ἔλεγεν. ἐποίει δὲ τοῦτο
δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἐν τῷ λέγειν ἀπρεπῶς τὸν ὦμον εἰώθει
κινεῖν· ὑπερεκρέμασεν οὖν τοῦ ὤμου τὸ ξίφος ἐν χρῷ, καὶ
οὕτω τῷ δέει τῆς πληγῆς ἠδυνήθη κατασχεῖν ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ
πρέποντος σχήματος.

8 Ἀναγκαῖον δὲ διηγήσασθαι καὶ ὅπως εἶχε τά τε τῶν
Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀθηναίων πράγματα, ὅτ' ἐπὶ τὸ δημαγω-
γεῖν ἦλθε Δημοσθένης. Θηβαῖοι Λακεδαιμονίους ἄρχοντας
τῶν Ἑλλήνων καὶ μεγίστην δύναμιν ἔχοντας, ἐν Λεύκτροις
τῆς Βοιωτίας μάχῃ νικήσαντες αὐτοὶ προῆλθον εἰς ἰσχύν,
καὶ μετ' ὀλίγον πρὸς Φωκέας πόλεμον ἐξήνεγκαν. ἦσαν δ'
οἱ Φωκεῖς ἔθνος ὅμορον τῇ Βοιωτίᾳ, πόλεις ἔχον δύο καὶ
εἴκοσιν. οὗτοι καταλαβόντες τὸν τοῦ Πυθίου ναὸν πλησίον
ὄντ' ἐσύλησαν· ἀνθ' ὅτου καὶ οἱ Θηβαῖοι πόλεμον ἐξή-
νεγκαν πρὸς αὐτούς. ἐπολέμουν δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τὸν συμ-
μαχικὸν κληθέντα πόλεμον· Χῖοι γὰρ καὶ Ῥόδιοι καὶ Βυ-
ζάντιοι πάλαι ποτ' ὄντες Ἀθηναίων ὑπήκοοι, τότε μετ' ἀλ-
λήλων συστάντες καὶ συμμαχίαν ποιησάμενοι, πρὸς αὐτοὺς
ἐπολέμουν. καὶ οὕτω μὲν ἡ Ἑλλὰς εἰς πολλὰ μέρη διῄρητο,
Ἀθηναίων πολεμούντων πρὸς τοὺς προειρημένους καὶ Θη-
βαίων πρὸς Φωκέας καὶ Λακεδαιμονίων πρὸς Πελοποννη-
9 σίους. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Φίλιππος ὁ Ἀμύντου παῖς
εἰς τὴν Μακεδόνων βασιλείαν παρῆλθεν. Ἀμύντᾳ γὰρ τῷ
Μακεδονίας βασιλεῖ τρεῖς ἐγένοντο παῖδες ἐξ Εὐρυδίκης τῆς
Ἰλλυρίδος, Ἀλέξανδρος, Περδίκκας, Φίλιππος. τούτων ὁ μὲν
πρεσβύτατος Ἀλέξανδρος δολοφονηθεὶς ἐτελεύτησεν, ὁ δὲ Περ-
δίκκας πρὸς Ἰλλυριοὺς μαχόμενος· Φίλιππος δ' ὁ νεώτατος
ἐτύγχανε μὲν ἐν Θήβαις ὁμηρεύων, ὡς δ' ἐπύθετο τὸν Περ-
δίκκου θάνατον, ὑπεξελθὼν λάθρᾳ καὶ ὀξέως εἰς Μακε-
δονίαν ἀφικόμενος κατέσχε τὴν ἀρχήν. Ἀθηναῖοι δ' ἄρ'
ἕτερόν τινα, γένους μὲν ὄντα τοῦ βασιλικοῦ, φυγάδα δ' ἐκ
Μακεδονίας, ἐπὶ βασιλείαν κατῆγον μετὰ πολλοῦ πλήθους
στρατιωτῶν. τούτοις ὁ Φίλιππος ἐπιθέμενος ἐνίκησε μάχῃ·
καὶ ὅσους συνέλαβεν αἰχμαλώτους τῶν Ἀθηναίων, ἀφῆκεν
ἄνευ λύτρων, οὐ κατ' εὔνοιαν τῆς πόλεως οὐδὲ δι' ἐπιεί-
κειαν τρόπου ....

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ. 6

Τῆς ῥητορικῆς μέρη τρία, ἐπιδεικτικὸν, δικανικὸν, συμβουλευτικόν. τοῖν μὲν οὖν δυοῖν ἄκρος ἀγωνιστὴς γέγονε, τοῦ τε δικανικοῦ καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ· ἐπιδεικτικοὺς δ' οὐκ ἔχομεν αὐτοῦ λόγους. τοὺς γὰρ φερομένους οὐ πιστευτέον εἶναι Δημοσθένους, τὸν ἐπιτάφιον καὶ τὸν ἐρωτικόν· πολὺ γὰρ τῆς ἐκείνου δυνάμεως ἀπολείπονται. καὶ οὐχ ἡμετέραν γνώμην λέγομεν, ἀλλὰ καὶ Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσεῖ τοῦτο συνδοκεῖ. ὅτι μὲν γὰρ εἶπεν ἐπιτάφιον λόγον Δημοσθένης ὡμολόγηται· οὐ μὴν τοῦτον εἰκὸς εἶναι τὸν ὑπ' ἐκείνου ῥηθέντα, πάνυ φαύλως καὶ ἀσθενῶς ἔχοντα. τῶν δὲ συμβουλευτικῶν αὐτοῦ λόγων οἱ μὲν αὐτὸ τοῦτ' ἔχουσιν ἐπίγραμμα, συμβουλευτικοί, οἱ δ' οὐδὲν μὲν ἧττόν εἰσι συμβουλευτικοί, Φιλιππικοὶ δ' ἐπιγράφονται, ἐκ τοῦ περὶ τῶν τοῦ Φιλίππου πραγμάτων εἰρῆσθαι τὴν κλῆσιν λαχόντες. καὶ τῶν Φιλιππικῶν ἕκαστος ἰδίαν τιν' ἐπιγραφὴν ἔχει κατὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἑκάστων ἰδιότητα.

I.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Α.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ. *Ὄλυνθος ἦν πόλις ἐπὶ Θρᾴκης, Ἑλληνικὸν δὲ ταύτῃ τῶν ἐνοικούντων τὸ γένος, ἀπὸ Χαλκίδος τῆς ἐν Εὐβοίᾳ· ἡ δὲ Χαλκὶς Ἀθηναίων ἄποικος.* 7
πολλοὶ δὲ πόλεμοι καὶ ἔνδοξοι τῆς Ὀλύνθου· Ἀθηναίοις τε γὰρ ἐπολέμησεν ἄρχουσι τῶν Ἑλλήνων τὸ παλαιὸν καὶ αὖθις Λακεδαιμονίοις· χρόνῳ τ' εἰς δύναμιν προῆλθε μεγάλην καὶ τῶν συγγενῶν πόλεων ἐπῆρχεν· ἦν γὰρ ἐπὶ Θρᾴκης
2 *πολύ τι γένος Χαλκιδικόν. Φιλίππῳ δὲ τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ συμμαχίαν οἱ Ὀλύνθιοι ποιησάμενοι, καὶ πολεμοῦντες μετ' αὐτοῦ πρὸς Ἀθηναίους τὸ κατ' ἀρχάς, καὶ τοῦτο μὲν Ἀνθεμοῦντα παρὰ τοῦ Μακεδόνος εἰληφότες, πόλιν ἀμφισβητήσιμον Μακεδόσι καὶ Ὀλυνθίοις, τοῦτο δὲ Ποτείδαιαν, ἣν Ἀθηναίων ἐχόντων ἐκπολιορκήσας ὁ Φίλιππος Ὀλυνθίοις παρέδωκεν, ὕστερον ὑποπτεύειν ἤρξαντο τὸν βασιλέα, ὁρῶντες αὐτοῦ ταχεῖαν καὶ πολλὴν τὴν αὔξησιν, οὐ πιστὴν δὲ τὴν γνώμην. ἀποδημοῦντα δὲ τηρήσαντες αὐτόν, πέμψαντες πρέσβεις πρὸς Ἀθηναίους κατελύσαντο τὸν πρὸς αὐτοὺς πόλεμον, ποιοῦντες τοῦτο παρὰ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Φίλιππον· συνετέθειντο γὰρ καὶ κοινῇ πολεμεῖν πρὸς*
3 *Ἀθηναίους, κἂν ἄλλο τι δόξῃ, κοινῇ σπείσασθαι. ὁ δὲ Φίλιππος πάλαι μὲν προφάσεως ἐπ' αὐτοὺς δεόμενος, τότε δὲ ταύτην λαβών, ὡς τὰς συνθήκας παραβεβηκόσι καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τοὺς ἑαυτοῦ φιλίαν ἐσπεισμένοις πόλεμον ἐπή-*

νεγκεν. οἱ δὲ πεπόμφασι πρέσβεις εἰς Ἀθήνας περὶ βοηθείας,
οἷς ὁ Δημοσθένης συναγορεύει, βοηθεῖν κελεύων τοῖς Ὀλυν-
θίοις. καί φησι τὴν Ὀλυνθίων σωτηρίαν ἀσφάλειαν εἶναι
τῶν Ἀθηναίων· σωζομένων γὰρ τῶν Ὀλυνθίων οὐδέποθ'
ἥξειν εἰς τὴν Ἀττικὴν Φίλιππον, ἀλλὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἐξου-
σίαν ἔσεσθαι πλεῖν ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν κἀκεῖ ποιεῖσθαι τὸν 8
πόλεμον· εἰ δ' ὑπὸ Φιλίππῳ γένοιθ' ἡ πόλις αὕτη, ἀνεῖσθαι
τὴν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ὁδὸν τῷ βασιλεῖ. φησὶ δ' ⟨οὐδὲ⟩
δύσμαχον εἶναι τὸν Φίλιππον οὕτως ⟨ὡς⟩ ὑπείληπται, θαρ-
σύνων ἐπ' αὐτὸν τοὺς Ἀθηναίους.

4 Διείλεκται δὲ καὶ περὶ τῶν δημοσίων χρημάτων, συμ-
βουλεύων αὐτὰ ποιῆσαι στρατιωτικὰ ἀντὶ θεωρικῶν. καὶ
τὸ ἔθος οὐ πρόδηλον ὄν, ᾧ ἐχρῶνθ' οἱ Ἀθηναῖοι, ἀνάγκη
σαφηνίσαι. οὐκ ὄντος τὸ παλαιὸν θεάτρου λιθίνου παρ'
αὐτοῖς, ἀλλὰ ξυλίνων συμπηγνυμένων ἰκρίων, καὶ πάντων
καταλαμβάνειν τόπον σπευδόντων, πληγαί τ' ἐγίνοντο καί που
καὶ τραύματα. τοῦτο κωλῦσαι βουληθέντες οἱ προεστῶτες
τῶν Ἀθηναίων, ὠνητοὺς ἐποιήσαντο τοὺς τόπους, καὶ ἕκα-
στον ἔδει διδόναι δύ' ὀβολοὺς καὶ καταβαλόντα θέαν ἔχειν.
ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν οἱ πένητες λυπεῖσθαι τῷ ἀναλώματι, ἐκ
τοῦ δημοσίου λαμβάνειν ἕκαστον ἐτάχθη τοὺς δύ' ὀβολούς.
ἐντεῦθεν μὲν οὖν τὸ ἔθος ἤρξατο, προῆλθε δ' εἰς τοῦτο,
ὥστ' οὐκ εἰς τοὺς τόπους μόνον ἐλάμβανον, ἀλλ' ἁπλῶς
5 πάντα τὰ δημόσια χρήματα διενέμοντο. ὅθεν καὶ περὶ τὰς
στρατείας ὀκνηροὶ κατέστησαν. πάλαι μὲν γὰρ στρατευόμε-
νοι μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως ἐλάμβανον, τότε δ' ἐν ταῖς
θεωρίαις καὶ ταῖς ἑορταῖς οἴκοι μένοντες διενέμοντο τὰ χρή-
ματα· οὐκέτ' οὖν ἤθελον ἐξιέναι καὶ κινδυνεύειν, ἀλλὰ καὶ
νόμον ἔθεντο περὶ τῶν θεωρικῶν τούτων χρημάτων, θάνατον
ἀπειλοῦντα τῷ γράψαντι μετατεθῆναι ταῦτ' εἰς τὴν ἀρχαίαν
τάξιν καὶ γενέσθαι στρατιωτικά. διὰ τοῦθ' ὁ Δημοσθένης
εὐλαβῶς ἅπτεται τῆς περὶ τούτου συμβουλῆς, καὶ ὑπερωτήσας
ἑαυτὸν ὅτι „σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά;“ ἐπιφέρει 9
„μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε“. τοσαῦτα μὲν περὶ τῶν θεωρικῶν.

6 *Διείλεκται δ' ὁ ῥήτωρ καὶ περὶ πολιτικῆς δυνάμεως, ἀξιῶν αὐτοὺς στρατεύεσθαι, καὶ μὴ διὰ ξένων, ὥσπερ εἰώθεσαν, ποιεῖσθαι τὴν βοήθειαν· τοῦτο γὰρ αἴτιον εἶναί φησι τοῦ τὰ πράγματ' ἀπόλλυσθαι.*

Ἀντὶ πολλῶν ἂν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χρημάτων ὑμᾶς ἑλέσθαι νομίζω, εἰ φανερὸν γένοιτο τὸ μέλλον συνοίσειν περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε. ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλεύειν· οὐ γὰρ μόνον, εἴ τι χρήσιμον ἐσκεμμένος ἥκει τις, τοῦτ' ἂν ἀκούσαντες λάβοιτε, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμ' ἐνίοις ἐπελθεῖν ἂν εἰπεῖν, ὥστ' ἐξ ἁπάντων ῥᾳδίαν τὴν τοῦ συμφέροντος ὑμῖν αἵρεσιν γενέσθαι.

2 *Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιείς, ὅτι τῶν πραγμάτων ὑμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστίν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν φροντίζετε· ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅντινά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. ἔστι δὴ τά γ' ἐμοὶ δοκοῦντα, ψηφίσασθαι μὲν ἤδη τὴν βοήθειαν καὶ παρασκευάσασθαι τὴν ταχίστην, ὅπως ἐνθένδε βοηθήσητε καὶ μὴ πάθητε ταὐτὸν ὅπερ καὶ πρότερον, πρεσβείαν δὲ πέμπειν, ἥτις ταῦτ' ἐρεῖ καὶ παρέσται τοῖς πράγμα-*
3 σιν· ὡς ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ πανοῦργος ὢν καὶ δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασιν χρῆσθαι, τὰ μὲν εἴκων, ἡνίκ' ἂν τύχῃ, τὰ δ' ἀπειλῶν (ἀξιόπιστος δ' ἂν εἰκότως φαίνοιτο), τὰ δ' ἡμᾶς διαβάλλων καὶ τὴν ἀπουσίαν τὴν ἡμετέραν, [τρέψηται καὶ] παρασπάσηταί τι τῶν
4 ὅλων πραγμάτων. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιεικῶς ὦ ἄνδρες

*Ἀθηναῖοι τοῦθ' ὃ δυσμαχώτατόν ἐστι τῶν Φιλίππου
πραγμάτων, καὶ βέλτιστον ὑμῖν· τὸ γὰρ εἶναι πάντων
ἐκεῖνον ἕν' ὄντα κύριον καὶ ῥητῶν κἀπορρήτων, καὶ
ἅμα στρατηγὸν καὶ δεσπότην καὶ ταμίαν καὶ πανταχοῦ
[αὐτὸν] παρεῖναι [τῷ στρατεύματι], πρὸς μὲν τὸ τὰ
τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράττεσθαι πολλῷ
προέχει, πρὸς δὲ τὰς καταλλαγὰς ἃς ἂν ἐκεῖνος ποιή-
5 σαιτ' ἄσμενος πρὸς Ὀλυνθίους, ἐναντίως ἔχει. δῆλον
γάρ ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις ὅτι νῦν οὐ περὶ δόξης οὐδ'
ὑπὲρ μέρους χώρας κίνδυνος ἀλλ' ἀναστάσεως καὶ ἀν-
δραποδισμοῦ τῆς πατρίδος, καὶ ἴσασιν ἅ τ' Ἀμφιπολι-
τῶν ἐποίησε τοὺς παραδόντας αὐτῷ τὴν πόλιν καὶ Πυ-
δναίων τοὺς ὑποδεξαμένους· καὶ ὅλως ἄπιστον οἶμαι
ταῖς πολιτείαις ἡ τυραννίς, ἄλλως τε κἂν ὅμορον χώραν
6 ἔχωσι. ταῦτ' οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
καὶ τἄλλ' ἃ προσήκει πάντ' ἐνθυμουμένους, φημὶ δεῖν
ἐθελῆσαι, καὶ παροξυνθῆναι, καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν
εἴπερ ποτὲ καὶ νῦν, χρήματ' εἰσφέροντας προθύμως,
καὶ αὐτοὺς ἐξιόντας, καὶ μηδὲν ἐλλείποντας. οὐδὲ
γὰρ λόγος οὐδὲ σκῆψις ὑμῖν τοῦ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν
7 ἐθέλειν ὑπολείπεται. νυνὶ γὰρ ὃ πάντες ἐθρύλουν
τέως, Ὀλυνθίους ἐκπολεμῆσαι δεῖν Φιλίππῳ, γέγον' 11
αὐτόματον, καὶ ταῦθ' ὡς ἂν ὑμῖν μάλιστα συμφέροι.
εἰ μὲν γὰρ ὑφ' ὑμῶν πεισθέντες ἀνείλοντο τὸν πό-
λεμον, σφαλεροὶ σύμμαχοι καὶ μέχρι του ταῦτ' ἂν
ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως· ἐπειδὴ δ' ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς
ἐγκλημάτων μισοῦσι, βεβαίαν εἰκὸς τὴν ἔχθραν αὐτοὺς
8 ὑπὲρ ὧν φοβοῦνται καὶ πεπόνθασιν ἔχειν. οὐ δεῖ δὴ
τοιοῦτον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παραπεπτωκότα καιρὸν
ἀφεῖναι, οὐδὲ παθεῖν ταὔθ' ὅπερ ἤδη πολλάκις πρό-
τερον πεπόνθατε. εἰ γὰρ ὅθ' ἥκομεν Εὐβοεῦσιν βε-*

βοηθηκότες, καὶ παρῆσαν Ἀμφιπολιτῶν Ἱέραξ καὶ Στρατοκλῆς ἐπὶ τουτὶ τὸ βῆμα, κελεύοντες ἡμᾶς πλεῖν καὶ παραλαμβάνειν τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν παρειχόμεθ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν ἥνπερ ὑπὲρ τῆς Εὐβοέων σωτηρίας, εἴχετ' ἂν Ἀμφίπολιν τότε καὶ πάντων τῶν
9 *μετὰ ταῦτ' ἂν ἦτ' ἀπηλλαγμένοι πραγμάτων. καὶ πάλιν ἡνίκα Πύδνα Ποτείδαια Μεθώνη Παγασαί, τἄλλ', ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγων διατρίβω, πολιορκούμεν' ἀπηγγέλλετο, εἰ τότε τούτων ἑνὶ τῷ πρώτῳ προθύμως καὶ ὡς προσῆκ' ἐβοηθήσαμεν αὐτοί, ῥᾴονι καὶ πολὺ ταπεινοτέρῳ νῦν ἂν ἐχρώμεθα τῷ Φιλίππῳ. νῦν δὲ τὸ μὲν παρὸν ἀεὶ προϊέμενοι, τὰ δὲ μέλλοντ' αὐτόματ' οἰόμενοι σχήσειν καλῶς, ηὐξήσαμεν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι Φίλιππον ἡμεῖς καὶ κατεστήσαμεν τηλικοῦτον, ἡλίκος οὐδείς πω βασιλεὺς γέγονεν Μακεδονίας. νυνὶ δὴ καιρὸς ἥκει τις οὗτος ὁ τῶν Ὀλυνθίων αὐτόματος τῇ πόλει, ὃς οὐδενός ἐστιν ἐλάττων τῶν προ-*
10 *τέρων ἐκείνων. καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις ἂν ὦ ἄνδρες*
Ἀθηναῖοι δίκαιος λογιστὴς τῶν παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν 12
ὑπηργμένων καταστάς, καίπερ οὐκ ἐχόντων ὡς δεῖ πολλῶν, ὅμως μεγάλην ἂν ἔχειν αὐτοῖς χάριν εἰκότως· τὸ μὲν γὰρ πόλλ' ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον τῆς ἡμετέρας ἀμελείας ἄν τις θείη δικαίως, τὸ δὲ μήτε πάλαι τοῦτο πεπονθέναι πεφηνέναι τέ τιν' ἡμῖν συμμαχίαν τούτων ἀντίρροπον, ἂν βουλώμεθα χρῆσθαι, τῆς παρ' ἐκείνων εὐνοίας εὐεργέτημ' ἂν ἔγωγε
11 *θείην. ἀλλ' οἶμαι παρόμοιόν ἐστιν καὶ περὶ τῆς τῶν χρημάτων κτήσεως· ἂν μὲν γὰρ ὅσ' ἄν τις λάβῃ καὶ σώσῃ, μεγάλην ἔχει τῇ τύχῃ τὴν χάριν, ἂν δ' ἀναλώσας λάθῃ, συνανήλωσε [καὶ τὸ μεμνῆσθαι] τὴν χάριν. καὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς*

καιροῖς ὀρθῶς, οὐδ' εἰ συνέβη τι [παρὰ τῶν θεῶν]
χρηστὸν μνημονεύουσι· πρὸς γὰρ τὸ τελευταῖον ἐκβὰν
ἕκαστον τῶν πρὶν ὑπαρξάντων κρίνεται. διὸ καὶ
σφόδρα δεῖ τῶν λοιπῶν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
φροντίσαι, ἵνα ταῦτ' ἐπανορθωσάμενοι, τὴν ἐπὶ τοῖς
12 πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποτριψώμεθα. εἰ δὲ προησό-
μεθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώ-
πους, εἶτ' Ὄλυνθον ἐκεῖνος καταστρέψεται, φρασάτω
τις ἐμοὶ τί τὸ κωλῦον ἔτ' αὐτὸν ἔσται βαδίζειν ὅποι
βούλεται. ἆρα λογίζεταί τις ὑμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι καὶ θεωρεῖ τὸν τρόπον, δι' ὃν μέγας γέγονεν,
ἀσθενὴς ὢν τὸ κατ' ἀρχὰς Φίλιππος; τὸ πρῶτον Ἀμ-
φίπολιν λαβών, μετὰ ταῦτα Πύδναν, πάλιν Ποτείδαιαν,
13 Μεθώνην αὖθις, εἶτα Θετταλίας ἐπέβη· μετὰ ταῦτα
Φερὰς Παγασὰς Μαγνησίαν πάνθ' ὃν ἐβούλετ' εὐτρε-
πίσας τρόπον, ᾤχετ' εἰς Θρᾴκην· εἶτ' ἐκεῖ τοὺς μὲν 13
ἐκβαλὼν τοὺς δὲ καταστήσας τῶν βασιλέων ἠσθένησε·
πάλιν ῥάσας οὐκ ἐπὶ τὸ ῥᾳθυμεῖν ἀπέκλινεν, ἀλλ'
εὐθὺς Ὀλυνθίοις ἐπεχείρησεν. τὰς δ' ἐπ' Ἰλλυριοὺς καὶ
Παίονας αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἀρύββαν καὶ ὅποι τις ἂν εἴποι
παραλείπω στρατείας.

14 Τί οὖν, ἄν τις εἴποι, ταῦτα λέγεις ἡμῖν νῦν; ἵνα
γνῶτ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ αἴσθησθ' ἀμφότερα, καὶ
τὸ προΐεσθαι καθ' ἕκαστον ἀεί τι τῶν πραγμάτων ὡς
ἀλυσιτελές, καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην ᾗ χρῆται καὶ
συζῇ Φίλιππος, ὑφ' ἧς οὐκ ἔστιν ὅπως ἀγαπήσας τοῖς
πεπραγμένοις ἡσυχίαν σχήσει. εἰ δ' ὁ μὲν ὡς ἀεί τι
μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν ἐγνωκὼς ἔσται,
ἡμεῖς δ' ὡς οὐδενὸς ἀντιληπτέον ἐρρωμένως τῶν πρα-
γμάτων, σκοπεῖσθ' εἰς τί ποτ' ἐλπὶς ταῦτα τελευτῆσαι.
15 πρὸς θεῶν, τίς οὕτως εὐήθης ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ τὸν

ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρ᾽ ἥξοντ᾽, ἐὰν ἀμελήσωμεν; ἀλλὰ μὴν
εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μὴ
τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ
τοῖς μεγάλοις [τόκοις], μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον
ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτως [καὶ ἡμεῖς,
ἂν] ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν ἐρρᾳθυμηκότες, καὶ ἅπαντα
πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες, πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν ἠβου-
λόμεθ᾽ ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κιν-
δυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.
16 *Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν ἴσως φήσαι τις ἂν ῥᾴδιον*
καὶ παντὸς εἶναι, τὸ δ᾽ ὑπὲρ τῶν παρόντων ὅ τι δεῖ
πράττειν ἀποφαίνεσθαι, τοῦτ᾽ εἶναι συμβούλου. ἐγὼ
δ᾽ οὐκ ἀγνοῶ μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦθ᾽ ὅτι πολλά-
κις ὑμεῖς οὐ τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν 14
πραγμάτων εἰπόντας, ἐν ὀργῇ ποιεῖσθ᾽ ἐάν τι μὴ κατὰ
γνώμην ἐκβῇ· οὐ μὴν οἶμαι δεῖν τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν
σκοποῦντα, ὑποστείλασθαι περὶ ὧν ὑμῖν συμφέρειν
17 *ἡγοῦμαι. φημὶ δὴ διχῇ βοηθητέον εἶναι τοῖς πράγμα-*
σιν ὑμῖν, τῷ τε τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σῴζειν,
καὶ τοὺς τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας ἐκπέμπειν, καὶ
τῷ τὴν ἐκείνου χώραν κακῶς ποιεῖν, καὶ τριήρεσιν,
καὶ στρατιώταις ἑτέροις· εἰ δὲ θατέρου τούτων ὀλι-
18 *γωρήσετε, ὀκνῶ μὴ μάταιος ἡμῖν ἡ στρατεία γένηται.*
εἴτε γὰρ ὑμῶν τὴν ἐκείνου κακῶς ποιούντων, ὑπο-
μείνας τοῦτ᾽ Ὄλυνθον παραστήσεται, ῥᾳδίως ἐπὶ τὴν
οἰκείαν ἐλθὼν ἀμυνεῖται· εἴτε βοηθησάντων μόνον
ὑμῶν εἰς Ὄλυνθον, ἀκινδύνως ὁρῶν ἔχοντα τὰ οἴκοι,
προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι, περι-
έσται τῷ χρόνῳ τῶν πολιορκουμένων. δεῖ δὴ πολλὴν
καὶ διχῇ τὴν βοήθειαν εἶναι.
19 *Καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας ταῦτα γιγνώσκω· περὶ*

*δὲ χρημάτων πόρου, ἔστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χρή-
μαθ' ὑμῖν, ἔστιν ὅσ' οὐδενὶ τῶν ἄλλων [ἀνθρώπων]
στρατιωτικά· ταῦτα δ' ὑμεῖς οὕτως ὡς βούλεσθε λαμ-
βάνετε. εἰ μὲν οὖν ταῦτα τοῖς στρατευομένοις ἀπο-
δώσετε, οὐδενὸς ὑμῖν προσδεῖ πόρου, εἰ δὲ μή, προσ-
δεῖ, μᾶλλον δ' ἅπαντος ἐνδεῖ τοῦ πόρου. „τί οὖν“
ἄν τις εἴποι „σὺ γράφεις; ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά;“
20 μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι στρατιώτας
δεῖν κατασκευασθῆναι, καὶ εἶναι ταῦτα στρατιωτικά,
καὶ μίαν σύνταξιν εἶναι τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβάνειν
καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ δέοντα· ὑμεῖς δ' οὕτω πως ἄνευ
πραγμάτων λαμβάνειν εἰς τὰς ἑορτάς. ἔστι δὴ λοιπὸν
οἶμαι πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέῃ, πολλά, ἂν
ὀλίγων, ὀλίγα. δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων
οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων. λέγουσιν δὲ καὶ ἄλ-
λους τινὰς ἄλλοι πόρους, ὧν ἕλεσθ' ὅστις ὑμῖν συμ-
φέρειν δοκεῖ· καὶ τέως ἐστὶ καιρός, ἀντιλάβεσθε τῶν
πραγμάτων.*

21 *Ἄξιον δ' ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι τὰ πρά-
γματ' ἐν ᾧ καθέστηκεν νυνὶ τὰ Φιλίππου. οὔτε γάρ, ὡς
δοκεῖ καὶ φήσειέ τις ἂν μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, εὐτρε-
πῶς οὐδ' ὡς ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ παρόντ' ἔχει, οὔτ'
ἂν ἐξήνεγκε τὸν πόλεμόν ποτε τοῦτον ἐκεῖνος, εἰ πολε-
μεῖν ᾠήθη δεήσειν αὐτόν, ἀλλ' ὡς ἐπιὼν ἅπαντα τότ'
ἤλπιζεν τὰ πράγματ' ἀναιρήσεσθαι, κᾆτα διέψευσται.
τοῦτο δὴ πρῶτον αὐτὸν ταράττει παρὰ γνώμην γεγο-
νὸς καὶ πολλὴν ἀθυμίαν αὐτῷ παρέχει, εἶτα τὰ τῶν
22 Θετταλῶν. ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν δήπου φύσει καὶ
ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, κομιδῇ δ', ὥσπερ ἦν, καὶ ἔστι
νῦν τούτῳ. καὶ γὰρ Παγασὰς ἀπαιτεῖν αὐτόν εἰσιν
ἐψηφισμένοι, καὶ Μαγνησίαν κεκωλύκασι τειχίζειν.*

ἤκουον δ' ἔγωγέ τινων, ὡς οὐδὲ τοὺς λιμένας καὶ τὰς
ἀγορὰς ἔτι δώσοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι· τὰ γὰρ κοινὰ
τὰ Θετταλῶν ἀπὸ τούτων δέοι διοικεῖν, οὐ Φίλιππον
λαμβάνειν. εἰ δὲ τούτων ἀποστερήσεται τῶν χρη-
μάτων, εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις
23 αὐτῷ καταστήσεται. ἀλλὰ μὴν τόν γε Παίονα καὶ τὸν
Ἰλλυριὸν καὶ ἁπλῶς τούτους ἅπαντας ἡγεῖσθαι χρή,
αὐτονόμους ἥδιον ἂν καὶ ἐλευθέρους ἢ δούλους εἶναι·
καὶ γὰρ ἀήθεις κατακούειν τινός [εἰσι], καὶ ἄνθρω-
πος ὑβριστής, ὥς φασιν. καὶ μὰ Δί' οὐδὲν ἄπιστον
ἴσως· τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ 16
κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται, διόπερ πολλά-
κις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τἀγαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώ-
24 τερον εἶναι. δεῖ τοίνυν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν
ἀκαιρίαν τὴν ἐκείνου καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας, ἑτοί-
μως συνάρασθαι τὰ πράγματα, καὶ πρεσβευομένους
ἐφ' ἃ δεῖ, καὶ στρατευομένους αὐτούς, καὶ παροξύνον-
τας τοὺς ἄλλους ἅπαντας, λογιζομένους, εἰ Φίλιππος
λάβοι καθ' ἡμῶν τοιοῦτον καιρὸν καὶ πόλεμος γένοιτο
πρὸς τῇ χώρᾳ, πῶς ἂν αὐτὸν οἴεσθ' ἑτοίμως ἐφ' ὑμᾶς
ἐλθεῖν. εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθ', εἰ μηδ' ἃ πάθοιτ' ἄν, εἰ
δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολ-
μήσετε;

25 Ἔτι τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μηδὲ τοῦθ' ὑμᾶς
λανθανέτω, ὅτι νῦν αἵρεσίς ἐστιν ὑμῖν, πότερ' ὑμᾶς
ἐκεῖ χρὴ πολεμεῖν ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. ἐὰν μὲν γὰρ
ἀντέχῃ τὰ τῶν Ὀλυνθίων, ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε καὶ
τὴν ἐκείνου κακῶς ποιήσετε, τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν
οἰκείαν ταύτην ἀδεῶς καρπούμενοι· ἂν δ' ἐκεῖνα Φί-
26 λιππος λάβῃ, τίς αὐτὸν κωλύσει δεῦρο βαδίζοντα; Θη-
βαῖοι. μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν; καὶ συνεισβαλοῦσιν

[ἑτοίμως]. ἀλλὰ Φωκεῖς. οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ οἷοί τε
[ὄντες] φυλάττειν, ἂν μὴ βοηθήσηθ' ὑμεῖς ἢ ἄλλος τις.
ἀλλ' ὦ τᾶν οὐχὶ βουλήσεται. τῶν ἀτοπωτάτων μεντἂν
εἴη, εἰ ἃ νῦν ἄνοιαν ὀφλισκάνων ὅμως ἐκλαλεῖ, ταῦτα
27 δυνηθεὶς μὴ πράξει. ἀλλὰ μὴν ἡλίκα γ' ἐστὶν τὰ διά-
φορ' ἐνθάδ' ἢ 'κεῖ πολεμεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν
ἡγοῦμαι. εἰ γὰρ ὑμᾶς δεήσειεν αὐτοὺς τριάκονθ' ἡμέρας
ἔξω γενέσθαι, καὶ ὅσ' ἀνάγκη στρατοπέδῳ χρωμένους
τῶν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ 17
πολέμου λέγω, πλείον' ἂν οἶμαι ζημιωθῆναι τοὺς γεωρ-
γοῦντας ὑμῶν, ἢ ὅσ' εἰς ἅπαντα τὸν πρὸ τοῦ χρόνον
δεδαπάνησθε. εἰ δὲ δὴ πόλεμός τις ἥξει, πόσα χρὴ νο-
μίσαι ζημιώσεσθαι; καὶ πρόσεσθ' ἡ ὕβρις καὶ ἔθ' ἡ τῶν
πραγμάτων αἰσχύνη, οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημία τοῖς γε
σώφροσιν.

28 Πάντα δὴ ταῦτα δεῖ συνιδόντας ἅπαντας, βοηθεῖν
καὶ ἀπωθεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον, τοὺς μὲν εὐπόρους,
ἵν' ὑπὲρ τῶν πολλῶν ὧν καλῶς ποιοῦντες ἔχουσι, μίκρ'
ἀναλίσκοντες τὰ λοιπὰ καρπῶνται [ἀδεῶς], τοὺς δ' ἐν
ἡλικίᾳ, ἵνα τὴν τοῦ πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ Φιλίππου
χώρᾳ κτησάμενοι, φοβεροὶ φύλακες τῆς οἰκείας ἀκε-
ραίου γένωνται, τοὺς δὲ λέγοντας, ἵν' αἱ τῶν πεπο-
λιτευμένων αὐτοῖς εὔθυναι ῥᾴδιαι γένωνται, ὡς ὁποῖ'
ἄττ' ἂν ὑμᾶς περιστῇ τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ
καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς ἔσεσθε. χρηστὰ δ' εἴη
παντὸς εἵνεκα.

II.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Β.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Προσήκαντο μὲν τὴν πρεσβείαν τῶν Ὀλυνθίων οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς κεκρίκασι· μέλλουσι δὲ περὶ τὴν ἔξοδον καὶ δεδιόσιν ὡς δυσπολεμήτου τοῦ Φιλίππου, παρελθὼν ὁ Δημοσθένης πειρᾶται θαρσύνειν τὸν δῆμον, ἐπιδεικνὺς ὡς ἀσθενῆ τὰ τοῦ Μακεδόνος πράγματα. καὶ γὰρ τοῖς συμμάχοις ὕποπτον αὐτὸν εἶναί φησι καὶ κατὰ τὴν οἰκείαν δύναμιν οὐκ ἰσχυρόν· τοὺς γὰρ Μακεδόνας ἀσθενεῖς εἶναι καθ' ἑαυτούς.

Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἄν τις ἰδεῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι 18
δοκεῖ μοι τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν φανερὰν γιγνο-
μένην τῇ πόλει, οὐχ ἥκιστα δ' ἐν τοῖς παροῦσι πρά-
γμασι· τὸ γὰρ τοὺς πολεμήσοντας Φιλίππῳ γεγενῆσθαι καὶ
χώραν ὅμορον καὶ δύναμίν τινα κεκτημένους, καὶ τὸ μέ-
γιστον ἁπάντων, τὴν ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμην τοιαύ-
την ἔχοντας, ὥστε τὰς πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγὰς πρῶτον
μὲν ἀπίστους, εἶτα τῆς ἑαυτῶν πατρίδος νομίζειν ἀνά-
στασιν, δαιμονίᾳ τινὶ καὶ θείᾳ παντάπασιν ἔοικεν
2 *εὐεργεσίᾳ. δεῖ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτ' ἤδη*
σκοπεῖν αὐτούς, ὅπως μὴ χείρους περὶ ἡμᾶς αὐτοὺς
εἶναι δόξομεν τῶν ὑπαρχόντων, ὡς ἔστι τῶν αἰσχρῶν,
μᾶλλον δὲ τῶν αἰσχίστων, μὴ μόνον πόλεων καὶ τό-
πων, ὧν ἦμέν ποτε κύριοι, φαίνεσθαι προϊεμένους,
ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευασθέντων συμ-
μάχων καὶ καιρῶν.

3 Τὸ μὲν οὖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν Φιλίππου
ῥώμην διεξιέναι, καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων προτρέ-
πειν τὰ δέοντα ποιεῖν ὑμᾶς, οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι.
διὰ τί; ὅτι μοι δοκεῖ πάνθ' ὅσ' ἂν εἴποι τις ὑπὲρ
τούτων, ἐκείνῳ μὲν ἔχειν φιλοτιμίαν, ἡμῖν δ' οὐχὶ
καλῶς πεπρᾶχθαι. ὁ μὲν γὰρ ὅσῳ πλείον' ὑπὲρ τὴν
ἀξίαν πεποίηκε τὴν αὑτοῦ, τοσούτῳ θαυμαστότερος
παρὰ πᾶσιν νομίζεται· ὑμεῖς δ' ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκεν
κέχρησθε τοῖς πράγμασι, τοσούτῳ πλείον' αἰσχύνην
4 ὠφλήκατε. ταῦτα μὲν οὖν παραλείψω. καὶ γὰρ εἰ 19
μετ' ἀληθείας τις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι σκοποῖτο, ἐνθένδ'
ἂν αὐτὸν ἴδοι μέγαν γεγενημένον, οὐχὶ παρ' αὑτοῦ.
ὧν οὖν ἐκεῖνος μὲν ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολι-
τευμένοις χάριν, ὑμῖν δὲ δίκην προσήκει λαβεῖν, οὐχὶ
νῦν ὁρῶ [τὸν] καιρὸν [τοῦ] λέγειν· ἃ δὲ καὶ χωρὶς
τούτων ἔνι, καὶ βέλτιόν ἐστιν ἀκηκοέναι πάντας ὑμᾶς,
καὶ μεγάλ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι κατ' ἐκείνου φαίνοιτ'
ἂν ὀνείδη βουλομένοις ὀρθῶς δοκιμάζειν, ταῦτ' εἰπεῖν
πειράσομαι.

5 Τὸ μὲν οὖν ἐπίορκον κἄπιστον καλεῖν, ἄνευ τοῦ
τὰ πεπραγμένα δεικνύναι, λοιδορίαν εἶναί τις ἂν φή-
σειε κενὴν δικαίως· τὸ δὲ πάνθ' ὅσα πώποτ' ἔπραξε
διεξιόντ' ἐφ' ἅπασι τοιοῦτον ἐλέγχειν, καὶ βραχέος λό-
γου συμβαίνει δεῖσθαι, καὶ δυοῖν ἕνεχ' ἡγοῦμαι συμ-
φέρειν εἰρῆσθαι, τοῦ τ' ἐκεῖνον, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρ-
χει, φλαῦρον φαίνεσθαι, καὶ τοὺς ὑπερεκπεπληγμένους
ὡς ἄμαχόν τινα τὸν Φίλιππον, ἰδεῖν ὅτι πάντα διεξε-
λήλυθεν οἷς πρότερον παρακρουόμενος μέγας ηὐξήθη,
καὶ πρὸς αὐτὴν ἥκει τὴν τελευτὴν τὰ πράγματ' αὐτῷ.
6 ἐγὼ γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι σφόδρ' ἂν ἡγούμην καὐ-
τὸς φοβερὸν τὸν Φίλιππον καὶ θαυμαστόν, εἰ τὰ δίκαια

*πράττονθ' ἑώρων ηὐξημένον· νῦν δὲ θεωρῶν καὶ σκο-
πῶν εὑρίσκω, τὴν μὲν ἡμετέραν εὐήθειαν τὸ κατ' ἀρ-
χάς, ὅτ' Ὀλυνθίους ἀπήλαυνόν τινες ἐνθένδε βουλο-
μένους ὑμῖν διαλεχθῆναι, τῷ τὴν Ἀμφίπολιν φάσκειν
παραδώσειν καὶ τὸ θρυλούμενόν ποτ' ἀπόρρητον ἐκεῖνο
7 κατασκευάσαι, τούτῳ προσαγαγόμενον, τὴν δ' Ὀλυν-
θίων φιλίαν μετὰ ταῦτα, τῷ Ποτείδαιαν οὖσαν ὑμετέ-
ραν ἐξελεῖν, καὶ τοὺς μὲν πρότερον συμμάχους ἀδι-
κῆσαι, παραδοῦναι δ' ἐκείνοις, Θετταλοὺς δὲ νῦν τὰ
τελευταῖα, τῷ Μαγνησίαν παραδώσειν ὑποσχέσθαι, καὶ
τὸν Φωκικὸν πόλεμον πολεμήσειν ὑπὲρ αὐτῶν ἀναδέ-
ξασθαι. ὅλως δ' οὐδείς ἐστιν ὅντιν' οὐ πεφενάκικ'
ἐκεῖνος τῶν αὐτῷ χρησαμένων· τὴν γὰρ ἑκάστων
ἄνοιαν ἀεὶ τῶν ἀγνοούντων αὐτὸν ἐξαπατῶν καὶ προσ-
8 λαμβάνων οὕτως ηὐξήθη. ὥσπερ οὖν διὰ τούτων
ἤρθη μέγας, ἡνίχ' ἕκαστοι συμφέρον αὐτὸν ἑαυτοῖς
ᾤοντό τι πράξειν, οὕτως ὀφείλει διὰ τῶν αὐτῶν τού-
των καὶ καθαιρεθῆναι πάλιν, ἐπειδὴ πάνθ' εἵνεχ' ἑαυ-
τοῦ ποιῶν ἐξελήλεγκται. καιροῦ μὲν δὴ ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι πρὸς τοῦτο πάρεστι Φιλίππῳ τὰ πράγματα·
ἢ παρελθών τις ἐμοί, μᾶλλον δ' ὑμῖν δειξάτω, ὡς
οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ λέγω, ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτ' ἐξη-
πατημένοι τὰ λοιπὰ πιστεύσουσιν, ἢ ὡς οἱ παρὰ τὴν
αὑτῶν ἀξίαν δεδουλωμένοι Θετταλοὶ νῦν οὐκ ἂν ἐλεύ-
θεροι γένοιντ' ἄσμενοι.
9 Καὶ μὴν εἴ τις ὑμῶν ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν ἡγεῖ-
ται, οἴεται δὲ βίᾳ καθέξειν αὐτὸν τὰ πράγματα, τῷ τὰ
χωρία καὶ λιμένας καὶ τὰ τοιαῦτα προειληφέναι, οὐκ
ὀρθῶς οἴεται. ὅταν μὲν γὰρ ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα
συστῇ, καὶ πᾶσι ταὐτὰ συμφέρῃ τοῖς μετέχουσι τοῦ πο-
λέμου, καὶ συμπονεῖν καὶ φέρειν τὰς συμφορὰς καὶ μέ-*

νειν ἐθέλουσιν ἄνθρωποι· ὅταν δ' ἐκ πλεονεξίας καὶ
πονηρίας τις ὥσπερ οὗτος ἰσχύσῃ, ἡ πρώτη πρόφασις
καὶ μικρὸν πταῖσμα πάντ' ἀνεχαίτισεν καὶ διέλυσεν.
10 οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικοῦντα
κἀπιορκοῦντα καὶ ψευδόμενον δύναμιν βεβαίαν κτή-
σασθαι, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτ' εἰς μὲν ἅπαξ καὶ βραχὺν 21
χρόνον ἀντέχει, καὶ σφόδρα γ' ἤνθησ' ἐπὶ ταῖς ἐλ-
πίσιν, ἂν τύχῃ, τῷ χρόνῳ δὲ φωρᾶται καὶ περὶ αὑτὰ
καταρρεῖ. ὥσπερ γὰρ οἰκίας οἶμαι καὶ πλοίου καὶ τῶν
ἄλλων τῶν τοιούτων τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατ' εἶναι δεῖ,
οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις
ἀληθεῖς καὶ δικαίας. τοῦτο δ' οὐκ ἔνι νῦν ἐν τοῖς
πεπραγμένοις Φιλίππῳ.

11 Φημὶ δὴ δεῖν ὑμᾶς τοῖς μὲν Ὀλυνθίοις βοηθεῖν,
καὶ ὅπως τις λέγει κάλλιστα καὶ τάχιστα, οὕτως ἀρέ-
σκει μοι· πρὸς δὲ Θετταλοὺς πρεσβείαν πέμπειν, ἣ
τοὺς μὲν διδάξει ταῦτα, τοὺς δὲ παροξυνεῖ· καὶ γὰρ
νῦν εἰσιν ἐψηφισμένοι, Παγασὰς ἀπαιτεῖν καὶ περὶ
12 Μαγνησίας λόγους ποιεῖσθαι. σκοπεῖσθε μέντοι τοῦτ'
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσιν μόνον
οἱ παρ' ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν
ἕξουσιν, ἐξεληλυθότων ἡμῶν ἀξίως τῆς πόλεως καὶ
ὄντων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν, ὡς ἅπας μὲν λόγος, ἂν
ἀπόντ' ἔργ' ἔχῃ, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν,
μάλιστα δ' ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως· ὅσῳ γὰρ
ἑτοιμότατ' αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι, τοσούτῳ μᾶλλον
13 ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ. πολλὴν δὴ τὴν μετάστασιν
καὶ μεγάλην δεικτέον [τὴν μεταβολήν], εἰσφέροντας,
ἐξιόντας, ἅπαντα ποιοῦντας ἑτοίμως, εἴπερ τις ὑμῖν
προσέξει τὸν νοῦν. κἂν ταῦτ' ἐθελήσηθ' ὡς προσήκει
καὶ δὴ περαίνειν, οὐ μόνον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰ

συμμαχικὰ ἀσθενῶς καὶ ἀπίστως ἔχοντα φανήσεται Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς καὶ δυνάμεως 22
κακῶς ἔχοντ᾽ ἐξελεγχθήσεται.

14 Ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις καὶ ἀρχή, ἐν μὲν προσθήκῃ μερίς ἐστί τις οὐ μικρά, οἷον ὑπῆρξέ ποθ᾽ ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ὀλυνθίους· πάλιν αὖ πρὸς Ποτείδαιαν Ὀλυνθίοις ἐφάνη τι τοῦτο συναμφότερον· νυνὶ Θετταλοῖς νοσοῦσι καὶ τεταραγμένοις ἐπὶ τὴν τυραννικὴν οἰκίαν ἐβοήθησεν· ὅποι τις ἂν οἶμαι προσθῇ κἂν μικρὰν δύναμιν, πάντ᾽ ὠφελεῖ· αὐτὴ δὲ καθ᾽ αὑτὴν ἀσθενὴς καὶ πολλῶν κακῶν ἐστι
15 μεστή. καὶ γὰρ οὗτος ἅπασι τούτοις, οἷς ἄν τις μέγαν αὐτὸν ἡγήσαιτο, τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις, ἔτ᾽ ἐπισφαλεστέραν [ἢ ὑπῆρχε φύσει] κατεσκεύακεν αὑτῷ. μὴ γὰρ οἴεσθ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς Φίλιππόν τε χαίρειν καὶ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ᾽ ὁ μὲν δόξης ἐπιθυμεῖ καὶ τοῦτ᾽ ἐζήλωκε, καὶ προῄρηται πράττων καὶ κινδυνεύων ἂν συμβῇ παθεῖν, τὴν τοῦ διαπράξασθαι ταῦθ᾽ ἃ μηδεὶς πώποτ᾽ ἄλλος Μακεδόνων δόξαν
16 ἀντὶ τοῦ ζῆν [ἀσφαλῶς] ᾑρημένος· τοῖς δὲ τῆς μὲν φιλοτιμίας τῆς ἀπὸ τούτων οὐ μέτεστι, κοπτόμενοι δ᾽ ἀεὶ ταῖς στρατείαις ταύταις ταῖς ἄνω κάτω λυποῦνται καὶ συνεχῶς ταλαιπωροῦσιν, οὔτ᾽ ἐπὶ τοῖς ἔργοις οὔτ᾽ ἐπὶ τοῖς αὑτῶν ἰδίοις ἐώμενοι διατρίβειν, οὔθ᾽ ὅσ᾽ ἂν ποιήσωσιν οὕτως ὅπως ἂν δύνωνται, ταῦτ᾽ ἔχοντες διαθέσθαι, κεκλειμένων τῶν ἐμπορίων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ
17 διὰ τὸν πόλεμον. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ Μακεδόνων πῶς ἔχουσι Φιλίππῳ, ἐκ τούτων ἄν τις σκέψαιτ᾽ οὐ χαλεπῶς· οἱ δὲ δὴ περὶ αὐτὸν ξένοι καὶ πεζέταιροι, δόξαν 23
μὲν ἔχουσ᾽ ὡς εἰσὶ θαυμαστοὶ καὶ συγκεκροτημένοι τὰ τοῦ πολέμου, ὡς δ᾽ ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγε-

νημένων τινὸς ἤκουον ἀνδρός, οὐδαμῶς οἵου ψεύδε-
18 σθαι, οὐδένων εἰσὶν βελτίους. εἰ μὲν γάρ τις ἀνὴρ
ἐστιν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου καὶ ἀγώνων,
τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀπωθεῖν αὐτὸν ἔφη,
βουλόμενον πάνθ' αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι τἄργα· πρὸς γὰρ
αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἀνυπέρβλητον εἶναι·
εἰ δέ τις σώφρων ἢ δίκαιος ἄλλως, τὴν καθ' ἡμέραν
ἀκρασίαν τοῦ βίου καὶ μέθην καὶ κορδακισμοὺς οὐ
δυνάμενος φέρειν, παρεῶσθαι καὶ ἐν οὐδενὸς εἶναι
19 μέρει τὸν τοιοῦτον. λοιποὺς δὴ περὶ αὐτὸν εἶναι λη-
στὰς καὶ κόλακας καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, οἵους με-
θυσθέντας ὀρχεῖσθαι τοιαῦτα, οἷ' ἐγὼ νῦν ὀκνῶ πρὸς
ὑμᾶς ὀνομάσαι. δῆλον δ' ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· καὶ
γὰρ οὓς ἐνθένδε πάντες ἀπήλαυνον, ὡς πολὺ τῶν θαυ-
ματοποιῶν ἀσελγεστέρους ὄντας, Καλλίαν ἐκεῖνον τὸν
δημόσιον [καὶ τοιούτους ἀνθρώπους], μίμους γελοίων
καὶ ποιητὰς αἰσχρῶν ᾀσμάτων, ὧν εἰς τοὺς συνόντας
ποιοῦσιν ἕνεκα τοῦ γελασθῆναι, τούτους ἀγαπᾷ καὶ
20 περὶ αὑτὸν ἔχει. καίτοι ταῦτα, καὶ εἰ μικρά τις ἡγεῖ-
ται, μεγάλ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δείγματα τῆς ἐκείνου
γνώμης καὶ κακοδαιμονίας ἐστὶν τοῖς εὖ φρονοῦσιν.
ἀλλ' οἶμαι νῦν μὲν ἐπισκοτεῖ τούτοις τὸ κατορθοῦν·
αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι τὰ τοιαῦτ' ὀνείδη·
εἰ δέ τι πταίσει, τότ' ἀκριβῶς αὐτοῦ πάντ' ἐξετασθή-
σεται. δοκεῖ δ' ἔμοιγ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δείξειν οὐκ 24
εἰς μακράν, ἂν οἵ τε θεοὶ θέλωσι καὶ ὑμεῖς βούλησθε.
21 ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν, τέως μὲν ἂν ἐρρωμένος
ᾖ τις οὐδὲν ἐπαισθάνεται, ἐπὰν δ' ἀρρώστημά τι συμβῇ
πάντα κινεῖται, κἂν ῥῆγμα, κἂν στρέμμα, κἂν ἄλλο τι
τῶν ὑπαρχόντων σαθρῶν ᾖ, οὕτω καὶ τῶν πόλεων καὶ
τῶν τυράννων, ἕως μὲν ἂν ἔξω πολεμῶσ' ἀφανῆ τὰ

*κακὰ [τοῖς πολλοῖς] ἐστιν, ἐπειδὰν δ' ὅμορος πόλεμος
συμπλακῇ πάντ' ἐποίησεν ἔκδηλα.*

22 *Εἰ δέ τις ὑμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸν Φίλιπ-
πον εὐτυχοῦνθ' ὁρῶν φοβερὸν προσπολεμῆσαι νομίζει,
σώφρονος μὲν ἀνθρώπου λογισμῷ χρῆται· μεγάλη γὰρ
ῥοπή, μᾶλλον δ' ὅλον ἡ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν
ἀνθρώπων πράγματα· οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγ', εἴ τις αἵρεσίν
μοι δοίη, τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην ἂν ἑλοίμην,
ἐθελόντων ἃ προσήκει ποιεῖν ὑμῶν καὶ κατὰ μικρόν,
ἢ τὴν ἐκείνου· πολὺ γὰρ πλείους ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν
παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔχειν ὁρῶ, ὑμῖν οὔσας ἢ
23 'κείνῳ. ἀλλ' οἶμαι καθήμεθ' οὐδὲν ποιοῦντες· οὐκ ἔνι
δ' αὐτὸν ἀργοῦντ' οὐδὲ φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὑτοῦ
τι ποιεῖν, μή τί γε δὴ θεοῖς. οὐ δὴ θαυμαστόν, εἰ
[στρατευόμενος καὶ] πονῶν ἐκεῖνος καὶ παρὼν ἐφ'
ἅπασι καὶ μήτε καιρὸν μήθ' ὥραν παραλείπων, ἡμῶν
μελλόντων καὶ ψηφιζομένων καὶ πυνθανομένων περι-
γίγνεται. οὐδὲ θαυμάζω τοῦτ' ἐγώ· τοὐναντίον γὰρ
ἂν ἦν θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς τοῦ πάντα
24 ποιοῦντος περιῆμεν. ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμάζω, εἰ Λακε-
δαιμονίοις μέν ποτε [ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι] ὑπὲρ τῶν
Ἑλληνικῶν δικαίων ἀντήρατε, καὶ πόλλ' ἰδίᾳ πλεο-
νεκτῆσαι πολλάκις ὑμῖν ἐξὸν οὐκ ἠθελήσατε, ἀλλ' ἵν'
οἱ ἄλλοι τύχωσι τῶν δικαίων, τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἀνη-
λίσκετ' εἰσφέροντες, καὶ προεκινδυνεύετε στρατευό-
μενοι, νυνὶ δ' ὀκνεῖτ' ἐξιέναι καὶ μέλλετ' εἰσφέρειν
ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν κτημάτων, καὶ τοὺς μὲν
ἄλλους σεσώκατε πολλάκις πάντας καὶ καθ' ἕν' αὐτῶν
ἐν μέρει, τὰ δ' ὑμέτερ' αὐτῶν ἀπολωλεκότες κάθησθε.
25 ταῦτα θαυμάζω, κἄτι πρὸς τούτοις, εἰ μηδεὶς ὑμῶν ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι δύναται λογίσασθαι, πόσον πολεμεῖτε*

χρόνον Φιλίππῳ, καὶ τί ποιούντων ὑμῶν ὁ χρόνος
διελήλυθεν οὗτος. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι μελλόν-
των, ἑτέρους τινὰς ἐλπιζόντων πράξειν, αἰτιωμένων
ἀλλήλους, κρινόντων, πάλιν ἐλπιζόντων, σχεδὸν ταὔθ'
26 ἅπερ νυνὶ ποιούντων, ἅπας ὁ χρόνος διελήλυθεν. εἶθ'
οὕτως ἀγνωμόνως ἔχετ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥστε δι'
ὧν ἐκ χρηστῶν φαῦλα τὰ πράγματα τῆς πόλεως γέγονεν,
διὰ τούτων ἐλπίζετε τῶν αὐτῶν [πράξεων] ἐκ φαύλων
αὐτὰ χρηστὰ γενήσεσθαι; ἀλλ' οὔτ' εὔλογον οὔτ' ἔχον
ἐστὶ φύσιν τοῦτό γε· πολὺ γὰρ ῥᾷον ἔχοντας φυλάττειν
ἢ κτήσασθαι πάντα πέφυκεν. νῦν δ' ὅ τι μὲν φυλά-
ξομεν, οὐδέν ἐσθ' ὑπὸ τοῦ πολέμου λοιπὸν τῶν πρό-
τερον, κτήσασθαι δὲ δεῖ. αὐτῶν οὖν ἡμῶν ἔργον τοῦτ'
27 ἤδη. φημὶ δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτοὺς ἐξιέναι
προθύμως, μηδέν' αἰτιᾶσθαι πρὶν ἂν τῶν πραγμάτων
κρατήσητε, τηνικαῦτα δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρί-
ναντας, τοὺς μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν, τοὺς δ' ἀδι-
κοῦντας κολάζειν, τὰς προφάσεις δ' ἀφελεῖν καὶ τὰ 26
καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματα· οὐ γὰρ ἔστι πικρῶς ἐξετάσαι
τί πέπρακται τοῖς ἄλλοις, ἂν μὴ παρ' ὑμῶν αὐτῶν
28 πρῶτον ὑπάρξῃ τὰ δέοντα. τίνος γὰρ εἵνεκ' ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι νομίζετε, τοῦτον μὲν φεύγειν τὸν πόλεμον
πάντας ὅσους ἂν ἐκπέμψητε στρατηγούς, ἰδίους δ'
εὑρίσκειν πολέμους, εἰ δεῖ τι τῶν ὄντων καὶ περὶ τῶν
στρατηγῶν εἰπεῖν; ὅτι ἐνταῦθα μέν ἐστι τἆθλ' ὑπὲρ
ὧν ἐστιν ὁ πόλεμος ὑμέτερα, [Ἀμφίπολις] κἂν ληφθῇ
παραχρῆμ' ὑμεῖς κομιεῖσθε· οἱ δὲ κίνδυνοι τῶν ἐφε-
στηκότων ἴδιοι, μισθὸς δ' οὐκ ἔστιν· ἐκεῖ δὲ κίνδυνοι
μὲν ἐλάττους, τὰ δὲ λήμματα τῶν ἐφεστηκότων καὶ
τῶν στρατιωτῶν, Λάμψακος, Σίγειον, τὰ πλοῖ' ἃ συ-
λῶσιν. ἐπ' οὖν τὸ λυσιτελοῦν αὐτοῖς ἕκαστοι χωροῦσιν.

29 ὑμεῖς δ', ὅταν μὲν εἰς τὰ πράγματ' ἀποβλέψητε φαύλως
ἔχοντα, τοὺς ἐφεστηκότας κρίνετε, ὅταν δὲ δόντες λόγον
τὰς ἀνάγκας ἀκούσητε ταύτας, ἀφίετε. περίεστι τοίνυν
ὑμῖν ἀλλήλοις ἐρίζειν καὶ διεστάναι, τοῖς μὲν ταῦτα
πεπεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα, τὰ κοινὰ δ' ἔχειν φαύλως.
πρότερον μὲν γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι κατὰ συμμο-
ρίας εἰσεφέρετε, νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε [κατὰ συμμορίας].
ῥήτωρ ἡγεμὼν καὶ στρατηγὸς [ὑπὸ τούτῳ] καὶ οἱ βοη-
σόμενοι τριακόσιοι· οἱ δ' ἄλλοι προσνενέμησθε [οἱ μὲν
30 ὡς τούτους, οἱ δ' ὡς ἐκείνους]. δεῖ δὴ ταῦτ' ἐπανέν-
τας καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἔτι καὶ νῦν γενομένους, κοινὸν
καὶ τὸ βουλεύεσθαι [καὶ τὸ λέγειν] καὶ τὸ πράττειν
ποιῆσαι. εἰ δὲ τοῖς μὲν ὥσπερ ἐκ τυραννίδος ὑμῶν 27
ἐπιτάττειν ἀποδώσετε, τοῖς δ' ἀναγκάζεσθαι τριηραρ-
χεῖν, εἰσφέρειν, [στρατεύεσθαι,] τοῖς δὲ ψηφίζεσθαι
κατὰ τούτων μόνον, ἄλλο δὲ μηδ' ὁτιοῦν συμπονεῖν,
οὐχὶ γενήσεται τῶν δεόντων ἡμῖν οὐδὲν ἐν καιρῷ· τὸ
γὰρ ἠδικημένον ἀεὶ μέρος ἐλλείψει, εἶθ' ὑμῖν τούτους
31 κολάζειν ἀντὶ τῶν ἐχθρῶν ἐξέσται. λέγω δὴ κεφάλαιον,
πάντας εἰσφέρειν ἀφ' ὅσων ἕκαστος ἔχει τὸ ἴσον· πάν-
τας ἐξιέναι κατὰ μέρος, ἕως ἂν ἅπαντες στρατεύσησθε·
πᾶσι τοῖς παριοῦσι λόγον διδόναι, καὶ τὰ βέλτισθ' ὧν
ἂν ἀκούσηθ' αἱρεῖσθαι, μὴ ἂν ὁ δεῖν' ἢ ὁ δεῖν' εἴπῃ.
κἂν ταῦτα ποιῆτε, οὐ τὸν εἰπόντα μόνον παραχρῆμ'
ἐπαινέσεσθε, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον, βέλτιον
τῶν ὅλων πραγμάτων ὑμῖν ἐχόντων.

III.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Γ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

*Ἔπεμψαν βοήθειαν τοῖς Ὀλυνθίοις οἱ Ἀθηναῖοι, καί
τι κατορθοῦν ἔδοξαν δι' αὐτῆς, καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀπηγγέλ-
λετο. ὁ δὲ δῆμος περιχαρής, οἵ τε ῥήτορες παρακαλοῦσιν
ἐπὶ τιμωρίαν Φιλίππου. δέδοικε τοίνυν ὁ Δημοσθένης, μὴ
θαρρήσαντες, ὡς τὰ πάντα νενικηκότες καὶ ἱκανὴν βοήθειαν
πεποιημένοι τοῖς Ὀλυνθίοις, τῶν λοιπῶν ὀλιγωρήσωσι. διὰ
τοῦτο παρελθὼν ἐπικόπτει τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν καὶ πρὸς
εὐλάβειαν σώφρονα τὴν γνώμην μεθίστησι, λέγων οὐ περὶ
τῆς Φιλίππου τιμωρίας νῦν αὐτοῖς εἶναι τὸν λόγον, ἀλλὰ 28
περὶ τῆς τῶν συμμάχων σωτηρίας· οἶδε γὰρ ὅτι καὶ Ἀθη-
ναῖοι καὶ ἄλλοι πού τινες τοῦ μὲν μὴ τὰ οἰκεῖα προέσθαι
ποιοῦνται φροντίδα, περὶ δὲ τὸ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐναν-
2 τίους ἧττον σπουδάζουσιν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τῆς
περὶ τῶν θεωρικῶν χρημάτων συμβουλῆς φανερώτερον ἅπτε-
ται, καὶ ἀξιοῖ λυθῆναι τοὺς νόμους τοὺς ἐπιτιθέντας ζη-
μίαν τοῖς γράψασιν αὐτὰ γενέσθαι στρατιωτικά, ἵν' ἀδεὲς ᾖ
τὸ συμβουλεύειν τὰ βέλτιστα. παραινεῖ δὲ καὶ ὅλως πρὸς
τὸν τῶν προγόνων ζῆλον ἀναστῆναι καὶ στρατεύεσθαι σώ-
μασιν οἰκείοις, καὶ ἐπιτιμήσει πολλῇ κέχρηται κατὰ τοῦ δή-
μου θ' ὡς ἐκλελυμένου καὶ τῶν δημαγωγῶν ὡς οὐκ ὀρθῶς
προϊσταμένων τῆς πόλεως.*

Οὐχὶ ταὐτὰ παρίσταταί μοι γιγνώσκειν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅταν τ' εἰς τὰ πράγματ' ἀποβλέψω, καὶ ὅταν πρὸς τοὺς λόγους οὓς ἀκούω· τοὺς μὲν γὰρ λόγους περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον ὁρῶ γιγνομένους, τὰ δὲ πράγματ' εἰς τοῦτο προήκοντα, ὥσθ' ὅπως μὴ πεισόμεθ' αὐτοὶ πρότερον κακῶς σκέψασθαι δέον. οὐδὲν οὖν ἄλλο μοι δοκοῦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα

λέγοντες, ἢ τὴν ὑπόθεσιν, περὶ ἧς βουλεύεσθε, οὐχὶ
2 τὴν οὖσαν παριστάντες ὑμῖν ἁμαρτάνειν. ἐγὼ δ' ὅτι
μέν ποτ' ἐξῆν τῇ πόλει καὶ τὰ αὑτῆς ἔχειν ἀσφα-
λῶς καὶ Φίλιππον τιμωρήσασθαι, μάλ' ἀκριβῶς οἶδα·
ἐπ' ἐμοῦ γάρ, οὐχὶ πάλαι γέγονεν ταῦτ' ἀμφότερα·
νῦν μέντοι πέπεισμαι τοῦθ' ἱκανὸν προλαβεῖν ἡμῖν
εἶναι τὴν πρώτην, ὅπως τοὺς συμμάχους σώσομεν. 29
ἐὰν γὰρ τοῦτο βεβαίως ὑπάρξῃ, τότε καὶ περὶ τοῦ τίνα
τιμωρήσεταί τις καὶ ὃν τρόπον ἐξέσται σκοπεῖν· πρὶν
δὲ τὴν ἀρχὴν ὀρθῶς ὑποθέσθαι, μάταιον ἡγοῦμαι περὶ
τῆς τελευτῆς ὁντινοῦν ποιεῖσθαι λόγον.

3 Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς [εἴπερ ποτὲ] πολλῆς
φροντίδος καὶ βουλῆς δεῖται· ἐγὼ δ' οὐχ ὅ τι χρὴ
[περὶ τῶν παρόντων] συμβουλεῦσαι, χαλεπώτατον ἡγοῦ-
μαι, ἀλλ' ἐκεῖν' ἀπορῶ, τίνα χρὴ τρόπον ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι πρὸς ὑμᾶς [περὶ αὐτῶν] εἰπεῖν. πέπεισμαι
γὰρ ἐξ ὧν καὶ παρὼν καὶ ἀκούων σύνοιδα, τὰ πλείω
τῶν πραγμάτων ἡμᾶς ἐκπεφευγέναι τῷ μὴ βούλεσθαι
τὰ δέοντα ποιεῖν, ἢ τῷ μὴ συνιέναι. ἀξιῶ δ' ὑμᾶς, ἂν
μετὰ παρρησίας ποιῶμαι τοὺς λόγους, ὑπομένειν τοῦτο,
θεωροῦντας εἰ τἀληθῆ λέγω καὶ διὰ τοῦθ', ἵνα τὰ
λοιπὰ βελτίω γένηται· ὁρᾶτε γάρ, ὡς ἐκ τοῦ πρὸς
χάριν δημηγορεῖν ἐνίους, εἰς πᾶν προελήλυθεν μοχθη-
ρίας τὰ παρόντα.

4 Ἀναγκαῖον δ' ὑπολαμβάνω μικρὰ τῶν γεγενημέ-
νων πρῶτον ὑμᾶς ὑπομνῆσαι. μέμνησθ' ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ὅτ' ἀπηγγέλθη Φίλιππος ὑμῖν ἐν Θρᾴκῃ, τρίτον
ἢ τέταρτον ἔτος τουτί, Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν. τότε
τοίνυν μὴν μὲν ἦν μαιμακτηριών, πολλῶν δὲ λόγων
καὶ θορύβου γιγνομένου παρ' ὑμῖν, ἐψηφίσασθε τετ-
ταράκοντα τριήρεις καθέλκειν, καὶ τοὺς μέχρι πέντε

καὶ τετταράκοντ' ἐτῶν αὐτοὺς ἐμβαίνειν, καὶ τάλανθ'
5 ἑξήκοντ' εἰσφέρειν. καὶ μετὰ ταῦτα διελθόντος τοῦ
ἐνιαυτοῦ τούτου, ἑκατομβαιών, μεταγειτνιών, βοηδρο-
μιών· τούτου τοῦ μηνὸς μόγις μετὰ τὰ μυστήρια, δέκα
ναῦς ἀπεστείλατ' ἔχοντα κενὰς Χαρίδημον καὶ πέντε
τάλαντ' ἀργυρίου. ὡς γὰρ ἠγγέλθη Φίλιππος ἀσθε-
νῶν ἢ τεθνεώς, ἦλθε γὰρ ἀμφότερα, οὐκέτι καιρὸν
οὐδένα τοῦ βοηθεῖν νομίσαντες, ἀφεῖτ' ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι τὸν ἀπόστολον. ἦν δ' οὗτος ὁ καιρὸς αὐτός· εἰ
γὰρ τότ' ἐκεῖσ' ἐβοηθήσαμεν, ὥσπερ ἐψηφισάμεθα, προ-
θύμως, οὐκ ἂν ἠνώχλει νῦν ἡμῖν ὁ Φίλιππος σωθείς.
6 Τὰ μὲν δὴ τότε πραχθέντ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι·
νῦν δ' ἑτέρου πολέμου καιρὸς ἥκει τις, δι' ὃν καὶ
περὶ τούτων ἐμνήσθην, ἵνα μὴ ταὐτὰ πάθητε. τί δὴ
χρησόμεθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τούτῳ; εἰ γὰρ μὴ βοη-
θήσετε παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν, θεάσασθ' ὃν
τρόπον ὑμεῖς ἐστρατηγηκότες πάντ' ἔσεσθε Φιλίππῳ.
7 ὑπῆρχον Ὀλύνθιοι δύναμίν τινα κεκτημένοι, καὶ διέ-
κειθ' οὕτω τὰ πράγματα· οὔτε Φίλιππος ἐθάρρει τού-
τους οὔθ' οὗτοι Φίλιππον. ἐπράξαμεν ἡμεῖς κἀκεῖνοι
πρὸς ἡμᾶς εἰρήνην· ἦν τοῦθ' ὥσπερ ἐμπόδισμά τι τῷ
Φιλίππῳ καὶ δυσχερές, πόλιν μεγάλην ἐφορμεῖν τοῖς
ἑαυτοῦ καιροῖς διηλλαγμένην πρὸς ἡμᾶς. ἐκπολεμῆσαι
δεῖν ᾤμεθα τοὺς ἀνθρώπους ἐκ παντὸς τρόπου, καὶ
ἅπαντες ἐθρύλουν τοῦτο· πέπρακται νυνὶ τοῦθ' ὁπωσ-
8 δήποτε. τί οὖν ὑπόλοιπον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλὴν
βοηθεῖν ἐρρωμένως καὶ προθύμως; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ·
χωρὶς γὰρ τῆς περιστάσης ἂν ἡμᾶς αἰσχύνης, εἰ κα-
θυφείμεθά τι [τῶν πραγμάτων], οὐδὲ τὸν φόβον ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι μικρὸν ὁρῶ τὸν τῶν μετὰ ταῦτα,
ἐχόντων μὲν ὡς ἔχουσι Θηβαίων ἡμῖν, ἀπειρηκότων
worn out

δὲ χρήμασιν Φωκέων, μηδενὸς δ' ἐμποδὼν ὄντος Φιλίππῳ, τὰ παρόντα καταστρεψαμένῳ πρὸς ταῦτ' ἐπι-
9 κλῖναι [τὰ πράγματα]. ἀλλὰ μὴν εἴ τις ὑμῶν εἰς τοῦτ' 31
ἀναβάλλεται ποιῆσαι τὰ δέοντα, ἰδεῖν ἐγγύθεν βούλεται τὰ δεινά, ἐξὸν ἀκούειν ἄλλοθι γιγνόμενα, καὶ βοηθοὺς ἑαυτῷ ζητεῖν, ἐξὸν νῦν ἑτέροις αὐτὸν βοηθεῖν· ὅτι γὰρ εἰς τοῦτο περιστήσεται τὰ πράγματα, ἐὰν τὰ παρόντα προώμεθα, σχεδὸν ἴσμεν ἅπαντες δήπου.

10 Ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ δεῖ βοηθεῖν, εἴποι τις ἄν, πάντες ἐγνώκαμεν, καὶ βοηθήσομεν· τὸ δ' ὅπως, τοῦτο λέγε. μὴ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι θαυμάσητε, ἂν παράδοξον εἴπω τι τοῖς πολλοῖς. νομοθέτας καθίσατε. ἐν δὲ τούτοις μὴ θῆσθε νόμον μηδένα (εἰσὶ γὰρ ὑμῖν ἱκανοί), ἀλλὰ τοὺς εἰς τὸ παρὸν βλά-
11 πτοντας ὑμᾶς λύσατε. λέγω δὲ τοὺς περὶ τῶν θεωρικῶν, σαφῶς οὑτωσί, καὶ τοὺς περὶ τῶν στρατευομένων ἐνίους, ὧν οἱ μὲν τὰ στρατιωτικὰ τοῖς οἴκοι μένουσι διανέμουσι θεωρικά, οἱ δὲ τοὺς ἀτακτοῦντας ἀθῴους καθιστᾶσιν, εἶτα καὶ τοὺς τὰ δέοντα ποιεῖν βουλομένους ἀθυμοτέρους ποιοῦσιν. ἐπειδὰν δὲ ταῦτα λύσητε, καὶ τὴν τοῦ τὰ βέλτιστα λέγειν ὁδὸν παράσχητ' ἀσφαλῆ, τηνικαῦτα τὸν γράψονθ' ἃ πάντες ἴσθ' ὅτι
12 συμφέρει ζητεῖτε. πρὶν δὲ ταῦτα πρᾶξαι, μὴ σκοπεῖτε τίς εἰπὼν τὰ βέλτισθ' ὑπὲρ ὑμῶν ὑφ' ὑμῶν ἀπολέσθαι βουλήσεται· οὐ γὰρ εὑρήσετε, ἄλλως τε καὶ τούτου μόνου περιγίγνεσθαι μέλλοντος, παθεῖν ἀδίκως τι κακὸν τὸν ταῦτ' εἰπόντα καὶ γράψαντα, μηδὲν δ' ὠφελῆσαι τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον εἰς τὸ λοιπὸν ἢ νῦν τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν φοβερώτερον ποιῆσαι. καὶ λύειν γ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς νόμους δεῖ τούτους τοὺς
13 αὐτοὺς ἀξιοῦν οἵπερ καὶ τεθείκασιν· οὐ γάρ ἐστι δί-

καιον, τὴν μὲν χάριν, ἣ πᾶσαν ἔβλαπτε τὴν πόλιν, τοῖς 32
τότε θεῖσιν ὑπάρχειν, τὴν δ' ἀπέχθειαν, δι' ἧς ἂν
ἅπαντες ἄμεινον πράξαιμεν, τῷ νῦν τὰ βέλτιστα εἰπόντι
ζημίαν γενέσθαι. πρὶν δὲ ταῦτ' εὐτρεπίσαι, μηδαμῶς
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μηδέν' ἀξιοῦτε τηλικοῦτον εἶναι
παρ' ὑμῖν, ὥστε τοὺς νόμους τούτους παραβάντα μὴ
δοῦναι δίκην, μηδ' οὕτως ἀνόητον, ὥστ' εἰς προὖπτον
κακὸν αὑτὸν ἐμβαλεῖν.

14 *Οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν δεῖ [ὦ ἄνδρες*
Ἀθηναῖοι], ὅτι ψήφισμ' οὐδενὸς ἄξιόν ἐστιν, ἂν μὴ
προσγένηται τὸ ποιεῖν ἐθέλειν τά γε δόξαντα προ-
θύμως [ὑμᾶς]. εἰ γὰρ αὐτάρκη τὰ ψηφίσματ' ἦν, ἢ
ὑμᾶς ἀναγκάζειν ἃ προσήκει πράττειν, ἢ περὶ ὧν γρα-
φείη διαπράξασθαι, οὔτ' ἂν ὑμεῖς, πολλὰ ψηφιζόμενοι,
μικρὰ μᾶλλον δ' οὐδὲν ἐπράττετε τούτων, οὔτε Φίλιπ-
πος τοσοῦτον ὑβρίκει χρόνον· πάλαι γὰρ ἂν εἵνεκά γε
15 *ψηφισμάτων ἐδεδώκει δίκην. ἀλλ' οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχει·*
τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειροτονεῖν ὕστερον
ὂν τῇ τάξει, πρότερον τῇ δυνάμει καὶ κρεῖττόν ἐστιν.
τοῦτ' οὖν δεῖ προσεῖναι, τὰ δ' ἄλλ' ὑπάρχει· καὶ γὰρ
εἰπεῖν τὰ δέοντα παρ' ὑμῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δυνά-
μενοι, καὶ γνῶναι πάντων ὑμεῖς ὀξύτατοι τὰ ῥηθέντα,
16 *καὶ πρᾶξαι δὲ δυνήσεσθε νῦν, ἐὰν ὀρθῶς ποιῆτε. τίνα*
γὰρ χρόνον ἢ τίνα καιρὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦ
παρόντος βελτίω ζητεῖτε; ἢ πόθ' ἃ δεῖ πράξετ', εἰ μὴ
νῦν; οὐχ ἅπαντα μὲν ἡμῶν προείληφε τὰ χωρί' ἄν-
θρωπος, εἰ δὲ καὶ ταύτης κύριος τῆς χώρας γενήσεται,
πάντων αἴσχιστα πεισόμεθα; οὐχ οὓς, εἰ πολεμήσαιεν,
ἑτοίμως σώσειν ὑπισχνούμεθα, οὗτοι νῦν πολεμοῦσιν; 33
οὐκ ἐχθρός; οὐκ ἔχων τὰ ἡμέτερα; οὐ βάρβαρος; οὐχ
17 *ἂν εἴποι τις; ἀλλὰ πρὸς θεῶν πάντ' ἐάσαντες καὶ*

*μόνον οὐχὶ κατασκευάσαντες αὐτῷ, τότε τοὺς αἰτίους
οἵτινές τούτων ζητήσομεν; οὐ γὰρ αὑτοῖς γ' αἴτιοι
φήσομεν εἶναι, σαφῶς οἶδα τοῦτ' ἐγώ. οὐδὲ γὰρ ἐν
τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνοις τῶν φυγόντων, οὐδεὶς
ἑαυτοῦ κατηγορεῖ, ἀλλὰ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν πλη-
σίον καὶ πάντων μᾶλλον, ἥττηνται δ' ὅμως διὰ πάντας
τοὺς φυγόντας δήπου· μένειν γὰρ ἐξῆν τῷ κατηγοροῦντι
τῶν ἄλλων, εἰ δὲ τοῦτ' ἐποίει ἕκαστος, ἐνίκων ἄν.*
18 *καὶ νῦν, οὐ λέγει τις τὰ βέλτιστα; ἀναστὰς ἄλλος
εἰπάτω, μὴ τοῦτον αἰτιάσθω. ἕτερος λέγει τις βελτίω;
ταῦτα ποιεῖτ' ἀγαθῇ τύχῃ. ἀλλ' οὐχ ἡδέα ταῦτα; οὐκέτι
τοῦθ' ὁ λέγων ἀδικεῖ. πλὴν εἰ δέον εὔξασθαι παρα-
λείπει; εὔξασθαι μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ῥᾴδιον, εἰς
ταὐτὸ πάνθ' ὅσα βούλεταί τις ἀθροίσαντ' ἐν ὀλίγῳ·
ἑλέσθαι δ', ὅταν περὶ πραγμάτων προτεθῇ σκοπεῖν,
οὐκέθ' ὁμοίως εὔπορον, ἀλλὰ δεῖ τὰ βέλτιστ' ἀντὶ*
19 *τῶν ἡδέων, ἂν μὴ συναμφότερ' ἐξῇ λαμβάνειν. εἰ δέ
τις ἡμῖν ἔχει καὶ τὰ θεωρικὰ ἐᾶν καὶ πόρους ἑτέρους
λέγειν στρατιωτικούς, οὐχ οὗτος κρείττων; εἴποι τις
ἄν. φήμ' ἔγωγε, εἴπερ ἔστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλὰ
θαυμάζω, εἴ τῳ ποτ' ἀνθρώπων ἢ γέγον' ἢ γενήσεται,
ἂν τὰ παρόντ' ἀναλώσῃ πρὸς ἃ μὴ δεῖ, τῶν ἀπόντων
εὐπορῆσαι πρὸς ἃ δεῖ. ἀλλ' οἶμαι μέγα τοῖς τοιού-
τοις ὑπάρχει λόγοις ἡ παρ' ἑκάστου βούλησις, διόπερ
ῥᾷστον ἁπάντων ἐστὶν αὑτὸν ἐξαπατῆσαι· ὃ γὰρ βού-
λεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴεται, τὰ δὲ πράγματα πολ-*
20 *λάκις οὐχ οὕτω πέφυκεν. ὁρᾶτ' οὖν ὦ ἄνδρες Ἀθη-* 34
*ναῖοι ταῦθ' οὕτως, ὅπως καὶ τὰ πράγματ' ἐνδέχεται
καὶ δυνήσεσθ' ἐξιέναι καὶ μισθὸν ἕξετε. οὔ τοι σω-
φρόνων οὐδὲ γενναίων, λείποντάς τι δι' ἔνδειαν χρη-
μάτων τῶν τοῦ πολέμου, εὐχερῶς τὰ τοιαῦτ' ὀνείδη*

φέρειν, οὐδ' ἐπὶ μὲν Κορινθίους καὶ Μεγαρέας ἁρπά-
σαντας τὰ ὅπλα πορεύεσθαι, Φίλιππον δ' ἐᾶν πόλεις
Ἑλληνίδας ἀνδραποδίζεσθαι δι' ἀπορίαν ἐφοδίων τοῖς
στρατευομένοις.

21 Καὶ ταῦτ' οὐχ ἵν' ἀπέχθωμαί τισιν ὑμῶν, τὴν
ἄλλως προήρημαι λέγειν· οὐ γὰρ οὕτως ἄφρων οὐδ'
ἀτυχής εἰμ' ἐγώ, ὥστ' ἀπεχθάνεσθαι βούλεσθαι μηδὲν
ὠφελεῖν νομίζων· ἀλλὰ δικαίου πολίτου κρίνω τὴν τῶν
πραγμάτων σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος
αἱρεῖσθαι. καὶ γὰρ τοὺς ἐπὶ τῶν προγόνων ἡμῶν λέ-
γοντας ἀκούω, ὥσπερ ἴσως καὶ ὑμεῖς, οὓς ἐπαινοῦσιν
μὲν οἱ παριόντες ἅπαντες, μιμοῦνται δ' οὐ πάνυ, τούτῳ
τῷ ἔθει καὶ τῷ τρόπῳ τῆς πολιτείας χρῆσθαι, τὸν
Ἀριστείδην ἐκεῖνον, τὸν Νικίαν, τὸν ὁμώνυμον τὸν
22 ἐμαυτοῦ, τὸν Περικλέα. ἐξ οὗ δ' οἱ διερωτῶντες ὑμᾶς
οὗτοι πεφήνασι ῥήτορες „τί βούλεσθε; τί γράψω; τί
ὑμῖν χαρίσωμαι;" προπέποται [τῆς παραυτίκα χάριτος]
τὰ τῆς πόλεως πράγματα καὶ τοιαυτὶ συμβαίνει, καὶ τὰ
μὲν τούτων πάντα καλῶς ἔχει, τὰ δ' ὑμέτερ' αἰσχρῶς.
23 καίτοι σκέψασθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἅ τις ἂν κεφάλαι'
εἰπεῖν ἔχοι τῶν τ' ἐπὶ τῶν προγόνων ἔργων καὶ τῶν
ἐφ' ὑμῶν. ἔσται δὲ βραχὺς καὶ γνώριμος ὑμῖν ὁ λόγος·
οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν χρωμένοις παραδείγμασιν, ἀλλ'
οἰκείοις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εὐδαίμοσιν ἔξεστιν γενέ-
24 σθαι. ἐκεῖνοι τοίνυν, οἷς οὐκ ἐχαρίζονθ' οἱ λέγοντες
οὐδ' ἐφίλουν [αὐτοὺς] ὥσπερ [ὑμᾶς] οὗτοι, πέντε μὲν
καὶ τετταράκοντ' ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἦρξαν ἑκόντων,
πλείω δ' ἢ μύρια τάλαντ' εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήγαγον,
ὑπήκουεν δ' ὁ ταύτην τὴν χώραν ἔχων αὐτοῖς βασι-
λεύς, ὥσπερ ἐστὶ προσῆκον βάρβαρον Ἕλλησι, πολλὰ δὲ
καὶ καλὰ καὶ πεζῇ καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν τρόπαι'

αὐτοὶ στρατευόμενοι, μόνοι δ' ἀνθρώπων κρείττω τὴν
25 ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν τῶν φθονούντων κατέλιπον. ἐπὶ
μὲν δὴ τῶν Ἑλληνικῶν ἦσαν τοιοῦτοι· ἐν δὲ τοῖς κατὰ
τὴν πόλιν αὐτὴν θεάσασθ' ὁποῖοι, ἔν τε τοῖς κοινοῖς
κἀν τοῖς ἰδίοις. δημοσίᾳ μὲν τοίνυν οἰκοδομήματα καὶ
κάλλη τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κατεσκεύασαν ἡμῖν ἱερῶν
καὶ τῶν ἐν τούτοις ἀναθημάτων, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπι-
γιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι· ἰδίᾳ δ' οὕτω σώ-
φρονες ἦσαν καὶ σφόδρ' ἐν τῷ τῆς πολιτείας ἤθει μέ-
26 νοντες, ὥστε τὴν Ἀριστείδου καὶ τὴν Μιλτιάδου καὶ
τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν, εἴ τις ἄρ' οἶδεν ὑμῶν ὁποία
ποτ' ἐστίν, ὁρᾷ τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνοτέραν
οὖσαν· οὐ γὰρ εἰς περιουσίαν ἐπράττετ' αὐτοῖς τὰ τῆς
πόλεως, ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ᾤετο δεῖν. ἐκ
δὲ τοῦ τὰ μὲν Ἑλληνικὰ πιστῶς, τὰ δὲ πρὸς τοὺς
θεοὺς εὐσεβῶς, τὰ δ' ἐν αὑτοῖς ἴσως διοικεῖν, μεγάλην
27 εἰκότως ἐκτήσαντ' εὐδαιμονίαν. τότε μὲν δὴ τοῦτον
τὸν τρόπον εἶχε τὰ πράγματ' ἐκείνοις, χρωμένοις οἷς
εἶπον προστάταις· νυνὶ δὲ πῶς ἡμῖν ὑπὸ τῶν χρηστῶν
τούτων τὰ πράγματ' ἔχει; ἆρά γ' ὁμοίως ἢ παραπλη- 36
σίως; οἷς — τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πόλλ' ἂν ἔχων εἰπεῖν,
ἀλλ' ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτ' ἐρημίας ἐπειλημμένοι, [καὶ]
Λακεδαιμονίων [μὲν] ἀπολωλότων, Θηβαίων δ' ἀσχό-
λων ὄντων, τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ὄντος ἀξιόχρεω περὶ
τῶν πρωτείων ἡμῖν ἀντιτάξασθαι, ἐξὸν ἡμῖν καὶ τὰ
ἡμέτερ' αὐτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν καὶ τὰ τῶν ἄλλων δί-
28 καια βραβεύειν, ἀπεστερήμεθα μὲν χώρας οἰκείας,
πλείω δ' ἢ χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντ' ἀνηλώκαμεν
εἰς οὐδὲν δέον, οὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχους ἐκτη-
σάμεθα, εἰρήνης οὔσης ἀπολωλέκασιν οὗτοι, ἐχθρὸν
δ' ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς τηλικοῦτον ἠσκήκαμεν. ἢ φρασάτω

τις ἐμοὶ παρελθών, πόθεν ἄλλοθεν ἰσχυρὸς γέγονεν
29 [ἢ παρ᾽ ἡμῶν αὐτῶν] Φίλιππος. ἀλλ᾽ ὦ τᾶν, εἰ ταῦτα
φαύλως, τά γ᾽ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει νῦν ἄμεινον ἔχει. καὶ
τί ἂν εἰπεῖν τις ἔχοι; τὰς ἐπάλξεις ἃς κονιῶμεν, καὶ
τὰς ὁδοὺς ἃς ἐπισκευάζομεν, καὶ κρήνας, καὶ λήρους;
ἀποβλέψατε δὴ πρὸς τοὺς ταῦτα πολιτευομένους, ὧν
οἱ μὲν ἐκ πτωχῶν πλούσιοι γεγόνασιν, οἱ δ᾽ ἐξ ἀδόξων
ἔντιμοι, ἔνιοι δὲ τὰς ἰδίας οἰκίας τῶν δημοσίων οἰκο-
δομημάτων σεμνοτέρας εἰσὶ κατεσκευασμένοι, ὅσῳ δὲ
τὰ τῆς πόλεως ἐλάττω γέγονεν, τοσούτῳ τὰ τούτων
ηὔξηται.

30 Τί δὴ τὸ πάντων αἴτιον τούτων, καὶ τί δή ποθ᾽
ἅπαντ᾽ εἶχε καλῶς τότε, καὶ νῦν οὐκ ὀρθῶς; ὅτι
τότε μὲν πράττειν καὶ στρατεύεσθαι τολμῶν αὐτὸς
ὁ δῆμος, δεσπότης ἦν καὶ κύριος πάντων [τῶν ἀγα-
θῶν], κἀγαπητὸν ἦν παρὰ τοῦ δήμου τῶν ἄλλων
ἑκάστῳ καὶ τιμῆς καὶ ἀρχῆς κἀγαθοῦ τινος μετα-
31 λαβεῖν· νῦν δὲ τοὐναντίον κύριοι μὲν οἱ πολιτευόμενοι 37
τῶν ἀγαθῶν, καὶ διὰ τούτων ἅπαντα· ὑμεῖς δ᾽ ὁ δῆμος
ἐκνενευρισμένοι, περιῃρημένοι χρήματα, συμμάχους, ἐν
ὑπηρέτου καὶ προσθήκης μέρει, ἀγαπῶντες ἐὰν μετα-
διδῶσι θεωρικὸν ὑμῖν ἢ Βοηδρόμια πέμψωσιν οὗτοι, καὶ
τὸ πάντων ἀνδρειότατον, τῶν ὑμετέρων αὐτῶν χάριν
προσοφείλετε. οἱ δ᾽ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει καθείρξαντες
ὑμᾶς, ἐπάγουσ᾽ ἐπὶ ταῦτα καὶ τιθασεύουσιν χειροήθεις
32 αὐτοῖς ποιοῦντες. ἔστι δ᾽ οὐδέποτ᾽ οἶμαι, μέγα καὶ
νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας·
ὁποῖ᾽ ἄττα γὰρ ἂν τἀπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ᾖ,
τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημ᾽ ἔχειν. ταῦτα μὰ τὴν
Δήμητρ᾽ οὐκ ἂν θαυμάσαιμ᾽ εἰ μείζων εἰπόντι μοι γέ-
νοιτο βλάβη τῶν πεποιηκότων αὐτὰ γενέσθαι· οὐδὲ γὰρ

παρρησία περὶ πάντων ἀεὶ παρ' ὑμῖν ἐστιν, ἀλλ' ἔγωγ'
ὅτι καὶ νῦν γέγονεν θαυμάζω.

33 Ἐὰν οὖν ἀλλὰ νῦν γ' ἔτι ἀπαλλαγέντες τούτων
τῶν ἐθῶν, ἐθελήσητε στρατεύεσθαι καὶ πράττειν ἀξίως
ὑμῶν αὐτῶν, καὶ ταῖς περιουσίαις ταῖς οἴκοι ταύ-
ταις ἀφορμαῖς ἐπὶ τἄξω τῶν ἀγαθῶν χρῆσθαι, ἴσως
ἂν ἴσως ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τέλειόν τι καὶ μέγα κτή-
σαισθ' ἀγαθόν, καὶ τῶν τοιούτων λημμάτων ἀπαλλα-
γείητε, ἃ τοῖς ἀσθενοῦσι παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις
διδομένοις ἔοικε. καὶ γὰρ ἐκεῖν' οὔτ' ἰσχὺν ἐντίθησιν
οὔτ' ἀποθνήσκειν ἐᾷ· καὶ ταῦθ', ἃ νέμεσθε νῦν ὑμεῖς,
οὔτε τοσαῦτ' ἐστὶν ὥστ' ὠφέλειαν ἔχειν τινὰ διαρκῆ,
οὔτ' ἀπογνόντας ἄλλο τι πράττειν ἐᾷ, ἀλλ' ἔστι ταῦτα
34 τὴν ἑκάστου ῥᾳθυμίαν ὑμῶν ἐπαυξάνοντα. οὐκοῦν σὺ 38
μισθοφορὰν λέγεις; φήσει τις. καὶ παραχρῆμά γε τὴν
αὐτὴν σύνταξιν ἁπάντων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἵνα τῶν
κοινῶν ἕκαστος τὸ μέρος λαμβάνων, ὅτου δέοιθ' ἡ
πόλις, τοῦθ' ὑπάρχοι. ἔξεστιν ἄγειν ἡσυχίαν· οἴκοι
μένων βελτίων, τοῦ δι' ἔνδειαν ἀνάγκῃ τι ποιεῖν αἰσ-
χρὸν ἀπηλλαγμένος. συμβαίνει τι τοιοῦτον οἷον καὶ
τὰ νῦν· στρατιώτης αὐτὸς ὑπάρχων ἀπὸ τῶν αὐτῶν
τούτων λημμάτων, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον ὑπὲρ τῆς πα-
τρίδος. ἔστι τις ἔξω τῆς ἡλικίας ὑμῶν· ὅσ' οὗτος
ἀτάκτως νῦν λαμβάνων οὐκ ὠφελεῖ, ταῦτ' ἐν ἴσῃ τάξει
λαμβάνων πάντ' ἐφορῶν καὶ διοικῶν ἃ χρὴ πράττεσθαι.
35 ὅλως δ' οὔτ' ἀφελὼν οὔτε προσθείς, πλὴν μικρῶ τὴν
ἀταξίαν ἀνελών, εἰς τάξιν ἤγαγον τὴν πόλιν τὴν αὐτὴν
τοῦ λαβεῖν, τοῦ στρατεύεσθαι, τοῦ δικάζειν, τοῦ ποιεῖν
τοῦθ' ὅ τι καθ' ἡλικίαν ἕκαστος ἔχοι καὶ ὅτου καιρὸς
εἴη[, τάξιν ποιήσας]. οὐκ ἔστιν ὅπου μηδὲν ἐγὼ ποιοῦ-
σιν τὰ τῶν ποιούντων εἶπον ὡς δεῖ νέμειν, οὐδ' αὐτοὺς

μὲν ἀργεῖν καὶ σχολάζειν κἀπορεῖν, ὅτι δ' οἱ τοῦ δεῖνος νικῶσι ξένοι, ταῦτα πυνθάνεσθαι· ταῦτα γὰρ
36 *νυνὶ γίγνεται. καὶ οὐχὶ μέμφομαι τὸν ποιοῦντά τι τῶν δεόντων ὑπὲρ ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἀξιῶ πράττειν ταῦτ' ἐφ' οἷς ἑτέρους τιμᾶτε, καὶ μὴ παραχωρεῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῆς τάξεως, ἣν ὑμῖν οἱ πρόγονοι τῆς ἀρετῆς μετὰ πολλῶν καὶ καλῶν κινδύνων κτησάμενοι κατέλιπον.*

Σχεδὸν εἴρηχ' ἃ νομίζω συμφέρειν· ὑμεῖς δ' ἕλοισθ'
ὅ τι καὶ τῇ πόλει καὶ ἅπασι συνοίσειν ὑμῖν μέλλει. 39

IV.
ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Α.
ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Κακῶς ἐν τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς Φίλιππον οἱ Ἀθηναῖοι φερόμενοι συνεληλύθασιν εἰς ἐκκλησίαν ἀθυμοῦντες. ὁ τοίνυν ῥήτωρ τήν τ' ἀθυμίαν πειρᾶται παύειν, λέγων οὐδὲν εἶναι θαυμαστὸν εἰ ῥαθυμοῦντες κεκράτηνται, καὶ εἰσηγεῖται πῶς ἂν ἄριστα τῷ πολέμῳ προσενεχθεῖεν. κελεύει δὲ δύο δυνάμεις παρασκευάσασθαι, μίαν μὲν μείζω, πολιτικήν, ἥτις οἴκοι μένουσα πρὸς τὰς κατὰ καιρὸν χρείας ἕτοιμος ὑπάρξει, ἑτέραν δ' ἐλάττω, ξένων ὄντων τῶν στρατευομένων, παραμεμιγμένων δὲ καὶ πολιτῶν. ταύτην δὲ κελεύει τὴν δύναμιν μὴ Ἀθήνησι μένειν μηδ' ἐκ τῆς πόλεως ποιεῖσθαι τὰς βοηθείας, ἀλλὰ περὶ τὴν Μακεδονίαν ἀναστρέφεσθαι πολεμοῦσαν ἀδιαλείπτως, ἵνα μὴ τοὺς ἐτησίας πνέοντας ἐπιτηρήσας ὁ Φίλιππος ἢ καὶ τὸν χειμῶνα, ἡνίκ' Ἀθήνηθεν εἰς Μακεδονίαν πλεῖν οὐ δυνατόν, ἐπιχειρῇ τοῖς πράγμασι καὶ παρὰ τὴν ἀπουσίαν τὴν τῶν Ἀθηναίων ἁπάντων κρατῇ, ἀλλ' ἐγγὺς ἡ πρὸς αὐτὸν ἀντιταξομένη δύναμις ὑπάρχῃ.

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὐτίθετ' 40
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι [λέγειν], ἐπισχὼν ἂν ἕως οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι τῶν ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἦγον, εἰ δὲ μή, τότ' ἂν καὐτὸς ἐπειρώμην ἃ γιγνώσκω λέγειν· ἐπειδὴ δ' ὑπὲρ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέονθ' οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι.

2 *Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ. ὃ γάρ ἐστι χείριστον ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ὅτι οὐδὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πράγματ' ἔχει, ἐπεὶ εἴ τοι πάνθ' ἃ προσῆκε πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι.*
3 *ἔπειτ' ἐνθυμητέον καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις, ἡλίκην ποτ' ἐχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων, ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολύς, ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπεμείναθ' ὑπὲρ τῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον. τίνος οὖν εἵνεκα ταῦτα λέγω; ἵν' ἴδητ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ θεάσησθε, ὅτι* 41
οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐστιν φοβερόν, οὔτ', ἂν ὀλιγωρῆτε, τοιοῦτον οἷον ἂν ὑμεῖς βούλοισθε, παραδείγμασι χρώμενοι τῇ τότε ῥώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, ἧς ἐκρατεῖτε ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασιν τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι' ἣν ταραττόμεθα
4 *ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν ὧν ἐχρῆν. εἰ δέ τις ὑμῶν ὦ*

ἄνδρες Ἀθηναῖοι δυσπολέμητον οἴεται τὸν Φίλιππον
εἶναι, σκοπῶν τό τε πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτῷ
δυνάμεως καὶ τὸ τὰ χωρία πάντ' ἀπολωλέναι τῇ πόλει,
ὀρθῶς μὲν οἴεται, λογισάσθω μέντοι τοῦθ' ὅτι εἴχομέν
ποθ' ἡμεῖς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι Πύδναν καὶ Ποτείδαιαν
καὶ Μεθώνην καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον
κύκλῳ, καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων ἐθνῶν
αὐτονομούμενα κἀλεύθερ' ὑπῆρχε, καὶ μᾶλλον ἡμῖν
5 ἐβούλετ' ἔχειν οἰκείως ἢ 'κείνῳ. εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος
τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν
ἐστιν Ἀθηναίοις ἔχουσι τοσαῦτ' ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ
χώρας ἔρημον ὄντα συμμάχων, οὐδὲν ἂν ὧν νυνὶ πε-
ποίηκεν ἔπραξεν, οὐδὲ τοσαύτην ἐκτήσατ' ἂν δύναμιν.
ἀλλ' εἶδεν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτο καλῶς ἐκεῖνος,
ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν ἅπαντα τὰ χωρί' ἆθλα τοῦ πολέ-
μου κείμεν' ἐν μέσῳ, φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι
τὰ τῶν ἀπόντων, καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυ-
6 νεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων. καὶ γάρ τοι ταύτῃ χρη-
σάμενος τῇ γνώμῃ πάντα κατέστραπται, καὶ ἔχει τὰ
μὲν ὡς ἂν ἑλών τις πολέμῳ, τὰ δὲ σύμμαχα καὶ φίλα
ποιησάμενος· καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν 42
τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὁρῶσι παρεσκευα-
7 σμένους καὶ πράττειν ἐθέλοντας ἃ χρή. ἂν τοίνυν ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐθε-
λήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον,
καὶ ἕκαστος ὑμῶν, οὗ δεῖ καὶ δύναιτ' ἂν παρασχεῖν
αὑτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφεὶς εἰρωνείαν ἕτοι-
μος πράττειν ὑπάρξῃ, ὁ μὲν χρήματ' ἔχων εἰσφέρειν,
ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ στρατεύεσθαι, — συνελόντι δ' [ἁπλῶς]
ἐὰν ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσητε γενέσθαι, καὶ παύσησθ'
αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος ποιήσειν ἐλπίζων, τὸν δὲ

*πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν, καὶ τὰ ὑμέτερ'
αὐτῶν κομιεῖσθ', ἂν θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ κατερρᾳθυμη-
8 μένα πάλιν ἀναλήψεσθε, κἀκεῖνον τιμωρήσεσθε. μὴ
γὰρ ὡς θεῷ νομίζετ' ἐκείνῳ πεπηγέναι τὰ πράγματ'
ἀθάνατα, ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον καὶ δέδι' ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάνυ νῦν
δοκούντων οἰκείως ἔχειν· καὶ ἅπανθ' ὅσα περ καὶ
ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις ἔνι, ταῦτα κἀν τοῖς μετ'
ἐκείνου χρὴ νομίζειν ἐνεῖναι. κατέπτηχε μέντοι πάντα
νῦν, οὐκ ἔχοντ' ἀποστροφὴν διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυ-
τῆτα καὶ ῥᾳθυμίαν, ἣν ἀποθέσθαι φημὶ δεῖν ἤδη.
9 ὁρᾶτε γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ πρᾶγμα, οἷ προελή-
λυθ' ἀσελγείας ἄνθρωπος, ὃς οὐδ' αἵρεσιν ὑμῖν δίδωσι
τοῦ πράττειν ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ καὶ λόγους
ὑπερηφάνους ὥς φασι λέγει, καὶ οὐχ οἷός ἐστ' ἔχων
ἃ κατέστραπται μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ' ἀεί τι προσ-
περιβάλλεται καὶ κύκλῳ πανταχῇ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ* 43
10 *καθημένους περιστοιχίζεται. πότ' οὖν ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι πόθ' ἃ χρὴ πράξετε; ἐπειδὰν τί γένηται; ἐπειδὰν
νὴ Δί' ἀνάγκη. νῦν δὲ τί χρὴ τὰ γιγνόμεν' ἡγεῖσθαι;
ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέροις μεγίστην ἀνάγκην
τὴν τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι. ἢ βούλεσθ', εἰπέ
μοι, περιιόντες αὐτῶν πυνθάνεσθαι, λέγεταί τι και-
νόν; γένοιτ' ἄν τι καινότερον, ἢ Μακεδὼν ἀνὴρ Ἀθη-
ναίους καταπολεμῶν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοικῶν;
11 τέθνηκε Φίλιππος; οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἀσθενεῖ. τί δ'
ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως
ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἄνπερ οὕτω προσέχητε
τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν· οὐδὲ γὰρ οὗτος παρὰ τὴν
αὑτοῦ ῥώμην τοσοῦτον ἐπηύξηται, ὅσον παρὰ τὴν ἡμε-
12 τέραν ἀμέλειαν. καίτοι καὶ τοῦτο· εἴ τι πάθοι καὶ τὸ*

τῆς τύχης ἡμῖν, ἥπερ ἀεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν
ἐπιμελούμεθα, καὶ τοῦτ᾽ ἐξεργάσαιτο, ἴσθ᾽ ὅτι πλησίον
μὲν ὄντες, ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασιν τεταραγμένοις
ἐπιστάντες, ὅπως βούλεσθε διοικήσαισθε, ὡς δὲ νῦν
ἔχετ᾽ οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν δέξασθαι
δύναισθ᾽ ἄν, ἀπηρτημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ
ταῖς γνώμαις.

13 Ὡς μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας
ὑπάρχειν ἅπαντας ἑτοίμως, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ
πεπεισμένων παύομαι λέγων· τὸν δὲ τρόπον τῆς παρα-
σκευῆς, ἣν ἀπαλλάξαι τῶν τοιούτων ἂν πραγμάτων
ὑμᾶς οἴομαι, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους οὕστινας
χρημάτων, καὶ τἄλλ᾽ ὡς ἄν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα
δοκεῖ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν,
14 δεηθεὶς ὑμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοσοῦτον. ἐπειδὰν 44
ἅπαντ᾽ ἀκούσητε κρίνατε, μὴ πρότερον προλαμβάνετε·
μηδ᾽ ἂν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τινι καινὴν παρασκευὴν λέγειν,
ἀναβάλλειν με τὰ πράγμαθ᾽ ἡγείσθω. οὐ γὰρ οἱ ταχὺ
καὶ τήμερον εἰπόντες μάλιστ᾽ εἰς δέον λέγουσιν· οὐ
γὰρ ἂν τά γ᾽ ἤδη γεγενημένα τῇ νυνὶ βοηθείᾳ κω-
15 λῦσαι δυνηθεῖμεν· ἀλλ᾽ ὃς ἂν δείξῃ τίς πορισθεῖσα
παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν, διαμεῖναι δυνήσεται,
τέως ἂν ἢ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον, ἢ
περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν· οὕτω γὰρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ
πάσχοιμεν ἂν κακῶς. οἶμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν
ἔχειν, μὴ κωλύων εἴ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεταί τι. ἡ μὲν
οὖν ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη, τὸ δὲ πρᾶγμ᾽ ἤδη τὸν
ἔλεγχον δώσει· κριταὶ δ᾽ ὑμεῖς ἔσεσθε.

16 Πρῶτον μὲν τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τριήρεις
πεντήκοντα παρασκευάσασθαί φημι δεῖν, εἶτ᾽ αὐτοὺς
οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν, ὡς, ἐάν τι δέῃ, πλευστέον εἰς

*ταύτας αὐτοῖς ἐμβᾶσιν. πρὸς δὲ τούτοις τοῖς ἡμίσεσιν
τῶν ἱππέων ἱππαγωγοὺς τριήρεις καὶ πλοῖ' ἱκανὰ
17 εὐτρεπίσαι κελεύω. ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν
ἐπὶ τὰς ἐξαίφνης ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας χώρας αὐτοῦ
στρατείας εἰς Πύλας καὶ Χερρόνησον καὶ Ὄλυνθον καὶ
ὅποι βούλεται· δεῖ γὰρ ἐκείνῳ τοῦτ' ἐν τῇ γνώμῃ παρα-
στῆσαι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν,
ὥσπερ εἰς Εὔβοιαν καὶ πρότερόν ποτέ φασιν εἰς Ἁλί-
αρτον καὶ τὰ τελευταῖα πρώην εἰς Πύλας, ἴσως ἂν
18 ὁρμήσαιτε. οὔτοι παντελῶς, οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' ἂν 45
ἤδη, ὡς ἔγωγέ φημι δεῖν, εὐκαταφρόνητον ἔσται· ἵν'
ἢ διὰ τὸν φόβον, εἰδὼς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς — εἴσεται γὰρ
ἀκριβῶς· εἰσὶ γὰρ εἰσὶν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνῳ
παρ' ἡμῶν αὐτῶν πλείους τοῦ δέοντος — ἡσυχίαν
ἔχῃ, ἢ παριδὼν ταῦτ' ἀφύλακτος ληφθῇ, μηδενὸς ὄντος
ἐμποδὼν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν ὑμῖν, ἂν ἐνδῷ
19 καιρόν. ταῦτα μέν ἐστιν ἃ πᾶσιν δεδόχθαι φημὶ δεῖν
καὶ παρεσκευάσθαι προσήκειν οἴομαι· πρὸ δὲ τούτων
δύναμίν τιν' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι φημὶ προχειρίσασθαι
δεῖν ὑμᾶς, ἣ συνεχῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκεῖνον
ποιήσει. μή μοι μυρίους μηδὲ δισμυρίους ξένους, μηδὲ
τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις, ἀλλ' ἣ τῆς πόλεως
ἔσται, κἂν ὑμεῖς ἕνα κἂν πλείους κἂν τὸν δεῖνα κἂν
ὁντινοῦν χειροτονήσητε στρατηγόν, τούτῳ πείσεται κά-
20 κολουθήσει. καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαι κελεύω. ἔσται
δ' αὕτη τίς ἡ δύναμις καὶ πόση, καὶ πόθεν τὴν τρο-
φὴν ἕξει, καὶ πῶς ταῦτ' ἐθελήσει ποιεῖν; ἐγὼ φράσω,
καθ' ἕκαστον τούτων διεξιὼν χωρίς. ξένους μὲν λέγω
— καὶ ὅπως μὴ ποιήσεθ' ὃ πολλάκις ὑμᾶς ἔβλαψεν·
πάντ' ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τοῦ δέοντος, καὶ τὰ
μέγιστ' ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἱρούμενοι, ἐπὶ τῷ πράτ-*

τειν οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαντες
καὶ πορίσαντες, τούτοις προστίθετ', ἂν ἐλάττω φαίνηται.
21 λέγω δὴ τοὺς πάντας στρατιώτας δισχιλίους, τούτων
δ' Ἀθηναίους φημὶ δεῖν εἶναι πεντακοσίους, ἐξ ἧς ἄν
τινος ὑμῖν ἡλικίας καλῶς ἔχειν δοκῇ, χρόνον τακτὸν
στρατευομένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῇ
καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς [ἀλλήλοις]· τοὺς δ' ἄλλους
ξένους εἶναι κελεύω. καὶ μετὰ τούτων ἱππέας διακο-
σίους, καὶ τούτων πεντήκοντ' Ἀθηναίους τοὐλάχιστον,
ὥσπερ τοὺς πεζούς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους·
22 καὶ ἱππαγωγοὺς τούτοις. εἶεν· τί πρὸς τούτοις ἔτι; 46
ταχείας τριήρεις δέκα· δεῖ γάρ, ἔχοντος ἐκείνου ναυ-
τικόν, καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ
δύναμις πλέῃ. πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφὴ γενήσεται;
ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω καὶ δείξω, ἐπειδάν, διότι τηλι-
καύτην ἀποχρῆν οἶμαι τὴν δύναμιν καὶ πολίτας τοὺς
στρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω.

23 Τοσαύτην μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι διὰ ταῦτα, ὅτι
οὐκ ἔνι νῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῳ
παραταξομένην, ἀλλὰ λῃστεύειν ἀνάγκη καὶ τούτῳ τῷ
τρόπῳ τοῦ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην· οὐ τοίνυν
ὑπέρογκον αὐτήν, οὐ γάρ ἐστι μισθὸς οὐδὲ τροφή,
24 οὐδὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι δεῖ. πολίτας δὲ παρεῖ-
ναι καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ πρότερόν
ποτ' ἀκούω ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν,
οὗ Πολύστρατος ἡγεῖτο καὶ Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας καὶ
ἄλλοι τινές, καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς συστρατεύεσθαι· καὶ οἶδ'
ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμονίους παραταττόμενοι μεθ' ὑμῶν
ἐνίκων [οὗτοι] οἱ ξένοι καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. ἐξ οὗ
δ' αὐτὰ καθ' αὑτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς
φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμάχους, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζους

τοῦ δέοντος γεγόνασιν. καὶ παρακύψαντ' ἐπὶ τὸν τῆς
πόλεως πόλεμον, πρὸς Ἀρτάβαζον καὶ πανταχοῖ μᾶλλον
οἴχεται [πλέοντα], ὁ στρατηγὸς δ' ἀκολουθεῖ, εἰκότως· 47
25 οὐ γὰρ ἔστιν ἄρχειν μὴ διδόντα μισθόν. τί οὖν κε-
λεύω; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ
τῶν στρατιωτῶν, μισθὸν πορίσαντας καὶ στρατιώτας
οἰκείους ὥσπερ ἐπόπτας τῶν δρωμένων παρακαταστή-
σαντας, ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ' ὡς χρώμεθα τοῖς
πράγμασιν. εἰ γὰρ ἔροιτό τις ὑμᾶς, εἰρήνην ἄγετ' ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι; μὰ Δί' οὐχ ἡμεῖς γ', εἴποιτ' ἄν,
26 ἀλλὰ Φιλίππῳ πολεμοῦμεν. οὐκ ἐχειροτονεῖτε δ' ἐξ
ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχους καὶ στρατηγοὺς καὶ φυ-
λάρχους καὶ ἱππάρχους δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσιν;
πλὴν ἑνὸς ἀνδρὸς, ὃν ἂν πέμψητ' ἐπὶ τὸν πόλεμον,
οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν ἱερο-
ποιῶν· ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους, εἰς
τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυ-
27 λάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. οὐ γὰρ ἐχρῆν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἵππαρχον παρ' ὑμῶν,
ἄρχοντας οἰκείους εἶναι, ἵν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως
ἡ δύναμις; ἀλλ' εἰς μὲν Λῆμνον τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρ-
χον δεῖ πλεῖν, τῶν δ' ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως κτημάτων
ἀγωνιζομένων Μενέλαον ἱππαρχεῖν; καὶ οὐ τὸν ἄνδρα
μεμφόμενος ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειρο-
τονημένον εἶναι τοῦτον, ὅστις ἂν ᾖ.

28 Ἴσως δὲ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἡγεῖσθε λέγεσθαι, τὸ
δὲ τῶν χρημάτων, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα πο-
θεῖτ' ἀκοῦσαι. τοῦτο δὴ καὶ περαίνω. χρήματα τοίνυν,
ἔστιν μὲν ἡ τροφή, σιτηρέσιον μόνον τῇ δυνάμει ταύτῃ,
τάλαντ' ἐνενήκοντα καὶ μικρόν τι πρός, δέκα μὲν ναυσὶ
ταχείαις τετταράκοντα τάλαντα, εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν 48

*μναῖ τοῦ μηνὸς ἑκάστου, στρατιώταις δὲ δισχιλίοις το-
σαῦθ᾽ ἕτερα, ἵνα δέκα τοῦ μηνὸς ὁ στρατιώτης δραχμὰς
σιτηρέσιον λαμβάνῃ, τοῖς δ᾽ ἱππεῦσι διακοσίοις οὖσιν,
ἐὰν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνῃ τοῦ μηνός,
29 δώδεκα τάλαντα. εἰ δέ τις οἴεται μικρὰν ἀφορμήν,
σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς
ἔγνωκεν· ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς ὅτι, τοῦτ᾽ ἂν γένηται,
προσποριεῖ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στράτευμ᾽ ἀπὸ τοῦ πο-
λέμου, οὐδένα τῶν Ἑλλήνων ἀδικοῦν οὐδὲ τῶν συμ-
μάχων, ὥστ᾽ ἔχειν μισθὸν ἐντελῆ. ἐγὼ πλέων ἐθε-
λοντὴς πάσχειν ὁτιοῦν ἕτοιμος, ἐὰν μὴ ταῦθ᾽ οὕτως
ἔχῃ. πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρημάτων, ἃ παρ᾽ ὑμῶν
κελεύω γενέσθαι, τοῦτ᾽ ἤδη λέξω.*

ΠΟΡΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ.

30 *Ἃ μὲν ἡμεῖς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δεδυνήμεθ᾽ εὑρεῖν ταῦτ᾽ ἐστίν. ἐπειδὰν δ᾽ ἐπιχειροτονῆτε τὰς γνώμας, ἂν ὑμῖν ἀρέσκῃ χειροτονήσετε, ἵνα μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις.*

31 *Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου
καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλεύσασθαι, εἰ τὸν τόπον
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῆς χώρας, ᾗ πολεμεῖτ᾽, ἐνθυμη-
θείητε, καὶ λογίσαισθ᾽ ὅτι τοῖς πνεύμασιν καὶ ταῖς
ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται
Φίλιππος, καὶ φυλάξας τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶν᾽
ἐπιχειρεῖ, ἡνίκ᾽ ἂν ἡμεῖς μὴ δυναίμεθ᾽ ἐκεῖσ᾽ ἀφικέ-
32 σθαι. δεῖ τοίνυν ταῦτ᾽ ἐνθυμουμένους μὴ βοηθείαις
πολεμεῖν, ὑστεριοῦμεν γὰρ ἁπάντων, ἀλλὰ παρασκευῇ* 49
*συνεχεῖ καὶ δυνάμει. ὑπάρχει δ᾽ ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν
χρῆσθαι τῇ δυνάμει Λήμνῳ καὶ Θάσῳ καὶ Σκιάθῳ καὶ*

*ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες καὶ
σῖτος καὶ ἃ χρὴ στρατεύματι πάνθ' ὑπάρχει· τὴν δ'
ὥραν τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῇ γενέσθαι ῥᾴδιον
καὶ τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές, πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ
καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμπορίων στόμασιν ῥᾳδίως ἔσται.*

33 *Ἃ μὲν οὖν χρήσεται καὶ πότε τῇ δυνάμει, παρὰ
τὸν καιρὸν ὁ τούτων κύριος καταστὰς ὑφ' ὑμῶν βου-
λεύσεται· ἃ δ' ὑπάρξαι δεῖ παρ' ὑμῶν, ταῦτ' ἐστὶν
ἁγὼ γέγραφα. ἂν ταῦτ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πορίσητε,
τὰ χρήματα πρῶτον λέγω, εἶτα καὶ τἄλλα παρασκευά-
σαντες, τοὺς στρατιώτας τὰς τριήρεις τοὺς ἱππέας,
ἐντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν, νόμῳ κατακλείσητ' ἐπὶ τῷ
πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ
πορισταὶ γιγνόμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρα-
τηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες, παύσεσθ' ἀεὶ περὶ τῶν*
34 *αὐτῶν βουλευόμενοι καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες, κἄτι
πρὸς τούτῳ πρῶτον μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸν
μέγιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. ἔστι δ'
οὗτος τίς; ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμάχων,
ἄγων καὶ φέρων τοὺς πλέοντας τὴν θάλατταν. ἔπειτα τί
πρὸς τούτῳ; τοῦ πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε,
οὐχ ὥσπερ τὸν παρελθόντα χρόνον, εἰς Λῆμνον καὶ
Ἴμβρον ἐμβαλὼν αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους ᾤχετ'
ἄγων, πρὸς τῷ Γεραστῷ τὰ πλοῖα συλλαβὼν ἀμύθητα
χρήματ' ἐξέλεξε, τὰ τελευταῖ' εἰς Μαραθῶν' ἀπέβη καὶ
τὴν ἱερὰν ἀπὸ τῆς χώρας ᾤχετ' ἔχων τριήρη, ὑμεῖς δ'
οὔτε ταῦτα δύνασθε κωλύειν, οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους,*
35 *οὓς ἂν προθῆσθε, βοηθεῖν. καίτοι τί δήποτ' ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι νομίζετε τὴν μὲν τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν
καὶ τὴν τῶν Διονυσίων ἀεὶ τοῦ καθήκοντος χρόνου
γίγνεσθαι, ἄν τε δεινοὶ λάχωσιν ἄν τ' ἰδιῶται [οἱ τού-*

των ἑκατέρων ἐπιμελούμενοι], εἰς ἃ τοσαῦτ᾽ ἀναλίσκετε χρήματα, ὅσ᾽ οὐδ᾽ εἰς ἕνα τῶν ἀποστόλων, καὶ τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκευὴν ὅσην οὐκ οἶδ᾽ εἴ τι τῶν ἁπάντων ἔχει, τοὺς δ᾽ ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν τῶν καιρῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγα-
36 *σάς, τὸν εἰς Ποτείδαιαν; ὅτι κεῖνα μὲν πάντα νόμῳ τέτακται, καὶ πρόοιδεν ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ, τίς χορηγὸς ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς, πότε καὶ παρὰ τοῦ καὶ τί λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν ἀνεξέταστον οὐδ᾽ ἀόριστον ἐν τούτοις ἠμέληται, ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῇ τούτου παρασκευῇ, ἄτακτ᾽ ἀδιόρθωτ᾽ ἀόρισθ᾽ ἅπαντα. τοιγαροῦν ἅμ᾽ ἀκηκόαμέν τι, καὶ τριηράρχους καθίσταμεν, καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα, καὶ περὶ χρημάτων πόρου σκοποῦμεν, καὶ μετὰ ταῦτ᾽ ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους ἔδοξε καὶ τοὺς χωρὶς*
37 *οἰκοῦντας, εἶτ᾽ αὐτοὺς πάλιν, εἶτ᾽ ἀντεμβιβάζειν, εἶτ᾽ ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλεται, προαπώλετ᾽ ἐφ᾽ ὃν ἐκπλέωμεν· τὸν γὰρ τοῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι ἀναλίσκομεν, οἱ δὲ τῶν πραγμάτων οὐ μένουσιν καιροὶ τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα καὶ εἰρωνείαν. ἃς δὲ τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἰόμεθ᾽ ἡμῖν ὑπάρχειν, οὐδὲν οἷαί τε ποιεῖν ἐπ᾽ αὐτῶν τῶν καιρῶν ἐξελέγχονται. ὁ δ᾽ εἰς τοῦθ᾽ ὕβρεως ἐλήλυθεν, ὥστ᾽ ἐπιστέλλειν* 51
Εὐβοεῦσιν ἤδη τοιαύτας ἐπιστολάς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

38 *Τούτων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν ἀνεγνωσμένων, ἀληθῆ μέν ἐστι τὰ πολλά, ὡς οὐκ ἔδει, οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἴσως οὐχ ἡδέ᾽ ἀκούειν. ἀλλ᾽ εἰ μέν, ὅσ᾽ ἄν τις ὑπερβῇ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγμαθ᾽ ὑπερβήσεται, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ᾽ ἡ τῶν*

*λόγων χάρις, ἂν ᾖ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίγνεται,
αἰσχρόν ἐστι φενακίζειν ἑαυτούς, καὶ ἅπαντ᾽ ἀναβαλλο-
μένους ἂν ᾖ δυσχερῆ, πάντων ὑστερεῖν τῶν ἔργων,
39 καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς
πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν,
ἀλλ᾽ αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν
αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειέν τις
ἂν τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων
τοὺς βουλευομένους, ἵν᾽ ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράτ-
τηται, καὶ μὴ τὰ συμβάντ᾽ ἀναγκάζωνται διώκειν.
40 ὑμεῖς δ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πλείστην δύναμιν πάντων
ἔχοντες, τριήρεις ὁπλίτας ἱππέας χρημάτων πρόσοδον,
τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδενὶ πώποτ᾽
εἰς δέον τι κέχρησθε, οὐδὲν δ᾽ ἀπολείπετε, ὥσπερ οἱ
βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖν Φιλίππῳ. καὶ
γὰρ ἐκείνων ὁ πληγεὶς ἀεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται, κἂν
ἑτέρωσε πατάξῃς, ἐκεῖσ᾽ εἰσὶν αἱ χεῖρες· προβάλλεσθαι
41 δ᾽ ἢ βλέπειν ἐναντίον οὔτ᾽ οἶδεν οὔτ᾽ ἐθέλει. καὶ
ὑμεῖς ἂν ἐν Χερρονήσῳ πύθησθε Φίλιππον, ἐκεῖσε
βοηθεῖν ψηφίζεσθε, ἂν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε, ἂν ἄλλοθί* 52
*που, συμπαραθεῖτ᾽ ἄνω κάτω, καὶ στρατηγεῖσθ᾽ ὑπ᾽
ἐκείνου, βεβούλευσθε δ᾽ οὐδὲν αὐτοὶ συμφέρον περὶ
τοῦ πολέμου, οὐδὲ πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾶτ᾽ οὐδέν,
πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον ἢ γιγνόμενόν τι πύθησθε. ταῦτα
δ᾽ ἴσως πρότερον μὲν ἐνῆν· νῦν δ᾽ ἐπ᾽ αὐτὴν ἥκει
42 τὴν ἀκμήν, ὥστ᾽ οὐκέτ᾽ ἐγχωρεῖ. δοκεῖ δέ μοι θεῶν
τις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς
πόλεως αἰσχυνόμενος, τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην
ἐμβαλεῖν Φιλίππῳ. εἰ γὰρ ἔχων ἃ κατέστραπται καὶ
προείληφεν, ἡσυχίαν ἔχειν ἤθελε καὶ μηδὲν ἔπραττεν
ἔτι, ἀποχρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἄν μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνην*

*καὶ ἀνανδρίαν καὶ πάντα τὰ αἴσχιστ' ὠφληκότες [ἂν]
ἦμεν δημοσίᾳ· νῦν δ' ἐπιχειρῶν ἀεί τινι καὶ τοῦ πλεί-
ονος ὀρεγόμενος, ἴσως ἂν ἐκκαλέσαιθ' ὑμᾶς, εἴπερ μὴ
43 παντάπασιν ἀπεγνώκατε. θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς
ὑμῶν μήτ' ἐνθυμεῖται μήτ' ὀργίζεται, ὁρῶν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγενημένην
περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον, τὴν δὲ τελευτὴν
οὖσαν ἤδη ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φιλίππου.
ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐ στήσεται, δῆλον, εἰ μή τις κω-
λύσει. εἶτα τοῦτ' ἀναμενοῦμεν, καὶ τριήρεις κενὰς καὶ
τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας ἂν ἀποστείλητε, πάντ'
44 ἔχειν οἴεσθε; οὐκ ἐμβησόμεθ'; οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρει
γέ τινι στρατιωτῶν οἰκείων νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον;
οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσόμεθα; ποῖ δὴ προσορμιού-
μεθ'; ἤρετό τις. εὑρήσει τὰ σαθρὰ ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι τῶν ἐκείνου πραγμάτων αὐτὸς ὁ πόλεμος, ἂν ἐπι-* 53
*χειρῶμεν· ἂν μέντοι καθώμεθ' οἴκοι, λοιδορουμένων
ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόντων,
45 οὐδέποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων. ὅποι
μὲν γὰρ ἂν οἶμαι μέρος τι τῆς πόλεως συναποσταλῇ,
[κἂν μὴ πᾶσα,] καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενὲς [καὶ τὸ τῆς
τύχης] συναγωνίζεται· ὅποι δ' ἂν στρατηγὸν καὶ ψή-
φισμα κενὸν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκ-
πέμψητε, οὐδὲν ὑμῖν τῶν δεόντων γίγνεται, ἀλλ'
οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελῶσιν, οἱ δὲ σύμμαχοι τεθνᾶσι
46 τῷ δέει τοὺς ἀποστόλους. οὐ γὰρ ἔστ' οὐκ ἔστιν
ἕν' ἄνδρα δυνηθῆναί ποτε ταῦθ' ὑμῖν πρᾶξαι πάνθ'
ὅσα βούλεσθε· ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι καὶ τὸν
δεῖν' αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖν' ἔστι, τὰ δὲ πράγματ'
ἐκ τούτων ἀπόλωλεν· ὅταν γὰρ ἡγῆται μὲν ὁ στρατη-
γὸς ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖ*

πράξῃ πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι ῥᾳδίως ἐνθάδ' ὦσιν,
ὑμεῖς δ' ἐξ ὧν ἂν ἀκούσηθ' ὅ τι ἂν τύχητε ψηφί-
ζησθε· τί καὶ χρὴ προσδοκᾶν;

47 Πῶς οὖν ταῦτα παύσεται; ὅταν ὑμεῖς ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας καὶ μάρ-
τυρας τῶν στρατηγουμένων καὶ δικαστὰς οἴκαδ' ἐλ-
θόντας τῶν εὐθυνῶν, ὥστε μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς
τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὁρᾶν. νῦν δ'
εἰς τοῦθ' ἥκει τὰ πράγματ' αἰσχύνης, ὥστε τῶν στρα-
τηγῶν ἕκαστος δὶς καὶ τρὶς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ
θανάτου, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς οὐδεὶς οὐδ' ἅπαξ
αὐτῶν ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ, ἀλλὰ τὸν
τῶν ἀνδραποδιστῶν καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον
αἱροῦνται τοῦ προσήκοντος· κακούργου μὲν γάρ ἐστι 54
κριθέντ' ἀποθανεῖν, στρατηγοῦ δὲ μαχόμενον τοῖς πο-
48 λεμίοις. ἡμῶν δ' οἱ μὲν περιιόντες μετὰ Λακεδαιμο-
νίων φασὶ Φίλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν
καὶ τὰς πολιτείας διασπᾶν, οἱ δ' ὡς πρέσβεις πέπομφεν
ὡς βασιλέα, οἱ δ' ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζειν, οἱ
49 δὲ λόγους πλάττοντες ἕκαστος περιερχόμεθα. ἐγὼ δ'
οἶμαι μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι νὴ τοὺς θεοὺς ἐκεῖνον
μεθύειν τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων καὶ πολλὰ τοι-
αῦτ' ὀνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ, τήν τ' ἐρημίαν τῶν
κωλυσόντων ὁρῶντα καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπηρμένον,
οὐ μέντοι μὰ Δί' οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν, ὥστε
τοὺς ἀνοητοτάτους τῶν παρ' ἡμῖν εἰδέναι τί μέλλει
ποιεῖν ἐκεῖνος· ἀνοητότατοι γάρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες.
50 ἀλλ' ἂν ἀφέντες ταῦτ' ἐκεῖνα εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς ἄν-
θρωπος, καὶ τὰ ἡμέτερ' ἡμᾶς ἀποστερεῖ, καὶ χρόνον
πολὺν ὕβρικε, καὶ ἅπανθ' ὅσα πώποτ' ἠλπίσαμέν τινα
πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν, καθ' ἡμῶν εὕρηται, καὶ τὰ λοίπ'

ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἐστί, κἂν μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ' ἴσως ἀναγκασθησόμεθ' αὐτὸ ποιεῖν, ἂν ταῦτ' εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντ' ἐσόμεθ' ἐγνωκότες καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι· οὐ γὰρ ἅττα ποτ' ἔσται δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' ὅτι φαῦλ', ἂν μὴ προσέχητε τὸν νοῦν καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητ', εὖ εἰδέναι.

51 Ἐγὼ μὲν οὖν οὔτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἱλόμην λέγειν, ὅ τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν πεπεισμένος ὦ, νῦν θ' ἃ γιγνώσκω πάνθ' ἁπλῶς οὐδὲν ὑποστειλάμενος πεπαρρησίασμαι. ἐβουλόμην δ' ἄν, ὥσπερ ὑμῖν συμφέρον τὰ βέλτιστ' ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναι συνοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστ' εἰπόντι· πολλῷ γὰρ ἂν ἥδιον εἶχον. νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοις οὖσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοίσειν ὑμῖν, ἂν πράξητε, ταῦτα πεπεῖσθαι λέγειν αἱροῦμαι. νικῴη δ' ὅ τι πᾶσιν μέλλει συνοίσειν.

V.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Μηκυνομένου τοῦ πολέμου τοῦ περὶ Ἀμφιπόλεως εἰρήνης ἐπεθύμησαν ὅ τε Φίλιππος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κακῶς ἐν τῷ πολέμῳ φερόμενοι, ὁ δὲ Φίλιππος βουλόμενος ἃ ὑπέσχετο Θετταλοῖς τε καὶ Θηβαίοις ἐπιτελέσαι. ὑπέσχετο δὲ τοῖς μὲν Θηβαίοις Ὀρχομενὸν παραδώσειν καὶ Κορώνειαν, πόλεις Βοιωτίας, ἀμφοτέροις δὲ τὸν Φωκικὸν καταλύσειν πόλεμον. τοῦτο δ' ἦν ἀδύνατον αὐτῷ πολεμίων ὄντων Ἀθηναίων· καὶ γὰρ πρότερον βουληθεὶς εἰσβαλεῖν εἰς

τὴν Φωκίδα, τῶν Ἀθηναίων περιπλευσάντων ταῖς ναυσὶν εἰς τὰς καλουμένας Πύλας, ὑπ' ἐνίων δὲ Θερμοπύλας, ἀπε-
2 *κρούσθη τῆς εἰσόδου. νῦν τοίνυν εἰρήνην ποιησάμενος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, μηδενὸς κωλύοντος παρελθὼν εἴσω Πυλῶν, τὸ Φωκέων ἔθνος ἀνάστατον πεποίηκε, καὶ τὴν Φωκέων ἐν τοῖς Ἀμφικτύοσι χώραν καὶ τὰς ἐκείνων ἐν τῷ συνεδρίῳ ψήφους παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἴληφε. πέπομφε δὲ καὶ* 56
πρὸς Ἀθηναίους πρέσβεις, ἀξιῶν καὶ αὐτοὺς ταῦτα συγχωρεῖν. καὶ ὁ Δημοσθένης παραινεῖ συγχωρεῖν, οὐ τῷ πράγματι συνιστάμενος ὡς ὀρθῶς ἔχοντι, οὐδὲ δίκαιον εἶναι λέγων μετέχειν Ἑλληνικοῦ συνεδρίου τὸν Μακεδόνα, ἀλλὰ δεδιέναι φάσκων μὴ καταναγκασθῶσι κοινὸν πόλεμον πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας ἔχειν. προσκεκρουκέναι γὰρ λέγει τοῖς Ἀθηναίοις ἄλλους δι' ἄλλας τινὰς αἰτίας, τούτους δὴ κοινῇ πολεμήσειν, εἰ αὐτοῖς δώσομεν, φησί, κοινὴν αἰτίαν ταύτην καθ' ἡμῶν, ὅτι μόνοι τοῖς τῶν Ἀμφικτυόνων ἐνιστάμεθα δόγμασιν, ὥστε κάλλιον τὴν εἰρήνην τηρεῖν, καὶ ταῦτα Φιλίππου παρεληλυθότος εἴσω Πυλῶν καὶ ἐπελθεῖν δυναμένου τῇ Ἀττικῇ, ἢ περὶ μικροῦ τηλικοῦτον κίνδυνον ἄρασθαι.

3 *Οὗτος δ' ὁ λόγος παρεσκευάσθαι μέν, οὐ μὴν εἰρῆσθαί μοι δοκεῖ. κατηγορῶν γὰρ ὁ ῥήτωρ Αἰσχίνου καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων αὐτοῦ διαβάλλει, ὅτι συνεβούλευε Φίλιππον Ἀμφικτύον' εἶναι ψηφίσασθαι, μηδενὸς ἄλλου τολμῶντος τοῦτ' εἰσηγήσασθαι, μηδὲ Φιλοκράτους τοῦ πάντων ἀναιδεστάτου. οὐκ ἂν οὖν αὐτὸς περὶ τούτων συμβεβουλευκὼς τὸν Αἰσχίνην ἐπ' αὐτοῖς διέβαλλεν, ἀλλὰ δηλονότι τὴν ὑπόνοιαν ἔδεισε, μὴ δόξῃ φιλιππίζειν καὶ χρήμασιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως πεισθεὶς τοιαύτην γνώμην ἀποφήνασθαι, ἐπεὶ καὶ ἐν τῷ λόγῳ πρὸς τοιαύτην τιν' ὑπόνοιαν ἱστάμενος φαίνεται, συνιστὰς ἑαυτὸν ὡς εὔνουν τῇ πόλει καὶ ἀδωροδόκητον.*

Ὁρῶ μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰ παρόντα πρά- 57
γματα πολλὴν δυσκολίαν ἔχοντα καὶ ταραχήν, οὐ μόνον

τῷ πολλὰ προεῖσθαι καὶ μηδὲν εἶναι προὔργου περὶ
αὑτῶν εὖ λέγειν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων κατὰ
ταὐτὰ μηδὲ καθ' ἓν τὸ συμφέρον πάντας ἡγεῖσθαι,
2 ἀλλὰ τοῖς μὲν ὡδί, τοῖς δ' ἑτέρως δοκεῖν. δυσκόλου
δ' ὄντος φύσει καὶ χαλεποῦ τοῦ βουλεύεσθαι, ἔτι
πολλῷ χαλεπώτερον ὑμεῖς αὐτὸ πεποιήκατ' ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πρὸ τῶν
πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ βουλεύεσθαι, ὑμεῖς
δὲ μετὰ τὰ πράγματα. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει παρὰ
πάντα τὸν χρόνον ὃν οἶδ' ἐγώ, τὸν μὲν οἷς ἂν ἁμάρ-
τητ' ἐπιτιμῶντα εὐδοκιμεῖν καὶ δοκεῖν εὖ λέγειν, τὰ
δὲ πράγματα καὶ περὶ ὧν βουλεύεσθ' ἐκφεύγειν ὑμᾶς.
3 οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων, οἴομαι καὶ
πεπεικὼς ἐμαυτὸν ἀνέστηκα, ἂν ἐθελήσητε τοῦ θορυ-
βεῖν καὶ φιλονικεῖν ἀποστάντες ἀκούειν, ὡς ὑπὲρ πό-
λεως βουλευομένοις καὶ τηλικούτων πραγμάτων προσ-
ήκει, ἕξειν καὶ λέγειν καὶ συμβουλεύειν, δι' ὧν καὶ
τὰ παρόντ' ἔσται βελτίω καὶ τὰ προειμένα σωθήσεται.
4 Ἀκριβῶς δ' εἰδὼς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ λέγειν
περὶ ὧν αὐτὸς εἶπέν τις καὶ περὶ αὑτοῦ, παρ' ὑμῖν ἀεὶ
τῶν πάνυ λυσιτελούντων τοῖς τολμῶσιν ὄν, οὕτως
ἡγοῦμαι φορτικὸν καὶ ἐπαχθές, ὥστε ἀνάγκην οὖσαν
ὁρῶν ὅμως ἀποκνῶ. νομίζω δ' ἄμεινον ἂν ὑμᾶς περὶ 58
ὧν νῦν ἐρῶ κρῖναι, μικρὰ τῶν πρότερον [ποτε] ῥηθέν-
5 των ὑπ' ἐμοῦ μνημονεύσαντας. ἐγὼ γὰρ ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι πρῶτον μέν, ἡνίκ' ἔπειθόν τινες ὑμᾶς, τῶν
ἐν Εὐβοίᾳ ταραττομένων πραγμάτων βοηθεῖν Πλου-
τάρχῳ, καὶ πόλεμον καὶ ἄδοξον καὶ δαπανηρὸν ἄρα-
σθαι, πρῶτος καὶ μόνος παρελθὼν ἀντεῖπον, καὶ μόνον
οὐ διεσπάσθην ὑπὸ τῶν ἐπὶ μικροῖς λήμμασιν πολλὰ
καὶ μεγάλ' ὑμᾶς ἁμαρτάνειν πεισάντων· καὶ χρόνου

βραχέος διελθόντος, μετὰ τοῦ προσοφλεῖν αἰσχύνην καὶ παθεῖν, οἷα τῶν ὄντων ἀνθρώπων οὐδένες πώποτε πεπόνθασ' ὑπὸ τούτων οἷς ἐβοήθησαν, πάντες ὑμεῖς ἔγνωτε τήν τε τῶν ταῦτα πεισάντων κακίαν καὶ τὰ
6 *βέλτιστ' εἰρηκότ' ἐμέ. πάλιν τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι κατιδὼν Νεοπτόλεμον τὸν ὑποκριτήν, τῷ μὲν τῆς τέχνης προσχήματι τυγχάνοντ' ἀδείας, κακὰ δ' ἐργαζόμενον τὰ μέγιστα τὴν πόλιν, [καὶ] τὰ παρ' ὑμῶν διοικοῦντα Φιλίππῳ καὶ πρυτανεύοντα, παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, οὐδεμιᾶς ἰδίας οὔτ' ἔχθρας οὔτε συκοφαντίας ἕνεκα, ὡς ἐκ τῶν μετὰ ταῦτ' ἔργων γέγονεν δῆλον.*
7 *καὶ οὐκέτ' ἐν τούτοις αἰτιάσομαι τοὺς ὑπὲρ Νεοπτολέμου λέγοντας (οὐδὲ εἷς γὰρ ἦν), ἀλλ' αὐτοὺς ὑμᾶς· εἰ γὰρ ἐν Διονύσου τραγῳδοὺς ἐθεᾶσθε, ἀλλὰ μὴ περὶ σωτηρίας καὶ κοινῶν πραγμάτων ἦν ὁ λόγος, οὐκ ἂν οὕτως οὔτ' ἐκείνου πρὸς χάριν οὔτ' ἐμοῦ πρὸς ἀπέ-*
8 *χθειαν ἠκούσατε. καίτοι τοῦτό γ' ὑμᾶς οἶμαι γιγνώσκειν, ὅτι τὴν τότ' ἄφιξιν εἰς τοὺς πολεμίους ἐποιήσαθ' ὑπὲρ τοῦ τἀκεῖ χρήματ' ὀφειλόμεν', ὡς ἔφη, κο-* 59
μίσας δεῦρο λῃτουργεῖν· καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ πλείστῳ χρησάμενος, ὡς δεινὸν εἴ τις ἐγκαλεῖ τοῖς ἐκεῖθεν ἐνθάδε τὰς εὐπορίας ἄγουσιν, ἐπειδὴ διὰ τὴν εἰρήνην ἀδείας ἔτυχεν, ἣν ἐνθάδ' ἐκέκτητ' οὐσίαν φανεράν, ταύτην ἐξαργυρίσας πρὸς ἐκεῖνον [ἀπάγων] οἴχεται.
9 *δύο μὲν δὴ ταῦθ' ὧν προεῖπον ἐγὼ μαρτυρεῖ τοῖς γεγενημένοις λόγοις, ὀρθῶς καὶ δικαίως, οἷά περ ἦν, ἀποφανθένθ' ὑπ' ἐμοῦ· τρίτον δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι (καὶ μόνον ἓν τοῦτ' εἰπὼν ἔτι, καὶ δὴ περὶ ὧν παρελήλυθ' ἐρῶ), ἡνίκα τοὺς ὅρκους τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης*
10 *ἀπειληφότες ἥκομεν οἱ πρέσβεις, τότε Θεσπιάς τινων καὶ Πλαταιὰς ὑπισχνουμένων οἰκισθήσεσθαι, καὶ τοὺς*

μὲν Φωκέας τὸν Φίλιππον, ἂν γένηται κύριος, σώσειν, τὴν δὲ Θηβαίων πόλιν διοικιεῖν, καὶ τὸν Ὠρωπὸν ὑμῖν ὑπάρξειν, καὶ τὴν Εὔβοιαν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ἀποδοθήσεσθαι, καὶ τοιαύτας ἐλπίδας καὶ φενακισμούς, οἷς ὑπαχθέντες ὑμεῖς οὔτε συμφόρως οὔτ' ἴσως καλῶς προεῖσθε Φωκέας, οὐδὲν τούτων οὔτ' ἐξαπατήσας οὔτε σιγήσας ἐγὼ φανήσομαι, ἀλλὰ προειπὼν ὑμῖν, ὡς οἶδ' ὅτι μνημονεύετε, ὅτι ταῦτ' οὔτ' οἶδα οὔτε προσδοκῶ, νομίζω δὲ τὸν λέγοντα ληρεῖν.

11 *Ταῦτα τοίνυν ἅπαντα, ὅσα φαίνομαι βέλτιον τῶν ἄλλων προορῶν, οὐδ' εἰς μίαν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι οὔτε δεινότητ' οὔτ' ἀλαζονείαν ἐπανοίσω, οὐδὲ προσποιήσομαι δι' οὐδὲν ἄλλο γιγνώσκειν καὶ προαισθάνεσθαι πλὴν δι' ἂν ὑμῖν εἴπω δύο, ἓν μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δι' εὐτυχίαν, ἣν συμπάσης ἐγὼ τῆς ἐν ἀνθρώποις οὔσης δεινότητος καὶ σοφίας ὁρῶ κρατοῦσαν,* 60
12 *ἕτερον δέ, προῖκα τὰ πράγματα κρίνω καὶ λογίζομαι, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔχοι λῆμμα πρὸς οἷς ἐγὼ πεπολίτευμαι καὶ λέγω δεῖξαι προσηρτημένον. ὀρθὸν οὖν, ὅ τι ἄν ποτ' ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχῃ τῶν πραγμάτων, τὸ συμφέρον φαίνεταί μοι. ὅταν δ' ἐπὶ θάτερ' ὥσπερ εἰς τρυτάνην ἀργύριον προσενέγκῃς, οἴχεται φέρον καὶ καθείλκυσεν τὸν λογισμὸν ἐφ' αὐτό, καὶ οὐκ ἂν ἔτ' ὀρθῶς οὐδ' ὑγιῶς ὁ τοῦτο ποιήσας περὶ οὐδενὸς λογίσαιτο.*

13 *Ἓν μὲν οὖν ἔγωγε πρῶτον ὑπάρχειν φημὶ δεῖν, ὅπως εἴτε συμμάχους εἴτε σύνταξιν εἴτ' ἄλλο τι βούλεταί τις κατασκευάζειν τῇ πόλει, τὴν ὑπάρχουσαν εἰρήνην μὴ λύων τοῦτο ποιήσει, οὐχ ὡς θαυμαστὴν οὐδ' ὡς ἀξίαν οὖσαν ὑμῶν· ἀλλ' ὁποία ποτ' ἐστὶν αὕτη, μὴ γενέσθαι μᾶλλον εἶχε τοῖς πράγμασι καιρόν, ἢ*

γεγενημένη νῦν δι' ἡμᾶς λυθῆναι· πολλὰ γὰρ προείμεθα, ὧν ὑπαρχόντων τότ' ἂν ἢ νῦν ἀσφαλέστερος
14 καὶ ῥᾴων ἦν ἡμῖν ὁ πόλεμος. δεύτερον δ', ὁρᾶν ὅπως μὴ προαξόμεθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς συνεληλυθότας τούτους καὶ φάσκοντας Ἀμφικτύονας νῦν εἶναι, εἰς ἀνάγκην καὶ πρόφασιν κοινοῦ πολέμου πρὸς ἡμᾶς. ἐγὼ γὰρ, εἰ γένοιθ' ἡμῖν πρὸς Φίλιππον πάλιν πόλεμος δι' Ἀμφίπολιν, ἤ τι τοιοῦτ' ἔγκλημ' ἴδιον, οὗ μὴ μετέχουσι Θετταλοὶ μηδ' Ἀργεῖοι μηδὲ Θηβαῖοι, οὐκ
15 ἂν ἡμῖν οἴομαι τούτων οὐδένας πολεμῆσαι, καὶ πάντων ἥκιστα (καί μοι μὴ θορυβήσῃ μηδεὶς πρὶν ἀκοῦσαι) Θηβαίους, οὐχ ὡς ἡδέως ἔχουσιν ἡμῖν, οὐδ' ὡς οὐκ ἂν χαρίζοιντο Φιλίππῳ, ἀλλ' ἴσασιν ἀκριβῶς, εἰ 61
καὶ πάνυ φησί τις αὐτοὺς ἀναισθήτους εἶναι, ὅτι εἰ γενήσεται πόλεμος πρὸς ὑμᾶς αὐτοῖς, τὰ μὲν κακὰ πάνθ' ἕξουσιν αὐτοί, τοῖς δ' ἀγαθοῖς ἐφεδρεύων ἕτερος καθεδεῖται. οὔκουν πρόοιντ' ἂν αὑτοὺς εἰς τοῦτο, μὴ κοινῆς τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς αἰτίας οὔσης τοῦ πολέμου.
16 οὐδέ γ' εἰ πάλιν πρὸς τοὺς Θηβαίους πολεμήσαιμεν δι' Ὠρωπόν, ἤ τι τῶν ἰδίων, οὐδὲν ἂν ἡμᾶς παθεῖν ἡγοῦμαι· καὶ γὰρ ἡμῖν κἀκείνοις τοὺς βοηθοῦντας ἂν οἶμαι, εἰς τὴν οἰκείαν εἴ τις ἐμβάλοι, βοηθεῖν, οὐ συνεπιστρατεύσειν οὐδετέροις. καὶ γὰρ αἱ συμμαχίαι τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον, ὧν καὶ φροντίσειεν ἄν τις,
17 καὶ τὸ πρᾶγμα φύσει τοιοῦτόν ἐστιν· οὐκ ἄχρι τῆς ἴσης ἕκαστός ἐστιν εὔνους οὔθ' ἡμῖν οὔτε Θηβαίοις, σῶς τ' εἶναι καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ σῶς μεν εἶναι πάντες ἂν βούλοινθ' ἕνεχ' αὑτῶν, κρατήσαντας δὲ τοὺς ἑτέρους δεσπότας ὑπάρχειν αὐτῶν οὐδὲ εἷς. τί οὖν ἡγοῦμαι φοβερὸν καὶ τί φυλάξασθαι δεῖν ἡμᾶς; μὴ κοινὴν πρόφασιν καὶ κοινὸν ἔγκλημ' ὁ μέλλων

18 *πόλεμος πρὸς ἅπαντας λάβῃ. εἰ γὰρ Ἀργεῖοι μὲν καὶ*
Μεσσήνιοι καὶ Μεγαλοπολῖται καί τινες τῶν λοιπῶν
Πελοποννησίων, ὅσοι ταὐτὰ τούτοις φρονοῦσι, διὰ τὴν
πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ἐπικηρυκείαν ἐχθρῶς σχή-
σουσι καὶ τὸ δοκεῖν ἐκδέχεσθαί τι τῶν ἐκείνοις πεπρα-
γμένων, Θηβαῖοι δ' ἔχουσι μέν, ὡς λέγουσιν, ἀπεχθῶς,
ἔτι δ' ἐχθροτέρως σχήσουσιν, ὅτι τοὺς παρ' ἐκείνων
φεύγοντας σῴζομεν καὶ πάντα τρόπον τὴν δυσμένειαν
19 *ἐνδεικνύμεθ' αὐτοῖς, Θετταλοὶ δ', ὅτι τοὺς Φωκέων*
φυγάδας σῴζομεν, Φίλιππος δ', ὅτι κωλύομεν αὐτὸν
κοινωνεῖν τῆς ἀμφικτυονίας, φοβοῦμαι μὴ πάντες, περὶ 62
τῶν ἰδίων ἕκαστος ὀργιζόμενος, κοινὸν ἐφ' ἡμᾶς ἀγά-
γωσι τὸν πόλεμον, τὰ τῶν Ἀμφικτυόνων δόγματα προ-
στησάμενοι, εἶτ' ἐπισπασθῶσιν ἕκαστοι πέρα τοῦ συμ-
φέροντος ἑαυτοῖς [ἡμῖν πολεμῆσαι], ὥσπερ καὶ περὶ
20 *Φωκέας. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι νῦν Θηβαῖοι καὶ*
Φίλιππος καὶ Θετταλοί, οὐχὶ ταὔθ' ἕκαστοι μάλιστ'
ἐσπουδακότες, ταὐτὰ πάντες ἔπραξαν, οἷον Θηβαῖοι τὸν
μὲν Φίλιππον παρελθεῖν καὶ λαβεῖν τὰς παρόδους οὐκ
ἐδύναντο κωλῦσαι, οὐδέ γε τῶν αὐτοῖς πεπονημένων
21 *ὕστατον ἐλθόντα τὴν δόξαν ἔχειν· νυνὶ γὰρ Θηβαίοις*
πρὸς μὲν τὸ τὴν χώραν κεκομίσθαι πέπρακταί τι, πρὸς
δὲ τιμὴν καὶ δόξαν αἴσχιστα· εἰ γὰρ μὴ παρῆλθε Φί-
λιππος, οὐδὲν ἂν αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι. ταῦτα δ' οὐκ
ἠβούλοντο, ἀλλὰ τῷ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν
λαβεῖν ἐπιθυμεῖν, μὴ δύνασθαι δέ, πάντα ταῦθ' ὑπέ-
22 *μειναν. Φίλιππον τοίνυν τινὲς μὲν δήπου τολμῶσι*
λέγειν, ὡς οὐδ' ἐβούλετο Θηβαίοις Ὀρχομενὸν καὶ Κο-
ρώνειαν παραδοῦναι, ἀλλ' ἠναγκάσθη· ἐγὼ δὲ τούτοις
μὲν ἐρρῶσθαι λέγω, ἐκεῖνο δ' οἶδ', ὅτι οὐ μᾶλλόν γε
ταῦτ' ἔμελ' αὐτῷ, ἢ τὰς παρόδους λαβεῖν [ἐβούλετο]

*καὶ τὴν δόξαν τοῦ πολέμου τοῦ δοκεῖν δι' αὐτὸν κρίσιν
εἰληφέναι, καὶ τὰ Πύθια θεῖναι δι' αὐτοῦ, καὶ ταῦτ'
23 ἦν ὧν μάλιστ' ἐγλίχετο. Θετταλοὶ δέ γ' οὐδέτερ' ἠβού-
λοντο τούτων, οὔτε Θηβαίους οὔτε τὸν Φίλιππον μέγαν
γίγνεσθαι (ταῦτα γὰρ πάντ' ἐφ' ἑαυτοὺς ἡγοῦντο), τῆς
πυλαίας δ' ἐπεθύμουν καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς, πλεονεκτη- 63
μάτων δυοῖν, κύριοι γενέσθαι· τῷ δὲ τούτων γλίχεσθαι
τάδε συγκατέπραξαν. τῶν τοίνυν ἰδίων εἵνεχ' εὑρήσεθ'
ἕκαστον πολλὰ προηγμένον ὧν οὐδὲν ἠβούλετο πρᾶξαι.
ταὐτὸ μέντοι τοῦτ' ἔστιν φυλακτέον ἡμῖν.*

*24 Τὰ κελευόμεν' ἡμᾶς ἄρα δεῖ ποιεῖν ταῦτα φοβου-
μένους; καὶ σὺ ταῦτα κελεύεις; πολλοῦ γε καὶ δέω.
ἀλλ' ὡς οὔτε πράξομεν οὐδὲν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν
οὔτ' ἔσται πόλεμος, νοῦν δὲ δόξομεν πᾶσιν ἔχειν καὶ
τὰ δίκαια λέγειν, τοῦτ' οἶμαι δεῖν ποιεῖν. πρὸς δὲ
τοὺς θρασέως ὁτιοῦν οἰομένους ὑπομεῖναι δεῖν καὶ
μὴ προορωμένους τὸν πόλεμον, ἐκεῖνα βούλομαι λογί-
σασθαι. ἡμεῖς Θηβαίους ἐῶμεν ἔχειν Ὠρωπόν· καὶ εἴ
τις ἔροιθ' ἡμᾶς, κελεύσας εἰπεῖν τἀληθῆ, διὰ τί; ἵνα
25 μὴ πολεμῶμεν, φαῖμεν ἄν. καὶ Φιλίππῳ νυνὶ κατὰ
συνθήκας Ἀμφιπόλεως παρακεχωρήκαμεν, καὶ Καρδια-
νοὺς ἐῶμεν ἔξω Χερρονησιτῶν τῶν ἄλλων τετάχθαι,
καὶ τὸν Κᾶρα τὰς νήσους καταλαμβάνειν, Χίον καὶ
Κῶν καὶ Ῥόδον, καὶ Βυζαντίους κατάγειν τὰ πλοῖα,
δῆλον ὅτι τὴν ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἡσυχίαν πλειόνων ἀγα-
θῶν αἰτίαν εἶναι νομίζοντες, ἢ τὸ προσκρούειν καὶ
φιλονικεῖν περὶ τούτων. οὐκοῦν εὔηθες καὶ κομιδῇ
σχέτλιον, πρὸς ἑκάστους καθ' ἕν' οὕτω προσενηνε-
γμένους περὶ τῶν οἰκείων καὶ ἀναγκαιοτάτων, πρὸς
πάντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι.*

VI.
ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Β.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Παραινεῖ διὰ τούτου τοῦ λόγου τοῖς Ἀθηναίοις ὁ ῥήτωρ 64
πολέμιον ὑποπτεύειν τὸν Φίλιππον καὶ τῇ εἰρήνῃ μὴ πάνυ πιστεύειν, ἀλλ' ἐγείρεσθαι καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς πράγμασι καὶ εὐτρεπίζεσθαι πρὸς πόλεμον· ἐπιβουλεύειν γὰρ αἰτιᾶται καὶ τοῖς Ἀθηναίοις καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι τὸν Φίλιππον, καὶ τοῦτ' αὐτοῦ καταμαρτυρεῖν τὰς πράξεις φησίν. ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ἀποκρίσεις δώσειν πρός τινας πρέσβεις ἥκοντας, ἀπορούντων τῶν Ἀθηναίων ὅ τί ποτ' ἀποκρίνα-
2 *σθαι δεῖ. πόθεν δ' οὗτοι καὶ περὶ τίνων ἥκουσιν, ἐν τῷ λόγῳ μὲν οὐ δηλοῦται, ἐκ δὲ τῶν Φιλιππικῶν ἱστοριῶν μαθεῖν δυνατόν. κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν καιρὸν ἔπεμψε πρέσβεις ὁ Φίλιππος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, αἰτιώμενος ὅτι διαβάλλουσιν αὐτὸν μάτην πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ὡς ἐπαγγειλάμενον αὐτοῖς πολλὰ καὶ μεγάλα, ψευσάμενον δέ· οὐδὲν γὰρ ὑπεσχῆσθαί φησιν οὐδ' ἐψεῦσθαι, καὶ περὶ τούτων ἐλέγχους ἀπαιτεῖ. ἔπεμψαν δὲ μετὰ Φιλίππου καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μεσσήνιοι πρέσβεις εἰς Ἀθήνας, αἰτιώμενοι καὶ οὗτοι τὸν δῆμον, ὅτι Λακεδαιμονίοις καταδουλουμένοις τὴν Πελοπόννησον εὔνους τ' ἐστὶ καὶ συγκροτεῖ, αὐτοῖς δὲ περὶ ἐλευθερίας*
3 *πολεμοῦσιν ἐναντιοῦται. ἀποροῦσιν οὖν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πρὸς τὸν Φίλιππον ἀποκρίσεως καὶ πρὸς τὰς πόλεις· πρὸς μὲν τὰς πόλεις, ὅτι εὖνοι μέν εἰσι Λακεδαιμονίοις καὶ τὴν τῶν Ἀργείων καὶ Μεσσηνίων μετὰ Φιλίππου σύστασιν καὶ μισοῦσι καὶ ὑποπτεύουσιν, οὐ μὴν ἀποφήνασθαι δύνανται* 65
δίκαια πράττειν τοὺς Λακεδαιμονίους· πρὸς δὲ τὸν Φίλιππον, ὅτι διημαρτήκασι μὲν ὧν ἤλπισαν, οὐ μὴν ὑπ' ἐκείνου γ' αὐτοῦ δοκοῦσιν ἐξηπατῆσθαι· οὔτε γὰρ ταῖς ἐπιστολαῖς ἐνέγραψεν ὁ Φίλιππος ἐπαγγελίαν οὐδεμίαν, οὔτε διὰ τῶν

*ἰδίων πρέσβεων ἐποιήσατό τιν' ὑπόσχεσιν, ἀλλ' Ἀθηναίων
τινὲς ἦσαν οἱ τὸν δῆμον εἰς ἐλπίδα καταστήσαντες, ὡς Φί-
λιππος Φωκέας σώσει καὶ τὴν Θηβαίων ὕβριν καταλύσει.
4 διὰ τοῦθ' ὁ Δημοσθένης τῶν ἀποκρίσεων μνησθεὶς ἐπαγ-
γέλλεται μὲν αὐτὰς δώσειν, φησὶ δ' ὅτι δίκαιον ἦν τοὺς τὴν
δυσχέρειαν πεποιηκότας, ἐκείνους καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἀπαιτεῖ-
σθαι, τοὺς ἀπατήσαντας, φησὶ, τὸν δῆμον καὶ ἀνοίξαντας
Φιλίππῳ Πύλας. ταῦτα δ' εἰς τὸν Αἰσχίνην αἰνίττεται, προ-
κατασκευαζόμενος, ὥς φασι, τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν τῆς
παραπρεσβείας, ἣν ὕστερον ἐνεστήσατο, καὶ προδιαβάλλων
αὐτὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.*

*Ὅταν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λόγοι γίγνωνται περὶ
ὧν Φίλιππος πράττει καὶ βιάζεται παρὰ τὴν εἰρήνην,
ἀεὶ τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν λόγους καὶ δικαίους καὶ φιλαν-
θρώπους ὁρῶ φαινομένους, καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας
ἀεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας τοὺς κατηγοροῦντας Φιλίπ-
που, γιγνόμενον δ' οὐδὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν δεόν-
2 των, οὐδ' ὧν εἵνεκα ταῦτ' ἀκούειν ἄξιον· ἀλλ' εἰς* 66
*τοῦτ' ἤδη προηγμένα τυγχάνει πάντα τὰ πράγματα τῇ
πόλει, ὥσθ' ὅσῳ τις ἂν μᾶλλον καὶ φανερώτερον ἐξε-
λέγχῃ Φίλιππον, καὶ τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην παραβαί-
νοντα καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐπιβουλεύοντα, τοσούτῳ
3 τὸ τί χρὴ ποιεῖν συμβουλεῦσαι χαλεπώτερον. αἴτιον
δὲ τούτων, ὅτι πάντας ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς πλεο-
νεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξεσιν, οὐχὶ
λόγοις δέον, πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ παριόντες τούτων
μὲν ἀφέσταμεν καὶ γράφειν καὶ συμβουλεύειν, τὴν πρὸς
ὑμᾶς ἀπέχθειαν ὀκνοῦντες, οἷα ποιεῖ δ', ὡς δεινὰ, καὶ
τοιαῦτα διεξερχόμεθα· ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι, ὡς
μὲν ἂν εἴποιτε δικαίους λόγους καὶ λέγοντος ἄλλου
συνείητε, ἄμεινον Φιλίππου παρεσκεύασθε, ὡς δὲ κω-*

λύσαιτ' ἂν ἐκεῖνον πράττειν ταῦτ' ἐφ' ὧν ἐστι νῦν,
4 *παντελῶς ἀργῶς ἔχετε. συμβαίνει δὴ πρᾶγμ' ἀναγ-*
καῖον οἶμαι καὶ ἴσως εἰκός· ἐν οἷς ἑκάτεροι διατρίβετε
καὶ περὶ ἃ σπουδάζετε, ταῦτ' ἄμεινον ἑκατέροις ἔχει,
ἐκείνῳ μὲν αἱ πράξεις, ὑμῖν δ' οἱ λόγοι. εἰ μὲν οὖν
καὶ νῦν λέγειν δικαιότερ' ὑμῖν ἐξαρκεῖ, ῥᾴδιον, καὶ
5 *πόνος οὐδεὶς πρόσεστι τῷ πράγματι· εἰ δ' ὅπως τὰ*
παρόντ' ἐπανορθωθήσεται δεῖ σκοπεῖν, καὶ μὴ προ-
ελθόντα [ἔτι] πορρωτέρω λήσει [πάντα], μηδ' ἐπιστή-
σεται μέγεθος δυνάμεως πρὸς ἣν οὐδ' ἀντᾶραι δυνη-
σόμεθα, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος ὅσπερ πρότερον τοῦ βου-
λεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς λέγουσιν ἅπασι καὶ τοῖς
ἀκούουσιν ὑμῖν τὰ βέλτιστα καὶ τὰ σῴσοντα τῶν
ῥᾴστων καὶ τῶν ἡδίστων προαιρετέον.

6 *Πρῶτον μέν, εἴ τις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι θαρρεῖ,*
ὁρῶν ἡλίκος ἤδη καὶ ὅσων κύριός ἐστι Φίλιππος, καὶ 67
μηδέν' οἴεται κίνδυνον φέρειν τοῦτο τῇ πόλει, μηδ'
ἐφ' ὑμᾶς πάντα παρασκευάζεσθαι, θαυμάζω, καὶ δεη-
θῆναι πάντων ὁμοίως ὑμῶν βούλομαι, τοὺς λογισμοὺς
ἀκοῦσαί μου διὰ βραχέων, δι' οὓς τἀναντί' ἐμοὶ πα-
ρέστηκε προσδοκᾶν καὶ δι' ὧν ἐχθρὸν ἡγοῦμαι Φίλιπ-
πον, ἵν' ἐὰν μὲν ἐγὼ δοκῶ βέλτιον προορᾶν, ἐμοὶ
πεισθῆτε, ἂν δ' οἱ θαρροῦντες καὶ πεπιστευκότες αὐτῷ,
7 *τούτοις προσθῆσθε. ἐγὼ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι*
λογίζομαι, τίνων ὁ Φίλιππος κύριος πρῶτον μετὰ τὴν
εἰρήνην κατέστη; Πυλῶν καὶ τῶν ἐν Φωκεῦσι πρα-
γμάτων. τί οὖν; πῶς τούτοις ἐχρήσατο; ἃ Θηβαίοις
συμφέρει καὶ οὐχ ἃ τῇ πόλει, πράττειν προείλετο. τί
δήποτε; ὅτι πρὸς πλεονεξίαν οἶμαι καὶ τὸ πάνθ' ὑφ'
αὑτῷ ποιήσασθαι τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζων, καὶ οὐχὶ
8 *πρὸς εἰρήνην οὐδ' ἡσυχίαν οὐδὲ δίκαιον οὐδέν, εἶδε*

*τοῦτ' ὀρθῶς, ὅτι τῇ μὲν ἡμετέρᾳ πόλει καὶ τοῖς ἤθεσι
τοῖς ἡμετέροις οὐδὲν ἂν ἐνδείξαιτο τοσοῦτον οὐδὲ
ποιήσειεν, ὑφ' οὗ πεισθέντες ὑμεῖς τῆς ἰδίας ἕνεκ'
ὠφελείας τῶν ἄλλων τινὰς Ἑλλήνων ἐκείνῳ πρόοισθε,
ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου λόγον ποιούμενοι, καὶ τὴν προσ-
οῦσαν ἀδοξίαν τῷ πράγματι φεύγοντες, καὶ πάνθ' ἃ
προσήκει προορώμενοι, ὁμοίως ἐναντιώσεσθ', ἄν τι
τοιοῦτ' ἐπιχειρῇ πράττειν, ὥσπερ ἂν εἰ πολεμοῦντες
9 τύχοιτε. τοὺς δὲ Θηβαίους ἡγεῖθ' ὅπερ συνέβη, ἀντὶ
τῶν ἑαυτοῖς γιγνομένων τὰ λοιπὰ ἐάσειν ὅπως βού-
λεται πράττειν ἑαυτόν, καὶ οὐχ ὅπως ἀντιπράξειν καὶ
διακωλύσειν, ἀλλὰ καὶ συστρατεύσειν, ἂν αὐτοὺς κελεύῃ.
καὶ νῦν τοὺς Μεσσηνίους καὶ τοὺς Ἀργείους ταὔθ'* 68
*ὑπειληφὼς εὖ ποιεῖ. ὃ καὶ μέγιστόν ἐστι καθ' ὑμῶν
10 ἐγκώμιον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· κέκρισθε γὰρ ἐκ τούτων
τῶν ἔργων, μόνοι τῶν πάντων μηδενὸς ἂν κέρδους τὰ
κοινὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων προέσθαι, μηδ' ἀνταλλάξα-
σθαι μηδεμιᾶς χάριτος μηδ' ὠφελείας τὴν εἰς τοὺς
Ἕλληνας εὔνοιαν. καὶ ταῦτ' εἰκότως καὶ περὶ ὑμῶν
οὕτως ὑπείληφε καὶ κατ' Ἀργείων καὶ Θηβαίων ὡς
ἑτέρως, οὐ μόνον εἰς τὰ παρόνθ' ὁρῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ
11 πρὸ τούτων λογιζόμενος. εὑρίσκει γὰρ οἶμαι καὶ ἀκούει,
τοὺς μὲν ὑμετέρους προγόνους, ἐξὸν αὐτοῖς τῶν λοιπῶν
ἄρχειν Ἑλλήνων ὥστ' αὐτοὺς ὑπακούειν βασιλεῖ, οὐ
μόνον οὐκ ἀνασχομένους τὸν λόγον τοῦτον, ἡνίκ'
ἦλθεν Ἀλέξανδρος ὁ τούτων πρόγονος περὶ τούτων
κῆρυξ, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν ἐκλιπεῖν προελομένους καὶ
παθεῖν ὁτιοῦν ὑπομείναντας, καὶ μετὰ ταῦτα πράξαντας
ταῦτα, ἃ πάντες ἀεὶ γλίχονται λέγειν, ἀξίως δ' οὐδεὶς
εἰπεῖν δεδύνηται, διόπερ κἀγὼ παραλείψω δικαίως (ἔστι
γὰρ μείζω τὰ κείνων ἔργα, ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἂν εἴποι),*

τοὺς δὲ Θηβαίων καὶ Ἀργείων προγόνους τοὺς μὲν
συστρατεύσαντας τῷ βαρβάρῳ, τοὺς δ᾽ οὐκ ἐναντιω-
12 θέντας. οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἰδίᾳ τὸ λυσιτελοῦν
ἀγαπήσοντας, οὐχ ὅ τι κοινῇ συνοίσει τοῖς Ἕλλησι σκεψο-
μένους. ἡγεῖτ᾽ οὖν, εἰ μὲν ὑμᾶς ἕλοιτο, φίλους ἐπὶ
τοῖς δικαίοις αἱρήσεσθαι, εἰ δ᾽ ἐκείνοις προσθεῖτο,
συνεργοὺς ἕξειν τῆς αὐτοῦ πλεονεξίας. διὰ ταῦτ᾽ ἐκεί-
νους ἀνθ᾽ ὑμῶν καὶ τότε καὶ νῦν αἱρεῖται. οὐ γὰρ
δὴ τριήρεις γ᾽ ὁρᾷ πλείους αὐτοῖς ἢ ὑμῖν οὔσας· οὐδ᾽ 69
ἐν τῇ μεσογείᾳ τιν᾽ ἀρχὴν εὕρηκε, τῆς δ᾽ ἐπὶ τῇ θα-
λάττῃ καὶ τῶν ἐμπορίων ἀφέστηκεν· οὐδ᾽ ἀμνημονεῖ
τοὺς λόγους οὐδὲ τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ᾽ αἷς τῆς εἰρήνης
ἔτυχεν.
13 Ἀλλὰ νὴ Δί᾽, εἴποι τις ἂν ὡς πάντα ταῦτ᾽ εἰδώς,
οὐ πλεονεξίας ἕνεκ᾽ οὐδ᾽ ὧν ἐγὼ κατηγορῶ τότε ταῦτ᾽
ἔπραξεν, ἀλλὰ τῷ δικαιότερ᾽ ἀξιοῦν τοὺς Θηβαίους [ἢ
ὑμᾶς]. ἀλλὰ τοῦτον καὶ μόνον πάντων τῶν λόγων οὐκ
ἔνεστ᾽ αὐτῷ νῦν εἰπεῖν· ὁ γὰρ Μεσσήνην Λακεδαιμο-
νίους ἀφιέναι κελεύων, πῶς ἂν Ὀρχομενὸν καὶ Κορώ-
νειαν τότε Θηβαίοις παραδούς, τῷ δίκαια νομίζειν
ταῦτ᾽ εἶναι πεποιηκέναι σκήψαιτο;
14 Ἀλλ᾽ ἐβιάσθη νὴ Δία (τοῦτο γάρ ἐσθ᾽ ὑπόλοιπον)
καὶ παρὰ γνώμην, τῶν Θετταλῶν ἱππέων καὶ τῶν Θη-
βαίων ὁπλιτῶν ἐν μέσῳ ληφθείς, συνεχώρησε ταῦτα.
καλῶς. οὐκοῦν φασὶ μὲν μέλλειν πρὸς Θηβαίους αὐτὸν
ὑπόπτως ἔχειν, καὶ λογοποιοῦσιν περιιόντες τινὲς ὡς
15 Ἐλάτειαν τειχιεῖ· ὁ δὲ ταῦτα μὲν μέλλει καὶ μελλήσει
γ᾽, ὡς ἐγὼ κρίνω, τοῖς Μεσσηνίοις δὲ καὶ τοῖς Ἀρ-
γείοις ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους συλλαμβάνειν οὐ μέλλει,
ἀλλὰ καὶ ξένους εἰσπέμπει καὶ χρήματ᾽ ἀποστέλλει καὶ
δύναμιν μεγάλην ἔχων αὐτός ἐστι προσδόκιμος. τοὺς

μὲν ὄντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίους ἀναιρεῖ, οὓς δ' ἀπώλεσεν αὐτὸς πρότερον Φωκέας νῦν σῴζει;
16 *καὶ τίς ἂν ταῦτα πιστεύσειεν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι Φίλιππον, οὔτ' εἰ τὰ πρῶτα βιασθεὶς ἄκων ἔπραξεν, οὔτ' ἂν εἰ νῦν ἀπεγίγνωσκεν Θηβαίους, τοῖς ἐκείνων ἐχθροῖς συνεχῶς ἐναντιοῦσθαι, ἀλλ' ἀφ' ὧν νῦν ποιεῖ, κἀκεῖν' ἐκ προαιρέσεως δῆλός ἐστι ποιήσας, ἐκ πάντων δ', ἄν τις ὀρθῶς θεωρῇ, πάνθ' ἃ πραγμα-*
17 *τεύεται κατὰ τῆς πόλεως συντάττων. καὶ τοῦτ' ἐξ ἀνάγκης τρόπον τινὰ [αὐτῷ] νῦν γε δή [συμβαίνει]. λογίζεσθε γάρ. ἄρχειν βούλεται, τούτου δ' ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπείληφ' ὑμᾶς. ἀδικεῖ πολὺν ἤδη χρόνον, καὶ τοῦτ' αὐτὸς ἄριστα σύνοιδ' αὑτῷ· οἷς γὰρ οὖσιν ὑμετέροις ἔχει, τούτοις πάντα τἄλλα [ἀσφαλῶς] κέκτηται· εἰ γὰρ Ἀμφίπολιν καὶ Ποτείδαιαν προεῖτο, οὐδ'*
18 *ἂν οἴκοι μένειν [βεβαίως] ἠδύνατο. ἀμφότερ' οὖν οἶδε, καὶ αὑτὸν ὑμῖν ἐπιβουλεύοντα, καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους· εὖ φρονεῖν δ' ὑμᾶς ὑπολαμβάνων, [δικαίως] αὑτὸν μισεῖν νομίζει, καὶ παρώξυνται, πείσεσθαί τι προσδοκῶν, ἂν καιρὸν λάβητε, ἂν μὴ φθάσῃ ποιήσας πρό-*
19 *τερος. διὰ ταῦτ' ἐγρήγορ', ἐφέστηκεν, ἐπὶ τῇ πόλει θεραπεύει τινάς, Θηβαίους καὶ Πελοποννησίων τοὺς ταὐτὰ βουλομένους τούτοις, οὓς διὰ μὲν πλεονεξίαν τὰ παρόντ' ἀγαπήσειν οἴεται, διὰ δὲ σκαιότητα τρόπων τῶν μετὰ ταῦτ' οὐδὲν προόψεσθαι. καίτοι σωφρονοῦσί γε καὶ μετρίως ἐναργῆ παραδείγματ' ἔστιν ἰδεῖν, ἃ καὶ πρὸς Μεσσηνίους καὶ πρὸς Ἀργείους ἔμοιγ' εἰπεῖν συνέβη, βέλτιον δ' ἴσως καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐστ' εἰρῆσθαι.*
20 *„Πῶς γὰρ οἴεσθ'“ ἔφην „ὦ ἄνδρες Μεσσήνιοι δυσχερῶς ἀκούειν Ὀλυνθίους, εἴ τίς τι λέγοι κατὰ Φιλίππου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὅτ' Ἀνθεμοῦντα*

μὲν αὐτοῖς ἀφίει, οὗ πάντες οἱ πρότερον Μακεδονίας βασιλεῖς ἀντεποιοῦντο, Ποτείδαιαν δ' ἐδίδου τοὺς Ἀθη-
ναίων ἀποίκους ἐκβάλλων, καὶ τὴν μὲν ἔχθραν τὴν 71
πρὸς ἡμᾶς αὐτὸς ἀνήρητο, τὴν χώραν δ' ἐκείνοις ἐδεδώκει καρποῦσθαι; ἆρα προσδοκᾶν αὐτοὺς τοιαῦτα
21 *πείσεσθαι, ἢ λέγοντος ἄν τινος πιστεῦσαι οἴεσθε; ἀλλ' ὅμως" ἔφην ἐγὼ „μικρὸν χρόνον τὴν ἀλλοτρίαν καρπωσάμενοι, πολὺν τῆς ἑαυτῶν ὑπ' ἐκείνου στέρονται, αἰσχρῶς ἐκπεσόντες, οὐ κρατηθέντες μόνον, ἀλλὰ καὶ προδοθέντες ὑπ' ἀλλήλων καὶ πραθέντες· οὐ γὰρ ἀσφαλεῖς ταῖς πολιτείαις αἱ πρὸς τοὺς τυράννους αὗται*
22 *λίαν ὁμιλίαι. τί δ' οἱ Θετταλοί; ἆρ' οἴεσθ'" ἔφην, „ὅτ' αὐτοῖς τοὺς τυράννους ἐξέβαλλε καὶ πάλιν Νίκαιαν καὶ Μαγνησίαν ἐδίδου, προσδοκᾶν τὴν καθεστῶσαν νῦν δεκαδαρχίαν ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς; ἢ τὸν τὴν πυλαίαν ἀποδόντα, τοῦτον τὰς ἰδίας αὐτῶν προσόδους παραιρήσεσθαι; οὐκ ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ μὴν γέ-*
23 *γονεν ταῦτα καὶ πᾶσιν ἔστιν εἰδέναι. ὑμεῖς δ'" ἔφην ἐγὼ „διδόντα μὲν καὶ ὑπισχνούμενον θεωρεῖτε Φίλιππον, ἐξηπατηκότα δ' ἤδη καὶ παρακεκρουμένον, ἀπεύχεσθ', εἰ σωφρονεῖτ', ἰδεῖν. ἔστι τοίνυν νὴ Δί'" ἔφην ἐγὼ „παντοδαπὰ εὑρημένα ταῖς πόλεσιν πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, οἷον χαρακώματα καὶ τείχη*
24 *καὶ τάφροι καὶ τἄλλ' ὅσα τοιαῦτα. καὶ τὰ μέν ἐστιν ἅπαντα χειροποίητα καὶ δαπάνης προσδεῖται· ἓν δέ τι κοινὸν ἡ φύσις τῶν εὖ φρονούντων ἐν αὑτῇ κέκτηται φυλακτήριον, ὃ πᾶσι μέν ἐστ' ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσιν πρὸς τοὺς τυράννους. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ἀπιστία. ταύτην φυλάττετε, ταύτης ἀντέχεσθε· ἂν ταύτην σῴζητ', οὐδὲν μὴ δεινὸν πά-*
25 *θητε. τί ζητεῖτ';" ἔφην. „ἐλευθερίαν. εἶτ' οὐχ ὁρᾶτε*

Φίλιππον ἀλλοτριώτατα ταύτῃ καὶ ταῖς προσηγορίαις 72
ἔχοντα; βασιλεὺς γὰρ καὶ τύραννος ἅπας ἐχθρὸν
ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίον. οὐ φυλάξεσθ' ὅπως“
ἔφην „μὴ πολέμου ζητοῦντες ἀπαλλαγῆναι δεσπότην
εὕρητε;“

26 *Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκεῖνοι, καὶ θορυβοῦντες ὡς*
ὀρθῶς λέγεται, καὶ πολλοὺς ἑτέρους λόγους παρὰ τῶν
πρέσβεων καὶ παρόντος ἐμοῦ καὶ πάλιν ὕστερον, ὡς
ἔοικεν οὐδὲν μᾶλλον ἀποσχήσονται τῆς Φιλίππου φιλίας
27 *οὐδ' ὧν ἐπαγγέλλεται. καὶ οὐ τοῦτ' ἔστ' ἄτοπον, εἰ*
Μεσσήνιοι καὶ Πελοποννησίων τινὲς παρ' ἃ τῷ λογι-
σμῷ βέλτισθ' ὁρῶσί τι πράξουσιν, ἀλλ' ὑμεῖς οἱ καὶ
συνιέντες αὐτοὶ καὶ τῶν λεγόντων ἀκούοντες ἡμῶν,
ὡς ἐπιβουλεύεσθε, ὡς περιτειχίζεσθε, ἐκ τοῦ μηδὲν
ἤδη ποιῆσαι λήσεθ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πάνθ' ὑπομεί-
ναντες· οὕτως ἡ παραυτίχ' ἡδονὴ καὶ ῥᾳστώνη μεῖζον
ἰσχύει τοῦ ποθ' ὕστερον συνοίσοντος.

28 *Περὶ μὲν δὴ τῶν ὑμῖν πρακτέων καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς*
ὕστερον βουλεύσεσθ', ἂν σωφρονῆτε· ἃ δὲ νῦν ἀπο-
κρινάμενοι τὰ δέοντ' ἂν εἴητ' ἐψηφισμένοι, ταῦτ'
ἤδη λέξω.

⟨ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ.⟩

Ἦν μὲν οὖν δίκαιον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς
ἐνεγκόντας τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς ἐπείσθητε ποιήσα-
29 *σθαι τὴν εἰρήνην, καλεῖν· οὔτε γὰρ αὐτὸς ἄν ποθ'*
ὑπέμεινα πρεσβεύειν, οὔτ' ἂν ὑμεῖς οἶδ' ὅτι ἐπαύσασθε
πολεμοῦντες, εἰ τοιαῦτα πράξειν τυχόντ' εἰρήνης Φί-
λιππον ᾤεσθε· ἀλλ' ἦν πολὺ τούτων ἀφεστηκότα τὰ
τότε λεγόμενα. καὶ πάλιν γ' ἑτέρους καλεῖν. τίνας;
τοὺς ὅτ' ἐγὼ γεγονυίας ἤδη τῆς εἰρήνης ἀπὸ τῆς
ὑστέρας ἥκων πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, αἰσθό- 73

μενος φενακιζομένην τὴν πόλιν, προὔλεγον καὶ διεμαρτυρόμην καὶ οὐκ εἴων προέσθαι Πύλας οὐδὲ Φωκέας,
30 *λέγοντας ὡς ἐγὼ μὲν ὕδωρ πίνων εἰκότως δύστροπος καὶ δύσκολός εἰμί τις ἄνθρωπος, Φίλιππος δ', ἅπερ εὔξαισθ' ἂν ὑμεῖς, ἂν παρέλθῃ, πράξει, καὶ Θεσπιὰς μὲν καὶ Πλαταιὰς τειχιεῖ, Θηβαίους δὲ παύσει τῆς ὕβρεως, Χερρόνησον δὲ τοῖς αὑτοῦ τέλεσιν διορύξει, Εὔβοιαν δὲ καὶ τὸν Ὠρωπὸν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ὑμῖν ἀποδώσει· ταῦτα γὰρ πάντ' ἐπὶ τοῦ βήματος ἐνταῦθα μνημονεύετ' οἶδ' ὅτι ῥηθέντα, καίπερ ὄντες οὐ δεινοὶ*
31 *τοὺς ἀδικοῦντας μεμνῆσθαι. καὶ τὸ πάντων αἴσχιστον, καὶ τοῖς ἐκγόνοις πρὸς τὰς ἐλπίδας τὴν αὐτὴν εἰρήνην εἶναι ταύτην ἐψηφίσασθε· οὕτω τελέως ὑπήχθητε. τί δὴ ταῦτα νῦν λέγω καὶ καλεῖν φημὶ δεῖν τούτους; ἐγὼ νὴ τοὺς θεοὺς τἀληθῆ μετὰ παρρησίας ἐρῶ πρὸς*
32 *ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. οὐχ ἵν' εἰς λοιδορίαν ἐμπεσών, ἐμαυτῷ μὲν ἐξ ἴσου λόγον παρ' ὑμῖν ποιήσω, τοῖς δ' ἐμοὶ προσκρούσασιν ἐξ ἀρχῆς [καὶ νῦν] παράσχω πρόφασιν τοῦ πάλιν τι λαβεῖν παρὰ Φιλίππου, οὐδ' ἵν' ὡς ἄλλως ἀδολεσχῶ· ἀλλ' οἴομαί ποθ' ὑμᾶς*
33 *λυπήσειν ἃ Φίλιππος πράττει μᾶλλον ἢ τὰ νυνί· τὸ γὰρ πρᾶγμ' ὁρῶ προβαῖνον, καὶ οὐχὶ βουλοίμην μὲν ἂν εἰκάζειν ὀρθῶς, φοβοῦμαι δὲ μὴ λίαν ἐγγὺς ᾖ τοῦτ' ἤδη. ὅταν οὖν μηκέθ' ὑμῖν ἀμελεῖν ἐξουσία γίγνηται τῶν συμβαινόντων, μηδ' ἀκούηθ' ὅτι ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς ἐστιν ἐμοῦ μηδὲ τοῦ δεῖνος, ἀλλ' αὐτοὶ πάντες ὁρᾶτε καὶ εὖ εἰδῆτε, ὀργίλους καὶ τραχεῖς ὑμᾶς ἔσεσθαι*
34 *νομίζω. φοβοῦμαι δὴ μὴ τῶν πρέσβεων σεσιωπηκότων, ἐφ' οἷς αὑτοῖς συνίσασι δεδωροδοκηκότες, τοῖς ἐπανορ-* 74
θοῦν τι πειρωμένοις τῶν διὰ τούτους ἀπολωλότων τῇ παρ' ὑμῶν ὀργῇ περιπεσεῖν συμβῇ· ὁρῶ γὰρ ὡς τὰ

πόλλ' ἐνίους οὐκ εἰς τοὺς αἰτίους, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπὸ
35 *χεῖρα μάλιστα τὴν ὀργὴν ἀφιέντας. ἕως οὖν ἔτι μέλλει*
καὶ συνίσταται τὰ πράγματα καὶ κατακούομεν ἀλλήλων,
ἕκαστον ὑμῶν καίπερ ἀκριβῶς εἰδόθ' ὅμως ἐπαναμνῆ-
σαι βούλομαι, τίς ὁ Φωκέας πείσας καὶ Πύλας προ-
έσθαι, ὧν καταστὰς ἐκεῖνος κύριος, τῆς ἐπὶ τὴν Ἀττι-
κὴν ὁδοῦ καὶ τῆς εἰς Πελοπόννησον κύριος γέγονεν,
καὶ πεποίηχ' ὑμῖν μὴ περὶ τῶν δικαίων μηδ' ὑπὲρ
τῶν ἔξω πραγμάτων εἶναι τὴν βουλήν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν
ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τοῦ πρὸς τὴν Ἀττικὴν πολέμου, ὃς
λυπήσει μὲν ἕκαστον, ἐπειδὰν παρῇ, γέγονεν δ' ἐν
36 *ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. εἰ γὰρ μὴ παρεκρούσθητε τόθ' ὑμεῖς,*
οὐδὲν ἂν ἦν τῇ πόλει πρᾶγμα· οὔτε γὰρ ναυσὶ δήπου
κρατήσας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἦλθεν ἄν ποτε στόλῳ Φί-
λιππος, οὔτε πεζῇ βαδίζων ὑπὲρ τὰς Πύλας καὶ Φω-
κέας, ἀλλ' ἢ τὰ δίκαι' ἂν ἐποίει καὶ τὴν εἰρήνην ἄγων
ἡσυχίαν εἶχεν, ἢ παραχρῆμ' ἂν ἦν ἐν ὁμοίῳ πολέμῳ,
37 *δι' ὃν τότε τῆς εἰρήνης ἐπεθύμησεν. ταῦτ' οὖν, ὡς*
μὲν ὑπομνῆσαι, νῦν ἱκανῶς εἴρηται, ὡς δ' ἂν ἐξετα-
σθείη μάλιστ' ἀκριβῶς, μὴ γένοιτ', ὦ πάντες θεοί·
οὐδένα γὰρ βουλοίμην ἔγωγ' ἄν, οὐδ' εἰ δίκαιός ἐστ'
ἀπολωλέναι, μετὰ τοῦ πάντων κινδύνου καὶ τῆς ζημίας
δίκην ὑποσχεῖν.

VII.
(ΗΓΗΣΙΠΠΟΥ)
ΠΕΡΙ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Οὗτος ὁ λόγος ἐπιγράφεται μὲν περὶ Ἁλοννήσου, τάχα δ' ὀρθότερον ἐπιγράφειν „πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τὴν Φιλίππου“·

πέπομφε γὰρ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐπιστολὴν περὶ πολλῶν διαλεγόμενος, ὧν ἕν ἐστι καὶ τὸ κατὰ τὴν Ἁλόννησον, ἥτις ἦν μὲν τῶν Ἀθηναίων ἀρχαῖον κτῆμα, κατὰ δὲ τοὺς Φιλίππου καιροὺς ὑπὸ λῃστῶν κατείχετο, οὓς ἐκβαλὼν ὁ Φίλιππος, ἀπαιτοῦσι μὲν τοῖς Ἀθηναίοις τὴν νῆσον οὐκ ἀποδίδωσιν (ἑαυτοῦ γὰρ εἶναί φησιν), αἰτοῦσι δ' ὑπισχνεῖται
2 δώσειν. ὁ δὲ λόγος οὐ δοκεῖ μοι Δημοσθένους εἶναι. δηλοῖ δ' ἡ φράσις καὶ ἡ τῆς συνθέσεως ἁρμονία, πολὺ τὸν Δημοσθενικὸν πεφευγυῖα τύπον, ἀνειμένη τε καὶ διαλελυμένη παρὰ τὴν ἰδέαν τούτου τοῦ ῥήτορος. καὶ μὴν καὶ τὸ ἐπὶ τέλει ῥηθὲν οὐ μικρὸν μαρτύριον τοῦ νόθον εἶναι τὸν λόγον, „εἴπερ ὑμεῖς τὸν ἐγκέφαλον ἐν τοῖς κροτάφοις καὶ μὴ ἐν ταῖς πτέρναις καταπεπατημένον φορεῖτε.“ ὁ μὲν γὰρ Δημοσθένης εἴωθε παρρησίᾳ χρῆσθαι, τοῦτο δ' ὕβρις ἐστὶ καὶ λοιδορία μέτρον οὐκ ἔχουσα, εὐτέλειά τ' αὐτῷ δεινὴ πρόσεστι κατὰ τὴν ἑρμηνείαν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ εὔηθες τὸ νομίζειν ἐν τοῖς κροτάφοις ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους τὸν ἐγκέφαλον.
3 ὑπώπτευσαν δὲ καὶ οἱ πρεσβύτεροι τὸν λόγον ὡς οὐ τοῦ ῥήτορος, καὶ πεφωράκασί γέ τινες ὄνθ' Ἡγησίππου, καὶ ἀπὸ τῆς ἰδέας τῶν λόγων (τοιαύτῃ γὰρ κέχρηται) καὶ ἀπὸ τῶν πραγμάτων· κατὰ Καλλίππου γὰρ τοῦ Παιανιέως φησὶν 76
ὁ τὸν λόγον γεγραφὼς ἀπενηνοχέναι γραφὴν παρανόμων, φαίνεται δ' οὐχ ὁ Δημοσθένης, ἀλλ' ὁ Ἡγήσιππος τὴν κατὰ
4 τοῦ Καλλίππου γραφὴν ἐνστησάμενος. νὴ Δία, ἀλλ' ὁ λόγος συμβουλεύει περὶ τῆς Ἁλοννήσου τοῖς Ἀθηναίοις μὴ λαμβάνειν αὐτήν, ἀλλ' ἀπολαμβάνειν, καὶ διαφέρεται περὶ τῶν ὀνομάτων, ταῦτα δ' Αἰσχίνης φησὶ τὸν Δημοσθένην συμβεβουλευκέναι τοῖς Ἀθηναίοις. εἶτα τί τοῦτο; δύναται γὰρ τὴν αὐτὴν πεποιῆσθαι συμβουλὴν καὶ Δημοσθένης καὶ Ἡγήσιππος, ἐπεὶ καὶ τἄλλα τῆς αὐτῆς ἦσαν ἐν τῇ πολιτείᾳ προαιρέσεως καὶ τοῖς φιλιππίζουσι τῶν ῥητόρων ἀντέλεγον, καὶ μέμνηται καὶ ὁ Δημοσθένης τοῦ Ἡγησίππου ὡς καὶ πρεσβεύσαντος
5 μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἀντιταχθέντος τῷ Μακεδόνι. δῆλον οὖν ὅτι ὁ μὲν τοῦ Δημοσθένους λόγος ὁ περὶ τῆς Ἁλοννήσου

ρηθεὶς οὐ σῴζεται, ἐκείνου δ' οὐκ ὄντος τὸν εὑρεθέντα προσέθεσαν αὐτῷ, ἀφορμὴν ἔχοντες τὸ περὶ Ἁλοννήσου λόγον εἰρῆσθαι τῷ ῥήτορι, οὐκέτι δ' ἐξετάζοντες εἰ τοῦτον εἰκὸς εἶναι τὸν ἐκείνου.

Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐκ ἔστιν ὅπως αἱ αἰτίαι, ἃς Φίλιππος αἰτιᾶται τοὺς ὑπὲρ τῶν δικαίων πρὸς ὑμᾶς λέγοντας, κωλύσουσι συμβούλους ἡμᾶς γίγνεσθαι ὑπὲρ τῶν ὑμῖν συμφερόντων· δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, εἰ 77
τὴν ἐπὶ τοῦ βήματος παρρησίαν αἱ παρ' ἐκείνου ἐπιστολαὶ ἀνέλοιεν. ἐγὼ δ' ὑμῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι βούλομαι πρῶτον μὲν περὶ ὧν Φίλιππος ἐπέσταλκε, περὶ τούτων διεξελθεῖν· ὕστερον δὲ, περὶ ὧν οἱ πρέσβεις λέγουσι, καὶ ἡμεῖς λέξομεν.

2 *Φίλιππος γὰρ ἄρχεται μὲν περὶ Ἁλοννήσου λέγων ὡς ὑμῖν δίδωσιν ἑαυτοῦ οὖσαν, ὑμᾶς δὲ οὔ φησι δικαίως αὐτὸν ἀπαιτεῖν· οὐ γὰρ ὑμετέραν οὖσαν οὔτε λαβεῖν οὔτε νῦν ἔχειν. ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς τοιούτους λόγους, ὅτε πρὸς αὐτὸν ἐπρεσβεύομεν, ὡς λῃστὰς ἀφελόμενος ταύτην τὴν νῆσον κτήσαιτο, καὶ προσήκειν*
3 *αὐτὴν ἑαυτοῦ εἶναι. τοῦτον δὲ τὸν λόγον, ὡς οὐκ ἔστι δίκαιος, οὐ χαλεπὸν [ἐστιν] αὐτοῦ ἀφελέσθαι. ἅπαντες γὰρ οἱ λῃσταὶ τοὺς ἀλλοτρίους τόπους καταλαμβάνοντες καὶ τούτους ἐχυροὺς ποιούμενοι, ἐντεῦθεν τοὺς ἄλλους κακῶς ποιοῦσιν. ὁ δὴ τοὺς λῃστὰς τιμωρησάμενος καὶ κρατήσας, οὐκ ἂν δήπου εἰκότα λέγοι, εἰ φαίη, ἃ ἐκεῖνοι ἀδίκως καὶ ἀλλότρια εἶχον,*
4 *ταῦθ' ἑαυτοῦ γίγνεσθαι. εἰ γὰρ ταῦτα συγχωρήσετε, τί κωλύει, καὶ εἴ τινα τῆς Ἀττικῆς λῃσταὶ τόπον καταλάβοιεν ἢ Λήμνου ἢ Ἴμβρου ἢ Σκύρου, καί τινες*

τούτους τοὺς λῃστὰς ἐκκόψαιεν, εὐθὺς καὶ τὸν τόπον
τοῦτον, οὗ ἦσαν οἱ λῃσταί, τὸν ὄντα ἡμέτερον, τῶν
5 τιμωρησαμένων τοὺς λῃστὰς γίγνεσθαι; Φίλιππος δ'
οὐκ ἀγνοεῖ ταῦτ' οὐ δίκαια λέγων, ἀλλ' εἰ καί τις
ἄλλος ἐπιστάμενος, παρακρουσθῆναι ἂν ὑμᾶς οἴεται
ὑπὸ τῶν τἀνταῦθα διοικήσειν, ὡς ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος
βούληται, καὶ πρὶν ὑπεσχημένων, καὶ νῦν δὲ πραττόντων.
ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε λανθάνει αὐτόν, ὅτι 78
δι' ἀμφοτέρων τῶν ὀνομάτων, ὁποτέρῳ ἂν χρῆσθε, ὑμεῖς
6 ἕξετε τὴν νῆσον, ἄν τε λάβητε ἄν τ' ἀπολάβητε. τί
οὖν αὐτῷ διαφέρει, μὴ τῷ δικαίῳ ὀνόματι χρησάμενον
ἀποδοῦναι ὑμῖν, ἀλλὰ δωρεὰν δεδωκέναι, τῷ ἀδίκῳ;
οὐχ ἵν' εὐεργέτημά τι καταλογίσηται πρὸς ὑμᾶς (γελοῖον
γὰρ ἂν εἴη τοῦτο τὸ εὐεργέτημα), ἀλλ' ἵν' ἐνδείξηται
ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι Ἀθηναῖοι τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ
χωρία ἀγαπῶσι παρὰ τοῦ Μακεδόνος λαμβάνοντες. τοῦτο
δ' ὑμῖν οὐ ποιητέον ἐστὶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

7 Ὅταν δὲ λέγῃ περὶ τούτων ὡς ἐθέλει διαδικάσασθαι,
οὐδὲν ἀλλ' ἢ χλευάζει ὑμᾶς, πρῶτον μὲν ἀξιῶν
Ἀθηναίους ὄντας πρὸς τὸν ἐκ Πέλλης ὁρμώμενον περὶ
τῶν νήσων διαδικάζεσθαι, πότερ' ὑμέτεραι ἢ ἐκείνου
εἰσίν. ὁπότε γὰρ ἡ μὲν δύναμις ἡ ὑμετέρα, ἡ ἐλευθερώσασα
τοὺς Ἕλληνας, μὴ δύναται ὑμῖν τὰ ἐν τῇ
θαλάττῃ χωρία σῴζειν, οἱ δὲ δικασταί, οἷς ἂν ἐπιτρέψητε,
οἱ κύριοι τῆς ψήφου, οὗτοι ὑμῖν σώσουσιν,
8 ἐὰν μὴ Φίλιππος αὐτοὺς πρίηται, πῶς ὑμεῖς οὐχ ὁμολογουμένως,
ὅταν ταῦτα διαπράττησθε, τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ
ἁπάντων ἀφεστήκατε, καὶ ἐπιδείκνυτε ἅπασιν ἀνθρώποις,
ὅτι οὐδὲ περὶ ἑνὸς αὐτῶν διαγωνιεῖσθε, εἴγε
περὶ τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ, οὗ φατὲ ἰσχύειν, μὴ διαγωνιεῖσθε,
ἀλλὰ δικάσεσθε;

9 *Ἔτι περὶ συμβόλων φησὶ πεπομφέναι πρὸς ὑμᾶς
τοὺς ποιησομένους, ταῦτα δὲ κύρια ἔσεσθαι, οὐκ ἐπει-
δὰν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῷ παρ' ὑμῖν κυρωθῇ, ὥσπερ
ὁ νόμος κελεύει, ἀλλ' ἐπειδὰν ὡς ἑαυτὸν ἐπανενεχθῇ,
ἐφέσιμον τὴν παρ' ὑμῶν γενομένην γνῶσιν ὡς ἑαυτὸν* 79
*ποιούμενος. βούλεται γὰρ ὑμῶν τοῦτο προλαβεῖν καὶ
ὁμολογούμενον ἐν τοῖς συμβόλοις καταστῆσαι, ὅτι τῶν
περὶ Ποτείδαιαν γεγενημένων ἀδικημάτων οὐδὲν ἐγκα-
λεῖτε αὐτῷ ὡς ἀδικούμενοι, ἀλλὰ βεβαιοῦτε δικαίως*
10 *αὐτὴν ἐκεῖνον καὶ λαβεῖν καὶ κεκτῆσθαι. καίτοι Ἀθη-
ναίων οἱ ἐν Ποτειδαίᾳ κατοικοῦντες, οὐκ ὄντος αὐτοῖς
πολέμου πρὸς Φίλιππον, ἀλλὰ συμμαχίας, καὶ ὅρκων
ὀμωμοσμένων, οὓς Φίλιππος τοῖς οἰκοῦσιν ἐν Ποτειδαίᾳ
ὤμοσεν, ἀφῃρέθησαν ὑπ' αὐτοῦ τὰ κτήματα. ταῦτα δὴ
βούλεται τἀδικήματα πανταχῶς παρ' ὑμῖν βεβαιώσα-
σθαι, ὅτι οὔτ' ἐγκαλεῖτε οὔθ' ἡγεῖσθε ἀδικεῖσθαι·*
11 *ἐπεὶ ὅτι γε συμβόλων οὐδὲν δέονται Μακεδόνες πρὸς
Ἀθηναίους, ὁ παρεληλυθὼς ὑμῖν χρόνος τεκμήριον
γενέσθω· οὔτε γὰρ Ἀμύντας ὁ πατὴρ ὁ Φιλίππου οὔθ'
οἱ ἄλλοι βασιλεῖς οὐδεπώποτε σύμβολα ἐποιήσαντο πρὸς*
12 *τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν. καίτοι πλείους γε ἦσαν αἱ
ἐπιμειξίαι τότε πρὸς ἀλλήλους ἢ νῦν εἰσίν· ὑφ' ἡμῖν
γὰρ ἦν ἡ Μακεδονία καὶ φόρους ἡμῖν ἔφερον, καὶ
τοῖς ἐμπορίοις τότε μᾶλλον ἢ νῦν ἡμεῖς τε τοῖς ἐκεῖ
κἀκεῖνοι τοῖς παρ' ἡμῖν ἐχρῶντο, καὶ ἐμπορικαὶ δίκαι
οὐκ ἦσαν, ὥσπερ νῦν, ἀκριβεῖς, αἱ κατὰ μῆνα, ποιοῦσαι
μηδὲν δεῖσθαι συμβόλων τοὺς τοσοῦτον ἀλλήλων ἀπέ-*
13 *χοντας. ἀλλ' ὅμως οὐδενὸς τοιούτου ὄντος τότε, οὐκ
ἐλυσιτέλει σύμβολα ποιησαμένοις οὔτ' ἐκ Μακεδονίας
πλεῖν Ἀθήναζε δίκας ληψομένοις, οὔθ' ἡμῖν εἰς Μακε-
δονίαν, ἀλλ' ἡμεῖς τε τοῖς ἐκεῖ νομίμοις ἐκεῖνοί τε*

*τοῖς παρ' ἡμῖν τὰς δίκας ἐλάμβανον. μὴ οὖν ἀγνοεῖτε,
ὅτι τὰ σύμβολα ταῦτα γίγνεται εἰς ὑποδοχὴν τοῦ μηδ'
ἀμφισβητῆσαι εὐλόγως ὑμᾶς ἔτι Ποτειδαίας.*

14 *Περὶ δὲ τῶν λῃστῶν, δίκαιόν φησιν εἶναι κοινῇ* 80
*φυλάττειν τοὺς ἐν τῇ θαλάττῃ κακουργοῦντας ὑμᾶς
τε καὶ αὐτόν, οὐδὲν ἀλλ' ἢ τοῦτ' ἀξιῶν, ὑφ' ὑμῶν
εἰς τὴν θάλατταν κατασταθῆναι, καὶ ὁμολογῆσαι ὑμᾶς,
ὡς ἄνευ Φιλίππου οὐδὲ τὴν ἐν τῇ θαλάττῃ φυλακὴν*
15 *δυνατοί ἐστε φυλάττειν, ἔτι δὲ καὶ δοθῆναι αὐτῷ
ταύτην τὴν ἄδειαν, περιπλέοντι καὶ ὁρμιζομένῳ εἰς τὰς
νήσους ἐπὶ προφάσει τῇ τῶν λῃστῶν φυλακῇ, διαφθεί-
ρειν τοὺς νησιώτας καὶ ἀφιστάναι ὑμῶν, καὶ μὴ μόνον
τοὺς φυγάδας τοὺς παρ' ἑαυτοῦ εἰς Θάσον κεκομικέναι
διὰ τῶν ὑμετέρων στρατηγῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας
νήσους οἰκειώσασθαι, συμπέμπων τοὺς πλευσομένους
μετὰ τῶν στρατηγῶν τῶν ὑμετέρων, ὡς κοινωνήσοντας*
16 *τῆς κατὰ θάλατταν φυλακῆς. καίτοι οὔ φασί τινες
αὐτὸν προσδεῖσθαι τῆς θαλάττης. ὁ δ' οὐδὲν δεόμενος
τριήρεις κατασκευάζεται, καὶ νεωσοίκους οἰκοδομεῖται,
καὶ ἀποστόλους ἀποστέλλειν βούλεται, καὶ δαπάνας οὐ
μικρὰς δαπανᾶν εἰς τοὺς κατὰ θάλατταν κινδύνους,
ὧν οὐδὲν προτιμᾷ.*

17 *Ταῦτ' οἴεσθ' ἂν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι Φίλιππον
ἀξιῶσαι ὑμᾶς συγχωρῆσαι αὐτῷ, εἰ μὴ ὑμῶν μὲν κατε-
φρόνει, οὓς δ' ἐνθάδε προῄρηται φίλους κεκτῆσθαι,
τούτοις διεπίστευεν; οἳ οὐκ αἰσχύνονται Φιλίππῳ ζῶν-
τες καὶ οὐ τῇ αὑτῶν πατρίδι, καὶ τὰς παρ' ἐκείνου
δωρειὰς λαμβάνοντες οἴονται οἴκαδε λαμβάνειν, τὰ οἴκοι
πωλοῦντες.*

18 *Περὶ δὲ τῆς ἐπανορθώσεως τῆς εἰρήνης, ἣν ἔδο-* 81
σαν ἡμῖν οἱ πρέσβεις οἱ παρ' ἐκείνου πεμφθέντες

ἐπανορθώσασθαι, ὅτι ἐπηνωρθωσάμεθα, ὃ παρὰ πᾶσιν
ἀνθρώποις ὁμολογεῖται δίκαιον εἶναι, ἑκατέρους ἔχειν
τὰ ἑαυτῶν, ἀμφισβητεῖ μὴ δεδωκέναι, μηδὲ τοὺς πρέ-
σβεις ταῦτ' εἰρηκέναι πρὸς ὑμᾶς, οὐδὲν ἀλλ' ἢ πεπει-
σμένος ὑπὸ τούτων, οἷς χρῆται φίλοις, ὡς ὑμεῖς οὐ
19 μνημονεύετε τὰ ἐν τῷ δήμῳ εἰρημένα. μόνον δὲ τοῦτο
οὐχ οἷόν τε ὑμῖν ἐστιν ἀμνημονῆσαι· ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ
ἐκκλησίᾳ καὶ οἱ πρέσβεις ὑμῖν οἱ παρ' ἐκείνου ἥκον-
τες διελέγοντο καὶ τὸ ψήφισμα ἐγράφη, ὥστ' οὐχ οἷόν
τε, παραχρῆμα τῶν λόγων εἰρημένων καὶ εὐθὺς τοῦ
ψηφίσματος ἐπαναγιγνωσκομένου, τὴν καταψευδομένην
γνώμην τῶν πρέσβεων, ταύτην ὑμᾶς χειροτονῆσαι·
ὥστε τοῦτο μὲν οὐ κατ' ἐμοῦ, ἀλλὰ καθ' ὑμῶν ἐπέ-
σταλκεν, ὡς ὑμεῖς περὶ ὧν οὐκ ἠκούσατε, περὶ τούτων
20 ἀποκρινάμενοι τὴν γνώμην ἀπεστείλατε. καὶ οἱ μὲν
πρέσβεις αὐτοί, ὧν κατεψεύδετο τὸ ψήφισμα, ὅτ' ἀπε-
κρίνεσθε αὐτοῖς ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἐπὶ ξένια αὐτοὺς
ἐκαλεῖτε, οὐκ ἐτόλμησαν παρελθεῖν, οὐδ' εἰπεῖν ὅτι
„καταψεύδεσθε ἡμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φατὲ
ἡμᾶς εἰρηκέναι ἃ οὐκ εἰρήκαμεν“, ἀλλὰ σιωπῇ ἀπιόν-
τες ᾤχοντο. βούλομαι δ' ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
(καὶ γὰρ ηὐδοκίμησεν ὁ Πύθων παρ' ὑμῖν ἐν τῇ δη-
μηγορίᾳ, ὁ τότε πρεσβεύων) αὐτοὺς τοὺς λόγους οὓς
21 ἔλεγεν ὑπομνῆσαι· οἶδα γὰρ ὅτι μέμνησθε. παραπλή-
σιοι δ' ἦσαν οἷς καὶ νῦν ἐπέσταλκε Φίλιππος· ἐγκα-
λῶν γὰρ ἡμῖν τοῖς διαβάλλουσι τὸν Φίλιππον, καὶ
ὑμῖν ἐμέμφετο, ὅτι ὡρμηκότος αὐτοῦ εὖ ποιεῖν ὑμᾶς 82
καὶ προῃρημένου μάλιστα τῶν Ἑλλήνων φίλους κεκτῆ-
σθαι, αὐτοὶ κωλύετε, ἀποδεχόμενοι τοὺς λόγους τῶν
συκοφαντούντων καὶ χρήματα ἐκεῖνον αἰτούντων καὶ
διαβαλλόντων· τοὺς γὰρ τοιούτους λόγους, ὅταν ἀπαγ-

γελλόντων ἀκούῃ, ὅτι κακῶς ἤκουεν, ὑμεῖς δ' ἀπεδέχε-
σθε, μεταβάλλειν αὐτοῦ τὴν γνώμην, ὅταν ἄπιστος φαί-
22 νηται τούτοις, ὧν προῄρηται εὐεργέτης εἶναι. ἐκέλευεν
οὖν τοὺς λέγοντας ἐν τῷ δήμῳ τῇ μὲν εἰρήνῃ μὴ ἐπι-
τιμᾶν· οὐ γὰρ ἄξιον εἶναι εἰρήνην λύειν· εἰ δέ τι μὴ
καλῶς γέγραπται ἐν τῇ εἰρήνῃ, τοῦτ' ἐπανορθώσασθαι,
ὡς ἅπαντα Φίλιππον ποιήσοντα ὅσ' ἂν ὑμεῖς ψηφί-
σησθε. ἂν δὲ διαβάλλωσι μέν, αὐτοὶ δὲ μηδὲν γρά-
φωσι, δι' οὗ ἡ μὲν εἰρήνη ἔσται, παύσεται δ' ἀπι-
στούμενος ὁ Φίλιππος, μὴ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς
23 τοιούτοις ἀνθρώποις. καὶ τούτους τοὺς λόγους ὑμεῖς
ἀκούοντες ἀπεδέχεσθε, καὶ δίκαια ἔφατε τὸν Πύθωνα
λέγειν, καὶ ἦν δίκαια. ἔλεγε δὲ τούτους τοὺς λόγους,
οὐχ ὅπως λυθείη ἐκ τῆς εἰρήνης, ἃ ἦν ἐκείνῳ συμ-
φέροντα καὶ ὧν πολλὰ χρήματα ἀνηλώκει ὥστε γενέ-
σθαι, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐνθάδε διδασκάλων προδεδιδαγμέ-
νος, οἳ οὐκ ᾤοντο εἶναι τὸν γράψοντα ἐναντία τῷ
Φιλοκράτους ψηφίσματι, τῷ ἀπολλύντι Ἀμφίπολιν.
24 ἐγὼ δὲ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παράνομον μὲν οὐδὲν
ἐτόλμησα γράψαι, τῷ δὲ Φιλοκράτους ψηφίσματι οὐκ
ἦν παράνομον τἀναντία γράφειν, ὡς ἐγὼ ἐπιδείξω· τὸ
γὰρ ψήφισμα τὸ Φιλοκράτους, καθ' ὃ ὑμεῖς ἀπώλλυτε
Ἀμφίπολιν, ἐναντίον ἦν τοῖς προτέροις ψηφίσμασι,
25 καθ' ἃ ὑμεῖς ἐκτήσασθε ταύτην τὴν χώραν. τοῦτο μὲν 83
οὖν παράνομον ἦν τὸ ψήφισμα τὸ τοῦ Φιλοκράτους,
καὶ οὐχ οἷόν τ' ἦν τὸν τὰ ἔννομα γράφοντα ταὐτὰ
τῷ παρανόμῳ ψηφίσματι γράφειν. ἐκείνοις δὲ τοῖς
προτέροις ψηφίσμασι, τοῖς οὖσιν ἐννόμοις καὶ σῴζουσι
τὴν ὑμετέραν χώραν, ταὐτὰ γράφων ἔννομά τ' ἔγραψα
καὶ ἐξήλεγχον τὸν Φίλιππον, ὅτι ἐξηπάτα ὑμᾶς, καὶ
οὐκ ἐπανορθώσασθαι ἐβούλετο τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ τοὺς

26 *ὑπὲρ ὑμῶν λέγοντας ἀπίστους καταστῆσαι. καὶ ὅτι
μὲν δοὺς τὴν ἐπανόρθωσιν νῦν ἔξαρνός ἐστιν, ἅπαν-
τες ἴστε. φησὶ δ' Ἀμφίπολιν ἑαυτοῦ εἶναι· ὑμᾶς γὰρ
ψηφίσασθαι ἐκείνου εἶναι, ὅτ' ἐψηφίζεσθε ἔχειν αὐτὸν
ἃ εἶχεν. ὑμεῖς δὲ τὸ μὲν ψήφισμα τοῦτ' ἐψηφίσασθε,
οὐ μέντοι γ' ἐκείνου εἶναι Ἀμφίπολιν· ἔστι γὰρ ἔχειν
καὶ τἀλλότρια, καὶ οὐχ ἅπαντες οἱ ἔχοντες τὰ αὐτῶν
ἔχουσιν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ τἀλλότρια κέκτηνται· ὥστε
27 τοῦτό γε τὸ σοφὸν αὐτῷ ἠλίθιόν ἐστιν. καὶ τοῦ μὲν
Φιλοκράτους ψηφίσματος μέμνηται, τῆς δ' ἐπιστολῆς,
ἣν πρὸς ὑμᾶς ἔπεμψεν ὅτ' Ἀμφίπολιν ἐπολιόρκει, ἐπι-
λέλησται, ἐν ᾗ ὡμολόγει τὴν Ἀμφίπολιν ὑμετέραν εἶναι·
ἔφη γὰρ ἐκπολιορκήσας ὑμῖν ἀποδώσειν, ὡς οὖσαν
28 ὑμετέραν καὶ οὐ τῶν ἐχόντων. κἀκεῖνοι μέν, ὡς ἔοικεν,
οἱ πρότερον ἐν Ἀμφιπόλει οἰκοῦντες πρὶν Φίλιππον
λαβεῖν, τὴν Ἀθηναίων χώραν εἶχον, ἐπειδὴ δὲ Φίλιπ-
πος αὐτὴν εἴληφεν, οὐ τὴν Ἀθηναίων χώραν ἀλλὰ
τὴν ἑαυτοῦ ἔχει· οὐδ' Ὄλυνθόν γε οὐδ' Ἀπολλωνίαν
οὐδὲ Παλλήνην, οὐκ ἀλλοτρίας ἀλλὰ τὰς ἑαυτοῦ χώρας
29 κέκτηται. ἆρ' ὑμῖν δοκεῖ πεφυλαγμένως ἅπαντα πρὸς
ὑμᾶς ἐπιστέλλειν, ὅπως ἂν φαίνηται καὶ λέγων καὶ
πράττων ἃ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμολογεῖται δίκαια* 84
*εἶναι, ἀλλ' οὐ σφόδρα καταπεφρονηκέναι, ὃς τὴν χώ-
ραν, ἣν οἱ Ἕλληνες καὶ βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἐψηφί-
σαντο καὶ ὡμολογήκασιν ὑμετέραν εἶναι, ταύτην φησὶν
ἑαυτοῦ καὶ οὐχ ὑμετέραν εἶναι;*

30 *Περὶ δὲ τοῦ ἑτέρου ἐπανορθώματος, ὃ ὑμεῖς ἐν
τῇ εἰρήνῃ ἐπανορθοῦσθε, τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὅσοι μὴ
κοινωνοῦσι τῆς εἰρήνης, ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους
εἶναι, καὶ ἐάν τις ἐπ' αὐτοὺς στρατεύῃ, βοηθεῖν τοὺς
31 κοινωνοῦντας τῆς εἰρήνης, ἡγούμενοι καὶ δίκαιον τοῦτο*

*καὶ φιλάνθρωπον, μὴ μόνον ἡμᾶς καὶ τοὺς συμμάχους
τοὺς ἡμετέρους καὶ Φίλιππον καὶ τοὺς συμμάχους τοὺς
ἐκείνου ἄγειν τὴν εἰρήνην, τοὺς δὲ μήθ' ἡμετέρους
ὄντας μήτε Φιλίππου συμμάχους ἐν μέσῳ κεῖσθαι καὶ
ὑπὸ τῶν κρειττόνων ἀπόλλυσθαι, ἀλλὰ καὶ τούτοις
διὰ τὴν ὑμετέραν εἰρήνην ὑπάρχειν σωτηρίαν, καὶ τῷ
32 ὄντι εἰρήνην ἄγειν ἡμᾶς καταθεμένους τὰ ὅπλα, τοῦτο
δὲ τὸ ἐπανόρθωμα ὁμολογῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὡς ἀκούετε,
δίκαιόν τ' εἶναι καὶ δέχεσθαι, Φεραίων μὲν ἀφῄρηται
τὴν πόλιν καὶ φρουρὰν ἐν τῇ ἀκροπόλει κατέστησεν,
ἵνα δὴ αὐτόνομοι ὦσιν, ἐπὶ δ' Ἀμβρακίαν στρατεύεται,
τὰς δ' ἐν Κασσωπίᾳ τρεῖς πόλεις, Πανδοσίαν καὶ
Βούχετα καὶ Ἐλάτειαν, Ἠλείων ἀποικίας, κατακαύσας
τὴν χώραν καὶ εἰς τὰς πόλεις βιασάμενος παρέδωκεν
Ἀλεξάνδρῳ τῷ κηδεστῇ τῷ ἑαυτοῦ δουλεύειν. σφόδρα
γε βούλεται τοὺς Ἕλληνας ἐλευθέρους εἶναι καὶ αὐτονό-
μους, ὡς δηλοῖ τὰ ἔργα.*

33 *Περὶ δὲ τῶν ὑποσχέσεων ὧν ὑμῖν διατελεῖ ὑπι-
σχνούμενος, ὡς μεγάλα ὑμᾶς εὐεργετήσων, καταψεύδε-
σθαί μέ φησιν αὐτοῦ διαβάλλοντα πρὸς τοὺς Ἕλληνας·* 85
*οὐδὲν γὰρ ὑμῖν πώποτέ φησιν ὑπεσχῆσθαι. οὕτως
ἀναιδής ἐστιν ὁ ἐν ἐπιστολῇ γεγραφώς, ἥ ἐστι νῦν ἐν
τῷ βουλευτηρίῳ, ὅσ' ἐπιστομιεῖν ἡμᾶς [ἔφη] τοὺς αὐτῷ
ἀντιλέγοντας, ἐὰν ἡ εἰρήνη γένηται, τοσαῦτα ὑμᾶς ἀγαθὰ
ποιήσειν· ἃ γράφειν ἂν ἤδη, εἰ ᾔδει τὴν εἰρήνην ἐσο-
μένην, δῆλον ὡς προκεχειρισμένων καὶ ἑτοίμων ὄντων
τῶν ἀγαθῶν, ἃ ἐμέλλομεν πείσεσθαι τῆς εἰρήνης γενο-
34 μένης. γενομένης δὲ τῆς εἰρήνης, ἃ μὲν ἡμεῖς ἐμέλ-
λομεν ἀγαθὰ πείσεσθαι, ἐκποδών ἐστι, φθορὰ δὲ τῶν
Ἑλλήνων τοσαύτη γέγονεν ὅσην ὑμεῖς ἴστε. ὑμῖν δ'
ἐν τῇ νῦν ἐπιστολῇ ὑπισχνεῖται, ἐὰν τοῖς μὲν αὐτοῦ*

*φίλοις καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ λέγουσι πιστεύητε, ἡμᾶς δὲ
τοὺς διαβάλλοντας αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς τιμωρήσησθε, ὡς*
35 *μεγάλα εὐεργετήσει. τὰ μέντοι εὐεργετήματα τοιαῦτα
ἔσται· οὔτε τὰ ὑμέτερα ὑμῖν ἀποδώσει (αὑτοῦ γάρ
φησιν εἶναι), οὔτ᾽ ἐν τῇ οἰκουμένῃ αἱ δωρειαὶ ἔσονται,
ἵνα μὴ διαβληθῇ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ᾽ ἄλλη τις
χώρα καὶ ἄλλος ὡς ἔοικε τόπος φανήσεται, οὗ ὑμῖν
αἱ δωρειαὶ δοθήσονται.*

36 *Περὶ δ᾽ ὧν ἐν τῇ εἰρήνῃ εἴληφε χωρίων, ὑμῶν
ἐχόντων, παρασπονδῶν καὶ λύων τὴν εἰρήνην, ἐπειδὴ
οὐκ ἔχει ὅ τι εἴπῃ, ἀλλ᾽ ἀδικῶν φανερῶς ἐξελέγχεται,
ἐπιτρέπειν φησὶ περὶ τούτων ἕτοιμος εἶναι ἴσῳ καὶ
κοινῷ δικαστηρίῳ· περὶ ὧν μόνων οὐδὲν δεῖ ἐπιτρο-
πῆς, ἀλλ᾽ ἀριθμὸς ἡμερῶν ἐστιν ὁ κρίνων. ἅπαντες
γὰρ ἴσμεν, τίνι μηνὶ καὶ τίνι ἡμέρᾳ ἡ εἰρήνη ἐγένετο.*
37 *ὥσπερ δὲ ταῦτα ἴσμεν, κἀκεῖνα ἴσμεν, τίνι μηνὶ καὶ
τίνι ἡμέρᾳ Σέρρειον τεῖχος καὶ Ἐργίσκη καὶ Ἱερὸν
ὄρος ἑάλω. οὐ δὴ ἀφανῆ ἐστι τὰ οὕτω πραχθέντα,* 86
*οὐδὲ κρίσεως δεόμενα, ἀλλὰ πᾶσι γνώριμα, πότερος
πρότερος ὁ μήν ἐστιν, ἐν ᾧ ἡ εἰρήνη ἐγένετο, ἢ ἐν
ᾧ τὰ χωρία ἑάλω.*

38 *Φησὶ δὲ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἡμῶν, ὅσοι ἐν τῷ
πολέμῳ ἑάλωσαν, ἀποδεδωκέναι· ὃς τὸν μὲν Καρύστιον,
τὸν πρόξενον τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὑπὲρ οὗ ὑμεῖς
τρεῖς πρέσβεις ἐπέμψατε ἀπαιτοῦντες, τοῦτον τὸν ἄνδρα
ἐκεῖνος οὕτω σφόδρα ὑμῖν ἐβούλετο χαρίσασθαι, ὥστ᾽
ἀπέκτεινε καὶ οὐδ᾽ ἀναίρεσιν ἔδωκεν, ἵνα ταφῇ.*

39 *Περὶ δὲ Χερρονήσου, ἅ τ᾽ ἐπιστέλλει πρὸς ὑμᾶς
ἄξιον [ἐστιν] ἐξετάσαι, ἔτι δὲ καὶ ἃ πράττει, καὶ ταῦτ᾽
εἰδέναι. τὸν μὲν γὰρ τόπον ἅπαντα τὸν ἔξω Ἀγορᾶς
ὡς ἑαυτοῦ ὄντα καὶ ὑμῖν οὐδὲν προσήκοντα δέδωκε*

καρποῦσθαι Ἀπολλωνίδῃ τῷ Καρδιανῷ. καίτοι Χερ-
ρονήσου οἱ ὅροι εἰσίν, οὐκ Ἀγορά, ἀλλὰ βωμὸς τοῦ
Διὸς τοῦ ὁρίου, ὅς ἐστι μεταξὺ Πτελεοῦ καὶ Λευκῆς
40 ἀκτῆς, ᾗ ἡ διορυχὴ ἔμελλε Χερρονήσου ἔσεσθαι, ὥς
γε τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διὸς τοῦ ὁρίου
δηλοῖ. ἔστι δὲ τουτί·

Τόνδε καθιδρύσαντο θεῷ περικαλλέα βωμὸν
Λευκῆς καὶ Πτελεοῦ μέσσον ὅρον θέμενοι
ἐνναέται, μοίρης σημήϊον ἀμμορίης τε.
αὐτὸς ἄναξ μακάρων ἐστὶ μέσος Κρονίδης.

41 ταύτην μέντοι τὴν χώραν τοσαύτην οὖσαν ὅσην οἱ
πολλοὶ ὑμῶν ἴσασιν, ὡς ἑαυτοῦ οὖσαν τὴν μὲν αὐτὸς
καρποῦται, τὴν δ' ἄλλοις δωρειὰν δέδωκε, καὶ ἅπαντα
τὰ κτήματα τὰ ὑμέτερα ὑφ' αὑτῷ ποιεῖται. καὶ οὐ
μόνον τὴν ἔξω Ἀγορᾶς χώραν σφετερίζεται, ἀλλὰ καὶ 87
πρὸς Καρδιανούς, οἳ οἰκοῦσιν εἴσω Ἀγορᾶς, ἐπιστέλλει
ἐν τῇ νῦν ἐπιστολῇ ὡς δεῖ ὑμᾶς διαδικάζεσθαι, πρὸς
[Καρδιανοὺς] τοὺς οἰκοῦντας ἐν τῇ ὑμετέρᾳ, εἴ τι πρὸς
42 αὐτοὺς διαφέρεσθε. διαφέρονται δὲ πρὸς ὑμᾶς, σκέ-
ψασθε εἰ περὶ μικροῦ. ἑαυτῶν φασι τὴν χώραν οὖσαν
οἰκεῖν καὶ οὐχ ὑμετέραν, καὶ τὰ μὲν ὑμέτερα εἶναι
ἐγκτήματα ὡς ἐν ἀλλοτρίᾳ, τὰ δὲ ἑαυτῶν κτήμαθ' ὡς
ἐν οἰκείᾳ, καὶ ταῦθ' ὑμέτερον πολίτην γράψαι ἐν ψη-
43 φίσματι, Κάλλιππον Παιανιέα. καὶ τοῦτό γ' ἀληθῆ
λέγουσιν· ἔγραψε γάρ, καὶ ἐμοῦ γ' αὐτὸν γραψαμένου
παρανόμων γραφὴν ὑμεῖς ἀπεψηφίσασθε· τοιγάρτοι
ἀμφισβητήσιμον ὑμῖν τὴν χώραν κατεσκεύακεν. ὁπότε
δὲ περὶ τούτου τολμήσετε πρὸς Καρδιανοὺς διαδικά-
ζεσθαι, εἴθ' ὑμετέρα ἐστὶν εἴτ' ἐκείνων ἡ χώρα, διὰ
τί οὐ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Χερρονησίτας τὸ αὐτὸ

44 *δίκαιον ἔσται; καὶ οὕτως ὑβριστικῶς ὑμῖν κέχρηται, ὥστε φησίν, ἂν μὴ θέλωσι διαδικάζεσθαι οἱ Καρδιανοί, αὐτὸς ἀναγκάσειν, ὡς ὑμῶν γ' οὐκ ἂν δυναμένων οὐδὲν ἀναγκάσαι Καρδιανοὺς ὑμῖν ποιῆσαι· ἐπειδὴ δ' ὑμεῖς οὐ δύνασθε, αὐτός φησι τοῦτ' ἀναγκάσειν αὐτοὺς [ποιῆσαι]. ἆρ' οὐ μεγάλα φαίνεται ὑμᾶς εὐεργετῶν;*

45 *καὶ ταύτην τὴν ἐπιστολήν τινες εὖ ἔφασαν γεγράφθαι,*
οἳ πολὺ ἂν δικαιότερον ὑφ' ὑμῶν ἢ Φίλιππος μισοῖντο.
ἐκεῖνος μέν γ' ἑαυτῷ κτώμενος δόξαν καὶ μεγάλ' ἀγαθὰ
ἅπαντα καθ' ὑμῶν πράττει· ὅσοι δ' Ἀθηναῖοι ὄντες
μὴ τῇ πατρίδι, ἀλλὰ Φιλίππῳ εὔνοιαν ἐνδείκνυνται,
προσήκει αὐτοὺς ὑφ' ὑμῶν κακοὺς κακῶς ἀπολωλέναι, 88
εἴπερ ὑμεῖς τὸν ἐγκέφαλον ἐν τοῖς κροτάφοις καὶ μὴ
ἐν ταῖς πτέρναις καταπεπατημένον φορεῖτε.

46 *Ὑπόλοιπόν μοί ἐστιν ἔτι, πρὸς ταύτην τὴν ἐπιστολὴν τὴν εὖ ἔχουσαν καὶ τοὺς λόγους τῶν πρέσβεων γράψαι τὴν ἀπόκρισιν, ἣν ἡγοῦμαι δικαίαν τ' εἶναι καὶ συμφέρουσαν ὑμῖν.*

VIII.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΧΕΡΡΟΝΗΣΩΙ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὁ λόγος οὗτος ὑπὲρ Διοπείθους εἴρηται καὶ ὧν ἐκεῖνος παρ' Ἀθηναίοις κατηγόρητο. ἦν μὲν γὰρ Χερρόνησος ἡ πρὸς Θρᾴκην τῶν Ἀθηναίων κτῆμ' ἀρχαῖον, εἰς δὲ ταύτην ἀπέστειλαν κατὰ τοὺς Φιλίππου καιροὺς κληρούχους ἑαυτῶν. ἔθος δ' ἦν τοῦτο παλαιὸν τοῖς Ἀθηναίοις, ὅσοι πένητες ἦσαν αὐτῶν καὶ ἀκτήμονες οἶκοι, τούτους πέμπειν ἐποίκους εἰς τὰς ἔξω πόλεις τὰς ἑαυτῶν· καὶ ἐλάμβανον

πεμπόμενοι ὅπλα τ' ἐκ τοῦ δημοσίου καὶ ἐφόδιον. καὶ νῦν τοίνυν τοῦτο γέγονε, καὶ πεπόμφασιν ἐποίκους εἰς τὴν Χερρό-
2 νησον, στρατηγὸν αὐτοῖς δόντες Διοπείθην. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι Χερρονησῖται τοὺς ἐπελθόντας ἐδέξαντο καὶ μετέδωκαν αὐτοῖς καὶ οἰκιῶν καὶ γῆς, Καρδιανοὶ δ' οὐκ ἐδέξαντο, λέγοντες ἰδίαν χώραν οἰκεῖν καὶ οὐκ Ἀθηναίων. ἐντεῦθεν οὖν Διοπείθης ἐπολέμησε Καρδιανοῖς. οἱ δὲ παρὰ Φίλιππον καταφεύγουσι, καὶ ὃς ἐπιστέλλει τοῖς Ἀθηναίοις μὴ βιάζεσθαι Καρδιανοὺς ὡς αὐτῷ προσήκοντας, ἀλλὰ δικάσα- 89
σθαι πρὸς αὐτούς, εἴ τί φασιν ἠδικῆσθαι. ὡς δ' οὐκ ἤκουον τούτων οἱ Ἀθηναῖοι, βοήθειαν τοῖς Καρδιανοῖς ἔπεμψεν.
3 ἐφ' οἷς ἀγανακτήσας ὁ Διοπείθης, τοῦ Φιλίππου περὶ τὴν μεσόγειαν τὴν ἄνω Θρᾴκην πολεμοῦντος πρὸς τὸν Ὀδρυσῶν βασιλέα, τὴν παράλιον Θρᾴκην ὑπήκοον οὖσαν τοῦ Μακεδόνος κατέδραμε καὶ ἐπόρθησε, καὶ ἔφθη, πρὶν Φίλιππον ἐπανελθεῖν, ἀναχωρήσας εἰς τὴν Χερρόνησον καὶ ἐν ἀσφαλεῖ γενόμενος. διόπερ ὁ Φίλιππος οὐ δυνηθεὶς ὅπλοις αὐτὸν ἀμύνασθαι, πέπομφεν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, κατηγορῶν τοῦ στρατηγοῦ καὶ λέγων αὐτὸν παραβεβηκέναι τὴν εἰρήνην ἄντικρυς. καὶ οἱ φιλιππίζοντες τῶν ῥητόρων κατα-
4 τρέχουσι τοῦ Διοπείθους, καὶ κολάζειν ἀξιοῦσιν αὐτόν. πρὸς οὓς ὁ Δημοσθένης ἐναντιούμενος διχῇ ὑπὲρ τοῦ Διοπείθους ἵσταται. οὔτε γὰρ ἄδικά φησιν αὐτὸν πεποιηκέναι (Φιλίππου γὰρ πολὺ πρότερον παραβάντος τὴν εἰρήνην καὶ ἀδικοῦντος τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν, εἰκότως καὶ τοῦτον ἔργα πολεμίου διαπράττεσθαι) οὔτε συμφέρειν λέγει τοῖς Ἀθηναίοις κολάσαι τὸν στρατηγὸν καὶ διαλῦσαι τὴν ὑπ' ἐκείνῳ δύναμιν, ἥτις νῦν ἀποκρούεται Χερρονήσου Φίλιππον. τὸ δ' ὅλον ἐπὶ πόλεμον παρακαλεῖ, καὶ τοῦ Φιλίππου πολλὴν ποιεῖται κατηγορίαν, ὡς ἀδίκου καὶ παρασπόνδου καὶ τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἐπιβουλεύοντος.

Ἔδει μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς λέγοντας ἅπαν- 90
τας, μήτε πρὸς ἔχθραν ποιεῖσθαι τοὺς λόγους μηδένα
μήτε πρὸς χάριν, ἀλλ' ὃ βέλτιστον ἕκαστος ἡγεῖτο,
τοῦτ' ἀποφαίνεσθαι, ἄλλως τε καὶ περὶ κοινῶν πραγμά-
των καὶ μεγάλων ὑμῶν βουλευομένων· ἐπειδὴ δ' ἔνιοι
τὰ μὲν φιλονικίᾳ, τὰ δ' ᾑτινιδήποτ' αἰτίᾳ προάγονται
λέγειν, ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς πολλοὺς δεῖ
πάντα τἄλλ' ἀφελόντας, ἃ τῇ πόλει νομίζετε συμφέρειν,
2 *ταῦτα καὶ ψηφίζεσθαι καὶ πράττειν. ἡ μὲν οὖν σπουδὴ*
περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ πραγμάτων ἐστὶ καὶ τῆς στρα-
τείας, ἣν ἑνδέκατον μῆνα τουτονὶ Φίλιππος ἐν Θρᾴκῃ
ποιεῖται· τῶν δὲ λόγων οἱ πλεῖστοι περὶ ὧν Διοπείθης
πράττει καὶ μέλλει ποιεῖν εἴρηνται. ἐγὼ δ' ὅσα μέν
τις αἰτιᾶταί τινα τούτων, οὓς κατὰ τοὺς νόμους ἐφ'
ὑμῖν ἐστιν, ὅταν βούλησθε, κολάζειν, κἂν ἤδη δοκῇ
κἂν ἐπισχοῦσιν περὶ αὐτῶν σκοπεῖν ἐγχωρεῖν ἡγοῦμαι,
καὶ οὐ πάνυ δεῖ περὶ τούτων οὔτ' ἔμ' οὔτ' ἄλλον
3 *οὐδέν' ἰσχυρίζεσθαι· ὅσα δ' ἐχθρὸς ὑπάρχων τῇ πόλει*
καὶ δυνάμει πολλῇ περὶ Ἑλλήσποντον ὢν πειρᾶται
προλαβεῖν, κἂν ἅπαξ ὑστερήσωμεν, οὐκέθ' ἕξομεν σῶσαι,
περὶ τούτων δ' οἴομαι τὴν ταχίστην συμφέρειν καὶ
βεβουλεῦσθαι καὶ παρεσκευάσθαι, καὶ μὴ τοῖς περὶ 91
τῶν ἄλλων θορύβοις καὶ ταῖς κατηγορίαις ἀπὸ τούτων
ἀποδρᾶναι.

4 *Πολλὰ δὲ θαυμάζων τῶν εἰωθότων λέγεσθαι παρ'*
ὑμῖν, οὐδενὸς ἧττον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τεθαύμακα,
ὃ καὶ πρώην τινὸς ἤκουσ' εἰπόντος ἐν τῇ βουλῇ, ὡς
ἄρα δεῖ τὸν συμβουλεύοντα ἢ πολεμεῖν ἁπλῶς ἢ τὴν
5 *εἰρήνην ἄγειν συμβουλεύειν. ἔστι δὲ, εἰ μὲν ἡσυχίαν*
Φίλιππος ἄγει, καὶ μήτε τῶν ἡμετέρων ἔχει παρὰ τὴν
εἰρήνην μηδέν, μήτε συσκευάζεται πάντας ἀνθρώπους

ἐφ᾽ ἡμᾶς, οὐκέτι δεῖ λέγειν, ἀλλ᾽ ἁπλῶς εἰρήνην ἀκτέον,
καὶ τά γ᾽ ἀφ᾽ ὑμῶν ἕτοιμ᾽ ὑπάρχονθ᾽ ὁρῶ· εἰ δ᾽ ἃ
μὲν ὠμόσαμεν καὶ ἐφ᾽ οἷς τὴν εἰρήνην ἐποιησάμεθα,
6 ἔστ᾽ ἰδεῖν καὶ γεγραμμένα κεῖται, φαίνεται δ᾽ ἀπ᾽
ἀρχῆς ὁ Φίλιππος, πρὶν Διοπείθην ἐκπλεῦσαι καὶ τοὺς
κληρούχους, οὓς νῦν αἰτιῶνται πεποιηκέναι τὸν πόλε-
μον, πολλὰ μὲν τῶν ἡμετέρων ἀδίκως εἰληφώς, ὑπὲρ
ὧν ψηφίσμαθ᾽ ὑμέτερ᾽ ἐγκαλοῦντα κύρια ταυτί, πάντα
δὲ τὸν χρόνον συνεχῶς τὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ
βαρβάρων λαμβάνων καὶ ἐφ᾽ ἡμᾶς συσκευαζόμενος, τί
7 τοῦτο λέγουσιν, ὡς πολεμεῖν ἢ ἄγειν εἰρήνην δεῖ; οὐ
γὰρ αἵρεσίς ἐστιν ἡμῖν τοῦ πράγματος, ἀλλ᾽ ὑπολεί-
πεται τὸ δικαιότατον καὶ ἀναγκαιότατον τῶν ἔργων,
ὃ ὑπερβαίνουσιν ἑκόντες οὗτοι. τί οὖν ἐστι τοῦτο;
ἀμύνεσθαι τὸν εἰς ἡμᾶς ἄρξαντα. πλὴν εἰ τοῦτο λέ-
γουσι νὴ Δί᾽, ὡς, ἂν ἀπέχηται τῆς Ἀττικῆς καὶ τοῦ
Πειραιῶς Φίλιππος, οὔτ᾽ ἀδικεῖ τὴν πόλιν, οὔτε ποιεῖ
8 πόλεμον. εἰ δ᾽ ἐκ τούτων τὰ δίκαια τίθενται καὶ τὴν
εἰρήνην ταύτην ὁρίζονται, ὅτι μὲν δήπουθεν οὔθ᾽ ὅσι᾽ 92
οὔτ᾽ ἀνεκτὰ λέγουσιν οὔθ᾽ ὑμῖν ἀσφαλῆ, δῆλόν ἐστιν
ἅπασιν, οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐναντία συμβαίνει ταῖς κατηγο-
ρίαις, ἃς Διοπείθους κατηγοροῦσι, καὶ αὐτὰ ταῦτα
λέγειν αὐτούς. τί γὰρ δήποτε τῷ μὲν Φιλίππῳ πάντα
τἄλλα ποιεῖν ἐξουσίαν δώσομεν, ἂν τῆς Ἀττικῆς ἀπέ-
χηται, τῷ Διοπείθει δ᾽ οὐδὲ βοηθεῖν τοῖς Θρᾳξὶν ἐξέ-
9 σται, ἢ πόλεμον ποιεῖν αὐτὸν φήσομεν; ἀλλὰ νὴ Δία,
ταῦτα μὲν ἐξελέγχονται, δεινὰ ποιοῦσι δ᾽ οἱ ξένοι περι-
κόπτοντες τὰ ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ Διοπείθης ἀδικεῖ
κατάγων τὰ πλοῖα, καὶ δεῖ μὴ ᾽πιτρέπειν αὐτῷ. ἔστω,
γιγνέσθω ταῦτ᾽, οὐδὲν ἀντιλέγω. οἶμαι μέντοι δεῖν,
εἴπερ ὡς ἀληθῶς ἐπὶ πᾶσι δικαίοις ταῦτα συμβου-

10 λεύουσιν, ὥσπερ τὴν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει δύναμιν
καταλῦσαι ζητοῦσι, τὸν ἐφεστηκότα καὶ πορίζοντα χρή-
ματα ταύτῃ διαβάλλοντες ἐν ὑμῖν, οὕτω τὴν Φιλίππου
δύναμιν δεῖξαι διαλυθησομένην, ἂν ὑμεῖς ταῦτα πει-
σθῆτε. εἰ δὲ μή, σκοπεῖθ' ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν,
ἢ καθιστᾶσι τὴν πόλιν εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον δι' οὗ τὰ
11 πράγμαθ' ἅπαντ' ἀπολώλεκεν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ'
ὅτι οὐδενὶ τῶν πάντων πλέον κεκράτηκε Φίλιππος, ἢ
τῷ πρότερος πρὸς τοῖς πράγμασι γίγνεσθαι. ὁ μὲν
γὰρ ἔχων δύναμιν συνεστηκυῖαν ἀεὶ περὶ αὐτὸν καὶ
προειδὼς ἃ βούλεται πρᾶξαι, ἐξαίφνης ἐφ' οὓς ἂν αὐτῷ
δόξῃ πάρεστιν· ἡμεῖς δ' ἐπειδὰν πυθώμεθά τι γιγνό-
μενον, τηνικαῦτα θορυβούμεθα καὶ παρασκευαζόμεθα.
12 εἶτ' οἶμαι συμβαίνει, τῷ μὲν ἐφ' ἂν ἔλθῃ, ταῦτ' ἔχειν
κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν, ἡμῖν δ' ὑστερίζειν, καὶ ὅσ' ἂν 93
δαπανήσωμεν, ἅπαντα μάτην ἀνηλωκέναι, καὶ τὴν μὲν
ἔχθραν καὶ τὸ βούλεσθαι κωλύειν ἐνδεδεῖχθαι, ὑστερί-
ζοντας δὲ τῶν ἔργων αἰσχύνην προσοφλισκάνειν.

13 Μὴ τοίνυν ἀγνοεῖτ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι καὶ
νῦν τἄλλα μέν ἐστι λόγοι ταῦτα καὶ προφάσεις,
πράττεται δὲ τοῦτο καὶ κατασκευάζεται, ὅπως ὑμῶν
μὲν οἴκοι μενόντων, ἔξω δὲ μηδεμιᾶς οὔσης τῇ πόλει
δυνάμεως, μετὰ πλείστης ἡσυχίας ἅπανθ' ὅσα βού-
λεται Φίλιππος διοικήσεται. θεωρεῖτε γὰρ τὸ παρὸν
14 πρῶτον, ὃ γίγνεται. νυνὶ δύναμιν μεγάλην ἐκεῖνος
ἔχων ἐν Θρᾴκῃ διατρίβει, καὶ μεταπέμπεται πολλήν,
ὥς φασιν οἱ παρόντες ἐκ Μακεδονίας καὶ Θετταλίας.
ἐὰν οὖν περιμείνας τοὺς ἐτησίας ἐπὶ Βυζάντιον ἐλθὼν
πολιορκῇ, πρῶτον μὲν οἴεσθε τοὺς Βυζαντίους μενεῖν
ἐπὶ τῆς ἀνοίας τῆς αὐτῆς ὥσπερ νῦν, καὶ οὔτε παρα-
15 καλεῖν ὑμᾶς οὔτε βοηθεῖν αὐτοῖς ἀξιώσειν; ἐγὼ μὲν

οὐκ οἴομαι, ἀλλὰ καὶ εἴ τισι μᾶλλον ἀπιστοῦσιν ἢ
ἡμῖν, καὶ τούτους εἰσφρήσεσθαι μᾶλλον, ἢ 'κείνῳ παρα-
δώσειν τὴν πόλιν, ἄν περ μὴ φθάσῃ λαβὼν αὐτούς.
οὐκοῦν ἡμῶν μὲν μὴ δυναμένων ἐνθένδ' ἀναπλεῦσαι,
ἐκεῖ δὲ μηδεμιᾶς ὑπαρχούσης ἑτοίμου βοηθείας, οὐδὲν
16 αὐτοὺς ἀπολωλέναι κωλύσει. νὴ Δία, κακοδαιμονῶσι
γὰρ ἄνθρωποι καὶ ὑπερβάλλουσιν ἀνοίᾳ. πάνυ γε,
ἀλλ' ὅμως [αὐτοὺς] δεῖ σῶς εἶναι· συμφέρει γὰρ τῇ
πόλει. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε δῆλόν ἐστιν ἡμῖν, ὡς
ἐπὶ Χερρόνησον οὐχ ἥξει· ἀλλ' εἴγ' ἐκ τῆς ἐπιστολῆς
δεῖ σκοπεῖν ἧς ἔπεμψε πρὸς ὑμᾶς, ἀμυνεῖσθαί φησι
17 τοὺς ἐν Χερρονήσῳ. ἂν μὲν τοίνυν ᾖ τὸ συνεστηκὸς
στράτευμα, καὶ τῇ χώρᾳ βοηθῆσαι δυνήσεται καὶ τῶν 94
ἐκείνου τι κακῶς ποιῆσαι· εἰ δ' ἅπαξ διαλυθήσεται, τί
ποιήσομεν, ἂν ἐπὶ Χερρόνησον ἴῃ; κρινοῦμεν Διο-
πείθη νὴ Δία. καὶ τί τὰ πράγματ' ἔσται βελτίω; ἀλλ'
ἐνθένδ' ἂν βοηθήσαιμεν αὐτοί. ἂν δ' ὑπὸ τῶν πνευ-
μάτων μὴ δυνώμεθα; ἀλλὰ μὰ Δί' οὐχ ἥξει. καὶ τίς
18 ἐγγυητής ἐστι τούτου; ἆρ' ὁρᾶτε καὶ λογίζεσθ' ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι τὴν ἐπιοῦσαν ὥραν τοῦ ἔτους, εἰς ἣν
ἔρημόν τινες οἴονται δεῖν τὸν Ἑλλήσποντον ὑμῶν
ποιῆσαι καὶ παραδοῦναι Φιλίππῳ; τί δ', ἂν ἀπελθὼν
ἐκ Θρᾴκης καὶ μηδὲ προσελθὼν Χερρονήσῳ μηδὲ Βυ-
ζαντίῳ (καὶ γὰρ ταῦτα λογίζεσθε) ἐπὶ Χαλκίδα καὶ
Μέγαρ' ἥκῃ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἐπ' Ὠρεὸν πρώην,
πότερον κρεῖττον ἐνθάδ' αὐτὸν ἀμύνεσθαι καὶ προσ-
ελθεῖν τὸν πόλεμον πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἐᾶσαι, ἢ κατα-
σκευάζειν ἐκεῖ τιν' ἀσχολίαν αὐτῷ; ἐγὼ μὲν οἴομαι τοῦτο.
19 Ταῦτα τοίνυν ἅπαντας εἰδότας καὶ λογιζομένους
χρή, οὐ μὰ Δί' οὐχ ἣν Διοπείθης πειρᾶται τῇ πόλει
δύναμιν παρασκευάζειν, ταύτην βασκαίνειν καὶ διαλῦσαι

*πειρᾶσθαι, ἀλλ' ἑτέραν αὐτοὺς προσπαρασκευάζειν, καὶ
συνευποροῦντας ἐκείνῳ χρημάτων, καὶ τἄλλ' οἰκείως
20 συναγωνιζομένους. εἰ γάρ τις ἔροιτο Φίλιππον, εἰπέ
μοι, πότερ' ἂν βούλοιο τούτους τοὺς στρατιώτας οὓς
Διοπείθης νῦν ἔχει, τοὺς ὁποιουστινασοῦν (οὐδὲν γὰρ
ἀντιλέγω) εὐθενεῖν καὶ παρ' Ἀθηναίοις εὐδοξεῖν καὶ
πλείους γίγνεσθαι τῆς πόλεως συναγωνιζομένης, ἢ
διαβαλλόντων τινῶν καὶ κατηγορούντων διασπασθῆναι
καὶ διαφθαρῆναι; ταῦτ' ἂν οἶμαι φήσειεν. εἶθ' ἃ Φί-
λιππος ἂν εὔξαιτο τοῖς θεοῖς, ταῦθ' ἡμῶν ἐνθάδε 95
πράττουσίν τινες; εἶτ' ἔτι ζητεῖτε πόθεν τὰ τῆς πό-
λεως ἀπόλωλεν ἅπαντα;*

21 *Βούλομαι τοίνυν [ὑμᾶς] μετὰ παρρησίας ἐξετάσαι
τὰ παρόντα πράγματα τῇ πόλει, καὶ σκέψασθαι τί
ποιοῦμεν αὐτοὶ νῦν καὶ ὅπως χρώμεθ' αὐτοῖς. ἡμεῖς
οὔτε χρήματ' εἰσφέρειν βουλόμεθα, οὔτ' αὐτοὶ στρα-
τεύεσθαι, οὔτε τῶν κοινῶν ἀπέχεσθαι δυνάμεθα, οὔτε
22 τὰς συντάξεις Διοπείθει δίδομεν, οὔθ' ὅσ' ἂν αὐτὸς
αὑτῷ πορίσηται ἐπαινοῦμεν, ἀλλὰ βασκαίνομεν καὶ
σκοποῦμεν πόθεν καὶ τί μέλλει ποιεῖν καὶ πάντα τὰ
τοιαυτί, οὔτ' ἐπειδήπερ οὕτως ἔχομεν, τὰ ἡμέτερ' αὐτῶν
πράττειν ἐθέλομεν, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς λόγοις τοὺς τῆς
πόλεως λέγοντας ἄξι' ἐπαινοῦμεν, ἐν δὲ τοῖς ἔργοις
23 τοῖς ἐναντιουμένοις τούτοις συναγωνιζόμεθα. ὑμεῖς
μὲν τοίνυν εἰώθαθ' ἑκάστοτε τὸν παριόντ' ἐρωτᾶν,
τί οὖν χρὴ ποιεῖν; ἐγὼ δ' ὑμᾶς ἐρήσομαι, τί οὖν
χρὴ λέγειν; εἰ γὰρ μήτ' εἰσοίσετε, μήτ' αὐτοὶ στρα-
τεύσεσθε, μήτε τῶν κοινῶν ἀφέξεσθε, μήτε τὰς συν-
τάξεις δώσετε, μήτε ὅσ' ἂν αὐτὸς αὑτῷ πορίσηται
ἐάσετε, μήτε τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν πράττειν ἐθελήσετε,
οὐκ ἔχω τί λέγω. οἱ γὰρ ἤδη τοσαύτην ἐξουσίαν τοῖς*

αἰτιᾶσθαι καὶ διαβάλλειν βουλομένοις διδόντες, ὥστε
καὶ περὶ ὧν φασι μέλλειν αὐτὸν ποιεῖν, καὶ περὶ τού-
των προκατηγορούντων ἀκροᾶσθαι, — τί ἄν τις λέγοι;
24 *Ὅ τι τοίνυν δύναται ταῦτα ποιεῖν, ἐνίους μαθεῖν*
ὑμῶν δέον, λέξω μετὰ παρρησίας· καὶ γὰρ οὐδ' ἂν
ἄλλως δυναίμην. πάντες ὅσοι ποτ' ἐκπεπλεύκασι παρ'
ὑμῶν στρατηγοί, ἢ 'γὼ πάσχειν ὁτιοῦν τιμῶμαι, καὶ 96
παρὰ Χίων καὶ παρ' Ἐρυθραίων καὶ παρ' ὧν ἂν ἕκα-
στοι δύνωνται, τούτων τῶν τὴν Ἀσίαν οἰκούντων
25 *λέγω, χρήματα λαμβάνουσιν. λαμβάνουσι δ' οἱ μὲν*
ἔχοντες μίαν ἢ δύο ναῦς ἐλάττονα, οἱ δὲ μείζω δύνα-
μιν πλείονα. καὶ διδόασιν οἱ διδόντες οὔτε τὰ μίκρ'
οὔτε τὰ πόλλ' ἀντ' οὐδενός (οὐ γὰρ οὕτω μαίνονται),
ἀλλ' ὠνούμενοι μὴ ἀδικεῖσθαι τοὺς παρ' αὐτῶν ἐκ-
πλέοντας ἐμπόρους, μὴ συλᾶσθαι, παραπέμπεσθαι τὰ
πλοῖα τὰ αὐτῶν, τὰ τοιαῦτα· φασὶ δ' εὐνοίας διδόναι,
26 *καὶ τοῦτο τοὔνομ' ἔχει τὰ λήμματα ταῦτα. καὶ δὴ καὶ*
νῦν τῷ Διοπείθει στράτευμ' ἔχοντι σαφῶς ἐστι τοῦτο
δῆλον ὅτι δώσουσι χρήματα πάντες οὗτοι· πόθεν γὰρ
οἴεσθ' ἄλλοθεν τὸν μήτε λαβόντα παρ' ὑμῶν μηδὲν
μήτ' αὐτὸν ἔχονθ' ὁπόθεν μισθοδοτήσει, στρατιώτας
τρέφειν; ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλ' ἀφ'
ὧν ἀγείρει καὶ προσαιτεῖ καὶ δανείζεται, ἀπὸ τούτων
27 *διάγει. οὐδὲν οὖν ἄλλο ποιοῦσιν οἱ κατηγοροῦντες ἐν*
ὑμῖν, ἢ προλέγουσιν ἅπασι μηδ' ὁτιοῦν ἐκείνῳ διδόναι,
ὡς καὶ τοῦ μελλῆσαι δώσοντι δίκην, μή τι ποιήσαντί
γ' ἢ καταπραξαμένῳ. τοῦτ' εἰσὶν οἱ λόγοι· „μέλλει
πολιορκεῖν τοὺς Ἕλληνας, ἐκδίδωσι·“ μέλει γάρ τινι
[τούτων] τῶν τὴν Ἀσίαν οἰκούντων Ἑλλήνων; ἀμείνους
28 *μένταν εἶεν τῶν ἄλλων ἢ τῆς πατρίδος κήδεσθαι. καὶ*
τό γ' εἰς τὸν Ἑλλήσποντον εἰσπέμπειν ἕτερον στρα-

τηγὸν τοῦτ᾽ ἔστιν. εἰ γὰρ δεινὰ ποιεῖ Διοπείθης καὶ
κατάγει τὰ πλοῖα, μικρὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μικρὸν
πινάκιον ταῦτα πάντ᾽ ἐπισχεῖν δύναιτ᾽ ἄν, καὶ λέγου- 97
σιν οἱ νόμοι ταῦτα, τοὺς ἀδικοῦντας εἰσαγγέλλειν, οὐ
μὰ Δί᾽ οὐ δαπάναις καὶ τριήρεσιν τοσαύταις ἡμᾶς
αὐτοὺς φυλάττειν, ἐπεὶ τοῦτό γ᾽ ἐστὶν ὑπερβολὴ μανίας·
29 *ἀλλ᾽ ἐπὶ μὲν τοὺς ἐχθρούς, οὓς οὐκ ἔστιν λαβεῖν ὑπὸ*
τοῖς νόμοις, καὶ στρατιώτας τρέφειν καὶ τριήρεις ἐκ-
πέμπειν καὶ χρήματ᾽ εἰσφέρειν δεῖ καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν,
ἐπὶ δ᾽ ἡμᾶς αὐτοὺς ψήφισμ᾽ εἰσαγγελία πάραλος ταῦτ᾽
ἐστίν. ταῦτ᾽ ἦν εὖ φρονούντων ἀνθρώπων, ἐπηρεαζόν-
των δὲ καὶ διαφθειρόντων τὰ πράγμαθ᾽ ἃ νῦν οὗτοι
30 *ποιοῦσιν. καὶ τὸ μὲν τούτων τινὰς εἶναι τοιούτους,*
δεινὸν ὂν οὐ δεινόν ἐστιν· ἀλλ᾽ ὑμεῖς οἱ καθήμενοι
οὕτως ἤδη διάκεισθε, ὥστ᾽, ἂν μέν τις εἴπῃ παρελθὼν
ὅτι Διοπείθης ἐστὶ τῶν κακῶν αἴτιος, ἢ Χάρης ἢ
Ἀριστοφῶν ἢ ὃν ἂν τῶν πολιτῶν εἴποι τις, εὐθέως
31 *φατὲ καὶ θορυβεῖθ᾽ ὡς ὀρθῶς λέγει· ἂν δὲ παρελθὼν*
λέγῃ τις τἀληθῆ, ὅτι „ληρεῖτ᾽, Ἀθηναῖοι· πάντων τῶν
κακῶν καὶ τῶν πραγμάτων τούτων Φίλιππός ἐστ᾽ αἴτιος·
εἰ γὰρ ἐκεῖνος ἦγεν ἡσυχίαν, οὐδὲν ἂν ἦν πρᾶγμα τῇ
πόλει,“ ὡς μὲν οὐκ ἀληθῆ ταῦτ᾽ ἐστὶν οὐχ ἕξετ᾽ ἀντι-
λέγειν, ἄχθεσθαι δ᾽ ἄν μοι δοκεῖτε καὶ ὥσπερ ἀπολ-
32 *λύναι τι νομίζειν. αἴτιον δὲ τούτων (καί μοι πρὸς*
θεῶν, ὅταν εἵνεκα τοῦ βελτίστου λέγω, ἔστω παρρησία)·
παρεσκευάκασιν ὑμᾶς τῶν πολιτευομένων ἔνιοι, ἐν μὲν
ταῖς ἐκκλησίαις φοβεροὺς καὶ χαλεπούς, ἐν δὲ ταῖς
παρασκευαῖς ταῖς τοῦ πολέμου ῥᾳθύμους καὶ εὐκατα-
φρονήτους. ἂν μὲν οὖν τὸν αἴτιον εἴπῃ τις, ὃν ἴσθ᾽
ὅτι λήψεσθε παρ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς, φατὲ καὶ βούλεσθε· ἂν
δὲ τοιοῦτον λέγῃ τις, ὃν κρατήσαντας τοῖς ὅπλοις, 98

ἄλλως δ' οὐκ ἔστιν κολάσαι, οὐκ ἔχετ' οἶμαι τί ποιή-
33 *σετε, ἐξελεγχόμενοι δ' ἄχθεσθε. ἐχρῆν γὰρ ὦ ἄνδρες*
'Αθηναῖοι τοὐναντίον ἢ νῦν ἅπαντας τοὺς πολιτευο-
μένους, ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις πράους καὶ φιλανθρώ-
πους ὑμᾶς ἐθίζειν εἶναι (πρὸς γὰρ ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ
τοὺς συμμάχους ἐν ταύταις ἐστὶν τὰ δίκαια), ἐν δὲ
ταῖς παρασκευαῖς ταῖς τοῦ πολέμου φοβεροὺς καὶ χαλε-
ποὺς ἐπιδεικνύναι· πρὸς γὰρ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς
34 *ἀντιπάλους ἐκείναις ἐσθ' ἀγών. νῦν δὲ δημαγωγοῦντες*
ὑμᾶς καὶ χαριζόμενοι καθ' ὑπερβολήν, οὕτω διατεθεί-
κασιν, ὥστ' ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις τρυφᾶν καὶ κολα-
κεύεσθαι πάντα πρὸς ἡδονὴν ἀκούοντας, ἐν δὲ τοῖς
πράγμασι καὶ τοῖς γιγνομένοις περὶ τῶν ἐσχάτων ἤδη
κινδυνεύειν. φέρε γὰρ πρὸς Διός, εἰ λόγον ὑμᾶς
ἀπαιτήσειαν οἱ Ἕλληνες ὧν νυνὶ παρείκατε καιρῶν
35 *διὰ ῥαθυμίαν, καὶ ἔροινθ' ὑμᾶς, „ἄνδρες 'Αθηναῖοι,*
πέμπεθ' ὡς ἡμᾶς ἑκάστοτε πρέσβεις, καὶ λέγεθ' ὡς
ἐπιβουλεύει Φίλιππος ἡμῖν καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι, καὶ
ὡς φυλάττεσθαι δεῖ τὸν ἄνθρωπον, καὶ πάντα τὰ
τοιαυτί,“ ἀνάγκη φάσκειν καὶ ὁμολογεῖν· ποιοῦμεν
γὰρ ταῦτα. „εἶτ', ὦ πάντων ἀνθρώπων φαυλότατοι,
δέκα μῆνας [ἀπογενομένου] τἀνθρώπου καὶ νόσῳ καὶ
χειμῶνι καὶ πολέμοις ἀποληφθέντος, ὥστε μὴ ἂν δύνα-
36 *σθαι ἐπανελθεῖν οἴκαδε, οὔτε τὴν Εὔβοιαν ἠλευθερώ-*
σατε, οὔτε τῶν ὑμετέρων αὐτῶν οὐδὲν ἐκομίσασθε;
ἀλλ' ἐκεῖνος μέν, ὑμῶν οἴκοι μενόντων, σχολὴν ἀγόν-
των, ὑγιαινόντων, (εἰ δὴ τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας,
ὑγιαίνειν φήσαιμεν) δύ' ἐν Εὐβοίᾳ κατέστησε τυράν- 99
νους, τὸν μὲν ἀπαντικρὺ τῆς 'Αττικῆς ἐπιτειχίσας, τὸν
37 *δ' ἐπὶ Σκίαθον, ὑμεῖς δ' οὐδὲ ταῦτ' ἀπελύσασθε, εἰ*
μηδὲν ἄλλ' ἐβούλεσθε, ἀλλ' εἰάκατε; ἀφέστατε δῆλον

ὅτι αὐτῷ, καὶ φανερὸν πεποιήκατε, ὅτι οὐδ' ἂν δεκάκις
ἀποθάνῃ, οὐδὲν μᾶλλον κινήσεσθε. τί οὖν πρεσβεύ-
εσθε καὶ κατηγορεῖτε καὶ πράγμαθ' ἡμῖν παρέχετε;"
ἂν ταῦτα λέγωσι, τί ἐροῦμεν ἢ τί φήσομεν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ.
38 Εἰσὶ τοίνυν τινές, οἳ τότ' ἐξελέγχειν τὸν παριόντ'
οἴονται, ἐπειδὰν ἐρωτήσωσι „τί οὖν χρὴ ποιεῖν;" οἷς
ἐγὼ τὸ μὲν δικαιότατον καὶ ἀληθέστατον τοῦτ' ἀπο-
κρινοῦμαι, ταῦτα μὴ ποιεῖν ἃ νῦν ποιεῖτε, οὐ μὴν
ἀλλὰ καὶ καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἐρῶ. καὶ ὅπως, ὥσπερ
39 ἐρωτῶσι προθύμως, οὕτω καὶ ποιεῖν ἐθελήσουσιν. πρῶ-
τον μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτο παρ' ὑμῖν αὐτοῖς
βεβαίως γνῶναι, ὅτι τῇ πόλει Φίλιππος πολεμεῖ καὶ
τὴν εἰρήνην λέλυκεν (καὶ παύσασθε περὶ τούτου κατη-
γοροῦντες ἀλλήλων) καὶ κακόνους μέν ἐστι καὶ ἐχθρὸς
40 ὅλῃ τῇ πόλει καὶ τῷ τῆς πόλεως ἐδάφει, προσθήσω δὲ
καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ τοῖς μάλιστ'
οἰομένοις αὐτῷ χαρίζεσθαι (εἰ δὲ μή, σκεψάσθων Εὐ-
θυκράτη καὶ Λασθένη τοὺς Ὀλυνθίους, οἳ δοκοῦντες
οἰκειότατ' αὐτῷ διακεῖσθαι, ἐπειδὴ τὴν πόλιν προὔ-
δοσαν, πάντων κάκιστ' ἀπολώλασιν), οὐδενὶ μέντοι
μᾶλλον ἢ τῇ πολιτείᾳ πολεμεῖ, οὐδ' ἐπιβουλεύει καὶ
σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲ ἓν τῶν πάντων, ἢ πῶς ταύτην
41 καταλύσει. καὶ τοῦτ' εἰκότως τρόπον τινὰ πράττει·
οἶδεν γὰρ ἀκριβῶς ὅτι, οὐδ' ἂν πάντων τῶν ἄλλων
γένηται κύριος, οὐδὲν ἔστ' αὐτῷ βεβαίως ἔχειν, ἕως ἂν 100
ὑμεῖς δημοκρατῆσθε, ἀλλ' ἄν ποτε συμβῇ τι πταῖσμα,
(πολλὰ δ' ἂν γένοιτ' ἀνθρώπῳ), ἥξει πάντα τὰ συμ-
42 βεβιασμένα καὶ καταφεύξεται πρὸς ὑμᾶς· ἐστὲ γὰρ
ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ πλεονεκτῆσαι καὶ κατασχεῖν ἀρχὴν εὖ
πεφυκότες, ἀλλ' ἕτερον λαβεῖν κωλῦσαι καὶ ἔχοντ'

ἀφελέσθαι, καὶ ὅλως ἐνοχλῆσαι τοῖς ἄρχειν βουλο-
μένοις καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἐξελέσθαι
[ἕτοιμοι]. οὔκουν βούλεται τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς τὴν
παρ' ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐφεδρεύειν, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ,
43 οὐ κακῶς οὐδ' ἀργῶς ταῦτα λογιζόμενος. πρῶτον μὲν
δὴ τοῦτο δεῖ, ἐχθρὸν ὑπειληφέναι τῆς πολιτείας καὶ
τῆς δημοκρατίας ἀδιάλλακτον ἐκεῖνον· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο
πεισθήσεσθε ταῖς ψυχαῖς, οὐκ ἐθελήσεθ' ὑπὲρ τῶν
πραγμάτων σπουδάζειν· δεύτερον δ' εἰδέναι σαφῶς,
ὅτι πάνθ' ὅσα πραγματεύεται καὶ κατασκευάζεται νῦν,
ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν παρασκευάζεται, καὶ ὅπου τις
44 ἐκεῖνον ἀμύνεται, ἐνταῦθ' ὑπὲρ ἡμῶν ἀμυνεῖται. οὐ
γὰρ οὕτω γ' εὐήθης οὐδείς, ὥσθ' ὑπολαμβάνειν τὸν
Φίλιππον, τῶν μὲν ἐν Θρᾴκῃ κακῶν (τί γὰρ ἄλλο
τις εἴπῃ Δρογγίλον καὶ Καβύλην καὶ Μάστειραν καὶ
ἃ νῦν ἐξαιρεῖ [καὶ κατασκευάζεται];) τούτων μὲν ἐπι-
θυμεῖν καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν καὶ πόνους καὶ
45 χειμῶνας καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους ὑπομένειν, τῶν
δ' Ἀθηναίων λιμένων καὶ νεωρίων καὶ τριήρων καὶ
τῶν ἔργων τῶν ἀργυρείων καὶ τοσούτων προσόδων οὐκ
ἐπιθυμεῖν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑμᾶς ἐάσειν ἔχειν, ὑπὲρ δὲ
τῶν μελινῶν καὶ τῶν ὀλυρῶν τῶν ἐν τοῖς Θρᾳκίοις 101
σιροῖς ἐν τῷ βαράθρῳ χειμάζειν. οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλὰ
κἀκεῖν' ὑπὲρ τοῦ τούτων γενέσθαι κύριος καὶ τἄλλα
46 πάντα πραγματεύεται. τί οὖν εὖ φρονούντων ἐστίν;
εἰδότας ταῦτα καὶ ἐγνωκότας, τὴν μὲν ὑπερβάλλουσαν
καὶ ἀνείκαστον [ταύτην] ῥᾳθυμίαν ἀποθέσθαι, χρήματα
δ' εἰσφέρειν καὶ τοὺς συμμάχους ἀξιοῦν, καὶ ὅπως
τὸ συνεστηκὸς τοῦτο συμμενεῖ στράτευμ' ὁρᾶν καὶ
πράττειν, ἵν' ὥσπερ ἐκεῖνος ἕτοιμον ἔχει δύναμιν τὴν
ἀδικήσουσαν καὶ καταδουλωσομένην ἅπαντας τοὺς Ἑλ-

ληνας, οὕτω τὴν σώσουσαν ὑμεῖς καὶ βοηθήσουσαν
47 *ἅπασιν ἕτοιμον ἔχητε. οὐ γάρ ἐστι βοηθείαις χρω-*
μένους οὐδέποτ' οὐδὲν τῶν δεόντων πρᾶξαι, ἀλλὰ κατα-
σκευάσαντας δεῖ δύναμιν, καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαντας
καὶ ταμίας καὶ δημοσίους, καὶ ὅπως ἔνι τὴν τῶν χρη-
μάτων φυλακὴν ἀκριβεστάτην γενέσθαι, οὕτω ποιήσαν-
τας, τὸν μὲν τῶν χρημάτων λόγον παρὰ τούτων λαμ-
βάνειν, τὸν δὲ τῶν ἔργων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ. κἂν
οὕτω ποιήσητε καὶ τόθ' ἕλησθ' ὡς ἀληθῶς ἄγειν εἰρή-
νην δικαίαν, μένειν ἐπὶ τῆς αὑτοῦ Φίλιππον ἀναγκά-
σετε, οὗ μεῖζον οὐδὲν ἂν γένοιτ' ἀγαθόν, ἢ πολεμήσετ'
ἐξ ἴσου.

48 *Εἰ δέ τῳ δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης πολλῆς καὶ*
πόνων [πολλῶν] καὶ πραγματείας [εἶναι], καὶ μάλ'
ὀρθῶς δοκεῖ· ἀλλ' ἐὰν λογίσηται τὰ τῇ πόλει μετὰ
ταῦτα γενησόμενα, ἂν ταῦτα μὴ θέλῃ, εὑρήσει λυσιτε-
49 *λοῦν τὸ ἑκόντας ποιεῖν τὰ δέοντα. εἰ μὲν γάρ ἐστί τις*
ἐγγυητής — θεῶν, οὐ γὰρ ἀνθρώπων γ' οὐδεὶς ἂν
γένοιτ' ἀξιόχρεως τηλικούτου πράγματος — ὡς, ἂν
ἄγηθ' ἡσυχίαν καὶ ἅπαντα πρόησθε, οὐκ ἐπ' αὐτοὺς
ὑμᾶς τελευτῶν ἐκεῖνος ἥξει, αἰσχρὸν μὲν νὴ τὸν Δία καὶ 102
πάντας θεοὺς καὶ ἀνάξιον ὑμῶν καὶ τῶν ὑπαρχόντων τῇ
πόλει καὶ πεπραγμένων τοῖς προγόνοις, τῆς ἰδίας [ἕνεκα]
ῥᾳθυμίας τοὺς ἄλλους πάντας Ἕλληνας εἰς δουλείαν
προέσθαι, καὶ τεθνάναι μᾶλλον ἂν ἢ ταῦτ' εἰρηκέναι
βουλοίμην· οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις ἄλλος λέγει καὶ ὑμᾶς
50 *πείθει, ἔστω, μὴ ἀμύνεσθ', ἅπαντα πρόεσθε. εἰ δὲ μήτε*
τοῦτο δοκεῖ, τοὐναντίον τε προΐσμεν ἅπαντες ὅτι, ὅσῳ
ἂν πλειόνων ἐάσωμεν ἐκεῖνον γενέσθαι κύριον, τοσούτῳ
χαλεπωτέρῳ καὶ ἰσχυροτέρῳ χρησόμεθ' ἐχθρῷ, ποῖ
ἀναδυόμεθ'; ἢ τί μέλλομεν; ἢ πότ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι

51 τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελήσομεν; ὅταν νὴ Δί' ἀναγκαῖον
ᾖ. ἀλλ' ἣν μὲν ἄν τις ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀνάγκην
εἴποι, οὐ μόνον ἤδη πάρεστιν, ἀλλὰ καὶ πάλαι παρε-
λήλυθε, τὴν δὲ τῶν δούλων ἀπεύχεσθαι δήπου μὴ
γενέσθαι δεῖ. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ἐστὶν ἐλευθέρῳ μὲν
[ἀνθρώπῳ μεγίστη] ἀνάγκη ἡ ὑπὲρ τῶν γιγνομένων
αἰσχύνη, καὶ μείζω ταύτης οὐκ οἶδ' ἥντιν' ἂν εἴποιμεν·
δούλῳ δὲ πληγαὶ χὠ τοῦ σώματος αἰκισμός, ἃ μήτε
γένοιτ' οὔτε λέγειν ἄξιον.

52 Πάντα τοίνυν τἄλλ' εἰπὼν ἂν ἡδέως, καὶ δείξας
ὃν τρόπον ὑμᾶς ἔνιοι καταπολιτεύονται, τὰ μὲν ἄλλ'
ἐάσω, ἀλλ' ἐπειδάν τι τῶν πρὸς Φίλιππον ἐμπέσῃ,
εὐθὺς ἀναστάς τις λέγει τὸ τὴν εἰρήνην ἄγειν ὡς ἀγαθόν,
καὶ τὸ τρέφειν δύναμιν μεγάλην ὡς χαλεπόν, καὶ „διαρ-
πάζειν τινὲς τὰ χρήματα βούλονται“, καὶ τοιούτους
λόγους, ἐξ ὧν ἀναβάλλουσι μὲν ὑμᾶς, ἡσυχίαν δὲ ποιοῦ-
53 σιν ἐκείνῳ πράττειν ὅ τι βούλεται. ἐκ δὲ τούτων περι-
γίγνεται, ὑμῖν μὲν ἡ σχολὴ καὶ τὸ μηδὲν ἤδη ποιεῖν, 103
ἃ δέδοιχ' ὅπως μήποθ' ἡγήσησθ' ἐπὶ πολλῷ γεγενῆ-
σθαι, τούτοις δ' αἱ χάριτες καὶ ὁ μισθὸς ὁ τούτων.
ἐγὼ δ' οἴομαι, τὴν μὲν εἰρήνην οὐχ ὑμᾶς δεῖν
πείθειν, οἳ πεπεισμένοι κάθησθε, ἀλλὰ τὸν τὰ τοῦ
πολέμου πράττοντα· ἂν γὰρ ἐκεῖνος πεισθῇ, τά γ' ἀφ'
54 υμῶν ὑπάρχει· νομίζειν δ' εἶναι χαλεπά, οὐχ ὅσ' ἂν
εἰς σωτηρίαν δαπανῶμεν, ἀλλ' ἃ πεισόμεθα, ἂν ταῦτα
μὴ θέλωμεν ποιεῖν· καὶ τὸ „διαρπασθήσεται τὰ χρή-
ματα“ τῷ φυλακὴν εἰπεῖν δι' ἧς σωθήσεται κωλύειν,
55 οὐχὶ τῷ τοῦ συμφέροντος ἀφεστάναι. καίτοι ἔγωγ'
ἀγανακτῶ καὶ τοῦτο [ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι], εἰ τὰ μὲν
χρήματα λυπεῖ τινὰς ὑμῶν εἰ διαρπασθήσεται, ἃ καὶ
φυλάττειν καὶ κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας ἐφ' ὑμῖν ἐστι,

*τὴν δ' Ἑλλάδα πᾶσαν οὑτωσὶ Φίλιππος ἐφεξῆς ἁρπά-
ζων, οὐ λυπεῖ, καὶ ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς ἁρπάζων.*
56 *Τί ποτ' οὖν τὸ αἴτιον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ
τὸν μὲν οὕτω φανερῶς [στρατεύοντα,] ἀδικοῦντα, πό-
λεις καταλαμβάνοντα, μηδένα τούτων πώποτ' εἰπεῖν
ὡς πόλεμον ποιεῖ, τοὺς δὲ μὴ 'πιτρέπειν μηδὲ προΐεσθαι
ταῦτα συμβουλεύοντας, τούτους τὸν πόλεμον ποιήσειν*
57 *αἰτιᾶσθαι; ἐγὼ διδάξω· ὅτι τὴν ὀργήν, ἣν εἰκός ἐστι
γενέσθαι παρ' ὑμῶν, ἄν τι λυπῆσθε τῷ πολέμῳ, εἰς
τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν λέγοντας τὰ βέλτιστα τρέψαι βούλον-
ται, ἵνα τούτους κρίνητε, μὴ Φίλιππον ἀμύνησθε, καὶ
κατηγορῶσιν αὐτοί, μὴ δίκην δῶσιν ὧν ποιοῦσι νῦν.
τοῦτ' αὐτοῖς δύναται τὸ λέγειν ὡς ἄρα βούλονται
πόλεμόν τινες ποιῆσαι παρ' ὑμῖν, καὶ περὶ τούτων*
58 *ἡ διαδικασία [αὕτη ἐστίν]. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι οὐ γρά-* 104
*ψαντος Ἀθηναίων οὐδενὸς πόλεμον, πολλὰ Φίλιππος
ἔχει τῶν τῆς πόλεως, καὶ νῦν εἰς Καρδίαν πέπομφε
βοήθειαν. εἰ μέντοι βουλόμεθ' ἡμεῖς μὴ προσποιεῖσθαι
πολεμεῖν αὐτὸν ἡμῖν, ἀνοητότατος πάντων ἂν εἴη τῶν*
59 *ὄντων ἀνθρώπων, εἰ τοῦτ' ἐξελέγχοι. ἀλλ' ἐπειδὰν
ἐπ' αὐτοὺς ἡμᾶς ἴῃ, τί φήσομεν; ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐ
πολεμεῖν, ὥσπερ οὐδ' Ὠρείταις, στρατιωτῶν ὄντων ἐν
τῇ χώρᾳ, οὐδὲ Φεραίοις πρότερον, πρὸς τὰ τείχη προσ-
βάλλων, οὐδ' Ὀλυνθίοις ἐξ ἀρχῆς, ἕως ἐν αὐτῇ τῇ
χώρᾳ τὸ στράτευμα παρῆν ἔχων. ἢ καὶ τότε τοὺς ἀμύ-
νεσθαι κελεύοντας πόλεμον ποιεῖν φήσομεν; οὐκοῦν
ὑπόλοιπον δουλεύειν· οὐ γὰρ ἄλλο γ' οὐδέν ἐστι με-
ταξὺ τοῦ μήτ' ἀμύνεσθαι μήτ' ἄγειν ἡσυχίαν ἐᾶσθαι.*
60 *καὶ μὴν οὐχ ὑπὲρ τῶν ἴσων ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσθ'
ὁ κίνδυνος· οὐ γὰρ ὑφ' αὑτῷ τὴν πόλιν ποιήσασθαι
βούλεται Φίλιππος, ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν. οἶδεν γὰρ ἀκρι-*

βῶς ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὔτ' ἐθελήσετε, οὔτ' ἂν ἐθελήσητ' ἐπιστήσεσθε (ἄρχειν γὰρ εἰώθατε), πράγματα δ' αὐτῷ παρασχεῖν, ἂν καιρὸν λάβητε, πλείω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων δυνήσεσθε.

61 Ὡς οὖν ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων ὄντος τοῦ ἀγῶνος, οὕτω προσήκει γιγνώσκειν, καὶ τοὺς πεπρακότας αὑτοὺς ἐκείνῳ μισεῖν κἀποτυμπανίσαι· οὐ γάρ ἔστιν οὐκ ἔστι τῶν ἔξω τῆς πόλεως ἐχθρῶν· κρατῆσαι, πρὶν ἂν
62 τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κολάσητ' ἐχθρούς. πόθεν οἴεσθε νῦν αὐτὸν ὑβρίζειν ὑμᾶς (οὐδὲν γὰρ ἄλλ' ἔμοιγε δοκεῖ 105
ποιεῖν ἢ τοῦτο) καὶ τοὺς μὲν ἄλλους εὖ ποιοῦντ', εἰ μηδὲν ἄλλ', ἐξαπατᾶν, ὑμῖν δ' ἀπειλεῖν ἤδη; οἷον Θετταλοὺς πολλὰ δοὺς ὑπηγάγετ' εἰς τὴν νῦν παροῦσαν δουλείαν· οὐδ' ἂν εἰπεῖν δύναιτ' οὐδεὶς ὅσα τοὺς ταλαιπώρους Ὀλυνθίους πρότερον δοὺς Ποτείδαιαν ἐξη-
63 πάτησε καὶ πόλλ' ἕτερα· Θηβαίους τὰ νῦν ὑπάγει τὴν Βοιωτίαν αὐτοῖς παραδοὺς καὶ ἀπαλλάξας πολέμου πολλοῦ καὶ χαλεποῦ· ὥστε καρπωσάμενοί τιν' ἕκαστοι τούτων πλεονεξίαν, οἱ μὲν ἤδη πεπόνθασιν, ἃ δὴ πεπόνθασιν, οἱ δ' ὅταν ποτὲ συμβῇ πείσονται. ὑμεῖς δ' ὧν μὲν ἀπεστερεῖσθε, σιωπῶ· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, πόσ' ἐξηπάτησθε, πόσων ἀπεστέ-
64 ρησθε. οὐχὶ Φωκέας, οὐ Πύλας, οὐχὶ τἀπὶ Θρᾴκης, Δορίσκον, Σέρριον, τὸν Κερσοβλέπτην αὐτόν; οὐ νῦν τὴν [πόλιν τὴν] Καρδιανῶν ἔχει καὶ ὁμολογεῖ; τί ποτ' οὖν ἐκείνως τοῖς ἄλλοις καὶ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑμῖν προσφέρεται; ὅτι ἐν μόνῃ τῶν πασῶν πόλεων τῇ ὑμετέρᾳ, ἄδει' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λέγειν δέδοται, καὶ λαβόντα χρήματ' αὐτὸν ἀσφαλές ἐστι λέγειν παρ'
65 ὑμῖν, κἂν ἀφῃρημένοι τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἦτε. οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Ὀλύνθῳ τὰ Φιλίππου, μὴ σὺν εὖ

*πεπονθότων τῶν πολλῶν Ὀλυνθίων τῷ Ποτείδαιαν
καρποῦσθαι· οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Θετταλίᾳ, μὴ
σὺν εὖ πεπονθότος τοῦ πλήθους τοῦ Θετταλῶν τῷ
τοὺς τυράννους ἐκβαλεῖν Φίλιππον αὐτοῖς καὶ τὴν Πυ-
λαίαν ἀποδοῦναι· οὐκ ἦν ἐν Θήβαις ἀσφαλές, πρὶν
66 τὴν Βοιωτίαν ἀπέδωκε καὶ τοὺς Φωκέας ἀνεῖλεν. ἀλλ'* 106
*Ἀθήνησιν, οὐ μόνον Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Καρδιανῶν
χώραν ἀπεστερηκότος Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ κατασκευά-
ζοντος ὑμῖν ἐπιτείχισμα τὴν Εὔβοιαν καὶ νῦν ἐπὶ Βυ-
ζάντιον παριόντος, ἀσφαλές ἐστι λέγειν ὑπὲρ Φιλίππου.
καὶ γάρ τοι τούτων μὲν ἐκ πτωχῶν ἔνιοι ταχὺ πλού-
σιοι γίγνονται, καὶ ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων ἔνδοξοι
καὶ γνώριμοι, ὑμεῖς δὲ τοὐναντίον, ἐκ μὲν ἐνδόξων
ἄδοξοι, ἐκ δ' εὐπόρων ἄποροι· πόλεως γὰρ ἔγωγε πλοῦ-
τον ἡγοῦμαι συμμάχους, πίστιν, εὔνοιαν, ὧν πάντων
67 ἔσθ' ὑμεῖς ἄποροι. ἐκ δὲ τοῦ τούτων ὀλιγώρως ἔχειν
καὶ ἐᾶν [ταῦτα] φέρεσθαι, ὁ μὲν εὐδαίμων καὶ μέγας
καὶ φοβερὸς πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, ὑμεῖς δ'
ἔρημοι καὶ ταπεινοί, τῇ τῶν ὠνίων ἀφθονίᾳ λαμπροί,
τῇ δ' ὧν προσῆκε παρασκευῇ καταγέλαστοι. οὐ τὸν
αὐτὸν δὲ τρόπον περί θ' ὑμῶν καὶ περὶ αὑτῶν ἐνίους
τῶν λεγόντων ὁρῶ βουλευομένους· ὑμᾶς μὲν γὰρ ἡσυ-
χίαν ἄγειν φασὶ δεῖν, κἄν τις ὑμᾶς ἀδικῇ, αὐτοὶ δ'
οὐ δύνανται παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν ἄγειν οὐδενὸς αὐτοὺς
ἀδικοῦντος.*

68 *Εἶτα φησὶν ὃς ἂν τύχῃ παρελθὼν „οὐ γὰρ θέλεις
γράφειν, οὐδὲ κινδυνεύειν, ἀλλ' ἄτολμος εἶ καὶ μαλα-
κός.“ ἐγὼ δὲ θρασὺς μὲν καὶ βδελυρὸς καὶ ἀναιδὴς
οὔτ' εἰμὶ μήτε γενοίμην, ἀνδρειότερον μέντοι πολλῶν
πάνυ τῶν ἰταμῶς πολιτευομένων παρ' ὑμῖν ἐμαυτὸν
69 ἡγοῦμαι. ὅστις μὲν γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παριδὼν*

ἃ συνοίσει τῇ πόλει, κρίνει δημεύει δίδωσι κατηγορεῖ, οὐδεμιᾷ ταῦτ᾽ ἀνδρείᾳ ποιεῖ, ἀλλ᾽ ἔχων ἐνέχυρον τῆς [αὑτοῦ] σωτηρίας τὸ πρὸς χάριν ὑμῖν λέγειν καὶ 107
πολιτεύεσθαι, ἀσφαλῶς θρασύς ἐστιν· ὅστις δ᾽ ὑπὲρ τοῦ βελτίστου πολλὰ τοῖς ὑμετέροις ἐναντιοῦται βουλήμασι, καὶ μηδὲν λέγει πρὸς χάριν, ἀλλὰ τὸ βέλτιστον ἀεί, καὶ τὴν τοιαύτην πολιτείαν προαιρεῖται, ἐν ᾗ πλειόνων ἡ τύχη κυρία γίγνεται, ἢ οἱ λογισμοί, τούτων δ᾽ ἀμφοτέρων ἑαυτὸν ὑπεύθυνον ὑμῖν παρέχει,
70 οὗτός ἐστ᾽ ἀνδρεῖος, καὶ χρήσιμός γε πολίτης ὁ τοιοῦτός ἐστιν, οὐχ οἱ τῆς παρ᾽ ἡμέραν χάριτος τὰ μέγιστα τῆς πόλεως ἀπολωλεκότες, οὓς ἐγὼ τοσούτου δέω ζηλοῦν ἢ νομίζειν ἀξίους πολίτας τῆς πόλεως εἶναι, ὥστ᾽ εἴ τις ἔροιτό μ᾽ „εἰπέ μοι, σὺ δὲ δὴ τί τὴν πόλιν ἡμῖν ἀγαθὸν πεποίηκας;“ ἔχων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ τριηραρχίας εἰπεῖν καὶ χορηγίας καὶ χρημάτων εἰσφο-
71 ρὰς καὶ λύσεις αἰχμαλώτων, καὶ τοιαύτας ἄλλας φιλανθρωπίας, οὐδὲν ἂν τούτων εἴποιμι, ἀλλ᾽ ὅτι τῶν τοιούτων πολιτευμάτων οὐδὲν πολιτεύομαι, ἀλλὰ δυνάμενος ἂν ἴσως, ὥσπερ καὶ ἕτεροι, καὶ κατηγορεῖν καὶ χαρίζεσθαι καὶ δημεύειν καὶ τἄλλ᾽ ἃ ποιοῦσιν οὗτοι ποιεῖν, οὐδ᾽ ἐφ᾽ ἓν τούτων πώποτ᾽ ἐμαυτὸν ἔταξα, οὐδὲ προήχθην οὔθ᾽ ὑπὸ κέρδους οὔθ᾽ ὑπὸ φιλοτιμίας, ἀλλὰ διαμένω λέγων, ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πολλῶν ἐλάττων εἰμὶ παρ᾽ ὑμῖν, ὑμεῖς δ᾽, εἰ πείθοισθέ μοι, μείζους ἂν εἴητε·
72 οὕτω γὰρ ἴσως ἀνεπίφθονον εἰπεῖν. οὐδέ γ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ δικαίου τοῦτ᾽ εἶναι πολίτου, τοιαῦτα πολιτεύμαθ᾽ εὑρίσκειν, ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πρῶτος ὑμῶν ἔσομ᾽ εὐθέως, ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων ὕστατοι· ἀλλὰ συναυξάνεσθαι δεῖ τὴν πόλιν τοῖς τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν πολιτεύμασι, καὶ τὸ βέλτιστον ἀεί, μὴ τὸ ῥᾷστον ἅπαντας λέγειν· ἐπ᾽ 108

ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἡ φύσις αὐτὴ βαδιεῖται, ἐπὶ τοῦτο δὲ τῷ λόγῳ δεῖ προάγεσθαι διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν πολίτην.

73 *Ἤδη τοίνυν τινὸς ἤκουσα καὶ τοιοῦτόν τι λέγοντος, ὡς ἄρ' ἐγὼ λέγω μὲν ἀεὶ τὰ βέλτιστα, ἔστιν δ' οὐδὲν ἀλλ' ἢ λόγοι τὰ παρ' ἐμοῦ, δεῖ δ' ἔργων τῇ πόλει καὶ πράξεώς τινος. ἐγὼ δ' ὡς ἔχω περὶ τούτων, λέξω πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. οὐδ' εἶναι νομίζω τοῦ συμβουλεύοντος ὑμῖν ἔργον οὐδὲν πλὴν εἰπεῖν τὰ βέλτιστα. καὶ τοῦθ' ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ῥαδίως*
74 *οἶμαι δείξειν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι Τιμόθεός ποτ' ἐκεῖνος ἐν ὑμῖν ἐδημηγόρησεν, ὡς δεῖ βοηθεῖν καὶ τοὺς Εὐβοέας σῴζειν, ὅτε Θηβαῖοι κατεδουλοῦντ' αὐτούς, καὶ λέγων εἶπεν οὕτω πως· „εἰπέ μοι, βουλεύεσθ'" ἔφη „Θηβαίους ἔχοντες ἐν νήσῳ, τί χρήσεσθε καὶ τί δεῖ ποιεῖν; οὐκ ἐμπλήσετε τὴν θάλατταν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τριήρων; οὐκ ἀναστάντες ἤδη πορεύ-*
75 *σεσθ' εἰς τὸν Πειραιᾶ; οὐ καθέλξετε τὰς ναῦς;" οὐκοῦν εἶπε μὲν ταῦθ' ὁ Τιμόθεος, ἐποιήσατε δ' ὑμεῖς· ἐκ δὲ τούτων ἀμφοτέρων τὸ πρᾶγμ' ἐπράχθη. εἰ δ' ὁ μὲν εἶπεν ὡς οἷόν τε τἄριστα, ὥσπερ εἶπεν, ὑμεῖς δ' ἀπερραθυμήσατε καὶ μηδὲν ὑπηκούσατε, ἆρ' ἂν ἦν γεγονός τι τῶν τότε συμβάντων τῇ πόλει; οὐχ οἷόν τε. οὕτω τοίνυν καὶ περὶ ὧν ἂν ἐγὼ λέγω καὶ περὶ ὧν ἂν ὁ δεῖν' εἴπῃ, τὰ μὲν ἔργα παρ' ὑμῶν αὐτῶν ζητεῖτε, ἃ δὲ βέλτιστ' ἢ μὴ [λέγειν] παρὰ τοῦ παριόντος.*

76 *Ἐν κεφαλαίῳ δ' ἃ λέγω φράσας καταβῆναι βούλομαι. χρήματ' εἰσφέρειν φημὶ δεῖν· τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν συνέχειν, ἐπανορθοῦντας εἴ τι δοκεῖ μὴ καλῶς* 109
ἔχειν, μὴ οἷς ἄν τις αἰτιάσηται τὸ ὅλον καταλύοντας· πρέσβεις ἐκπέμπειν πανταχοῖ τοὺς διδάξοντας, νουθε-

τήσοντας, πράξοντας· παρὰ πάντα ταῦτα τοὺς ἐπὶ τοῖς πράγμασι δωροδοκοῦντας κολάζειν καὶ μισεῖν πανταχοῦ, ἵν' οἱ μέτριοι καὶ δικαίους αὑτοὺς παρέχοντες εὖ βεβου-
77 *λεῦσθαι δοκῶσι καὶ τοῖς ἄλλοις καὶ ἑαυτοῖς. ἂν οὕτω τοῖς πράγμασιν χρῆσθε καὶ παύσησθ' ὀλιγωροῦντες ἁπάντων, ἴσως ἂν ἴσως καὶ νῦν ἔτι βελτίω γένοιτο. εἰ μέντοι καθεδεῖσθε, ἄχρι τοῦ θορυβῆσαι καὶ ἐπαινέσαι σπουδάζοντες, ἐὰν δὲ δέῃ τι ποιεῖν ἀναδυόμενοι, οὐχ ὁρῶ λόγον ὅστις ἄνευ τοῦ ποιεῖν ὑμᾶς ἃ προσήκει δυνήσεται τὴν πόλιν σῶσαι.*

IX.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Γ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἁπλῆ τοῦ λόγου τούτου ἡ ὑπόθεσις· Φιλίππου γὰρ λόγῳ μὲν εἰρήνην ἄγοντος, ἔργῳ δὲ πόλλ' ἀδικοῦντος, συμβουλεύει τοῖς Ἀθηναίοις ὁ ῥήτωρ ἀναστῆναι καὶ ἀμύνασθαι τὸν βασιλέα, ὡς κινδύνου μεγάλου καὶ αὐτοῖς ἐπικρεμαμένου καὶ πᾶσι κοινῇ τοῖς Ἕλλησιν.

Πολλῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λόγων γιγνομένων 110
ὀλίγου δεῖν καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν, περὶ ὧν Φίλιππος, ἀφ' οὗ τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο, οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἀδικεῖ, καὶ πάντων οἶδ' ὅτι φησάντων γ' ἄν, εἰ καὶ μὴ ποιοῦσι τοῦτο, καὶ λέγειν δεῖν καὶ πράττειν, ὅπως ἐκεῖνος παύσεται τῆς ὕβρεως καὶ δίκην δώσει, εἰς τοῦθ' ὑπηγμένα πάντα τὰ πράγματα καὶ προειμέν' ὁρῶ, ὥστε δέδοικα μὴ βλάσφημον

μὲν εἰπεῖν, ἀληθὲς δέ· εἰ καὶ λέγειν ἅπαντες ἐβούλονθ'
οἱ παριόντες καὶ χειροτονεῖν ὑμεῖς, ἐξ ὧν ὡς φαυλότατ'
ἤμελλε τὰ πράγμαθ' ἕξειν, οὐκ ἂν ἡγοῦμαι δύνασθαι
2 χεῖρον ἢ νῦν διατεθῆναι. πολλὰ μὲν οὖν ἴσως ἐστὶν
αἴτια τούτων, καὶ οὐ παρ' ἓν οὐδὲ δύ' εἰς τοῦτο τὰ
πράγματ' ἀφῖκται, μάλιστα δ', ἄνπερ ἐξετάζητ' ὀρθῶς,
εὑρήσετε, διὰ τοὺς χαρίζεσθαι μᾶλλον ἢ τὰ βέλτιστα
λέγειν προαιρουμένους, ὧν τινὲς μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ἐν οἷς εὐδοκιμοῦσιν αὐτοὶ καὶ δύνανται, ταῦτα
φυλάττοντες, οὐδεμίαν περὶ τῶν μελλόντων πρόνοιαν
ἔχουσιν, οὐκοῦν οὐδ' ὑμᾶς οἴονται δεῖν ἔχειν, ἕτεροι δὲ
τοὺς ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ὄντας αἰτιώμενοι καὶ διαβάλ-
λοντες οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν, ἢ ὅπως ἡ πόλις παρ'
αὑτῆς δίκην λήψεται καὶ περὶ τοῦτ' ἔσται, Φιλίππῳ 111
3 δ' ἐξέσται καὶ πράττειν καὶ ποιεῖν ὅ τι βούλεται. αἱ
δὲ τοιαῦται πολιτεῖαι συνήθεις μέν εἰσιν ὑμῖν, αἴτιαι
δὲ τῶν κακῶν. ἀξιῶ δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄν τι
τῶν ἀληθῶν μετὰ παρρησίας λέγω, μηδεμίαν μοι διὰ
τοῦτο παρ' ὑμῶν ὀργὴν γενέσθαι. σκοπεῖτε γὰρ ὡδί.
ὑμεῖς τὴν παρρησίαν ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων οὕτω κοινὴν
οἴεσθε δεῖν εἶναι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥστε καὶ τοῖς
ξένοις καὶ τοῖς δούλοις αὐτῆς μεταδεδώκατε, καὶ πολ-
λοὺς ἄν τις οἰκέτας ἴδοι παρ' ἡμῖν μετὰ πλείονος ἐξου-
σίας ὅ τι βούλονται λέγοντας, ἢ πολίτας ἐν ἐνίαις τῶν
ἄλλων πόλεων, ἐκ δὲ τοῦ συμβουλεύειν παντάπασιν
4 ἐξεληλάκατε. εἶθ' ὑμῖν συμβέβηκεν ἐκ τούτου, ἐν μὲν
ταῖς ἐκκλησίαις τρυφᾶν καὶ κολακεύεσθαι πάντα πρὸς
ἡδονὴν ἀκούουσιν, ἐν δὲ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς γιγνο-
μένοις περὶ τῶν ἐσχάτων ἤδη κινδυνεύειν. εἰ μὲν οὖν
καὶ νῦν οὕτω διάκεισθε, οὐκ ἔχω τί λέγω· εἰ δ' ἃ
συμφέρει χωρὶς κολακείας ἐθελήσετ' ἀκούειν, ἕτοιμος

λέγειν. καὶ γὰρ εἰ πάνυ φαύλως τὰ πράγματ' ἔχει καὶ πολλὰ προεῖται, ὅμως ἔστιν, ἐὰν ὑμεῖς τὰ δέοντα
5 *ποιεῖν βούλησθε, ἔτι πάντα ταῦτ' ἐπανορθώσασθαι. καὶ παράδοξον μὲν ἴσως ἐστὶν ὃ μέλλω λέγειν, ἀληθὲς δέ· τὸ χείριστον ἐν τοῖς παρεληλυθόσι, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ὅτι οὔτε μικρὸν οὔτε μέγ' οὐδὲν τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πράγματ' ἔχει, ἐπεί τοι, εἰ πάνθ' ἃ προσῆκε* 112
πραττόντων οὕτω διέκειτο, οὐδ' ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ γενέσθαι βελτίω. νῦν δὲ τῆς ῥᾳθυμίας τῆς ὑμετέρας καὶ τῆς ἀμελείας κεκράτηκε Φίλιππος, τῆς πόλεως δ' οὐ κεκράτηκεν· οὐδ' ἥττησθ' ὑμεῖς, ἀλλ' οὐδὲ κεκίνησθε.

6 *Εἰ μὲν οὖν ἅπαντες ὡμολογοῦμεν Φίλιππον τῇ πόλει πολεμεῖν καὶ τὴν εἰρήνην παραβαίνειν, οὐδὲν ἄλλ' ἔδει τὸν παριόντα λέγειν καὶ συμβουλεύειν, ἢ ὅπως ἀσφαλέστατα καὶ ῥᾷστ' ἀμυνούμεθα· ἐπειδὴ δ' οὕτως ἀτόπως ἔνιοι διάκεινται, ὥστε πόλεις καταλαμβάνοντος ἐκείνου καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων ἔχοντος καὶ πάντας ἀνθρώπους ἀδικοῦντος, ἀνέχεσθαί τινων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις λεγόντων πολλάκις, ὡς ἡμῶν τινές εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸν πόλεμον, ἀνάγκη φυλάτ-*
7 *τεσθαι καὶ διορθοῦσθαι περὶ τούτων· ἔστι γὰρ δέος, μήποθ' ὡς ἀμυνούμεθα γράψας τις καὶ συμβουλεύσας, εἰς τὴν αἰτίαν ἐμπέσῃ τοῦ πεποιηκέναι τὸν πόλεμον. ἐγὼ δὴ τοῦτο πρῶτον ἁπάντων λέγω καὶ διορίζομαι [·εἰ ἐφ' ἡμῖν ἐστι τὸ βουλεύεσθαι περὶ τοῦ πότερ' εἰρήνην ἄγειν ἢ πολεμεῖν δεῖ].*

8 *Εἰ μὲν οὖν ἔξεστιν εἰρήνην ἄγειν τῇ πόλει καὶ ἐφ' ἡμῖν ἐστι τοῦτο, ἵν' ἐντεῦθεν ἄρξωμαι, φήμ' ἔγωγ' ἄγειν ἡμᾶς δεῖν, καὶ τὸν ταῦτα λέγοντα γράφειν καὶ πράττειν καὶ μὴ φενακίζειν ἀξιῶ· εἰ δ' ἕτερος τὰ ὅπλ' ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων καὶ δύναμιν πολλὴν περὶ αὑτόν, τοὔνομα μὲν τὸ τῆς εἰρήνης ὑμῖν προβάλλει, τοῖς δ' ἔργοις αὐτὸς τοῖς τοῦ πολέμου χρῆται, τί λοιπὸν ἄλλο*

πλὴν ἀμύνεσθαι; φάσκειν δ' εἰρήνην ἄγειν εἰ βούλεσθ',
9 *ὥσπερ ἐκεῖνος, οὐ διαφέρομαι. εἰ δέ τις ταύτην εἰρή-* 113
νην ὑπολαμβάνει, ἐξ ἧς ἐκεῖνος πάντα τἄλλα λαβὼν
ἐφ' ἡμᾶς ἥξει, πρῶτον μὲν μαίνεται, ἔπειτ' ἐκείνῳ
παρ' ὑμῶν, οὐχ ὑμῖν παρ' ἐκείνου τὴν εἰρήνην λέγει·
τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ τῶν ἀναλισκομένων χρημάτων πάν-
των Φίλιππος ὠνεῖται, αὐτὸς μὲν πολεμεῖν ὑμῖν, ὑφ'
ὑμῶν δὲ μὴ πολεμεῖσθαι.
10 *Καὶ μὴν εἰ μέχρι τούτου περιμενοῦμεν, ἕως ἂν*
ἡμῖν ὁμολογήσῃ πολεμεῖν, πάντων ἐσμὲν εὐηθέστατοι·
οὐδὲ γὰρ ἂν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν αὐτὴν βαδίζῃ καὶ τὸν
Πειραιᾶ, τοῦτ' ἐρεῖ, εἴπερ οἷς πρὸς τοὺς ἄλλους πεποίηκε
11 *δεῖ τεκμαίρεσθαι. τοῦτο μὲν γὰρ Ὀλυνθίοις, τεττα-*
ράκοντ' ἀπέχων τῆς πόλεως στάδια, εἶπε ὅτι δεῖ δυοῖν
θάτερον, ἢ κείνους ἐν Ὀλύνθῳ μὴ οἰκεῖν ἢ αὐτὸν ἐν
Μακεδονίᾳ, πάντα τὸν ἄλλον χρόνον, εἴ τις αὐτὸν
αἰτιάσαιτό τι τοιοῦτον, ἀγανακτῶν καὶ πρέσβεις πέμ-
πων τοὺς ἀπολογησομένους· τοῦτο δ' εἰς Φωκέας ὡς
πρὸς συμμάχους ἐπορεύετο, καὶ πρέσβεις Φωκέων ἦσαν
οἳ παρηκολούθουν αὐτῷ πορευομένῳ, καὶ παρ' ἡμῖν
ἤριζον οἱ πολλοί, Θηβαίοις οὐ λυσιτελήσειν τὴν ἐκείνου
12 *πάροδον· καὶ μὴν καὶ Φερὰς πρῴην ὡς φίλος καὶ*
σύμμαχος εἰς Θετταλίαν ἐλθὼν ἔχει καταλαβών, καὶ
τὰ τελευταῖα τοῖς ταλαιπώροις Ὠρείταις τουτοισί, ἐπι-
σκεψομένους ἔφη τοὺς στρατιώτας πεπομφέναι κατ'
εὔνοιαν· πυνθάνεσθαι γὰρ αὐτοὺς ὡς νοσοῦσι [καὶ
στασιάζουσιν], συμμάχων δ' εἶναι καὶ φίλων ἀληθινῶν
13 *ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς παρεῖναι· εἶτ' οἴεσθ' αὐτόν,*
οἳ μὲν ἐποίησαν μὲν οὐδὲν ἂν κακόν, μὴ παθεῖν δ'
ἐφυλάξαντ' ἂν ἴσως, τούτους μὲν ἐξαπατᾶν αἱρεῖσθαι 114
μᾶλλον, ἢ προλέγοντα βιάζεσθαι, ὑμῖν δ' ἐκ προρρή-

σεως πολεμήσειν, καὶ ταῦθ' ἕως ἂν [ἑκόντες] ἐξαπα-
14 *τᾶσθε; οὐκ ἔστι ταῦτα· καὶ γὰρ ἂν ἀβελτερώτατος εἴη*
πάντων ἀνθρώπων, εἰ τῶν ἀδικουμένων ὑμῶν μηδὲν
ἐγκαλούντων αὐτῷ, ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν τινὰς αἰτιωμέ-
νων, ἐκεῖνος ἐκλύσας τὴν πρὸς ἀλλήλους ἔριν ὑμῶν
καὶ φιλονικίαν, ἐφ' αὑτὸν προείποι τρέπεσθαι, καὶ τῶν
παρ' ἑαυτοῦ μισθοφορούντων τοὺς λόγους ἀφέλοιτο,
οἷς ἀναβάλλουσιν ὑμᾶς, λέγοντες ὡς ἐκεῖνός γ' οὐ
πολεμεῖ τῇ πόλει.

15 *Ἀλλ' ἔστιν ὦ πρὸς τοῦ Διὸς, ὅστις εὖ φρονῶν*
ἐκ τῶν ὀνομάτων μᾶλλον, ἢ τῶν πραγμάτων, τὸν ἄγοντ'
εἰρήνην ἢ πολεμοῦνθ' αὑτῷ σκέψαιτ' ἄν; οὐδεὶς δήπου.
ὁ τοίνυν Φίλιππος ἐξ ἀρχῆς, ἄρτι τῆς εἰρήνης γεγονυίας,
οὔπω Διοπείθους στρατηγοῦντος, οὐδὲ τῶν ὄντων ἐν
Χερρονήσῳ νῦν ἀπεσταλμένων, Σέρριον καὶ Δορίσκον
ἐλάμβανεν καὶ τοὺς ἐκ Σερρείου τείχους καὶ Ἱεροῦ
ὄρους στρατιώτας ἐξέβαλλεν, οὓς ὁ ὑμέτερος στρατηγὸς
16 *κατέστησεν. καίτοι ταῦτα πράττων τί ἐποίει; εἰρήνην*
μὲν γὰρ ὠμωμόκει. καὶ μηδεὶς εἴπῃ, τί δὲ ταῦτ' ἐστίν,
ἢ τί τούτων μέλει τῇ πόλει; εἰ μὲν γὰρ μικρὰ ταῦτα,
ἢ μηδὲν ὑμῖν αὐτῶν ἔμελεν, ἄλλος ἂν εἴη λόγος [οὗτος]·
τὸ δ' εὐσεβὲς καὶ τὸ δίκαιον, ἄν τ' ἐπὶ μικροῦ τις
ἄν τ' ἐπὶ μείζονος παραβαίνῃ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν.
φέρε δὴ νῦν, ἡνίκ' εἰς Χερρόνησον, ἣν βασιλεὺς καὶ
πάντες οἱ Ἕλληνες ὑμετέραν ἐγνώκασιν εἶναι, ξένους
εἰσπέμπει καὶ βοηθεῖν ὁμολογεῖ καὶ ἐπιστέλλει, ταῦτα
17 *ποιεῖ τί; φησὶ μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν, ἐγὼ δὲ τοσούτου*
δέω ταῦτα ποιοῦντ' ἐκεῖνον ἄγειν ὁμολογεῖν τὴν πρὸς 115
ὑμᾶς εἰρήνην, ὥστε καὶ Μεγάρων ἁπτόμενον κἀν Εὐ-
βοίᾳ τυραννίδας κατασκευάζοντα καὶ νῦν ἐπὶ Θρᾴκην
παριόντα καὶ τἀν Πελοποννήσῳ σκευωρούμενον, καὶ

πάνθ' ὅσα πράττει διὰ τῆς δυνάμεως ποιοῦντα, λύειν φημὶ τὴν εἰρήνην καὶ πολεμεῖν ὑμῖν, εἰ μὴ καὶ τοὺς τὰ μηχανήματ' ἐφιστάντας εἰρήνην ἄγειν φήσετε, ἕως ἂν αὐτὰ τοῖς τείχεσιν [ἤδη] προσαγάγωσιν. ἀλλ' οὐ φήσετε· ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην, ταῦτα πράττων καὶ κατασκευαζόμενος, οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ, κἂν μήπω
18 *βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ. τίσιν οὖν ὑμεῖς κινδυνεύσαιτ' ἄν, εἴ τι γένοιτο; τῷ τὸν Ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆναι, τῷ Μεγάρων καὶ τῆς Εὐβοίας τὸν πολεμοῦνθ' ὑμῖν γενέσθαι κύριον, τῷ Πελοποννησίους τἀκείνου φρονῆσαι. εἶτα τὸν τοῦτο τὸ μηχάνημ' ἐπὶ τὴν πόλιν ἱστάντα,*
19 *τοῦτον εἰρήνην ἄγειν ἐγὼ φῶ πρὸς ὑμᾶς; πολλοῦ γε καὶ δέω, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνεῖλε Φωκέας, ἀπὸ ταύτης ἔγωγ' αὐτὸν πολεμεῖν ὁρίζομαι. ὑμᾶς δ', ἐὰν ἀμύνησθ' ἤδη, σωφρονήσειν φημί, ἐὰν δ' ἐάσητ', οὐδὲ τοῦθ' ὅταν βούλησθε δυνήσεσθαι ποιῆσαι. καὶ τοσοῦτόν γ' ἀφέστηκα τῶν ἄλλων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν συμβουλευόντων, ὥστ' οὐδὲ δοκεῖ μοι περὶ Χερρονήσου*
20 *νῦν σκοπεῖν οὐδὲ Βυζαντίου, ἀλλ' ἐπαμῦναι μὲν τούτοις, καὶ διατηρῆσαι μή τι πάθωσι, καὶ τοῖς οὖσιν ἐκεῖ νῦν στρατιώταις πάνθ' ὅσων ἂν δέωνται ἀποστεῖλαι, βουλεύεσθαι μέντοι περὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ὡς ἐν κιν-* 116
δύνῳ μεγάλῳ καθεστώτων. βούλομαι δ' εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐξ ὧν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων οὕτω φοβοῦμαι, ἵν' εἰ μὲν ὀρθῶς λογίζομαι, μετάσχητε τῶν λογισμῶν καὶ πρόνοιάν τιν' ὑμῶν γ' αὐτῶν, εἰ μὴ καὶ τῶν ἄλλων ἄρα βούλεσθε, ποιήσησθε, ἂν δὲ ληρεῖν καὶ τετυφῶσθαι δοκῶ, μήτε νῦν μήτ' αὖθις ὡς ὑγιαίνοντί μοι προσέχητε.

21 *Ὅτι μὲν δὴ μέγας ἐκ μικροῦ καὶ ταπεινοῦ τοῦ κατ' ἀρχὰς Φίλιππος ηὔξηται, καὶ ἀπίστως καὶ στα-*

σιαστικῶς ἔχουσι πρὸς αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅτι
πολλῷ παραδοξότερον [ἦν] τοσοῦτον αὐτὸν ἐξ ἐκείνου
γενέσθαι, ἢ νῦν, ὅθ' οὕτω πολλὰ προείληφε, καὶ τὰ
λοιπὰ ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι, καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτ' ἂν
22 ἔχοιμι διεξελθεῖν, παραλείψω. ἀλλ' ὁρῶ συγκεχωρη-
κότας πάντας ἀνθρώπους, ἀφ' ὑμῶν ἀρξαμένους, αὐτῷ,
ὑπὲρ οὗ τὸν ἄλλον ἅπαντα χρόνον πάντες οἱ πόλεμοι
γεγόνασιν οἱ Ἑλληνικοί. τί οὖν ἐστι τοῦτο; τὸ ποιεῖν
ὅ τι βούλεται, καὶ καθ' ἕν' οὑτωσὶ περικόπτειν καὶ
λωποδυτεῖν τῶν Ἑλλήνων, καὶ καταδουλοῦσθαι τὰς
23 πόλεις ἐπιόντα. καίτοι προστάται μὲν ὑμεῖς ἑβδομή-
κοντ' ἔτη καὶ τρία τῶν Ἑλλήνων ἐγένεσθε, προστάται
δὲ τριάκονθ' ἑνὸς δέοντα Λακεδαιμόνιοι· ἴσχυσαν δέ τι
καὶ Θηβαῖοι τουτουσὶ τοὺς τελευταίους χρόνους μετὰ
τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην. ἀλλ' ὅμως οὐχ ὑμῖν οὐ Θη-
βαίοις οὐ Λακεδαιμονίοις οὐδεπώποτ' ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι συνεχωρήθη τοῦθ' ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ποιεῖν ὅ
24 τι βούλοισθε, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὑμῖν,
μᾶλλον δὲ τοῖς τότ' οὖσιν Ἀθηναίοις, ἐπειδή τισιν οὐ
μετρίως ἐδόκουν προσφέρεσθαι, πάντες ᾤοντο δεῖν, καὶ 117
οἱ μηδὲν ἐγκαλεῖν ἔχοντες [αὐτοῖς], μετὰ τῶν ἠδικημέ-
νων πολεμεῖν, καὶ πάλιν Λακεδαιμονίοις ἄρξασι καὶ
παρελθοῦσιν εἰς τὴν αὐτὴν δυναστείαν ὑμῖν, ἐπειδὴ
πλεονάζειν ἐπεχείρουν καὶ πέρα τοῦ μετρίου τὰ καθε-
στηκότ' ἐκίνουν, πάντες εἰς πόλεμον κατέστησαν, καὶ
25 οἱ μηδὲν ἐγκαλοῦντες αὐτοῖς. καὶ τί δεῖ τοὺς ἄλλους
λέγειν; ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐδὲν ἂν
εἰπεῖν ἔχοντες ἐξ ἀρχῆς ὅ τι ἠδικούμεθ' ὑπ' ἀλλήλων,
ὅμως ὑπὲρ ὧν τοὺς ἄλλους ἀδικουμένους ἑωρῶμεν,
πολεμεῖν ᾤμεθα δεῖν. καίτοι πάνθ' ὅσ' ἐξημάρτηται
καὶ Λακεδαιμονίοις ἐν τοῖς τριάκοντ' ἐκείνοις ἔτεσιν

καὶ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις ἐν τοῖς ἑβδομήκοντα,
ἐλάττον' ἐστὶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὧν Φίλιππος ἐν
τρισὶ καὶ δέκ' οὐχ ὅλοις [ἔτεσιν], οἷς ἐπιπολάζει, ἠδί-
κηκε τοὺς Ἕλληνας, μᾶλλον δ' οὐδὲ μέρος τούτων
26 ἐκεῖνα. καὶ τοῦτ' ἐκ βραχέος λόγου ῥᾴδιον δεῖξαι. Ὄλυν-
θον μὲν δὴ [καὶ Μεθώνην] καὶ Ἀπολλωνίαν καὶ δύο
καὶ τριάκοντα πόλεις ἐπὶ Θρᾴκης ἐῶ, ἃς ἁπάσας οὕτως
ὠμῶς ἀνῄρηκεν, ὥστε μηδ' εἰ πώποτ' ᾠκήθησαν προσ-
ελθόντ' εἶναι ῥᾴδιον εἰπεῖν· καὶ τὸ Φωκέων ἔθνος
τοσοῦτον ἀνῃρημένον σιωπῶ. ἀλλὰ Θετταλία πῶς ἔχει;
οὐχὶ τὰς πολιτείας καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν παρῄρηται,
καὶ τετραρχίας κατέστησεν, ἵνα μὴ μόνον κατὰ πόλεις,
27 ἀλλὰ καὶ κατ' ἔθνη δουλεύωσιν; αἱ δ' ἐν Εὐβοίᾳ πόλεις
οὐκ ἤδη τυραννοῦνται, καὶ ταῦτ' ἐν νήσῳ πλησίον
Θηβῶν καὶ Ἀθηνῶν; οὐ διαρρήδην εἰς τὰς ἐπιστολὰς 118
γράφει „ἐμοὶ δ' ἐστὶν εἰρήνη πρὸς τοὺς ἀκούειν ἐμοῦ
βουλομένους;“ καὶ οὐ γράφει μὲν ταῦτα, τοῖς δ' ἔργοις
οὐ ποιεῖ, ἀλλ' ἐφ' Ἑλλήσποντον οἴχεται, [πρότερον]
ἧκεν ἐπ' Ἀμβρακίαν, Ἦλιν ἔχει τηλικαύτην πόλιν ἐν
Πελοποννήσῳ, Μεγάροις ἐπεβούλευσεν [πρῴην], οὔθ'
ἡ Ἑλλὰς οὔθ' ἡ βάρβαρος τὴν πλεονεξίαν χωρεῖ τἀν-
28 θρώπου. καὶ ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἅπαντες
καὶ ἀκούοντες, οὐ πέμπομεν πρέσβεις περὶ τούτων
[πρὸς ἀλλήλους] κἀγανακτοῦμεν, οὕτω δὲ κακῶς διακεί-
μεθα καὶ διορωρύγμεθα κατὰ πόλεις, ὥστ' ἄχρι τῆς
τήμερον ἡμέρας οὐδὲν οὔτε τῶν συμφερόντων οὔτε
τῶν δεόντων πρᾶξαι δυνάμεθα, οὐδὲ συστῆναι, οὐδὲ
κοινωνίαν βοηθείας καὶ φιλίας οὐδεμίαν ποιήσασθαι,
29 ἀλλὰ μείζω γιγνόμενον τὸν ἄνθρωπον περιορῶμεν, τὸν
χρόνον κερδῆναι τοῦτον ὃν ἄλλος ἀπόλλυθ' ἕκαστος
ἐγνωκὼς, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, οὐχ ὅπως σωθήσεται τὰ

τῶν Ἑλλήνων σκοπῶν οὐδὲ πράττων, ἐπεὶ ὅτι γ' ὥσπερ
περίοδος, ἢ καταβολὴ πυρετοῦ, ἢ ἄλλου τινὸς κακοῦ,
καὶ τῷ πάνυ πόρρω δοκοῦντι νῦν ἀφεστάναι προσέρ-
30 χεται, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. καὶ μὴν κἀκεῖνό γ' ἴσθ' ὅτι,
ὅσα μὲν ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἢ ὑφ' ἡμῶν ἔπασχον οἱ
Ἕλληνες, ἀλλ' οὖν ὑπὸ γνησίων γ' ὄντων τῆς Ἑλλά-
δος ἠδικοῦντο, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἄν τις ὑπέλαβε
τοῦτο, ὥσπερ ἂν εἰ υἱὸς ἐν οὐσίᾳ πολλῇ γεγονὼς γνή-
σιος διῴκει τι μὴ καλῶς μηδ' ὀρθῶς, [κατ'] αὐτὸ μὲν
τοῦτ' ἄξιον μέμψεως καὶ κατηγορίας, ὡς δ' οὐ προσή-
κων ἢ ὡς οὐ κληρονόμος τούτων ὧν ταῦτ' ἐποίει, οὐκ 119
31 ἐνεῖναι λέγειν. εἰ δέ γε δοῦλος ὑποβολιμαῖος τὰ μὴ
προσήκοντ' ἀπώλλυε καὶ ἐλυμαίνετο, Ἡράκλεις ὅσῳ
μᾶλλον δεινὸν καὶ ὀργῆς ἄξιον πάντες ἂν ἔφησαν εἶναι.
ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ Φιλίππου καὶ ὧν ἐκεῖνος πράττει νῦν,
οὐχ οὕτως ἔχουσιν, οὐ μόνον οὐχ Ἕλληνος ὄντος οὐδὲ
προσήκοντος οὐδέν [τοῖς Ἕλλησιν], ἀλλ' οὐδὲ βαρβά-
ρων ἐντεῦθεν ὅθεν καλὸν εἰπεῖν, ἀλλ' ὀλέθρου Μακε-
δόνος, ὅθεν οὐδ' ἀνδράποδον πρίαιτό τις ἄν ποτε.

32 Καίτοι τί τῆς ἐσχάτης ὕβρεως ἀπολείπει; οὐ πρὸς
τῷ πόλεις ἀνῃρηκέναι, τίθησι μὲν τὰ Πύθια, τὸν κοι-
νὸν τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνα, κἂν αὐτὸς μὴ παρῇ τοὺς
δούλους ἀγωνοθετήσοντας πέμπει; κύριος δὲ Πυλῶν καὶ
τῶν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας παρόδων ἐστί, καὶ φρουραῖς καὶ ξέ-
νοις τοὺς τόπους τούτους κατέχει; ἔχει δὲ καὶ τὴν προμαν-
τείαν τοῦ θεοῦ, παρώσας ἡμᾶς καὶ Θετταλοὺς καὶ Δωριέας
καὶ τοὺς ἄλλους Ἀμφικτύονας, ἧς οὐδὲ τοῖς Ἕλλησιν ἅπασι
33 μέτεστι; γράφει δὲ Θετταλοῖς ὃν χρὴ τρόπον πολιτεύ-
εσθαι; πέμπει δὲ ξένους τοὺς μὲν εἰς Πορθμόν, τὸν
δῆμον ἐκβαλοῦντας τὸν Ἐρετριέων, τοὺς δ' ἐπ' Ὠρεόν,
τύραννον Φιλιστίδην καταστήσοντας; ἀλλ' ὅμως ταῦθ'

*ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἀνέχονται, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον
ὥσπερ τὴν χάλαζαν ἔμοιγε δοκοῦσιν θεωρεῖν, εὐχόμενοι
μὴ καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι γενέσθαι, κωλύειν δ' οὐδεὶς
34 ἐπιχειρῶν. οὐ μόνον δ' ἐφ' οἷς ἡ Ἑλλὰς ὑβρίζεται
ὑπ' αὐτοῦ, οὐδεὶς ἀμύνεται, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ὧν αὐτὸς
ἕκαστος [ἀδικεῖται]· τοῦτο γὰρ ἤδη τοὔσχατόν ἐστιν.
οὐ Κορινθίων ἐπ' Ἀμβρακίαν ἐλήλυθε καὶ Λευκάδα;
οὐκ Ἀχαιῶν Ναύπακτον ὀμώμοκεν Αἰτωλοῖς παραδώ-* 120
*σειν; οὐχὶ Θηβαίων Ἐχῖνον ἀφῄρηται, καὶ νῦν ἐπὶ
35 Βυζαντίους πορεύεται συμμάχους ὄντας; οὐχ ἡμῶν, ἐῶ
τἆλλα, ἀλλὰ Χερρονήσου τὴν μεγίστην ἔχει πόλιν Καρ-
δίαν; ταῦτα τοίνυν πάσχοντες ἅπαντες, μέλλομεν καὶ
μαλκίομεν καὶ πρὸς τοὺς πλησίον βλέπομεν, ἀπιστοῦν-
τες ἀλλήλοις, οὐ τῷ πάντας ἡμᾶς ἀδικοῦντι. καίτοι
τὸν ἅπασιν ἀσελγῶς οὕτω χρώμενον, τί οἴεσθ', ἐπειδὰν
καθ' ἕν' ἡμῶν ἑκάστου κύριος γένηται, τί ποιήσειν;
36 Τί οὖν τὸ αἴτιον τουτωνί; οὐ γὰρ ἄνευ λόγου
καὶ δικαίας αἰτίας, οὔτε τόθ' οὕτως εἶχον ἑτοίμως
πρὸς ἐλευθερίαν οἱ Ἕλληνες, οὔτε νῦν πρὸς τὸ δου-
λεύειν. ἦν τι τότ' ἦν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς
τῶν πολλῶν διανοίαις, ὃ νῦν οὐκ ἔστιν, ὃ καὶ τοῦ
Περσῶν ἐκράτησε πλούτου, καὶ ἐλευθέραν ἦγεν τὴν
Ἑλλάδα, καὶ οὔτε ναυμαχίας οὔτε πεζῆς μάχης [οὐ-
δεμιᾶς] ἡττᾶτο, νῦν δ' ἀπολωλὸς ἅπαντα λελύμανται
37 καὶ ἄνω καὶ κάτω πεποίηκε τὰ πράγματα. τί οὖν ἦν
τοῦτο; οὐδὲν ποικίλον οὐδὲ σοφόν, ἀλλ' ὅτι τοὺς παρὰ
τῶν ἄρχειν βουλομένων ἢ διαφθείρειν τὴν Ἑλλάδα
χρήματα λαμβάνοντας ἅπαντες ἐμίσουν, καὶ χαλεπώ-
τατον ἦν τὸ δωροδοκοῦντ' ἐλεγχθῆναι, καὶ τιμωρίᾳ
μεγίστῃ τοῦτον ἐκόλαζον, καὶ παραίτησις οὐδεμί' ἦν οὐδὲ
38 συγγνώμη. τὸν οὖν καιρὸν ἑκάστου τῶν πραγμάτων, ὃν*

ἡ τύχη καὶ τοῖς ἀμελοῦσιν κατὰ τῶν προσεχόντων πολ-
λάκις παρασκευάζει, οὐκ ἦν πρίασθαι παρὰ τῶν λεγόν- 121
των οὐδὲ τῶν στρατηγούντων, οὐδὲ τὴν πρὸς ἀλλήλους
ὁμόνοιαν, οὐδὲ τὴν πρὸς τοὺς τυράννους καὶ τοὺς
39 βαρβάρους ἀπιστίαν, οὐδ᾽ ὅλως τοιοῦτον οὐδέν. νῦν
δ᾽ ἅπανθ᾽ ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ἐκπέπραται ταῦτα, ἀντεισ-
ῆκται δ᾽ [ἀντὶ τούτων] ὑφ᾽ ὧν ἀπόλωλε καὶ νενόση-
κεν ἡ Ἑλλάς. ταῦτα δ᾽ ἐστὶ τί; ζῆλος, εἴ τις εἴληφέν
τι· γέλως, ἂν ὁμολογῇ· συγγνώμη τοῖς ἐλεγχομένοις· μῖσος,
ἂν τούτοις τις ἐπιτιμᾷ· τἄλλα πάνθ᾽ ὅσ᾽ ἐκ τοῦ δωρο-
40 δοκεῖν ἤρτηται. ἐπεὶ τριήρεις γε καὶ σωμάτων πλῆθος,
καὶ χρημάτων καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς ἀφθονία, καὶ
τἄλλ᾽ οἷς ἄν τις ἰσχύειν τὰς πόλεις κρίνοι, νῦν ἅπασι
καὶ πλείω καὶ μείζω [ἐστὶ] τῶν τότε πολλῷ. ἀλλὰ ταῦτα
πάντα ἄχρηστ᾽, ἄπρακτ᾽, ἀνόνητα ὑπὸ τῶν πωλούντων
γίγνεται.

41 Ὅτι δ᾽ οὕτω ταῦτ᾽ ἔχει τὰ μὲν νῦν ὁρᾶτε δήπου
καὶ οὐδὲν [ἐμοῦ] προσδεῖσθε μάρτυρος· τὰ δ᾽ ἐν τοῖς
ἄνωθεν χρόνοις ὅτι τἀναντί᾽ εἶχεν ἐγὼ δηλώσω, οὐ
λόγους ἐμαυτοῦ λέγων, ἀλλὰ γράμματα τῶν ὑμετέρων
προγόνων, ἃ κεῖνοι κατέθεντ᾽ εἰς στήλην χαλκῆν γρά-
ψαντες εἰς ἀκρόπολιν, οὐχ ἵν᾽ αὐτοῖς ᾖ χρήσιμα (καὶ γὰρ
ἄνευ τούτων τῶν γραμμάτων τὰ δέοντ᾽ ἐφρόνουν), ἀλλ᾽ ἵν᾽
ὑμεῖς ἔχηθ᾽ ὑπομνήματα καὶ παραδείγματα, ὡς ὑπὲρ τῶν
42 τοιούτων σπουδάζειν προσήκει. τί οὖν λέγει τὰ γράμματα;
„Ἄρθμιος“ φησὶν „Πυθώνακτος Ζελείτης ἄτιμος καὶ
πολέμιος τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων
αὐτὸς καὶ γένος.“ εἶθ᾽ ἡ αἰτία γέγραπται [, δι᾽ ἣν 122
ταῦτ᾽ ἐγένετο]· „ὅτι τὸν χρυσὸν τὸν ἐκ Μήδων εἰς
43 Πελοπόννησον ἤγαγεν.“ ταῦτ᾽ ἐστὶ τὰ γράμματα. λογί-
ζεσθε δὴ πρὸς θεῶν, τίς ἦν ποθ᾽ ἡ διάνοια τῶν Ἀθη-

ναίων τῶν ταῦτα ποιούντων, ἢ τί τὸ ἀξίωμα. ἐκεῖ-
νοι Ζελείτην τινά, Ἄρθμιον δοῦλον βασιλέως (ἡ γὰρ
Ζέλει' ἐστὶν τῆς Ἀσίας), ὅτι τῷ δεσπότῃ διακονῶν
χρυσίον ἤγαγεν εἰς Πελοπόννησον, οὐκ Ἀθήναζε, ἐχ-
θρὸν αὐτῶν ἀνέγραψαν [καὶ τῶν συμμάχων] αὐτὸν
44 *καὶ γένος καὶ ἀτίμους. τοῦτο δ' ἔστ' οὐχ ἣν οὑτωσί*
τις ἂν φήσειεν ἀτιμίαν· τί γὰρ τῷ Ζελείτῃ, τῶν Ἀθη-
ναίων κοινῶν εἰ μὴ μεθέξειν ἤμελλεν; ἀλλ' ἐν τοῖς
φονικοῖς γέγραπται νόμοις, ὑπὲρ ὧν ἂν μὴ διδῷ φόνου
δικάσασθαι, ἀλλ' εὐαγὲς ᾖ τὸ ἀποκτεῖναι, „καὶ ἄτιμος"
φησὶν „τεθνάτω." τοῦτο δὴ λέγει, καθαρὸν τὸν τού-
45 *των τιν' ἀποκτείναντ' εἶναι. οὐκοῦν ἐνόμιζον ἐκεῖνοι*
τῆς πάντων τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας ἑαυτοῖς ἐπιμελη-
τέον εἶναι· οὐ γὰρ ἂν αὐτοῖς ἔμελ' εἴ τις ἐν Πελο-
ποννήσῳ τινὰς ὠνεῖται καὶ διαφθείρει, μὴ τοῦθ' ὑπο-
λαμβάνουσιν· ἐκόλαζον δ' οὕτω καὶ ἐτιμωροῦνθ' οὓς
αἴσθοιντο, ὥστε καὶ στηλίτας ποιεῖν. ἐκ δὲ τούτων
εἰκότως τὰ τῶν Ἑλλήνων ἦν τῷ βαρβάρῳ φοβέρ', οὐχ
46 *ὁ βάρβαρος τοῖς Ἕλλησιν. ἀλλ' οὐ νῦν· οὐ γὰρ οὕτως*
ἔχεθ' ὑμεῖς οὔτε πρὸς τὰ τοιαῦτ' οὔτε πρὸς τἄλλα,
ἀλλὰ πῶς; ἴστ' αὐτοί· τί γὰρ δεῖ περὶ πάντων ὑμῶν κατη-
γορεῖν; παραπλησίως δὲ καὶ οὐδὲν βέλτιον ὑμῶν ἅπαντες
οἱ λοιποὶ [Ἕλληνες]. διόπερ φήμ' ἔγωγε καὶ σπουδῆς πολ- 123
λῆς καὶ βουλῆς ἀγαθῆς τὰ παρόντα πράγματα προσδεῖσθαι.
[τίνος] εἴπω; [κελεύετε] καὶ οὐκ ὀργιεῖσθε;

[ΕΚ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ ΑΝΑΓΙΓΝΩΣΚΕΙ.]

47 *Ἔστι τοίνυν τις εὐήθης λόγος παρὰ τῶν παραμυ-*
θεῖσθαι βουλομένων τὴν πόλιν, ὡς ἄρ' οὔπω Φίλιπ-
πός ἐστιν οἷοί ποτ' ἦσαν Λακεδαιμόνιοι, οἳ θαλάττης
μὲν ἦρχον καὶ γῆς ἁπάσης, βασιλέα δὲ σύμμαχον εἶχον,

ὑφίστατο δ' οὐδὲν αὐτούς· ἀλλ' ὅμως ἠμύνατο κἀκείνους ἡ πόλις καὶ οὐκ ἀνηρπάσθη. ἐγὼ δ' ἁπάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν πολλὴν εἰληφότων ἐπίδοσιν, καὶ οὐδὲν ὁμοίων ὄντων τῶν νῦν τοῖς πρότερον, οὐδὲν ἡγοῦμαι πλέον ἢ τὰ τοῦ πολέμου κεκινῆσθαι κἀπιδεδωκέναι.

48 *πρῶτον μὲν γὰρ ἀκούω Λακεδαιμονίους τότε καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, τέτταρας μῆνας ἢ πέντε, τὴν ὡραίαν αὐτήν, ἐμβαλόντας ἂν καὶ κακώσαντας τὴν χώραν ὁπλίταις καὶ πολιτικοῖς στρατεύμασιν, ἀναχωρεῖν ἐπ' οἴκου πάλιν· οὕτω δ' ἀρχαίως εἶχον, μᾶλλον δὲ πολιτικῶς, ὥστ' οὐδὲ χρημάτων ὠνεῖσθαι παρ' οὐδενὸς οὐδέν, ἀλλ' εἶναι νόμιμόν τινα καὶ προφανῆ τὸν πόλεμον.*

49 *νυνὶ δ' ὁρᾶτε μὲν δήπου, τὰ πλεῖστα τοὺς προδότας ἀπολωλεκότας, οὐδὲν δ' ἐκ παρατάξεως οὐδὲ μάχης γιγνόμενον· ἀκούετε δέ, Φίλιππον οὐχὶ τῷ φάλαγγ' ὁπλιτῶν ἄγειν βαδίζονθ' ὅποι βούλεται, ἀλλὰ τῷ ψιλούς, ἱππέας, τοξότας, ξένους, τοιοῦτον ἐξηρτῦσθαι*

50 *στρατόπεδον. ἐπειδὰν δὲ τούτοις πρὸς νοσοῦντας ἐν αὐτοῖς προσπέσῃ, καὶ μηδεὶς ὑπὲρ τῆς χώρας δι' ἀπι-* 124
στίαν ἐξίῃ, μηχανήματ' ἐπιστήσας πολιορκεῖ. καὶ σιωπῶ θέρος καὶ χειμῶν', ὡς οὐδὲν διαφέρει, οὐδ' ἐστὶν

51 *ἐξαίρετος ὥρα τις ἣν διαλείπει. ταῦτα μέντοι πάντας εἰδότας καὶ λογιζομένους, οὐ δεῖ προσέσθαι τὸν πόλεμον [εἰς τὴν χώραν], οὐδ' εἰς τὴν εὐήθειαν τὴν τοῦ τότε πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμου βλέποντας ἐκτραχηλισθῆναι, ἀλλ' ὡς ἐκ πλείστου φυλάττεσθαι τοῖς πράγμασιν καὶ ταῖς παρασκευαῖς, ὅπως οἴκοθεν μὴ κινήσεται σκοποῦντας, οὐχὶ συμπλακέντας διαγωνίζεσθαι.*

52 *πρὸς μὲν γὰρ πόλεμον πολλὰ φύσει πλεονεκτήμαθ' ἡμῖν ὑπάρχει, ἄν περ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ποιεῖν ἐθέλωμεν ἃ δεῖ, ἡ φύσις τῆς ἐκείνου χώρας, ἧς ἄγειν καὶ*

*φέρειν ἔστι πολλὴν καὶ κακῶς ποιεῖν, ἄλλα μυρία· εἰς
δ' ἀγῶν' ἄμεινον ἡμῶν ἐκεῖνος ἤσκηται.*

53 *Οὐ μόνον δὲ δεῖ ταῦτα γιγνώσκειν, οὐδὲ τοῖς
ἔργοις ἐκεῖνον ἀμύνεσθαι τοῖς τοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ
τῷ λογισμῷ καὶ τῇ διανοίᾳ τοὺς παρ' ὑμῖν ὑπὲρ αὐτοῦ
λέγοντας μισῆσαι, ἐνθυμουμένους ὅτι οὐκ ἔνεστι τῶν
τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ*
54 *τῇ πόλει κολάσηθ' ὑπηρετοῦντας ἐκείνοις. ὃ μὰ τὸν
Δία καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς οὐ δυνήσεσθ' ὑμεῖς ποιῆσαι,
ἀλλ' εἰς τοῦτ' ἀφῖχθε μωρίας ἢ παρανοίας ἢ οὐκ ἔχω
τί λέγω (πολλάκις γάρ ἔμοιγ' ἐπελήλυθε καὶ τοῦτο
φοβεῖσθαι, μή τι δαιμόνιον τὰ πράγματ' ἐλαύνῃ), ὥστε
λοιδορίας φθόνου σκώμματος, ἧστινος ἂν τύχηθ' εἵνεκ'
αἰτίας, ἀνθρώπους μισθωτούς, ὧν οὐδ' ἂν ἀρνηθεῖεν
ἔνιοι ὡς οὐκ εἰσὶν τοιοῦτοι, λέγειν κελεύετε, καὶ γελᾶτ',*
55 *ἄν τισιν λοιδορηθῶσιν. καὶ οὐχί πω τοῦτο δεινόν,* 125
*καίπερ ὂν δεινόν· ἀλλὰ καὶ μετὰ πλείονος ἀσφαλείας
πολιτεύεσθαι δεδώκατε τούτοις, ἢ τοῖς ὑπὲρ ὑμῶν λέ-
γουσιν. καίτοι θεάσασθ' ὅσας συμφορὰς παρασκευάζει
τὸ τῶν τοιούτων ἐθέλειν ἀκροᾶσθαι. λέξω δ' ἔργα,
ἃ πάντες εἴσεσθε.*

56 *Ἦσαν ἐν Ὀλύνθῳ τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν τινὲς
μὲν Φιλίππου καὶ πάνθ' ὑπηρετοῦντες ἐκείνῳ, τινὲς
δὲ τοῦ βελτίστου καὶ ὅπως μὴ δουλεύσουσιν οἱ πολῖται
πράττοντες. πότεροι δὴ τὴν πατρίδ' ἐξώλεσαν; ἢ πό-
τεροι τοὺς ἱππέας προὔδοσαν, ὧν προδοθέντων Ὄλυν-
θος ἀπώλετο; οἱ τὰ Φιλίππου φρονοῦντες, καὶ ὅτ' ἦν
ἡ πόλις τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας συκοφαντοῦντες
καὶ διαβάλλοντες οὕτως, ὥστε τόν γ' Ἀπολλωνίδην
καὶ ἐκβαλεῖν ὁ δῆμος ὁ τῶν Ὀλυνθίων ἐπείσθη.*

57 *Οὐ τοίνυν παρὰ τούτοις μόνον τὸ ἔθος τοῦτο*

πάντα κάκ' εἰργάσατο, ἄλλοθι δ' οὐδαμοῦ· ἀλλ' ἐν Ἐρετρίᾳ, ἐπειδὴ ἀπαλλαγέντος Πλουτάρχου καὶ τῶν ξένων ὁ δῆμος εἶχε τὴν πόλιν καὶ τὸν Πορθμόν, οἱ μὲν ἐφ' ὑμᾶς ἦγον τὰ πράγματα, οἱ δ' ἐπὶ Φίλιππον. ἀκούοντες δὲ τούτων τὰ πολλὰ μᾶλλον οἱ ταλαίπωροι καὶ δυστυχεῖς Ἐρετριεῖς, τελευτῶντες ἐπείσθησαν τοὺς
58 ὑπὲρ αὑτῶν λέγοντας ἐκβαλεῖν. καὶ γάρ τοι πέμψας Ἱππόνικον ὁ σύμμαχος αὐτοῖς Φίλιππος καὶ ξένους χιλίους, τὰ τείχη περιεῖλε τοῦ Πορθμοῦ καὶ τρεῖς κατέστησεν τυράννους, Ἵππαρχον Αὐτομέδοντα Κλείταρχον· καὶ μετὰ ταῦτ' ἐξελήλακεν ἐκ τῆς χώρας δὶς ἤδη βουλομένους σῴζεσθαι, τότε μὲν πέμψας τοὺς μετ' Εὐρυλόχου ξένους, πάλιν δὲ τοὺς μετὰ Παρμενίωνος. 126

59 Καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ἀλλ' ἐν Ὠρεῷ Φιλιστίδης μὲν ἔπραττε Φιλίππῳ καὶ Μένιππος καὶ Σωκράτης καὶ Θόας καὶ Ἀγαπαῖος, οἵπερ νῦν ἔχουσι τὴν πόλιν (καὶ ταῦτ' ᾔδεσαν πάντες), Εὐφραῖος δέ τις ἄνθρωπος καὶ παρ' ἡμῖν ποτ' ἐνθάδ' οἰκήσας, ὅπως ἐλεύ-
60 θεροι καὶ μηδενὸς δοῦλοι ἔσονται. οὗτος τὰ μὲν ἄλλ' ὡς ὑβρίζετο καὶ προὐπηλακίζετο [ὑπὸ τοῦ δήμου], πόλλ' ἂν εἴη λέγειν· ἐνιαυτῷ δὲ πρότερον τῆς ἁλώσεως ἐνέδειξεν ὡς προδότην τὸν Φιλιστίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, αἰσθόμενος ἃ πράττουσιν. συστραφέντες δ' ἄνθρωποι πολλοὶ καὶ χορηγὸν ἔχοντες Φίλιππον καὶ πρυτανευόμενοι, ἀπάγουσι τὸν Εὐφραῖον εἰς τὸ δεσμωτήριον,
61 ὡς συνταράττοντα τὴν πόλιν. ὁρῶν δὲ ταῦθ' ὁ δῆμος ὁ τῶν Ὠρειτῶν, ἀντὶ τοῦ τῷ μὲν βοηθεῖν, τοὺς δ' ἀποτυμπανίσαι, τοῖς μὲν οὐκ ὠργίζετο, τὸν δ' ἐπιτήδειον ταῦτα παθεῖν ἔφη κἀπέχαιρεν. μετὰ ταῦθ' οἱ μὲν ἐπ' ἐξουσίας ὁπόσης ἠβούλοντ' ἔπραττον ὅπως ἡ πόλις ληφθήσεται, καὶ κατεσκευάζοντο τὴν πρᾶξιν·

τῶν δὲ πολλῶν εἴ τις αἴσθοιτο, ἐσίγα καὶ κατεπέ-
πληκτο, τὸν Εὔφραῖον οἷ᾽ ἔπαθεν μεμνημένοι. οὕτω
δ᾽ ἀθλίως διέκειντο, ὥστε οὐ πρότερον ἐτόλμησεν οὐ-
δεὶς τοιούτου κακοῦ προσιόντος ῥῆξαι φωνήν, πρὶν
διασκευασάμενοι πρὸς τὰ τείχη προσῄεσαν οἱ πολέμιοι·
τηνικαῦτα δ᾽ οἱ μὲν ἠμύνοντο, οἱ δὲ προὐδίδοσαν.
62 τῆς πόλεως δ᾽ οὕτως ἁλούσης αἰσχρῶς καὶ κακῶς, οἱ
μὲν ἄρχουσι καὶ τυραννοῦσι, τοὺς τότε σῴζοντας ἑαυ- 127
τοὺς καὶ τὸν Εὔφραῖον ἑτοίμους ὁτιοῦν ποιεῖν ὄντας,
τοὺς μὲν ἐκβαλόντες, τοὺς δ᾽ ἀποκτείναντες, ὁ δ᾽ Εὔ-
φραῖος ἐκεῖνος ἀπέσφαξεν ἑαυτόν, ἔργῳ μαρτυρήσας,
ὅτι καὶ δικαίως καὶ καθαρῶς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ἀνθει-
στήκει Φιλίππῳ.
63 Τί οὖν ποτ᾽ αἴτιον, θαυμάζετ᾽ ἴσως, τὸ καὶ τοὺς
Ὀλυνθίους καὶ τοὺς Ἐρετριέας καὶ τοὺς Ὠρείτας ἥδιον
πρὸς τοὺς ὑπὲρ Φιλίππου λέγοντας ἔχειν, ἢ τοὺς ὑπὲρ
αὑτῶν; ὅπερ καὶ παρ᾽ ὑμῖν, ὅτι τοῖς μὲν ὑπὲρ τοῦ
βελτίστου λέγουσιν οὐδὲ βουλομένοις ἔνεστιν ἐνίοτε
πρὸς χάριν οὐδὲν εἰπεῖν· τὰ γὰρ πράγματ᾽ ἀνάγκη
σκοπεῖν ὅπως σωθήσεται· οἱ δ᾽ ἐν αὐτοῖς οἷς χαρίζον-
64 ται, Φιλίππῳ συμπράττουσιν. εἰσφέρειν ἐκέλευον, οἱ
δ᾽ οὐδὲν δεῖν ἔφασαν· πολεμεῖν καὶ μὴ πιστεύειν, οἱ
δ᾽ ἄγειν εἰρήνην, ἕως ἐγκατελήφθησαν. τἄλλα τὸν
αὐτὸν τρόπον οἶμαι πάνθ᾽, ἵνα μὴ καθ᾽ ἕκαστα λέγω·
οἱ μὲν ἐφ᾽ οἷς χαριοῦνται, ταῦτ᾽ ἔλεγον, οἱ δ᾽ ἐξ ὧν
ἔμελλον σωθήσεσθαι. πολλὰ δὲ καὶ τὰ τελευταῖα οὐχ
οὕτως [πρὸς χάριν] οὐδὲ δι᾽ ἄγνοιαν οἱ πολλοὶ προσί-
εντο, ἀλλ᾽ ὑποκατακλινόμενοι, ἐπειδὴ τοῖς ὅλοις ἡττᾶ-
65 σθαι ἐνόμιζον. ὃ νὴ τὸν Δία καὶ τὸν Ἀπόλλω δέδοικ᾽
ἐγὼ μὴ πάθηθ᾽ ὑμεῖς, ἐπειδὰν εἰδῆτ᾽ ἐκλογιζόμενοι
μηδὲν ὑμῖν ἐνόν. καίτοι μὴ γένοιτ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι

τὰ πράγματ' ἐν τούτῳ· τεθνάναι δὲ μυριάκις κρεῖττον
ἢ κολακείᾳ τι ποιῆσαι Φιλίππου καὶ προέσθαι τῶν ὑπὲρ 128
ὑμῶν λεγόντων τινάς. καλήν γ' οἱ πολλοὶ νῦν ἀπειλή-
φασιν Ὠρειτῶν χάριν, ὅτι τοῖς Φιλίππου φίλοις ἐπέ-
66 τρεψαν αὑτούς, τὸν δ' Εὐφραῖον ἐώθουν· καλήν γ'
ὁ δῆμος ὁ Ἐρετριέων, ὅτι τοὺς ὑμετέρους πρέσβεις
ἀπήλασε, Κλειτάρχῳ δ' ἐνέδωκεν αὑτόν· δουλεύουσί
γε μαστιγούμενοι καὶ σφαττόμενοι. καλῶς Ὀλυνθίων
ἐφείσατο, τῶν τὸν μὲν Λασθένην ἵππαρχον χειροτονη-
67 σάντων, τὸν δ' Ἀπολλωνίδην ἐκβαλόντων. μωρία καὶ
κακία ταῦτ' ἐλπίσαι, καὶ κακῶς βουλευομένους καὶ μη-
δὲν ὧν προσήκει ποιεῖν ἐθέλοντας, ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ
τῶν ἐχθρῶν λεγόντων ἀκροωμένους, τηλικαύτην ἡγεῖ-
σθαι πόλιν οἰκεῖν τὸ μέγεθος, ὥστε μηδ' ἂν ὁτιοῦν
68 ᾖ δεινὸν πείσεσθαι. καὶ μὴν ἐκεῖνό γ' αἰσχρὸν ὕστε-
ρόν ποτ' εἰπεῖν „τίς γὰρ ἂν ᾠήθη ταῦτα γενέσθαι;
νὴ τὸν Δί', ἔδει γὰρ τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι, καὶ τὸ μὴ
ποιῆσαι." πόλλ' ἂν εἰπεῖν ἔχοιεν Ὀλύνθιοι νῦν, ἃ τότ' εἰ
προείδοντο, οὐκ ἂν ἀπώλοντο· πόλλ' ἂν Ὠρεῖται, πολλὰ
69 Φωκεῖς, πολλὰ τῶν ἀπολωλότων ἕκαστοι. ἀλλὰ τί τού-
των ὄφελος; ἕως ἂν σῴζηται τὸ σκάφος, ἄν τε μεῖζον
ἄν τ' ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην
καὶ πάντ' ἄνδρ' ἑξῆς προθύμους εἶναι, καὶ ὅπως μήθ'
ἑκὼν μήτ' ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψει, τοῦτο σκοπεῖσθαι·
70 ἐπειδὰν δ' ἡ θάλαττα ὑπέρσχῃ, μάταιος ἡ σπουδή. καὶ
ἡμεῖς τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕως ἐσμὲν σῷοι,
πόλιν μεγίστην ἔχοντες, ἀφορμὰς πλείστας, ἀξίωμα κάλ-
λιστον, — τί ποιῶμεν; πάλαι τις ἡδέως ἂν ἴσως ἐρω-
τήσας κάθηται. ἐγὼ νὴ Δί' ἐρῶ, καὶ γράψω δέ, ὥστ' 129
ἂν βούλησθε χειροτονήσετε. αὐτοὶ πρῶτον ἀμυνόμενοι
καὶ παρασκευαζόμενοι, τριήρεσι καὶ χρήμασιν καὶ στρα-

τιώταις λέγω· καὶ γὰρ ἂν ἅπαντες δήπου δουλεύειν συγχωρήσωσιν οἱ ἄλλοι, ἡμῖν γ' ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
71 *ἀγωνιστέον· ταῦτα δὴ πάντα παρεσκευασμένοι καὶ ποιήσαντες φανερά, τοὺς ἄλλους ἤδη παρακαλῶμεν, καὶ τοὺς ταῦτα διδάξοντας ἐκπέμπωμεν πρέσβεις πανταχοῖ, εἰς Πελοπόννησον, εἰς Ῥόδον, εἰς Χίον, ὡς βασιλέα λέγω (οὐδὲ γὰρ τῶν ἐκείνῳ συμφερόντων ἀφέστηκε τὸ μὴ τοῦτον ἐᾶσαι πάντα καταστρέψασθαι), ἵν' ἐὰν μὲν πείσητε, κοινωνοὺς ἔχητε καὶ τῶν κινδύνων καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἄν τι δέῃ, εἰ δὲ μή, χρόνους γ' ἐμποιῆτε τοῖς πράγμασιν.*
72 *ἐπειδὴ γάρ ἐστι πρὸς ἄνδρα καὶ οὐχὶ συνεστώσης πόλεως ἰσχὺν ὁ πόλεμος, οὐδὲ τοῦτ' ἄχρηστον, οὐδ' αἱ πέρυσιν πρεσβεῖαι περὶ τὴν Πελοπόννησον ἐκεῖναι καὶ κατηγορίαι, ἃς ἐγὼ καὶ Πολύευκτος ὁ βέλτιστος ἐκεινοσὶ καὶ Ἡγήσιππος καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις περιήλθομεν, καὶ ἐποιήσαμεν ἐπισχεῖν ἐκεῖνον καὶ μήτ' ἐπ' Ἀμβρα-*
73 *κίαν ἐλθεῖν μήτ' εἰς Πελοπόννησον ὁρμῆσαι. οὐ μέντοι λέγω, μηδὲν αὐτοὺς ὑπὲρ αὑτῶν ἀναγκαῖον θέλοντας ποιεῖν, τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν· καὶ γὰρ εὔηθες, τὰ οἰκεῖ' αὐτοὺς προϊεμένους τῶν ἀλλοτρίων φάσκειν κήδεσθαι, καὶ τὰ παρόντα περιορῶντας ὑπὲρ τῶν μελλόντων τοὺς ἄλλους φοβεῖν. οὐ λέγω ταῦτα, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐν Χερρονήσῳ χρήματ' ἀποστέλλειν φημὶ δεῖν καὶ τἄλλ' ὅσ' ἀξιοῦσι ποιεῖν, αὐτοὺς δὲ παρασκευάζεσθαι, τοὺς δ' ἄλλους Ἕλληνας συγκαλεῖν, συνάγειν, διδά-* 130
σκειν, νουθετεῖν· ταῦτ' ἐστὶν πόλεως ἀξίωμ' ἐχούσης,
74 *ἡλίκον ὑμῖν ὑπάρχει. εἰ δ' οἴεσθε Χαλκιδέας τὴν Ἑλλάδα σώσειν ἢ Μεγαρέας, ὑμεῖς δ' ἀποδράσεσθαι τὰ πράγματα, οὐκ ὀρθῶς οἴεσθε· ἀγαπητὸν γὰρ ἐὰν αὐτοὶ σῴζωνται τούτων ἕκαστοι. ἀλλ' ὑμῖν τοῦτο πρακτέον· ὑμῖν οἱ πρόγονοι τοῦτο [τὸ γέρας] ἐκτήσαντο καὶ κατέλι-*

75 που μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων. εἰ δ' ὃ βούλεται ζητῶν ἕκαστος καθεδεῖται, καὶ ὅπως μηδὲν αὐτὸς ποιήσει σκοπῶν, πρῶτον μὲν οὐ μήποθ' εὕρῃ τοὺς ποιήσοντας, ἔπειτα δέδοιχ' ὅπως μὴ πάνθ' ἅμ', ὅσ' οὐ βουλόμεθα, ποιεῖν ἡμῖν ἀνάγκη γένηται.

76 Ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα λέγω, ταῦτα γράφω· καὶ οἴομαι καὶ νῦν ἔτι ἐπανορθωθῆναι ἂν τὰ πράγματα τούτων γιγνομένων. εἰ δ' ἔχει τις τούτων βέλτιον, λεγέτω καὶ συμβουλευέτω. ὅ τι δ' ὑμῖν δόξει, τοῦτ', ὦ πάντες θεοί, συνενέγκοι.

X.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Δ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Καὶ οὗτος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἔχει τῷ φθάνοντι καὶ πλέον οὐδὲν οὐδ' ἴδιον, πλὴν τὸ περὶ τῆς ὁμονοίας πολίτευμα· διαφερομένων γὰρ τῶν πλουσίων πρὸς τοὺς πένητας, ὁ Δημοσθένης καταπαύειν πειρᾶται τὴν στάσιν, τῷ μὲν δήμῳ 131
παραινῶν μὴ δημεύειν τὰς τῶν πλουσίων οὐσίας, τοῖς δὲ πλουσίοις μὴ φθονεῖν τοῖς ἀπόροις τοῦ δημοσίου λήμματος. πείθει δὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ πρὸς τὸν Περσῶν βασιλέα περὶ συμμαχίας πρεσβεύεσθαι.

Καὶ σπουδαῖα νομίζων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει, πειράσομαι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ἃ νομίζω συμφέρειν. Οὐκ ὀλίγων δ' ὄντων ἁμαρτημάτων, οὐδ' ἐκ μικροῦ χρόνου συνειλεγμένων, ἐξ ὧν φαύλως ταῦτ' ἔχει, οὐδέν ἐστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν πάντων δυσκολώτερον εἰς τὸ παρόν, ἢ ὅτι ταῖς γνώμαις

ὑμεῖς ἀφεστήκατε τῶν πραγμάτων, καὶ τοσοῦτον χρόνον
σπουδάζετε, ὅσον ἂν κάθησθ' ἀκούοντες, ἢ προσαγ-
γελθῇ τι νεώτερον, εἶτ' ἀπελθὼν ἕκαστος ὑμῶν, οὐ
μόνον οὐδὲν φροντίζει περὶ αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ μέ-
2 μνηται. Ἡ μὲν οὖν ἀσέλγεια καὶ πλεονεξία, ᾗ πρὸς
ἅπαντας ἀνθρώπους Φίλιππος χρῆται, τοσαύτη τὸ πλῆ-
θος ὅσην ἀκούετε· ὅτι δ' οὐκ ἔνι ταύτης ἐκεῖνον ἐπι-
σχεῖν ἐκ λόγου καὶ δημηγορίας, οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπου.
καὶ γὰρ εἰ μηδ' ἀφ' ἑνὸς τῶν ἄλλων τοῦτο μαθεῖν
δύναταί τις, ὡδὶ λογισάσθω. ἡμεῖς οὐδεπώποτε, ὅπου
περὶ τῶν δικαίων εἰπεῖν ἐδέησεν, ἡττήθημεν οὐδ' ἀδι-
κεῖν ἐδόξαμεν, ἀλλὰ πάντων κρατοῦμεν καὶ περί- 132
3 εσμεν τῷ λόγῳ. ἆρ' οὖν διὰ τοῦτ' ἐκείνῳ φαύλως
ἔχει τὰ πράγματα, ἢ τῇ πόλει καλῶς; πολλοῦ γε καὶ
δεῖ· ἐπειδὰν γὰρ ὁ μὲν λαβὼν μετὰ ταῦτα βαδίζῃ τὰ
ὅπλα, πᾶσιν τοῖς οὖσιν [ἑτοίμως] κινδυνεύσων, ἡμεῖς
δὲ καθώμεθ' εἰρηκότες τὰ δίκαια, οἱ δ' ἀκηκοότες,
εἰκότως οἶμαι τοὺς λόγους τἄργα παρέρχεται, καὶ προσ-
έχουσιν ἅπαντες οὐχ οἷς εἴπομέν ποθ' ἡμεῖς δικαίοις
ἢ νῦν ἂν εἴποιμεν, ἀλλ' οἷς ποιοῦμεν. ἔστιν δὲ ταῦτα
— οὐδένα τῶν ἀδικουμένων σῴζειν δυνάμενα· οὐδὲν
4 γὰρ δεῖ πλείω περὶ αὐτῶν λέγειν. τοιγάρτοι διεστη-
κότων εἰς δύο ταῦτα τῶν ἐν ταῖς πόλεσι, τῶν μὲν εἰς
τὸ μήτ' ἄρχειν βίᾳ βούλεσθαι μηδενὸς μήτε δουλεύειν
ἄλλῳ, ἀλλ' ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐξ ἴσου πολιτεύε-
σθαι, τῶν δ' εἰς τὸ ἄρχειν μὲν τῶν πολιτῶν ἐπιθυμεῖν,
ἑτέρῳ δ' ὑπακούειν, δι' ὅτου ποτ' ἂν οἴωνται τοῦτο
δυνήσεσθαι ποιῆσαι, οἱ τῆς ἐκείνου προαιρέσεως, οἱ
τυραννίδων καὶ δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες, κεκρατήκασι
πανταχοῦ, καὶ πόλις δημοκρατουμένη βεβαίως οὐκ οἶδ'
5 εἴ τίς ἐστι τῶν πασῶν λοιπὴ πλὴν ἡ ἡμετέρα. καὶ

κεκρατήκασιν οἱ δι᾽ ἐκείνου τὰς πολιτείας ποιούμενοι πᾶσιν, ὅσοις πράγματα πράττεται, πρώτῳ μὲν πάντων καὶ μεγίστῳ τῷ τοῖς βουλομένοις χρήματα λαμβάνειν ἔχειν τὸν δώσονθ᾽ ὑπὲρ αὐτῶν, δευτέρῳ δὲ καὶ οὐδὲν ἐλάττονι τούτου, τῷ δύναμιν τὴν καταστρεψομένην τοὺς ἐναντιουμένους αὐτοῖς ἐν οἷς ἂν αἰτήσωσι χρόνοις πα-
6 *ρεῖναι. ἡμεῖς δ᾽ οὐ μόνον τούτοις ὑπολειπόμεθ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἀνεγερθῆναι δυνάμεθα, ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν ἤ τι φάρμακον ἄλλο* 133
[τοιοῦτον] ἐοίκαμεν ἀνθρώποις· εἶτ᾽, οἶμαι, (δεῖ γάρ, ὡς ἐγὼ κρίνω, λέγειν τἀληθῆ) οὕτω διαβεβλήμεθα καὶ καταπεφρονήμεθ᾽ ἐκ τούτων, ὥστε τῶν ἐν αὐτῷ τῷ κινδυνεύειν ὄντων, οἱ μὲν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἡμῖν ἀντιλέγουσιν, οἱ δ᾽ ὑπὲρ τοῦ ποῦ συνεδρεύσουσι, τινὲς δὲ καθ᾽ αὑτοὺς ἀμύνεσθαι μᾶλλον ἢ μεθ᾽ ἡμῶν ἐγνώκασιν.

7 *Τοῦ χάριν δὴ ταῦτα λέγω καὶ διεξέρχομαι; οὐ γὰρ ἀπεχθάνεσθαι μὰ τὸν Δία καὶ πάντας θεοὺς προαιροῦμαι. ἵν᾽ ὑμῶν ἕκαστος ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτο γνῷ καὶ ἴδῃ, ὅτι ἡ καθ᾽ ἡμέραν ῥᾳστώνη καὶ ῥᾳθυμία, ὥσπερ τοῖς ἰδίοις βίοις, οὕτω καὶ ταῖς πόλεσιν, οὐκ ἐφ᾽ ἑκάστου τῶν ἀμελουμένων ποιεῖ τὴν αἴσθησιν εὐθέως, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἀπαντᾷ.*
8 *ὁρᾶτε Σέρριον καὶ Δορίσκον· ταῦτα γὰρ πρῶτον ὠλιγωρήθη μετὰ τὴν εἰρήνην, ἃ πολλοῖς ὑμῶν οὐδὲ γνώριμ᾽ ἐστὶν ἴσως. ταῦτα μέντοι ἐαθέντα καὶ παροφθέντα, ἀπώλεσε Θρᾴκην καὶ Κερσοβλέπτην, σύμμαχον ὄνθ᾽ ὑμῶν. πάλιν ταῦτ᾽ ἀμελούμεν᾽ ἰδὼν καὶ οὐδεμιᾶς βοηθείας τυγχάνοντα, κατέσκαπτε Πορθμόν, καὶ τυραννίδ᾽ ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς ἐπετείχισεν ὑμῖν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ.*
9 *ταύτης ὀλιγωρουμένης, Μέγαρ᾽ ἥλω παρὰ μικρόν. οὐδὲν*

ἐφροντίσατ' οὐδ' ἐπεστράφητ' οὐδὲ τούτων, οὐδ' ἐνεδείξασθε τοῦθ' ὅτι οὐκ ἐπιτρέψετε ταῦτα ποιεῖν αὐτῷ· Ἀντρῶνας ἐπρίατο, καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τὰ ἐν
10 Ὠρεῷ πράγματ' εἰλήφει. πολλὰ δὲ καὶ παραλείπω, Φερὰς, τὴν ἐπ' Ἀμβρακίαν ὁδὸν, τὰς ἐν Ἤλιδι σφαγὰς, ἄλλα μυρία· οὐ γὰρ ἵν' ἐξαριθμήσωμαι τοὺς βεβια- 134
σμένους καὶ τοὺς ἠδικημένους ὑπὸ Φιλίππου, ταῦτα διεξῆλθον, ἀλλ' ἵνα τοῦθ' ὑμῖν δείξω, ὅτι οὐ στήσεται πάντας ἀνθρώπους ἀδικῶν, τὰ δ' ὑφ' αὑτῷ ποιούμενος Φίλιππος, εἰ μή τις αὐτὸν κωλύσει.

11 *Εἰσὶν δέ τινες*, οἳ πρὶν ἀκοῦσαι τοὺς ὑπὲρ τῶν πραγμάτων λόγους, εὐθέως εἰώθασιν ἐρωτᾶν „τί οὖν χρὴ ποιεῖν;“ οὐχ ἵν' ἀκούσαντες ποιήσωσι (χρησιμώτατοι γὰρ ἂν ἦσαν ἁπάντων), ἀλλ' ἵνα τοῦ λέγοντος ἀπαλλαγῶσιν. δεῖ δ' ὅμως εἰπεῖν ὅ τι χρὴ ποιεῖν. πρῶτον μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτο παρ' ὑμῖν αὐτοῖς βεβαίως γνῶναι, ὅτι τῇ πόλει Φίλιππος πολεμεῖ καὶ τὴν εἰρήνην λέλυκεν, καὶ κακόνους μέν ἐστι καὶ ἐχθρὸς ὅλῃ τῇ πόλει καὶ τῷ τῆς πόλεως ἐδάφει, προσθήσω δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει θεοῖς, οἵπερ αὐτὸν ἐξολέσειαν, οὐδενὶ μέντοι μᾶλλον ἢ τῇ πολιτείᾳ πολεμεῖ, οὐδ' ἐπιβουλεύει καὶ σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲν τῶν πάντων, ἢ
12 πῶς ταύτην καταλύσει. καὶ τοῦτ' ἐξ ἀνάγκης τρόπον τινὰ νῦν γε δὴ ποιεῖ. λογίζεσθε γάρ. ἄρχειν βούλεται, τούτου δ' ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπείληφ' ὑμᾶς. ἀδικεῖ πολὺν ἤδη χρόνον, καὶ τοῦτ' αὐτὸς ἄριστα σύνοιδεν αὑτῷ· οἷς γὰρ οὖσιν ὑμετέροις ἔχει, τούτοις ἅπαντα τἄλλα [βεβαίως] κέκτηται· εἰ γὰρ Ἀμφίπολιν καὶ Ποτείδαιαν προεῖτο, οὐδ' ἂν οἴκοι μένειν [ἀσφαλῶς] ἠδύ-
13 νατο. ἀμφότερ' οὖν οἶδε, καὶ αὐτὸν ὑμῖν ἐπιβουλεύοντα, καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους· εὖ φρονεῖν δ' ὑμᾶς

ὑπολαμβάνων, μισεῖν αὐτὸν ἡγεῖται. πρὸς δὲ τούτοις
τοσούτοις οὖσιν οἶδεν ἀκριβῶς ὅτι, οὐδ' ἂν ἁπάντων
τῶν ἄλλων γένηται κύριος, οὐδὲν ἔστ' αὐτῷ βεβαίως 135
ἔχειν, ἕως ἂν ὑμεῖς δημοκρατῆσθε, ἀλλ' ἄν ποτε συμβῇ
τι πταῖσμα (πολλὰ δ' ἂν γένοιτ' ἀνθρώπῳ), ἥξει πάντα
14 τὰ συμβεβιασμένα καὶ καταφεύξεται πρὸς ὑμᾶς· ἐστὲ
γὰρ ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ πλεονεκτῆσαι καὶ κατασχεῖν ἀρχὴν
εὖ πεφυκότες, ἀλλ' ἕτερον λαβεῖν κωλῦσαι καὶ ἔχοντ'
ἀφελέσθαι, καὶ ὅλως ἐνοχλῆσαι τοῖς ἄρχειν βουλομέ-
νοις καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἐξελέσθαι
[δεινοί]. οὔκουν βούλεται τοῖς αὑτοῦ καιροῖς τὴν παρ'
ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐφεδρεύειν, οὐ κακῶς οὐδ' ἀργῶς
15 ταῦτα λογιζόμενος. πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο δεῖ, ἐχθρὸν
ὑπειληφέναι τῆς πολιτείας καὶ τῆς δημοκρατίας ἀδιάλ-
λακτον ἐκεῖνον, δεύτερον δ' εἰδέναι σαφῶς, ὅτι πάνθ'
ὅσα πραγματεύεται καὶ κατασκευάζεται νῦν, ἐπὶ τὴν
ἡμετέραν πόλιν παρασκευάζεται. οὐ γὰρ οὕτως εὐήθης
[ἐστὶν] οὐδείς, ὥσθ' ὑπολαμβάνειν τὸν Φίλιππον, τῶν
μὲν ἐν Θρᾴκῃ κακῶν (τί γὰρ ἄλλο τις εἴπῃ Δρογγίλον
καὶ Καβύλην καὶ Μάστειραν καὶ ἃ νῦν φασιν αὐτὸν
ἔχειν) τούτων μὲν ἐπιθυμεῖν καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν
καὶ πόνους καὶ χειμῶνας καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους
16 ὑπομένειν, τῶν δ' Ἀθηναίων λιμένων καὶ νεωρίων καὶ
τριήρων καὶ τόπου καὶ δόξης, ὧν μήτ' ἐκείνῳ μήτ'
ἄλλῳ γένοιτο μηδενὶ χειρωσαμένῳ τὴν πόλιν τὴν ἡμε-
τέραν κυριεῦσαι, οὐκ ἐπιθυμεῖν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑμᾶς
ἐάσειν ἔχειν, ὑπὲρ δὲ τῶν μελινῶν καὶ τῶν ὀλυρῶν
τῶν ἐν τοῖς Θρᾳκίοις σιροῖς ἐν τῷ βαράθρῳ χειμάζειν.
17 οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλὰ κἀκεῖν' ὑπὲρ τοῦ τούτων γενέ- 136
σθαι κύριος καὶ τἄλλα πάντα πραγματεύεται. ταῦτα
τοίνυν ἕκαστον εἰδότα καὶ γιγνώσκοντα παρ' αὑτῷ,

*δεῖ μὰ Δί' οὐ γράψαι κελεύειν πόλεμον τὸν τὰ βέλτιστ'
ἐπὶ πᾶσι δικαίοις συμβουλεύοντα· τοῦτο μὲν γάρ ἐστι
λαβεῖν ὅτῳ πολεμήσετε βουλομένων, οὐχ ἃ τῇ πόλει
18 συμφέρει πράττειν. ὁρᾶτε γάρ. εἰ δι' ἃ πρῶτα παρε-
σπόνδησε Φίλιππος ἢ δεύτερ' ἢ τρίτα (πολλὰ γάρ ἐστιν
ἐφεξῆς) ἔγραψέ τις αὐτῷ πολεμεῖν, ὁ δ' ὁμοίως ὥσπερ
νῦν, οὐ γράφοντος οὐδενὸς [ὑμῶν] πόλεμον, Καρδια-
νοῖς ἐβοήθει, οὐκ ἂν ἀνηρπασμένος ἦν ὁ γράψας, καὶ
διὰ τοῦτον πάντες ᾐτιῶντο Καρδιανοῖς βεβοηθηκέναι;
19 μὴ τοίνυν ζητεῖτε, ὅντιν' ἀνθ' ὧν Φίλιππος ἐξαμαρ-
τάνει, μισήσετε, καὶ τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι
διασπάσασθαι παραβαλεῖτε· μηδ' αὐτοῖς χειροτονή-
σαντες πόλεμον, βούλεσθε παρ' αὐτοῖς ἐρίζειν, εἰ δέον
ἢ μὴ δέον ὑμᾶς τοῦτο πεποιηκέναι· ἀλλ' ὃν ἐκεῖνος
πολεμεῖ τρόπον, τοῦτον μιμεῖσθε, τοῖς μὲν ἀμυνομένοις
ἤδη χρήματα καὶ τἄλλ' ὅσων δέονται διδόντες, αὐτοὶ
δ' εἰσφέροντες ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ κατασκευαζό-
μενοι στράτευμα, τριήρεις ταχείας, ἵππους, ἱππαγωγούς,
20 τἄλλ' ὅσ' εἰς πόλεμον· ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ' ὡς
χρώμεθα τοῖς πράγμασι, καὶ Φίλιππον δ' αὐτὸν οὐδὲν
ἂν ἄλλ' οἶμαι μὰ τοὺς θεοὺς εὔξασθαι ποιεῖν τὴν
πόλιν, ἢ ταῦτα· ὑστερίζετ', ἀναλίσκετε· ὅτῳ παραδώ-
σετε [τὰ πράγματα] ζητεῖτε, δυσχεραίνετε· ἀλλήλους
αἰτιᾶσθε. ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα γίγνεται, ἐγὼ διδάξω, καὶ
21 πῶς παύσεται λέξω. οὐδὲν πώποτ' ὦ ἄνδρες Ἀθη-* 137
*ναῖοι τῶν πραγμάτων ἐξ ἀρχῆς ἐνεστήσασθ' οὐδὲ κατε-
σκευάσθ' ὀρθῶς, ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον ἀεὶ διώκετε, εἶτ'
ἐπειδὰν ὑστερίσητε παύεσθε· ἕτερον πάλιν ἂν συμβῇ
22 τι παρασκευάζεσθε [καὶ θορυβεῖσθε]. τὸ δ' οὐχ οὕτως
ἔχει· οὐκ ἔστι βοηθείαις χρωμένους οὐδὲν τῶν δεόν-
των ποτὲ πρᾶξαι, ἀλλὰ κατασκευάσαντας δεῖ δύναμιν,*

*καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαντας καὶ ταμίας καὶ δημο-
σίους, καὶ ὅπως ἔνι τὴν τῶν χρημάτων φυλακὴν ἀκρι-
βεστάτην γενέσθαι, οὕτω ποιήσαντας, τὸν μὲν τῶν
χρημάτων λόγον παρὰ τούτων λαμβάνειν, τὸν δὲ τῶν
ἔργων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ μηδεμίαν πρόφασιν
τοῦ πλεῖν ἄλλοσ' ἢ πράττειν ἄλλο τι τῷ στρατηγῷ
23 καταλείπειν. ἂν οὕτω ποιήσητε καὶ τόθ' ἔλησθ' ὡς
ἀληθῶς ἄγειν εἰρήνην δικαίαν, μένειν ἐπὶ τοῦ τόπου
Φίλιππον ἀναγκάσετε, ἢ πολεμήσετ' ἐξ ἴσου· καὶ ἴσως
ἂν ἴσως, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς πυνθάνεσθε, τί ποιεῖ Φί-
λιππος καὶ ποῖ πορεύεται, οὕτως ἂν ἐκεῖνος φρον-
τίσαι, ποῖ ποθ' ἡ τῆς πόλεως ἀπῆρκεν δύναμις καὶ
ποῦ φανήσεται.*

24 *Εἰ δέ τῳ δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης πολλῆς καὶ
πόνων [πολλῶν] καὶ πραγματείας [εἶναι], καὶ μάλ'
ὀρθῶς δοκεῖ· ἀλλ' ἐὰν λογίσηται τὰ τῇ πόλει μετὰ
ταῦτα γενησόμενα, ἐὰν ταῦτα μὴ θέλῃ, εὑρήσει λυσι-
τελοῦν τὸ ἑκόντας ποιεῖν τὰ δέοντα. εἰ μὲν γάρ ἐστί
τις ἐγγυητής — θεῶν, οὐ γὰρ ἀνθρώπων γ' οὐδεὶς
ἂν γένοιτ' ἀξιόχρεως τηλικούτου πράγματος — ὡς, ἐὰν
ἄγηθ' ἡσυχίαν καὶ πάντα πρόησθε, οὐκ ἐπ' αὐτοὺς ὑμᾶς* 138
25 *τελευτῶν ἐκεῖνος ἥξει, αἰσχρὸν μὲν νὴ τὸν Δία καὶ πάν-
τας θεοὺς καὶ ἀνάξιον ὑμῶν καὶ τῶν ὑπαρχόντων τῇ
πόλει καὶ πεπραγμένων τοῖς προγόνοις, τῆς ἰδίας ῥᾳ-
θυμίας [ἕνεκα] τοὺς ἄλλους ἅπαντας Ἕλληνας εἰς δου-
λείαν προέσθαι, καὶ τεθνάναι μᾶλλον ἂν ἢ ταῦτ' εἰρη-
26 κέναι βουλοίμην· οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις ἄλλος λέγει καὶ
ὑμᾶς πείθει, ἔστω, μὴ ἀμύνεσθ', ἅπαντα πρόεσθε. εἰ
δὲ μήτε τοῦτο δοκεῖ, τοὐναντίον τε προΐσμεν ἅπαντες
ὅτι, ὅσῳ ἂν πλειόνων ἐάσωμεν ἐκεῖνον γενέσθαι κύριον,
τοσούτῳ χαλεπωτέρῳ καὶ ἰσχυροτέρῳ χρησόμεθ' ἐχθρῷ,*

*ποῖ ἀναδυόμεθ', ἢ τί μέλλομεν; ἢ πότ' ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελήσομεν; ὅταν νὴ Δί' ἀναγ-
27 καῖον ᾖ. ἀλλ' ἣν μὲν ἄν τις ἐλευθέρων ἀνθρώπων
ἀνάγκην εἴποι, οὐ μόνον ἤδη πάρεστιν, ἀλλὰ καὶ πάλαι
παρελήλυθε, τὴν δὲ τῶν δούλων ἀπεύχεσθαι δήπου
μὴ γενέσθαι δεῖ. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ἐστὶν ἐλευθέρῳ
μὲν [ἀνθρώπῳ μεγίστη] ἀνάγκη ἡ ὑπὲρ τῶν γιγνομένων
αἰσχύνη, καὶ μείζω ταύτης οὐκ οἶδ' ἥντιν' ἂν εἴποι
τις· δούλῳ δὲ πληγαὶ χὠ τοῦ σώματος αἰκισμός, ἃ
μήτε γένοιτ' οὔτε λέγειν ἄξιον.*

28 *Τὸ μὲν τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πρὸς τὰ τοι-
αῦτ' ὀκνηρῶς διακεῖσθαι, ἃ δεῖ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς
οὐσίαις λῃτουργῆσαι [ἕκαστον], ἐστὶ μὲν οὐκ ὀρθῶς
ἔχον, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, οὐ μὴν ἀλλ' ἔχει τινὰ πρό-
φασιν ὅμως· τὸ δὲ μηδ' ὅσ' ἀκοῦσαι δεῖ μηδ' ὅσα
βουλεύσασθαι προσήκει, μηδὲ ταῦτ' ἐθέλειν [ἀκούειν],
29 τοῦτ' ἤδη πᾶσαν ἐπιδέχεται κατηγορίαν. ὑμεῖς τοίνυν* 139
*οὐκ ἀκούειν, πρὶν ἂν ὥσπερ νῦν αὐτὰ παρῇ τὰ πρά-
γματα, οὐχὶ βουλεύεσθαι περὶ οὐδενὸς εἰώθατ' ἐφ'
ἡσυχίας, ἀλλ' ὅταν μὲν ἐκεῖνος παρασκευάζηται, ἀμε-
λήσαντες τοῦ ποιεῖν ταὐτὸ καὶ ἀντιπαρασκευάζεσθαι,
ῥᾳθυμεῖτε, καὶ ἄν τι λέγῃ τις ἐκβάλλετε, ἐπειδὰν δ'
ἀπολωλὸς ἢ πολιορκούμενόν τι πύθησθε, ἀκροᾶσθε καὶ
30 παρασκευάζεσθε. ἦν δ' ἀκηκοέναι μὲν καὶ βεβουλεῦ-
σθαι τότε καιρός, ὅθ' ὑμεῖς οὐκ ἠθέλετε, πράττειν δὲ
καὶ χρῆσθαι τοῖς παρεσκευασμένοις νῦν, ἡνίκ' ἀκούετε.
τοιγαροῦν ἐκ τῶν τοιούτων ἐθῶν μόνοι τῶν πάντων
ἀνθρώπων ὑμεῖς τοῖς ἄλλοις τοὐναντίον ποιεῖτε· οἱ μὲν
γὰρ ἄλλοι πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ
βουλεύεσθαι, ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα.*

31 *Ὃ δὴ λοιπόν ἐστι, καὶ πάλαι μὲν ἔδει, διαφεύγει*

δ' οὐδὲ νῦν, τοῦτ' ἐρῶ. οὐδενὸς τῶν πάντων οὕτως
ὡς χρημάτων δεῖ τῇ πόλει πρὸς τὰ νῦν ἐπιόντα πρά-
γματα. συμβέβηκε δ' εὐτυχήματ' αὐτόματα, οἷς ἂν
χρησώμεθ' ὀρθῶς, ἴσως ἂν γένοιτο [τὰ δέοντα]. πρῶτον
μὲν γὰρ οἷς βασιλεὺς πιστεύει καὶ εὐεργέτας ὑπείληφεν
32 ἑαυτοῦ, οὗτοι μισοῦσι καὶ πολεμοῦσι Φιλίππῳ. ἔπειθ'
ὁ πράττων καὶ συνειδὼς ἅπανθ' ἃ Φίλιππος κατὰ βα-
σιλέως παρασκευάζεται, οὗτος ἀνάσπαστος γέγονε, καὶ
πάσας τὰς πράξεις βασιλεὺς οὐχ ἡμῶν κατηγορούντων
ἀκούσεται, οὓς ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος ἂν ἡγήσαιτο τοῦ
ἰδίου λέγειν, ἀλλὰ τοῦ πράξαντος αὐτοῦ καὶ διοικοῦν-
τος, ὥστ' εἶναι πιστάς, καὶ λοιπὸν λόγον εἶναι τοῖς 140
παρ' ἡμῶν πρέσβεσιν, ὃν βασιλεὺς ἥδιστ' ἂν ἀκούσαι,
33 ὡς τὸν ἀμφοτέρους ἀδικοῦντα κοινῇ τιμωρήσασθαι δεῖ,
καὶ ὅτι πολὺ τῷ βασιλεῖ φοβερώτερός ἐσθ' ὁ Φίλιπ-
πος, ἂν προτέροις ἡμῖν ἐπιθῆται· εἰ γὰρ ἐγκαταλειπό-
μενοί τι πεισόμεθ' ἡμεῖς, ἀδεῶς ἐπ' ἐκεῖνον [ἤδη]
πορεύσεται. ὑπὲρ δὴ τούτων οἶμαι δεῖν πρεσβείαν ἐκ-
πέμπειν, ἥτις τῷ βασιλεῖ διαλέξεται, καὶ τὴν ἀβελτερίαν
ἀποθέσθαι, δι' ἣν πολλάκις ἠλαττώθητε, „ὁ δὲ βάρ-
βαρος, καὶ ὁ κοινὸς ἅπασιν ἐχθρός", καὶ πάντα τὰ
34 τοιαῦτα. ἐγὼ γὰρ ὅταν τιν' ἴδω, τὸν μὲν ἐν Σούσοις
καὶ Ἐγβατάνοις δεδοικότα καὶ κακόνουν εἶναι τῇ πόλει
φάσκοντα, ὃς καὶ πρότερον συνεπηνώρθωσε τὰ τῆς
πόλεως πράγματα καὶ νῦν ἐπηγγέλλετο (εἰ δὲ μὴ ἐδέ-
χεσθ' ὑμεῖς, ἀλλ' ἀπεψηφίζεσθε, οὐ τἀκείνου γ' αἴτια),
ὑπὲρ δὲ τοῦ ἐπὶ ταῖς θύραις [ἐγγὺς] οὑτωσὶ [ἐν μέσῃ
τῇ Ἑλλάδι αὐξανομένου] λῃστοῦ τῶν Ἑλλήνων ἄλλο
τι [λέγοντα], θαυμάζω, καὶ δέδοικα τοῦτον, ὅστις ἂν
ᾖ ποτ', ἔγωγε, ἐπειδὴ οὐχ οὗτος Φίλιππον.
35 Ἔστι τοίνυν πρᾶγμα καὶ ἄλλο, ὃ λυμαίνεται τὴν

*πόλιν, ὑπὸ βλασφημίας ἀδίκου καὶ λόγων οὐ προση-
κόντων διαβεβλημένον, εἶτα τοῖς μηδὲν τῶν ἐν τῇ πο-
λιτείᾳ δικαίων βουλομένοις ποιεῖν πρόφασιν παρέχει·
καὶ πάντων, ὅσ' ἐκλείπει, δέον παρά του γίγνεσθαι,
ἐπὶ τοῦθ' εὑρήσετε τὴν αἰτίαν ἀναφερομένην. περὶ οὗ
36 πάνυ μὲν φοβοῦμαι, οὐ μὴν ἀλλ' ἐρῶ· οἶμαι γὰρ ἕξειν
καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων τὰ δίκαι' ἐπὶ τῷ συμφέροντι
τῆς πόλεως εἰπεῖν πρὸς τοὺς εὐπόρους, καὶ ὑπὲρ τῶν
κεκτημένων τὰς οὐσίας πρὸς τοὺς ἐπιδεεῖς. εἰ ἀνέ- 141
λοιμεν ἐκ μέσου καὶ τὰς βλασφημίας, ἃς ἐπὶ τῷ θεω-
ρικῷ ποιοῦνταί τινες οὐχὶ δικαίως, καὶ τὸν φόβον, ὡς
οὐ στήσεται τοῦτ' ἄνευ μεγάλου τινὸς κακοῦ, οὐδὲν
ἂν εἰς τὰ πράγματα μεῖζον εἰσενεγκαίμεθα, οὐδ' ὅ τι
37 κοινῇ μᾶλλον ὅλην ἂν ἐπιρρώσειε τὴν πόλιν. οὑτωσὶ
δὲ σκοπεῖτε· ἐρῶ δ' ὑπὲρ τῶν ἐν χρείᾳ δοκούντων
εἶναι προτέρων. ἦν ποτ' οὐ πάλαι παρ' ὑμῖν, ὅτ' οὐ
προσῄει τῇ πόλει τάλανθ' ὑπὲρ τριάκοντα καὶ ἑκατόν·
καὶ οὐδεὶς τῶν τριηραρχεῖν δυναμένων οὐδὲ τῶν εἰσ-
φέρειν, ὅστις οὐκ ἠξίου τὰ καθήκοντ' ἐφ' ἑαυτὸν ποιεῖν,
ὅτι χρήματ' οὐ περιῆν, ἀλλὰ καὶ τριήρεις ἔπλεον καὶ
38 χρήματ' ἐγίγνετο καὶ πάντ' ἐποιοῦμεν τὰ δέοντα. μετὰ
ταῦθ' ἡ τύχη, καλῶς ποιοῦσα, πολλὰ πεποίηκε τὰ
κοινά, καὶ τετρακόσι' ἀντὶ τῶν ἑκατὸν ταλάντων προσ-
έρχεται, οὐδενὸς οὐδὲν ζημιουμένου τῶν τὰς οὐσίας
ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ προσλαμβάνοντος· οἱ γὰρ εὔποροι
πάντες ἔρχονται μεθέξοντες τούτου, καὶ καλῶς ποιοῦσιν.
39 τί οὖν μαθόντες τοῦτ' ὀνειδίζομεν ἀλλήλοις, καὶ προ-
φάσει χρώμεθα τοῦ μηδὲν ποιεῖν, πλὴν εἰ τῇ παρὰ
τῆς τύχης βοηθείᾳ γεγονυίᾳ τοῖς ἀπόροις φθονοῦμεν;
40 οὓς οὔτ' ἂν αἰτιασαίμην ἔγωγε, οὔτ' ἀξιῶ. οὐδὲ γὰρ
ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις ὁρῶ τὸν ἐν ἡλικίᾳ πρὸς τοὺς*

πρεσβυτέρους οὕτω διακείμενον, οὐδ' οὕτως ἀγνώμον'
οὐδ' ἄτοπον τῶν ὄντων οὐδένα, ὥστ', εἰ μὴ ποιήσουσιν
ἅπαντες ὅσ' αὐτός, οὐ φάσκοντα ποιήσειν οὐδὲν οὐδ'
αὐτόν· καὶ γὰρ ἂν τοῖς τῆς κακώσεως εἴη νόμοις οὕτω
γ' ἔνοχος· δεῖ γὰρ οἶμαι τοῖς γονεῦσι τὸν ὡρισμένον 142
ἐξ ἀμφοτέρων ἔρανον, καὶ παρὰ τῆς φύσεως καὶ
παρὰ τοῦ νόμου, δικαίως φέρειν καὶ ἑκόνθ' ὑποτελεῖν.
41 ὥσπερ τοίνυν ἑνὸς ἡμῶν ἑκάστου τίς ἐστι γονεύς, οὕτω
συμπάσης τῆς πόλεως κοινοὺς δεῖ τοὺς γονέας τοὺς
σύμπαντας ἡγεῖσθαι, καὶ προσήκειν τούτους οὐχ ὅπως
ὧν ἡ πόλις δίδωσ' ἀφελέσθαι τι, ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν ἦν
τούτων, ἄλλοθεν σκοπεῖν ὅπως μηδενὸς ὄντες ἐνδεεῖς
42 περιοφθήσονται. τοὺς μὲν τοίνυν εὐπόρους ταύτῃ χρω-
μένους τῇ γνώμῃ, οὐ μόνον ἡγοῦμαι τὰ δίκαι' ἂν
ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ λυσιτελῆ· τὸ γὰρ τῶν ἀναγκαίων
τιν' ἀποστερεῖν κοινῇ, κακόνους ἐστὶ ποιεῖν πολλοὺς
ἀνθρώπους τοῖς πράγμασι· τοῖς δ' ἐν ἐνδείᾳ, δι' ὃ
δυσχεραίνουσι τὸ πρᾶγμ' οἱ τὰς οὐσίας ἔχοντες καὶ
κατηγοροῦσι δικαίως, τοῦτ' ἀφελεῖν ἂν συμβουλεύσαιμι.
43 δίειμι δ' ὥσπερ ἄρτι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὑπὲρ τῶν
εὐπόρων, οὐ κατοκνήσας εἰπεῖν τἀληθῆ. ἐμοὶ γὰρ
οὐδεὶς οὕτως ἄθλιος οὐδ' ὠμὸς εἶναι δοκεῖ τὴν γνώ-
μην, οὔκουν Ἀθηναίων γε, ὥστε λυπεῖσθαι ταῦτα
λαμβάνοντας ὁρῶν τοὺς ἀπόρους καὶ τῶν ἀναγκαίων
44 ἐνδεεῖς ὄντας. ἀλλὰ ποῦ συντρίβεται τὸ πρᾶγμα καὶ
ποῦ δυσχεραίνεται; ὅταν τἀπὸ τῶν κοινῶν ἔθος ἐπὶ
τὰ ἴδια μεταβιβάζοντας ὁρῶσί τινας, καὶ μέγαν μὲν
ὄντα παρ' ὑμῖν εὐθέως τὸν λέγοντα, ἀθάνατον δ' ἕνεκ'
ἀσφαλείας, ἑτέραν δὲ τὴν κρύβδην ψῆφον τοῦ φανε-
45 ρῶς θορύβου. ταῦτ' ἀπιστίαν, ταῦτ' ὀργὴν ἔχει. δεῖ
γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δικαίως ἀλλήλοις τῆς πολι-

τείας κοινωνεῖν, τοὺς μὲν εὐπόρους, εἰς μὲν τὸν βίον 143
τὰ ἑαυτῶν [ἀσφαλῶς] ἔχειν νομίζοντας καὶ ὑπὲρ τούτων μὴ δεδοικότας, εἰς δὲ τοὺς κινδύνους κοίν' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ὄντα τῇ πατρίδι [παρέχοντας], τοὺς δὲ λοιπούς, τὰ μὲν κοινὰ κοινὰ νομίζοντας καὶ μετέχοντας τὸ μέρος, τὰ δ' ἑκάστου [ἴδια] τοῦ κεκτημένου. οὕτω καὶ μικρὰ μεγάλη πόλις γίγνεται καὶ μεγάλη σῴζεται. ὡς μὲν οὖν εἴποι τις ἄν, ἃ παρ' ἑκατέρων εἶναι δεῖ, ταῦτ' ἴσως ἐστίν· ὡς δὲ καὶ γένοιτ' ἄν, [ἐν] νόμῳ διορθώσασθαι δεῖ.

46 *Τῶν δὲ παρόντων πραγμάτων καὶ τῆς ταραχῆς πολλὰ πόρρωθέν ἐστι τὰ αἴτια· ἃ εἰ βουλομένοις ὑμῖν ἀκούειν ἐστίν, ἐθέλω λέγειν. ἐξέστητ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῆς ὑποθέσεως, ἐφ' ἧς ὑμᾶς οἱ πρόγονοι κατέλιπον, καὶ τὸ μὲν προΐστασθαι τῶν Ἑλλήνων καὶ δύναμιν συνεστηκυῖαν ἔχοντας πᾶσι τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν, περίεργον ἐπείσθητ' εἶναι καὶ μάταιον ἀνάλωμ' ὑπὸ τῶν ταῦτα πολιτευομένων, τὸ δ' ἐν ἡσυχίᾳ διάγειν καὶ μηδὲν τῶν δεόντων πράττειν, ἀλλὰ προϊεμένους καθ' ἓν ἕκαστον πάνθ' ἑτέρους ἐᾶσαι λαβεῖν, θαυμαστὴν εὐδαιμονίαν καὶ πολλὴν ἀσφάλειαν ἔχειν*
47 *ᾤεσθε. ἐκ δὲ τούτων παρελθὼν ἐπὶ τὴν τάξιν ἐφ' ἧς ὑμῖν τετάχθαι προσῆκε ἕτερος, οὗτος εὐδαίμων καὶ μέγας καὶ πολλῶν κύριος γέγονεν, εἰκότως· πρᾶγμα γὰρ ἔντιμον καὶ μέγα καὶ λαμπρόν, καὶ περὶ οὗ πάντα τὸν χρόνον αἱ μέγισται τῶν πόλεων πρὸς αὑτὰς διεφέροντο, Λακεδαιμονίων μὲν ἠτυχηκότων, Θηβαίων δ' ἀσχόλων διὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον γενομένων, ἡμῶν*
48 *δ' ἀμελούντων, ἔρημον ἀνείλετο. τοιγάρτοι τὸ μὲν φο-* 144
βεῖσθαι τοῖς ἄλλοις, τὸ δὲ συμμάχους πολλοὺς ἔχειν καὶ δύναμιν μεγάλην ἐκείνῳ περιγέγονε, καὶ τοσαῦτα

πράγματα καὶ τοιαῦτ᾽ ἤδη περιέστηκε τοὺς Ἕλληνας
ἅπαντας, ὥστε μηδ᾽ ὅ τι χρὴ συμβουλεύειν εὔπορον εἶναι.
49 *Ὄντων δ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν παρόντων*
πραγμάτων πᾶσιν, ὡς ἐγὼ κρίνω, φοβερῶν, οὐδένες
ἐν μείζονι κινδύνῳ τῶν πάντων εἰσὶν ὑμῶν, οὐ μόνον
τῷ μάλισθ᾽ ὑμῖν ἐπιβουλεύειν Φίλιππον, ἀλλὰ καὶ τῷ
πάντων ἀργότατ᾽ αὐτοὶ διακεῖσθαι. εἰ τοίνυν τὸ τῶν
ὠνίων πλῆθος ὁρῶντες [καὶ τὴν εὐετηρίαν τὴν κατὰ
τὴν ἀγοράν], τούτοις κεκήλησθε, ὡς ἐν οὐδενὶ δεινῷ
τῆς πόλεως οὔσης, οὔτε προσηκόντως οὔτ᾽ ὀρθῶς τὸ
50 *πρᾶγμα κρίνετε· ἀγορὰν μὲν γὰρ ἄν τις καὶ πανήγυριν*
ἐκ τούτων ἢ φαύλως ἢ καλῶς παρεσκευάσθαι κρίνοι·
πόλιν δ᾽ ἣν ὑπείληφεν, ὃς ἂν τῶν Ἑλλήνων ἄρχειν
ἀεὶ βούληται, μόνην ἂν ἐναντιωθῆναι καὶ τῆς πάντων
ἐλευθερίας προστῆναι, οὐ μὰ Δί᾽ ἐκ τῶν ὠνίων, εἰ
καλῶς ἔχει, δοκιμάζειν δεῖ, ἀλλ᾽ εἰ συμμάχων εὐνοίᾳ
πιστεύει, εἰ τοῖς ὅπλοις ἰσχύει, ταῦθ᾽ ὑπὲρ τῆς πόλεως
δεῖ σκοπεῖν· ἃ σφαλερῶς ὑμῖν καὶ οὐδαμῶς [ἅπαντα]
51 *καλῶς ἔχει. γνοίητε δ᾽ ἄν, εἰ σκέψαισθ᾽ ἐκείνως. πότε*
μάλιστα ἐν ταραχῇ τὰ τῶν Ἑλλήνων γέγονεν πρά-
γματα; οὐδένα γὰρ χρόνον ἄλλον ἢ τὸν νυνὶ παρόντ᾽
οὐδ᾽ ἂν εἷς εἴποι. τὸν μὲν γὰρ ἄλλον ἅπαντ᾽ εἰς δύο
ταῦτα διῄρητο τὰ τῶν Ἑλλήνων, Λακεδαιμονίους καὶ
ἡμᾶς, τῶν δ᾽ ἄλλων [Ἑλλήνων] οἱ μὲν ἡμῖν, οἱ δ᾽ ἐκεί-
νοις ὑπήκουον. βασιλεὺς δὲ καθ᾽ αὑτὸν [μὲν] ὁμοίως
ἅπασιν ἄπιστος ἦν, τοῖς δὲ κρατουμένοις τῷ πολέμῳ 145
προσλαμβάνων, ἄχρι οὗ τοῖς ἑτέροις ἐξ ἴσου ποιήσαι,
διεπιστεύετο, ἔπειτ᾽ οὐχ ἧττον αὐτὸν ἐμίσουν οὓς
52 *σώσειε τῶν ὑπαρχόντων ἐχθρῶν ἐξ ἀρχῆς. νῦν δὲ*
πρῶτον μὲν βασιλεὺς ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν οἰκείως ἔχει,
καὶ πάντων ἥκιστα δὴ ἡμῖν, ἄν τι μὴ νῦν ἐπανορθω-

σώμεθα· ἔπειτα προστασίαι πολλαὶ καὶ πανταχόθεν
γίγνονται, καὶ τοῦ πρωτεύειν ἀντιποιοῦνται μὲν πάντες,
ἀφεστᾶσι δ' ἔργῳ, καὶ φθονοῦσιν καὶ ἀπιστοῦσιν αὑτοῖς,
οὐχ οἷς ἔδει, καὶ γεγόνασι καθ' αὑτοὺς ἕκαστοι, Ἀρ-
γεῖοι Θηβαῖοι Λακεδαιμόνιοι Κορίνθιοι Ἀρκάδες ἡμεῖς.
53 *ἀλλ' ὅμως εἰς τοσαῦτα μέρη καὶ τοσαύτας δυναστείας*
διῃρημένων [τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων], εἰ δεῖ τἀ-
ληθῆ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν, τὰ παρ' οὐδέσι τούτων
ἀρχεῖα καὶ βουλευτήρι' ἐρημότερ' ἄν τις ἴδοι τῶν Ἑλ-
ληνικῶν πραγμάτων, ἢ τὰ παρ' ἡμῖν, εἰκότως· οὔτε
γὰρ φιλῶν οὔτε πιστεύων οὔτε φοβούμενος οὐδεὶς ἡμῖν
54 *διαλέγεται. αἴτιον δὲ τούτων οὐχ ἓν ὦ ἄνδρες Ἀθη-*
ναῖοι (ῥᾴδιον γὰρ ἂν ἦν ὑμῖν μεταθεῖναι), ἀλλὰ πολλὰ
καὶ παντοδάπ' ἐκ παντὸς ἡμαρτημένα τοῦ χρόνου, ὧν
τὸ καθ' ἕκαστον ἐάσας, εἰς ὃ πάντα τείνει λέξω, δεη-
θεὶς ὑμῶν, ἂν λέγω τἀληθῆ μετὰ παρρησίας, μηδὲν
ἀχθεσθῆναι. πέπραται τὰ συμφέροντ' ἐφ' ἑκάστου τῶν
καιρῶν, καὶ μετειλήφατε ὑμεῖς μὲν τὴν σχολὴν καὶ
τὴν ἡσυχίαν, ὑφ' ὧν κεκηλημένοι τοῖς ἀδικοῦσιν οὐ
55 *πικρῶς ἔχετε, ἕτεροι δὲ τὰς τιμὰς ἔχουσιν. καὶ τὰ μὲν*
περὶ τἄλλ' οὐκ ἄξιον ἐξετάσαι νῦν· ἀλλ' ἐπειδάν τι 146
τῶν πρὸς Φίλιππον ἐμπέσῃ, εὐθὺς ἀναστάς τις λέγει,
ὡς οὐ δεῖ ληρεῖν οὐδὲ γράφειν πόλεμον, παραθεὶς
εὐθέως ἑξῆς τὸ τὴν εἰρήνην ἄγειν ὡς ἀγαθόν, καὶ τὸ
τρέφειν δύναμιν μεγάλην ὡς χαλεπόν, καὶ „διαρπάζειν
τινὲς τὰ χρήματα βούλονται", καὶ ἄλλους λόγους ὡς
56 *οἷόν τ' ἀληθεστάτους λέγουσιν. ἀλλὰ δεῖ δήπου, τὴν*
μὲν εἰρήνην οὐχ ὑμᾶς πείθειν, οἳ πεπεισμένοι κάθη-
σθε, ἀλλὰ τὸν τὰ τοῦ πολέμου πράττοντα· ἂν γὰρ
ἐκεῖνος πεισθῇ, τά γ' ἀφ' ὑμῶν ὑπάρχει· νομίζειν δ'
εἶναι χαλεπά, οὐχ ὅσ' ἂν εἰς σωτηρίαν δαπανῶμεν,

ἀλλ' ἃ πεισόμεθα, ἂν μὴ ταῦτ' ἐθέλωμεν ποιεῖν, καὶ
τὸ „διαρπασθήσεται τὰ χρήματα“ τῷ φυλακὴν εὑρεῖν
δι' ἧς σωθήσεται κωλύειν, οὐχὶ τῷ τοῦ συμφέροντος
57 *ἀφεστάναι. καίτοι ἔγωγ' ἀγανακτῶ καὶ τοῦτο, εἰ τὰ μὲν*
χρήματα λυπεῖ τινὰς ὑμῶν εἰ διαρπασθήσεται, ἃ καὶ
φυλάττειν καὶ κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας ἐφ' ὑμῖν ἐστι,
τὴν δ' Ἑλλάδα πᾶσαν οὑτωσὶ Φίλιππος ἐφεξῆς ἁρπά-
58 *ζων, οὐ λυπεῖ, καὶ ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς ἁρπάζων. τί ποτ'*
οὖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μὲν οὕτω φανερῶς ἀδι-
κοῦντα, [καὶ] πόλεις καταλαμβάνοντα, οὐδεὶς πώποτε
τούτων εἶπεν ὡς [ἀδικεῖ καὶ] πόλεμον ποιεῖ, τοὺς δὲ
μὴ 'πιτρέπειν μηδὲ προΐεσθαι ταῦτα συμβουλεύοντας,
τούτους πόλεμον ποιεῖν φασίν; ὅτι τὴν αἰτίαν τῶν ἐκ
τοῦ πολέμου συμβησομένων δυσχερῶν (ἀνάγκη γὰρ
ἀνάγκη πολλὰ λυπηρὰ ἐκ τοῦ πολέμου γίγνεσθαι) τοῖς
ὑπὲρ ὑμῶν τὰ βέλτιστα λέγειν εἰθισμένοις ἀναθεῖναι
59 *βούλονται. ἡγοῦνται γάρ, ἂν μὲν ὑμεῖς ὁμοθυμαδὸν* 147
ἐκ μιᾶς γνώμης Φίλιππον ἀμύνησθε, κἀκείνου κρατή-
σειν ὑμᾶς καὶ αὐτοῖς οὐκέτ' ἔσεσθαι μισθαρνεῖν, ἂν
δ' ἀπὸ τῶν πρώτων θορύβων αἰτιασάμενοί τινας πρὸς
τὸ κρίνειν τράπησθε, αὐτοὶ μὲν τούτων κατηγοροῦντες
ἀμφότερ' ἕξειν, καὶ παρ' ὑμῖν εὐδοκιμήσειν καὶ παρ'
ἐκείνου χρήματα λήψεσθαι, ὑμᾶς δ' ὑπὲρ ὧν δεῖ παρὰ
τούτων δίκην λαβεῖν, παρὰ τῶν ὑπὲρ ὑμῶν εἰρηκό-
60 *των λήψεσθαι. αἱ μὲν ἐλπίδες [αἱ τούτων] αὗται*
καὶ τὸ κατασκεύασμα τὸ τῶν αἰτιῶν, ὡς ἄρα βούλον-
ταί τινες πόλεμον ποιῆσαι. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι οὐ γρά-
ψαντος Ἀθηναίων οὐδενὸς πόλεμον, πολλὰ Φίλιππος
ἔχει τῶν τῆς πόλεως, καὶ νῦν εἰς Καρδίαν πέπομφε
βοήθειαν. εἰ μέντοι βουλόμεθ' ἡμεῖς μὴ προσποιεῖ-
σθαι πολεμεῖν ἡμῖν ἐκεῖνον, ἀνοητότατος πάντων ἂν

εἴη, εἰ τοῦτ' ἐξελέγχοι· ὅταν γὰρ οἱ ἀδικούμενοι ἀρνῶν-
61 ται, τί τῷ ἀδικοῦντι προσήκει; ἀλλ' ἐπειδὰν ἐπ' αὐτοὺς
ἡμᾶς ἴῃ, τί φήσομεν; ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν,
ὥσπερ οὐδ' Ὠρείταις, στρατιωτῶν ὄντων ἐν τῇ χώρᾳ,
οὐδὲ Φεραίοις πρότερον, πρὸς τὰ τείχη προσβάλλων,
οὐδ' Ὀλυνθίοις ἐξ ἀρχῆς, ἕως ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τὸ
στράτευμα παρῆν ἔχων. ἢ καὶ τότε τοὺς ἀμύνεσθαι
κελεύοντας πόλεμον ποιεῖν φήσομεν; οὐκοῦν ὑπόλοιπον
62 δουλεύειν· οὐδὲ γὰρ ἄλλο γ' οὐδὲν ἔνι. καὶ μὴν οὐχ
ὑπὲρ τῶν ἴσων ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσθ' ὁ κίνδυνος·
οὐ γὰρ ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι τὴν πόλιν βούλεται Φί-
λιππος [ὑμῶν, οὔ], ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν. οἶδεν γὰρ ἀκρι-
βῶς ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὔτ' ἐθελήσετε, οὔτ' ἂν 148
ἐθελήσητ' ἐπιστήσεσθε (ἄρχειν γὰρ εἰώθατε), πρά-
γματα δ' αὐτῷ παρασχεῖν, ἂν καιρὸν λάβητε, πλείω
τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων δυνήσεσθε. διὰ ταῦθ'
63 ὑμῶν οὐχὶ φείσεται, εἴπερ ἐγκρατὴς γενήσεται. ὡς οὖν
ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων ἐσομένου τοῦ ἀγῶνος, οὕτω προσήκει
γιγνώσκειν, καὶ τοὺς πεπρακότας αὑτοὺς ἐκείνῳ μι-
σεῖν κἀποτυμπανίσαι· οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστι τῶν ἔξω
τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ
τῇ πόλει κολάσητ' ἐχθρούς, ἀλλ' ἀνάγκη τούτοις ὥσπερ
64 προβόλοις προσπταίοντας ὑστερίζειν ἐκείνων. πόθεν
οἴεσθε νῦν αὐτὸν ὑβρίζειν ὑμᾶς (οὐδὲν γὰρ ἄλλ' ἔμοιγε
δοκεῖ ποιεῖν ἢ τοῦτο) καὶ τοὺς μὲν ἄλλους εὖ ποι-
οῦντ', εἰ μηδὲν ἄλλ', ἐξαπατᾶν, ὑμῖν δ' ἀπειλεῖν ἤδη;
οἷον Θετταλοὺς πολλὰ δοὺς ὑπηγάγετ' εἰς τὴν νῦν
παροῦσαν δουλείαν· οὐδ' ἂν εἰπεῖν δύναιτ' οὐδεὶς ὅσα
τοὺς ταλαιπώρους Ὀλυνθίους πρότερον δοὺς Ποτεί-
δαιαν ἐξηπάτησε καὶ πόλλ' ἕτερα· Θηβαίους τὰ νῦν
ὑπάγει τὴν Βοιωτίαν αὐτοῖς παραδοὺς καὶ ἀπαλλάξας

65 πολέμου πολλοῦ καὶ χαλεποῦ· ὥστε καρπωσάμενοί τιν'
ἕκαστοι τούτων πλεονεξίαν, οἱ μὲν ἤδη πεπόνθασιν, ἃ
δὴ πεπόνθασιν, οἱ δ' ὅταν ποτὲ συμβῇ πείσονται. ὑμεῖς
δ' ὧν μὲν ἀπεστερεῖσθε σιωπῶ· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ τὴν
εἰρήνην ποιήσασθαι, πόσ' ἐξηπάτησθε, πόσων ἀπεστέ-
ρησθε. οὐχὶ Φωκέας, οὐ Πύλας, οὐχὶ τἀπὶ Θρᾴκης,
Δορίσκον, Σέρριον, τὸν Κερσοβλέπτην αὐτόν; οὐ νῦν
66 τὴν Καρδιανῶν ἔχει καὶ ὁμολογεῖ; τί ποτ' οὖν ἐκείνως 149
τοῖς ἄλλοις καὶ ὑμῖν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον προσφέρε-
ται; ὅτι ἐν μόνῃ τῶν πασῶν πόλεων τῇ ὑμετέρᾳ, ἄδει'
ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λέγειν δέδοται, καὶ λαβόντα χρήματ'
αὐτὸν ἀσφαλές ἐστι λέγειν παρ' ὑμῖν, κἂν ἀφῃρημένοι
67 τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἦτε. οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν
Ὀλύνθῳ τὰ Φιλίππου, μὴ σὺν εὖ πεπονθότων τῶν
πολλῶν Ὀλυνθίων τῷ Ποτείδαιαν καρποῦσθαι· οὐκ ἦν
ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Θετταλίᾳ, μὴ σὺν εὖ πεπονθότος
τοῦ πλήθους τοῦ Θετταλῶν τῷ τοὺς τυράννους ἐκ-
βαλεῖν Φίλιππον αὐτοῖς καὶ τὴν Πυλαίαν ἀποδοῦναι·
οὐκ ἦν ἐν Θήβαις ἀσφαλές, πρὶν τὴν Βοιωτίαν ἀπέ-
68 δωκε καὶ τοὺς Φωκέας ἀνεῖλεν. ἀλλ' Ἀθήνησιν, οὐ
μόνον Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Καρδιανῶν χώραν ἀπεστε-
ρηκότος Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ κατασκευάζοντος ὑμῖν
ἐπιτείχισμα τὴν Εὔβοιαν καὶ νῦν ἐπὶ Βυζάντιον πα-
ριόντος, ἀσφαλές ἐστι λέγειν ὑπὲρ Φιλίππου. καὶ γάρ
τοι τούτων μὲν ἐκ πτωχῶν ἔνιοι ταχὺ πλούσιοι γίγνον-
ται, καὶ ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων ἔνδοξοι καὶ γνώρι-
μοι, ὑμεῖς δὲ τοὐναντίον, ἐκ μὲν ἐνδόξων ἄδοξοι, ἐκ δ'
69 εὐπόρων ἄποροι· πόλεως γὰρ ἔγωγε πλοῦτον ἡγοῦμαι
συμμάχους, πίστιν, εὔνοιαν, ὧν πάντων ἔσθ' ὑμεῖς
ἄποροι. ἐκ δὲ τοῦ τούτων ὀλιγώρως ἔχειν καὶ ἐᾶν
[τοῦτον τὸν τρόπον] φέρεσθαι, ὁ μὲν εὐδαίμων καὶ

μέγας καὶ φοβερὸς πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, ὑμεῖς δ' ἔρημοι καὶ ταπεινοί, τῇ κατὰ τὴν ἀγορὰν εὐετηρίᾳ λαμπροί, τῇ δ' ὧν προσῆκε παρασκευῇ καταγέλαστοι.

70 *οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον περί θ' ὑμῶν καὶ περὶ αὑτῶν* 150
ἐνίους τῶν λεγόντων ὁρῶ βουλευομένους· ὑμᾶς μὲν γὰρ ἡσυχίαν ἄγειν φασὶ δεῖν, κἄν τις ὑμᾶς ἀδικῇ, αὐτοὶ δ' οὐ δύνανται παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν ἄγειν οὐδενὸς αὐτοὺς ἀδικοῦντος. καίτοι λοιδορίας εἴ τις χωρὶς ἔροιτ' „εἰπέ μοι, τί δὴ γιγνώσκων ἀκριβῶς Ἀριστόμηδες (οὐδεὶς γὰρ τὰ τοιαῦτ' ἀγνοεῖ), τὸν μὲν τῶν ἰδιωτῶν βίον ἀσφαλῆ καὶ ἀπράγμονα κἀκίνδυνον ὄντα, τὸν δὲ τῶν πολιτευομένων φιλαίτιον καὶ σφαλερὸν καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀγώνων καὶ κακῶν μεστόν, οὐ τὸν ἡσύχιον, ἀλλὰ τὸν ἐν τοῖς κινδύνοις
71 *αἱρῇ;“ τί ἂν εἴποις; εἰ γὰρ ὃ βέλτιστον ἂν εἰπεῖν ἔχοις, τοῦτό σοι δοίημεν ἀληθὲς λέγειν, ὡς ὑπὲρ φιλοτιμίας καὶ δόξης ταῦτα πάντα ποιεῖς, θαυμάζω τί δήποτε σαυτῷ μὲν ὑπὲρ τούτων ἅπαντα ποιητέον εἶναι νομίζεις καὶ πονητέον καὶ κινδυνευτέον, τῇ πόλει δὲ προέσθαι ταῦτα μετὰ ῥᾳθυμίας συμβουλεύεις. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ' ἂν εἴποις, ὡς σὲ μὲν ἐν τῇ πόλει δεῖ τινὰ φαίνεσθαι, τὴν πόλιν δ' ἐν τοῖς Ἕλλησι μηδενὸς ἀξίαν εἶναι.*
72 *καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ὁρῶ, ὡς τῇ πόλει μὲν ἀσφαλὲς τὸ τὰ αὑτῆς πράττειν, σοὶ δὲ κίνδυνος, εἰ μηδὲν τῶν ἄλλων πλέον περιεργάσει, ἀλλὰ τοὐναντίον, σοὶ μὲν ἐξ ὧν ἐργάζῃ καὶ περιεργάζῃ τοὺς ἐσχάτους ὄντας κινδύ-*
73 *νους, τῇ πόλει δ' ἐκ τῆς ἡσυχίας. ἀλλὰ νὴ Δία παππῴα σοι καὶ πατρῴα δόξ' ὑπάρχει, ἣν αἰσχρόν ἐστ' ἐν σοὶ καταλῦσαι· τῇ πόλει δ' ὑπῆρξεν ἀνώνυμα καὶ φαῦλα τὰ τῶν προγόνων. ἀλλ' οὐδὲ τοῦθ' οὕτως ἔχει· σοὶ* 151
μὲν γὰρ ἦν κλέπτης ὁ πατήρ, εἴπερ ἦν ὅμοιος σοί, τῇ

πόλει δ' ἡμῶν οὓς πάντες ἴσασιν οἱ Ἕλληνες ἐκ τῶν
74 μεγίστων κινδύνων [σεσωσμένοι]. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἴσως
οὐδὲ πολιτικῶς ἔνιοι τὰ καθ' αὑτοὺς καὶ τὰ κατ' αὐτὴν
πολιτεύονται· ποῦ γὰρ [ἐστιν] ἴσον τούτων μέν τινας
ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου προϊόντας ἑαυτοὺς ἀγνοεῖν, τὴν
πόλιν δ', ἣ προειστήκει τῶν Ἑλλήνων τέως καὶ τὸ
πρωτεῖον εἶχε, νῦν ἐν ἀδοξίᾳ πάσῃ καὶ ταπεινότητι
καθεστάναι;

75 Πολλὰ τοίνυν ἔχων ἔτι καὶ περὶ πολλῶν εἰπεῖν
παύσομαι· καὶ γὰρ οὐ λόγων ἐνδείᾳ μοι δοκεῖ τὰ πράγματ'
οὔτε νῦν οὔτ' ἄλλοτε πώποτε φαύλως ἔχειν, ἀλλ'
ὅταν πάντ' ἀκούσαντες ὑμεῖς τὰ δέοντα, καὶ ὁμογνώμονες
ὡς ὀρθῶς λέγεται γενόμενοι, τῶν λυμαίνεσθαι
καὶ διαστρέφειν ταῦτα βουλομένων ἐξ ἴσου κάθησθ'
ἀκροώμενοι, οὐκ ἀγνοοῦντες αὐτούς (ἴστε γὰρ εὐθὺς
ἰδόντες ἀκριβῶς, τίς μισθοῦ λέγει καὶ ὑπὲρ Φιλίππου
πολιτεύεται, καὶ τίς ὡς ἀληθῶς ὑπὲρ τῶν βελτίστων),
ἀλλ' ἵν' αἰτιασάμενοι τούτους καὶ τὸ πρᾶγμ' εἰς γέλωτα
καὶ λοιδορίαν ἐμβαλόντες, μηδὲν αὐτοὶ τῶν δεόντων
76 ποιῆτε. ταῦτ' ἐστὶ τἀληθῆ, μετὰ πάσης παρρησίας, ἁπλῶς
εὐνοίᾳ τὰ βέλτιστ' εἰρημένα, οὐ κολακείᾳ βλάβης καὶ ἀπάτης
λόγος μεστός, ἀργύριον τῷ λέγοντι ποιήσων, τὰ δὲ πράγματα
τῆς πόλεως τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειριῶν. ἢ οὖν παυστέον τούτων
τῶν ἐθῶν, ἢ μηδέν' αἰτιατέον τοῦ πάντα φαύλως
ἔχειν, ἢ ὑμᾶς αὐτούς.

XI.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΗΝ ΦΙΛΙΠΠΟΥ. 152

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὁ Φίλιππος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέπομφεν ἐπιστολήν, κατηγορῶν αὐτῶν καὶ πόλεμον προκηρύττων ἄντικρυς. οὐκέτ' οὖν ὁ ῥήτωρ πείθει τοὺς Ἀθηναίους πολεμεῖν (ἀνάγκη γάρ), ἀλλὰ θαρσύνει πρὸς τὸν κίνδυνον, εὐκαθαίρετον λέγων τὸν Μακεδόνα.

Ὅτι μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι Φίλιππος οὐκ ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' ἀνεβάλετο τὸν πόλεμον, πᾶσιν ὑμῖν φανερὸν γέγονεν· ἐπειδὴ γὰρ Φαρσαλίοις Ἅλον παρέδωκεν καὶ τὰ περὶ Φωκέας διῳκήσατο καὶ τὴν Θρᾴκην κατεστρέψατο πᾶσαν· αἰτίας οὐκ οὔσας πλασάμενος καὶ προφάσεις ἀδίκους ἐξευρών, τῷ μὲν ἔργῳ πάλαι πολεμεῖ πρὸς τὴν πόλιν, τῷ δὲ λόγῳ νῦν
2 *ὁμολογεῖ διὰ τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἔπεμψεν. ὅτι δὲ χρὴ μήτ' ὀρρωδεῖν ὑμᾶς τὴν ἐκείνου δύναμιν, μήτ' ἀγεννῶς ἀντιταχθῆναι πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ σώμασι καὶ χρήμασι καὶ ναυσὶ καὶ πᾶσιν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἀφειδῶς ὁρμῆσαι πρὸς τὸν πόλεμον, ἐγὼ πειράσομαι διδά-* 153
σκειν. πρῶτον μὲν γὰρ εἰκὸς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς θεοὺς μεγίστους ὑμῖν ὑπάρχειν συμμάχους καὶ βοηθούς, ὧν ἐκεῖνος τὰς πίστεις ὑπεριδὼν καὶ τοὺς ὅρ-
3 *κους ὑπερβάς, λέλυκεν ἀδίκως τὴν εἰρήνην· ἔπειθ' οἷς πρότερον ηὐξήθη, φενακίζων ἀεί τινας καὶ μεγάλ' ἐπαγγελλόμενος εὐεργετήσειν, ταῦτα πάντα διεξελήλυθεν ἤδη, καὶ γιγνώσκεται μὲν ὑπὸ τῶν Περινθίων καὶ Βυζαντίων καὶ τῶν ἐκείνοις συμμαχούντων, ὡς ἐπιθυμεῖ*

προσενεχθῆναι τούτοις τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ Ὀλυν-
4 *θίοις πρότερον, οὐκ ἀγνοεῖται δ' ὑπὸ Θετταλῶν, δεσπό-*
ζειν ἀλλ' οὐχ ἡγεῖσθαι τῶν συμμάχων προαιρούμενος,
ὑποπτεύεται δ' ὑπὸ Θηβαίων, Νίκαιαν μὲν φρουρᾷ
κατέχων, εἰς δὲ τὴν ἀμφικτυονίαν εἰσδεδυκώς, τὰς δὲ
πρεσβείας τὰς ἐκ Πελοποννήσου πρὸς αὐτὸν ἄγων καὶ
τὴν ἐκείνων συμμαχίαν παραιρούμενος· ὥστε τῶν αὐτῷ
πρὸ τοῦ φίλων ὄντων, τοὺς μὲν νῦν πολεμεῖν ἀκα-
ταλλάκτως, τοὺς δὲ μηκέτι προθύμους εἶναι συναγω-
νιστάς, ἅπαντας δ' ὑφορᾶσθαι καὶ διαβεβλῆσθαι πρὸς
5 *αὐτόν. ἔτι τοίνυν (οὐδὲ γὰρ τοῦτ' ἔστι μικρόν) οἱ*
κατὰ τὴν Ἀσίαν σατράπαι καθεστῶτες, ἔναγχος μὲν
ξένους [μισθοφόρους] εἰσπέμψαντες ἐκώλυσαν ἐκπολιορ-
κηθῆναι Πέρινθον, νῦν δὲ τῆς ἔχθρας αὐτοῖς ἐνεστώ-
σης καὶ τοῦ κινδύνου πλησίον ὄντος, εἰ χειρωθήσεται
6 *Βυζάντιον, οὐ μόνον αὐτοὶ προθύμως συμπολεμήσου-*
σιν, ἀλλὰ καὶ βασιλέα Περσῶν χρήματα χορηγεῖν ἡμῖν
προτρέψονται, ὃς τοσοῦτον μὲν κέκτηται πλοῦτον, ὅσον
οὐδ' οἱ λοιποὶ πάντες, τηλικαύτην δ' ἔχει ῥώμην πρὸς
τὰς ἐνθάδε πράξεις, ὥστε καὶ πρότερον, ἡνίκα Λακε-
δαιμονίοις ἐπολεμοῦμεν, ὁποτέροις πρόσθοιτο, τούτους 154
ἐποίει κρατεῖν τῶν ἑτέρων, καὶ νῦν μεθ' ἡμῶν γενό-
μενος ῥᾳδίως καταπολεμήσει τὴν Φιλίππου δύναμιν.
7 *Πρὸς τοίνυν τούτοις τηλικούτοις οὖσιν, οὐκ ἐρῶ*
μὲν ὡς οὐ διὰ τὴν εἰρήνην πολλὰ προείληφεν ἡμῶν
χωρία καὶ λιμένας καὶ τοιαῦθ' ἕτερα χρήσιμα πρὸς
πόλεμον, ὁρῶ δ' ὡς ὅταν μὲν ὑπ' εὐνοίας τὰ πρά-
γματα συνέχηται καὶ πᾶσι ταὐτὰ συμφέρῃ τοῖς μετέ-
χουσι τῶν πολέμων, μένει τὰ συσταθέντα βεβαίως· ὅταν
δ' ἐξ ἐπιβουλῆς καὶ πλεονεξίας ἀπάτῃ καὶ βίᾳ κατέχη-
ται, καθάπερ ὑπὸ τούτου νῦν, μικρὰ πρόφασις καὶ τὸ

τυχὸν πταῖσμα ταχέως αὐτὰ διέσεισε καὶ κατέλυσεν.
8 *καὶ πολλάκις εὑρίσκω λογιζόμενος, οὐ μόνον ὦ ἄνδρες*
Ἀθηναῖοι τὰ συμμαχικὰ τῷ Φιλίππῳ πρὸς ὑποψίαν
ἥκοντα καὶ δυσμένειαν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς ἰδίας ἀρχῆς
οὐ συνηρμοσμένα καλῶς οὐδ' οἰκείως οὐδ' ὡς οἴεταί
τις. ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις, ἐν μὲν προσ-
θήκης μέρει ῥοπὴν ἔχει τινὰ καὶ χρῆσιν, αὐτὴ δὲ
καθ' αὑτὴν ἀσθενής ἐστι καὶ πρὸς τηλικοῦτον ὄγκον
9 *πραγμάτων εὐκαταφρόνητος. ἔτι δ' αὐτὴν οὗτος τοῖς*
πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις καὶ πᾶσιν οἷς ἄν τις αὐτὸν
μέγαν εἶναι νομίσειε, σφαλερωτέραν αὑτῷ πεποίηκεν.
μὴ γὰρ οἴεσθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς χαίρειν
Φίλιππόν τε καὶ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ἐννοεῖσθ'
ὡς ὁ μὲν ἐπιθυμεῖ δόξης, οἱ δ' ἀσφαλείας, καὶ τῷ
μὲν οὐκ ἔστι τυχεῖν ταύτης ἀκινδύνως, οἱ δ' οὐδὲν
δέονται, καταλείποντες οἴκοι τέκνα, γονεῖς, γυναῖκας,
φθείρεσθαι καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κινδυνεύειν [ὑπὲρ
10 *αὐτῶν]. ὥστε τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν Μακεδόνων ἐκ* 155
τούτων ἄν τις ἴδοι πῶς διάκεινται πρὸς τὸν Φίλιππον·
τοὺς δὲ περὶ αὐτὸν ὄντας ἑταίρους καὶ τοὺς τῶν ξένων
ἡγεμόνας εὑρήσετε, δόξαν μὲν ἔχοντας ἐπ' ἀνδρείᾳ,
περιδεῶς δὲ μᾶλλον τῶν ἀδόξων ζῶντας. τοῖς μὲν
γὰρ ὁ πρὸς τοὺς πολεμίους μόνον ὑπάρχει κίνδυνος, οἱ
δὲ τοὺς κόλακας καὶ τοὺς διαβάλλοντας αὐτοὺς μᾶλ-
11 *λον ἢ τὰς μάχας δεδίασι· κἀκεῖνοι μὲν μετὰ πάντων*
ἀγωνίζονται πρὸς τοὺς ἀντιταχθέντας, τοῖς δὲ καὶ τῶν
ἐν τοῖς πολέμοις κακῶν οὐκ ἐλάχιστον μέρος μέτεστιν,
καὶ χωρὶς ἰδίᾳ τὸν τρόπον τὸν τοῦ βασιλέως φοβεῖσθαι
συμβέβηκεν. ἔτι δὲ τῶν μὲν πολλῶν ἐὰν ἁμάρτῃ τις,
ζημίαν κατὰ τὴν ἀξίαν εἴληφεν· οἱ δ' ὅταν μέγιστα
κατορθώσωσι, τότε μάλιστα σκορακίζονται καὶ προπη-

12 *λακίζονται παρὰ τὸ προσῆκον. καὶ τούτοις οὐδ' ἂν
εἷς εὖ φρονῶν ἀπιστήσειεν· οὕτω γὰρ φιλότιμον αὐτὸν
εἶναί φασιν οἱ συνδιατρίψαντες, ὥστε βουλόμενον τὰ
κάλλιστα τῶν ἔργων πάνθ' αὑτοῦ δοκεῖν εἶναι, μᾶλ-
λον ἄχθεσθαι τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων τοῖς
ἄξιον ἐπαίνου τι πράξασιν, ἢ τοῖς ὅλως ἀποτυχοῦσι.*
13 *πῶς οὖν, εἴπερ ἐστὶ ταῦτα τοιαῦτα, πιστῶς ἤδη πολὺν
χρόνον αὐτῷ παραμένουσιν; ὅτι νῦν μὲν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι τὸ κατορθοῦν αὐτὸν ἐπισκοτεῖ πᾶσι τοῖς
τοιούτοις· αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι καὶ συ-
σκιάσαι τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων εἰσίν· εἰ δέ τι
πταίσει, τότ' ἀκριβῶς διακαλυφθήσεται ταῦτα πάντα.*
14 *συμβαίνει γάρ, ὥσπερ ἐν τοῖς σώμασιν ἡμῶν· ὅταν
μὲν ἐρρωμένος ᾖ τις, οὐδὲν ἐπαισθάνεται τῶν καθ'
ἕκαστα σαθρῶν, ἐπὰν δ' ἀρρωστήσῃ, πάντα κινεῖται,* 156
*κἂν ῥῆγμα, κἂν στρέμμα, κἂν ἄλλο τι τῶν ὑπαρχόν-
των ᾖ μὴ τελέως ὑγιεινόν· οὕτω καὶ τῶν βασιλειῶν
καὶ πασῶν τῶν δυναστειῶν, ἕως μὲν ἂν ἐν τοῖς πολέ-
μοις κατορθῶσιν, ἀφανῆ τὰ κακὰ τοῖς πολλοῖς ἐστίν,
ἐπὰν δὲ πταίσωσιν, ὃ νῦν παθεῖν εἰκὸς ἐκεῖνον μεῖζον
φορτίον ἢ καθ' αὑτὸν αἰρόμενον, γίγνεται φανερὰ τὰ
δυσχερῆ πάντα τοῖς ἅπασιν.*

15 *Εἰ δέ τις ὑμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸν Φίλιπ-
πον ὁρῶν εὐτυχοῦντα, φοβερὸν εἶναι νομίζει καὶ δυσ-
πολέμητον, σώφρονος μὲν ἀνδρὸς χρῆται προνοίᾳ·
μεγάλη γὰρ ῥοπή, μᾶλλον δ' ὅλον ἡ τύχη πρὸς ἅπαντα
τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα· κατὰ πολλοὺς μέντοι
τρόπους ἕλοιτ' ἄν τις οὐχ ἧττον τὴν ἡμετέραν εὐτυχίαν,*
16 *ἢ τὴν ἐκείνου. παρά τε γὰρ τῶν προγόνων ἐκ πλείονος
χρόνου παρειλήφαμεν τὴν εὐδαιμονίαν, οὐ τούτου μό-
νον, ἀλλὰ συνελόντι φράσαι πάντων τῶν ἐν Μακε-*

δονίᾳ βασιλευσάντων· κἀκεῖνοι μὲν Ἀθηναίοις φόρους
ἤνεγκαν, ἡ δ' ἡμετέρα πόλις οὐδενί πω τῶν ἁπάντων.
ἔτι δὲ τοσούτῳ πλείους ἀφορμὰς αὐτοῦ πρὸς τὴν τῶν
θεῶν εὔνοιαν ἔχομεν, ὅσῳ διατελοῦμεν εὐσεβέστερα
17 καὶ δικαιότερα πράττοντες. τί ποτ' οὖν ἐκεῖνος ἐν τῷ
προτέρῳ πολέμῳ πλείω κατώρθωσεν ἡμῶν; ὅτι ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι (παρρησιάσομαι γὰρ πρὸς ὑμᾶς) ὁ μὲν
αὐτὸς στρατεύεται καὶ ταλαιπωρεῖ καὶ τοῖς κινδύνοις
πάρεστιν, οὔτε καιρὸν παριεὶς οὔθ' ὥραν ἔτους παρα-
λείπων οὐδεμίαν, ἡμεῖς δ' (εἰρήσεται γὰρ τἀληθές)
οὐδὲν ποιοῦντες ἐνθάδε καθήμεθα, μέλλοντες ἀεὶ καὶ
ψηφιζόμενοι καὶ πυνθανόμενοι κατὰ τὴν ἀγορὰν εἴ τι
λέγεται νεώτερον. καίτοι τί γένοιτ' ἂν νεώτερον, ἢ 157
Μακεδὼν ἀνὴρ καταφρονῶν Ἀθηναίων, καὶ τολμῶν
ἐπιστολὰς πέμπειν τοιαύτας, οἵας ἠκούσατε μικρῷ πρό-
18 τερον; καὶ τῷ μὲν ὑπάρχουσι μισθοφόροι στρατιῶται,
καὶ νὴ Δία πρὸς τούτοις τῶν παρ' ἡμῖν ῥητόρων τινές,
οἳ τὰς παρ' ἐκείνου δωρεὰς οἴκαδε λαμβάνειν νομί-
ζοντες, οὐκ αἰσχύνονται Φιλίππῳ ζῶντες, οὐδ' αἰσθά-
νονται πάντα καὶ τὰ τῆς πόλεως καὶ τὰ σφῶν αὐτῶν
μικροῦ λήμματος πωλοῦντες. ἡμεῖς δ' οὔτε τῶν ἐκείνου
πραγμάτων οὐδὲν στασιάζειν παρασκευάζομεν, οὔτε
ξενοτροφεῖν ἐθέλομεν, οὔτε στρατεύεσθαι τολμῶμεν.
19 οὔκουν ἐστὶν οὐδὲν δεινόν, εἴ τι πεπλεονέκτηκεν ἡμῶν
κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον, ἀλλὰ μᾶλλον εἰ μηδὲν
ποιοῦντες ἡμεῖς ὧν προσήκει τοὺς πολεμοῦντας, νομί-
ζομεν κρατήσειν τοῦ πάντα πράττοντος ἃ δεῖ τοὺς
πλεονεκτήσειν μέλλοντας.

20 Ὧν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χρὴ λαβόντας ἔννοιαν,
καὶ λογισαμένους ὡς οὐδ' ἐφ' ἡμῖν ἐστι τὸ φάσκειν
ἄγειν εἰρήνην (ἤδη γὰρ ἐκεῖνος καὶ προηγόρευκε τὸν

πόλεμον καὶ τοῖς ἔργοις ἐξενήνοχε) μηδενὸς μὲν φείδεσθαι μήτε τῶν δημοσίων μήτε τῶν ἰδίων, στρατεύεσθαι δ', ἄν που καιρὸς ᾖ, προθύμως ἅπαντας, χρῆσθαι δὲ
21 στρατηγοῖς ἀμείνοσιν ἢ πρότερον. μὴ γὰρ ὑπολάβῃ τις ὑμῶν, δι' ὧν ἐγένετο τὰ πράγματα χείρω τὰ τῆς πόλεως, διὰ τούτων αὐτὰ πάλιν ἀναλήψεσθαι καὶ γενήσεσθαι βελτίω· μηδὲ νομίσητε ῥᾳθυμούντων ὑμῶν, ὥσπερ πρότερον, ἑτέρους ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων ἀγωνιεῖσθαι προθύμως· ἀλλ' ἐννοεῖσθ' ὡς αἰσχρόν ἐστι, τοὺς 158
μὲν πατέρας ὑμῶν πολλοὺς πόνους καὶ μεγάλους κιν-
22 δύνους ὑποστῆναι Λακεδαιμονίοις πολεμοῦντας, ὑμᾶς δὲ μηδ' ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνοι δικαίως κτησάμενοι παρέδοσαν ὑμῖν, ἐθέλειν ἐρρωμένως ἀμύνεσθαι, ἀλλὰ τὸν μὲν ἐκ Μακεδονίας ὁρμώμενον οὕτως εἶναι φιλοκίνδυνον, ὥσθ' ὑπὲρ τοῦ μείζω ποιῆσαι τὴν ἀρχὴν κατατετρῶσθαι πᾶν τὸ σῶμα τοῖς πολεμίοις μαχόμενον, Ἀθηναίους δ', οἷς πάτριόν ἐστι μηδενὸς ἀκούειν, ἁπάντων δὲ κρατεῖν ἐν τοῖς πολέμοις, τούτους διὰ ῥᾳθυμίαν ἢ μαλακίαν ἐγκαταλείπειν τά τε τῶν προγόνων ἔργα καὶ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος.

23 Ἵνα δὲ μὴ μακρολογῶ, φημὶ χρῆναι παρεσκευάσθαι μὲν πρὸς τὸν πόλεμον, παρακαλεῖν δὲ τοὺς Ἕλληνας, μὴ λόγοις, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις, πρὸς τὴν παρ' ἡμῶν συμμαχίαν· ὡς ἅπας μέν ἐστι λόγος μάταιος πράξεων ἄμοιρος γενόμενος, τοσούτῳ δὲ μάλισθ' ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὅσῳ δοκοῦμεν αὐτῷ προχειρότατα χρῆσθαι τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

XII.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. Ἐπειδὴ πολλάκις μου πρέσβεις ἀποστείλαντος, ἵν' ἐμμείνωμεν τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς ὁμολογίαις, οὐδεμίαν ἐποιεῖσθ' ἐπιστροφήν, ᾤμην δεῖν πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, ὑπὲρ ὧν ἀδικεῖσθαι νομίζω. μὴ θαυμάσητε δὲ τὸ μῆκος τῆς ἐπιστολῆς· πολλῶν γὰρ ὑπαρχόντων ἐγκλη-
μάτων, ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑπὲρ ἁπάντων δηλῶσαι κα- 159
θαρῶς.

2 *Πρῶτον μὲν γὰρ Νικίου τοῦ κήρυκος ἁρπασθέντος ἐκ τῆς χώρας τῆς ἐμῆς, οὐχ ὅτι τοῖς παρανομοῦσιν ἐπετιμήσατε τὴν δίκην, ἀλλὰ τὸν ἀδικούμενον εἵρξατε δέκα μῆνας· ἃς δ' ἔφερε παρ' ἡμῶν ἐπιστολάς, ἀνέγνωτ' ἐπὶ τοῦ βήματος. ἔπειτα Θασίων ὑποδεχομένων τὰς Βυζαντίων τριήρεις καὶ τῶν λῃστῶν τοὺς βουλομένους, οὐδὲν ἐφροντίζετε, τῶν συνθηκῶν διαρρήδην λεγου-*
3 *σῶν πολεμίους εἶναι τοὺς ταῦτα ποιοῦντας. ἔτι τοίνυν περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Διοπείθης ἐμβαλὼν εἰς τὴν χώραν, Κρωβύλην μὲν καὶ τὴν Τιρίστασιν ἐξηνδραποδίσατο, τὴν δὲ προσεχῆ Θρᾴκην ἐπόρθησε, τέλος δ' εἰς τοῦτ' ἦλθε παρανομίας, ὥστ' Ἀμφίλοχον ὑπὲρ τῶν αἰχμαλώτων ἐλθόντα πρεσβευτήν, συλλαβὼν καὶ τὰς ἐσχάτας ἀνάγκας ἐπιθείς, ἀπελύτρωσε ταλάντων ἐννέα·*
4 *καὶ ταῦτα τῷ δήμῳ συνδοκοῦντ' ἐποίησεν. καίτοι τὸ παρανομεῖν εἰς κήρυκα καὶ πρέσβεις, τοῖς ἄλλοις τε πᾶσιν ἀσεβὲς εἶναι δοκεῖ καὶ μάλισθ' ὑμῖν· Μεγαρέων γοῦν Ἀνθεμόκριτον ἀνελόντων, εἰς τοῦτ' ἐλήλυθεν ὁ*

δῆμος, ὥστε μυστηρίων μὲν εἶργον αὐτούς, ὑπομνήματα δὲ τῆς ἀδικίας ἔστησαν ἀνδριάντα πρὸ τῶν πυλῶν. καίτοι πῶς οὐ δεινόν, ἐφ' οἷς παθόντες οὕτως ἐμισήσατε τοὺς δράσαντας, νῦν αὐτοὺς φαίνεσθαι ποιοῦν-
5 *τας; Καλλίας τοίνυν ὁ παρ' ὑμῶν στρατηγός, τὰς μὲν πόλεις τὰς ἐν τῷ Παγασίτῃ κόλπῳ κατοικουμένας ἔλαβεν ἁπάσας, ὑμῖν μὲν ἐνόρκους, ἐμοὶ δὲ συμμαχίδας οὔσας, τοὺς δ' εἰς Μακεδονίαν πλέοντας ἐπώλει πάντας πολεμίους κρίνων· καὶ διὰ ταῦθ' ὑμεῖς ἐπῃνεῖτ'* 160
αὐτὸν ἐν τοῖς ψηφίσμασιν. ὥστ' ἔγωγ' ἀπορῶ τί ποτ' ἔσται καινότερον, ἐὰν ὁμολογήσητέ μοι πολεμεῖν· καὶ γὰρ ὅτε φανερῶς διεφερόμεθα, λῃστὰς ἐξεπέμπετε καὶ τοὺς πλέοντας ὡς ἡμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε.

6 *Χωρὶς τοίνυν εἰς τοῦτο παρανομίας ἀφῖχθε καὶ δυσμενείας, ὥστε καὶ πρὸς τὸν Πέρσην πρέσβεις ἀπεστάλκατε πείσοντας αὐτὸν ἐμοὶ πολεμεῖν· ὃ μάλιστ' ἄν τις θαυμάσειεν. πρὸ μὲν γὰρ τοῦ λαβεῖν αὐτὸν Αἴγυπτον καὶ Φοινίκην, ἐψηφίσασθ', ἂν ἐκεῖνός τι νεωτερίζῃ, παρακαλεῖν ὁμοίως ἐμὲ καὶ τοὺς ἄλλους*
7 *Ἕλληνας ἅπαντας ἐπ' αὐτόν· νῦν δὲ τοσοῦτον ὑμῖν περίεστι τοῦ πρὸς ἐμὲ μίσους, ὥστε πρὸς ἐκεῖνον διαλέγεσθε περὶ τῆς ἐπιμαχίας. καίτοι τὸ παλαιὸν οἱ πατέρες ὑμῶν, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, τοῖς Πεισιστρατίδαις ἐπετίμων, ὡς ἐπάγουσι τὸν Πέρσην ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας· ὑμεῖς δ' οὐκ αἰσχύνεσθε ταῦτα ποιοῦντες, ἃ διετελεῖτε τοῖς τυράννοις ἐγκαλοῦντες·*

8 *ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ γράφετ' ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, ἐμοὶ προστάττοντες Τήρην καὶ Κερσοβλέπτην ἐᾶν Θρᾴκης ἄρχειν, ὡς ὄντας Ἀθηναίους. ἐγὼ δὲ τούτους οὔτε τῶν περὶ τῆς εἰρήνης συνθηκῶν οἶδα μετα-*

*σχόντας ὑμῖν, οὔτ' ἐν ταῖς στήλαις ἀναγεγραμμένους,
οὔτ' Ἀθηναίους ὄντας, ἀλλὰ Τήρην μὲν μετ' ἐμοῦ
στρατευόμενον ἐφ' ὑμᾶς, Κερσοβλέπτην δὲ τοῖς παρ'
ἐμοῦ πρεσβευταῖς ἰδίᾳ μὲν τοὺς ὅρκους ὀμόσαι προ-
θυμούμενον, κωλυθέντα δ' ὑπὸ τῶν ὑμετέρων στρατη-
9 γῶν, ἀποφαινόντων αὐτὸν Ἀθηναίων ἐχθρόν. καίτοι
πῶς ἐστὶ τοῦτ' ἴσον ἢ δίκαιον, ὅταν μὲν ὑμῖν συμ-
φέρῃ, πολέμιον εἶναι φάσκειν αὐτὸν τῆς πόλεως, ὅταν* 161
*δ' ἐμὲ συκοφαντεῖν βούλησθε, πολίτην ἀποδείκνυσθαι
τὸν αὐτὸν ὑφ' ὑμῶν· καὶ Σιτάλκου μὲν ἀποθανόντος,
ᾧ μετέδοτε τῆς πολιτείας, εὐθὺς ποιήσασθαι πρὸς τὸν
ἀποκτείναντα φιλίαν, ὑπὲρ δὲ Κερσοβλέπτου πόλεμον
αἱρεῖσθαι πρὸς ἡμᾶς; καὶ ταῦτα σαφῶς εἰδότας, ὅτι
τῶν λαμβανόντων τὰς δωρειὰς τὰς τοιαύτας, οὐδεὶς
οὔτε τῶν νόμων οὔτε τῶν ψηφισμάτων οὐδὲν φρον-
10 τίζει τῶν ὑμετέρων. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ δεῖ πάντα τἄλλα
παραλιπόντα συντόμως εἰπεῖν, ὑμεῖς ἔδοτε πολιτείαν
Εὐαγόρᾳ τῷ Κυπρίῳ καὶ Διονυσίῳ τῷ Συρακοσίῳ καὶ
τοῖς ἐκγόνοις τοῖς ἐκείνων. ἐὰν οὖν πείσητε τοὺς ἐκ-
βαλόντας ἑκατέρους αὐτῶν, ἀποδοῦναι πάλιν τὰς ἀρχὰς
τοῖς ἐκπεσοῦσι, κομίζεσθε καὶ παρ' ἐμοῦ τὴν Θρᾴκην,
ὅσης Τήρης καὶ Κερσοβλέπτης ἦρχον. εἰ δὲ τοῖς μὲν
ἐκείνων κρατήσασι μηδ' ἐγκαλεῖν ἀξιοῦτε μηδέν, ἐμὲ
δ' ἐνοχλεῖτε, πῶς οὐ δικαίως ὑμᾶς ἀμυνοίμην ἄν;*

11 *Περὶ μὲν οὖν τούτων πολλὰ λέγειν ἔχων ἔτι δί-
καια, παραλιπεῖν προαιροῦμαι· Καρδιανοῖς δέ φημι
βοηθεῖν, γεγονὼς αὐτοῖς πρὸ τῆς εἰρήνης σύμμαχος,
οὐκ ἐθελόντων δ' ὑμῶν ἐλθεῖν εἰς κρίσιν, πολλάκις
μὲν ἐμοῦ δεηθέντος, οὐκ ὀλιγάκις δ' ἐκείνων· ὥστε
πῶς οὐκ ἂν εἴην πάντων φαυλότατος, εἰ καταλιπὼν
τοὺς συμμάχους, μᾶλλον ὑμῶν φροντίζοιμι τῶν πάντα*

μοι τρόπον ἐνοχλούντων, ἢ τῶν βεβαίως μοι φίλων
ἀεὶ μενόντων;
12 Εἰ τοίνυν δεῖ μηδὲ τοῦτο παραλιπεῖν, εἰς τοσοῦ-
τον ἐληλύθατε πλεονεξίας, ὥστε πρότερον μὲν ἐνεκα-
λεῖτέ μοι τὰ προειρημένα μόνον, τὰ δ᾽ ὑπογυιότατα 162
Πεπαρηθίων φασκόντων δεινὰ πεπονθέναι, προσετά-
ξατε τῷ στρατηγῷ δίκην παρ᾽ ἐμοῦ λαβεῖν ὑπὲρ ἐκείνων,
οὓς ἐγὼ μὲν ἐτιμωρησάμην ἐνδεεστέρως ἢ προσῆκεν,
ἐκεῖνοι δ᾽ εἰρήνης οὔσης καταλαβόντες Ἁλόννησον, οὔτε
τὸ χωρίον οὔτε τοὺς φρουροὺς ἀπεδίδοσαν πέμψαντος
13 ὑπὲρ αὐτῶν ἐμοῦ πολλάκις. ὑμεῖς δ᾽ ὧν μὲν ἠδίκησαν
ἐμὲ Πεπαρήθιοι, τούτων μὲν οὐδὲν ἐπεσκέψασθε, τὴν
δὲ τιμωρίαν ἀκριβῶς εἴδετε. καίτοι τὴν νῆσον οὔτ᾽
ἐκείνους οὔθ᾽ ὑμᾶς ἀφειλόμην, ἀλλὰ τὸν λῃστὴν Σώ-
στρατον. εἰ μὲν οὖν αὐτοί φατε παραδοῦναι Σωστράτῳ,
λῃστὰς ὁμολογεῖτε καταπέμπειν· εἰ δ᾽ ἀκόντων ὑμῶν
ἐκεῖνος ἐκράτει, τί δεινὸν πεπόνθατε λαβόντος ἐμοῦ
καὶ τὸν τόπον τοῖς πλέουσιν ἀσφαλῆ παρέχοντος; τοσαύ-
14 την δέ μου ποιουμένου πρόνοιαν τῆς ὑμετέρας πόλεως,
⟨ὥστε⟩ καὶ διδόντος αὐτῇ τὴν νῆσον, οἱ ῥήτορες λαμ-
βάνειν μὲν οὐκ εἴων, ἀπολαβεῖν δὲ συνεβούλευον, ὅπως
ὑπομείνας μὲν τὸ προσταττόμενον, τὴν ἀλλοτρίαν ἔχειν
ὁμολογῶ, μὴ προέμενος δὲ τὸ χωρίον, ὕποπτος γένωμαι
τῷ πλήθει. γνοὺς ἐγὼ ταῦτα προὐκαλούμην κριθῆναι
περὶ τούτων πρὸς ὑμᾶς, ἵν᾽ ἐὰν μὲν ἐμὴ γνωσθῇ, παρ᾽
ἐμοῦ δοθῇ τὸ χωρίον ὑμῖν, ἐὰν δ᾽ ὑμετέρα κριθῇ,
15 τότ᾽ ἀποδῶ τῷ δήμῳ. ταῦτα δ᾽ ἐμοῦ πολλάκις ἀξιοῦν-
τος, ὑμεῖς μὲν οὐ προσείχετε, Πεπαρήθιοι δὲ τὴν νῆσον
κατέλαβον. τί οὖν ἐχρῆν με ποιεῖν; οὐ δίκην λαβεῖν
παρὰ τῶν ὑπερβεβηκότων τοὺς ὅρκους; οὐ τιμωρήσα-
σθαι τοὺς οὕτως ὑπερηφάνως ἀσελγαίνοντας; καὶ γὰρ

εἰ Πεπαρηθίων ἦν ἡ νῆσος, τί προσῆκεν ἀπαιτεῖν
Ἀθηναίους; εἰ δ' ὑμετέρα, πῶς οὐκ ἐκείνοις ὀργί-163
ζεσθε καταλαβοῦσι τὴν ἀλλοτρίαν;

16 Εἰς τοῦτο δὲ προβεβήκαμεν ἔχθρας, ὥστε βουλόμενος ταῖς ναυσὶν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον παραβαλεῖν, ἠναγκάσθην αὐτὰς παραπέμψαι διὰ Χερρονήσου τῇ στρατιᾷ, τῶν μὲν κληρούχων κατὰ τὸ Πολυκράτους δόγμα πολεμούντων ἡμῖν, ὑμῶν δὲ τοιαῦτα ψηφιζομένων, τοῦ δὲ στρατηγοῦ Βυζαντίους τε παρακαλοῦντος, καὶ διαγγέλλοντος πρὸς ἅπαντας, ὅτι πολεμεῖν αὐτῷ προστάττετ', ἂν καιρὸν λάβῃ. τοιαῦτα δὲ πάσχων ὅμως τῶν πόλεων καὶ τῶν τριήρων καὶ τῆς χώρας ἀπεσχόμην, ἱκανὸς ὢν τὰ πλεῖστα λαβεῖν ἢ πάντα, καὶ διατετέλεκα προκαλούμενος ὑμᾶς εἰς κρίσιν ἐλθεῖν ὑπὲρ
17 ὧν αἰτιώμεθ' ἀλλήλους. καίτοι σκοπεῖσθε, πότερον κάλλιόν ἐστιν ὅπλοις ἢ λόγοις διακρίνεσθαι, καὶ πότερον αὐτοὺς εἶναι βραβευτὰς ἢ πεῖσαί τινας ἑτέρους· καὶ λογίζεσθ' ὡς ἄλογόν ἐστιν Ἀθηναίους, Θασίους μὲν καὶ Μαρωνείτας ἀναγκάσαι περὶ Στρύμης διακριθῆναι λόγοις, αὐτοὺς δὲ πρὸς ἐμὲ μὴ διαλύσασθαι περὶ ὧν ἀμφισβητοῦμεν τὸν τρόπον τοῦτον, ἄλλως τε καὶ γιγνώσκοντας, ὅτι νικηθέντες μὲν οὐδὲν ἀποβαλεῖτε, κρατήσαντες δὲ λήψεσθε τὰ νῦν ὑφ' ἡμῖν ὄντα.

18 Πάντων δέ μοι δοκεῖ παραλογώτατον εἶναι, διότι πέμψαντος ἐμοῦ πρέσβεις ἀπὸ τῆς συμμαχίας πάσης, ἵν' ὦσι μάρτυρες, καὶ βουλομένου ποιήσασθαι πρὸς ὑμᾶς δικαίας ὁμολογίας ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, οὐδὲ τοὺς περὶ τούτων λόγους ἐδέξασθε παρὰ τῶν πρεσβευόντων, ἐξὸν ὑμῖν ἢ τῶν κινδύνων ἀπαλλάξαι τοὺς δυσχερὲς
ὑποπτεύοντάς τι καθ' ἡμῶν, ἢ φανερῶς ἐξελέγξαι με 164
19 φαυλότατον ὄντα τῶν ἁπάντων. τῷ μὲν οὖν δήμῳ

ταῦτα συνέφερε, τοῖς δὲ λέγουσιν οὐκ ἐλυσιτέλει. φασὶ γὰρ οἵ τῆς πολιτείας τῆς παρ' ὑμῖν ἔμπειροι, τὴν μὲν εἰρήνην πόλεμον αὐτοῖς εἶναι, τὸν δὲ πόλεμον εἰρήνην· ἢ γὰρ συναγωνιζομένους τοῖς στρατηγοῖς ἢ συκοφαντοῦντας ἀεί τι λαμβάνειν παρ' αὐτῶν, ἔτι δὲ τῶν πολιτῶν τοῖς γνωριμωτάτοις καὶ τῶν ἔξωθεν τοῖς ἐνδοξοτάτοις λοιδορουμένους ἐπὶ τοῦ βήματος, περιποιεῖσθαι παρὰ τοῦ πλήθους δόξαν ὡς εἰσὶ δημοτικοί.

20 Ῥᾴδιον μὲν οὖν ἐστί μοι παῦσαι τῆς βλασφημίας αὐτοὺς μικρὰ πάνυ προεμένῳ, καὶ ποιῆσαι λέγειν ἐπαίνους ὑπὲρ ἡμῶν. ἀλλ' αἰσχυνοίμην ἄν, εἰ τὴν πρὸς ὑμᾶς εὔνοιαν παρὰ τούτων φαινοίμην ὠνούμενος, οἳ πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς τοῦτο τόλμης ἥκουσιν, ὥστε καὶ περὶ Ἀμφιπόλεως πρὸς ἡμᾶς ἀμφισβητεῖν ἐπιχειροῦσιν, ὑπὲρ ἧς τῶν ἀντιποιουμένων αὐτῆς οἶμαι πολὺ
21 δικαιότερα λέγειν αὐτός. εἴτε γὰρ τῶν ἐξ ἀρχῆς κρατησάντων γίγνεται, πῶς οὐ δικαίως ἡμεῖς αὐτὴν ἔχομεν, Ἀλεξάνδρου τοῦ προγόνου πρώτου κατασχόντος τὸν τόπον, ὅθεν καὶ τῶν αἰχμαλώτων Μήδων ἀπαρχὴν ἀνδριάντα χρυσοῦν ἀνέστησεν εἰς Δελφούς; εἴτε τούτων μὲν ἀμφισβητήσειέ τις, ἀξιοῖ δὲ γίγνεσθαι τῶν ὕστερον γενομένων κυρίων, ὑπάρχει μοι καὶ τοῦτο τὸ δίκαιον· ἐκπολιορκήσας γὰρ τοὺς ὑμᾶς μὲν ἐκβαλόντας, ὑπὸ Λακεδαιμονίων δὲ κατοικισθέντας, ἔλαβον τὸ χω-
22 ρίον. καίτοι πάντες οἰκοῦμεν τὰς πόλεις, ἢ τῶν προγόνων παραδόντων, ἢ κατὰ πόλεμον κύριοι καταστάντες. ὑμεῖς δ' οὔτε πρῶτοι λαβόντες οὔτε νῦν ἔχοντες, ἐλάχιστον δὲ χρόνον ἐν τοῖς τόποις ἐμμείναντες, ἀντι- 165
ποιεῖσθε τῆς πόλεως, καὶ ταῦτα πίστιν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτοὶ βεβαιοτάτην ἐπιθέντες· πολλάκις γὰρ ἐμοῦ γράφοντος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ὑπὲρ αὐτῆς, ἐγνώκατε δικαίως

ἔχειν ἡμᾶς, τότε μὲν ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην ἔχοντος ἐμοῦ τὴν πόλιν, κᾆτα συμμαχίαν ἐπὶ ταῖς αὐταῖς
23 *ὁμολογίαις. καίτοι πῶς ἂν ἑτέρα γένοιτο βεβαιοτέρα ταύτης κτῆσις, τῆς τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς καταλειφθείσης ἡμῖν ὑπὸ τῶν προγόνων, πάλιν δὲ κατὰ πόλεμον ἐμῆς γεγενημένης, τρίτον δὲ συγχωρηθείσης ὑφ' ὑμῶν, τῶν εἰθισμένων ἀμφισβητεῖν καὶ τῶν οὐδὲν ὑμῖν προσηκόντων;*

Ἃ μὲν οὖν ἐγκαλῶ, ταῦτ' ἐστίν· ὡς δὲ προϋπαρχόντων καὶ διὰ τὴν ἐμὴν εὐλάβειαν μᾶλλον ἤδη τοῖς πράγμασιν ἐπιτιθεμένων καὶ καθ' ὅσον ἂν δύνησθε κακοποιούντων, ὑμᾶς ἀμυνοῦμαι μετὰ τοῦ δικαίου, καὶ μάρτυρας τοὺς θεοὺς ποιησάμενος διαλήψομαι περὶ τῶν καθ' ὑμᾶς.

XIII.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὁ λόγος οὗτος οὐκέτι Φιλιππικός ἐστιν, ἀλλ' ἁπλῶς συμβουλευτικός. ἐκκλησίαν γὰρ ἀγόντων τῶν Ἀθηναίων περὶ τῶν θεωρικῶν χρημάτων, παρελθὼν ὁ Δημοσθένης πείθει 166
συνταχθῆναί τ' αὐτοὺς καὶ τὸ ἀρχαῖον ἀναλαβεῖν ἀξίωμα στρατευομένους καὶ τῶν Ἑλλήνων προκινδυνεύοντας, καὶ συγκρίνει τὰ νῦν τοῖς ἐπὶ τῶν προγόνων, πολὺ φαυλότερα καὶ ταπεινότερα τῶν παλαιῶν δεικνύς.

Περὶ μὲν τοῦ παρόντος ἀργυρίου καὶ ὧν τὴν ἐκκλησίαν ποιεῖσθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδέτερόν μοι

*δοκεῖ τῶν χαλεπῶν εἶναι, οὔτ᾽ ἐπιτιμήσαντα τοῖς νέ-
μουσι καὶ διδοῦσι τὰ κοινά, εὐδοκιμῆσαι παρὰ τοῖς
βλάπτεσθαι διὰ τούτων ἡγουμένοις τὴν πόλιν, οὔτε
συνειπόντα καὶ παραινέσανθ᾽ ὡς δεῖ λαμβάνειν, χαρί-
σασθαι τοῖς σφόδρ᾽ ἐν χρείᾳ τοῦ λαβεῖν οὖσιν· οὐδέ-
τεροι γὰρ πρὸς τὸ τῇ πόλει συμφέρον σκοποῦντες,
οὔτ᾽ ἐπαινοῦσιν οὔτε δυσχεραίνουσι τὸ πρᾶγμα, ἀλλ᾽
2 ὡς ἑκάτεροι χρείας καὶ παρουσίας ἔχουσιν. ἐγὼ δὲ
τοῦτο μὲν οὔτ᾽ ἂν εἰσηγησαίμην, οὔτ᾽ ἂν ἀντείποιμ᾽
ὡς οὐ δεῖ λαμβάνειν· παραινῶ μέντοι σκοπεῖν καὶ
λογίζεσθαι πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, ὅτι τἀργύριον μέν ἐστι
τοῦθ᾽, ὑπὲρ οὗ βουλεύεσθε, μικρόν, τὸ δ᾽ ἔθος μέγα,
ὃ γίγνεται μετὰ τούτου. εἰ μὲν οὖν μετὰ τοῦ πράτ-
τειν ἃ προσήκει καὶ τὸ λαμβάνειν κατασκευάσεσθε, οὐ
μόνον οὐ βλάψετε, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστ᾽ ὠφελήσετε τὴν
πόλιν καὶ ὑμᾶς αὐτούς· εἰ δὲ τοῦ μὲν λαμβάνειν καὶ
ἑορτὴ καὶ πᾶσ᾽ ἀρκέσει πρόφασις, τοῦ δ᾽ ἃ πρὸς τού- 167
τοις δεῖ ποιεῖν μηδὲ τοὺς λόγους ἀκούειν ἐθελήσετε,
ὁρᾶτε μήποθ᾽, ἃ νῦν ὀρθῶς ἡγεῖσθε πράττειν, σφόδρ᾽
3 ἡμαρτηκέναι νομίσητε. ἐγὼ δέ φημι δεῖν (καί μοι μὴ
θορυβήσητ᾽ ἐφ᾽ ᾧ μέλλω λέγειν, ἀλλ᾽ ἀκούσαντες κρί-
νατε), ὡς περὶ τοῦ λαβεῖν ἐκκλησίαν ἀπεδώκαμεν, οὕτω
καὶ περὶ τοῦ συνταχθῆναι καὶ παρασκευασθῆναι τὰ
πρὸς τὸν πόλεμον, ἐκκλησίαν ἀποδοῦναι, καὶ παρασχεῖν
ἕκαστον αὐτὸν μὴ μόνον ταῦτ᾽ ἀκούειν ἐθέλοντα, ἀλλὰ
καὶ πράττειν βουλόμενον, ἵν᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν
ἀγαθῶν τὰς ἐλπίδας δι᾽ ὑμῶν αὐτῶν ἔχητε, καὶ μὴ
τὸν δεῖνα [μηδὲ τὸν δεῖνα] πυνθάνησθε τί πράττει.
4 καὶ τὰ μὲν προσιόντα τῇ πόλει πάντα, καὶ ἃ νῦν ἐκ
τῶν ἰδίων παραναλίσκετ᾽ εἰς οὐδὲν δέον, καὶ ὅσ᾽ ἐκ
τῶν συμμάχων ὑπάρχει, λαμβάνειν ὑμᾶς φημὶ χρῆναι*

τὸ ἴσον ἕκαστον, τοὺς μὲν ἐν ἡλικίᾳ στρατιωτικόν, τοὺς δ' ὑπὲρ τὸν κατάλογον ἐξεταστικὸν ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάσαι τοῦτο, στρατεύεσθαι δ' αὐτοὺς καὶ μη-
5 δενὶ τούτου παραχωρεῖν, ἀλλὰ τὴν δύναμιν τῆς πόλεως οἰκείαν εἶναι κατεσκευασμένην ἀπὸ τούτων, ἵν' εὐπορῆτε καὶ τὰ δέοντα ποιῆτε, καὶ τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι ταύτης, ἵν' ὑμῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μὴ τοιαῦθ' οἷάπερ νυνὶ συμβαίνῃ· τοὺς στρατηγοὺς κρίνετε, καὶ περίεσθ' ὑμῖν ἐκ τῶν πραγμάτων „ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος
6 τὸν δεῖν' εἰσήγγειλεν", ἄλλο δ' οὐδέν. ἀλλὰ τί ὑμῖν γένηται; πρῶτον μὲν οἱ σύμμαχοι μὴ φρουραῖς, ἀλλὰ τῷ ταὐτὰ συμφέρειν ὑμῖν κἀκείνοις ὦσιν οἰκεῖοι, ἔπειθ' οἱ στρατηγοὶ μὴ ξένους ἔχοντες τοὺς μὲν συμμάχους ἄγωσι καὶ φέρωσι, τοὺς δὲ πολεμίους μηδ' ὁρῶσιν, ἀφ' ὧν αἱ μὲν ὠφέλειαι τούτων εἴσ' ἴδιαι, τὰ δὲ μίση 168
καὶ τὰ ἐγκλήματα ἐφ' ὅλην ἔρχεται τὴν πόλιν, ἀλλὰ πολίτας τοὺς ἀκολουθοῦντας ἔχοντες, τοὺς ἐχθρούς,
7 ἃ νῦν τοὺς φίλους, ποιῶσιν. χωρὶς δὲ τούτων πολλὰ τῶν πραγμάτων τὴν ὑμετέραν ποθεῖ παρουσίαν, καὶ ἄνευ τοῦ πρὸς τοὺς οἰκείους πολέμους οἰκείᾳ χρῆσθαι δυνάμει συμφέρειν, καὶ πρὸς τἄλλα πράγματ' ἀναγκαῖόν ἐστιν. εἰ μὲν γὰρ ἡσυχίαν ἔχειν ὑμῖν ἀπέχρη καὶ μηδὲν τῶν Ἑλληνικῶν περιεργάζεσθαι ὅπως ἔχει, ἄλλος
8 ἂν ἦν λόγος· νῦν δὲ πρωτεύειν μὲν ἀξιοῦτε καὶ τὰ δίκαι' ὁρίζειν τοῖς ἄλλοις, τὴν δὲ ταῦτ' ἐφορεύσουσαν καὶ φυλάξουσαν δύναμιν, οὔτε κατεσκεύασθ' οὔτε κατασκευάζεσθε, ἀλλ' ἐπὶ πολλῆς μὲν ἡσυχίας καὶ ἐρημίας ὑμῶν ὁ Μυτιληναίων δῆμος καταλέλυται, ἐπὶ πολλῆς δ' ἡσυχίας ὁ Ῥοδίων, ἐχθρός γ' ἡμῶν, φαίη τις ἄν· ἀλλὰ μείζω χρὴ νομίζειν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν πρὸς τὰς ὀλιγαρχίας ὑπὲρ αὐτῆς τῆς προαιρέσεως

ἔχθραν, ἢ τὴν πρὸς τοὺς δήμους ὑπὲρ ὧν ποτ' ἂν ᾖ.
9 ἀλλ' ἵν' ἐκεῖσ' ἐπανέλθω, φημὶ δεῖν ὑμᾶς συντετάχθαι,
καὶ τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαβεῖν καὶ τοῦ ποιεῖν ἃ προσ-
ήκει σύνταξιν εἶναι. διελέχθην δ' ὑμῖν περὶ τούτων
καὶ πρότερον, καὶ διεξῆλθον ὡς ἂν συνταχθείητε, οἵ
θ' ὁπλῖται καὶ οἱ ἱππεῖς καὶ ὅσοι τούτων ἐκτός ἐστε,
10 καὶ εὐπορία τις ἂν πᾶσι γένοιτο κοινῇ. ὃ δέ μοι
πλείστην ἀθυμίαν παρέσχεν [ἁπάντων], ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς
καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι, ὅτι πολλῶν καὶ μεγάλων καὶ
καλῶν ὄντων τούτων [ἁπάντων], τῶν μὲν ἄλλων οὐ- 169
δενὸς οὐδεὶς μέμνηται, τοῖν δυοῖν δ' ὀβολοῖν ἅπαντες.
καίτοι τοὺς μὲν οὐκ ἔστι πλείονος ἢ δυοῖν ὀβολοῖν
ἀξίους εἶναι, τἄλλα δὲ [μετὰ τούτων ὧν εἶπον] τῶν
βασιλέως ἄξι' ἐστὶ χρημάτων, πόλιν τοσούτους ὁπλίτας
ἔχουσαν καὶ τριήρεις καὶ ἵππους καὶ χρημάτων πρόσ-
οδον, συντετάχθαι καὶ παρεσκευάσθαι.

11 Τί οὖν ταῦτα νῦν [, φαίη τις ἄν,] λέγω; ὅτι
φημὶ δεῖν ὑμᾶς, ἐπειδὴ τὸ μὲν πάντας μισθοφορεῖν
δυσχεραίνουσί τινες, τὸ δὲ συνταχθῆναι καὶ παρα-
σκευασθῆναι παρὰ πάντων χρήσιμον εἶναι δοκιμάζεται,
ἐντεῦθεν ἄρξασθαι τοῦ πράγματος, καὶ προθεῖναι περὶ
τούτων τῷ βουλομένῳ γνώμην ἀποφήνασθαι. ὡς οὕτως
ἔχει· ἂν μὲν ὑμεῖς νῦν πεισθῆτε τούτων καιρὸν εἶναι,
ὅταν αὐτῶν εἰς χρείαν ἔλθηθ', ἕτοιμ' ὑπάρξει· ἂν δ'
ἀκαιρίαν ἡγησάμενοι παρίδητε, ὅταν δέῃ χρῆσθαι, τότ'
ἀναγκασθήσεσθε παρασκευάζεσθαι.

12 Ἤδη δέ τις εἶπεν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοί που λέγων,
οὐχ ὑμῶν τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τῶν διαρρηγνυμένων εἰ
ταῦτα γενήσεται, „τί δ' [ὑμῖν] ἐκ τῶν Δημοσθένους
λόγων ἀγαθὸν γέγονεν; παρελθὼν ὑμῶν, ὅταν αὐτῷ
δόξῃ, ἐνέπλησε τὰ ὦτα λόγων, διέσυρεν τὰ παρόντα,

τοὺς προγόνους ἐπῄνεσεν, μετεωρίσας καὶ φυσήσας
13 ὑμᾶς κατέβη.“ ἐγὼ δ' εἰ μὲν ὑμᾶς δυναίμην ὧν
λέγω τι πεῖσαι, τηλικαῦτ' ἂν οἶμαι τὴν πόλιν πρᾶξαι
ἀγαθά, ὥστ', εἰ νῦν εἰπεῖν ἐπιχειρήσαιμι, πολ-
λοὺς ἂν ἀπιστῆσαι, ὡς μείζοσιν ἢ δυνατοῖς· οὐ μὴν
οὐδὲ τοῦτο μικρὸν ὠφελεῖν οἶμαι, εἰ τὰ βέλτιστ' ἀκούειν
ὑμᾶς συνεθίζω. δεῖ γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸν βουλόμε-
νόν τι ποιῆσαι τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθόν, τὰ ὦτα πρῶτον 170
ὑμῶν ἰάσασθαι· διέφθαρται γάρ· οὕτω πολλὰ καὶ ψευδῆ
14 καὶ πάντα μᾶλλον ἢ τὰ βέλτιστ' ἀκούειν εἴθισθε. οἷον
(ὅπως δὲ μὴ θορυβήσει μοι μηδείς, πρὶν ἂν πάντ'
εἴπω) ἀνέῳξαν δήπου πρῴην τινὲς τὸν ὀπισθόδομον.
οὐκοῦν οἱ παριόντες ἅπαντες τὸν δῆμον καταλελύσθαι,
τοὺς νόμους οὐκέτ' εἶναι, τοιαῦτ' ἔλεγον. καίτοι ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι (καὶ σκοπεῖτ' ἂν ἀληθῆ λέγω) οἱ μὲν
ταῦτα ποιοῦντες ἄξι' ἐποίουν θανάτου, ὁ δῆμος δ'
οὐ διὰ τούτων καταλύεται. πάλιν κώπας τις ὑφείλετο·
μαστιγοῦν, στρεβλοῦν πάντες οἱ λέγοντες, τὸν δῆμον
καταλύεσθαι. ἐγὼ δὲ τί φημί; τὸν μὲν ὑφαιρούμενον
θανάτου ποιεῖν ἄξι' ὥσπερ ἐκεῖνοι, τὸν δῆμον δ' οὐ
15 διὰ τούτων καταλύεσθαι. ἀλλὰ πῶς καταλύεται, οὐδεὶς
λέγει, οὐδὲ παρρησιάζεται. ἐγὼ δὲ φράσω· ὅταν ὑμεῖς
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι φαύλως ἡγμένοι, πολλοὶ καὶ ἄποροι
καὶ ἄοπλοι καὶ ἀσύντακτοι καὶ μὴ ταὐτὰ γιγνώσκοντες
ἦτε, καὶ μήτε στρατηγὸς μήτ' ἄλλος μηδεὶς ὧν ἂν
ὑμεῖς ψηφίσησθε φροντίζῃ, καὶ ταῦτα μηδεὶς λέγειν
ἐθέλῃ μηδ' ἐπανορθοῖ, μηδ' ὅπως παύσεται τοιαῦτ'
16 ὄντα πράττῃ, ὃ νυνὶ συμβαίνει. καὶ νὴ Δί' ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ἕτεροί γε λόγοι παρερρυήκασι πρὸς ὑμᾶς
ψευδεῖς, καὶ πολλὰ τὴν πολιτείαν βλάπτοντες, οἷον
„ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὑμῖν ἐστιν ἡ σωτηρία“, καὶ „δεῖ

τῇ ψήφῳ τὴν πολιτείαν ὑμᾶς φυλάττειν“. ἐγὼ δ’ οἶδ’ ὅτι
ταῦτα μὲν ὑμῖν [τὰ δικαστήρια] τῶν πρὸς ἀλλήλους δι-
καίων ἐστὶ κύρια, ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις δεῖ κρατεῖν τῶν ἐχ- 171
17 θρῶν, καὶ διὰ τούτων ἐστὶν ἡ σωτηρία τῆς πολιτείας. οὐ
γὰρ τὸ ψηφίσασθαι τοῖς ἐν τοῖς ὅπλοις ποιήσει τὸ νικᾶν,
ἀλλ’ οἱ μετὰ τούτων κρατοῦντες τοὺς ἐχθρούς, καὶ ψηφίζε-
σθαι καὶ ἄλλ’ ὅ τι ἂν βούλησθε ποιεῖν, ὑμῖν ἐξουσίαν καὶ
ἄδειαν παρασκευάσουσι· δεῖ γὰρ ἐν μὲν τοῖς ὅπλοις
φοβερούς, ἐν δὲ τοῖς δικαστηρίοις φιλανθρώπους εἶναι.
18 Εἰ δέ τῳ δοκῶ μείζους ἢ κατ’ ἐμαυτὸν λέγειν
λόγους, αὐτὸ τοῦτ’ ὀρθῶς αὐτῶν ἔχει· τὸν γὰρ ὑπὲρ
τηλικαύτης πόλεως ῥηθησόμενον λόγον καὶ τοιούτων
πραγμάτων, παντὸς ἑνὸς τοῦ λέγοντος ἀεὶ μείζω φαίνε-
σθαι δεῖ, καὶ τῆς ἀξίας τῆς ὑμετέρας ἐγγὺς εἶναι, μὴ
τῆς τοῦ λέγοντος. ὅτι δ’ οὐδεὶς τῶν ὑφ’ ὑμῶν τιμω-
μένων ταῦτα λέγει, τὰς προφάσεις ἐγὼ διέξειμ’ ὑμῖν.
19 οἱ μὲν πρὸς ἀρχαιρεσίας καὶ ταύτην τὴν τάξιν προσιόν-
τες, δοῦλοι τῆς ἐπὶ τῷ χειροτονεῖσθαι χάριτος περιέρ-
χονται, τελεσθῆναι στρατηγὸς ἕκαστος σπουδάζων, οὐκ
ἀνδρὸς ἔργον οὐδὲν πρᾶξαι. εἰ δέ τις καὶ τοιοῦτός
ἐστιν, οἷος ἐγχειρεῖν ἔργῳ τῳ, νῦν μὲν ἡγεῖται τὴν
τῆς πόλεως δόξαν ἀφορμὴν ἔχων καὶ τοὔνομα, τῆς
τῶν ἐναντιωσομένων ἐρημίας ἀπολαύων, τὰς ἐλπί-
δας ὑμῖν ὑποτείνων, ἄλλο δ’ οὐδὲ ἕν, κληρονο-
μήσειν αὐτὸς τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν, ὅπερ ἐστίν, ἂν
δ’ ὑμεῖς δι’ ὑμῶν αὐτῶν ἕκαστα πράττητε, ἴσον τοῖς
ἄλλοις ὥσπερ τῶν ἔργων, οὕτω καὶ τῶν ἐκ τούτων
20 ἕξειν. οἱ δὲ πολιτευόμενοι καὶ περὶ ταῦτ’ ὄντες, τὸ
τὰ βέλτιστα σκοπεῖν ὑμῖν ἀφέντες, προσκεχωρήκασι
πρὸς τούτους· καὶ πρότερον μὲν κατὰ συμμορίας εἰσε- 172
φέρετε, νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε [κατὰ συμμορίας]. ῥήτωρ

*ἡγεμὼν καὶ στρατηγὸς [ὑπὸ τούτῳ] καὶ οἱ βοησόμενοι
[μεθ' ἑκατέρων] τριακόσιοι· οἱ δ' ἄλλοι προσνενέμη-
σθε, οἱ μὲν ὡς τούτους, οἱ δ' ὡς ἐκείνους. τοιγαροῦν
ὑμῖν περίεστιν ἐκ τούτων ὁ δεῖνα χαλκοῦς καὶ ὁ δεῖν'
εὐδαίμων, εἷς ἢ δύ', ὑπὲρ τὴν πόλιν· οἱ δ' ἄλλοι μάρ-
τυρες τῆς τούτων εὐδαιμονίας κάθησθε, τῆς καθ' ἡμέ-
ραν ῥᾳθυμίας πολλὴν καὶ μεγάλην ὑπάρχουσαν ὑμῖν
εὐδαιμονίαν τούτοις προϊέμενοι.*

21 *Καίτοι σκέψασθε πῶς ἐπὶ τῶν προγόνων ταῦτ'
εἶχεν· οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν παραδείγμασι χρησαμέ-
νοις, ἀλλ' οἰκείοις, ἔξεσθ' ἃ προσήκει πράττειν εἰδέναι.
ἐκεῖνοι Θεμιστοκλέα τὸν τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν
στρατηγοῦντα καὶ Μιλτιάδην τὸν ἡγούμενον Μαρα-
θῶνι καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὐκ ἴσα τοῖς νῦν στρατη-
γοῖς ἀγάθ' εἰργασμένους, μὰ Δί' οὐ χαλκοῦς ἵστασαν,
ἀλλ' ὡς οὐδὲν αὑτῶν κρείττους ὄντας, οὕτως ἐτίμων.*
22 *καὶ γάρ τοι τῶν ἔργων οὐδενὸς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
τῶν τότ' ἀπεστέρησαν ἑαυτούς, οὐδ' ἔστ' οὐδεὶς ὅστις
ἂν εἴποι τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν Θεμιστοκλέους,
ἀλλ' Ἀθηναίων, οὐδὲ τὴν Μαραθῶνι μάχην Μιλτιάδου,
ἀλλὰ τῆς πόλεως. νῦν δὲ πολλοὶ τοῦτο λέγουσιν, ὡς
Κέρκυραν εἷλε Τιμόθεος, καὶ τὴν μόραν κατέκοψεν
Ἰφικράτης, καὶ τὴν περὶ Νάξον ἐνίκα ναυμαχίαν Χα-
βρίας· δοκεῖτε γὰρ αὐτοὶ τῶν ἔργων τούτων παραχωρεῖν
τῶν τιμῶν ταῖς ὑπερβολαῖς, αἷς δεδώκατ' ἐπ' αὐτοῖς*
23 *ἑκάστῳ τούτων. τὰς μὲν δὴ πολιτικὰς οὕτως ἐκεῖνοί* 173
*τε καλῶς καὶ ὑμεῖς οὐκ ὀρθῶς· τὰς δὲ τῶν ξένων
πῶς; ἐκεῖνοι Μένωνι τῷ Φαρσαλίῳ, δώδεκα μὲν τά-
λαντ' ἀργυρίου δόντι πρὸς τὸν ἐπ' Ἠιόνι τῇ πρὸς
Ἀμφιπόλει πόλεμον, διακοσίοις δ' ἱππεῦσι πενέσταις
ἰδίοις βοηθήσαντι, οὐκ ἐψηφίσαντο πολιτείαν, ἀλλ'*

24 *ἀτέλειαν ἔδωκαν μόνον. καὶ πρότερον τούτου Περ-
δίκκᾳ, τῷ κατὰ τὴν τοῦ βαρβάρου ποτ' ἐπιστρατείαν
βασιλεύοντι Μακεδονίας, τοὺς ἀναχωροῦντας ἐκ Πλα-
ταιῶν τῶν βαρβάρων ἀπὸ τῆς ἥττης διαφθείραντι, καὶ
τέλειον τἀτύχημα ποιήσαντι τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἐψηφί-
σαντο πολιτείαν, ἀλλ' ἀτέλειαν ἔδωκαν μόνον, μεγάλην
καὶ τιμίαν οἶμαι καὶ σεμνὴν τὴν αὑτῶν πατρίδ' ἡγού-
μενοι καὶ πάσης μείζον' εὐεργεσίας. νῦν δ' ὦ ἄνδρες
'Αθηναῖοι φθόρους ἀνθρώπους οἰκοτρίβων οἰκότριβας,
τιμὴν ὥσπερ ἄλλου του τῶν ὠνίων λαμβάνοντες, ποιεῖ-
25 σθε πολίτας. ταῦτα δ' ὑμῖν ἐπελήλυθε πράττειν, οὐχ
ὅτι τὰς φύσεις χείρους ἐστὲ τῶν προγόνων, ἀλλ' ὅτι
τοῖς μὲν ἐφ' αὑτοῖς παρειστήκει μέγα φρονεῖν, ὑμῶν
δ' ὦ ἄνδρες 'Αθηναῖοι περιῄρηται τοῦτο. ἔστι δ' οὐ-
δέποτ' οἶμαι δυνατόν, μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας
μέγα καὶ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν, ὥσπερ οὐδὲ λαμ-
πρὰ καὶ καλὰ πράττοντας μικρὸν καὶ ταπεινὸν φρο-
νεῖν· ὁποῖ' ἄττα γὰρ ἂν τἀπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώ-
πων ᾖ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημ' ἔχειν.*

26 *Σκέψασθε δ', ἅ τις κεφάλαι' ἂν ἔχοι [τῶν πρα-
γμάτων] εἰπεῖν τῶν τ' ἐκείνοις πεπραγμένων καὶ τῶν
ὑμῖν, ἂν ἄρ' ὑμῶν αὐτῶν ἀλλ' ἐκ τούτων γε δύνησθε* 174
*γενέσθαι. πέντε μὲν καὶ τετταράκοντ' ἔτη τῶν Ἑλλή-
νων ἦρξαν ἑκόντων [ἐκεῖνοι], πλείω δ' ἢ μύρια τάλαντ'
εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήγαγον, πολλὰ δὲ καὶ καλὰ καὶ
πεζῇ καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν τρόπαια, ἐφ' οἷς ἔτι
καὶ νῦν φιλοτιμούμεθα. καίτοι νομίζετ' αὐτοὺς [ταῦτα]
στῆσαι, οὐχ ἵνα θαυμάζωμεν ἡμεῖς θεωροῦντες αὐτά,
ἀλλ' ἵνα καὶ μιμώμεθα τὰς τῶν ἀναθέντων ἀρετάς.
27 ἐκεῖνοι μὲν δὴ ταῦτα· ἡμεῖς δ', ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτ'
ἐρημίας ἐπειλημμένοι, σκέψασθ' εἰ παραπλήσια. οὐ*

πλείω μὲν ἢ χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντ' ἀνήλωται
μάτην εἰς τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀπόρους, ἐξανήλωνται
δ' οἵ τ' ἴδιοι πάντες οἶκοι καὶ τὰ κοινὰ τῇ πόλει καὶ
τὰ παρὰ τῶν συμμάχων, οὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμά-
χους ἐκτησάμεθα, οὗτοι νῦν ἐν τῇ εἰρήνῃ ἀπολώλα-
28 σιν; ἀλλὰ νὴ Δία ταῦτα μόνον τότ' εἶχε βέλτιον ἢ
νῦν, τὰ δ' ἄλλα χεῖρον. πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ὅ
τι βούλεσθ' ἐξετάσωμεν. οἰκοδομήματα μέν γε καὶ
κόσμον [τῆς πόλεως], ἱερῶν καὶ λιμένων καὶ τῶν ἀκο-
λούθων τούτοις, τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον κατέλιπον ἐκεῖ-
νοι, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖ-
φθαι, προπύλαια ταῦτα, νεώσοικοι, στοαί, τἄλλ', οἷς
29 ἐκεῖνοι κοσμήσαντες τὴν πόλιν ἡμῖν παρέδωκαν· τὰς
δ' ἰδίας οἰκίας τῶν ἐν δυνάμει γενομένων, οὕτω με-
τρίας καὶ τῷ τῆς πολιτείας ὀνόματι ἀκολούθους, ὥστε
τὴν Θεμιστοκλέους καὶ τὴν Κίμωνος καὶ τὴν Ἀριστείδου
καὶ τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν, εἴ τις ἄρ' ὑμῶν οἶδεν
ὁποία ποτ' ἐστίν, ὁρᾷ τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνο- 175
30 τέραν οὖσαν. νῦν δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δημοσίᾳ μὲν
ἡ πόλις ἡμῶν τὰς ὁδοὺς ἀγαπᾷ κατασκευάζουσα καὶ
κρήνας καὶ κονιάματα καὶ λήρους (καὶ οὐ τοῖς εἰσηγη-
σαμένοις ταῦτ' ἐπιτιμῶ, πολλοῦ γε καὶ δέω, ἀλλ' ὑμῖν,
εἰ ταῦθ' ἱκανὰ ὑμῖν αὐτοῖς ὑπολαμβάνετ' εἶναι), ἰδίᾳ
δ' οἱ τῶν κοινῶν ἐπί τῳ γεγενημένοι, οἱ μὲν τῶν
δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας τὰς ἰδίας οἰκίας
κατεσκευάκασιν, οὐ μόνον τῶν πολλῶν ὑπερηφανωτέ-
ρας, οἱ δὲ γῆν συνεωνημένοι γεωργοῦσιν, ὅσην οὐδ'
31 ὄναρ ἤλπισαν πώποτε. τούτων δ' αἴτιον πάντων, ὅτι
τότε μὲν ὁ δῆμος δεσπότης ἦν καὶ κύριος ἁπάντων,
καὶ ἀγαπητὸν ἦν παρ' ἐκείνου τῶν ἄλλων ἑκάστῳ καὶ
τιμῆς καὶ ἀρχῆς καὶ ἀγαθοῦ τινὸς μεταλαμβάνειν, νῦν

δὲ τοὐναντίον κύριοι μὲν τῶν ἀγαθῶν οὗτοι, καὶ διὰ
τούτων ἅπαντα, ὁ δὲ δῆμος ἐν ὑπηρέτου καὶ προσθή-
κης μέρει, καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶθ' ἂν οὗτοι μεταδιδῶσι
λαμβάνοντες.

32 Τοιγαροῦν ἐκ τούτων τοιαῦτα τὰ πράγματα τῆς
πόλεώς ἐστιν, ὥστ' εἴ τις ἀναγνοίη τὰ ψηφίσμαθ' ὑμῶν
καὶ τὰς πράξεις ἐφεξῆς διέλθοι, οὐδ' ἂν εἷς πιστεύσαι
τῶν αὐτῶν εἶναι ταῦτα κἀκεῖνα. οἷον ἃ πρὸς τοὺς
καταράτους Μεγαρέας ἐψηφίσασθ' ἀποτεμνομένους τὴν
ὀργάδα, ἐξιέναι, κωλύειν, μὴ ἐπιτρέπειν· ἃ πρὸς Φλεια-
σίους, ὅτ' ἐξέπεσον τὸ ἔναγχος, βοηθεῖν, μὴ ἐπιτρέπειν
τοῖς σφαγεῦσι, τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τοὺς βουλομένους
33 παρακαλεῖν. ἅπαντα καλ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταῦτα
καὶ δίκαια καὶ τῆς πόλεως ἄξια· τὰ ἔργα δὲ τἀπὸ τού- 176
των οὐδαμοῦ. οὐκοῦν τὴν μὲν ἀπέχθειαν διὰ τῶν
ψηφισμάτων ἐκφέρεσθε, τῶν δ' ἔργων οὐδενὸς κύριοι
γίγνεσθε· τὰ μὲν γὰρ ψηφίσματα πρὸς τὸ τῆς πόλεως
ἀξίωμα ψηφίζεσθε, τὴν δύναμιν δ' οὐκ ἀκόλουθον ὧν
34 ψηφίζεσθ' ἔχετε. ἐγὼ δὲ παραινέσαιμ' ἂν ὑμῖν (καί
μοι μηδὲν ὀργισθῆτε) ἔλαττον φρονεῖν καὶ τὰ ὑμέτερ'
αὐτῶν ἀγαπᾶν πράττοντας, ἢ μείζω δύναμιν παρα-
σκευάζεσθαι. εἰ μὲν οὖν Σιφνίοις ἢ Κυθνίοις ἤ τισιν
ἄλλοις τοιούτοις οὖσι συνῄδειν ὑμῖν, ἔλαττον φρονεῖν
συνεβούλευον ἄν· ἐπειδὴ δ' ἔστ' Ἀθηναῖοι, τὸ τὴν
δύναμιν παρασκευάσασθαι παραινῶ· αἰσχρὸν γὰρ ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι λιπεῖν τὴν τοῦ φρονήματος τάξιν,
35 ἣν ὑμῖν οἱ πρόγονοι παρέδωκαν. πρὸς δὲ τούτοις
οὐκ ἔστιν ἐφ' ὑμῖν, οὐδ' ἂν ἀποστῆναι τῶν Ἑλ-
ληνικῶν βούλησθε· πολλὰ γὰρ ὑμῖν ἐκ παντὸς τοῦ
χρόνου πέπρακται, καὶ τοὺς μὲν φίλους τοὺς ὑπάρ-
χοντας αἰσχρὸν προέσθαι, τοῖς δ' οὖσιν ἐχθροῖς οὐκ

ἔνι πιστεῦσαι καὶ μεγάλους ἐᾶσαι γενέσθαι. ὅλως δ' ὅπερ οἱ πολιτευόμενοι πεπόνθασι πρὸς ὑμᾶς, οὐκ ἔνεστιν αὐτοῖς, ὅταν βούλωνται, παύσασθαι, τοῦτο καὶ ὑμῖν περιέστηκε· πεπολίτευσθε γὰρ ἐν τοῖς Ἕλλησιν.

36 Ἔστι δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι κεφάλαιον ἁπάντων τῶν εἰρημένων· οὐδέποθ' ὑμᾶς οἱ λέγοντες οὔτε πονηροὺς οὔτε χρηστοὺς ποιοῦσιν, ἀλλ' ὑμεῖς τούτους, ὁπότερ' ἂν βούλησθε· οὐ γὰρ ὑμεῖς ὧν οὗτοι βούλονται στοχάζεσθε, ἀλλ' οὗτοι, ὧν ἂν ὑμᾶς ἐπιθυμεῖν οἴωνται. ὑμᾶς οὖν ὑπάρξαι δεῖ χρηστὰ βουλομένους, καὶ πάνθ' ἕξει καλῶς· ἢ γὰρ οὐδεὶς ἐρεῖ φλαῦρον οὐδέν, ἢ οὐδὲν 177
αὐτῷ πλέον ἔσται, μὴ ἔχοντι τοὺς πεισομένους.

XIV.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΥΜΜΟΡΙΩΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Φήμης γενομένης τὸν Περσῶν βασιλέα παρασκευάζεσθαι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὁ μὲν τῶν Ἀθηναίων δῆμος κεκίνηται καὶ συγκαλεῖν ὥρμηται τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸν πόλεμον ἐκφέρειν ἤδη, ὁ δὲ Δημοσθένης συμβουλεύει μὴ προεξανίστασθαι, ἀλλ' ἀναμένειν τὸν βασιλέα νεωτερίσαι. νῦν μὲν γάρ, φησίν, οὐ πείσομεν τοὺς Ἕλληνας συμμαχεῖν ἡμῖν, ἐπ' ἀδείας εἶναι δοκοῦντας· τότε δ' αὐτοὺς ὁ κίνδυνος αὐτὸς συστήσει. παραινεῖ τοίνυν ἡσυχάζοντας συντάξασθαι καὶ πρὸς τὸν πόλεμον παρασκευάσασθαι, καὶ δὴ καὶ διέξεισιν ὃν τρόπον ἂν συνταχθεῖεν. ὅθεν καὶ περὶ συμμοριῶν ὁ λόγος ἐπιγράφεται· συμμορία γὰρ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τὸ τῶν λειτουργούντων σύνταγμα.

Οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς προ- 178
γόνους ὑμῶν, λόγον εἰπεῖν μοι δοκοῦσιν [προαιρεῖ-
σθαι] κεχαρισμένον, οὐ μὴν συμφέροντά γ' ἐκείνοις
οὓς ἐγκωμιάζουσι ποιεῖν· περὶ γὰρ πραγμάτων ἐγχει-
ροῦντες, ὧν οὐδ' ἂν εἷς ἀξίως ἐφικέσθαι τῷ λόγῳ
δύναιτο, αὐτοὶ μὲν τοῦ δύνασθαι δόξαν ἐκφέρον-
ται, τὴν δ' ἐκείνων ἀρετὴν ἐλάττω τῆς ὑπειλημμένης
παρὰ τοῖς ἀκούουσιν φαίνεσθαι ποιοῦσιν. ἐγὼ δ'
ἐκείνων μὲν ἔπαινον τὸν χρόνον ἡγοῦμαι μέγιστον,
οὗ πολλοῦ γεγενημένου, μείζω τῶν ὑπ' ἐκείνων πρα-
2 χθέντων οὐδένες ἄλλοι παραδείξασθαι δεδύνηνται· αὐτὸς
δὲ πειράσομαι τὸν τρόπον εἰπεῖν ὃν ἄν μοι δοκεῖτε μά-
λιστα παρασκευάσασθαι. καὶ γὰρ οὕτως ἔχει· εἰ μὲν
ἡμεῖς ἅπαντες λέγειν δεινοὶ φανείημεν, οὐδὲν ἂν τὰ
ὑμέτερ' εὖ οἶδ' ὅτι βέλτιον σχοίη· εἰ δὲ παρελθὼν εἷς
ὁστισοῦν δύναιτο διδάξαι καὶ πεῖσαι, τίς παρασκευὴ
καὶ πόση καὶ πόθεν πορισθεῖσα χρήσιμος ἔσται τῇ
πόλει, πᾶς ὁ παρὼν φόβος λελύσεται. ἐγὼ δὲ τοῦτ',
ἂν ἄρ' οἷός τ' ὦ, πειράσομαι ποιῆσαι, μικρὰ προειπὼν
ὑμῖν ὡς ἔχω γνώμης περὶ τῶν πρὸς βασιλέα.
3 Ἐγὼ νομίζω κοινὸν ἐχθρὸν ἁπάντων τῶν Ἑλλή-
νων βασιλέα, οὐ μὴν διὰ τοῦτο παραινέσαιμ' ἂν μό-
νοις τῶν ἄλλων ὑμῖν πόλεμον πρὸς αὐτὸν ἄρασθαι·
οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας ὁρῶ κοινοὺς ἀλλήλοις 179
ὄντας φίλους, ἀλλ' ἐνίους μᾶλλον ἐκείνῳ πιστεύοντας
ἤ τισιν αὐτῶν. ἐκ δὴ τῶν τοιούτων νομίζω συμφέρειν
ὑμῖν, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου τηρεῖν ὅπως δικαία
γενήσεται, παρασκευάζεσθαι δ' ἃ προσήκει πάντα καὶ
4 τοῦθ' ὑποκεῖσθαι. ἡγοῦμαι γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς
Ἕλληνας, εἰ μὲν ἐναργὲς [τι] γένοιτο καὶ σαφὲς ὡς
βασιλεὺς αὐτοῖς ἐπιχειρεῖ, κἂν συμμαχῆσαι καὶ χάριν

μεγάλην ἔχειν τοῖς πρὸ αὐτῶν καὶ μετ᾽ αὐτῶν ἐκεῖνον
ἀμυνομένοις· εἰ δ᾽ ἔτ᾽ ἀδήλου τούτου καθεστηκότος
προαπεχθησόμεθ᾽ ἡμεῖς, δέδι᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μὴ
τούτοις μετ᾽ ἐκείνου πολεμεῖν ἀναγκασθῶμεν, ὑπὲρ ὧν
5 προνοούμεθα. ὁ μὲν γὰρ ἐπισχὼν ὧν ὥρμηκεν, εἰ ἄρ᾽
ἐγχειρεῖν ἔγνωκε τοῖς Ἕλλησι, χρήματα δώσει τισὶν
αὐτῶν καὶ φιλίαν προτενεῖται, οἱ δὲ τοὺς ἰδίους πολέ-
μους ἐπανορθῶσαι βουλόμενοι καὶ τοῦτον τὸν νοῦν
ἔχοντες, τὴν κοινὴν ἁπάντων σωτηρίαν παρόψονται.
εἰς δὲ τὴν ταραχὴν ταύτην καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην
6 παραινῶ μὴ προκαθεῖναι τὴν πόλιν ἡμῶν. οὐδὲ γὰρ
οὐδ᾽ ἀπ᾽ ἴσης ὁρῶ τοῖς τ᾽ ἄλλοις Ἕλλησι καὶ ὑμῖν
περὶ τῶν πρὸς τὸν βασιλέα τὴν βουλὴν οὖσαν, ἀλλ᾽
ἐκείνων μὲν πολλοῖς ἐνδέχεσθαί μοι δοκεῖ, τῶν ἰδίᾳ τι
συμφερόντων διοικουμένοις τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀμε-
λῆσαι, ὑμῖν δ᾽ οὐδ᾽ ἀδικουμένοις παρὰ τῶν ἀδικούν-
των καλόν ἐστιν λαβεῖν ταύτην τὴν δίκην, ἐᾶσαί τινας
7 αὐτῶν ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ γενέσθαι. ὅτε δ᾽ οὕτω ταῦτ᾽
ἔχει, σκεπτέον, ὅπως μήθ᾽ ἡμεῖς ἐν πολέμῳ γενησόμεθ᾽
οὐκ ἴσῳ, μήτ᾽ ἐκεῖνος, ὃν ἡμεῖς ἐπιβουλεύειν ἡγού-
μεθα τοῖς Ἕλλησι, τὴν τοῦ φίλος αὐτοῖς [δοκεῖν] εἶναι 180
πίστιν λήψεται. πῶς οὖν ταῦτ᾽ ἔσται; ἂν ἡ μὲν δύνα-
μις τῆς πόλεως ἐξητασμένη καὶ παρεσκευασμένη πᾶσιν
ᾖ φανερά, φαίνηται δὲ δίκαι᾽ ἐπὶ ταύτῃ φρονεῖν αἱρου-
8 μένη. τοῖς δὲ θρασυνομένοις καὶ σφόδρ᾽ ἑτοίμως πο-
λεμεῖν κελεύουσιν ἐκεῖνο λέγω, ὅτι οὐκ ἔστιν χαλεπόν,
οὔθ᾽ ὅταν βουλεύεσθαι δέῃ, δόξαν ἀνδρείας λαβεῖν,
οὔθ᾽ ὅταν κίνδυνός τις ἐγγὺς ᾖ, δεινὸν εἰπεῖν φανῆ-
ναι, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο καὶ χαλεπὸν καὶ προσῆκον, ἐπὶ μὲν
τῶν κινδύνων τὴν ἀνδρείαν ἐνδείκνυσθαι, ἐν δὲ τῷ
συμβουλεύειν φρονιμώτερα τῶν ἄλλων εἰπεῖν ἔχειν.

9 *ἐγὼ δ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι νομίζω, τὸν μὲν πόλεμον*
τὸν πρὸς βασιλέα χαλεπὸν τῇ πόλει, τὸν δ᾽ ἀγῶνα τὸν
ἐκ τοῦ πολέμου ῥᾴδιον ἂν συμβάντα. διὰ τί; ὅτι τοὺς
μὲν πολέμους ἅπαντας ἀναγκαίως ἡγοῦμαι τριήρων καὶ
χρημάτων καὶ τόπων δεῖσθαι, ταῦτα δὲ πάντ᾽ ἀφθο-
νώτερ᾽ ἐκεῖνον ἔχονθ᾽ ἡμῶν εὑρίσκω· τοὺς δ᾽ ἀγῶνας
οὐδενὸς οὕτω τῶν ἄλλων ὁρῶ δεομένους, ὡς ἀνδρῶν
ἀγαθῶν, τούτους δ᾽ ἡμῖν καὶ τοῖς μεθ᾽ ἡμῶν κινδυ-
10 *νεύουσι πλείους ὑπάρχειν νομίζω. τὸν μὲν δὴ πόλεμον*
διὰ ταῦτα παραινῶ μηδ᾽ ἐξ ἑνὸς τρόπου προτέρους
ἀνελέσθαι, ἐπὶ τὸν δ᾽ ἀγῶν᾽ ὀρθῶς φημι παρεσκευα-
σμένους ὑπάρχειν χρῆναι. εἰ μὲν οὖν ἕτερος μὲν ἦν τις
τρόπος δυνάμεως, ᾗ τοὺς βαρβάρους οἷόν τ᾽ ἦν ἀμύ-
νασθαι, ἕτερος δέ τις ᾗ τοὺς Ἕλληνας, εἰκότως ἂν ἴσως
11 *φανεροὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐγιγνόμεθ᾽ ἀντιταττόμενοι· ἐπεὶ*
δὲ πάσης ἐστὶ παρασκευῆς ὁ αὐτὸς τρόπος καὶ δεῖ
ταὔτ᾽ εἶναι κεφάλαια [τῆς δυνάμεως], τοὺς ἐχθροὺς
ἀμύνασθαι δύνασθαι, τοῖς οὖσιν συμμάχοις βοηθεῖν, 181
τὰ ὑπάρχοντα [ἀγαθὰ] σῴζειν, τί τοὺς ὁμολογοῦντας
ἐχθροὺς ἔχοντες ἄλλους ζητοῦμεν; ἀλλὰ παρασκευαζώμεθα
μὲν πρὸς τούτους, ἀμυνούμεθα δὲ κἀκεῖνον, ἂν ἡμᾶς
12 *ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ. καὶ νῦν μὲν καλεῖτε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς*
τοὺς Ἕλληνας, ἂν δ᾽ ἃ κελεύουσιν οὗτοι μὴ ποιῆτε,
οὐχ ἡδέως ἐνίων ὑμῖν ἐχόντων, πῶς χρὴ προσδοκᾶν
[τινὰ] ὑπακούσεσθαι; ὅτι νὴ Δί᾽ ἀκούσονται παρ᾽ ἡμῶν
ὡς ἐπιβουλεύει βασιλεὺς αὐτοῖς. αὐτοὺς δ᾽ οὐ προ-
ορᾶν ὦ πρὸς τοῦ Διὸς οἴεσθε τοῦτο; ἐγὼ μὲν γὰρ
οἶμαι. ἀλλ᾽ οὔπω μείζων ἐσθ᾽ ὁ φόβος τῶν πρὸς ὑμᾶς
καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐνίοις διαφορῶν. οὐδὲν οὖν ἀλλ᾽
13 *ἢ ῥαψῳδήσουσιν οἱ πρέσβεις περιιόντες. τότε δ᾽, ἂν*
ἄρ᾽ ἃ νῦν οἰόμεθ᾽ ἡμεῖς πράττηται, οὐδεὶς δήπου τῶν

*πάντων Ἑλλήνων τηλικοῦτον ἐφ᾽ αὑτῷ φρονεῖ, ὅστις
ὁρῶν χιλίους ἱππέας, ὁπλίτας ὅσους ἂν θέλῃ τις, ναῦς
τριακοσίας, οὐχ ἥξει καὶ δεήσεται, μετὰ τούτων ἀσφα-
λέστατ᾽ ἂν ἡγούμενος σωθῆναι. οὐκοῦν ἐν μὲν τῷ
καλεῖν ἤδη, τὸ δεῖσθαι κἂν [μὴ] τύχητ᾽ ἀφαμαρτεῖν,
ἐν δὲ τῷ μετὰ τοῦ παρεσκευάσθαι τὰ ὑμέτερ᾽ αὐτῶν
ἐπισχεῖν, δεομένους σῴζειν καὶ εὖ εἰδέναι πάντας ἥξον-
τάς ἐστιν.*

14 *Ἐγὼ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταῦτά τε καὶ
παραπλήσια τούτοις λογιζόμενος, λόγον μὲν οὐδέν᾽
ἐβουλόμην θρασὺν οὐδ᾽ ἔχοντα μάταιον μῆκος εὑρεῖν·
τὴν μέντοι παρασκευήν, ὅπως ὡς ἄριστα καὶ τάχιστα
γενήσεται, πάνυ πολλὰ πράγματ᾽ ἔσχον σκοπῶν. οἴομαι
δὴ δεῖν ἀκούσαντας ὑμᾶς αὐτὴν, ἂν ἀρέσκῃ, ψηφίσα-* 182
*σθαι. ἔστι δὲ πρῶτον μὲν τῆς παρασκευῆς ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι καὶ μέγιστον, οὕτω διακεῖσθαι τὰς γνώμας
ὑμᾶς, ὡς ἕκαστον ἑκόντα προθύμως ὅ τι ἂν δέῃ ποιή-*
15 *σοντα. ὁρᾶτε γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι, ὅσα μὲν
πώποτ᾽ ἠβουλήθητε, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ πράττειν αὐτὸς
ἕκαστος ἑαυτῷ προσήκειν ἡγήσατο, οὐδὲν πώποθ᾽ ὑμᾶς
ἐξέφυγεν, ὅσα δ᾽ ἠβουλήθητε μὲν, μετὰ ταῦτα δ᾽ ἀπε-
βλέψατ᾽ εἰς ἀλλήλους, ὡς αὐτὸς μὲν [ἕκαστος] οὐ ποιή-
σων, τὸν δὲ πλησίον πράξοντα, οὐδὲν πώποθ᾽ ὑμῖν*
16 *ἐγένετο. ἐχόντων δ᾽ ὑμῶν οὕτω καὶ παρωξυμμένων,
τοὺς διακοσίους καὶ χιλίους ἀναπληρῶσαί φημι χρῆναι
καὶ ποιῆσαι δισχιλίους, ὀκτακοσίους αὐτοῖς προσνεί-
μαντας· ἐὰν γὰρ τοῦτ᾽ ἀποδείξητε τὸ πλῆθος, ἡγοῦμαι,
τῶν ἐπικλήρων καὶ τῶν ὀρφανῶν καὶ τῶν κληρουχικῶν
καὶ τῶν κοινωνικῶν καὶ εἴ τις ἀδύνατος ἀφαιρεθέντων,*
17 *ἔσεσθαι χίλια καὶ διακόσια [ταῦτα] ὑμῖν σώματα. ἐκ
τοίνυν τούτων οἶμαι δεῖν ποιῆσαι συμμορίας εἴκοσιν,*

ὥσπερ νῦν εἰσιν, ἑξήκοντα σώμαθ' ἑκάστην ἔχουσαν.
τούτων δὲ τῶν συμμοριῶν ἑκάστην διελεῖν κελεύω
πέντε μέρη κατὰ δώδεκ' ἄνδρας, ἀνταναπληροῦντας
πρὸς τὸν εὐπορώτατον ἀεὶ τοὺς ἀπορωτάτους. καὶ τὰ
μὲν σώμαθ' οὕτω φημὶ δεῖν συντετάχθαι· δι' ὃ δ',
εἴσεσθ', ἐπειδὰν ὅλον τὸν τρόπον τῆς συντάξεως ἀκού-
18 *σητε· τὰς δὲ τριήρεις πῶς; τὸν ἅπαντ' ἀριθμὸν κελεύω*
τριακοσίας ἀποδείξαντας, κατὰ πεντεκαιδεκαναΐαν εἴκοσι
ποιῆσαι μέρη, τῶν πρώτων ἑκατὸν πέντε καὶ τῶν δευ-
τέρων ἑκατὸν πέντε καὶ τῶν τρίτων ἑκατὸν πένθ' ἑκά- 183
στῳ μέρει διδόντας, εἶτα συγκληρῶσαι συμμορίᾳ σωμά-
των ἑκάστῃ τὴν πεντεκαιδεκαναΐαν, τὴν δὲ συμμορίαν
ἑκάστῳ τῷ μέρει σφῶν αὐτῶν τρεῖς ἀποδοῦναι τριήρεις·
19 *ἐπειδὰν δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχονθ' ὑπάρχῃ, κελεύω, ἐπειδὴ*
τὸ τίμημ' ἐστὶ τῆς χώρας ἑξακισχιλίων ταλάντων, ἵν'
ὑμῖν καὶ τὰ χρήματ' ᾖ συντεταγμένα, διελεῖν τοῦτο
καὶ ποιῆσαι καθ' ἑξήκοντα τάλανθ' ἑκατὸν μέρη, εἶτα
πένθ' ἑξηκονταταλαντίας ἑκάστῃ τῶν μεγάλων τῶν
εἴκοσι συμμοριῶν ἐπικληρῶσαι, τὴν δὲ συμμορίαν ἑκά-
στῳ τῶν μερῶν μίαν ἑξηκονταταλαντίαν ἀποδοῦναι,
20 *ὅπως ἐὰν μὲν ὑμῖν ἑκατὸν δέῃ τριήρων, τὴν μὲν δα-*
πάνην ἑξήκοντα τάλαντα συντελῇ, τριήραρχοι δ' ὦσι
δώδεκα, ἂν δὲ διακοσίων, τριάκοντα μὲν ᾖ τάλαντα
τὴν δαπάνην συντελοῦντα, ἓξ δὲ σώματα [τριηραρ-
χοῦντα], ἐὰν δὲ τριακοσίων, εἴκοσιν μὲν ᾖ τάλαντα
τὴν δαπάνην διαλύοντα, τέτταρα δὲ σώματα [τριηραρ-
21 *χοῦντα]. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ νῦν ὀφειλό-*
μεν' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν σκευῶν ἐπὶ τὰς τριή-
ρεις, τιμήσαντας ἅπαντ' ἐκ τοῦ διαγράμματος νεῖμαι
κελεύω μέρη εἴκοσιν, ἔπειτα ταῖς μεγάλαις ἐπικληρῶσαι
συμμορίαις μέρος ἓν χρήστων ἑκάστῃ, τὴν δὲ συμμο-

ρίαν ἑκάστην διανεῖμαι τῶν αὑτῆς μερῶν ἑκάστῳ τὸ
ἴσον, τοὺς δὲ δώδεκα τοὺς ἐν ἑκάστῳ τῷ μέρει ταῦτ'
εἰσπράξαντας, τὰς τριήρεις, ἃς ἂν ἕκαστοι λάχωσι,
22 παρεσκευασμένας παρέχειν. τὴν μὲν δαπάνην καὶ τὰ
σκάφη καὶ τοὺς τριηράρχους καὶ τὴν τῶν σκευῶν εἴσ-
πραξιν, οὕτως ἂν ἄρισθ' ἡγοῦμαι καὶ πορισθῆναι καὶ
παρασκευασθῆναι· πλήρωσιν δ', ἣ καὶ σαφὴς ἔσται καὶ
ῥᾳδία, μετὰ ταῦτα λέγω. φημὶ τοὺς στρατηγοὺς δεῖν 184
διανεῖμαι τόπους δέκα τῶν νεωρίων, σκεψαμένους ὅπως
ὡς ἐγγύτατ' ἀλλήλων κατὰ τριάκοντ' ὦσι νεωσοίκους,
ἐπειδὰν δὲ τοῦτο ποιήσωσι, δύο συμμορίας καὶ τριά-
κοντα τριήρεις τούτων ἑκάστῳ προσνεῖμαι τῶν τόπων,
23 εἶτ' ἐπικληρῶσαι τὰς φυλάς, τὸν δὲ ταξίαρχον ἕκαστον,
ὃν ἂν ἡ φυλὴ τόπον λάχῃ, διελεῖν τρίχα καὶ τὰς ναῦς
ὡσαύτως, εἶτ' ἐπικληρῶσαι τὰς τριττῦς, ὅπως ἂν τῶν
μὲν ὅλων νεωρίων ἓν ἑκάστῃ μέρος ᾖ τῶν φυλῶν,
τοῦ δὲ μέρους ἑκάστου τὸ τρίτον μέρος ἡ τριττὺς ἔχῃ,
εἰδῆτε δ', ἄν τι δέῃ, πρῶτον μὲν τὴν φυλήν, ὅπου
τέτακται, μετὰ ταῦτα δὲ τὴν τριττύν, εἶτα τριήραρχοι
τίνες καὶ τριήρεις ποῖαι, καὶ τριάκοντα μὲν ἡ φυλή,
δέκα δ' ἡ τριττὺς ἑκάστη τριήρεις ἔχῃ. ἐὰν γὰρ ταῦθ'
οὕτως εἰς ὁδὸν καταστῇ, εἴ τι καὶ παραλείπομεν νῦν
(πάντα γὰρ οὐκ ἴσως εὑρεῖν ῥᾴδιον), αὐτὸ τὸ πρᾶγμ'
ἑαυτὸ εὑρήσει καὶ μία σύνταξις [καὶ πασῶν τῶν νεῶν
καὶ μέρους] ἔσται.
24 Ὑπὲρ δὲ χρημάτων καὶ πόρου φανεροῦ τινὸς ἤδη,
παράδοξον μὲν οἶδα λέγων, ὅμως δ' εἰρήσεται· πιστεύω
γάρ, ἐάν τις ὀρθῶς σκοπῇ, μόνος τἀληθῆ καὶ τὰ γενη-
σόμεν' εἰρηκὼς φανεῖσθαι. ἐγώ φημι χρῆναι μὴ λέγειν
νυνὶ περὶ χρημάτων· εἶναι γὰρ πόρον, ἂν δέῃ, μέγαν
καὶ καλὸν καὶ δίκαιον, ὃν ἂν μὲν ἤδη ζητῶμεν, οὐδ'

*εἰς τόθ' ὑπάρχειν ἡγησόμεθ' ἡμῖν· οὕτω πολὺ τοῦ
πορίσαι νῦν ἀποσχήσομεν· ἐὰν δ' ἐῶμεν, ἔσται. τίς
οὖν ἔσθ' οὗτος, ὁ νῦν μὲν οὐκ ὤν, αὖθις δὲ γενη-*
25 *σόμενος; αἰνίγματι γὰρ ὅμοιον τοῦτό γε. ἐγὼ φράσω.* 185
*ὁρᾶτε τὴν πόλιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πᾶσαν ταύτην.
ἐν ταύτῃ χρήματ' ἔνεστιν, ὀλίγου δέω πρὸς ἁπάσας
τὰς ἄλλας εἰπεῖν πόλεις. ταῦτα δ' οἱ κεκτημένοι τοι-
οῦτον ἔχουσι νοῦν, ὥστ' εἰ πάντες οἱ λέγοντες φο-
βοῖεν, ὡς ἥξει βασιλεὺς, ὡς πάρεστιν, ὡς οὐδ' οἷόν τε
ταῦτ' ἄλλως ἔχειν, καὶ μετὰ τῶν λεγόντων ἴσοι τὸ
πλῆθος τούτοις χρησμῳδοῖεν, οὐ μόνον οὐκ ἂν εἰσε-
νέγκαιεν, ἀλλ' οὐδ' ἂν δείξαιεν οὐδ' ἂν ὁμολογήσαιεν*
26 *κεκτῆσθαι. εἰ μέντοι τὰ νῦν διὰ τῶν λόγων φοβερά,
ἔργῳ πραττόμεν' αἴσθοιντο, οὐδεὶς οὕτως ἠλίθιος
[ἐστιν], ὅστις οὐχὶ κἂν [δοίη καὶ] πρῶτος εἰσενέγκαι·
τίς γὰρ αἱρήσεται μᾶλλον αὐτὸς καὶ τὰ ὄντ' ἀπολωλέ-
ναι, ἢ μέρος τῶν ὄντων ὑπὲρ αὑτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν
εἰσενεγκεῖν; χρήματα μὲν δή φημ' εἶναι τότε, ἂν ὡς
ἀληθῶς δέῃ, πρότερον δ' οὔ. διὸ μηδὲ ζητεῖν παραινῶ·
ὅσα γὰρ νῦν πορίσαιτ' ἄν, εἰ προέλοισθε πορίζειν,*
27 *πλείων ἐστὶ γέλως τοῦ μηδενός. φέρε γάρ, ἑκατοστήν
τις εἰσφέρειν ἐρεῖ; οὐκοῦν ἑξήκοντα τάλαντα. ἀλλὰ
πεντηκοστήν τις ἐρεῖ, τὸ διπλοῦν; οὐκοῦν ἑκατὸν καὶ
εἴκοσι· καὶ τί τοῦτ' ἔστι πρὸς διακοσίας καὶ χιλίας
καμήλους, ἃς βασιλεῖ τὰ χρήματ' ἄγειν φασὶν οὗτοι;
ἀλλὰ θῶ βούλεσθε δωδεκάτην ἡμᾶς εἰσοίσειν, πεντα-
κόσια τάλαντα; ἀλλ' οὔτ' ἂν ἀνάσχοισθε, οὔτ', εἰ κατα-*
28 *θεῖτε, ἄξια τοῦ πολέμου τὰ χρήματα. δεῖ τοίνυν ὑμᾶς
τὰ μὲν ἄλλα παρασκευάσασθαι, τὰ δὲ χρήματα νῦν μὲν
ἐᾶν τοὺς κεκτημένους ἔχειν (οὐδαμοῦ γὰρ ἂν ἐν καλ-
λίονι σῴζοιτο τῇ πόλει), ἐὰν δέ ποθ' οὗτος ὁ καιρὸς*

ἔλθῃ, τόθ' ἑκόντων εἰσφερόντων αὐτῶν λαμβάνειν. 186
ταῦτα δὲ καὶ δυνάτ' ἐστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ
πράττειν καλὰ καὶ συμφέροντα καὶ βασιλεῖ περὶ ὑμῶν
ἐπιτήδει' ἀπαγγελθῆναι, καὶ φόβος οὐκ ὀλίγος γένοιτ'
29 *ἂν ἐκείνῳ διὰ τούτων. οἶδε μέν γε διακοσίαις τριή-*
ρεσιν, ὧν ἑκατὸν παρεσχόμεθ' ἡμεῖς, τοὺς προγόνους
αὐτοῦ χιλίας ἀπολέσαντας ναῦς, ἀκούσεται δὲ τριακο-
σίας αὐτοὺς ὑμᾶς νῦν παρεσκευασμένους· ὥστε μὴ κο-
μιδῇ, μηδ' εἰ πάνυ μαίνοιτο, νομίσαι ῥᾴδιόν τι τὸ τὴν
ἡμετέραν πόλιν ἐχθρὰν ποιήσασθαι. ἀλλὰ μὴν εἴ γ'
ἐπὶ χρήμασιν αὐτῷ μέγ' ἐπέρχεται φρονεῖν, καὶ ταύτην
30 *ἀσθενεστέραν ἀφορμὴν τῆς ὑμετέρας εὑρήσει. ὁ μέν γε*
χρυσίον, ὥς φασιν, ἄγει. τοῦτο δ' ἂν διαδῷ ζητήσει·
καὶ γὰρ τὰς κρήνας καὶ τὰ φρέατ' ἐπιλείπειν πέφυκεν,
ἄν τις ἀπ' αὐτῶν ἀθρόα πολλὰ λαμβάνῃ. ἡμῖν δὲ τὸ
τῆς χώρας τίμημ' ὑπάρχον ἀφορμὴν [ἑξακισχίλια τά-
λαντα] ἀκούσεται, ὑπὲρ ἧς ὡς μὲν τοὺς ἐπιόντας ἐκεί-
νων ἀμυνόμεθα, οἱ Μαραθῶνι τῶν προγόνων αὐτοῦ
μάλιστ' ἂν εἰδεῖεν, ἕως δ' ἂν κρατῶμεν, οὐκ ἔνι δήπου
χρήμαθ' ἡμᾶς ἐπιλείπειν.
31 *Καὶ μὴν οὐδ' ὅ τινες δεδίασι, μὴ ξενικὸν πολὺ*
συστήσηται χρήματ' ἔχων, ἀληθὲς εἶναί μοι δοκεῖ.
ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι, ἐπ' Αἴγυπτον μὲν καὶ Ὀρόνταν καί
τινας τῶν ἄλλων βαρβάρων, πολλοὺς ἂν θελῆσαι τῶν
Ἑλλήνων μισθοφορεῖν παρ' ἐκείνῳ, οὐχ ἵν' ἐκεῖνος ἕλῃ
τινὰ τούτων, ἀλλ' ἵν' εὐπορίαν τιν' ἕκαστος ἑαυτῷ
κτησάμενος, ἀπαλλαγῇ τῆς ὑπαρχούσης πενίας· ἐπὶ
τὴν δ' Ἑλλάδ' Ἕλληνα οὐδέν' ἂν ἐλθεῖν ἡγοῦμαι· ποῖ 187
γὰρ αὐτὸς τρέψεται μετὰ ταῦτα; εἰς Φρυγίαν ἐλθὼν
32 *δουλεύσει; οὐ γὰρ ὑπὲρ ἄλλου τινός ἐστιν ὁ πρὸς τὸν*
βάρβαρον πόλεμος, ἢ περὶ χώρας καὶ βίου καὶ ἐθῶν

*καὶ ἐλευθερίας καὶ πάντων τῶν τοιούτων. τίς οὖν
οὕτως δυστυχής, ὅστις ἑαυτὸν, γονέας, τάφους, πα-
τρίδα, εἵνεκα κέρδους βραχέος προέσθαι βουλήσεται;
ἐγὼ μὲν οὐδέν' ἡγοῦμαι. οὐ μὴν οὐδ' ἐκείνῳ συμ-
φέρει ξένοις κρατῆσαι τῶν Ἑλλήνων· οἱ γὰρ ἡμῶν
κρατήσαντες ἐκείνου γε πάλαι κρείττους ὑπάρχουσι,
βούλεται δ' ἐκεῖνος, οὐκ ἀνελὼν ἡμᾶς ἐπ' ἄλλοις εἶναι,
ἀλλὰ μάλιστα μὲν πάντων, εἰ δὲ μή, τῶν γ' ὑπαρχόν-
των δούλων ἑαυτῷ νῦν ἄρχειν.*

33 *Εἰ τοίνυν τις οἴεται Θηβαίους ἔσεσθαι μετ' ἐκεί-
νου, ἔστι μὲν χαλεπὸς πρὸς ὑμᾶς ὁ περὶ τούτων λόγος·
διὰ γὰρ τὸ μισεῖν αὐτοὺς οὐδ' ἂν ἀληθὲς ἡδέως ἀγα-
θὸν περὶ αὐτῶν ἀκούσαιτε· οὐ μὴν ἀλλὰ δεῖ τοὺς περὶ
πραγμάτων μεγάλων σκοποῦντας, μηδένα συμφέροντα
λογισμὸν παραλιπεῖν διὰ μηδεμίαν πρόφασιν. ἐγὼ
τοίνυν οἶμαι τοσοῦτ' ἀπέχειν Θηβαίους τοῦ μετ' ἐκεί-*
34 *νου ποτ' ἂν ἐλθεῖν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὥστε πολλῶν
ἂν χρημάτων, εἰ ἔχοιεν δοῦναι, πρίασθαι γενέσθαι
τιν' αὐτοῖς καιρόν, δι' οὗ τὰς προτέρας ἀναλύσονται
πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἁμαρτίας. εἰ δ' ἄρα παντάπασί τις
οὕτως οἴεται φύσει δυστυχεῖς Θηβαίους εἶναι, ἐκεῖνό
γε δήπουθεν ἅπαντες ἐπίστασθε, ὅτι Θηβαίων τἀκεί-
νου φρονούντων, ἀνάγκη τοὺς τούτων ἐχθροὺς τὰ τῶν
Ἑλλήνων φρονεῖν.*

35 *Ἡγοῦμαι τοίνυν ἐγὼ [ταύτην] τὴν τάξιν τοῦ δι-* 188
*καίου καὶ τοὺς μετ' αὐτῆς ὄντας, κρείττους τῶν προ-
δοτῶν καὶ τοῦ βαρβάρου ἔσεσθαι πρὸς ἅπαντα. ὥστ'
οὔτε φοβεῖσθαί φημι δεῖν πέρα τοῦ μετρίου, οὔθ'
ὑπαχθῆναι προτέρους ἐκφέρειν τὸν πόλεμον. καὶ μὴν
οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδέν' ἂν εἰκότως Ἑλλήνων φοβη-*
36 *θέντα τὸν πόλεμον τοῦτον ὁρῶ· τίς γὰρ οὐκ οἶδεν*

αὐτῶν ὅτι, τέως μὲν κοινὸν ἐχθρὸν ἐκεῖνον ὑπειλη-
φότες ὡμονόουν ἀλλήλοις, πολλῶν ἀγαθῶν ἦσαν κύριοι,
ἐπειδὴ δὲ φίλον [αὐτὸν] νομίσαντες αὐτοῖς ὑπάρχειν,
περὶ τῶν πρὸς ἑαυτοὺς διηνέχθησαν διαφόρων, ὅσ'
οὐδ' ἂν καταρώμενος εὗρέ τις αὐτοῖς, τοσαῦτα πεπόν-
θασι κακά; εἶθ' ὃν ἡ τύχη καὶ τὸ δαιμόνιον φίλον μὲν
ἀλυσιτελῆ, συμφέροντα δ' ἐχθρὸν ἐμφανίζει, τοῦτον
ἡμεῖς φοβώμεθα; μηδαμῶς· ἀλλὰ μηδ' ἀδικῶμεν, αὐτῶν
ἡμῶν εἵνεκα καὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ταραχῆς καὶ
37 *ἀπιστίας, ἐπεὶ εἴ γ' ὁμοθυμαδὸν ἦν μετὰ πάντων ἐπι-*
θέσθαι μόνῳ, οὐδ' [ἀδικεῖν ἡμᾶς ἐκεῖνον] ἀδίκημ' ἂν
ἔθηκα. ἐπειδὴ δὲ τοῦτ' οὐχ οὕτως ἔχει, φυλάττεσθαί
φημι δεῖν, μὴ πρόφασιν δῶμεν βασιλεῖ τοῦ τὰ δίκαι'
ὑπὲρ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ζητεῖν· ἡσυχίαν μὲν γὰρ
ἐχόντων ὑμῶν, ὕποπτος ἂν εἴη τοιοῦτό τι πράττων,
πόλεμον δὲ ποιησαμένων προτέρων, εἰκότως ἂν δοκοίη
διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς ἔχθραν τοῖς ἄλλοις φίλος εἶναι
38 *βούλεσθαι. μὴ οὖν ἐξελέγξηθ' ὡς κακῶς ἔχει τὰ Ἑλ-*
ληνικά, συγκαλοῦντες ὅτ' οὐ πείσονται, καὶ πολεμοῦντες
ὅτ' οὐ δυνήσεσθε· ἀλλ' ἔχεθ' ἡσυχίαν θαρροῦντες καὶ
παρασκευαζόμενοι, καὶ βούλεσθ' ἀπαγγέλλεσθαι περὶ 189
ὑμῶν πρὸς βασιλέα, μὴ μὰ Δί' ὡς ἀποροῦσιν ἢ φο-
βοῦνται ἢ θορυβοῦνται πάντες οἱ Ἕλληνες καὶ Ἀθη-
39 *ναῖοι, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ὅτι, εἰ μὲν μὴ τοῖς*
Ἕλλησιν ὁμοίως αἰσχρὸν ἦν τὸ ψεύδεσθαι κἀπιορ-
κεῖν ὥσπερ ἐκείνῳ καλόν, πάλαι ἂν ἐπ' αὐτὸν ὑμεῖς
ἐπορεύεσθε, νῦν δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν ποιήσαιθ' ὑμῶν
ἕνεκ' αὐτῶν, εὔχεσθε δὲ πᾶσι τοῖς θεοῖς τὴν αὐτὴν
λαβεῖν παράνοιαν ἐκεῖνον, ἥνπερ ποτὲ τοὺς προγόνους
αὐτοῦ. καὶ ταῦτ' ἂν ἐπίῃ σκοπεῖν αὐτῷ, οὐκ ὀλιγώρως
40 *ὑμᾶς βουλευομένους εὑρήσει. ἐκ μέν γε τῶν πρὸς τοὺς*

ἑαυτοῦ προγόνους πολέμων, σύνοιδε τὴν πόλιν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην γεγενημένην, ἐκ δὲ τῆς ἡσυχίας ἧς ἦγεν ποτέ, οὐδεμιᾶς τῶν Ἑλληνίδων πόλεων τοσοῦτον ὅσον νῦν ὑπεραίρουσαν. καὶ μὴν καὶ τοὺς Ἕλληνας ὁρᾷ δεομένους ἤτοι τινὸς ἑκουσίου ἢ ἀκουσίου διαλλακτοῦ, τοῦτον δ' αὑτὸν ἂν οἶδε φανέντ' αὐτοῖς, εἰ πόλεμον κινοίη. ὥστε καὶ γνώριμα καὶ πίστ' αὐτῷ τὰ τῶν ἀγγελλόντων ἀκούειν ἔσται.

41 Ἵνα δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μὴ μακρὰ λίαν λέγων ἐνοχλῶ, τὰ κεφάλαι' ὧν συμβουλεύω φράσας ἄπειμι. παρασκευάζεσθαι πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας ἐχθροὺς κελεύω· ἀμύνεσθαι καὶ βασιλέα καὶ πάντας, ἐὰν ἀδικεῖν ἐπιχειρῶσι, ταύτῃ τῇ αὐτῇ δυνάμει φημὶ δεῖν, ἄρχειν δ' ἀδίκου μηδενὸς μήτε λόγου μήτ' ἔργου· τὰ ἔργ' ἡμῶν ὅπως ἄξια τῶν προγόνων ἔσται σκοπεῖν, μὴ τοὺς ἐπὶ τοῦ βήματος λόγους. κἂν ταῦτα ποιῆτε, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ τοῖς τἀναντία πείθουσι συμφέροντα πράξετε· οὐ γὰρ ὀργιεῖσθ' αὐτοῖς ὕστερον, νῦν ἁμαρτόντες.

XV.

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΡΟΔΙΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ. 190

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Τὸν συμμαχικὸν κληθέντα πόλεμον ἤραντο πρὸς Ἀθηναίους Χῖοι καὶ Ῥόδιοι καὶ Βυζάντιοι, πρότερον μὲν αὐτῶν ὑπήκοοι γεγονότες, τότε δ' ἀλλήλοις συμμαχίαν πεποιημένοι κατὰ τῶν Ἀθηναίων. γείτονες δ' ὄντες οἱ Ῥόδιοι τῇ Καρίᾳ, πρὸς τὸν ταύτης ὕπαρχον Μαύσωλον οἰκείως ἔχειν ἐδόκουν. ὁ δὲ κατ' ὀλίγον πιστευθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐπιβουλὴν κατὰ τοῦ

δήμου συνεστήσατο, καὶ τὴν δημοκρατίαν τῶν Ῥοδίων ἀφελόμενος, ὀλίγοις τοῖς δυνατωτέροις τὴν πόλιν κατεδούλωσε. συμβουλεύει τοίνυν ὁ Δημοσθένης μὴ περιορᾶν ταῦτα, ἀλλὰ βοηθεῖν τῷ δήμῳ τῶν Ῥοδίων, συμφέρειν λέγων τοῖς Ἀθηναίοις τὸ δημοκρατεῖσθαι τὰς πόλεις. εἰ δ' ἠδικήκασιν ἡμᾶς, φησίν, Ῥόδιοι, ἀλλὰ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν καὶ σύνηθες, τὸ καὶ τοὺς λυπήσαντάς τι τῶν Ἑλλήνων ἐλευθεροῦν καὶ μὴ μνησικακεῖν ἁμαρτοῦσιν εἰς τὴν πόλιν.

Οἶμαι δεῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι περὶ τηλικούτων βουλευομένους, διδόναι παρρησίαν ἑκάστῳ τῶν συμβουλευόντων. ἐγὼ δ' οὐδεπώποθ' ἡγησάμην χαλεπὸν τὸ διδάξαι τὰ βέλτισθ' ὑμᾶς (ὡς γὰρ εἰπεῖν ἁπλῶς, πάντες ὑπάρχειν ἐγνωκότες μοι δοκεῖτε), ἀλλὰ τὸ πεῖσαι 191
πράττειν ταῦτα· ἐπειδὰν γάρ τι δόξῃ καὶ ψηφισθῇ, τότ' ἴσον τοῦ πραχθῆναι ἀπέχει, ὅσονπερ πρὶν δόξαι.
2 ἔστι μὲν οὖν ὧν ἐγὼ νομίζω χάριν ὑμᾶς τοῖς θεοῖς ὀφείλειν, τὸ τοὺς διὰ τὴν αὑτῶν ὕβριν ὑμῖν πολεμήσαντας οὐ πάλαι, νῦν ἐν ὑμῖν μόνοις τῆς αὑτῶν σωτηρίας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. ἄξιον δ' ἡσθῆναι τῷ [παρόντι] καιρῷ· συμβήσεται γάρ, ἐὰν ἃ χρὴ βουλεύσησθ' ὑπὲρ αὐτοῦ, τὰς παρὰ τῶν διαβαλλόντων τὴν πόλιν ἡμῶν βλασφημίας, ἔργῳ μετὰ δόξης καλῆς ἀπολύσα-
3 σθαι. ᾐτιάσαντο μὲν γὰρ ἡμᾶς ἐπιβουλεύειν αὑτοῖς Χῖοι καὶ Βυζάντιοι καὶ Ῥόδιοι, καὶ διὰ ταῦτα συνέστησαν ἐφ' ἡμᾶς τὸν τελευταῖον τουτονὶ πόλεμον· φανήσεται δ' ὁ μὲν πρυτανεύσας ταῦτα καὶ πείσας Μαύσωλος, φίλος εἶναι φάσκων Ῥοδίων, τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἀφῃρημένος, οἱ δ' ἀποδείξαντες ἑαυτοὺς συμμάχους Χῖοι καὶ Βυζάντιοι τοῖς ἀτυχήμασιν αὐτῶν
4 οὐ βεβοηθηκότες, ὑμεῖς δ', οὓς ἐφοβοῦντο, μόνοι τῶν

*πάντων τῆς σωτηρίας αὐτοῖς αἴτιοι. ἐκ δὲ τοῦ ταῦθ'
ὑφ' ἁπάντων ὀφθῆναι, ποιήσετε τοὺς πολλοὺς ἐν ἁπά-
σαις ταῖς πόλεσιν τοῦτο ποιεῖσθαι σύμβολον τῆς αὑτῶν
σωτηρίας, ἐὰν ὑμῖν ὦσι φίλοι· οὗ μεῖζον οὐδὲν ἂν
ὑμῖν γένοιτ' ἀγαθόν, ἢ παρὰ πάντων ἑκόντων ἀνυ-
πόπτου τυχεῖν εὐνοίας.*

5 *Θαυμάζω θ' ὅτι τοὺς αὐτοὺς ὁρῶ, ὑπὲρ μὲν Αἰγυ-
πτίων τἀναντία πράττειν βασιλεῖ τὴν πόλιν πείθοντας,
ὑπὲρ δὲ τοῦ Ῥοδίων δήμου φοβουμένους τὸν ἄνδρα
τοῦτον. καίτοι τοὺς μὲν Ἕλληνας ὄντας ἅπαντες ἴσασι,
6 τοὺς δ' ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ 'κείνου μεμερισμένους. οἶμαι* 192
*δ' ὑμῶν μνημονεύειν ἐνίους, ὅτι ἡνίκ' ἐβουλεύεσθ'
ὑπὲρ τῶν βασιλικῶν, παρελθὼν πρῶτος ἐγὼ παρῄνεσα,
οἶμαι δὲ καὶ μόνος ἢ δεύτερος εἰπεῖν, ὅτι μοι σωφρο-
νεῖν ἂν δοκεῖτε, εἰ τὴν πρόφασιν τῆς παρασκευῆς μὴ
τὴν πρὸς ἐκεῖνον ἔχθραν ποιοῖσθε, ἀλλὰ παρασκευά-
ζοισθε μὲν πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας ἐχθρούς, ἀμύνοισθε
δὲ κἀκεῖνον, ἐὰν ὑμᾶς ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ. καὶ οὐκ ἐγὼ
μὲν εἶπον ταῦθ', ὑμῖν δ' οὐκ ἐδόκουν ὀρθῶς λέγειν,
7 ἀλλὰ καὶ ὑμῖν ἤρεσκε ταῦτα. ἀκόλουθος τοίνυν ὁ νῦν
λόγος ἐστί μοι τῷ τότε ῥηθέντι. ἐγὼ γάρ, εἰ βασιλεὺς
παρ' αὑτὸν ὄντα με σύμβουλον ποιοῖτο, ταὔτ' ἂν αὐτῷ
παραινέσαιμ' ἅπερ ὑμῖν, ὑπὲρ μὲν τῶν αὑτοῦ πολεμεῖν,
ἐάν τις ἐναντιῶται τῶν Ἑλλήνων, ὧν δὲ μηδὲν αὐτῷ
8 προσήκει, τούτων μηδ' ἀντιποιεῖσθαι τὴν ἀρχήν. εἰ
μὲν οὖν ὅλως ἐγνώκατ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσων ἂν
βασιλεὺς ἐγκρατὴς γένηται φθάσας ἢ παρακρουσάμενός
τινας τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, παραχωρεῖν, οὐ καλῶς
ἐγνώκαθ', ὡς ἐγὼ κρίνω· εἰ δ' ὑπὲρ τῶν δικαίων καὶ
πολεμεῖν, ἂν τούτου δέῃ, καὶ πάσχειν ὁτιοῦν οἴεσθε
χρῆναι, πρῶτον μὲν ὑμῖν ἧττον δεήσει τούτων, ὅσῳ*

ἂν μᾶλλον ἐγνωκότες ἦτε ταῦτα, ἔπειθ᾽ ἃ προσήκει
φρονεῖν δόξετε.
9 Ὅτι δ᾽ οὐδὲν καινὸν οὔτ᾽ ἐγὼ λέγω νῦν κελεύων
Ῥοδίους ἐλευθεροῦν, οὔθ᾽ ὑμεῖς, ἂν πεισθῆτε, ποιήσετε,
τῶν γεγενημένων ὑμᾶς τι καὶ συνενηνοχότων ὑπο-
μνήσω. ὑμεῖς ἐξεπέμψατε Τιμόθεόν ποτ᾽ ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι βοηθήσοντ᾽ Ἀριοβαρζάνῃ, προσγράψαντες τῷ
ψηφίσματι „μὴ λύοντα τὰς σπονδὰς τὰς πρὸς βασιλέα“.
ἰδὼν δ᾽ ἐκεῖνος, τὸν μὲν Ἀριοβαρζάνην φανερῶς ἀφε- 193
στῶτα βασιλέως, Σάμον δὲ φρουρουμένην ὑπὸ Κυπρο-
θέμιδος, ὃν κατέστησε Τιγράνης ὁ βασιλέως ὕπαρχος,
τῷ μὲν ἀπέγνω μὴ βοηθεῖν, τὴν δὲ προσκαθεζόμενος
10 καὶ βοηθήσας ἠλευθέρωσε· καὶ μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας
οὐ γέγονεν πόλεμος διὰ ταῦθ᾽ ὑμῖν. οὐ γὰρ ὁμοίως
οὐδεὶς ὑπέρ τε τοῦ πλεονεκτεῖν πολεμήσειεν ἂν καὶ
τῶν ἑαυτοῦ, ἀλλ᾽ ὑπὲρ μὲν τῶν, ἂν ἐλαττῶνται, μέχρι
τοῦ δυνατοῦ πάντες πολεμοῦσιν, ὑπὲρ δὲ τοῦ πλεο-
νεκτεῖν οὐχ οὕτως, ἀλλ᾽ ἐφίενται μὲν, ἐάν τις ἐᾷ, ἐὰν
δὲ κωλυθῶσιν, οὐδὲν ἠδικηκέναι τοὺς ἐναντιωθέντας
ἑαυτοὺς ἡγοῦνται.
11 Ὅτι δ᾽ οὐδ᾽ ἂν ἐναντιωθῆναί μοι δοκεῖ τῇ πράξει
ταύτῃ νῦν Ἀρτεμισία τῆς πόλεως οὔσης ἐπὶ τῶν πρα-
γμάτων, μίκρ᾽ ἀκούσαντες σκοπεῖτε, εἴτ᾽ ὀρθῶς λογί-
ζομαι ταῦτ᾽ εἴτε μή. ἐγὼ νομίζω, πράττοντος μὲν ἐν
Αἰγύπτῳ πάνθ᾽, ὡς ὥρμηκε, βασιλέως, σφόδρ᾽ ἂν
Ἀρτεμισίαν πειραθῆναι περιποιῆσαι Ῥόδον αὐτῷ, οὐ
τῇ βασιλέως εὐνοίᾳ, ἀλλὰ τῷ βούλεσθαι πλησίον αὐτῆς
διατρίβοντος ἐκείνου μεγάλην εὐεργεσίαν καταθέσθαι
12 πρὸς αὐτόν, ἵν᾽ ὡς οἰκειότατ᾽ αὐτὴν ἀποδέχηται· πράτ-
τοντος δ᾽ ὡς λέγεται καὶ διημαρτηκότος οἷς ἐπεχείρησεν,
ἡγεῖσθαι τὴν νῆσον ταύτην, ὅπερ ἔστιν, ἄλλο μὲν οὐδὲν

*ἂν εἶναι βασιλεῖ χρησίμην ἐν τῷ παρόντι, τῆς δ' αὐτῆς
ἀρχῆς ἐπιτείχισμα πρὸς τὸ μηδ' ὁτιοῦν παρακινεῖν·
ὥστε μοι δοκεῖ μᾶλλον ἂν ὑμᾶς ἔχειν μὴ φανερῶς
αὐτῆς ἐνδούσης, ἢ 'κεῖνον λαβεῖν βούλεσθαι. οἶμαι μὲν* 194
οὖν οὐδὲ βοηθήσειν αὐτήν, ἂν δ' ἄρα τοῦτο ποιῇ,
13 *φαύλως καὶ κακῶς· ἐπεὶ καὶ βασιλέα γε, ὅ τι μὲν
ποιήσει μὰ Δί' οὐκ ἂν εἴποιμ' ἔγωγ' ὡς οἶδα, ὅτι
μέντοι συμφέρει τῇ πόλει δῆλον ἤδη γενέσθαι, πότερ'
ἀντιποιήσεται τῆς πόλεως τῆς Ῥοδίων ἢ οὔ, τοῦτ' ἂν
ἰσχυρισαίμην· οὐ γὰρ ὑπὲρ Ῥοδίων βουλευτέον, ἂν
ἀντιποιῆται, μόνον, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν
πάντων Ἑλλήνων.*

14 *Οὐ μὴν οὐδ' ἂν εἰ δι' αὐτῶν εἶχον τὴν πόλιν οἱ
νῦν ὄντες [ἐν αὐτῇ] Ῥόδιοι, παρῄνεσ' ἂν ὑμῖν τούτους
ἑλέσθαι, οὐδ' εἰ πάνθ' ὑπισχνοῦνθ' ὑμῖν ποιήσειν.
ὁρῶ γὰρ αὐτοὺς τὸ μὲν πρῶτον, ὅπως καταλύσωσι τὸν
δῆμον, προσλαβόντας τινὰς τῶν πολιτῶν, ἐπειδὴ δὲ
τοῦτ' ἔπραξαν, πάλιν ἐκβαλόντας τούτους· τοὺς οὖν
μηδετέροις πιστῶς κεχρημένους, οὐδ' ἂν ὑμῖν βεβαίους*
15 *ἡγοῦμαι γενέσθαι συμμάχους. καὶ ταῦτ' οὐδέποτ' εἶπον
ἄν, εἰ τῷ Ῥοδίων δήμῳ μόνον ἡγούμην συμφέρειν·
οὔτε γὰρ προξενῶ τῶν ἀνδρῶν, οὔτ' ἰδίᾳ ξένος αὐτῶν
οὐδείς ἐστί μοι. οὐ μὴν οὐδ' εἰ ταῦτ' ἀμφότερ' ἦν,
εἰ μὴ συμφέρειν ὑμῖν ἡγούμην, εἶπον ἄν· ἐπεὶ Ῥοδίοις
γ', εἰ οἷόν τε τοῦτ' εἰπεῖν αὐτῶν συναγορεύοντι τῇ
σωτηρίᾳ, συγχαίρω τῶν γεγενημένων. τοῦ κομίσασθαι
γὰρ τὰ ὑμέτερ' ὑμῖν φθονήσαντες, τὴν ἑαυτῶν ἐλευ-
θερίαν ἀπολωλέκασι, καὶ παρὸν αὐτοῖς Ἕλλησι καὶ
βελτίοσιν αὐτῶν [ὑμῖν] ἐξ ἴσου συμμαχεῖν, βαρβάροις
καὶ δούλοις, οὓς εἰς τὰς ἀκροπόλεις παρεῖνται, δου-*
16 *λεύουσιν. ὀλίγου δέω λέγειν, ἐὰν αὐτοῖς ὑμεῖς ἐθε-*

λήσητε βοηθῆσαι, ὡς καὶ συνενήνοχε ταῦτ' αὐτοῖς· εὖ 195
μὲν γὰρ πράττοντες οὐκ οἶδ' εἴποτ' ἂν εὖ φρονῆσαι ἠθέλησαν, ὄντες Ῥόδιοι, ἔργῳ δὲ πειραθέντες καὶ διδαχθέντες, ὅτι πολλῶν κακῶν ἡ ἄνοι' αἰτία τοῖς πολλοῖς γίγνεται, τάχ' ἄν, εἰ τύχοιεν, σωφρονέστεροι πρὸς τὸν λοιπὸν τοῦ χρόνου γένοιντο. τοῦτο δ' οὐ μικρὰν ὠφέλειαν αὐτοῖς ἡγοῦμαι. φημὶ δὴ χρῆναι πειρᾶσθαι σῴζειν τοὺς ἄνδρας καὶ μὴ μνησικακεῖν, ἐνθυμουμένους ὅτι πολλὰ καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἐπιβουλευσάντων ἐξηπάτησθε, ὧν οὐδενὸς αὐτοὶ δοῦναι δίκην δίκαιον ἂν εἶναι φήσαιτε.

17 Ὁρᾶτε δὲ κἀκεῖν' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι πολλοὺς ὑμεῖς πολέμους πεπολεμήκατε καὶ πρὸς δημοκρατίας καὶ πρὸς ὀλιγαρχίας. καὶ τοῦτο μὲν ἴστε καὶ αὐτοί· ἀλλ' ὑπὲρ ὧν πρὸς ἑκατέρους ἔσθ' ὑμῖν ὁ πόλεμος, τοῦτ' ἴσως ὑμῶν οὐδεὶς λογίζεται. ὑπὲρ τίνων οὖν ἐστίν; πρὸς μὲν τοὺς δήμους ἢ περὶ τῶν ἰδίων ἐγκλημάτων, οὐ δυνηθέντων δημοσίᾳ διαλύσασθαι ταῦτα, ἢ περὶ γῆς μέρους ἢ ὅρων ἢ φιλονικίας ἢ τῆς ἡγεμονίας· πρὸς δὲ τὰς ὀλιγαρχίας, ὑπὲρ μὲν τούτων οὐδενός, ὑπὲρ δὲ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐλευθερίας·
18 ὥστ' ἔγωγ' οὐκ ἂν ὀκνήσαιμ' εἰπεῖν μᾶλλον ἡγεῖσθαι συμφέρειν, δημοκρατουμένους τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας πολεμεῖν ὑμῖν, ἢ ὀλιγαρχουμένους φίλους εἶναι. πρὸς μὲν γὰρ ἐλευθέρους ὄντας οὐ χαλεπῶς ἂν εἰρήνην ὑμᾶς ποιήσασθαι νομίζω, [ὁπότε βουληθείητε,] πρὸς δὲ τοὺς ὀλιγαρχουμένους οὐδὲ τὴν φιλίαν ἀσφαλῆ [νομίζω]· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως [ὀλίγοι πολλοῖς καὶ] ζητοῦντες ἄρχειν τοῖς μετ' ἰσηγορίας ζῆν ᾑρημένοις εὖνοι γένοιντ' ἄν.

19 Θαυμάζω δ' εἰ μηδεὶς ὑμῶν ἡγεῖται, Χίων ὀλι- 196

γαρχουμένων καὶ Μυτιληναίων, καὶ νυνὶ Ῥοδίων καὶ
πάντων ἀνθρώπων ὀλίγου δέω λέγειν εἰς ταύτην τὴν
δουλείαν ὑπαγομένων, συγκινδυνεύειν τι τὴν παρ' ἡμῖν
πολιτείαν, μηδὲ λογίζεται τοῦθ' ὅτι οὐκ ἔστιν ὅπως,
εἰ δι' ὀλιγαρχίας ἅπαντα συστήσεται, τὸν παρ' ὑμῖν
δῆμον ἐάσουσιν. ἴσασι γὰρ οὐδένας ἄλλους πάλιν εἰς
ἐλευθερίαν τὰ πράγματ' ἂν ἐξαγαγόντας· ὅθεν δὴ κα-
κὸν αὐτοῖς ἄν τι γενέσθαι προσδοκῶσι, τοῦτ' ἀνελεῖν
20 βουλήσονται. τοὺς μὲν οὖν ἄλλως ἀδικοῦντάς τινας,
αὐτῶν τῶν κακῶς πεπονθότων ἐχθροὺς ἡγεῖσθε· τοὺς
δὲ τὰς πολιτείας καταλύοντας καὶ μεθιστάντας εἰς ὀλι-
γαρχίαν, κοινοὺς ἐχθροὺς παραινῶ νομίζειν πάντων
21 τῶν ἐλευθερίας ἐπιθυμούντων. ἐπεὶ καὶ δίκαιον ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοκρατουμένους αὐτοὺς τοιαῦτα
φρονοῦντας φαίνεσθαι περὶ τῶν ἀτυχούντων δήμων,
οἷάπερ ἂν τοὺς ἄλλους ἀξιώσαιτε φρονεῖν περὶ ὑμῶν,
εἴ ποθ', ὃ μὴ γένοιτο, [τοιοῦτό] τι συμβαίη. καὶ γὰρ
οὐδ' εἰ δίκαιά τις ἂν φήσειεν Ῥοδίους πεπονθέναι,
ἐπιτήδειος ὁ καιρὸς ἐφησθῆναι· δεῖ γὰρ τοὺς εὐτυ-
χοῦντας περὶ τῶν ἀτυχούντων ἀεὶ φαίνεσθαι τὰ βέλ-
τιστα βουλομένους, ἐπειδήπερ ἄδηλον τὸ μέλλον ἅπασιν
ἀνθρώποις.

22 Ἀκούω δ' ἐγὼ πολλάκις ἐνταυθὶ παρ' ὑμῖν τινῶν
λεγόντων, ὡς ὅτ' ἠτύχησεν ὁ δῆμος [ἡμῶν], συνεβου-
λήθησάν τινες αὐτὸν σωθῆναι· ὧν ἐγὼ μόνων Ἀρ-
γείων ἐν τῷ παρόντι μνησθήσομαι βραχύ τι. οὐ γὰρ
ἂν ὑμᾶς βουλοίμην, δόξαν ἔχοντας τοῦ σῴζειν τοὺς
ἀτυχήσαντας ἀεί, χείρους Ἀργείων ἐν ταύτῃ τῇ πράξει 197
φανῆναι, οἳ χώραν ὅμορον τῇ Λακεδαιμονίων οἰκοῦν-
τες, ὁρῶντες ἐκείνους γῆς καὶ θαλάττης κρατοῦντας,
οὐκ ἀπώκνησαν οὐδ' ἐφοβήθησαν εὐνοϊκῶς ὑμῖν ἔχον-

τες φανῆναι, ἀλλὰ καὶ πρέσβεις ἐλθόντας ἐκ Λακεδαίμονος, ὥς φασιν, ἐξαιτήσοντάς τινας τῶν φυγάδων τῶν ὑμετέρων, ἐψηφίσαντ', ἂν μὴ πρὸ ἡλίου δύντος
23 *ἀπαλλάττωνται, πολεμίους κρινεῖν. εἶτ' οὐκ αἰσχρὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ τὸ μὲν Ἀργείων πλῆθος οὐκ ἐφοβήθη τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχὴν ἐν ἐκείνοις τοῖς καιροῖς οὐδὲ τὴν ῥώμην, ὑμεῖς δ' ὄντες Ἀθηναῖοι βάρβαρον ἄνθρωπον, καὶ ταῦτα γυναῖκα, φοβήσεσθε; καὶ μὴν οἱ μὲν ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν ὅτι πολλάκις ἥττηνται Λακεδαιμονίων, ὑμεῖς δὲ νενικήκατε μὲν πολλάκις βασιλέα, ἥττησθε δ' οὐδ' ἅπαξ οὔτε τῶν δούλων τῶν βασιλέως οὔτ' αὐτοῦ κείνου· εἰ γάρ τί που κεκράτηκε τῆς πόλεως βασιλεύς, ἢ τοὺς πονηροτάτους τῶν Ἑλλήνων καὶ προδότας αὐτῶν χρήμασι πείσας ἢ οὐδαμῶς*
24 *ἄλλως κεκράτηκεν. καὶ οὐδὲ τοῦτ' αὐτῷ συνενήνοχεν, ἀλλ' ἅμ' εὑρήσετ' αὐτόν, τήν τε πόλιν διὰ Λακεδαιμονίων ἀσθενῆ ποιήσαντα, καὶ περὶ τῆς αὑτοῦ βασιλείας κινδυνεύσαντα πρὸς Κλέαρχον καὶ Κῦρον. οὔτ' οὖν ἐκ φανεροῦ κεκράτηκεν, οὔτ' ἐπιβουλεῦσαι συνενήνοχεν αὐτῷ. ὁρῶ δ' ὑμῶν ἐνίους, Φιλίππου μὲν ὡς ἄρ' οὐδενὸς ἀξίου πολλάκις ὀλιγωροῦντας, βασιλέα δ' ὡς ἰσχυρὸν ἐχθρὸν οἷς ἂν προέληται φοβουμένους. εἰ δὲ τὸν μὲν ὡς φαῦλον οὐκ ἀμυνούμεθα, τῷ δ' ὡς φοβερῷ πάνθ' ὑπείξομεν, πρὸς τίνας ὦ ἄνδρες Ἀθη-* 198
ναῖοι παραταξόμεθα;

25 *Εἰσὶν δή τινες ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παρ' ὑμῖν, δεινότατοι τὰ δίκαια λέγειν ὑπὲρ τῶν ἄλλων πρὸς ὑμᾶς, οἷς παραινέσαιμ' ἂν ἔγωγε τοσοῦτον μόνον, ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς τοὺς ἄλλους ζητεῖν τὰ δίκαια λέγειν, ἵν' αὐτοὶ τὰ προσήκοντα πρῶτοι φαίνωνται ποιοῦντες· ὡς ἔστ' ἄτοπον, περὶ τῶν δικαίων ὑμᾶς διδάσκειν αὐτὸν*

οὐ δίκαια ποιοῦντα· οὐ γάρ ἐστιν δίκαιον ὄντα πολίτην τοὺς καθ᾽ ὑμῶν λόγους, ἀλλὰ μὴ τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν
26 *ἐσκέφθαι. φέρε γὰρ πρὸς θεῶν σκοπεῖτε, τί δήποτ᾽ ἐν Βυζαντίῳ οὐδείς ἐσθ᾽ ὁ διδάξων ἐκείνους μὴ καταλαμβάνειν Χαλκηδόνα, ἣ βασιλέως μέν ἐστιν, εἴχετε δ᾽ αὐτὴν ὑμεῖς, ἐκείνοις δ᾽ οὐδαμόθεν προσῆκε· μηδὲ Σηλυμβρίαν, πόλιν ὑμετέραν ποτὲ σύμμαχον οὖσαν, ὡς αὐτοὺς συντελῆ ποιεῖν καὶ Βυζαντίων ὁρίζειν τὴν τούτων χώραν παρὰ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας,*
27 *ἐν αἷς αὐτονόμους εἶναι γέγραπται; οὐδὲ Μαύσωλον ζῶντα, οὐδὲ τελευτήσαντος ἐκείνου τὴν Ἀρτεμισίαν, οὐδείς ἐσθ᾽ ὁ διδάξων μὴ καταλαμβάνειν Κῶν καὶ Ῥόδον καὶ ἄλλας ἑτέρας πόλεις Ἑλληνίδας, ὧν βασιλεὺς ὁ κείνων δεσπότης ἐν ταῖς συνθήκαις ἀπέστη τοῖς Ἕλλησι, καὶ περὶ ὧν πολλοὺς κινδύνους καὶ καλοὺς ἀγῶνας οἱ κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους Ἕλληνες ἐποιήσαντο. εἰ δ᾽ ἄρα καὶ λέγει τις ἀμφοτέροις αὐτοῖς, ἀλλ᾽ οἵ γε πεισόμενοι τούτοις, ὡς ἔοικεν, οὐκ εἰσίν.*
28 *ἐγὼ δὲ δίκαιον μὲν εἶναι νομίζω κατάγειν τὸν Ῥοδίων δῆμον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰ μὴ δίκαιον ἦν, ὅταν εἰς ἃ ποιοῦσιν οὗτοι βλέψω, προσήκειν οἶμαι παραινέσαι κατάγειν. διὰ τί; ὅτι πάντων μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι* 199
τὰ δίκαια ποιεῖν ὡρμηκότων, αἰσχρὸν ἡμᾶς μόνους μὴ θέλειν, ἁπάντων δὲ τῶν ἄλλων ὅπως ἀδικεῖν δυνήσονται παρασκευαζομένων, μόνους ἡμᾶς τὰ δίκαια προτείνεσθαι, μηδενὸς ἀντιλαμβανομένους, οὐ δικαιοσύνην ἀλλ᾽ ἀνανδρίαν ἡγοῦμαι· ὁρῶ γὰρ ἅπαντας πρὸς τὴν
29 *παροῦσαν δύναμιν τῶν δικαίων ἀξιουμένους. καὶ παράδειγμα λέγειν ἔχω τούτου πᾶσιν [ὑμῖν] γνώριμον. εἰσὶ συνθῆκαι τοῖς Ἕλλησι [διτταὶ] πρὸς βασιλέα, ἃς ἐποιήσαθ᾽ ἡ πόλις ἡ ἡμετέρα, ἃς ἅπαντες ἐγκωμιάζουσι.*

*καὶ μετὰ ταῦθ' ὕστερον Λακεδαιμόνιοι ταύτας ὧν δὴ
κατηγοροῦσι· κἂν ταύταις οὐχὶ ταὐτὰ δίκαι' ἀμφοτέ-
ραις ὥρισται. τῶν μέν γ' ἰδίων δικαίων τῶν ἐν ταῖς
πολιτείαις οἱ νόμοι κοινὴν τὴν μετουσίαν ἔδοσαν καὶ
ἴσην καὶ τοῖς ἀσθενέσιν καὶ τοῖς ἰσχυροῖς· τῶν δ'
Ἑλληνικῶν δικαίων οἱ κρατοῦντες ὁρισταὶ τοῖς ἥττοσι
γίγνονται.*

30 *Ἐπειδὴ τοίνυν ὑμῖν ἐγνωκέναι τὰ δίκαια [ποιεῖν]
ὑπάρχει, ὅπως καὶ πρᾶξαι ταῦτ' ἐφ' ὑμῖν ἔσται δεῖ
σκοπεῖν. ἔστι δὲ ταῦτ', ἐὰν ὑποληφθῆτε κοινοὶ προστάται
τῆς πάντων ἐλευθερίας εἶναι. εἰκότως δέ μοι δοκεῖ χαλε-
πώτατον ὑμῖν εἶναι πρᾶξαι τὰ δέοντα. τοῖς μὲν γὰρ
ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εἷς ἀγών ἐστιν ὁ πρὸς τοὺς
προδήλους ἐχθρούς, ὧν ἂν κρατήσωσιν, οὐδὲν ἐμπο-*
31 *δὼν αὐτοῖς κυρίοις τῶν ἀγαθῶν εἶναι· ὑμῖν δ' ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι δύο, οὗτός θ' ὁ καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ
προσέσθ' ἕτερος τούτου πρότερος καὶ μείζων· δεῖ γὰρ
ὑμᾶς βουλευομένους κρατῆσαι τῶν τἀναντία τῇ πόλει
παρ' ὑμῖν πράττειν ᾑρημένων. ὅταν οὖν μηδὲν ᾖ διὰ* 200
τούτους ἀκονιτεὶ τῶν δεόντων γενέσθαι, πολλῶν δια-
32 *μαρτάνειν ὑμᾶς εἰκότως συμβαίνει. τοῦ μέντοι πολ-
λοὺς ἀδεῶς ταύτην τὴν τάξιν αἱρεῖσθαι τῆς πολιτείας,
ἴσως μὲν αἱ παρὰ τῶν μισθοδοτούντων αὐτοὺς ὠφέ-
λειαι μάλιστ' αἴτιαι, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ἄν τις ἔχοι
δικαίως αἰτιᾶσθαι. ἐχρῆν γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν
αὐτὴν ἔχειν διάνοιαν ὑμᾶς περὶ τῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ
τάξεως, ἥνπερ περὶ τῆς ἐν ταῖς στρατείαις ἔχετε. τίς
οὖν ἐστιν αὕτη; ὑμεῖς τὸν λιπόντα τὴν ὑπὸ τοῦ στρα-
τηγοῦ τάξιν ταχθεῖσαν, ἄτιμον οἴεσθε προσήκειν εἶναι*
33 *καὶ μηδενὸς τῶν κοινῶν μετέχειν. χρῆν τοίνυν καὶ τοὺς
τὴν ὑπὸ τῶν προγόνων τάξιν ἐν τῇ πολιτείᾳ παραδε-*

δομένην λιπόντας καὶ πολιτευομένους ὀλιγαρχικῶς, ἀτίμους τοῦ συμβουλεύειν ὑμῖν αὐτοῖς ποιεῖσθαι· νῦν δὲ τῶν μὲν συμμάχων τοὺς τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον κρινεῖν ὀμωμοκότας, νομίζετ' εὐνουστάτους, τῶν δὲ πολιτευομένων οὓς ἴστε σαφῶς τοὺς τῆς πόλεως ἐχθροὺς ᾑρημένους, τούτους πιστοτάτους ἡγεῖσθε.

34 *Ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὅ τι τις κατηγορήσῃ τούτων ἢ τοῖς ἄλλοις ὑμῖν ἐπιπλήξῃ χαλεπώτατον, ἀλλ' ἀφ' ὁποίων λόγων ἢ πράξεως ποίας ἐπανορθώσεταί τις ἃ νῦν οὐκ ὀρθῶς ἔχει, τοῦτ' ἔργον εὑρεῖν. ἴσως μὲν οὖν οὐδὲ τοῦ παρόντος καιροῦ περὶ πάντων λέγειν· ἀλλ' ἐὰν ἃ προῄρησθε δυνηθῆτ' ἐπικυρῶσαι συμφερούσῃ τινὶ πράξει, καὶ*
35 *τἄλλ' ἂν ἴσως καθ' ἓν ἀεὶ βέλτιον σχοίη. ἐγὼ μὲν οὖν οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων τούτων ἐρρωμένως, καὶ πράττειν ἄξια τῆς πόλεως, ἐν-* 201
θυμουμένους ὅτι χαίρετ' ἀκούοντες, ὅταν τις ἐπαινῇ τοὺς προγόνους ὑμῶν καὶ τὰ πεπραγμέν' ἐκείνοις διεξίῃ καὶ τὰ τρόπαια λέγῃ. νομίζετε τοίνυν ταῦτ' ἀναθεῖναι τοὺς προγόνους ὑμῶν, οὐχ ἵνα θαυμάζητ' αὐτὰ θεωροῦντες, ἀλλ' ἵνα καὶ μιμῆσθε τὰς τῶν ἀναθέντων ἀρετάς.

XVI.

ΥΠΕΡ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΩΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὅτε Λακεδαιμόνιοι νικηθέντες ὑπὸ Θηβαίων ἐν Λεύκτροις τῆς Βοιωτίας εἰς κίνδυνον μέγαν κατέστησαν, ἀποστάντων Ἀρκάδων καὶ προσθεμένων τοῖς Θηβαίοις, Ἀθηναῖοι σύμμαχοι Λακεδαιμονίοις γενόμενοι διέσωσαν αὐτούς· ὕστερον

δὲ Λακεδαιμόνιοι τῶν κινδύνων ἀπαλλαγέντες καὶ προϊόντες πάλιν εἰς δύναμιν, ἐπὶ Μεγάλην πόλιν τῆς Ἀρκαδίας ἤρχοντο, καὶ τοὺς Ἀθηναίους παρεκάλουν διὰ πρεσβείας κοινωνεῖν αὐτοῖς τοῦ πολέμου. πεπόμφασι δὲ καὶ οἱ Μεγαλοπολῖται πρέσβεις Ἀθήναζε παρακαλοῦντες ὑπὲρ ἑαυτῶν. ὁ τοίνυν Δημοσθένης συμβουλεύει μὴ περιορᾶν ἀναιρεθεῖσαν Μεγάλην πόλιν, μηδ' εἰς ἰσχὺν προελθόντας Λακεδαιμονίους, συμφέρειν λέγων τοῖς Ἀθηναίοις τὸ μὴ φοβερὰν εἶναι τὴν Λακεδαίμονα.

Ἀμφότεροί μοι δοκοῦσιν ἁμαρτάνειν ὦ ἄνδρες Ἀθη- 202
ναῖοι, καὶ οἱ τοῖς Ἀρκάσιν καὶ οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις
συνειρηκότες· ὥσπερ γὰρ ἀφ' ἑκατέρων ἥκοντες, οὐχ
ὑμῶν ὄντες, πρὸς οὓς ἀμφότεροι πρεσβεύονται, κατη-
γοροῦσι καὶ διαβάλλουσιν ἀλλήλους. ἦν δὲ τοῦτο μὲν
τῶν ἀφιγμένων ἔργον, τὸ δὲ κοινῶς ὑπὲρ τῶν πρα-
γμάτων λέγειν καὶ τὰ βέλτισθ' ὑπὲρ ὑμῶν σκοπεῖν
ἄνευ φιλονικίας, τῶν ἐνθάδε συμβουλεύειν ἀξιούντων.
2 νῦν δ', εἴ τις αὐτῶν ἀφέλοι τὸ γιγνώσκεσθαι καὶ τὸ
τῇ φωνῇ λέγειν Ἀττικιστί, πολλοὺς ἂν οἶμαι τοὺς μὲν
Ἀρκάδας, τοὺς δὲ Λάκωνας αὐτῶν εἶναι νομίσαι. ἐγὼ
δ' οἶδα μὲν ὡς χαλεπὸν τὰ βέλτιστα λέγειν ἐστίν·
ἐξηπατημένων γὰρ ὑμῶν, καὶ τῶν μὲν ταυτὶ, τῶν δὲ
ταυτί [βουλομένων], ἂν τὰ μεταξύ τις ἐγχειρῇ λέγειν
κᾆθ' ὑμεῖς μὴ περιμείνητε μαθεῖν, χαριεῖται μὲν οὐ-
3 δετέροις, διαβεβλήσεται δὲ πρὸς ἀμφοτέρους· οὐ μὴν
ἀλλ' αἱρήσομαι μᾶλλον αὐτὸς, ἂν ἄρα τοῦτο πάθω,
δοκεῖν φλυαρεῖν, ἢ παρ' ἃ βέλτιστα νομίζω, προέσθαι
τισὶν ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι. τὰ μὲν οὖν ἄλλ' ὕστερον, ἂν
ὑμῖν βουλομένοις ᾖ, λέξω· ἐκ δὲ τῶν ὁμολογουμένων
ὑφ' ἁπάντων ἄρξομαι, ἃ κράτιστα νομίζω διδάσκειν.

4 *Οὐκοῦν οὐδ' ἂν εἷς ἀντείποι, ὡς οὐ συμφέρει τῇ
πόλει καὶ Λακεδαιμονίους ἀσθενεῖς εἶναι καὶ Θηβαίους* 203
*τουτουσί. ἔστι τοίνυν ἔν τινι τοιούτῳ καιρῷ τὰ πρά-
γματα νῦν, εἴ τι δεῖ τοῖς εἰρημένοις πολλάκις παρ'
ὑμῖν λόγοις τεκμήρασθαι, ὥστε Θηβαίους μὲν Ὀρχο-
μενοῦ καὶ Θεσπιῶν καὶ Πλαταιῶν οἰκισθεισῶν ἀσθε-
νεῖς γενέσθαι, Λακεδαιμονίους δ', εἰ ποιήσονται τὴν
Ἀρκαδίαν ὑφ' ἑαυτοῖς καὶ Μεγάλην πόλιν αἱρήσουσι,*
5 *πάλιν ἰσχυροὺς γενήσεσθαι. σκεπτέον τοίνυν, μὴ πρό-
τερον τούσδε γενέσθαι φοβεροὺς καὶ μεγάλους ἐάσω-
μεν, ἢ 'κεῖνοι μικροὶ γεγενήσονται, καὶ λάθωσιν ἡμᾶς
πλείονι μείζους οἱ Λακεδαιμόνιοι γενόμενοι, ἢ ὅσῳ
τοὺς Θηβαίους ἐλάττους συμφέρει γενέσθαι. οὐ γὰρ
ἐκεῖνό γ' ἂν εἴποιμεν, ὡς ἀνταλλάξασθαι βουλοίμεθ'
ἀντιπάλους Λακεδαιμονίους ἀντὶ Θηβαίων, οὐδὲ τοῦτ'
ἔσθ' ὃ σπουδάζομεν, ἀλλ' ὅπως μηδέτεροι δυνήσονται
μηδὲν ἡμᾶς ἀδικεῖν· οὕτω γὰρ ἂν ἡμεῖς μετὰ πλείστης
ἀδείας εἴημεν.*

6 *Ἀλλὰ νὴ Δία ταῦτα μὲν οὕτως [δεῖν] ἔχειν φή-
σομεν, δεινὸν δ' εἰ, πρὸς οὓς παρεταττόμεθ' ἐν Μαν-
τινείᾳ, τούτους συμμάχους αἱρησόμεθα· εἶτα βοηθήσο-
μεν τούτοις ἐναντί' ἐκείνων, μεθ' ὧν τότ' ἐκινδυνεύομεν.
κἀμοὶ ταῦτα δοκεῖ, προσδεῖσθαι δ' ἔτι τοῦ τὰ δίκαια*
7 *ποιεῖν ἐθελόντων τῶν ἑτέρων. εἰ μὲν τοίνυν ἐθελή-
σουσιν εἰρήνην ἅπαντες ἄγειν, οὐ βοηθήσομεν τοῖς
Μεγαλοπολίταις· οὐδὲν γὰρ δεήσει· ὥστ' οὐδ' ὁτιοῦν
ὑπεναντίον ἡμῖν ἔσται πρὸς τοὺς συμπαραταξαμένους,
σύμμαχοι δ' [ἡμῖν] οἱ μὲν ὑπάρχουσιν, ὥς φασιν, οἱ
δὲ προσγενήσονται νυνί. καὶ τί ἂν ἄλλο βουλοίμεθα;*
8 *ἐὰν δ' ἀδικῶσι καὶ πολεμεῖν οἴωνται δεῖν, εἰ μὲν ὑπὲρ
τούτου μόνου βουλευτέον, εἰ χρὴ Μεγάλην πόλιν ἡμᾶς*

προέσθαι Λακεδαιμονίοις ἢ μή, δίκαιον μὲν οὔ, συγ- 204
χωρῶ δ' ἔγωγ' ἐᾶσαι καὶ μηδὲν ἐναντιωθῆναι τοῖς γε
τῶν αὐτῶν μετασχοῦσι κινδύνων· εἰ δ' ἅπαντες ἐπί-
στασθ' ὅτι, ταύτην ἂν ἕλωσιν, ἴασ' ἐπὶ Μεσσήνην,
φρασάτω τις ἐμοὶ τῶν νῦν χαλεπῶν τοῖς Μεγαλοπολί-
ταις, τί τόθ' ἡμῖν συμβουλεύσει ποιεῖν. ἀλλ' οὐδεὶς
9 *ἐρεῖ. καὶ μὴν πάντες ἐπίστασθε, ὡς καὶ παραινούντων*
τούτων καὶ μὴ βοηθητέον, καὶ διὰ τοὺς ὅρκους, οὓς
ὀμωμόκαμεν Μεσσηνίοις, καὶ διὰ τὸ συμφέρον εἶναι
κατοικεῖσθαι ταύτην τὴν πόλιν. σκοπεῖσθε δὴ πρὸς
ὑμᾶς αὐτούς, ποτέραν τὴν ἀρχὴν καλλίονα καὶ φιλαν-
θρωποτέραν ποιήσεσθε τοῦ μὴ 'πιτρέπειν ἀδικεῖν Λα-
κεδαιμονίοις, τὴν ὑπὲρ Μεγάλης πόλεως ἢ τὴν ὑπὲρ
10 *Μεσσήνης. νῦν μέν γε βοηθεῖν δόξετ' Ἀρκάσιν, καὶ*
τὴν εἰρήνην σπουδάζειν εἶναι βεβαίαν, ὑπὲρ ἧς ἐκιν-
δυνεύσατε καὶ παρετάξασθε· τότε δ' εὔδηλοι πᾶσιν
ἔσεσθε, οὐ τοῦ δικαίου μᾶλλον εἵνεκα Μεσσήνην εἶναι
βουλόμενοι, ἢ τοῦ πρὸς Λακεδαιμονίους φόβου. δεῖ δὲ
σκοπεῖν μὲν καὶ πράττειν ἀεὶ τὰ δίκαια, συμπαρατη-
ρεῖν δ' ὅπως ἅμα καὶ συμφέροντ' ἔσται ταῦτα.

11 *Ἔστι τοίνυν τοιοῦτός τις λόγος παρὰ τῶν ἀντιλε-*
γόντων, ὡς κομίσασθαι τὸν Ὠρωπὸν ἡμᾶς ἐγχειρεῖν
δεῖ, εἰ δὲ τοὺς βοηθήσαντας ἂν ἡμῖν ἐπ' αὐτὸν ἐχθροὺς
κτησόμεθα, οὐχ ἕξομεν συμμάχους. ἐγὼ δὲ τὸ μὲν
κομίσασθαι Ὠρωπὸν πειρᾶσθαι δεῖν φημι καὶ αὐτός·
τὸ δ' ἐχθροὺς ἡμῖν Λακεδαιμονίους ἔσεσθαι, νῦν ἐὰν
ποιώμεθα συμμάχους Ἀρκάδων τοὺς βουλομένους ἡμῖν
εἶναι φίλους, μόνοις οὐδ' εἰπεῖν ἐξεῖναι νομίζω τοῖς
πείσασιν ὑμᾶς, ὅτ' ἐκινδύνευον Λακεδαιμόνιοι, βοηθεῖν.
12 *οὐ γὰρ ταῦτα λέγοντες ἔπεισαν ὑμᾶς, πάντων Πελο-* 205
ποννησίων ἐλθόντων ὡς ὑμᾶς καὶ μεθ' ὑμῶν ἀξιούντων

*ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἰέναι, τοὺς μὲν μὴ προσδέξα-
σθαι (καὶ διὰ τοῦθ', ὅπερ ἦν ὑπόλοιπον αὐτοῖς, ἐπὶ
Θηβαίους ἦλθον), ὑπὲρ δὲ τῆς Λακεδαιμονίων σωτη-
ρίας καὶ χρήματ' εἰσφέρειν καὶ τοῖς σώμασι κινδυ-
νεύειν· οὐδ' ἂν ὑμεῖς ἠθελήσατε δήπου σῴζειν αὐτούς,
εἰ τοῦτο προὔλεγον ὑμῖν, ὅτι σωθέντες, ἐὰν μὴ ποιεῖν
ὅ τι βούλονται πάλιν αὐτοὺς ἐᾶτε κἀδικεῖν, οὐδε-*
13 *μίαν [ὑμῖν] χάριν ἕξουσι τῆς σωτηρίας. καὶ μὴν εἰ
σφόδρ' ἐναντίον ἐστὶ τοῖς Λακεδαιμονίων ἐπιχειρήμασιν
τὸ τοὺς Ἀρκάδας ἡμᾶς συμμάχους ποιήσασθαι, προσήκει
δήπου πλείω χάριν αὐτοὺς ἔχειν ὧν ἐσώθησαν ὑφ'
ἡμῶν εἰς τοὺς ἐσχάτους ἐλθόντες κινδύνους, ἢ ὧν
ἀδικεῖν κωλύονται νῦν ὀργίζεσθαι. ὥστε πῶς οὐ βοη-
θήσουσιν ἡμῖν ἐπ' Ὠρωπόν, ἢ κάκιστοι πάντων ἀν-
θρώπων δόξουσιν εἶναι; μὰ τοὺς θεοὺς ἔγωγ' οὐχ ὁρῶ.*

14 *Θαυμάζω τοίνυν τῶν λεγόντων τοῦτον τὸν λόγον,
ὡς εἰ συμμάχους ποιησόμεθ' Ἀρκάδας καὶ ταῦτα πρά-
ξομεν, μεταβάλλεσθαι δόξει καὶ οὐδὲν ἔχειν πιστὸν η
πόλις. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τοὐναντίον ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι. διὰ τί; ὅτι τῶν πάντων οὐδέν' ἂν ἀντειπεῖν
οἴομαι, ὡς οὐ καὶ Λακεδαιμονίους καὶ πρότερον Θη-
βαίους καὶ τὸ τελευταῖον Εὐβοέας ἔσωσεν ἡ πόλις, καὶ
μετὰ ταῦτα συμμάχους ἐποιήσατο, ἕν τι καὶ ταὐτὸ*
15 *βουλομένη [ἀεὶ] πράττειν. ἔστι δὲ τοῦτο τί; τοὺς ἀδι-
κουμένους σῴζειν. εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, οὐκέτ'
ἂν ἡμεῖς εἴημεν οἱ μεταβαλλόμενοι, ἀλλ' οἱ μὴ θέλον-
τες τοῖς δικαίοις ἐμμένειν, καὶ φανήσεται τὰ πράγματ'* 206
*ἀεὶ διὰ τοὺς πλεονεκτεῖν βουλομένους μεταβαλλόμενα,
οὐχ ἡ πόλις ἡμῶν.*

16 *Δοκοῦσιν δέ μοι Λακεδαιμόνιοι [μάλα] δεινῶν
ἔργον ἀνθρώπων ποιεῖν. νυνὶ γάρ φασιν ἐκεῖνοι δεῖν,*

Ἠλείους μὲν τῆς Τριφυλίας τινὰ κομίσασθαι, Φλειασί-
ους δὲ τὸ Τρικάρανον, ἄλλους δέ τινας τῶν Ἀρκάδων
τὴν αὑτῶν, καὶ τὸν Ὠρωπὸν ἡμᾶς, οὐχ ἵν' ἑκάστους
ἡμῶν ἴδωσιν ἔχοντας τὰ αὑτῶν, οὐδ' ὀλίγου δεῖ· ὀψὲ
17 γὰρ ἂν φιλάνθρωποι γένοιντο· ἀλλ' ἵνα πᾶσι δοκῶσι
συμπράττειν, ὅπως ἕκαστοι κομίσωνται ταῦθ' ἅ φασιν
αὑτῶν εἶναι, ἐπειδὰν δ' ἴωσ' ἐπὶ Μεσσήνην καὐτοί,
συστρατεύωνται πάντες [αὐτοῖς] οὗτοι καὶ βοηθῶσι
προθύμως, ἢ δοκῶσ' ἀδικεῖν, περὶ ὧν ἔφασαν ἕκαστοι
σφῶν αὐτῶν εἶναι συμψήφους λαβόντες ἐκείνους, μὴ
18 τὴν ὁμοίαν αὐτοῖς [χάριν] ἀποδιδόντες. ἐγὼ δὲ νομίζω
τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν καὶ χωρὶς τοῦ καθυφεῖναί τινας
Λακεδαιμονίοις Ἀρκάδων, Ὠρωπὸν ἂν κομίσασθαι, καὶ
μετ' ἐκείνων, ἂν τὰ δίκαια ποιεῖν ἐθέλωσι, καὶ μετὰ
τῶν ἄλλων τῶν οὐκ οἰομένων δεῖν Θηβαίους ἐᾶν ἔχειν
τἀλλότρια. εἰ δ' ἄρα τοῦτ' εὔδηλον ἡμῖν γένοιτο, ὅτι
μὴ Λακεδαιμονίους ἐῶντες τὴν Πελοπόννησον κατα-
στρέψασθαι, οὐχ οἷοί τ' ἐσόμεθ' Ὠρωπὸν λαβεῖν, αἱ-
ρετώτερον, εἰ οἷόν τ' εἰπεῖν, ἡγοῦμαι τὸν Ὠρωπὸν
ἐᾶν, ἢ Λακεδαιμονίοις Μεσσήνην προέσθαι καὶ Πελο-
πόννησον. οὐ γὰρ [ἂν ἡγοῦμαι] περὶ τούτων [μόνον
ἡμῖν εἶναι τὸν λόγον πρὸς ἐκείνους], ἀλλ' — ἐάσω τό γ'
ἐπελθὸν εἰπεῖν μοι· περὶ πολλῶν δ' ἂν οἶμαι κίνδυνον
ἡμῖν γενέσθαι.
19 Ἀλλὰ μὴν ἅ γέ φασιν πεπρᾶχθαι διὰ Θηβαίους 207
τοῖς Μεγαλοπολίταις ὑπεναντία πρὸς ἡμᾶς, ἄτοπον νῦν
μὲν ἐν κατηγορίας μέρει ποιεῖσθαι, βουλομένων δὲ
γενέσθαι φίλων αὐτῶν, ἵνα τοὐναντίον εὖ ποιῶσιν
ἡμᾶς, βασκαίνειν καὶ σκοπεῖν ἐξ ὅτου τρόπου μὴ γενή-
σονται, καὶ μὴ γιγνώσκειν ὅτι, ὅσῳ ἂν σπουδαιοτέρους
τούτους περὶ Θηβαίους γεγενημένους ἐπιδείξωσι, το-

σούτῳ πλείονος ὀργῆς αὐτοὶ δικαίως ἂν τυγχάνοιεν,
εἰ τοιούτων συμμάχων τὴν πόλιν, ὅτ' ἐφ' ὑμᾶς προτέ-
20 ρους ἦλθον [ἢ Θηβαίους], ἀπεστέρησαν. ἀλλ' οἶμαι
ταῦτα μέν ἐστι δεύτερον ἀνθρώπων βουλομένων ἑτέ-
ρων ποιῆσαι τούτους συμμάχους. ἐγὼ δ', ὅσ' ἂν ἐκ
λογισμοῦ σκοπῶν τις εἰκάσαι, κἂν τοὺς πολλοὺς ὑμῶν
οἴομαι ταῦτα φῆσαι, ὅτι εἰ λήψονται Μεγάλην πόλιν
Λακεδαιμόνιοι, κίνδυνος Μεσσήνῃ· εἰ δὲ καὶ ταύτην
λήψονται, φήμ' ἡμᾶς ἔσεσθαι συμμάχους Θηβαίων.
21 πολὺ δὴ κάλλιον καὶ ἄμεινον, τὴν μὲν Θηβαίων συμμα-
χίαν αὐτοὺς παραλαβεῖν, τῇ δὲ Λακεδαιμονίων πλεονεξίᾳ
μὴ 'πιτρέψαι, ἢ νῦν ὀκνοῦντας μὴ τοὺς Θηβαίων σώ-
σωμεν συμμάχους, τούτους μὲν προέσθαι, πάλιν δὲ
σῴζειν αὐτοὺς τοὺς Θηβαίους, καὶ προσέτ' ἐν φόβῳ
22 καθεστάναι περὶ ἡμῶν αὐτῶν. οὐ γὰρ ἔγωγ' ἀδεὲς
τοῦθ' ὑπολαμβάνω τῇ πόλει, τὸ λαβεῖν Μεγάλην πόλιν
Λακεδαιμονίους καὶ πάλιν γενέσθαι μεγάλους. ὁρῶ
γὰρ αὐτοὺς καὶ νῦν, οὐχ ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν τι κακὸν
πολεμεῖν αἱρουμένους, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ κομίσασθαι τὴν
προτέραν [οὖσαν αὐτοῖς] δύναμιν· ὧν δ' ὅτ' ἐκείνην
εἶχον ὠρέγοντο, ταῦθ' ὑμεῖς μᾶλλον ἴσως εἰδότες ἢ
'γὼ φοβοῖσθ' ἂν εἰκότως.
23 Ἡδέως δ' ἂν πυθοίμην τῶν λεγόντων καὶ τοὺς
Θηβαίους μισεῖν φασκόντων καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, 208
πότερ' ἑκάτεροι μισοῦσιν, οὓς δὴ μισοῦσιν, ὑπὲρ ὑμῶν
καὶ τοῦ συμφέροντος ὑμῖν, ἢ ὑπὲρ Λακεδαιμονίων μὲν
Θηβαίους, ὑπὲρ δὲ Θηβαίων Λακεδαιμονίους ἑκάτεροι.
εἰ μὲν γὰρ ὑπὲρ ἐκείνων, οὐδετέροις ὡς μαινομένοις
πείθεσθαι προσήκει· εἰ δ' ὑπὲρ ὑμῶν φήσουσι, τί πέρα
24 τοῦ καιροῦ τοὺς ἑτέρους ἐπαίρουσιν; ἔστι γὰρ ἔστι
Θηβαίους ταπεινοὺς [ποιεῖν] ἄνευ τοῦ Λακεδαιμονίους

*ἰσχυροὺς καθιστάναι, καὶ πολύ γε ῥᾷον· ὡς δ', ἐγὼ
πειράσομαι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἴσμεν ἅπαντες τοῦθ'
ὅτι τὰ μὲν δίκαια πάντες, ἐὰν καὶ μὴ βούλωνται, μέχρι
τού γ' αἰσχύνονται μὴ πράττειν, τοῖς δ' ἀδίκοις ἐναν-
τιοῦνται φανερῶς, ἄλλως τε κἄν τινες βλάπτωνται·
καὶ τοῦτο λυμαινόμενον πάνθ' εὑρήσομεν, καὶ ταύτην
ἀρχὴν οὖσαν πάντων τῶν κακῶν, τὸ μὴ θέλειν τὰ
25 δίκαια πράττειν ἁπλῶς. ἵνα τοίνυν μὴ τοῦτ' ἐμπο-
δὼν γένηται τῷ Θηβαίους γενέσθαι μικρούς, τὰς μὲν
Θεσπιὰς καὶ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὰς Πλαταιὰς κατοικί-
ζεσθαι φῶμεν δεῖν καὶ συμπράττωμεν αὐτοῖς καὶ τοὺς
ἄλλους ἀξιῶμεν (ταῦτα γὰρ καὶ καλὰ καὶ δίκαια, μὴ
περιορᾶν πόλεις ἀρχαίας ἐξανεστώσας), τὴν δὲ Μεγάλην
πόλιν καὶ τὴν Μεσσήνην μὴ προώμεθα τοῖς ἀδικοῦσι,
μηδ' ἐπὶ τῇ προφάσει τῇ Πλαταιῶν καὶ Θεσπιῶν τὰς
οὔσας καὶ κατοικουμένας πόλεις ἀναιρεθείσας περιίδω-
26 μεν. κἂν ᾖ ταῦτα πρόδηλα, οὐδεὶς ὅστις οὐ βουλήσεται
παύσασθαι Θηβαίους ἔχοντας τὴν ἀλλοτρίαν. εἰ δὲ
μή, πρῶτον μὲν ἐναντίους ἕξομεν πρὸς ἐκεῖνα τούτους
εἰκότως, ὅταν ἡγῶνται τὴν ἐκείνων κατοίκισιν αὐτοῖς
ὄλεθρον φέρειν, εἶτ' ἀνήνυτα πράγμαθ' ἕξομεν αὐτοί· 209
τί γὰρ ὡς ἀληθῶς ἔσται πέρας, ὅταν ἀεὶ τὰς μὲν οὔσας
πόλεις ἐῶμεν ἀναιρεῖν, τὰς δ' ἀνῃρημένας ἀξιῶμεν
οἰκίζειν;*

*27 Λέγουσι τοίνυν οἱ μάλιστα δοκοῦντες δίκαια λέ-
γειν, ὡς δεῖ τὰς στήλας καθελεῖν αὐτοὺς τὰς πρὸς
Θηβαίους, εἴπερ ἡμέτεροι βεβαίως ἔσονται σύμμαχοι.
οἱ δὲ φασὶν ἑαυτοῖς οὐ[κ εἶναι] στήλας, ἀλλὰ τὸ συμ-
φέρον εἶναι τὸ ποιοῦν τὴν φιλίαν, τοὺς δὲ βοηθοῦντας
ἑαυτοῖς, τούτους νομίζειν εἶναι συμμάχους. ἐγὼ δ',
εἰ τὰ μάλιστ' εἰσὶ τοιοῦτοι, ὡδί πως ἔχω. φημὶ δεῖν*

ἅμα τούτους τ' ἀξιοῦν καθαιρεῖν τὰς στήλας καὶ Λακεδαιμονίους ἄγειν εἰρήνην, ἐὰν δὲ μὴ θέλωσι ποιεῖν ὁπότεροι ταῦτα, τότ' ἤδη μετὰ τῶν ἐθελόντων ἡμᾶς
28 γίγνεσθαι. εἴτε γὰρ εἰρήνης γιγνομένης αὐτοῖς οἱ Μεγαλοπολῖται τῆς Θηβαίων συμμαχίας ἕξονται, φανεροὶ πᾶσιν ἔσονται τὴν πλεονεξίαν τὴν Θηβαίων, οὐ τὸ δίκαιον αἱρούμενοι· εἴτε συμμάχους ἡμᾶς ἀδόλως τῶν Μεγαλοπολιτῶν ποιουμένων μὴ θελήσουσιν ἄγειν εἰρήνην οἱ Λακεδαιμόνιοι, δῆλοι δήπου πᾶσιν ἔσονται, οὐχ ἵνα Θεσπιαὶ κατοικισθῶσι ποιούμενοι τὴν σπουδήν, ἀλλ' ἵνα τοῦ πολέμου περιεστηκότος Θηβαίοις τὴν Πελο-
29 πόννησον ὑφ' αὑτοῖς ποιήσωνται. θαυμάζω δ' ἐνίων, εἰ τὸ μὲν Θηβαίων συμμάχους εἶναι τοὺς Λακεδαιμονίων ἐχθροὺς φοβοῦνται, εἰ δὲ καταστρέψονται Λακεδαιμόνιοι τούτους, μηδὲν ἡγοῦνται φοβερόν, καὶ ταῦτ' ἔργῳ πεῖραν ἡμῖν δεδωκότος τοῦ χρόνου, ὅτι Θηβαῖοι μὲν τούτοις συμμάχοις ἐπὶ Λακεδαιμονίους ἀεὶ χρῶνται, Λακεδαιμόνιοι δ' ὅτ' εἶχον αὐτούς, ἐφ' ἡμᾶς ἐχρῶντο. 210

30 Οἶμαι τοίνυν ἔγωγε κἀκεῖν' ἐνθυμεῖσθαι δεῖν, ὅτι μὴ προσδεξαμένων μὲν ὑμῶν τοὺς Μεγαλοπολίτας, ἐὰν μὲν ἀναιρεθῶσι καὶ διοικισθῶσιν, ἰσχυροὺς Λακεδαιμονίους ἔστιν [εὐθὺς] εἶναι, ἐὰν δὲ σωθῶσιν ἄρα, ὡς ἤδη τι καὶ παρ' ἐλπίδας ἐξέβη, βέβαιοι σύμμαχοι Θηβαίων δικαίως ἔσονται· ἂν δὲ προσδέξησθε, τούτους μὲν ὑπάρξει [ἤδη] σωθῆναι δι' ὑμᾶς, τὸ δὲ συμβησόμενον καὶ τὸν τοῦ κινδύνου λογισμὸν μετενεγκόντες σκοπῶ-
31 μεν ἐπὶ Θηβαίων καὶ Λακεδαιμονίων. ἂν μὲν τοίνυν καταπολεμηθῶσιν οἱ Θηβαῖοι, ὥσπερ αὐτοὺς δεῖ, οὐκ ἔσονται μείζους τοῦ δέοντος οἱ Λακεδαιμόνιοι, τούσδ' ἔχοντες ἀντιπάλους τοὺς Ἀρκάδας ἐγγὺς οἰκοῦντας· ἂν δ' ἀνενέγκωσιν ἄρ' οἱ Θηβαῖοι καὶ σωθῶσιν, ἀλλ' οὖν

ἀσθενέστεροί γ' ἔσονται, ἡμῖν συμμάχων γεγενημένων τῶνδε καὶ δι' ἡμᾶς σεσωμένων· ὥστε πανταχῇ συμφέρει, μήτε προέσθαι τοὺς Ἀρκάδας, μήτε δι' αὐτοὺς, ἂν ἄρα σωθῶσιν, περιγεγονέναι δοκεῖν, μήτε δι' ἄλλους τινὰς, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς.

32 *Ἐγὼ μὲν οὖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὰ τοὺς θεοὺς οὔτε φιλῶν οὐδετέρους οὔτε μισῶν ἰδίᾳ, εἴρηχ' ἃ νομίζω συμφέρειν ὑμῖν· καὶ παραινῶ μὴ προέσθαι Μεγαλοπολίτας, μηδ' ἄλλον ἁπλῶς μηδένα τῶν ἐλαττόνων τῷ μείζονι.*

XVII.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ. 211

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος καταγαγόντος εἰς Μεσσήνην τοὺς Φιλιάδου τοῦ τυράννου παῖδας, αἰτιᾶται παρὰ τὰς συνθήκας εἶναι τοῦτο τὰς πρὸς Ἀθηναίους καὶ Ἕλληνας γενομένας· παραβεβηκέναι δὲ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τὰς συνθήκας φησὶ τοὺς Μακεδόνας, καὶ μὴ περιορᾶν ταῦτα παραινεῖ. ὁ δὲ λόγος ψευδεπίγραφος εἶναι δοκεῖ· οὐ γὰρ ἔοικε κατὰ τὴν ἰδέαν τοῖς ἄλλοις τοῖς τοῦ Δημοσθένους, ἀλλὰ τῷ Ὑπερείδου χαρακτῆρι μᾶλλον προσχωρεῖ, τά τ' ἄλλα καὶ λέξεις τινὰς ἔχει κατ' ἐκεῖνον μᾶλλον εἰρημένας ἢ τὸν Δημοσθένην, οἷον νεόπλουτοι καὶ βδελυρεύσεται.

Ἄξιον ἀποδέχεσθαι ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι σφόδρα τῶν τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς συνθήκαις διακελευομένων ἐμμένειν, εἴπερ αὐτὸ πεπεισμένοι ποιοῦσιν· οἶμαι γὰρ

*οὐδὲν οὕτως τοῖς δημοκρατουμένοις πρέπειν, ὡς περὶ
τὸ [ἴσον καὶ τὸ] δίκαιον σπουδάζειν. δεῖ τοίνυν τοὺς
λίαν ἐπ' αὐτὸ παρακαλοῦντας, μὴ τῷ μὲν λόγῳ κατα-* 212
*χρωμένους ἐνοχλεῖν, πάντα δὲ μᾶλλον πράττειν, ἀλλ'
ὑπομείναντας νυνὶ τὸν ἐξετασμόν, ἢ καὶ τὸ λοιπὸν
πειθομένους ὑμᾶς ἔχειν περὶ αὐτῶν, ἢ παραχωρήσαντας
ἐᾶν συμβουλεύειν τοὺς ἀληθέστερα περὶ τῶν δικαίων*
2 *ἀποφαινομένους, ἵν' ἢ ἑκόντες ἀδικούμενοι ἀνέχησθε
καὶ αὐτὸ τοῦτο χαρίζησθε τῷ ἀδικοῦντι, ἢ προελόμενοι
περὶ πλείστου ποιήσασθαι τὸ δίκαιον ἀνεγκλήτως πρὸς
ἅπαντα, χρῆσθε τῷ συμφέροντι μηκέτι μέλλοντες. ἐξ
αὐτῶν δὲ τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ὅρκων σκεψαμένους
τῶν περὶ τῆς κοινῆς εἰρήνης ἔξεστιν ἰδεῖν ἤδη, τίνες
εἰσὶν οἱ παραβεβηκότες. ὡς δὲ περὶ μεγάλων συντό-
μως διδάξω.*

3 *Εἰ δή τις ἐρωτήσειεν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τίνι
ἂν μάλιστ' ἀγανακτήσαιτ' εἴ τις ἀναγκάζοι, οἶμαι ἄν,
εἰ ἦσαν κατὰ τὸν νυνὶ χρόνον οἱ Πεισιστρατίδαι καί
τις ἐβιάζετο κατάγειν αὐτοὺς δευρί, ἁρπάσαντας ἂν
ὑμᾶς τὰ ὅπλα πάντα κίνδυνον ὑπομεῖναι ἀντὶ τοῦ
παραδέξασθαι, ἢ πεισθέντας γε δουλεύειν ἀντὶ τῶν
ἀργυρωνήτων, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ τὸν μὲν οἰ-
κέτην οὐδεὶς ἂν ἑκὼν ἀποκτείνειε, τοὺς δὲ τυραννου-
μένους ἀκρίτους ἔστιν ὁρᾶν ἀπολλυμένους ἅμα καὶ*
4 *ὑβριζομένους εἰς παῖδας καὶ γυναῖκας. παρὰ τοὺς ὅρ-
κους τοίνυν καὶ τὰς συνθήκας τὰς ἐν τῇ κοινῇ εἰρήνῃ
γεγραμμένας Ἀλέξανδρος εἰς Μεσσήνην καταγαγὼν τοὺς
Φιλιάδου παῖδας, ὄντας τυράννους, ἆρ' ἐφρόντισε τοῦ
δικαίου, ἀλλ' οὐκ ἐχρήσατο τῷ αὑτοῦ ἤθει τῷ τυραν-
νικῷ, βραχὺ φροντίσας ὑμῶν καὶ τῆς κοινῆς ὁμολογίας;*
5 *οὐ δὴ δεῖ, εἰ μέν τις ὑμᾶς ταῦτα βιάζοιτο, μάλιστ'* 213

*ἀγανακτῆσαι, εἰ δ' ἑτέρωθί που γέγονε παρὰ τοὺς πρὸς
ὑμᾶς ὅρκους, μὴ φυλάξασθαι, καὶ ἡμῖν μὲν διακελεύ-
εσθαί τινας ἐνταυθὶ ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις, τοῖς δ' αὐ-
τοὺς οὕτω περιβοήτως ἀνῃρηκόσι καταλείπειν ταύτην
6 τὴν ἐξουσίαν. ἀλλ' οὐχ οἷόν τε ταῦθ' οὕτως ἔχειν,
ἐὰν βούλησθε τῷ δικαίῳ χρῆσθαι· καὶ γὰρ ἔτι προσ-
γέγραπται ἐν ταῖς συνθήκαις, πολέμιον εἶναι τὸν ἐκεῖνα
ἅπερ Ἀλέξανδρος ποιοῦντα ἅπασι τοῖς τῆς εἰρήνης κοι-
νωνοῦσι, καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ στρατεύεσθαι ἐπ'
αὐτὸν ἅπαντας. οὐκοῦν ἐὰν ποιῶμεν τὰ συγκείμενα,
7 πολεμίῳ χρησόμεθα τῷ καταγαγόντι. ἀλλὰ γὰρ εἴποιεν
ἂν οἱ τυραννίζοντες οὗτοι, ὅτι πρὶν τὰς συνθήκας
γενέσθαι ἐτυράννουν Μεσσηνίων οἱ Φιλιάδου παῖδες·
διὸ καὶ κατάγειν τὸν Ἀλέξανδρον αὐτούς. ἀλλὰ κατα-
γέλαστος ὁ λόγος, τοὺς μὲν ἐκ Λέσβου τυράννους, οἷον
ἐξ Ἀντίσσης καὶ Ἐρέσου, ἐκβαλεῖν ὡς ἀδικήματος ὄν-
τος, οὐ πολιτεύματος, τοὺς πρὸ τῶν ὁμολογιῶν τυραν-
νήσαντας, ἐν δὲ Μεσσήνῃ μηδὲν οἴεσθαι διαφέρειν,
8 τῆς αὐτῆς δυσχερείας ὑπαρχούσης. ἔπειτα καὶ ἐπιτάττει
ἡ συνθήκη εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, ἐλευθέρους εἶναι καὶ αὐ-
τονόμους τοὺς Ἕλληνας. διὸ καὶ πῶς οὐχ ὑπεράτοπον,
ἡγεῖσθαι μὲν τῶν συνθηκῶν τὸ αὐτονόμους εἶναι καὶ
ἐλευθέρους, τὸν δ' εἰς δουλείαν ἀναγαγόντα μὴ οἴεσθαι
τἀναντία ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις διαπεπρᾶχθαι; οὐκοῦν
ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἴπερ ταῖς* 214
*συνθήκαις καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμενοῦμεν καὶ τὰ δίκαια
ποιήσομεν, ἐφ' ἃ ὑμᾶς παρακαλοῦσι, καθάπερ ἄρτι
εἶπον, λαβοῦσι τὰ ὅπλα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς παρα-
9 βεβηκότας μετὰ τῶν βουλομένων. ἢ νομίζετε, τὸν μὲν
καιρόν ποτ' ἰσχύειν καὶ ἄνευ τοῦ δικαίου τὸ συμφέρον
πράττειν· νυνὶ δ', ὅτ' εἰς ταὐτὸν τὸ δίκαιον ἅμα καὶ*

ὁ καιρὸς καὶ τὸ συμφέρον συνδεδράμηκεν, ἄλλον ἄρα τινὰ χρόνον ἀναμενεῖτε τῆς ἰδίας ἐλευθερίας ἅμα καὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀντιλαβέσθαι;

10 Ἐπ' ἄλλο δὲ δίκαιον ἔρχομαι τῶν κατὰ τὰς συνθήκας. ἔστι γὰρ γεγραμμένον, ἐάν τινες τὰς πολιτείας τὰς παρ' ἑκάστοις οὔσας, ὅτε τοὺς ὅρκους τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης ὤμνυσαν, καταλύωσι, πολεμίους εἶναι πᾶσι τοῖς τῆς εἰρήνης μετέχουσιν. σκέψασθε δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι Ἀχαιοὶ μὲν οἱ ἐν Πελοποννήσῳ ἐδημοκρατοῦντο, τούτων δ' ἐν Πελλήνῃ νῦν καταλέλυκε τὸν δῆμον ὁ Μακεδὼν ἐκβαλὼν τῶν πολιτῶν τοὺς πλείστους, τὰ δ' ἐκείνων τοῖς οἰκέταις δέδωκε, Χαίρωνα
11 δὲ τὸν παλαιστὴν τύραννον ἐγκατέστησεν. ἡμεῖς δὲ τῆς εἰρήνης μετέχομεν τῆς προσταττούσης πολεμίους ἡγεῖσθαι τοὺς ταῦτα πράττοντας. ἐκ δὴ τούτων πότερα πειθόμεθα τοῖς κοινοῖς προστάγμασι πολεμίοις αὐτοῖς χρώμενοι, ἢ βδελυρεύσεταί τις οὐ φάσκων, τούτων τῶν μισθοφορούντων παρὰ τοῦ Μακεδόνος, τῶν καθ' ὑμῶν
12 πεπλουτηκότων; οὐ γὰρ δὴ λέληθέ γε αὐτοὺς οὐδὲν τούτων· ἀλλ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἥκουσιν, ὥστε δορυφορούμενοι τοῖς τοῦ τυράννου στρατοπέδοις, ἐν μὲν τοῖς παραβεβασμένοις ὅρκοις ἐμμένειν ὑμῖν διακελεύονται, ὡς καὶ τῆς ἐπιορκίας αὐτοκράτορος ὄντος ἐκείνου, τοὺς 215
δ' ἰδίους ὑμᾶς νόμους ἀναγκάζουσι λύειν, τοὺς μὲν κεκριμένους ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀφιέντες, ἕτερα δὲ
13 παμπληθῆ τοιαῦτα βιαζόμενοι παρανομεῖν. εἰκότως· τοῖς γὰρ πεπρακόσιν ἑαυτοὺς εἰς τἀναντία τοῖς τῇ πατρίδι συμφέρουσιν, οὐκ ἔνι μέλειν νόμων οὐδ' ὅρκων· τοῖς δ' ὀνόμασι μόνον αὐτῶν ἀποχρώμενοι, παρακρούονται τοὺς παρέργως ἐνταυθὶ ἀλλ' οὐκ ἐξεταστικῶς ἐκκλησιάζοντας, καὶ νομίζοντας τὴν παραυτίκα ἡσυχίαν οὐκ

14 *ἔσεσθαί ποτ᾽ αἰτίαν ταραχῆς ἀτόπου. κελεύω δ᾽ ἔγωγε,
καθάπερ ἐν ἀρχῇ προεῖπον, πείθεσθαι τούτοις τοῖς
φάσκουσι δεῖν ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις ἐμμένειν, εἰ
μὴ ἐκεῖνο νομίζουσιν, ὅταν μὲν λέγωσιν ὡς ἐμμενετέον
τοῖς ὅρκοις, οὐ λέγειν αὐτοὺς τὸ μηδὲν ἀδικεῖσθαι,
οὐδένα δ᾽ οἴονται αἰσθήσεσθαι τυραννίδων ἀντὶ δη-
μοκρατιῶν καθισταμένων καὶ τῶν πολιτειῶν καταλυο-
μένων.*

15 *Τὸ δ᾽ ἔτι καταγελαστότερον· ἔστι γὰρ ἐν ταῖς συν-
θήκαις ἐπιμελεῖσθαι τοὺς συνεδρεύοντας καὶ τοὺς ἐπὶ
τῇ κοινῇ φυλακῇ τεταγμένους, ὅπως ἐν ταῖς κοινωνού-
σαις πόλεσι τῆς εἰρήνης μὴ γίγνωνται θάνατοι καὶ
φυγαὶ παρὰ τοὺς κειμένους ταῖς πόλεσι νόμους, μηδὲ
χρημάτων δημεύσεις, μηδὲ γῆς ἀναδασμοί, μηδὲ χρεῶν
ἀποκοπαί, μηδὲ δούλων ἐλευθερώσεις ἐπὶ νεωτερισμῷ.
οἱ δὲ τοσούτου δέουσι τούτων τι κωλύειν, ὥστε καὶ
συγκατασκευάζουσιν· οὓς πῶς οὐ προσήκει ἀπολωλέναι;
οἳ τηλικαύτας συμφορὰς παρασκευάζουσιν ἐν ταῖς πό-
λεσιν, ἃς διὰ τὸ μέγεθος αὐτοῖς τοσούτοις οὖσι μὴ* 216
περιορᾶν ἐπέταξαν.

16 *Ἔτι δ᾽ ἕτερον δείξω τὸ λελυκὸς τὰς συνθήκας.
ἔστι γὰρ γεγραμμένον, ἐκ τῶν πόλεων τῶν κοινωνου-
σῶν τῆς εἰρήνης μὴ ἐξεῖναι φυγάδας ὁρμήσαντας ὅπλα
ἐπιφέρειν ἐπὶ πολέμῳ ἐπὶ μηδεμίαν πόλιν τῶν μετε-
χουσῶν τῆς εἰρήνης· εἰ δὲ μή, ἔκσπονδον εἶναι τὴν
πόλιν, ἐξ ἧς ἂν ὁρμήσωσιν. οὕτω τοίνυν ῥᾳδίως ἐπή-
νεγκε τὰ ὅπλα ὁ Μακεδών, ὥστ᾽ οὐδὲ κατέθετο πώ-
ποτε, ἀλλ᾽ ἔτι καὶ νῦν ἔχων περιέρχεται καθ᾽ ὅσον δύ-
ναται, καὶ τοσούτῳ νῦν μᾶλλον ἢ πρότερον, ὅσῳ ἐκ
προστάγματος ἄλλους τε ἑτέρωσε καὶ τὸν παιδοτρίβην*
17 *εἰς Σικυῶνα κατήγαγεν. οὐκοῦν εἰ δεῖ πείθεσθαι ταῖς*

κοιναῖς ὁμολογίαις, καθάπερ οὗτοί φασιν, ἔκσπονδοι ἡμῖν εἰσιν αὗται αἱ πόλεις αἱ ταῦτα διαπεπραγμέναι. εἰ μὲν οὖν δεῖ ἐπικρύπτεσθαι τἀληθῆ, οὐδὲν δεῖ λέγειν ὅτι εἰσὶν αἱ Μακεδονικαί· εἰ δ' οὐκ ἀνιᾶσιν οἱ καθ' ὑμῶν τῷ Μακεδόνι ὑπηρέται προστάττοντες πράττειν τὰ ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις, πεισθῶμεν αὐτοῖς, ἐπειδὴ τὰ δίκαια λέγουσι, καὶ καθάπερ κελεύει ὁ ὅρκος, ἐκσπόνδους αὐτοὺς ποιήσαντες βουλευσώμεθα, πῶς δεῖ χρῆσθαι τοῖς δεσποτικῶς καὶ ἀσελγῶς διακειμένοις, καὶ διὰ τέλους τὰ μὲν ἐπιβουλεύουσι, τὰ δ' ἐπιτάττουσι,
18 καὶ καταγελῶσι τῆς κοινῆς εἰρήνης. διὰ τί γὰρ οὐ φήσουσιν οὗτοι δεῖν ταῦθ' οὕτως ἔχειν; ἢ ὁμολογίαν τὴν μὲν κατὰ τῆς πόλεως οὖσαν βεβαίαν ἀξιοῦσιν εἶναι, τὴν δὲ σῴζουσαν οὐ συγχωρήσουσιν ἄρα βεβαίαν γίγνεσθαι; κἂν μέν τι ᾖ πρὸς τῶν ἐχθρῶν κατὰ τῆς πόλεως ἐν τοῖς ὅρκοις, τοῦτο μὲν ἰσχυρὸν ἀεὶ ποιήσου- 217
σιν· ἐὰν δέ τι ἡμέτερον ᾖ κατ' ἐκείνων ἅμα δίκαιον καὶ συμφέρον, πρὸς τοῦτο δὲ μαχομένους οὐδέποτε παύσασθαι οἰήσονται δεῖν ἑαυτούς;

19 Ἵνα δ' εἰδῆτε ἔτι σαφέστερον, ὅτι οὐδεὶς ὑμῖν ἐγκαλεῖ ποτε τῶν Ἑλλήνων ὡς ἄρα παρέβητέ τι τῶν κοινῇ ὁμολογηθέντων, ἀλλὰ καὶ χάριν ἕξουσιν ὅτι μόνοι ἐξηλέγξατε τοὺς ταῦτα ποιοῦντας, μικρὰ ἐπιδραμοῦμαι περὶ αὐτῶν πολλῶν ὄντων. ἔστι γὰρ δήπου ἐν ταῖς συνθήκαις, τὴν θάλατταν πλεῖν τοὺς μετέχοντας τῆς εἰρήνης, καὶ μηδένα κωλύειν αὐτοὺς μηδὲ κατάγειν πλοῖον μηδενὸς τούτων· ἐὰν δέ τις παρὰ ταῦτα ποιῇ,
20 πολέμιον εἶναι πᾶσι τοῖς τῆς εἰρήνης μετέχουσιν. οὐκοῦν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἐναργέστατα ἑοράκατε τοῦθ' ὑπὸ τῶν Μακεδόνων γεγενημένον· εἰς τοῦτο γὰρ ὑπεροψίας ἦλθον, ὥστε εἰς Τένεδον ἅπαντα τὰ ἐκ τοῦ Πόν-

του πλοῖα κατήγαγον, καὶ σκευωρούμενοι περὶ αὐτὰ
οὐ πρότερον ἀνεῖσαν, πρὶν ὑμεῖς ἐψηφίσασθε τριήρεις
ἑκατὸν πληροῦν καὶ καθέλκειν εὐθὺς τότε, καὶ στρατη-
21 *γὸν ἐπ' αὐταῖς ἐτάξατε Μενεσθέα. πῶς οὖν οὐκ ἄτο-*
πον, τοσαῦτα μὲν εἶναι καὶ τηλικαῦτα τὰ ἡμαρτημένα
ἑτέροις, τοὺς δ' ἐνταῦθα φίλους αὐτῶν μὴ ἐκείνους
ἀποτρέπειν τοὺς παραβαίνοντας, ἀλλ' ὑμῖν συμβου-
λεύειν ἐμμένειν τοῖς οὕτως ὠλιγωρημένοις; ὥσπερ καὶ
τούτου προσγεγραμμένου, τοῖς μὲν ἐξεῖναι πλημμελεῖν,
22 *τοῖς δὲ μηδ' ἀμύνεσθαι. πῶς δ' οὐχ ἅμα τε παρενό-*
μουν ἐκεῖνοι καὶ ἀναίσθητοι ἦσαν, οἵ γε τηλικοῦτον
παρέβησαν [τῶν ὅρκων], ὃ παρ' ἐλάχιστον ἐποίησεν
αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι δικαίως τὴν κατὰ θάλατταν ἡγε-
μονίαν; καὶ νῦν ἔτι παραδεδώκασι τοῦτο τὸ δίκαιον ἀν-
εγκλήτως ἡμῖν, ὅταν βουληθῶμεν πράττειν· οὐ γὰρ ὅτι 218
ἐπαύσαντο ἁμαρτάνοντες, ἧττόν τι δήπου παραβεβή-
23 *κασι τὰς κοινὰς ὁμολογίας. ἀλλ' εὐτυχοῦσιν, ὅτι ἐν-*
αποχρῶνται τῇ ὑμετέρᾳ ῥαθυμίᾳ τῇ οὐδὲ τῶν δικαίων
ἀπολαύειν προαιρουμένῃ. ὃ καὶ ὑβριστικώτατον συμ-
βέβηκεν, εἰ οἱ μὲν ἄλλοι Ἕλληνες καὶ βάρβαροι ἅπαντες
τὴν πρὸς ὑμᾶς ἔχθραν φοβοῦνται, οὗτοι δ' οἱ νεό-
πλουτοι μόνοι καταφρονεῖν ὑμᾶς ὑμῶν αὐτῶν ἀναγ-
κάζουσι, τὰ μὲν πείθοντες, τὰ δὲ βιαζόμενοι, ὥσπερ
ἐν Ἀβδηρίταις ἢ Μαρωνείταις, ἀλλ' οὐκ ἐν Ἀθηναίοις
24 *πολιτευόμενοι. καὶ ἅμα μὲν μικρὰ μὲν τὰ ὑμέτερα*
ποιοῦσι, τὰ δὲ τῶν ἐχθρῶν ἰσχυρά, ἅμα δὲ λανθά-
νουσιν ἑαυτοὺς ἀνυπόστατον τὴν πόλιν ὁμολογοῦντες
εἶναι, διακελευόμενοι τὸ δίκαιον οὐ δικαίως διαφυλάτ-
τειν, ὡς τῷ συμφέροντί γε προελομένην χρῆσθαι κρα-
25 *τεῖν ἂν τῶν πολεμίων ῥᾳδίως δυνηθεῖσαν. εἰκότως δ'*
αὐτὸ πεπόνθασιν· ἕως γὰρ ἂν ἐξῇ τῶν κατὰ θάλατταν

*καὶ μόνοις ἀναμφισβητήτως εἶναι κυρίοις, τοῖς γε κατὰ
γῆν πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ δυνάμει ἔστι προβολὰς ἑτέρας
ἰσχυροτέρας εὑρέσθαι, ἄλλως τε καὶ πεπαυμένων ὑπὸ
τῆς τύχης τῶν δορυφορουμένων ὑπὸ τῶν τυραννικῶν
στρατοπέδων, καὶ τῶν μὲν ἐφθαρμένων, τῶν δὲ ἐξε-
ληλεγμένων οὐδενὸς ἀξίων ὄντων.*

26 *Τὸ μὲν οὖν περὶ τὰ πλοῖα πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῖς
προειρημένοις ὁ Μακεδὼν τηλικοῦτον παρέβη· τὸ δὲ
ὑβριστικώτατον καὶ ὑπεροπτικώτατον τῶν Μακεδόνων
τὸ πρώην γεγενημένον ἐστί, τὸ τολμῆσαι εἰσπλεῦσαι
εἰς τὸν Πειραιᾶ παρὰ τὰς κοινὰς ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς* 219
*ὁμολογίας. καὶ τοῦτο ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι οὐχ ὅτι μία
τριήρης ἦν, μικρὸν ὑποληπτέον, ἀλλ' ὅτι ἀπόπειρα ἐγέ-
νετο, εἰ περιοψόμεθα, ἵνα μετὰ πλειόνων αὐτοῖς ἐγγέ-
νηται τοῦτο πράττειν, καὶ ὅτι οὐκ ἐφρόντισαν τῶν
κοινῶν δογμάτων, καθάπερ οὐδὲ τῶν προειρημένων.*
27 *ἐπεὶ ὅτι γε τοῦτο παράδυσις ἦν κατὰ μικρὸν καὶ ἐθι-
σμὸς τοῦ ἀνέχεσθαι ἡμᾶς τοὺς τοιούτους εἴσπλους, κἀ-
κεῖθεν δῆλον· τῷ γὰρ τὸν τότε ἐπὶ τῆς νεὼς εἰσπλεύ-
σαντα, ὃν ἔδει εὐθὺς μετὰ τῆς τριήρους ὑφ' ὑμῶν
ἀπολωλέναι, αἰτεῖσθαι ναυπηγήσασθαι μικρὰ πλοῖα ἐν
τοῖς ἡμετέροις λιμέσι, πῶς οὐ καταφανές, ὅτι ἀντὶ τοῦ
εἰσπλεῖν τὸ εὐθὺς ἔνδον εἶναι ἐμηχανῶντο; καὶ εἰ
λεπτὰ πλοῖα ὑπομενοῦμεν, ὀλίγον ὕστερον καὶ τριή-
ρεις· καὶ εἰ τὸ πρῶτον ὀλίγας, μικρῷ ὕστερον πολλάς.*
28 *οὐ γαρ δὴ ἔστι γε εἰπεῖν, ὡς Ἀθήνησι μὲν ἀφθόνων
ὄντων τῶν ναυπηγησίμων ξύλων, τῶν μόγις καὶ πόρ-
ρωθεν εἰσκομιζομένων, ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ ἐπιλελοιπό-
των, τῇ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς βουλομένοις εὐτελέστατα
καθισταμένῃ, ἀλλ' ᾤοντο ἅμα τε ναυπηγήσεσθαι ἐν-
ταῦθα καὶ πληρώσεσθαι, ἐν τῷ λιμένι τῷ προειρημένῳ*

ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις [διειρημένου] μηδὲν τοι-
οῦτον εἰσδέχεσθαι, καὶ τοῦτο ἐξέσεσθαι ἐπὶ πλέον ἀεὶ
29 ποιεῖν. οὕτω πανταχόθεν καταπεφρονηκότως ἐκεῖνοι
χρῶνται, διὰ τοὺς ἐντεῦθεν διδασκάλους τοὺς ὑπαγο-
ρεύοντας αὐτοῖς ἃ δεῖ ποιεῖν· οὕτω δὲ κατεγνώκασι
μετὰ τούτων ἀδιήγητόν τινα τῆς πόλεως ἔκλυσιν καὶ
μαλακίαν, καὶ οὔτε πρόνοιαν περὶ τῶν μελλόντων εἶναι, 220
οὔτε λογισμὸν οὐδένα παραγίγνεσθαι, τίνα τρόπον χρῆ-
30 ται ὁ τύραννος ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις. αἷς ἐγὼ δια-
κελεύομαι ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πείθεσθαι, καθάπερ ἐδί-
δαξα, καὶ διαβεβαιωσαίμην ἄν, ὡς τοῦθ' ἡλικίας ἔχων,
ἅμα καὶ τῷ δικαίῳ ἡμᾶς ἀνεγκλήτως καὶ τοῖς καιροῖς
ἀσφαλέστατα χρήσεσθαι τοῖς ἐπὶ τὸ συμφέρον κατε-
πείγουσιν. καὶ γὰρ ἔτι προσγέγραπται ταῖς συνθήκαις,
„ἐὰν βουλώμεθα τῆς κοινῆς εἰρήνης μετέχειν“· τὸ δ'
„ἐὰν βουλώμεθα“ ἐστὶν ἅμα καὶ τοὐναντίον. ἢ ἄρα
οὔποτε δεῖ παύσασθαι αἰσχρῶς ἑτέροις ἀκολουθοῦντας,
ἀλλὰ μηδ' ἀναμνησθῆναι μηδεμιᾶς φιλοτιμίας τῶν ἐξ
ἀρχαιοτάτου καὶ πλείστων καὶ μάλιστα πάντων ἀνθρώ-
πων ἡμῖν ὑπαρχουσῶν. ἐὰν οὖν κελεύητε ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, γράψω, καθάπερ αἱ συνθῆκαι κελεύουσι,
πολεμεῖν τοῖς παραβεβηκόσιν.

XVIII.

ΥΠΕΡ ΚΤΗΣΙΦΩΝΤΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

*Τεῖχος μὲν ὁ ῥήτωρ ὑπὲρ Ἀθηναίων προὐβάλετο τῶν
συνήθων τούτων καὶ χειροποιήτων ἀρραγέστερόν τε καὶ βέλ-
τιον, τήν τ' εἰς τὴν πόλιν εὔνοιαν καὶ περὶ λόγους δεινό-
τητα, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν „οὐ λίθοις καὶ πλίνθοις τὰς Ἀθήνας
ὠχύρωσα, ἀλλὰ μεγάλαις δυνάμεσι καὶ πολλῇ τινὶ συμμαχίᾳ,
τῇ μὲν ἐκ γῆς, τῇ δ' ἐκ θαλάττης“· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς
τὸν χειροποίητον περίβολον οὐ μικρὰ τῇ πόλει συνεβάλετο.
πεπονηκότος γὰρ κατὰ πολλὰ μέρη τοῦ τείχους τοῖς Ἀθη-* 221
*ναίοις, ἐπειδὴ ἔδοξεν ἀνορθοῦν αὐτό, ᾑρέθησαν ἐπὶ τὸ ἔργον
ἄνδρες δέκα, φυλῆς ἑκάστης εἷς, οὓς ἔδει τὴν ἐπιμέλειαν*
2 *παρέχεσθαι ψιλήν· τὸ γὰρ ἀνάλωμα δημόσιον. εἷς τοίνυν
τούτων καὶ ὁ ῥήτωρ γενόμενος, οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις τὴν
ἐπιμέλειαν μόνην εἰσήνεγκε τῇ χρείᾳ, ἀλλὰ τὸ μὲν ἔργον
ἀμέμπτως ἀπετέλεσε, τὰ δὲ χρήματ' ἔδωκεν οἴκοθεν τῇ πόλει.
ἐπῄνεσεν αὐτοῦ τὴν εὔνοιαν ταύτην ἡ βουλή, καὶ τὴν προ-
θυμίαν ἠμείψατο στεφάνῳ χρυσῷ· ἕτοιμοι γὰρ Ἀθηναῖοι*
3 *πρὸς τὰς χάριτας τῶν εὖ ποιούντων. Κτησιφῶν δ' ἦν ὁ
τὴν γνώμην εἰπὼν ὡς δεῖ στεφανῶσαι τὸν Δημοσθένην, ἐν
μὲν καιρῷ τοῖς Διονυσίοις, ἐν δὲ τόπῳ τῷ τοῦ Διονύσου
θεάτρῳ, ἐν δὲ θεαταῖς πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν, οὓς ἡ πανήγυρις
συνήγαγε· καὶ τούτων ἐναντίον ἀνειπεῖν τὸν κήρυκα, ὅτι
στεφανοῖ Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα ἡ πόλις ἀρετῆς*
4 *συμπάσης ἕνεκα καὶ εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτήν. ἦν οὖν παν-
ταχόθεν ἡ τιμὴ θαυμαστή· διὸ καὶ φθόνος αὐτῆς ἥψατο,
καὶ τοῦ ψηφίσματος ἀπηνέχθη παρανόμων γραφή. Αἰσχίνης
γὰρ ἐχθρὸς ὢν τοῦ Δημοσθένους ἀγῶνα παρανόμων ἐπήγ-
γειλε Κτησιφῶντι, λέγων ἄρχοντα γεγονότα τὸν Δημοσθένην*

*καὶ μὴ δόντα λόγον ὑπεύθυνον εἶναι, νόμον δὲ κελεύειν
τοὺς ὑπευθύνους μὴ στεφανοῦν, καὶ πάλιν νόμον παρεχό-
μενος τὸν κελεύοντα, ἐὰν μέν τιν' ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων
στεφανοῖ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸν στέφανον ἀναγορεύεσθαι, ἐὰν
δ' ἡ βουλή, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ἀλλαχόθι δὲ μὴ ἐξεῖναι.* 222
5 *φησὶ δὲ καὶ τοὺς ἐπαίνους εἶναι τοὺς ἐπὶ τῷ Δημοσθένει
ψευδεῖς· μὴ γὰρ πεπολιτεῦσθαι καλῶς τὸν ῥήτορα, ἀλλὰ καὶ
δωροδόκον εἶναι καὶ πολλῶν κακῶν αἴτιον τῇ πόλει. καὶ
τάξει γε ταύτῃ τῆς κατηγορίας Αἰσχίνης κέχρηται, πρῶτον
εἰπὼν περὶ τοῦ τῶν ὑπευθύνων νόμου καὶ δεύτερον περὶ
τοῦ τῶν κηρυγμάτων καὶ τρίτον περὶ τῆς πολιτείας· ἠξίωσε*
6 *δὲ καὶ τὸν Δημοσθένην τὴν αὐτὴν τάξιν ποιήσασθαι. ὁ δὲ
ῥήτωρ καὶ ἀπὸ τῆς πολιτείας τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο καὶ πάλιν
εἰς ταύτην τὸν λόγον κατέστρεψε, τεχνικῶς ποιῶν· δεῖ γὰρ
ἄρχεσθαί τ' ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων καὶ λήγειν εἰς ταῦτα·
μέσα δὲ τέθεικε τὰ περὶ τῶν νόμων, καὶ τῷ μὲν περὶ τῶν
ὑπευθύνων ἀντιτίθησι διανοίας, τῷ δὲ περὶ τῶν κηρυγμά-
των νόμον ἕτερον ἤτοι νόμου μέρος, ὥς φησιν αὐτός, ἐν ᾧ
συγκεχώρηται καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττειν, ἐὰν ὁ δῆμος ἢ
ἡ βουλὴ τοῦτο ψηφίσηται.*

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

*Ἀθηναῖοι καὶ Θηβαῖοι πολεμοῦντες πρὸς Φίλιππον, ἐν
Χαιρωνείᾳ, πόλει τῆς Βοιωτίας, ἡττήθησαν. ἐπικρατήσας οὖν
ὁ Μακεδών, φρουρὰν μὲν εἰς τὰς Θήβας ἐνέβαλε, καὶ εἶχεν
ὑπὸ χεῖρα τὴν πόλιν δουλεύουσαν. ἐλπίσαντες οὖν τὸ αὐτὸ
παθεῖν Ἀθηναῖοι, καὶ ὅσον οὐδέπω καθ' αὐτῶν ἥξειν προσ-
δοκῶντες τὸν τύραννον, ἐσκέψαντο τὰ πεπονηκότα μέρη τῷ* 223
*χρόνῳ τοῦ τείχους ἐπανορθώσασθαι, καὶ δὴ ἀφ' ἑκάστης
φυλῆς τειχοποιοὶ προεβλήθησαν. τοιόνδε καὶ ἡ Πανδιονὶς
ἐξ ἑαυτῆς εἵλετο πρὸς τὴν χρείαν τὸν ῥήτορα. τῆς τοίνυν
ἐργασίας ἐν χερσὶν οὔσης, προσδεηθεὶς ἔτι χρημάτων μετὰ
τὰ δεδομένα ὑπὸ τῆς πόλεως, ὁ ῥήτωρ ἐκ τῶν ἰδίων ἐδα-
πάνησε, καὶ οὐκ ἐλογίσατο αὐτὰ τῇ πόλει, ἀλλὰ κατεχαρίσατο.*

2 ταύτην ἀφορμὴν ὁ Κτησιφῶν, εἷς τῶν πολιτευομένων, δεξά-
μενος, εἰσήνεγκε γνώμην ἐν τῇ βουλῇ περὶ αὐτοῦ τοιαύτην,
„ἐπειδὴ διατελεῖ Δημοσθένης ὁ Δημοσθένους παρ' ὅλον τὸν
βίον εὔνοιαν εἰς τὴν πόλιν ἐπιδεικνύμενος, καὶ νῦν δὲ
τειχοποιὸς ὢν καὶ προσδεηθεὶς χρημάτων οἴκοθεν παρέσχε
καὶ ἐχαρίσατο, διὰ τοῦτο δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ
στεφανοῦσθαι αὐτὸν χρυσέῳ στεφάνῳ, ἐν τῷ θεάτρῳ, τρα-
γῳδιῶν ἀγομένων καινῶν“ [ἴσως ὅτε πλήθη συντρέχει ἐπι-
3 θυμοῦντα καινὰ δράματα βλέπειν]. εἰσαγομένου τοίνυν καὶ
εἰς τὸν δῆμον τοῦ προβουλεύματος, ἐφίσταται τοῦ Κτησι-
φῶντος κατήγορος Αἰσχίνης, ἐκ τῆς πολιτείας ὑπάρχων ἐχθρός,
παράνομον εἶναι φάσκων πρὸς τρεῖς νόμους τὸ ψήφισμα,
ἕνα μὲν τὸν κελεύοντα τὸν ὑπεύθυνον μὴ στεφανοῦσθαι,
πρὶν ἂν δῷ τὰς εὐθύνας· οὔπω δὲ ταύτας, φησίν, ὁ Δημο-
σθένης ἐδεδώκει, καὶ τὰ θεωρικὰ διοικῶν καὶ τειχοποιῶν,
καὶ ἔδει ἀναμεῖναι καὶ ἐπισχεῖν τὸ γέρας, ἕως ἂν ὀφθῇ κα-
4 θαρὸς ἐξετασθείς. δεύτερον δ' ἀναγινώσκει νόμον τὸν κε-
λεύοντα ἐν πυκνὶ στεφανοῦσθαι, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, διαβάλλων 224
τοὺς πολίτας τοὺς δεξαμένους ἐν τῷ θεάτρῳ ἀναγορευθῆναι
τοῦ Δημοσθένους τὸν στέφανον. ὁ δὲ τρίτος νόμος εἰς τὴν
ὅλην ὁρᾷ τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας ἐξέτασιν· κελεύει γὰρ
μηδέποτε ψευδῆ γράμματα εἰς τὸ Μητρῷον εἰσάγειν, ἔνθα
ἐστὶν ὅλα τὰ δημόσια γράμματα. ἐψεύσατο δὲ, φησὶν, εὔνοιαν
καὶ σπουδὴν μαρτυρήσας τῷ Δημοσθένει· κακόνους γὰρ
5 μᾶλλον καὶ πολέμιος εὑρίσκεται τῇ πατρίδι. τούτου τοῦ
νόμου χρησίμου τυγχάνοντος τοῦ τρίτου, ἀντιλαβόμενος ὥσπερ
τινὸς ἀγκύρας ὁ ῥήτωρ κατεπάλαισε τὸν ἀντίδικον, μεθόδῳ
δεινοτάτῃ καὶ σοφωτάτῃ τῇ περὶ τοῦ κατηγόρου χρησάμενος·
ἐκεῖθεν γὰρ ἔσχε λαβὴν ἑλεῖν καὶ καταγωνίσασθαι τὸν πο-
λέμιον. τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους δύο νόμους, τόν τε τῶν ὑπευ-
θύνων καὶ τὸν τοῦ κηρύγματος, εἰς τὸ μέσον τοῦ λόγου
ἀπέρριψε, στρατηγικῶς „κακοὺς δ' εἰς μέσσον ἐλάσσας“, τῷ
δ' ἰσχυροτάτῳ εἰς τὰ ἄκρα προσκέχρηται, τὸ σαθρὸν τῶν
6 ἄλλων ἐξ ἑκατέρου ῥωννύς. ἔοικε δὲ καὶ διοικῶν πρὸς τὸ

συμφέρον τὸν λόγον, καὶ οὐ σφόδρα ἀναιδῶς τὴν τέχνην ἐπιδεικνύμενος. δοκῶν γὰρ ἐν πρώτοις ὑπερβαίνειν τὸ νόμιμον, ἑτέρῳ τρόπῳ τῷ νομίμῳ προσκέχρηται· καὶ γὰρ νόμον ἀνέγνω Αἰσχίνης τὸν περὶ τῶν γραφόντων ψευδῆ, πρὸς ὃν ὁ ῥήτωρ ἀποκρινόμενος εὗρε καιρὸν εἰς μέσον ἀγαγεῖν τὰ ἑαυτοῦ πολιτεύματα, ὡς νομίμῳ μαχόμενος. καὶ ἡ μὲν διοίκησις τοῦ λόγου τοιαύτη, κεφάλαιον δ' ἰσχυρὸν τῷ μὲν Αἰσχίνῃ τὸ νόμιμον, τῷ δὲ ῥήτορι τὸ δίκαιον, κοινὸν δ' ἀπὸ τοῦ ἴσου τὸ συμφέρον, οὐκ ἔχον φανερὰν τὴν ἐξέτασιν.
ἡ στάσις ἔγγραφος πραγματική· περὶ ῥητοῦ γὰρ τὸ ψήφισμα. 225

7 *Τῆς δὲ γραφῆς ἔτι Φιλίππου ζῶντος ἀποτεθείσης, ἐπ' Ἀλεξάνδρου διαδεξαμένου τὴν ἀρχὴν ὁ λόγος ἐστὶ καὶ ἡ κρίσις. ὡς γὰρ ἀπέθανε Φίλιππος καὶ τὴν φρουρὰν οἱ Θηβαῖοι τεθαρσηκότες ἐξέβαλον, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ὡς καταφρονηθεὶς τὰς Θήβας κατέσκαψεν, εἶτα μεταγνοὺς ἐπὶ τῷ πεπραγμένῳ ἐξεχώρησε τῆς Ἑλλάδος αἰσχυνόμενος καὶ κατὰ τῶν βαρβάρων ἐστράτευσεν, οἱ δ' Ἀθηναῖοι καιρὸν ἔχειν ἐνόμισαν κρίσει παραδοῦναι τοὺς προδότας τοὺς τὴν Ἑλλάδα ἀδικήσαντας, καὶ οὕτω συνεκροτήθη τὸ δικαστήριον.*

Πρῶτον μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῖς θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ
τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' 226
ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα, ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλισθ' ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας τε καὶ δόξης, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν, μὴ τὸν ἀντίδικον σύμβουλον ποιήσασθαι περὶ τοῦ πῶς ἀκούειν ὑμᾶς
2 *ἐμοῦ δεῖ (σχέτλιον γὰρ [ἂν εἴη] τοῦτό γε), ἀλλὰ τοὺς νόμους καὶ τὸν ὅρκον, ἐν ᾧ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις δικαίοις καὶ τοῦτο γέγραπται, τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροάσεσθαι. τοῦτο δ' ἐστίν, οὐ μόνον τὸ μὴ προκατεγνωκέναι μηδέν, οὐδὲ τὸ τὴν εὔνοιαν ἴσην ἀποδοῦναι,*

ἀλλὰ τὸ καὶ τῇ τάξει καὶ τῇ ἀπολογίᾳ, ὡς βεβούληται
καὶ προῄρηται τῶν ἀγωνιζομένων ἕκαστος, οὕτως ἐᾶσαι
χρήσασθαι.
3 Πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγ' ἐλαττοῦμαι κατὰ τουτονὶ
τὸν ἀγῶν' Αἰσχίνου, δύο δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ
μεγάλα, ἓν μέν, ὅτι οὐ περὶ τῶν ἴσων ἀγωνίζομαι· οὐ
γάρ ἐστιν ἴσον νῦν ἐμοὶ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας δια-
μαρτεῖν, καὶ τούτῳ μὴ ἑλεῖν τὴν γραφήν, ἀλλ' ἐγὼ
μὲν — οὐ βούλομαι δυσχερὲς εἰπεῖν ἀρχόμενος τοῦ
λόγου, οὗτος δ' ἐκ περιουσίας κατηγορεῖ. ἕτερον δ',
ὃ φύσει πᾶσιν [ἀνθρώποις] ὑπάρχει, τῶν μὲν λοιδο-
ριῶν [καὶ τῶν κατηγοριῶν] ἀκούειν ἡδέως, τοῖς ἐπαι-
4 νοῦσιν δ' ἑαυτοὺς ἄχθεσθαι· τούτων τοίνυν ὃ μέν ἐστι
πρὸς ἡδονήν, τούτῳ δέδοται, ὃ δὲ πᾶσιν ὡς ἔπος εἰπεῖν
ἐνοχλεῖ, λοιπὸν ἐμοί. κἂν μὲν εὐλαβούμενος [τοῦτο]
μὴ λέγω τὰ πεπραγμέν' ἐμαυτῷ, οὐκ ἔχειν ἀπολύσα-
σθαι τὰ κατηγορημένα δόξω, οὐδ' ἐφ' οἷς ἀξιῶ τιμᾶ-
σθαι δεικνύναι· ἐὰν δ' ἐφ' ἃ καὶ πεποίηκα καὶ πεπο-
λίτευμαι βαδίζω, πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι περὶ
ἐμαυτοῦ. πειράσομαι μὲν οὖν ὡς μετριώτατα τοῦτο 227
ποιεῖν· ὅ τι δ' ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτ' ἀναγκάζῃ, τούτου
τὴν αἰτίαν οὗτός ἐστι δίκαιος ἔχειν ὁ τοιοῦτον ἀγῶν'
ἐνστησάμενος.
5 Οἶμαι δ' ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πάντας ἂν
ὁμολογῆσαι, κοινὸν εἶναι τουτονὶ τὸν ἀγῶν' ἐμοὶ καὶ
Κτησιφῶντι, καὶ οὐδὲν ἐλάττονος ἄξιον σπουδῆς ἐμοί·
πάντων μὲν γὰρ ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι καὶ χα-
λεπόν, ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῳ τοῦτο συμβαίνῃ,
μάλιστα δὲ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας,
6 ὅσῳπερ καὶ τὸ τυχεῖν τούτων μέγιστόν ἐστιν. περὶ
τούτων δ' ὄντος τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος ἀξιῶ καὶ δέομαι

πάντων ὁμοίως ὑμῶν, ἀκοῦσαί μου περὶ τῶν κατηγορημένων ἀπολογουμένου δικαίως, ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσιν, οὓς ὁ τιθεὶς ἐξ ἀρχῆς Σόλων, εὔνους ὢν ὑμῖν καὶ δημοτικός, οὐ μόνον τῷ γράψαι κυρίους ᾤετο δεῖν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῷ τοὺς δικάζοντας ὀμωμοκέναι,
7 οὐκ ἀπιστῶν ὑμῖν, ὥς γ' ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ὁρῶν ὅτι τὰς αἰτίας καὶ τὰς διαβολάς, αἷς ἐκ τοῦ πρότερος λέγειν ὁ διώκων ἰσχύει, οὐκ ἔνι τῷ φεύγοντι παρελθεῖν, εἰ μὴ τῶν δικαζόντων ἕκαστος ὑμῶν, τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν φυλάττων, καὶ τὰ τοῦ λέγοντος ὑστέρου δίκαια εὐνοϊκῶς προσδέξεται, καὶ παρασχὼν αὑτὸν ἴσον καὶ κοινὸν ἀμφοτέροις ἀκροατήν, οὕτω τὴν διάγνωσιν ποιήσεται περὶ ἁπάντων.

8 Μέλλων δὲ τοῦ τ' ἰδίου βίου παντὸς ὡς ἔοικε λόγον διδόναι τήμερον, καὶ τῶν κοινῇ πεπολιτευμένων, βούλομαι πάλιν τοὺς θεοὺς παρακαλέσαι καὶ ἐναντίον ὑμῶν εὔχομαι, πρῶτον μέν, ὅσην εὔνοιαν ἔχων διατελῶ
τῇ πόλει, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι, ἔπειθ' ὅ τι μέλλει 228
συνοίσειν καὶ πρὸς εὐδοξίαν κοινῇ καὶ πρὸς εὐσέβειαν [ἑκάστῳ], τοῦτο παραστῆσαι πᾶσιν ὑμῖν περὶ ταυτησὶ τῆς γραφῆς γνῶναι.

9 Εἰ μὲν οὖν περὶ ὧν ἐδίωκε μόνον κατηγόρησεν Αἰσχίνης, κἀγὼ περὶ αὐτοῦ τοῦ προβουλεύματος εὐθὺς ἂν ἀπελογούμην· ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐλάττω λόγον τἆλλα διεξιὼν ἀνήλωκεν καὶ τὰ πλεῖστα κατεψεύσατό μου, ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω καὶ δίκαιον ἅμα, βραχέ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι περὶ τούτων εἰπεῖν πρῶτον, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν τοῖς ἔξωθεν λόγοις ἠγμένος, ἀλλοτριώτερον τῶν ὑπὲρ τῆς γραφῆς δικαίων ἀκούῃ μου.

10 Περὶ μὲν δὴ τῶν ἰδίων ὅσα λοιδορούμενος βεβλασφήμηκε περὶ ἐμοῦ, θεάσασθ' ὡς ἁπλᾶ καὶ δίκαια λέγω.

εἰ μὲν ἴστε με τοιοῦτον[, οἷον οὗτος ᾐτιᾶτο] — οὐ
γὰρ ἄλλοθί που βεβίωκα [ἢ παρ' ὑμῖν] —, μηδὲ φωνὴν
ἀνάσχησθε, μηδ' εἰ πάντα τὰ κοίν' ὑπέρευ πεπολίτευ-
μαι, ἀλλ' ἀναστάντες καταψηφίσασθ' ἤδη· εἰ δὲ πολλῷ
βελτίω τούτου καὶ ἐκ βελτιόνων, καὶ μηδενὸς τῶν με-
τρίων, ἵνα μηδὲν ἐπαχθὲς λέγω, χείρονα κἀμὲ καὶ
τοὺς ἐμοὺς ὑπειλήφατε καὶ γιγνώσκετε, τούτῳ μὲν μηδ'
ὑπὲρ τῶν ἄλλων πιστεύετε (δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως
ἅπαντ' ἐπλάττετο), ἐμοὶ δ', ἣν παρὰ πάντα τὸν χρό-
νον εὔνοιαν ἐνδέδειχθ' ἐπὶ πολλῶν ἀγώνων τῶν πρό-
11 τερον, καὶ νυνὶ παράσχεσθε. κακοήθης δ' ὢν Αἰσχίνη
τοῦτο παντελῶς εὔηθες ᾠήθης, τοὺς περὶ τῶν πεπρα-
γμένων καὶ πεπολιτευμένων λόγους ἀφέντα με, πρὸς
τὰς λοιδορίας τὰς παρὰ σοῦ τρέψεσθαι. οὐ δὴ ποιήσω
τοῦτο· οὐχ οὕτω τετύφωμαι· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῶν πεπο- 229
λιτευμένων ἃ κατεψεύδου καὶ διέβαλλες ἐξετάσω, τῆς
δὲ πομπείας ταύτης τῆς ἀνέδην, ὕστερον, ἂν βουλομέ-
νοις ᾖ τουτοισί, μνησθήσομαι.
12 Τὰ μὲν οὖν κατηγορημένα πολλὰ καὶ περὶ ὧν
ἐνίων μεγάλας καὶ τὰς ἐσχάτας οἱ νόμοι διδόασι τι-
μωρίας· τοῦ δὲ παρόντος ἀγῶνος ἡ προαίρεσις αὐτή,
ἐχθροῦ μὲν ἐπήρειαν ἔχει καὶ ὕβριν καὶ λοιδορίαν καὶ
προπηλακισμὸν ὁμοῦ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· τῶν μέντοι
κατηγοριῶν καὶ τῶν αἰτιῶν τῶν εἰρημένων, εἴπερ ἦσαν
ἀληθεῖς, οὐκ ἔχει τῇ πόλει δίκην ἀξίαν λαβεῖν, οὐδ'
13 ἐγγύς. οὐ γὰρ ἀφαιρεῖσθαι τὸ προσελθεῖν τῷ δήμῳ
καὶ λόγου τυχεῖν, οὐδ' ἐν ἐπηρείας τάξει καὶ φθόνου
τοῦτο ποιεῖν, οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς ἔχον οὔτε
πολιτικὸν οὔτε δίκαιόν ἐστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλ'
ἐφ' οἷς ἀδικοῦντά μ' ἑώρα τὴν πόλιν, οὖσί γε τηλι-
κούτοις, ἡλίκα νῦν ἐτραγῴδει καὶ διεξῄει, ταῖς ἐκ

τῶν νόμων τιμωρίαις παρ' αὐτὰ τἀδικήματα χρῆσθαι,
εἰ μὲν εἰσαγγελίας ἄξια πράττονθ' ἑώρα, εἰσαγγέλλοντα
καὶ τοῦτον τὸν τρόπον εἰς κρίσιν καθιστάντα παρ'
ὑμῖν, εἰ δὲ γράφοντα παράνομα, παρανόμων γραφό-
μενον· οὐ γὰρ δήπου Κτησιφῶντα μὲν δύναται διώκειν
δι' ἐμέ, ἐμὲ δ' εἴπερ ἐξελέγξειν ἐνόμιζεν [αὐτὸν] οὐκ
14 ἂν ἐγράψατο. καὶ μὴν εἴ τι τῶν ἄλλων, ὧν νυνὶ διέ-
βαλλε καὶ διεξῄει, ἢ καὶ ἄλλ' ὁτιοῦν ἀδικοῦντά μ'
ὑμᾶς ἑώρα, εἰσὶν νόμοι περὶ πάντων [καὶ τιμωρίαι]
καὶ ἀγῶνες καὶ κρίσεις πικρὰ καὶ μεγάλ' ἔχουσαι τἀ-
πιτίμια, καὶ τούτοις ἐξῆν ἅπασιν χρῆσθαι, καὶ ὁπηνίκ'
ἐφαίνετο ταῦτα πεποιηκώς, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον κε- 230
χρημένος τοῖς πρός με, ὡμολογεῖτ' ἂν ἡ κατηγορία τοῖς
15 ἔργοις αὐτοῦ. νῦν δ' ἐκστὰς τῆς ὀρθῆς καὶ δικαίας
ὁδοῦ, καὶ φυγὼν τοὺς παρ' αὐτὰ τὰ πράγματ' ἐλέγ-
χους, τοσούτοις ὕστερον χρόνοις αἰτίας καὶ σκώμματα
καὶ λοιδορίας συμφορήσας ὑποκρίνεται· εἶτα κατηγορεῖ
μὲν ἐμοῦ, κρίνει δὲ τουτονί, καὶ τοῦ μὲν ἀγῶνος ὅλου
τὴν πρὸς ἔμ' ἔχθραν προΐσταται, οὐδαμοῦ δ' ἐπὶ ταύ-
την ἀπηντηκὼς ἐμοί, τὴν ἑτέρου ζητῶν ἐπιτιμίαν ἀφε-
16 λέσθαι φαίνεται. καίτοι πρὸς ἅπασιν ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι τοῖς ἄλλοις οἷς ἂν εἰπεῖν τις ὑπὲρ Κτησιφῶντος
ἔχοι, καὶ τοῦτ' ἔμοιγε δοκεῖ καὶ μάλ' εἰκότως ἂν λέγειν,
ὅτι τῆς ἡμετέρας ἔχθρας ἡμᾶς ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν δίκαιον
ἦν τὸν ἐξετασμὸν ποιεῖσθαι, οὐ τὸ μὲν πρὸς ἀλλήλους
ἀγωνίζεσθαι παραλείπειν, ἑτέρῳ δ' ὅτῳ κακόν τι δώ-
σομεν ζητεῖν· ὑπερβολὴ γὰρ ἀδικίας τοῦτό γε.

17 Πάντα μὲν τοίνυν τὰ κατηγορημέν' ὁμοίως ἐκ
τουτων ἄν τις ἴδοι, οὔτε δικαίως οὔτ' ἐπ' ἀληθείας
οὐδεμιᾶς εἰρημένα· βούλομαι δὲ καὶ καθ' ἕκαστ' αὐτῶν
ἐξετάσαι, καὶ μάλισθ' ὅσ' ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς

*πρεσβείας κατεψεύσατό μου, τὰ πεπραγμέν' ἑαυτῷ μετὰ
Φιλοκράτους ἀνατιθεὶς ἐμοί. ἔστι δ' ἀναγκαῖον ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι καὶ προσῆκον ἴσως, ὡς κατ' ἐκείνους
τοὺς χρόνους εἶχε τὰ πράγματ' ἀναμνῆσαι, ἵνα πρὸς
τὸν ὑπάρχοντα καιρὸν ἕκαστα θεωρῆτε.*

18 *Τοῦ γὰρ Φωκικοῦ συστάντος πολέμου, οὐ δι' ἐμέ
— οὐ γὰρ ἔγωγ' ἐπολιτευόμην πω [τότε] —, πρῶτον μὲν
ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε, ὥστε Φωκέας μὲν βούλεσθαι σω-
θῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὁρῶντες, Θηβαίοις* 231
*δ' ὁτιοῦν ἂν ἐφησθῆναι παθοῦσιν, οὐκ ἀλόγως οὐδ'
ἀδίκως αὐτοῖς ὀργιζόμενοι· οἷς γὰρ ηὐτυχήκεσαν ἐν
Λεύκτροις, οὐ μετρίως ἐκέχρηντο· ἔπειθ' ἡ Πελοπόν-
νησος ἅπασα διειστήκει, καὶ οὔθ' οἱ μισοῦντες Λακε-
δαιμονίους οὕτως ἴσχυον ὥστ' ἀνελεῖν αὐτούς, οὔθ'
οἱ πρότερον δι' ἐκείνων ἄρχοντες κύριοι τῶν πόλεων
ἦσαν, ἀλλά τις ἦν ἄκριτος καὶ παρὰ τούτοις καὶ παρὰ*
19 *τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἔρις καὶ ταραχή. ταῦτα δ' ὁρῶν ὁ
Φίλιππος — οὐ γὰρ ἦν ἀφανῆ —, τοῖς παρ' ἑκάστοις
προδόταις χρήματ' ἀναλίσκων, πάντας συνέκρουεν καὶ
πρὸς ἑαυτοὺς ἐτάραττεν· εἶτ' ἐν οἷς ἡμάρτανον ἄλλοι
καὶ κακῶς ἐφρόνουν, αὐτὸς παρεσκευάζετο καὶ κατὰ
πάντων ἐφύετο. ὡς δὲ ταλαιπωρούμενοι τῷ μήκει τοῦ
πολέμου, οἱ τότε μὲν βαρεῖς, νῦν δ' ἀτυχεῖς Θηβαῖοι,
φανεροὶ πᾶσιν ἦσαν ἀναγκασθησόμενοι καταφεύγειν ἐφ'
ὑμᾶς· [ὁ Φίλιππος,] ἵνα μὴ τοῦτο γένοιτο μηδὲ συν-
έλθοιεν αἱ πόλεις, ὑμῖν μὲν εἰρήνην, ἐκείνοις δὲ βοή-*
20 *θειαν ἐπηγγείλατο. τί οὖν συνηγωνίσατ' αὐτῷ, πρὸς
τὸ λαβεῖν ὀλίγου δεῖν ὑμᾶς ἑκόντας ἐξαπατωμένους; ἡ
τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, εἴτε χρὴ κακίαν εἴτ' ἄγνοιαν,
εἴτε καὶ ἀμφότερα ταῦτ' εἰπεῖν, οἳ πόλεμον συνεχῆ καὶ
μακρὸν πολεμούντων ὑμῶν, καὶ τοῦτον ὑπὲρ τῶν πᾶσι*

συμφερόντων, ὡς ἔργῳ φανερὸν γέγονεν, οὔτε χρήμασιν οὔτε σώμασιν, οὔτ' ἄλλῳ [οὐδενὶ] τῶν ἁπάντων συνελάμβανον ὑμῖν· οἷς καὶ δικαίως καὶ προσηκόντως ὀργιζόμενοι, ἑτοίμως ὑπηκούσατε τῷ Φιλίππῳ. ἡ μὲν
οὖν τότε συγχωρηθεῖσ' εἰρήνη διὰ ταῦτ', οὐ δι' ἔμ', 232
ὡς οὗτος διέβαλλεν, ἐπράχθη· τὰ δὲ τούτων ἀδικήματα καὶ δωροδοκήματ' ἐν αὐτῇ τῶν νυνὶ παρόντων πρα-
21 γμάτων, ἄν τις ἐξετάζῃ δικαίως, αἴτι' εὑρήσει. καὶ ταυτὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀκριβολογοῦμαι καὶ διεξέρχομαι. εἰ γὰρ εἶναί τι δοκοίη τὰ μάλιστ' ἐν τούτοις ἀδίκημα, οὐδέν ἐστι δήπου πρὸς ἐμέ, ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος εἰπὼν καὶ μνησθεὶς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, Ἀριστόδημος ἦν ὁ ὑποκριτής, ὁ δ' ἐκδεξάμενος καὶ γράψας καὶ ἑαυτὸν μετὰ τούτου μισθώσας ἐπὶ ταῦτα, Φιλοκράτης ὁ Ἁγνούσιος, ὁ σὸς Αἰσχίνη κοινωνὸς οὐχ ὁ ἐμός, οὐδ' ἂν σὺ διαρραγῇς ψευδόμενος, οἱ δὲ συνειπόντες ὅτου δήποθ' εἵνεκα — ἐῶ γὰρ τοῦτό γε [ἐν τῷ παρόντι] — Εὔβουλος καὶ Κηφισοφῶν· ἐγὼ δ' οὐδὲν
22 οὐδαμοῦ. ἀλλ' ὅμως τούτων τοιούτων ὄντων καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας οὕτω δεικνυμένων, εἰς τοῦθ' ἧκεν ἀναιδείας ὥστ' ἐτόλμα λέγειν, ὡς ἄρ' ἐγὼ πρὸς τῷ τῆς εἰρήνης αἴτιος γεγενῆσθαι, καὶ κεκωλυκὼς εἴην τὴν πόλιν μετὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν Ἑλλήνων ταύτην ποιήσασθαι. εἶτ' ὦ — τί σ' εἰπὼν ὀρθῶς προσείπω; ἔστιν ὅπου σὺ παρών, τηλικαύτην πρᾶξιν καὶ συμμαχίαν, ἡλίκην νυνὶ διεξῄεις, ὁρῶν ἀφαιρούμενόν με τῆς πόλεως, ἠγανάκτησας, ἢ παρελθὼν ταῦθ' ἃ νῦν
23 κατηγόρεις ἐδίδαξας καὶ διεξῆλθες; καὶ μὴν εἰ τὸ κωλῦσαι τὴν τῶν Ἑλλήνων κοινωνίαν ἐπεπράκειν ἐγὼ Φιλίππῳ, σοὶ τὸ μὴ σιγῆσαι λοιπὸν ἦν ἀλλὰ βοᾶν καὶ διαμαρτύρεσθαι καὶ δηλοῦν τουτοισί. οὐ τοίνυν ἐποί-

ησας οὐδαμοῦ τοῦτο, οὐδ' ἤκουσέ σου ταύτην τὴν φω- 233
νὴν οὐδείς· οὔτε γὰρ ἦν πρεσβεία πρὸς οὐδέν' ἀπεσταλ-
μένη τότε τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ πάλαι πάντες ἦσαν
ἐξεληλεγμένοι, οὔθ' οὗτος ὑγιὲς περὶ τούτων εἴρηκεν
24 οὐδέν. χωρὶς δὲ τούτων καὶ διαβάλλει τὴν πόλιν τὰ
μέγιστ' ἐν οἷς ψεύδεται· εἰ γὰρ ὑμεῖς ἅμα τοὺς μὲν
Ἕλληνας εἰς πόλεμον παρεκαλεῖτε, αὐτοὶ δὲ πρὸς Φί-
λιππον περὶ εἰρήνης πρέσβεις ἐπέμπετε, Εὐρυβάτου
πρᾶγμα, οὐ πόλεως ἔργον οὐδὲ χρηστῶν ἀνθρώπων
διεπράττεσθε. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτ' οὐκ ἔστι· τί γὰρ καὶ
βουλόμενοι μετεπέμπεσθ' ἂν αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ;
ἐπὶ τὴν εἰρήνην; ἀλλ' ὑπῆρχεν ἅπασιν. ἀλλ' ἐπὶ τὸν
πόλεμον; ἀλλ' αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβουλεύεσθε. οὐκοῦν
οὔτε τῆς ἐξ ἀρχῆς εἰρήνης ἡγεμὼν οὐδ' αἴτιος ὢν ἐγὼ
φαίνομαι, οὔτε τῶν ἄλλων ὧν καταψεύσατ' οὐδὲν ἀλη-
θὲς ὂν δείκνυται.

25 Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην ἡ πόλις,
ἐνταῦθα πάλιν σκέψασθε τί ἡμῶν ἑκάτερος προείλετο
πράττειν· καὶ γὰρ ἐκ τούτων ὄψεσθε, τίς ἦν ὁ Φιλίππῳ
συναγωνιζόμενος, καὶ τίς ὁ πράττων ὑπὲρ ὑμῶν καὶ
τὸ τῇ πόλει συμφέρον ζητῶν. ἐγὼ μὲν τοίνυν ἔγραψα
βουλεύων, ἀποπλεῖν τὴν ταχίστην τοὺς πρέσβεις ἐπὶ
τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν ὄντα Φίλιππον πυνθάνωνται,
καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν· οὗτοι δ' οὐδὲ γράψαν-
26 τος ἐμοῦ ταῦτα ποιεῖν ἠθέλησαν. τί δὲ τοῦτ' ἠδύνατ',
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἐγὼ διδάξω. Φιλίππῳ μὲν ἦν
συμφέρον ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον γενέσθαι
τῶν ὅρκων, ὑμῖν δ' ὡς ἐλάχιστον. διὰ τί; ὅτι ὑμεῖς 234
μὲν οὐκ ἀφ' ἧς ὠμόσαθ' ἡμέρας μόνον, ἀλλ' ἀφ' ἧς
ἠλπίσατ' εἰρήνην ἔσεσθαι, πάσας ἐξελύσατε τὰς παρα-
σκευὰς τὰς τοῦ πολέμου, ὁ δὲ τοῦτ' ἐκ παντὸς τοῦ

χρόνου μάλιστ᾽ ἐπραγματεύετο, νομίζων, ὅπερ ἦν ἀληθές, ὅσα τῆς πόλεως προλάβοι πρὸ τοῦ τοὺς ὅρκους ἀποδοῦναι, πάντα ταῦτα βεβαίως ἕξειν· οὐδένα γὰρ
27 τὴν εἰρήνην λύσειν τούτων εἵνεκα. ἁγὼ προορώμενος ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ λογιζόμενος τὸ ψήφισμα [τοῦτο] γράφω, πλεῖν ἐπὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν ᾖ Φίλιππος, καὶ τοὺς ὅρκους τὴν ταχίστην ἀπολαμβάνειν, ἵν᾽ ἐχόντων τῶν Θρᾳκῶν, τῶν ὑμετέρων συμμάχων, τὰ χωρία ταῦθ᾽ ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τὸ Σέρριον καὶ τὸ Μυρτηνὸν καὶ τὴν Ἐργίσκην, οὕτω γίγνοινθ᾽ οἱ ὅρκοι, καὶ μὴ προλαβὼν ἐκεῖνος τοὺς ἐπικαίρους τῶν τόπων, κύριος τῆς Θρᾴκης κατασταίη, μηδὲ πολλῶν μὲν χρημάτων πολλῶν δὲ στρατιωτῶν εὐπορήσας, ἐκ τούτων
28 ῥᾳδίως τοῖς λοιποῖς ἐπιχειροίη πράγμασιν. εἶτα τοῦτο μὲν οὐχὶ λέγει τὸ ψήφισμ᾽ οὐδ᾽ ἀναγιγνώσκει· εἰ δὲ βουλεύων ἐγὼ προσάγειν τοὺς πρέσβεις ᾤμην δεῖν, τοῦτο δέ μου διαβάλλει. ἀλλὰ τί χρῆν με ποιεῖν; μὴ προσάγειν γράψαι τοὺς ἐπὶ τοῦθ᾽ ἥκοντας, ἵν᾽ ὑμῖν διαλεχθῶσιν; ἢ θέαν μὴ κατανεῖμαι τὸν ἀρχιτέκτον᾽ αὐτοῖς κελεῦσαι; ἀλλ᾽ ἐν τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἐθεώρουν ἂν εἰ μὴ τοῦτ᾽ ἐγράφη. τὰ μικρὰ τῆς πόλεως ἔδει με φυλάττειν, τὰ δ᾽ ὅλ᾽, ὥσπερ οὗτοι, πεπρακέναι; οὐ δήπου. λέγε τοίνυν μοι τὸ ψήφισμα τουτὶ λαβών, ὃ σαφῶς οὗτος εἰδὼς παρέβη.

29 ΨΗΦΙΣΜΑ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ. 235

[Ἐπὶ ἄρχοντος Μνησιφίλου, ἑκατομβαιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, φυλῆς πρυτανευούσης Πανδιονίδος, Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς εἶπεν· ἐπειδὴ Φίλιππος ἀποστείλας πρέσβεις περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογουμένας πεποίηται συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων,

ὅπως ἂν ἡ εἰρήνη ἐπιτελεσθῇ ἡ ἐπιχειροτονηθεῖσα ἐν τῇ πρώτῃ ἐκκλησίᾳ, πρέσβεις ἑλέσθαι ἐκ πάντων Ἀθηναίων ἤδη πέντε, τοὺς δὲ χειροτονηθέντας ἀποδημεῖν μηδεμίαν ὑπερβολὴν ποιουμένους, ὅπου ἂν ὄντα πυνθάνωνται τὸν Φίλιππον, καὶ τοὺς ὅρκους λαβεῖν τε παρ' αὐτοῦ καὶ δοῦναι τὴν ταχίστην ἐπὶ ταῖς ὡμολογημέναις συνθήκαις αὐτῷ πρὸς τὸν Ἀθηναίων δῆμον, συμπεριλαμβάνοντας καὶ τοὺς ἑκατέρων συμμάχους. πρέσβεις ᾑρέθησαν Εὔβουλος Ἀναφλύστιος, Αἰσχίνης Κοθωκίδης, Κηφισοφῶν Ῥαμνούσιος, Δημοκράτης Φλυεύς, Κλέων Κοθωκίδης.]

30 Ταῦτα γράψαντος ἐμοῦ τότε, καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον, οὐ τὸ Φιλίππῳ ζητοῦντος, βραχὺ φροντίσαντες οἱ χρηστοὶ πρέσβεις οὗτοι, καθῆντ' ἐν Μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας, ἕως ἦλθε Φίλιππος ἐκ Θρᾴκης πάντα καταστρεψάμενος, ἐξὸν ἡμερῶν δέκα, ἴσως δὲ τριῶν ἢ τεττάρων, εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ἀφῖχθαι καὶ τὰ χωρία σῶσαι, λαβόντας τοὺς ὅρκους πρὶν ἐκεῖνον ἐξελεῖν αὐτά· οὐ γὰρ ἂν ἥψατ' αὐτῶν παρόντων ἡμῶν, ἢ οὐκ ἂν ὡρκίζομεν αὐτόν, ὥστε τῆς εἰρήνης ἂν διημαρτήκει καὶ οὐκ ἂν ἀμφότερ' εἶχε, καὶ τὴν εἰρήνην 236
καὶ τὰ χωρία.

31 Τὸ μὲν τοίνυν ἐν τῇ πρεσβείᾳ πρῶτον κλέμμα μὲν Φιλίππου, δωροδόκημα δὲ τῶν ἀδίκων τούτων [ἀνθρώπων] τοιοῦτον ἐγένετο· ὑπὲρ οὗ καὶ τότε καὶ νῦν καὶ ἀεὶ ὁμολογῶ καὶ πολεμεῖν καὶ διαφέρεσθαι τούτοις. ἕτερον δ' εὐθὺς ἐφεξῆς ἔτι τούτου μεῖζον κακούργημα
32 θεάσασθε. ἐπειδὴ γὰρ ὤμοσεν τὴν εἰρήνην ὁ Φίλιππος προλαβὼν τὴν Θρᾴκην διὰ τούτους, οὐχὶ πεισθέντας τῷ ἐμῷ ψηφίσματι, πάλιν ὠνεῖται παρ' αὐτῶν ὅπως μὴ ἄπιμεν ἐκ Μακεδονίας, ἕως τὰ τῆς στρατείας τῆς ἐπὶ τοὺς Φωκέας εὐτρεπῆ ποιήσαιτο, ἵνα μή, δεῦρ'

*ἀπαγγειλάντων ἡμῶν ὅτι μέλλει καὶ παρασκευάζεται
πορεύεσθαι, ἐξέλθοιθ' ὑμεῖς καὶ περιπλεύσαντες ταῖς
τριήρεσιν εἰς Πύλας ὥσπερ πρότερον κλείσαιτε τὸν
τόπον, ἀλλ' ἅμ' ἀκούοιτε ταῦτ' ἀπαγγελλόντων ἡμῶν,
κἀκεῖνος ἐντὸς εἴη Πυλῶν καὶ μηδὲν ἔχοιθ' ὑμεῖς ποιῆσαι.
33 οὕτω δ' ἦν ὁ Φίλιππος ἐν φόβῳ, μὴ καὶ ταῦτα προ-
ειληφότος αὐτοῦ, εἰ πρὸ τοῦ τοὺς Φωκέας ἀπολέσθαι
ψηφίσαισθε βοηθεῖν, ἐκφύγοι τὰ πράγματ' αὐτόν, ὥστε
μισθοῦται τὸν κατάπτυστον τουτονί, οὐκέτι κοινῇ μετὰ
τῶν ἄλλων πρέσβεων ἀλλ' ἰδίᾳ καθ' αὑτόν, τοιαῦτα
πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι, δι' ὧν ἅπαντ' ἀπώ-
34 λετο. ἀξιῶ δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ δέομαι τοῦτο
μεμνῆσθαι παρ' ὅλον τὸν ἀγῶνα, ὅτι μὴ κατηγορήσαν-
τος Αἰσχίνου μηδὲν ἔξω τῆς γραφῆς, οὐδ' ἂν ἐγὼ* 237
*λόγον οὐδέν' ἐποιούμην ἕτερον, πάσαις δ' αἰτίαις καὶ
βλασφημίαις ἅμα τούτου κεχρημένου, ἀνάγκη κἀμοὶ
πρὸς ἕκαστα [τῶν κατηγορημένων] μίκρ' ἀποκρίνασθαι.
35 τίνες οὖν ἦσαν οἱ παρὰ τούτου λόγοι τότε ῥηθέντες,
καὶ δι' οὓς ἅπαντ' ἀπώλετο; ὡς οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι
τῷ παρεληλυθέναι Φίλιππον εἴσω Πυλῶν· ἔσται γὰρ
ἅπανθ' ὅσα βούλεσθ' ὑμεῖς, ἂν ἔχηθ' ἡσυχίαν, καὶ
ἀκούσεσθε δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν, οἷς μὲν ἐχθρὸς ἥκει,
φίλον αὐτὸν γεγενημένον, οἷς δὲ φίλος, τοὐναντίον [ἐχ-
θρόν]. οὐ γὰρ τὰ ῥήματα τὰς οἰκειότητας ἔφη βεβαιοῦν,
μάλα σεμνῶς ὀνομάζων, ἀλλὰ τὸ ταὐτὰ συμφέρειν· συμ-
φέρειν δὲ Φιλίππῳ καὶ Φωκεῦσι καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἅπασι,
τῆς ἀναλγησίας καὶ τῆς βαρύτητος ἀπαλλαγῆναι τῆς
36 τῶν Θηβαίων. ταῦτα δ' ἀσμένως τινὲς ἤκουον αὐτοῦ,
διὰ τὴν τόθ' ὑποῦσαν ἀπέχθειαν πρὸς τοὺς Θηβαίους.
τί οὖν συνέβη μετὰ ταῦτ' εὐθύς, οὐκ εἰς μακράν; τοὺς
μὲν Φωκέας ἀπολέσθαι καὶ κατασκαφῆναι τὰς ὁπλεις*

αὐτῶν, ὑμᾶς δ' ἡσυχίαν ἀγαγόντας καὶ τούτῳ πεισθέντας μικρὸν ὕστερον σκευαγωγεῖν ἐκ τῶν ἀγρῶν, τοῦτον δὲ χρυσίον λαβεῖν, κἄτι πρὸς τούτοις τὴν μὲν ἀπέχθειαν τὴν πρὸς Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς τῇ πόλει γενέσθαι, τὴν δὲ χάριν τὴν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων
37 Φιλίππῳ. ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, λέγε μοι τό τε τοῦ Καλλισθένους ψήφισμα καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Φιλίππου, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων [ταῦθ'] ἅπαντα [ὑμῖν] ἔσται φανερά. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ. 238

[Ἐπὶ Μνησιφίλου ἄρχοντος, σύγκλητος ἐκκλησία ὑπὸ στρατηγῶν καὶ πρυτάνεων, [καὶ] βουλῆς γνώμη, μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος, Καλλισθένης Ἐτεονίκου Φαληρεὺς εἶπε· μηδένα Ἀθηναίων μηδεμιᾷ παρευρέσει ἐν τῇ χώρᾳ κοιταῖον γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐν ἄστει καὶ Πειραιεῖ, ὅσοι μὴ ἐν τοῖς φρουρίοις εἰσὶν ἀποτεταγμένοι· τούτων δ' ἑκάστους ἣν παρέλαβον τάξιν διατηρεῖν μήτε ἀφημερεύοντας μήτε
38 ἀποκοιτοῦντας. ὃς δ' ἂν ἀπειθήσῃ τῷδε τῷ ψηφίσματι, ἔνοχος ἔστω τοῖς τῆς προδοσίας ἐπιτιμίοις, ἐὰν μή τι ἀδύνατον ἐπιδεικνύῃ περὶ ἑαυτόν· περὶ δὲ τοῦ ἀδυνάτου ἐπικρινέτω ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων στρατηγὸς καὶ ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς βουλῆς. κατακομίζειν δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν πάντα τὴν ταχίστην, τὰ μὲν ἐντὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν εἰς ἄστυ καὶ Πειραιᾶ, τὰ δὲ ἐκτὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν εἰς Ἐλευσῖνα καὶ Φυλὴν καὶ Ἄφιδναν καὶ Ῥαμνοῦντα καὶ Σούνιον. εἶπε Καλλισθένης Φαληρεύς.]

Ἆρ' ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσι τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε, ἢ ταῦτ' ἐπηγγέλλεθ' ὑμῖν οὗτος ὁ μισθωτός;

39 Λέγε δὴ τὴν ἐπιστολὴν ἣν ἔπεμψε Φίλιππος μετὰ ταῦτα.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

[*Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ἴστε ἡμᾶς παρεληλυθότας εἴσω Πυλῶν καὶ τὰ κατὰ τὴν Φωκίδα ὑφ' ἑαυτοὺς πεποιημένους, καὶ ὅσα μὲν ἑκουσίως προσετίθετο τῶν πολισμάτων, φρουρὰς εἰσαγηοχότας, τὰ δὲ μὴ ὑπακούοντα κατὰ κράτος* 239
λαβόντες καὶ ἐξανδραποδισάμενοι κατεσκάψαμεν. ἀκούων δὲ καὶ ὑμᾶς παρασκευάζεσθαι βοηθεῖν αὐτοῖς γέγραφα ὑμῖν, ἵνα μὴ πλεῖον ἐνοχλῆσθε περὶ τούτων. τοῖς μὲν γὰρ ὅλοις οὐδὲν μέτριόν μοι δοκεῖτε ποιεῖν, τὴν εἰρήνην συνθέμενοι καὶ ὁμοίως ἀντιπαρεξάγοντες, καὶ ταῦτα οὐδὲ συμπεριειλημμένων τῶν Φωκέων ἐν ταῖς κοιναῖς ἡμῶν συνθήκαις. ὥστε ἐὰν μὴ ἐμμένητε τοῖς ὡμολογημένοις, οὐδὲν προτερήσετε ἔξω τοῦ ἐφθακέναι ἀδικοῦντες.]

40 *Ἀκούεθ' ὡς σαφῶς δηλοῖ καὶ διορίζεται, ἐν τῇ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς αὑτοῦ συμμάχους, ὅτι „ταῦτ' ἐγὼ πεποίηκ' ἀκόντων Ἀθηναίων καὶ λυπουμένων, ὥστ' εἴπερ εὖ φρονεῖτ', ὦ Θηβαῖοι καὶ Θετταλοί, τούτους μὲν ἐχθροὺς ὑπολήψεσθε, ἐμοὶ δὲ πιστεύσετε," οὐ τούτοις τοῖς ῥήμασιν γράψας, ταῦτα δὲ βουλόμενος δεικνύναι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων ᾤχετ' ἐκείνους λαβὼν εἰς τὸ μηδ' ὁτιοῦν προορᾶν τῶν μετὰ ταῦτα μηδ' αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐᾶσαι πάντα τὰ πράγματ' ἐκεῖνον ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι· ἐξ ὧν ταῖς πα-*
41 *ρούσαις συμφοραῖς οἱ ταλαίπωροι κέχρηνται. ὁ δὲ ταύτης τῆς πίστεως αὐτῷ συνεργὸς καὶ συναγωνιστής, καὶ ὁ δεῦρ' ἀπαγγείλας τὰ ψευδῆ καὶ φενακίσας ὑμᾶς, οὗτός ἐσθ' ὁ τὰ Θηβαίων νῦν ὀδυρόμενος πάθη καὶ διεξιὼν ὡς οἰκτρά, καὶ τούτων καὶ τῶν ἐν Φωκεῦσι κακῶν καὶ ὅσ' ἄλλα πεπόνθασιν οἱ Ἕλληνες ἁπάντων αὐτὸς ὢν αἴτιος. δῆλον γὰρ ὅτι, σὺ μὲν ἀλγεῖς ἐπὶ*

*τοῖς συμβεβηκόσιν Αἰσχίνη καὶ τοὺς Θηβαίους ἐλεεῖς,
κτήματ' ἔχων ἐν τῇ Βοιωτίᾳ καὶ γεωργῶν τὰ 'κείνων,
ἐγὼ δὲ χαίρω, ὅς εὐθὺς ἐξητούμην ὑπὸ τοῦ ταῦτα
πράξαντος.*

42 *Ἀλλὰ γὰρ ἐμπέπτωκ' εἰς λόγους, οὓς αὐτίκα μᾶλ-
λον [ἴσως] ἁρμόσει λέγειν. ἐπάνειμι δὴ πάλιν εἰς τὰς
ἀποδείξεις, ὡς τὰ τούτων ἀδικήματα τῶν νυνὶ [παρόν-
των] πραγμάτων γέγον' αἴτια.*

*Ἐπειδὴ γὰρ ἐξηπάτησθε μὲν ὑμεῖς ὑπὸ τοῦ Φι-
λίππου διὰ τούτων, τῶν ἐν ταῖς πρεσβείαις μισθωσάν-
των αὑτοὺς καὶ οὐδὲν ἀληθὲς ὑμῖν ἀπαγγειλάντων,
ἐξηπάτηντο δ' οἱ [ταλαίπωροι] Φωκεῖς καὶ ἀνῄρηνθ'
43 αἱ πόλεις αὐτῶν, τί ἐγένετο; οἱ μὲν κατάπτυστοι Θετ-
ταλοὶ καὶ ἀναίσθητοι Θηβαῖοι φίλον, εὐεργέτην, σωτῆρα
τὸν Φίλιππον ἡγοῦντο· πάντ' ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς· οὐδὲ
φωνὴν ἤκουον, εἴ τις ἄλλο τι βούλοιτο λέγειν. ὑμεῖς
δ' ὑφορώμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ δυσχεραίνοντες,
ἤγετε τὴν εἰρήνην ὅμως· οὐ γὰρ ἦν ὅ τι ἂν ἐποιεῖτε.
καὶ οἱ ἄλλοι δ' Ἕλληνες, ὁμοίως ὑμῖν πεφενακισμένοι
καὶ διημαρτηκότες ὧν ἤλπισαν, ἦγον τὴν εἰρήνην ἄσμε-
νοι, καὶ αὐτοὶ τρόπον τιν' ἐκ πολλοῦ πολεμούμενοι.
44 ὅτε γὰρ περιιὼν Φίλιππος Ἰλλυριοὺς καὶ Τριβαλλούς,
τινὰς δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων κατεστρέφετο, καὶ δυνά-
μεις πολλὰς καὶ μεγάλας ἐποιεῖθ' ὑφ' ἑαυτῷ, καί τινες
τῶν ἐκ τῶν πόλεων ἐπὶ τῇ τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ βαδί-
ζοντες ἐκεῖσε διεφθείροντο, ὧν εἷς οὗτος ἦν, τότε
πάντες, ἐφ' οὓς ταῦτα παρεσκευάζετ' ἐκεῖνος, ἐπολε-
μοῦντο. εἰ δὲ μὴ ᾐσθάνοντο, ἕτερος λόγος [οὗτος], οὐ
45 πρὸς ἐμέ. ἐγὼ μὲν γὰρ προὔλεγον καὶ διεμαρτυρόμην
καὶ παρ' ὑμῖν ἀεὶ καὶ ὅποι πεμφθείην· αἱ δὲ πόλεις
ἐνόσουν, τῶν μὲν ἐν τῷ πολιτεύεσθαι καὶ πράττειν*

17*

δωροδοκούντων καὶ διαφθειρομένων ἐπὶ χρήμασι, τῶν 241
δ' ἰδιωτῶν καὶ πολλῶν, τὰ μὲν οὐ προορωμένων, τὰ
δὲ τῇ καθ' ἡμέραν ῥᾳστώνῃ καὶ σχολῇ δελεαζομένων,
καὶ τοιουτονί τι πάθος πεπονθότων ἁπάντων, πλὴν
οὐκ ἐφ' ἑαυτοὺς ἑκάστων οἰομένων τὸ δεινὸν ἥξειν,
καὶ διὰ τῶν ἑτέρων κινδύνων, τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς
46 *σχήσειν οἷ' ἂν βούλωνται. εἶτ' οἶμαι συμβέβηκε, τοῖς*
μὲν πλήθεσιν, ἀντὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀκαίρου ῥᾳθυμίας,
τὴν ἐλευθερίαν ἀπολωλεκέναι, τοῖς δὲ προεστηκόσιν
καὶ τἆλλα πλὴν ἑαυτοὺς οἰομένοις πωλεῖν, πρώτους
ἑαυτοὺς πεπρακόσιν αἰσθέσθαι· ἀντὶ γὰρ φίλων καὶ
ξένων ἃ τότ' ὠνομάζοντο, [ἡνίκα ἐδωροδόκουν,] νῦν
κόλακες καὶ θεοῖς ἐχθροὶ καὶ πάνθ' ἃ προσῆκεν ἀκού-
47 *ουσιν. οὐδεὶς γὰρ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ τοῦ προδιδόν-*
τος συμφέρον ζητῶν χρήματ' ἀναλίσκει, οὐδ' ἐπειδὰν
ὧν ἂν πρίηται κύριος γένηται, τῷ προδότῃ συμβούλῳ
περὶ τῶν λοιπῶν ἔτι χρῆται· οὐδὲν γὰρ ἂν ἦν εὐδαι-
μονέστερον προδότου. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα· πόθεν;
πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἐπειδὰν τῶν πραγμάτων ἐγκρα-
τὴς ὁ ζητῶν ἄρχειν καταστῇ, καὶ τῶν ταῦτ' ἀποδομέ-
νων δεσπότης ἐστί, τὴν δὲ πονηρίαν εἰδώς, τότε δὴ
48 *τότε καὶ μισεῖ καὶ ἀπιστεῖ καὶ προπηλακίζει. σκοπεῖτε*
δέ· καὶ γὰρ εἰ παρελήλυθ' ὁ τῶν πραγμάτων καιρός,
ὁ τοῦ γ' εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καιρὸς ἀεὶ πάρεστι τοῖς
εὖ φρονοῦσι. μέχρι τούτου Λασθένης φίλος ὠνομάζετο,
ἕως προὔδωκεν Ὄλυνθον· μέχρι τούτου Τιμόλαος, ἕως
ἀπώλεσε Θήβας· μέχρι τούτου [Εὔδικος καὶ] Σῖμος ὁ
Λαρισαῖος, ἕως Θετταλίαν ὑπὸ Φιλίππῳ ἐποίησεν. εἶτ'
ἐλαυνομένων καὶ ὑβριζομένων καὶ τί κακῶν οὐχὶ πα- 242
σχόντων, πᾶσ' ἡ οἰκουμένη μεστὴ γέγονεν. τί δ' Ἀρί-
στρατος ἐν Σικυῶνι, καὶ τί Πέριλλος ἐν Μεγάροις;

49 οὐκ ἀπερριμμένοι; ἐξ ὧν καὶ σαφέστατ᾽ ἄν τις ἴδοι, ὅτι ὁ μάλιστα φυλάττων τὴν αὑτοῦ πατρίδα, καὶ πλεῖστ᾽ ἀντιλέγων τούτοις, οὗτος ὑμῖν Αἰσχίνη τοῖς προδιδοῦσι καὶ μισθαρνοῦσιν τὸ ἔχειν ἐφ᾽ ὅτῳ [δωροδοκήσετε] περιποιεῖ, καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς τουτωνὶ καὶ τοὺς ἀνθισταμένους τοῖς ὑμετέροις βουλήμασιν, ὑμεῖς ἐστὲ σῷοι καὶ ἔμμισθοι, ἐπεὶ διά γ᾽ ὑμᾶς αὐτοὺς πάλαι ἂν ἀπωλώλειτε.

50 Καὶ περὶ μὲν τῶν τότε πραχθέντων ἔχων ἔτι πολλὰ λέγειν, καὶ ταῦθ᾽ ἡγοῦμαι πλείω τῶν ἱκανῶν εἰρῆσθαι. αἴτιος δ᾽ οὗτος, ὥσπερ ἑωλοκρασίαν τινά μου τῆς πονηρίας τῆς ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀδικημάτων κατασκεδάσας, ἣν ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τοὺς νεωτέρους τῶν πεπραγμένων ἀπολύσασθαι. παρηνώχλησθε δ᾽ ἴσως οἳ καὶ πρὶν ἔμ᾽ εἰπεῖν ὁτιοῦν εἰδότες τὴν τούτου τότε μισθαρνίαν.
51 καίτοι φιλίαν γε καὶ ξενίαν αὐτὴν ὀνομάζει, καὶ νῦν εἶπέ που λέγων „ὁ τὴν Ἀλεξάνδρου ξενίαν ὀνειδίζων ἐμοί“. ἐγώ σοι ξενίαν Ἀλεξάνδρου; πόθεν λαβόντι, ἢ πῶς ἀξιωθέντι; οὔτε Φιλίππου ξένον οὔτ᾽ Ἀλεξάνδρου φίλον εἴποιμ᾽ ἂν ἐγώ σε, οὐχ οὕτω μαίνομαι, εἰ μὴ καὶ τοὺς θεριστὰς καὶ τοὺς ἄλλο τι μισθοῦ πράττοντας, φίλους καὶ ξένους δεῖ καλεῖν τῶν μισθωσα-
52 μένων. [ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι ταῦτα· πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ.] ἀλλὰ μισθωτὸν ἐγώ σε Φιλίππου πρότερον καὶ νῦν Ἀλεξάνδρου καλῶ, καὶ οὗτοι πάντες. εἰ δ᾽ ἀπιστεῖς ἐρώτησον αὐτούς, μᾶλλον δ᾽ ἐγὼ τοῦθ᾽ ὑπὲρ σοῦ ποιήσω. πότερ᾽ ὑμῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δοκεῖ μισθωτὸς Αἰσχίνης ἢ ξένος εἶναι [Ἀλεξάνδρου]; ἀκούεις 243
ἃ λέγουσιν.

53 Βούλομαι τοίνυν ἤδη καὶ περὶ τῆς γραφῆς αὐτῆς ἀπολογήσασθαι καὶ διεξελθεῖν τὰ πεπραγμέν᾽ ἐμαυτῷ,

ἵνα καίπερ εἰδὼς Αἰσχίνης ὅμως ἀκούσῃ, δι' ἅ φημι καὶ τούτων τῶν προβεβουλευμένων καὶ πολλῷ μειζόνων ἔτι τούτων δωρεῶν δίκαιος εἶναι τυγχάνειν. καί μοι λέγε τὴν γραφὴν αὐτὴν λαβών.

ΓΡΑΦΗ.

54 [*Ἐπὶ Χαιρώνδου ἄρχοντος, ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ ἱσταμένου, Αἰσχίνης Ἀτρομήτου Κοθωκίδης ἀπήνεγκε πρὸς τὸν ἄρχοντα παρανόμων κατὰ Κτησιφῶντος τοῦ Λεωσθένους Ἀναφλυστίου, ὅτι ἔγραψε παράνομον ψήφισμα, ὡς ἄρα δεῖ στεφανῶσαι Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις τοῖς μεγάλοις, τραγῳδοῖς καινοῖς, ὅτι στεφανοῖ ὁ δῆμος Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα χρυσῷ στεφάνῳ, ἀρετῆς ἕνεκα καὶ εὐνοίας ἧς ἔχων διατελεῖ εἴς τε τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας καὶ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων, καὶ ἀνδραγαθίας, καὶ διότι διατελεῖ πράττων καὶ λέγων τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ καὶ πρόθυμός ἐστι ποιεῖν ὅ τι ἂν*
55 *δύνηται ἀγαθόν, πάντα ταῦτα ψευδῆ γράψας καὶ παράνομα, τῶν νόμων οὐκ ἐώντων πρῶτον μὲν ψευδεῖς γραφὰς εἰς τὰ δημόσια γράμματα καταβάλλεσθαι, εἶτα τὸν ὑπεύθυνον στεφανοῦν (ἔστι δὲ Δημοσθένης τειχοποιὸς καὶ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ τεταγμένος), ἔτι δὲ μὴ ἀναγορεύειν τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις τραγῳδῶν τῇ καινῇ,* 244
ἀλλ' ἐὰν μὲν ἡ βουλὴ στεφανοῖ, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἀνειπεῖν, ἐὰν δὲ ἡ πόλις, ἐν πυκνὶ τῇ ἐκκλησίᾳ. τίμημα τάλαντα πεντήκοντα. κλητῆρες Κηφισοφῶν Κηφισοφῶντος Ῥαμνούσιος, Κλέων Κλέωνος Κοθωκίδης.]

56 *Ἃ μὲν διώκει τοῦ ψηφίσματος ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταῦτ' ἐστίν. ἐγὼ δ' ἀπ' αὐτῶν τούτων πρῶτον οἶμαι δῆλον ὑμῖν ποιήσειν, ὅτι πάντα δικαίως ἀπολογήσομαι· τὴν γὰρ αὐτὴν τούτῳ ποιησάμενος τῶν γεγραμμένων*

τάξιν, περὶ πάντων ἐρῶ καθ' ἕκαστον ἐφεξῆς καὶ οὐδὲν
57 *ἑκὼν παραλείψω. τοῦ μὲν οὖν πράττοντα καὶ λέγοντα*
τὰ βέλτιστά με τῷ δήμῳ διατελεῖν, καὶ πρόθυμον εἶναι
ποιεῖν ὅ τι ἂν δύνωμαι ἀγαθόν, καὶ ἐπαινεῖν ἐπὶ τού-
τοις, ἐν τοῖς πεπολιτευμένοις τὴν κρίσιν εἶναι νομίζω·
ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων εὑρεθήσεται, εἴτ' ἀληθῆ
περὶ ἐμοῦ γέγραφε Κτησιφῶν ταῦτα καὶ προσήκοντα,
58 *εἴτε καὶ ψευδῆ· τὸ δὲ μὴ προσγράψαντ' „ἐπειδὰν τὰς*
εὐθύνας δῷ" στεφανοῦν, καὶ ἀνειπεῖν ἐν τῷ θεάτρῳ
[τὸν στέφανον] κελεῦσαι, κοινωνεῖν μὲν ἡγοῦμαι καὶ
τοῦτο τοῖς πεπολιτευμένοις, εἴτ' ἄξιός εἰμι τοῦ στε-
φάνου καὶ τῆς ἀναρρήσεως, εἴτε καὶ μή, ἔτι μέντοι
καὶ τοὺς νόμους δεικτέον εἶναί μοι δοκεῖ, καθ' οὓς
ταῦτα γράφειν ἐξῆν τούτῳ. οὑτωσὶ μὲν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι δικαίως καὶ ἁπλῶς τὴν ἀπολογίαν ἔγνωκα
59 *ποιεῖσθαι, βαδιοῦμαι δ' ἐπ' αὔθ' ἃ πέπρακταί μοι. καί*
με μηδεὶς ἀπαρτᾶν νομίσῃ τὸν λόγον τῆς γραφῆς, ἐὰν
εἰς Ἑλληνικὰς πράξεις καὶ λόγους ἐμπέσω· ὁ γὰρ διώ-
κων τοῦ ψηφίσματος τὸ λέγειν καὶ πράττειν τἄριστά 245
με καὶ γεγραμμένος ταῦθ' ὡς οὐκ ἀληθῆ, οὗτός ἐστιν
ὁ τοὺς περὶ πάντων τῶν ἐμοὶ πεπολιτευμένων λόγους
οἰκείους καὶ ἀναγκαίους τῇ γραφῇ πεποιηκώς. πολλῶν
γὰρ προαιρέσεων οὐσῶν τῆς πολιτείας, τὴν περὶ τὰς
Ἑλληνικὰς πράξεις εἱλόμην ἐγώ, ὥστε καὶ τὰς ἀπο-
δείξεις ἐκ τούτων δίκαιός εἰμι ποιεῖσθαι.

60 *Ἃ μὲν οὖν πρὸ τοῦ πολιτεύεσθαι καὶ δημηγορεῖν*
ἐμέ, προλαβὼν κατέσχε Φίλιππος, ἐάσω· οὐδὲ γὰρ
ἡγοῦμαι τούτων εἶναι πρὸς ἐμέ· ἃ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας
ἐπὶ ταῦτ' ἐπέστην ἐγὼ διεκωλύθη, ταῦτ' ἀναμνήσω
καὶ τούτων ὑφέξω λόγον, τοσοῦτον ὑπειπών. πλεο-
61 *νέκτημ' ἄνδρες Ἀθηναῖοι μέγ' ὑπῆρξεν Φιλίππῳ. παρὰ*

*γὰρ τοῖς Ἕλλησιν, οὐ τισὶν, ἀλλ' ἅπασιν ὁμοίως,
φορὰ προδοτῶν καὶ δωροδόκων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν
ἀνθρώπων συνέβη, ὅσην οὐδείς πω πρότερον μέ-
μνηται γεγονυῖαν· οὓς συναγωνιστὰς καὶ συνεργοὺς
λαβών, καὶ πρότερον κακῶς τοὺς Ἕλληνας ἔχοντας
πρὸς ἑαυτοὺς καὶ στασιαστικῶς, ἔτι χεῖρον διέθηκε,
τοὺς μὲν ἐξαπατῶν, τοῖς δὲ διδούς, τοὺς δὲ πάντα
τρόπον διαφθείρων, καὶ διέστησεν εἰς μέρη πολλά,
ἑνὸς τοῦ συμφέροντος ἅπασιν ὄντος, κωλύειν ἐκεῖ-*
62 *νον μέγαν γίγνεσθαι. ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει καὶ
ἔτ' ἀγνοίᾳ τοῦ συνισταμένου καὶ φυομένου κακοῦ
τῶν ἁπάντων Ἑλλήνων ὄντων, δεῖ σκοπεῖν ὑμᾶς
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί προσῆκον ἦν ἑλέσθαι πράττειν
καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν, καὶ τούτων λόγον παρ' ἐμοῦ
λαβεῖν· ὁ γὰρ ἐνταῦθ' ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας εἴμ'*
63 *ἐγώ. πότερον [αὐτὴν] χρῆν Αἰσχίνη τὸ φρόνημ' ἀφεῖ-* 246
*σαν καὶ τὴν ἀξίαν τὴν αὑτῆς, ἐν τῇ Θετταλῶν καὶ
Δολόπων τάξει συγκατακτᾶσθαι Φιλίππῳ τὴν τῶν Ἑλ-
λήνων ἀρχήν, καὶ τὰ τῶν προγόνων καλὰ καὶ δίκαι'
ἀναιρεῖν; ἢ τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, δεινὸν γὰρ ὡς ἀλη-
θῶς, ἃ δ' ἑώρα συμβησόμεν', εἰ μηδεὶς κωλύσει, καὶ
προῃσθάνεθ' ὡς ἔοικεν ἐκ πολλοῦ, ταῦτα περιιδεῖν*
64 *γιγνόμενα; ἀλλὰ νῦν ἔγωγε τὸν μάλιστ' ἐπιτιμῶντα
τοῖς πεπραγμένοις ἡδέως ἂν ἐροίμην, τῆς ποίας μερί-
δος γενέσθαι τὴν πόλιν ἠβούλετ' ἄν, πότερον τῆς
συναιτίας τῶν συμβεβηκότων τοῖς Ἕλλησι κακῶν καὶ
αἰσχρῶν, ἧς ἂν Θετταλοὺς καὶ τοὺς μετὰ τούτων εἴποι
τις, ἢ τῆς περιεορακυίας ταῦτα γιγνόμενα, ἐπὶ τῇ τῆς
ἰδίας πλεονεξίας ἐλπίδι, ἧς ἂν Ἀρκάδας καὶ Μεσση-*
65 *νίους καὶ Ἀργείους θείημεν. ἀλλὰ καὶ τούτων πολλοί,
μᾶλλον δὲ πάντες, χεῖρον ἡμῶν ἀπηλλάχασιν. καὶ γὰρ*

*εἰ μὲν ὡς ἐκράτησε Φίλιππος ᾤχετ᾽ εὐθέως ἀπιὼν καὶ
μετὰ ταῦτ᾽ ἦγεν ἡσυχίαν, μήτε τῶν αὑτοῦ συμμάχων
μήτε τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μηδένα μηδὲν λυπήσας, ἦν
ἄν τις κατὰ τῶν ἐναντιωθέντων οἷς ἔπραττεν ἐκεῖνος
μέμψις καὶ κατηγορία· εἰ δ᾽ ὁμοίως ἁπάντων τὸ ἀξίωμα
τὴν ἡγεμονίαν τὴν ἐλευθερίαν περιείλετο, μᾶλλον δὲ
καὶ τὰς πολιτείας, ὅσων ἐδύνατο, πῶς οὐχ ἁπάντων
ἐνδοξόταθ᾽ ὑμεῖς ἐβουλεύσασθ᾽ ἐμοὶ πεισθέντες;*
66 *Ἀλλ᾽ ἐκεῖσ᾽ ἐπανέρχομαι. τί τὴν πόλιν Αἰσχίνη
προσῆκε ποιεῖν, ἀρχὴν καὶ τυραννίδ᾽ ὁρῶσαν τῶν Ἑλ-
λήνων ἑαυτῷ κατασκευαζόμενον Φίλιππον; ἢ τί τὸν
σύμβουλον ἔδει λέγειν ἢ γράφειν τὸν Ἀθήνησιν (καὶ* 247
*γὰρ τοῦτο πλεῖστον διαφέρει), ὃς συνῄδειν μὲν ἐκ
παντὸς τοῦ χρόνου μέχρι τῆς ἡμέρας ἀφ᾽ ἧς αὐτὸς
ἐπὶ τὸ βῆμ᾽ ἀνέβην, ἀεὶ περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ
δόξης ἀγωνιζομένην τὴν πατρίδα, καὶ πλείω καὶ χρή-
ματα καὶ σώματ᾽ ἀνηλωκυῖαν ὑπὲρ φιλοτιμίας καὶ τῶν
πᾶσι συμφερόντων, ἢ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὑπὲρ αὑτῶν*
67 *ἀνηλώκασιν ἕκαστοι, ἑώρων δ᾽ αὐτὸν τὸν Φίλιππον,
πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ἀγών, ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυναστείας
τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν
χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον, πᾶν ὅ τι βουληθείη
μέρος ἡ τύχη τοῦ σώματος [παρελέσθαι, τοῦτο] προϊέμε-*
68 *νον, ὥστε τῷ λοιπῷ μετὰ τιμῆς καὶ δόξης ζῆν. καὶ
μὴν οὐδὲ τοῦτό γ᾽ οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν τολμήσαι, ὡς τῷ
μὲν ἐν Πέλλῃ τραφέντι, χωρίῳ ἀδόξῳ τότε γ᾽ ὄντι
καὶ μικρῷ, τοσαύτην μεγαλοψυχίαν προσῆκεν ἐγγενέ-
σθαι, ὥστε τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπιθυμῆσαι καὶ
τοῦτ᾽ εἰς τὸν νοῦν ἐμβαλέσθαι, ὑμῖν δ᾽ οὖσιν Ἀθη-
ναίοις, καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην ἐν πᾶσι καὶ λόγοις
καὶ θεωρήμασι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὑπομνήμαθ᾽*

ὁρῶσι, τοσαύτην κακίαν ὑπάρξαι, ὥστε τῆς ἐλευθερίας
69 αὐτεπαγγέλτους ἐθελοντὰς παραχωρῆσαι Φιλίππῳ. οὐδ᾽
ἂν εἷς ταῦτα φήσειεν. λοιπὸν τοίνυν ἦν καὶ ἀναγκαῖον
ἅμα, πᾶσιν οἷς ἐκεῖνος ἔπραττ᾽ ἀδικῶν ὑμᾶς, ἐναν-
τιοῦσθαι δικαίως. τοῦτ᾽ ἐποιεῖτε μὲν ὑμεῖς ἐξ ἀρχῆς
εἰκότως καὶ προσηκόντως, ἔγραφον δὲ καὶ συνεβού-
λευον καὶ ἐγὼ καθ᾽ οὓς ἐπολιτευόμην χρόνους. ὁμο- 248
λογῶ. ἀλλὰ τί χρῆν με ποιεῖν; ἤδη γάρ σ᾽ ἐρωτῶ,
πάντ᾽ ἀφεὶς, Ἀμφίπολιν, Πύδναν, Ποτείδαιαν, Ἁλόν-
70 νησον· οὐδενὸς τούτων μέμνημαι· Σέρριον δὲ καὶ
Δορίσκον καὶ τὴν Πεπαρήθου πόρθησιν καὶ ὅσ᾽ ἄλλ᾽
ἡ πόλις ἠδικεῖτο, οὐδ᾽ εἰ γέγον᾽ οἶδα. καίτοι σύ γ᾽
ἔφησθά με ταῦτα λέγοντ᾽ εἰς ἔχθραν ἐμβαλεῖν του-
τουσί, Εὐβούλου καὶ Ἀριστοφῶντος καὶ Διοπείθους
τῶν περὶ τούτων ψηφισμάτων ὄντων, οὐκ ἐμῶν, ὦ
71 λέγων εὐχερῶς ὅ τι ἂν βουληθῇς. οὐδὲ νῦν περὶ τού-
των ἐρῶ. ἀλλ᾽ ὁ τὴν Εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος
καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμ᾽ ἐπὶ τὴν Ἀττικήν, [καὶ
Μεγάροις ἐπιχειρῶν,] καὶ καταλαμβάνων Ὠρεόν, καὶ
κατασκάπτων Πορθμόν, καὶ καθιστὰς ἐν μὲν Ὠρεῷ
Φιλιστίδην τύραννον, ἐν δ᾽ Ἐρετρίᾳ Κλείταρχον, καὶ
τὸν Ἑλλήσποντον ὑφ᾽ αὑτῷ ποιούμενος, καὶ Βυ-
ζάντιον πολιορκῶν, καὶ πόλεις Ἑλληνίδας ἃς μὲν ἀναι-
ρῶν, εἰς ἃς δὲ τοὺς φυγάδας κατάγων, πότερον ταῦτα
ποιῶν ἠδίκει καὶ παρεσπόνδει καὶ ἔλυε τὴν εἰρήνην,
ἢ οὔ; καὶ πότερον φανῆναί τιν᾽ Ἑλλήνων τὸν κωλύ-
72 σοντ᾽ ἐχρῆν, ἢ μή; εἰ μὲν γὰρ μὴ χρῆν, ἀλλὰ τὴν
Μυσῶν λείαν [καλουμένην] τὴν Ἑλλάδ᾽ οὖσαν ὀφθῆ-
ναι ζώντων καὶ ὄντων Ἀθηναίων, περιείργασμαι μὲν
ἐγὼ περὶ τούτων εἰπών, περιείργασται δ᾽ ἡ πόλις ἡ
πεισθεῖσ᾽ ἐμοί, ἔστω δ᾽ ἀδικήματα πάντα [ἃ πέπρα-

κται] καὶ ἁμαρτήματ᾽ ἐμά. εἰ δ᾽ ἔδει τούτων κωλυτὴν φανῆναι, τίν᾽ ἄλλον ἢ τὸν Ἀθηναίων δῆμον προσῆκε γενέσθαι; ταῦτα τοίνυν ἐπολιτευόμην ἐγώ, καὶ ὁρῶν 249
καταδουλούμενον πάντας ἀνθρώπους ἐκεῖνον, ἠναντιούμην καὶ προλέγων καὶ διδάσκων μὴ προέσθαι. καὶ μὴν τὴν εἰρήνην γ᾽ ἐκεῖνος ἔλυσε τὰ πλοῖα λαβών, οὐχ ἡ πόλις Αἰσχίνη.

73 *Φέρε δ᾽ αὐτὰ τὰ ψηφίσματα [καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου,] καὶ λέγ᾽ ἐφεξῆς· ἀπὸ γὰρ τούτων τίς τίνος αἴτιός ἐστι γενήσεται φανερόν.*

ΨΗΦΙΣΜΑ.

[Ἐπὶ ἄρχοντος Νεοκλέους, μηνὸς βοηδρομιῶνος, ἐκκλησία σύγκλητος ὑπὸ στρατηγῶν, Εὔβουλος Μνησιθέου Κόπρειος εἶπεν. ἐπειδὴ προσήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἄρα Λεωδάμαντα τὸν ναύαρχον καὶ τὰ μετ᾽ αὐτοῦ ἀποσταλέντα σκάφη εἴκοσιν ἐπὶ τὴν τοῦ σίτου παραπομπὴν εἰς Ἑλλήσποντον ὁ παρὰ Φιλίππου στρατηγὸς Ἀμύντας καταγήοχεν εἰς Μακεδονίαν καὶ ἐν φυλακῇ ἔχει, ἐπιμεληθῆναι τοὺς πρυτάνεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὅπως ἡ βουλὴ συναχθῇ καὶ αἱρεθῶσι πρέσβεις πρὸς Φίλιππον,
74 *οἵτινες παραγενόμενοι διαλέξονται πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ ἀφεθῆναι τὸν ναύαρχον καὶ τὰ πλοῖα καὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ εἰ μὲν δι᾽ ἄγνοιαν ταῦτα πεποίηκεν ὁ Ἀμύντας, ὅτι οὐ μεμψιμοιρεῖ ὁ δῆμος οὐδέν· εἰ δέ τι πλημμελοῦντα παρὰ τὰ ἐπεσταλμένα λαβών, ὅτι ἐπισκεψάμενοι ἐπιτιμήσουσι κατὰ τὴν τῆς ὀλιγωρίας ἀξίαν· εἰ δὲ μηδέτερον τούτων ἐστίν, ἀλλ᾽ ἰδίᾳ ἀγνωμονοῦσιν ἢ ὁ ἀποστείλας ἢ ὁ ἀπεσταλμένος, καὶ τοῦτο λέγειν, ἵνα αἰσθανόμενος ὁ* 250
δῆμος βουλεύσηται τί δεῖ ποιεῖν.]

75 *Τοῦτο μὲν τοίνυν τὸ ψήφισμ᾽ Εὔβουλος ἔγραψεν, οὐκ ἐγώ, τὸ δ᾽ ἐφεξῆς Ἀριστοφῶν, εἶθ᾽ Ἡγήσιππος,*

εἶτ' Ἀριστοφῶν πάλιν, εἶτα Φιλοκράτης, εἶτα Κηφισοφῶν, εἶτα πάντες· ἐγὼ δ' οὐδὲν περὶ τούτων. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ.

[Ἐπὶ Νεοκλέους ἄρχοντος, βοηδρομιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, βουλῆς γνώμῃ, πρυτάνεις καὶ στρατηγοὶ ἐχρημάτισαν τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀνενεγκόντες, ὅτι ἔδοξε τῷ δήμῳ πρέσβεις ἑλέσθαι πρὸς Φίλιππον περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀνακομιδῆς καὶ ἐντολὰς δοῦναι κατὰ τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ψηφίσματα. καὶ εἵλοντο τούσδε, Κηφισοφῶντα Κλέωνος Ἀναφλύστιον, Δημόκριτον Δημοφῶντος Ἀναγυράσιον, Πολύκριτον Ἀπημάντου Κοθωκίδην. πρυτανεία φυλῆς Ἱπποθωντίδος, Ἀριστοφῶν Κολλυτεὺς πρόεδρος εἶπεν.]

76 Ὥσπερ τοίνυν ἐγὼ ταῦτα δεικνύω τὰ ψηφίσματα, οὕτω σὺ δεῖξον Αἰσχίνη, ποῖον ἐγὼ γράψας ψήφισμ' αἴτιός εἰμι τοῦ πολέμου. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις· εἰ γὰρ εἶχες, οὐδὲν ἂν αὐτοῦ πρότερον νυνὶ παρέσχου. καὶ μὴν οὐδ' ὁ Φίλιππος οὐδὲν αἰτιᾶταί μ' ὑπὲρ τοῦ πολέμου, ἑτέροις ἐγκαλῶν. Λέγε δ' αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

77 [Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. παραγενόμενοι πρὸς ἐμὲ οἱ παρ' 251
ὑμῶν πρεσβευταί, Κηφισοφῶν καὶ Δημόκριτος καὶ Πολύκριτος, διελέγοντο περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀφέσεως ὧν ἐναυάρχει Λεωδάμας. καθ' ὅλου μὲν οὖν ἔμοιγε φαίνεσθε ἐν μεγάλῃ εὐηθείᾳ ἔχεσθαι, εἰ οἴεσθ' ἐμὲ λανθάνειν, ὅτι ἐξαπεστάλη ταῦτα τὰ πλοῖα πρόφασιν μὲν ὡς τὸν σῖτον παραπέμψοντα ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς Λῆμνον, βοηθήσοντα δὲ Σηλυμβριανοῖς τοῖς ὑπ' ἐμοῦ μὲν πολιορκουμένοις, οὐ συμπεριειλημμένοις δὲ ἐν ταῖς τῆς φιλίας κοινῇ
78 κειμέναις ἡμῖν συνθήκαις. καὶ ταῦτα συνετάχθη τῷ ναυ-

ἄρχῳ ἄνευ μὲν τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων, ὑπὸ δέ τινων ἀρχόντων καὶ ἑτέρων ἰδιωτῶν μὲν νῦν ὄντων, ἐκ παντὸς δὲ τρόπου βουλομένων τὸν δῆμον ἀντὶ τῆς νῦν ὑπαρχούσης πρὸς ἐμὲ φιλίας τὸν πόλεμον ἀναλαβεῖν, πολλῷ μᾶλλον φιλοτιμουμένων τοῦτο συντετελέσθαι ἢ τοῖς Σηλυμβριανοῖς βοηθῆσαι. καὶ ὑπολαμβάνουσιν αὐτοῖς τὸ τοιοῦτο πρόσοδον ἔσεσθαι. οὐ μέντοι μοι δοκεῖ τοῦτο χρήσιμον ὑπάρχειν οὔθ' ὑμῖν οὔτ' ἐμοί. διόπερ τά τε νῦν καταχθέντα πλοῖα πρὸς ἡμᾶς ἀφίημι ὑμῖν, καὶ τοῦ λοιποῦ, ἐὰν βούλησθε μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς προεστηκόσιν ὑμῶν κακοήθως πολιτεύεσθαι, ἀλλ' ἐπιτιμᾶτε, πειράσομαι κἀγὼ διαφυλάττειν τὴν εἰρήνην. εὐτυχεῖτε.]

79 *Ἐνταῦθ' οὐδαμοῦ Δημοσθένην γέγραφεν, οὐδ' αἰτίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ. τί ποτ' οὖν τοῖς ἄλλοις ἐγκαλῶν τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων οὐχὶ μέμνηται; ὅτι τῶν ἀδικημάτων ἂν ἐμέμνητο τῶν αὑτοῦ[, εἴ τι περὶ ἐμοῦ γέγραφεν]· τούτων γὰρ εἰχόμην ἐγὼ καὶ τούτοις* 252
ἠναντιούμην. καὶ πρῶτον μὲν τὴν εἰς Πελοπόννησον πρεσβείαν ἔγραψα, ὅτε πρῶτον ἐκεῖνος εἰς Πελοπόννησον παρεδύετο, εἶτα τὴν εἰς Εὔβοιαν, ἡνίκ' Εὐβοίας ἥπτετο, εἶτα τὴν ἐπ' Ὠρεὸν ἔξοδον, οὐκέτι πρεσβείαν, καὶ τὴν εἰς Ἐρέτριαν, ἐπειδὴ τυράννους ἐκεῖνος ἐν
80 *ταύταις ταῖς πόλεσιν κατέστησεν. μετὰ ταῦτα δὲ τοὺς ἀποστόλους ἅπαντας ἀπέστειλα, καθ' οὓς Χερρόνησος ἐσώθη καὶ Βυζάντιον καὶ πάντες οἱ σύμμαχοι. ἐξ ὧν ὑμῖν μὲν τὰ κάλλιστα, ἔπαινοι, δόξαι, τιμαί, στέφανοι, χάριτες παρὰ τῶν εὖ πεπονθότων ὑπῆρχον· τῶν δ' ἀδικουμένων τοῖς μὲν ὑμῖν τότε πεισθεῖσιν ἡ σωτηρία περιεγένετο, τοῖς δ' ὀλιγωρήσασι τὸ πολλάκις ὧν ὑμεῖς προείπατε μεμνῆσθαι, καὶ νομίζειν ὑμᾶς μὴ μόνον εὔνους [ἑαυτοῖς], ἀλλὰ καὶ φρονίμους ἀνθρώπους καὶ*
81 *μάντεις εἶναι· πάντα γὰρ ἐκβέβηχ' ἃ προείπατε. καὶ*

*μὴν ὅτι πολλὰ μὲν ἂν χρήματ' ἔδωκε Φιλιστίδης ὥστ'
ἔχειν Ὠρεόν, πολλὰ δὲ Κλείταρχος ὥστ' ἔχειν Ἐρέτριαν,
πολλὰ δ' αὐτὸς ὁ Φίλιππος ὥστε ταῦθ' ὑπάρχειν ἐφ'
ὑμᾶς αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων μηδὲν ἐλέγχεσθαι,
μηδ' ἃ ποιῶν ἠδίκει μηδέν' ἐξετάζειν πανταχοῦ, οὐδεὶς*
82 *ἀγνοεῖ, καὶ πάντων ἥκιστα σύ· οἱ γὰρ παρὰ τοῦ Κλει-
τάρχου καὶ τοῦ Φιλιστίδου τότε πρέσβεις δεῦρ' ἀφικνού-
μενοι, παρὰ σοὶ κατέλυον Αἰσχίνη καὶ σὺ προὐξένεις
αὐτῶν· οὓς ἡ μὲν πόλις ὡς ἐχθροὺς καὶ οὔτε δίκαι'
οὔτε συμφέροντα λέγοντας ἀπήλασε, σοὶ δ' ἦσαν φίλοι.
οὐ τοίνυν ἐπράχθη τούτων οὐδέν, ὦ βλασφημῶν περὶ
ἐμοῦ καὶ λέγων, ὡς σιωπῶ μὲν λαβών, βοῶ δ' ἀναλώ-
σας. ἀλλ' οὐ σύ, ἀλλὰ βοᾷς μὲν ἔχων, παύσει δ' οὐ-* 253
δέποτε, ἐὰν μή σ' οὗτοι παύσωσιν ἀτιμώσαντες τήμερον.
83 *στεφανωσάντων τοίνυν ὑμῶν μ' ἐπὶ τούτοις τότε, καὶ
γράψαντος Ἀριστονίκου τὰς αὐτὰς συλλαβάς, ἅσπερ
οὑτοσὶ Κτησιφῶν νῦν γέγραφε, καὶ ἀναρρηθέντος ἐν
τῷ θεάτρῳ τοῦ στεφάνου, καὶ δευτέρου μοι κηρύγμα-
τος ἤδη [τούτου] γιγνομένου, οὔτ' ἀντεῖπεν Αἰσχίνης
παρὼν οὔτε τὸν εἰπόντ' ἐγράψατο. Καί μοι λέγε καὶ
τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών.*

ΨΗΦΙΣΜΑ.

84 *[Ἐπὶ Χαιρώνδου Ἡγήμονος ἄρχοντος, γαμηλιῶνος ἕκτῃ
ἀπιόντος, φυλῆς πρυτανευούσης Λεοντίδος, Ἀριστόνικος
Φρεάρριος εἶπεν. ἐπειδὴ Δημοσθένης Δημοσθένους Παια-
νιεὺς πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται τῷ δήμῳ τῷ
Ἀθηναίων, καὶ πολλοῖς τῶν συμμάχων καὶ πρότερον καὶ
ἐν τῷ παρόντι καιρῷ βεβοήθηκε διὰ τῶν ψηφισμάτων,
καί τινας τῶν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ πόλεων ἠλευθέρωκε, καὶ
διατελεῖ εὔνους ὢν τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, καὶ λέγει καὶ
πράττει ὅ τι ἂν δύνηται ἀγαθὸν ὑπέρ τε αὐτῶν Ἀθηναίων*

καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων ἐπαινέσαι Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις, τραγῳδοῖς καινοῖς, τῆς δὲ ἀναγορεύσεως τοῦ στεφάνου ἐπιμεληθῆναι τὴν πρυτανεύουσαν φυλὴν καὶ τὸν ἀγωνοθέτην. εἶπεν Ἀριστόνικος Φρεάρριος.] 254

85 Ἔστιν οὖν ὅστις ὑμῶν οἶδέ τιν᾽ αἰσχύνην τῇ πόλει συμβᾶσαν διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμ᾽ ἢ χλευασμὸν ἢ γέλωτα, ἃ νῦν οὗτος ἔφη συμβήσεσθαι, ἂν ἐγὼ στεφανῶμαι; καὶ μὴν ὅταν ᾖ νέα καὶ γνώριμα πᾶσι τὰ πράγματα, ἄν τε καλῶς ἔχῃ, χάριτος τυγχάνει, ἄν θ᾽ ὡς ἑτέρως, τιμωρίας. φαίνομαι τοίνυν ἐγὼ χάριτος τετυχηκὼς τότε, καὶ οὐ μέμψεως οὐδὲ τιμωρίας.

86 Οὐκοῦν μέχρι μὲν τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐν οἷς ταῦτ᾽ ἐπράχθη, πάντας ἀνωμολόγημαι τἄριστα πράττειν τῇ πόλει, τῷ νικᾶν, ὅτ᾽ ἐβουλεύεσθε, λέγων καὶ γράφων, τῷ καταπραχθῆναι τὰ γραφέντα, καὶ στεφάνους ἐξ αὐτῶν τῇ πόλει καὶ ἐμοὶ καὶ πᾶσιν γενέσθαι, τῷ θυσίας τοῖς θεοῖς καὶ προσόδους ὡς ἀγαθῶν τούτων ὄντων ὑμᾶς πεποιῆσθαι.

87 Ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ τῆς Εὐβοίας ὁ Φίλιππος ἐξηλάθη, τοῖς μὲν ὅπλοις ὑφ᾽ ὑμῶν, τῇ δὲ πολιτείᾳ καὶ τοῖς ψηφίσμασι, κἂν διαρραγῶσί τινες τούτων, ὑπ᾽ ἐμοῦ, ἕτερον κατὰ τῆς πόλεως ἐπιτειχισμὸν ἐζήτει. ὁρῶν δ᾽ ὅτι σίτῳ πάντων ἀνθρώπων πλείστῳ χρώμεθ᾽ ἐπεισάκτῳ, βουλόμενος τῆς σιτοπομπίας κύριος γενέσθαι, παρελθὼν ἐπὶ Θρᾴκης Βυζαντίους συμμάχους ὄντας αὐτῷ, τὸ μὲν πρῶτον ἠξίου συμπολεμεῖν τὸν πρὸς ὑμᾶς πόλεμον, ὡς δ᾽ οὐκ ἤθελον οὐδ᾽ ἐπὶ τούτοις ἔφασαν τὴν συμμαχίαν πεποιῆσθαι, λέγοντες ἀληθῆ, χάρακα βαλόμενος

πρὸς τῇ πόλει καὶ μηχανήματ' ἐπιστήσας ἐπολιόρκει.
88 τούτων δὲ γιγνομένων, ὅ τι μὲν προσῆκε ποιεῖν ὑμᾶς,
οὐκέτ' ἐρωτήσω· δῆλον γάρ ἐστιν ἅπασιν. ἀλλὰ τίς ἦν 255
ὁ βοηθήσας τοῖς Βυζαντίοις καὶ σώσας αὐτούς; τίς ὁ
κωλύσας τὸν Ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆναι κατ' ἐκείνους
τοὺς χρόνους; ὑμεῖς ἄνδρες Ἀθηναῖοι. τὸ δ' ὑμεῖς
ὅταν εἴπω, τὴν πόλιν λέγω. τίς δ' ὁ τῇ πόλει λέγων
καὶ γράφων καὶ πράττων καὶ ἁπλῶς ἑαυτὸν εἰς τὰ
89 πράγματ' ἀφειδῶς διδούς; ἐγώ. ἀλλὰ μὴν ἡλίκα ταῦτ'
ὠφέλησεν ἅπαντας, οὐκέτ' ἐκ τοῦ λόγου δεῖ μαθεῖν,
ἀλλ' ἔργῳ πεπείρασθε· ὁ γὰρ τότ' ἐνστὰς πόλεμος,
ἄνευ τοῦ καλὴν δόξαν ἐνεγκεῖν, ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν
βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνοτέροις διῆγεν ὑμᾶς τῆς
νῦν εἰρήνης, ἣν οὗτοι κατὰ τῆς πατρίδος τηροῦσιν οἱ
χρηστοί, ἐπὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπίσιν, ὧν διαμάρτοιεν,
καὶ μετάσχοιεν ὧν ὑμεῖς οἱ τὰ βέλτιστα βουλόμενοι
τοὺς θεοὺς αἰτεῖτε, μὴ μεταδοῖεν ὑμῖν ὧν αὐτοὶ προῄ-
ρηνται. Λέγε δ' αὐτοῖς καὶ τοὺς τῶν Βυζαντίων στε-
φάνους καὶ [τοὺς] τῶν Περινθίων, οἷς ἐστεφάνουν ἐκ
τούτων τὴν πόλιν.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ.

90 [Ἐπὶ ἱερομνάμονος Βοσπορίχω Δαμάγητος ἐν τᾷ ἁλίᾳ
ἔλεξεν, ἐκ τᾶς βωλᾶς λαβὼν ῥήτραν. ἐπειδὴ ὁ δᾶμος ὁ
Ἀθαναίων ἔν τε τοῖς προγεναμένοις καιροῖς εὐνοέων δια-
τελεῖ Βυζαντίοις καὶ τοῖς συμμάχοις καὶ συγγενέσι Περιν-
θίοις καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται, ἔν τε
τῷ παρεστακότι καιρῷ Φιλίππω τῶ Μακεδόνος ἐπιστρα-
τεύσαντος ἐπὶ τὰν χώραν καὶ τὰν πόλιν ἐπ' ἀναστάσει
Βυζαντίων καὶ Περινθίων καὶ τὰν χώραν δαίοντος καὶ
δενδροκοπέοντος, βοαθήσας πλοίοις ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ 256
σίτῳ καὶ βέλεσι καὶ ὁπλίταις ἐξείλετο ἁμὲ ἐκ τῶν μεγάλων

κινδύνων καὶ ἀποκατέστασε τὰν πάτριον πολιτείαν καὶ
91 *τὼς νόμως καὶ τὼς τάφως, δεδόχθαι τῷ δάμῳ τῷ Βυζαν-*
τίων καὶ Περινθίων Ἀθαναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν, πολι-
τείαν, ἔγκτασιν γᾶς καὶ οἰκιᾶν, προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι,
πόθοδον ποτὶ τὰν βωλὰν καὶ τὸν δᾶμον πράτοις πεδὰ
τὰ ἱερά, καὶ τοῖς κατοικεῖν ἐθέλουσι τὰν πόλιν ἀλειτουργή-
τοις ἦμεν πασᾶν τᾶν λειτουργιᾶν· στᾶσαι δὲ καὶ εἰκόνας
τρεῖς ἑκκαιδεκαπάχεις ἐν τῷ Βοσπορείῳ, στεφανούμενον
τὸν δᾶμον τὸν Ἀθαναίων ὑπὸ τῶ δάμω τῶ Βυζαντίων
καὶ Περινθίων· ἀποστεῖλαι δὲ καὶ θεαρίας ἐς τὰς ἐν τᾷ
Ἑλλάδι παναγύριας, Ἴσθμια καὶ Νέμεα καὶ Ὀλύμπια καὶ
Πύθια, καὶ ἀνακαρῦξαι τὼς στεφάνως οἷς ἐστεφάνωται
ὁ δᾶμος ὁ Ἀθαναίων ὑφ' ἁμέων, ὅπως ἐπιστέωνται οἱ
Ἕλλανες πάντες τάν τε Ἀθαναίων ἀρετὰν καὶ τὰν Βυζαν-
τίων καὶ Περινθίων εὐχαριστίαν.]
92 *Λέγε καὶ τοὺς παρὰ τῶν ἐν Χερρονήσῳ στεφάνους.*

ΨΗΦΙΣΜΑ ΧΕΡΡΟΝΗΣΙΤΩΝ.

[*Χερρονησιτῶν οἱ κατοικοῦντες Σηστὸν, Ἐλαιοῦντα,*
Μάδυτον, Ἀλωπεκόννησον, στεφανοῦσιν Ἀθηναίων τὴν
βουλὴν καὶ τὸν δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ ἀπὸ ταλάντων
ἑξήκοντα, καὶ Χάριτος βωμὸν ἱδρύονται καὶ Δήμου Ἀθη-
ναίων, ὅτι πάντων μεγίστων ἀγαθῶν παραίτιος γέγονε
Χερρονησίταις, ἐξελόμενος ἐκ τῆς Φιλίππου καὶ ἀποδοὺς
τὰς πατρίδας, τοὺς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά. καὶ 257
ἐν τῷ μετὰ ταῦτα αἰῶνι παντὶ οὐκ ἐλλείψει εὐχαριστῶν
καὶ ποιῶν ὅ τι ἂν δύνηται ἀγαθόν. ταῦτα ἐψηφίσαντο
ἐν κοινῷ βουλευτηρίῳ.]
93 *Οὐκοῦν οὐ μόνον τὸ Χερρόνησον καὶ Βυζάντιον*
σῶσαι, οὐδὲ τὸ κωλῦσαι τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ Φιλίππῳ
γενέσθαι τότε, οὐδὲ τὸ τιμᾶσθαι τὴν πόλιν ἐκ τούτων
ἡ προαίρεσις ἡ ἐμὴ καὶ ἡ πολιτεία διεπράξατο, ἀλλὰ
καὶ πᾶσιν ἔδειξεν ἀνθρώποις τήν τε τῆς πόλεως καλο-

καγαθίαν καὶ τὴν Φιλίππου κακίαν. ὁ μέν γε σύμμαχος
[ὢν] τοῖς Βυζαντίοις πολιορκῶν αὐτοὺς ἑωρᾶθ' ὑπὸ
94 *πάντων, οὗ τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον ἢ μιαρώτερον; ὑμεῖς*
δ' οἱ καὶ μεμψάμενοι πολλὰ καὶ δίκαι' ἂν ἐκείνοις
εἰκότως, περὶ ὧν ἠγνωμονήκεσαν εἰς ὑμᾶς ἐν τοῖς ἔμ-
προσθεν χρόνοις, οὐ μόνον οὐ μνησικακοῦντες οὐδὲ
προϊέμενοι τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλὰ καὶ σῴζοντες ἐφαί-
νεσθε, ἐξ ὧν δόξαν εὔνοιαν παρὰ πάντων ἐκτᾶσθε.
καὶ μὴν ὅτι μὲν πολλοὺς ἐστεφανώκατ' ἤδη τῶν πολι-
τευομένων ἅπαντες ἴσασι· δι' ὅντινα δ' ἄλλον ἡ πόλις
ἐστεφάνωται, σύμβουλον λέγω καὶ ῥήτορα, πλὴν δι'
ἔμ', οὐδ' ἂν εἷς εἰπεῖν ἔχοι.
95 *Ἵνα τοίνυν καὶ τὰς βλασφημίας, ἃς κατὰ τῶν Εὐ-*
βοέων καὶ τῶν Βυζαντίων ἐποιήσατο, εἴ τι δυσχερὲς
αὐτοῖς ἐπέπρακτο πρὸς ὑμᾶς ὑπομιμνῄσκων, συκοφαν-
τίας οὔσας ἐπιδείξω μὴ μόνον τῷ ψευδεῖς εἶναι (τοῦτο
μὲν γὰρ ὑπάρχειν ὑμᾶς εἰδότας ἡγοῦμαι), ἀλλὰ καὶ τῷ,
εἰ τὰ μάλιστ' ἦσαν ἀληθεῖς, οὕτως ὡς ἐγὼ κέχρημαι
τοῖς πράγμασι συμφέρειν χρήσασθαι, ἓν ἢ δύο βούλο-
μαι τῶν καθ' ὑμᾶς πεπραγμένων καλῶν τῇ πόλει διεξ- 258
ελθεῖν, καὶ ταῦτ' ἐν βραχέσι· καὶ γὰρ ἄνδρ' ἰδίᾳ καὶ
πόλιν κοινῇ πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ὑπαρχόντων ἀεὶ δεῖ
96 *τὰ λοιπὰ πειρᾶσθαι πράττειν. ὑμεῖς τοίνυν ἄνδρες*
Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίων γῆς καὶ θαλάττης ἀρχόντων,
καὶ τὰ κύκλῳ τῆς Ἀττικῆς κατεχόντων ἁρμοσταῖς καὶ
φρουραῖς, Εὔβοιαν, Τάναγραν, τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν,
Μέγαρ', Αἴγιναν, Κέων, τὰς ἄλλας νήσους, οὐ ναῦς
οὐ τείχη τῆς πόλεως τότε κεκτημένης, ἐξήλθετ' εἰς
Ἁλίαρτον καὶ πάλιν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον εἰς
Κόρινθον, τῶν τότ' Ἀθηναίων πόλλ' ἂν ἐχόντων μνησι-
κακῆσαι καὶ Κορινθίοις καὶ Θηβαίοις τῶν περὶ τὸν

Δεκελεικὸν πόλεμον πραχθέντων· ἀλλ' οὐκ ἐποίουν
97 *τοῦτ', οὐδ' ἐγγύς. καίτοι ταῦτ' ἀμφότερ' Αἰσχίνη, οὔθ'*
ὑπὲρ εὐεργετῶν ποιοῦντες οὔτ' ἀκίνδυν' ἑώρων. ἀλλ'
οὐ διὰ ταῦτα προΐεντο τοὺς καταφεύγοντας ἐφ' αὐτούς,
ἀλλ' ὑπὲρ εὐδοξίας καὶ τιμῆς ἤθελον τοῖς δεινοῖς ἑαυ-
τοὺς διδόναι, ὀρθῶς καὶ καλῶς βουλευόμενοι. πέρας
μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, κἂν
ἐν οἰκίσκῳ τις αὑτὸν καθείρξας τηρῇ· δεῖ δὲ τοὺς ἀγα-
θοὺς ἄνδρας, ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, τὴν
ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα, φέρειν δ' ἂν ὁ θεὸς
98 *διδῷ γενναίως. ταῦτ' ἐποίουν οἱ [ὑμέτεροι] πρόγονοι,*
ταῦθ' ὑμεῖς οἱ πρεσβύτεροι, οἳ Λακεδαιμονίους οὐ φί-
λους ὄντας οὐδ' εὐεργέτας, ἀλλὰ πολλὰ τὴν πόλιν ἡμῶν
ἠδικηκότας καὶ μεγάλα, ἐπειδὴ Θηβαῖοι κρατήσαντες
ἐν Λεύκτροις ἀνελεῖν ἐπεχείρουν, διεκωλύσατε, οὐ φοβη-
θέντες τὴν τότε Θηβαίοις ῥώμην καὶ δόξαν ὑπάρχου-
σαν, οὐδ' ὑπὲρ οἷα πεποιηκότων ἀνθρώπων κινδυνεύ- 259
99 *σετε διαλογισάμενοι. καὶ γάρ τοι πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν*
ἐδείξατ' ἐκ τούτων, ὅτι κἂν ὁτιοῦν τις εἰς ὑμᾶς ἐξα-
μάρτῃ, τούτων τὴν ὀργὴν εἰς τἄλλ' ἔχετε, ἐὰν δ' ὑπὲρ
σωτηρίας ἢ ἐλευθερίας κίνδυνός τις αὐτοὺς καταλαμ-
βάνῃ, οὔτε μνησικακήσετ' οὔθ' ὑπολογιεῖσθε. καὶ οὐκ
ἐπὶ τούτων μόνων οὕτως ἐσχήκατε, ἀλλὰ πάλιν σφε-
τεριζομένων Θηβαίων τὴν Εὔβοιαν, οὐ περιείδετε, οὐδ'
ὧν ὑπὸ Θεμίσωνος καὶ Θεοδώρου περὶ Ὠρωπὸν ἠδί-
κησθ' ἀνεμνήσθητε, ἀλλ' ἐβοηθήσατε καὶ τούτοις, τῶν
ἐθελοντῶν τριηράρχων τότε πρῶτον γενομένων τῇ πόλει,
100 *ὧν εἷς ἦν ἐγώ. ἀλλ' οὔπω περὶ τούτων. καὶ καλὸν*
μὲν ἐποιήσατε καὶ τὸ σῶσαι τὴν νῆσον, πολλῷ δ' ἔτι
τούτου κάλλιον τὸ καταστάντες κύριοι καὶ τῶν σωμά-
των καὶ τῶν πόλεων, ἀποδοῦναι ταῦτα δικαίως αὐτοῖς

τοῖς ἐξημαρτηκόσιν εἰς ὑμᾶς, μηδὲν ὧν ἠδίκησθε ἐν οἷς ἐπιστεύθηθ' ὑπολογισάμενοι. μυρία τοίνυν ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων παραλείπω, ναυμαχίας, ἐξόδους [πεζὰς, στρατείας], καὶ πάλαι γεγονυίας καὶ νῦν ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν, ἃς ἁπάσας ἡ πόλις τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθε-
101 *ρίας καὶ σωτηρίας πεποίηται. εἶτ' ἐγὼ τεθεωρηκὼς ἐν τοσούτοις καὶ τοιούτοις τὴν πόλιν, ὑπὲρ τῶν τοῖς ἄλλοις συμφερόντων ἐθέλουσαν ἀγωνίζεσθαι, ὑπὲρ αὐτῆς τρόπον τινὰ τῆς βουλῆς οὔσης τί ἔμελλον κελεύσειν, ἢ τί συμβουλεύσειν αὐτῇ ποιεῖν; μνησικακεῖν νὴ Δία πρὸς τοὺς βουλομένους σῴζεσθαι, καὶ προφάσεις ζητεῖν δι' ἃς ἅπαντα προησόμεθα. καὶ τίς οὐκ ἂν ἀπέκτεινέν* 260
με δικαίως, εἴ τι τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καλῶν λόγῳ μόνον αἰσχύνειν ἐπεχείρησα; ἐπεὶ τό γ' ἔργον οὐκ ἂν ἐποιήσαθ' ὑμεῖς, οἶδ' ἐγώ· εἰ γὰρ ἠβούλεσθε, τί ἦν ἐμποδών; οὐκ ἐξῆν; οὐχ ὑπῆρχον οἱ ταῦτ' ἐροῦντες οὗτοι;

102 *Βούλομαι τοίνυν ἐπανελθεῖν ἐφ' ἃ τούτων ἑξῆς ἐπολιτευόμην· καὶ σκοπεῖτ' ἐν τούτοις πάλιν αὖ, τί τὸ τῇ πόλει βέλτιστον ἦν. ὁρῶν γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ ναυτικὸν ὑμῶν καταλυόμενον, καὶ τοὺς μὲν πλουσίους ἀτελεῖς ἀπὸ μικρῶν ἀναλωμάτων γιγνομένους, τοὺς δὲ μέτρι' ἢ μικρὰ κεκτημένους ἀπολλύοντας, ἔτι δ' ὑστερίζουσαν ἐκ τούτων τὴν πόλιν τῶν καιρῶν, ἔθηκα νόμον καθ' ὃν τοὺς μὲν τὰ δίκαια ποιεῖν ἠνάγκασα, τοὺς πλουσίους, τοὺς δὲ πένητας ἔπαυσ' ἀδικουμένους, τῇ πόλει δ' ὅπερ ἦν χρησιμώτατον, ἐν καιρῷ γίγνε-*
103 *σθαι τὰς παρασκευὰς ἐποίησα. καὶ γραφεὶς τὸν ἀγῶνα [τοῦτον εἰς ὑμᾶς] εἰσῆλθον κἀπέφυγον, καὶ τὸ μέρος τῶν ψήφων ὁ διώκων οὐκ ἔλαβεν. καίτοι πόσα χρήματα τοὺς ἡγεμόνας τῶν συμμοριῶν ἢ τοὺς δευτέρους*

καὶ τρίτους οἴεσθέ μοι διδόναι, ὥστε μάλιστα μὲν μὴ
θεῖναι τὸν νόμον τοῦτον, εἰ δὲ μή, καταβάλλοντ' ἐᾶν
ἐν ὑπωμοσίᾳ; τοσαῦτ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσ' ὀκνή-
104 σαιμ' ἂν εἰπεῖν. καὶ ταῦτ' εἰκότως ἔπραττον ἐκεῖνοι.
ἦν γὰρ αὐτοῖς, ἐκ μὲν τῶν προτέρων νόμων συνεκ-
καίδεκα λῃτουργεῖν, αὐτοῖς μὲν μικρὰ καὶ οὐδὲν ἀναλί-
σκουσι, τοὺς δ' ἀπόρους τῶν πολιτῶν ἐπιτρίβουσιν, ἐκ 261
δὲ τοῦ ἐμοῦ νόμου τὸ γιγνόμενον κατὰ τὴν οὐσίαν
ἕκαστον τιθέναι, καὶ δυοῖν ἐφάνη τριήραρχος ὁ τῆς
μιᾶς ἕκτος καὶ δέκατος πρότερον συντελής· οὐδὲ γὰρ
τριηράρχους ἔτ' ὠνόμαζον ἑαυτούς, ἀλλὰ συντελεῖς.
ὥστε δὴ ταῦτα λυθῆναι καὶ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν ἀναγκα-
105 σθῆναι, οὐκ ἔσθ' ὅ τι οὐκ ἐδίδοσαν. Καί μοι λέγε
πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα, καθ' ὃ εἰσῆλθον τὴν γραφήν,
εἶτα τοὺς καταλόγους, τόν τ' ἐκ τοῦ προτέρου νόμου
καὶ τὸν κατὰ τὸν ἐμόν. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

[Ἐπὶ ἄρχοντος Πολυκλέους, μηνὸς βοηδρομιῶνος ἕκτη ἐπὶ δέκα, φυλῆς πρυτανευούσης Ἱπποθωντίδος, Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς εἰσήνεγκε νόμον τριηραρχικὸν ἀντὶ τοῦ πρότερον, καθ' ὃν αἱ συντέλειαι ἦσαν τῶν τριηράρχων· καὶ ἐπεχειροτόνησεν ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος· καὶ ἀπήνεγκε παρανόμων Δημοσθένει Πατροκλῆς Φλυεύς, καὶ τὸ μέρος τῶν ψήφων οὐ λαβὼν ἀπέτεισε τὰς πεντακοσίας δραχμάς.]

106 Φέρε δὴ καὶ τὸν καλὸν κατάλογον.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ.

[Τοὺς τριηράρχους καλεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη συνεκκαίδεκα ἐκ τῶν ἐν τοῖς λόχοις συντελειῶν, ἀπὸ εἴκοσι

καὶ πέντε ἐτῶν εἰς τετταράκοντα, ἐπὶ ἴσον τῇ χορηγίᾳ χρωμένους.]

Φέρε δὴ παρὰ τοῦτον τὸν ἐκ τοῦ ἐμοῦ νόμου κατάλογον.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ. 262

[Τοὺς τριηράρχους αἱρεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπὸ τῆς οὐσίας κατὰ τίμησιν, ἀπὸ ταλάντων δέκα· ἐὰν δὲ πλειόνων ἡ οὐσία ἀποτετιμημένη ᾖ χρημάτων, κατὰ τὸν ἀναλογισμὸν ἕως τριῶν πλοίων καὶ ὑπηρετικοῦ ἡ λειτουργία ἔστω. κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἀναλογίαν ἔστω καὶ οἷς ἐλάττων οὐσία ἐστὶ τῶν δέκα ταλάντων, εἰς συντέλειαν συναγομένοις εἰς τὰ δέκα τάλαντα.]

107 *Ἆρα μικρὰ βοηθῆσαι τοῖς πένησιν ὑμῶν δοκῶ, ἢ μίκρ᾽ ἂν ἀναλῶσαι τοῦ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν οἱ πλούσιοι; οὐ τοίνυν μόνον τῷ μὴ καθυφεῖναι ταῦτα σεμνύνομαι, οὐδὲ τῷ γραφεὶς ἀποφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τῷ συμφέροντα θεῖναι τὸν νόμον καὶ τῷ πεῖραν ἔργῳ δεδωκέναι. πάντα γὰρ τὸν πόλεμον τῶν ἀποστόλων γιγνομένων κατὰ τὸν νόμον τὸν ἐμόν, οὐχ ἱκετηρίαν ἔθηκε τριήραρχος οὐδεὶς πώποθ᾽ ὡς ἀδικούμενος παρ᾽ ὑμῖν, οὐκ ἐν Μουνιχίας ἐκαθέζετο, οὐχ ὑπὸ τῶν ἀποστολέων ἐδέθη, οὐ τριήρης οὔτ᾽ ἔξω καταλειφθεῖσ᾽ ἀπώλετο τῇ πόλει, οὔτ᾽ αὐτοῦ ἀπελείφθη οὐ δυναμένη*
108 *ἀνάγεσθαι. καίτοι κατὰ τοὺς προτέρους νόμους ἅπαντα ταῦτ᾽ ἐγίγνετο. τὸ δ᾽ αἴτιον, ἐν τοῖς πένησιν ἦν τὸ λῃτουργεῖν· πολλὰ δὴ τἀδύνατα [συνέβαινεν]. ἐγὼ δ᾽ ἐκ τῶν ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους μετήνεγκα τὰς τριηραρχίας· πάντ᾽ οὖν τὰ δέοντ᾽ ἐγίγνετο. καὶ μὴν καὶ κατὰ τοῦτ᾽ ἄξιός εἰμ᾽ ἐπαίνου τυχεῖν, ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα προῃρούμην πολιτεύματα, ἀφ᾽ ὧν ἅμα δόξαι καὶ τιμαὶ καὶ δυνάμεις συνέβαινον τῇ πόλει· βάσκανον* 263

δὲ καὶ πικρὸν καὶ κακόηθες οὐδέν ἐστι πολίτευμ᾽ ἐμόν, 263
109 οὐδὲ ταπεινὸν, οὐδὲ τῆς πόλεως ἀνάξιον. ταὐτὸ τοίνυν ἦθος ἔχων ἔν τε τοῖς κατὰ τὴν πόλιν [πολιτεύμασιν] καὶ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς φανήσομαι· οὔτε γὰρ ἐν τῇ πόλει τὰς παρὰ τῶν πλουσίων χάριτας μᾶλλον ἢ τὰ τῶν πολλῶν δίκαι᾽ εἱλόμην, οὔτ᾽ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς τὰ Φιλίππου δῶρα καὶ τὴν ξενίαν ἠγάπησ᾽ ἀντὶ τῶν κοινῇ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι συμφερόντων.

110 Ἡγοῦμαι τοίνυν λοιπὸν εἶναί μοι περὶ τοῦ κηρύγματος εἰπεῖν καὶ τῶν εὐθυνῶν· τὸ γὰρ ὡς τἄριστά τ᾽ ἔπραττον καὶ διὰ παντὸς εὔνους εἰμὶ καὶ πρόθυμος εὖ ποιεῖν ὑμᾶς, ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημένων δεδηλῶσθαί μοι νομίζω. καίτοι τὰ μέγιστά γε τῶν πεπολιτευμένων καὶ πεπραγμένων ἐμαυτῷ παραλείπω, ὑπολαμβάνων πρῶτον μὲν ἐφεξῆς τοὺς περὶ αὐτοῦ τοῦ παρανόμου λόγους ἀποδοῦναί με δεῖν, εἶτα, κἂν μηδὲν εἴπω περὶ τῶν λοιπῶν πολιτευμάτων, ὁμοίως παρ᾽ ὑμῶν ἑκάστῳ τὸ συνειδὸς ὑπάρχειν μοι.

111 Τῶν μὲν οὖν νόμων, οὓς οὗτος ἄνω καὶ κάτω κυκῶν ἔλεγεν [περὶ τῶν παραγεγραμμένων νόμων], οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς [ὑμᾶς] οἶμαι μανθάνειν, οὔτ᾽ [αὐτὸς] ἠδυνάμην συνεῖναι τὰ πολλά· ἁπλῶς δὲ τὴν ὀρθὴν περὶ τῶν δικαίων διαλέξομαι. τοσούτου γὰρ δέω λέγειν ὡς οὐκ εἴμ᾽ ὑπεύθυνος, ὃ νῦν οὗτος διέβαλλε καὶ διωρίζετο, ὥσθ᾽ ἅπαντα τὸν βίον ὑπεύθυνος εἶναι ὁμολογῶ, ὧν ἢ διακεχείρικ᾽ ἢ πεπολίτευμαι παρ᾽ ὑμῖν.
112 ὧν μέντοι γ᾽ ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἐπαγγειλάμενος δέδωκα τῷ δήμῳ, οὐδὲ μίαν ἡμέραν ὑπεύθυνος εἶναί φημι (ἀκούεις Αἰσχίνη;) οὐδ᾽ ἄλλον οὐδένα, οὐδ᾽ ἂν 264
τῶν ἐννέ᾽ ἀρχόντων τις ὢν τύχῃ. τίς γὰρ νόμος τοσαύτης ἀδικίας καὶ μισανθρωπίας μεστός, ὥστε τὸν

*δόντα τι τῶν ἰδίων καὶ ποιήσαντα πρᾶγμα φιλάν-
θρωπον καὶ φιλόδωρον, τῆς χάριτος μὲν ἀποστερεῖν,
εἰς τοὺς συκοφάντας δ' ἄγειν, καὶ τούτους ἐπὶ τὰς
εὐθύνας ὧν ἔδωκεν ἐφιστάναι; οὐδὲ εἷς. εἰ δέ φησιν
113 οὗτος, δειξάτω, κἀγὼ στέρξω καὶ σιωπήσομαι. ἀλλ' οὐκ
ἔστιν ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' οὗτος συκοφαντῶν, ὅτι
ἐπὶ τῷ θεωρικῷ τότ' ὢν ἐπέδωκα τὰ χρήματα, „ἐπή-
νεσεν αὐτὸν“ φησὶν „ὑπεύθυνον ὄντα“. οὐ περὶ τού-
των γ' οὐδενὸς, ὧν ὑπεύθυνος ἦν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐπέ-
δωκ' ὦ συκοφάντα. ἀλλὰ καὶ τειχοποιὸς ἦσθα. καὶ διὰ
τοῦτό γ' ὀρθῶς ἐπῃνούμην, ὅτι τἀνηλωμέν' ἔδωκα καὶ
οὐκ ἐλογιζόμην. ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς εὐθυνῶν καὶ τῶν
ἐξετασόντων προσδεῖται, ἡ δὲ δωρεὰ χάριτος καὶ ἐπαί-
νου δικαία τυγχάνειν ἐστίν· διόπερ ταῦτ' ἔγραψεν ὁδὶ
114 περὶ ἐμοῦ. ὅτι δ' οὕτως ταῦτ' οὐ μόνον ἐν τοῖς νό-
μοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὑμετέροις ἤθεσιν ὥρισται, ἐγὼ
ῥαδίως πολλαχόθεν δείξω. πρῶτον μὲν γὰρ Ναυσικλῆς
στρατηγῶν, ἐφ' οἷς ἀπὸ τῶν ἰδίων προεῖτο, πολλάκις
ἐστεφάνωται· εἶθ' ὅτε τὰς ἀσπίδας Διότιμος ἔδωκε καὶ
πάλιν Χαρίδημος, ἐστεφανοῦντο· εἶθ' οὑτοσὶ Νεοπτό-
λεμος, πολλῶν ἔργων ἐπιστάτης [ὢν], ἐφ' οἷς ἐπέδωκε
τετίμηται. σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε, εἰ τῷ τιν'
ἀρχὴν ἄρχοντι, ἢ διδόναι τῇ πόλει τὰ ἑαυτοῦ διὰ τὴν
ἀρχὴν μὴ ἐξέσται, ἢ τῶν δοθέντων ἀντὶ τοῦ κομίσασθαι* 265
115 *χάριν εὐθύνας ὑφέξει. Ὅτι τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω,
λέγε τὰ ψηφίσματά μοι τὰ τούτοις γεγενημέν' αὐτὰ
λαβών. λέγε.*

ΨΗΦΙΣΜΑ.

*[Ἄρχων Δημόνικος Φλυεύς, βοηδρομιῶνος ἕκτῃ μετ'
εἰκάδα, γνώμῃ βουλῆς καὶ δήμου, Καλλίας Φρεάρριος
εἶπεν, ὅτι δοκεῖ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι Ναυσι-*

κλέα τὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων, ὅτι Ἀθηναίων ὁπλιτῶν δισχιλίων ὄντων ἐν Ἴμβρῳ καὶ βοηθούντων τοῖς κατοικοῦσιν Ἀθηναίων τὴν νῆσον, οὐ δυναμένου Φίλωνος τοῦ ἐπὶ τῆς διοικήσεως κεχειροτονημένου διὰ τοὺς χειμῶνας πλεῦσαι καὶ μισθοδοτῆσαι τοὺς ὁπλίτας, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἔδωκε καὶ οὐκ εἰσέπραξε τὸν δῆμον, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον Διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς.]

ΕΤΕΡΟΝ ΨΗΦΙΣΜΑ.

116 [Εἶπε Καλλίας Φρέαρριος, πρυτάνεων λεγόντων, βουλῆς γνώμη. ἐπειδὴ Χαρίδημος ὁ ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν, ἀποσταλεὶς εἰς Σαλαμῖνα, καὶ Διότιμος ὁ ἐπὶ τῶν ἱππέων, ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μάχῃ τῶν στρατιωτῶν τινῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων σκυλευθέντων, ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων καθώπλισαν τοὺς νεανίσκους ἀσπίσιν ὀκτακοσίαις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι Χαρίδημον καὶ Διότιμον χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι Παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ γυμνικῷ ἀγῶνι καὶ Διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς· τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι θεσμοθέτας, πρυτάνεις, ἀγωνοθέτας.] 266

117 Τούτων ἕκαστος Αἰσχίνη, τῆς μὲν ἀρχῆς ἧς ἦρχεν ὑπεύθυνος ἦν, ἐφ' οἷς δ' ἐστεφανοῦτ', οὐχ ὑπεύθυνος. οὐκοῦν οὐδ' ἐγώ· ταὐτὰ γὰρ δίκαι' ἐστίν μοι περὶ τῶν αὐτῶν τοῖς ἄλλοις δήπου. ἐπέδωκα· ἐπαινοῦμαι διὰ ταῦτα, οὐκ ὢν ὧν ἔδωκα ὑπεύθυνος. ἦρχον· καὶ δέδωκά γ' εὐθύνας ἐκείνων, οὐχ ὧν ἐπέδωκα. νὴ Δί', ἀλλ' ἀδίκως ἦρξα; εἶτα παρὼν, ὅτε μ' εἰσῆγον οἱ λογισταί, οὐ κατηγόρεις;

118 Ἵνα τοίνυν ἴδηθ' ὅτι αὐτὸς οὗτός μοι μαρτυρεῖ, ἐφ' οἷς οὐχ ὑπεύθυνος ἦν ἐστεφανῶσθαι, λαβὼν ἀνάγνωθι τὸ ψήφισμ' ὅλον τὸ γραφέν μοι. οἷς γὰρ οὐκ ἐγράψατο τοῦ προβουλεύματος, τούτοις ἃ διώκει συκοφαντῶν φανήσεται. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

[*Ἐπὶ ἄρχοντος Εὐθυκλέους, πυανεψιῶνος ἐνάτῃ ἀπιόντος, φυλῆς πρυτανευούσης Οἰνῇδος, Κτησιφῶν Λεωσθένους Ἀναφλύστιος εἶπεν· ἐπειδὴ Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς γενόμενος ἐπιμελητὴς τῆς τῶν τειχῶν ἐπισκευῆς, καὶ προσαναλώσας εἰς τὰ ἔργα ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας τρία τάλαντα, ἐπέδωκε ταῦτα τῷ δήμῳ, καὶ ἐπὶ τοῦ θεωρικοῦ κατασταθείς, ἐπέδωκε τοῖς ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν θεωροῖς ἑκατὸν μνᾶς εἰς θυσίας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, ἐπαινέσαι Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα ἀρετῆς ἕνεκα καὶ καλοκαγαθίας ἧς ἔχων διατελεῖ ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων, καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέ-* 267
φανον ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς· τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι τὸν ἀγωνοθέτην.]

119 *Οὐκοῦν ἃ μὲν ἐπέδωκα, ταῦτ᾽ ἐστιν ὧν οὐδὲν σὺ γέγραψαι· ἃ δέ φησιν ἡ βουλὴ δεῖν ἀντὶ τούτων γενέσθαι μοι, ταῦτ᾽ ἔσθ᾽ ἃ διώκεις. τὸ λαβεῖν οὖν τὰ διδόμενα ὁμολογῶν ἔννομον εἶναι, τὸ χάριν τούτων ἀποδοῦναι παρανόμων γράφῃ. ὁ δὲ παμπόνηρος ἄνθρωπος καὶ θεοῖς ἐχθρὸς καὶ βάσκανος ὄντως, ποῖός τις ἂν εἴη πρὸς θεῶν; οὐχ ὁ τοιοῦτος;*

120 *Καὶ μὴν περὶ τοῦ γ᾽ ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττεσθαι, τὸ μὲν μυριάκις μυρίους κεκηρῦχθαι παραλείπω καὶ τὸ πολλάκις αὐτὸς ἐστεφανῶσθαι πρότερον. ἀλλὰ πρὸς θεῶν οὕτω σκαιὸς εἶ καὶ ἀναίσθητος Αἰσχίνη, ὥστ᾽ οὐ δύνασαι λογίσασθαι, ὅτι τῷ μὲν στεφανουμένῳ τὸν αὐτὸν ἔχει ζῆλον [ὁ στέφανος] ὅπου ἂν ἀναρρηθῇ, τοῦ δὲ τῶν στεφανούντων εἵνεκα συμφέροντος ἐν τῷ θεάτρῳ γίγνεται τὸ κήρυγμα; οἱ γὰρ ἀκούσαντες ἅπαντες εἰς τὸ ποιεῖν εὖ τὴν πόλιν προτρέπονται, καὶ τοὺς ἀποδιδόντας τὴν χάριν μᾶλλον ἐπαινοῦσι τοῦ στεφανου-*

μένου· διόπερ τὸν νόμον τοῦτον ἡ πόλις γέγραφεν. Λέγε δ' αὐτόν μοι τὸν νόμον λαβών.

ΝΟΜΟΣ.

[Ὅσους στεφανοῦσί τινες τῶν δήμων, τὰς ἀναγορεύσεις τῶν στεφάνων ποιεῖσθαι ἐν αὐτοῖς ἑκάστους τοῖς ἰδίοις δήμοις, ἐὰν μή τινας ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἢ ἡ βουλὴ στεφανοῖ· τούτους δ' ἐξεῖναι ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις . . . .]

121 *Ἀκούεις Αἰσχίνη τοῦ νόμου λέγοντος σαφῶς, „πλὴν
ἐάν τινας ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλὴ ψηφίσηται· τούτους δ'* 268
ἀναγορευέτω“. τί οὖν ὦ ταλαίπωρε συκοφαντεῖς; τί λόγους πλάττεις; τί σαυτὸν οὐκ ἐλλεβορίζεις; ἀλλ' οὐδ' αἰσχύνῃ φθόνου δίκην εἰσάγων, οὐκ ἀδικήματος οὐδενός, καὶ νόμους μεταποιῶν, τῶν δ' ἀφαιρῶν μέρη, οὓς ὅλους δίκαιον ἦν ἀναγιγνώσκεσθαι τοῖς γ' ὀμωμοκόσιν
122 *κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι; ἔπειτα τοιαῦτα ποιῶν λέγεις πόσα δεῖ προσεῖναι τῷ δημοτικῷ, ὥσπερ ἀνδριάντ' ἐκδεδωκὼς κατὰ συγγραφήν, εἶτ' οὐκ ἔχονθ' ἃ προσῆκεν ἐκ τῆς συγγραφῆς κομιζόμενος, ἢ λόγῳ τοὺς δημοτικούς, ἀλλ' οὐ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς πολιτεύμασιν γιγνωσκομένους. καὶ βοᾷς ῥητὰ καὶ ἄρρητ' ὀνομάζων, ὥσπερ ἐξ ἁμάξης, ἃ σοὶ καὶ τῷ σῷ γένει πρόσεστιν, οὐκ ἐμοί. καίτοι καὶ τοῦτ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.*
123 *ἐγὼ λοιδορίαν κατηγορίας τούτῳ διαφέρειν ἡγοῦμαι, τῷ τὴν μὲν κατηγορίαν ἀδικήματ' ἔχειν, ὧν ἐν τοῖς νόμοις εἰσὶν αἱ τιμωρίαι, τὴν δὲ λοιδορίαν βλασφημίας, ἃς κατὰ τὴν αὐτῶν φύσιν τοῖς ἐχθροῖς περὶ ἀλλήλων συμβαίνει λέγειν. οἰκοδομῆσαι δὲ τοὺς προγόνους ταυτὶ τὰ δικαστήρι' ὑπείληφα, οὐχ ἵνα συλλέξαντες ὑμᾶς εἰς ταῦτα, ἀπὸ τῶν ἰδίων κακῶς τἀπόρρητα λέγωμεν*

ἀλλήλους, ἀλλ' ἵν' ἐξελέγχωμεν, ἐάν τις ἠδικηκώς τι τυγ-
124*χάνῃ τὴν πόλιν. ταῦτα τοίνυν εἰδὼς Αἰσχίνης οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ, πομπεύειν ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν εἵλετο. οὐ μὴν οὐδ' ἐνταῦθ' ἔλαττον ἔχων δίκαιός ἐστιν ἀπελθεῖν. ἤδη δ' ἐπὶ ταῦτα πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας. πότερόν σέ τις Αἰσχίνη τῆς πόλεως ἐχθρὸν ἢ ἐμὸν εἶναι θῇ; ἐμὸν δῆλον ὅτι. εἶθ' οὗ μὲν ἦν παρ'* 269
ἐμοῦ δίκην κατὰ τοὺς νόμους ὑπὲρ τούτων λαβεῖν, εἴπερ ἠδίκουν, ἐξέλειπες, ἐν ταῖς εὐθύναις, ἐν ταῖς
125*γραφαῖς, ἐν ταῖς ἄλλαις κρίσεσιν· οὗ δ' ἐγὼ μὲν ἀθῷος πᾶσι τοῖς νόμοις, τῷ χρόνῳ, τῇ προθεσμίᾳ, τῷ κεκρίσθαι περὶ πάντων πολλάκις, τῷ μηδεπώποτ' ἐξελεγχθῆναι μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, τῇ πόλει δ' ἢ πλέον ἢ ἔλαττον ἀνάγκη τῶν γε δημοσίᾳ πεπραγμένων μετεῖναι τῆς δόξης, ἐνταῦθ' ἀπήντηκας; ὅρα μὴ τούτων μὲν ἐχθρὸς ᾖς, ἐμὸς δὲ προσποιῇ.*

126 *Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μὲν εὐσεβὴς καὶ δικαία ψῆφος ἅπασι δέδεικται, δεῖ δέ μ' ὡς ἔοικε καίπερ οὐ φιλολοίδορον ὄντα, διὰ τὰς ὑπὸ τούτου βλασφημίας εἰρημένας, ἀντὶ πολλῶν καὶ ψευδῶν αὐτὰ τἀναγκαιότατ' εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δεῖξαι τίς ὢν καὶ τίνων ῥᾳδίως οὕτως ἄρχει τοῦ κακῶς λέγειν, καὶ λόγους τινὰς διασύρει, αὐτὸς εἰρηκὼς ἃ τίς οὐκ ἂν ὤκνησεν τῶν με-*
127*τρίων ἀνθρώπων φθέγξασθαι; — εἰ γὰρ Αἰακὸς ἢ Ῥαδάμανθυς ἢ Μίνως ἦν ὁ κατηγορῶν, ἀλλὰ μὴ σπερμολόγος, περίτριμμ' ἀγορᾶς, ὄλεθρος γραμματεύς, οὐκ ἂν αὐτὸν οἶμαι ταῦτ' εἰπεῖν, οὐδ' ἂν οὕτως ἐπαχθεῖς λόγους πορίσασθαι, ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ βοῶντα „ὦ γῆ καὶ ἥλιε καὶ ἀρετὴ“ καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ πάλιν „σύνεσιν καὶ παιδείαν“ ἐπικαλούμενον, „ᾗ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ διαγιγνώσκεται“· ταῦτα γὰρ [δήπουθεν]*

128 *ἠκούετ' αὐτοῦ λέγοντος. σοὶ δ' ἀρετῆς ὦ κάθαρμ' ἢ
τοῖς σοῖς τίς μετουσία; ἢ καλῶν ἢ μὴ τοιούτων τίς
διάγνωσις; πόθεν ἢ πῶς ἀξιωθέντι; ποῦ δὲ παιδείας
σοὶ θέμις μνησθῆναι; ἧς τῶν μὲν ὡς ἀληθῶς τετυχη-
κότων, οὐδ' ἂν εἷς εἶπεν περὶ αὐτοῦ τοιοῦτον οὐδέν,
ἀλλὰ κἂν ἑτέρου λέγοντος ἠρυθρίασεν, τοῖς δ' ἀπο-
λειφθεῖσι μὲν ὥσπερ σύ, προσποιουμένοις δ' ὑπ' ἀναι-
σθησίας, τὸ τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν [ποιεῖν], ὅταν λέγω-
σιν, οὐ τὸ δοκεῖν τοιούτοις εἶναι περίεστιν.*

129 *Οὐκ ἀπορῶν δ' ὅ τι χρὴ περὶ σοῦ καὶ τῶν σῶν
εἰπεῖν, ἀπορῶ τοῦ πρώτου μνησθῶ· πότερ' ὡς ὁ πατήρ
σου Τρόμης ἐδούλευε παρ' Ἐλπίᾳ τῷ πρὸς τῷ Θησείῳ
διδάσκοντι γράμματα, χοίνικας παχείας ἔχων καὶ ξύλον;
ἢ ὡς ἡ μήτηρ τοῖς μεθημερινοῖς γάμοις ἐν τῷ κλεισίῳ
τῷ πρὸς τῷ Καλαμίτῃ χρωμένη, τὸν καλὸν ἀνδριάντα
καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψέ σε; ἀλλὰ πάντες
ἴσασι ταῦτα, κἂν ἐγὼ μὴ λέγω. ἀλλ' ὡς ὁ τριηραύλης
Φορμίων, ὁ Δίωνος τοῦ Φρεαρρίου δοῦλος, ἀνέστησεν
αὐτὴν ἀπὸ τῆς καλῆς ἐργασίας; ἀλλὰ νὴ τὸν Δία
καὶ θεούς, ὀκνῶ μὴ περὶ σοῦ τὰ προσήκοντα λέγων,
αὐτὸς οὐ προσήκοντας ἐμαυτῷ δόξω προῃρῆσθαι λόγους.
130 ταῦτα μὲν οὖν ἐάσω, ἀπ' αὐτῶν δ' ὧν βεβίωκεν ἄρξο-
μαι· οὐδὲ γὰρ ὧν ἔτυχ' ἦν, ἀλλ' οἷς ὁ δῆμος κατα-
ρᾶται. ὀψὲ γάρ ποτ' — ὀψὲ λέγω; χθὲς μὲν οὖν καὶ
πρῴην ἅμ' Ἀθηναῖος καὶ ῥήτωρ, καὶ δύο συλλαβὰς
προσθεὶς τὸν μὲν πατέρ' ἀντὶ Τρόμητος ἐποίησ' Ἀτρό-
μητον, τὴν δὲ μητέρα σεμνῶς πάνυ Γλαυκοθέαν, ἣν
Ἔμπουσαν ἅπαντες ἴσασι καλουμένην, ἐκ τοῦ πάντα
ποιεῖν [καὶ πάσχειν] δηλονότι ταύτης τῆς ἐπωνυμίας
131 τυχοῦσαν· πόθεν γὰρ ἄλλοθεν; ἀλλ' ὅμως οὕτως ἀχά-
ριστος εἶ καὶ πονηρὸς φύσει, ὥστ' ἐλεύθερος ἐκ δούλου*

καὶ πλούσιος ἐκ πτωχοῦ διὰ τουτουσὶ γεγονώς, οὐχ 271
ὅπως χάριν αὐτοῖς ἔχεις, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν κατὰ
τουτωνὶ πολιτεύει. καὶ περὶ ὧν μὲν ἔστι τις ἀμφισβή-
τησις, ὡς ἄρ' ὑπὲρ τῆς πόλεως εἴρηκεν, ἐάσω· ἃ δ'
ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν φανερῶς ἀπεδείχθη πράττων, ταῦτ'
ἀναμνήσω.

132 *Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν τὸν ἀποψηφισθέντ' Ἀντιφῶντα,*
ὃς ἐπαγγειλάμενος Φιλίππῳ τὰ νεώρι' ἐμπρήσειν εἰς
τὴν πόλιν ἦλθεν; ὃν λαβόντος ἐμοῦ κεκρυμμένον ἐν
Πειραιεῖ καὶ καταστήσαντος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, βοῶν
ὁ βάσκανος οὗτος καὶ κεκραγώς, ὡς ἐν δημοκρατίᾳ
δεινὰ ποιῶ, τοὺς ἠτυχηκότας τῶν πολιτῶν ὑβρίζων καὶ
ἐπ' οἰκίας βαδίζων ἄνευ ψηφίσματος, ἀφεθῆναι ἐποίησεν.
133 *καὶ εἰ μὴ ἡ βουλὴ ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου τὸ πρᾶγμ' αἰσθο-*
μένη, καὶ τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν ἐν οὐ δέοντι συμβε-
βηκυῖαν ἰδοῦσα, ἐπεζήτησε τὸν ἄνθρωπον καὶ συλλα-
βοῦσ' ἐπανήγαγεν ὡς ὑμᾶς, ἐξήρπαστ' ἂν ὁ τοιοῦτος
καὶ τὸ δίκην δοῦναι διαδὺς ἐξεπέπεμπτο [ἂν] ὑπὸ τοῦ
σεμνολόγου τουτουί· νῦν δ' ὑμεῖς στρεβλώσαντες αὐτὸν
134 *ἀπεκτείνατε, ὡς ἔδει γε καὶ τοῦτον. τοιγαροῦν εἰδυῖα*
ταῦθ' ἡ βουλὴ ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου τότε τούτῳ πεπρα-
γμένα, χειροτονησάντων αὐτὸν ὑμῶν σύνδικον ὑπὲρ τοῦ
ἱεροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ἧσπερ
πολλὰ προεῖσθε τῶν κοινῶν, ὡς προσείλεσθε κἀκείνην
καὶ τοῦ πράγματος κυρίαν ἐποιήσατε, τοῦτον μὲν εὐθὺς
ἀπήλασεν ὡς προδότην, Ὑπερείδῃ δὲ λέγειν προσέταξε·
καὶ ταῦτ' ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέρουσα τὴν ψῆφον ἔπραξε,
135 *καὶ οὐδεμία ψῆφος ἠνέχθη τῷ μιαρῷ τούτῳ. Καὶ ὅτι* 272
ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει τούτων τοὺς μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

[Μαρτυροῦσι Δημοσθένει ὑπὲρ ἁπάντων οἵδε, Καλλίας Σουνιεύς, Ζήνων Φλυεύς, Κλέων Φαληρεύς, Δημόνικος Μαραθώνιος, ὅτι τοῦ δήμου ποτὲ χειροτονήσαντος Αἰσχίνην σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ εἰς τοὺς Ἀμφικτύονας, συνεδρεύσαντες ἡμεῖς ἐκρίναμεν Ὑπερείδην ἄξιον εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ τῆς πόλεως λέγειν, καὶ ἀπεστάλη Ὑπερείδης.]

136 Οὐκοῦν ὅτε τούτου μέλλοντος [λέγειν], ἀπήλασεν ἡ βουλὴ καὶ προσέταξ' ἑτέρῳ, τότε καὶ προδότην καὶ κακόνουν ὑμῖν ἀπέφηνεν.

Ἓν μὲν [τοίνυν] τοῦτο τοιοῦτο [πολίτευμα] τοῦ νεανίου τούτου, ὅμοιόν γ', οὐ γάρ; οἷς ἐμοῦ κατηγορεῖ· ἕτερον δ' ἀναμιμνῄσκεσθε. ὅτε γὰρ Πύθωνα Φίλιππος ἔπεμψε τὸν Βυζάντιον καὶ παρὰ τῶν αὑτοῦ συμμάχων πάντων συνέπεμψε πρέσβεις, ὡς ἐν αἰσχύνῃ ποιήσων τὴν πόλιν καὶ δείξων ἀδικοῦσαν, τότ' ἐγὼ μὲν τῷ Πύθωνι θρασυνομένῳ καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ' ὑμῶν, οὐκ εἶξα οὐδ' ὑπεχώρησα ἀλλ' ἀναστὰς ἀντεῖπον, καὶ τὰ τῆς πόλεως δίκαι' οὐχὶ προὔδωκα, ἀλλ' ἀδικοῦντ' ἐξήλεγξα Φίλιππον φανερῶς οὕτως, ὥστε τοὺς ἐκείνου συμμάχους αὐτοὺς ἀνισταμένους ὁμολογεῖν· οὗτος δὲ συνηγωνίζετο καὶ τἀναντί' ἐμαρτύρει τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτα ψευδῆ.

137 Καὶ οὐκ ἀπέχρη ταῦτ', ἀλλὰ πάλιν μετὰ ταῦθ' ὕστερον Ἀναξίνῳ τῷ κατασκόπῳ συνιὼν εἰς τὴν Θράσωνος οἰκίαν ἐλήφθη. καίτοι ὅστις τῷ ὑπὸ τῶν πολεμίων πεμφθέντι μόνος μόνῳ συνῄει καὶ ἐκοινολογεῖτο, 273
οὗτος αὐτὸς ὑπῆρχε τῇ φύσει κατάσκοπος καὶ πολέμιος τῇ πατρίδι. Καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

[Τελέδημος Κλέωνος, Ὑπερείδης Καλλαίσχρου, Νικόμαχος Διοφάντου μαρτυροῦσι Δημοσθένει καὶ ἐπωμόσαντο ἐπὶ τῶν στρατηγῶν, εἰδέναι Αἰσχίνην Ἀτρομήτου Κοθωκίδην συνερχόμενον νυκτὸς εἰς τὴν Θράσωνος οἰκίαν καὶ κοινολογούμενον Ἀναξίνῳ, ὃς ἐκρίθη εἶναι κατάσκοπος παρὰ Φιλίππου. αὗται ἀπεδόθησαν αἱ μαρτυρίαι ἐπὶ Νικίου, ἑκατομβαιῶνος τρίτῃ ἱσταμένου.]

138 *Μυρία τοίνυν [ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ] παραλείπω. καὶ γὰρ οὕτω πως ἔχει. πόλλ' ἂν ἐγὼ νῦν ἔτι τούτων ἔχοιμι δεῖξαι, ὧν οὗτος κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τοῖς μὲν ἐχθροῖς ὑπηρετῶν, ἐμοὶ δ' ἐπηρεάζων εὑρέθη. ἀλλ' οὐ τίθεται ταῦτα παρ' ὑμῖν εἰς ἀκριβῆ μνήμην οὐδ' ἣν προσῆκεν ὀργήν, ἀλλὰ δεδώκατ' ἔθει τινὶ φαύλῳ πολλὴν ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ, τὸν λέγοντά τι τῶν ὑμῖν συμφερόντων ὑποσκελίζειν καὶ συκοφαντεῖν, τῆς ἐπὶ ταῖς λοιδορίαις ἡδονῆς καὶ χάριτος τὸ τῆς πόλεως συμφέρον ἀνταλλαττόμενοι· διόπερ ῥᾷόν ἐστι καὶ ἀσφαλέστερον, ἀεὶ τοῖς ἐχθροῖς ὑπηρετοῦντα μισθαρνεῖν, ἢ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἑλόμενον τάξιν πολιτεύεσθαι.*

139 *Καὶ τὸ μὲν δὴ πρὸ τοῦ πολεμεῖν [φανερῶς] συναγωνίζεσθαι Φιλίππῳ, δεινὸν μέν, ὦ γῆ καὶ θεοί, πῶς γὰρ οὔ; κατὰ τῆς πατρίδος· δότε δ' εἰ βούλεσθε δότ'* 274
αὐτῷ τοῦτο. ἀλλ' ἐπειδὴ φανερῶς ἤδη τὰ πλοῖ' ἐσεσύλητο, Χερρόνησος ἐπορθεῖτ', ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἐπορεύεθ' ἅνθρωπος, οὐκέτ' ἐν ἀμφισβητησίμῳ τὰ πράγματ' [ἦν], ἀλλ' ἐνειστήκει πόλεμος, ὅ τι μὲν πώποτ' ἔπραξ' ὑπὲρ ὑμῶν ὁ βάσκανος οὗτος ἰαμβοφάγος, οὐκ ἂν ἔχοι δεῖξαι, οὐδ' ἔστιν οὔτε μεῖζον οὔτ' ἔλαττον ψήφισμ' [οὐδὲν] Αἰσχίνῃ περὶ τῶν συμφερόντων τῇ

πόλει. εἰ δέ φησι, νῦν δειξάτω, ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι. ἀλλ᾽ οὐκ ἔστιν οὐδέν. καίτοι δυοῖν αὐτὸν ἀνάγκη θάτερον, ἢ μηδὲν τοῖς πραττομένοις ὑπ᾽ ἐμοῦ τότ᾽ ἔχοντ᾽ ἐγκαλεῖν μὴ γράφειν παρὰ ταῦθ᾽ ἕτερα, ἢ τὸ τῶν ἐχθρῶν συμφέρον ζητοῦντα μὴ φέρειν εἰς μέσον τὰ τούτων ἀμείνω.

140 *Ἆρ᾽ οὖν οὐδ᾽ ἔλεγεν, ὥσπερ οὐδ᾽ ἔγραφεν, ἡνίκ᾽ ἐργάσασθαί τι δέοι κακόν; οὐ μὲν οὖν ἦν εἰπεῖν ἑτέρῳ. καὶ τὰ μὲν ἄλλα καὶ φέρειν ἠδύναθ᾽ ὡς ἔοικεν ἡ πόλις καὶ ποιῶν οὗτος λανθάνειν· ἓν δ᾽ ἐπεξειργάσατ᾽ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοιοῦτον, ὃ πᾶσι τοῖς προτέροις ἐπέθηκεν τέλος· περὶ οὗ τοὺς πολλοὺς ἀνήλωσεν λόγους, τὰ τῶν Ἀμφισσέων [τῶν Λοκρῶν] διεξιὼν δόγματα, ὡς διαστρέψων τἀληθές. τὸ δ᾽ οὐ τοιοῦτόν ἐστι· πόθεν; οὐδέποτ᾽ ἐκνίψῃ σὺ τἀκεῖ [πεπραγμένα σαυτῷ]· οὐχ οὕτω πόλλ᾽ ἐρεῖς.*

141 *Καλῶ δ᾽ ἐναντίον ὑμῶν ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς θεοὺς πάντας καὶ πάσας ὅσοι τὴν χώραν ἔχουσι τὴν Ἀττικήν, καὶ τὸν Ἀπόλλω τὸν Πύθιον, ὃς πατρῷός ἐστι τῇ πόλει, καὶ ἐπεύχομαι πᾶσι τούτοις, εἰ μὲν ἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς εἴποιμι καὶ εἶπον καὶ τότ᾽ εὐθὺς ἐν τῷ δήμῳ, ὅτε πρῶτον εἶδον τουτονὶ τὸν μιαρὸν τούτου τοῦ* 275 *πράγματος ἁπτόμενον (ἔγνων γάρ, εὐθέως ἔγνων), εὐτυχίαν μοι δοῦναι καὶ σωτηρίαν, εἰ δὲ πρὸς ἔχθραν ἢ φιλονικίας ἰδίας ἕνεκ᾽ αἰτίαν ἐπάγω τούτῳ ψευδῆ, πάντων τῶν ἀγαθῶν ἀνόνητόν με ποιῆσαι.*

142 *Τί οὖν ταῦτ᾽ ἐπήραμαι καὶ διετεινάμην οὑτωσὶ σφοδρῶς; ὅτι καὶ γράμματ᾽ ἔχων ἐν τῷ δημοσίῳ κείμενα, ἐξ ὧν ταῦτ᾽ ἐπιδείξω σαφῶς, καὶ ὑμᾶς εἰδὼς τὰ πεπραγμένα μνημονεύοντας, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ τῶν εἰργασμένων αὐτῷ κακῶν οὗτος ἐλάττων ὑποληφθῇ·*

ὅπερ πρότερον συνέβη, ὅτε τοὺς ταλαιπώρους Φωκέας
143*ἐποίησ' ἀπολέσθαι, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπαγγείλας. τὸν*
γὰρ ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον, δι' ὃν εἰς Ἐλάτειαν ἦλθε
Φίλιππος καὶ δι' ὃν ᾑρέθη τῶν Ἀμφικτυόνων ἡγε-
μών, ὃς ἅπαντ' ἀνέτρεψε τὰ τῶν Ἑλλήνων, οὗτός
ἐσθ' ὁ κατασκευάσας καὶ πάντων εἷς ἀνὴρ μεγίστων
αἴτιος κακῶν. καὶ τότ' εὐθὺς ἐμοῦ διαμαρτυρομένου
καὶ βοῶντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ „πόλεμον εἰς τὴν Ἀττικὴν
εἰσάγεις Αἰσχίνη πόλεμον Ἀμφικτυονικόν", οἱ μὲν ἐκ
παρακλήσεως συγκαθήμενοι, οὐκ εἴων με λέγειν, οἱ δ'
ἐθαύμαζον καὶ κενὴν αἰτίαν διὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἐπά-
144*γειν μ' ὑπελάμβανον αὐτῷ. ἥτις δ' ἡ φύσις ἄνδρες*
Ἀθηναῖοι γέγονεν τούτων τῶν πραγμάτων, καὶ τίνος
εἵνεκα ταῦτα συνεσκευάσθη καὶ πῶς ἐπράχθη, νῦν
ἀκούσατ', ἐπειδὴ τότ' ἐκωλύθητε· καὶ γὰρ εὖ πρᾶγμα
συντεθὲν ὄψεσθε, καὶ μεγάλ' ὠφελήσεσθε πρὸς ἱστο-
ρίαν τῶν κοινῶν, καὶ ὅση δεινότης ἦν ἐν τῷ Φιλίππῳ
θεάσεσθε.

145 *Οὐκ ἦν τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου πέρας οὐδ' ἀπαλ-*
λαγὴ Φιλίππῳ, εἰ μὴ Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς ἐχθροὺς 276
ποιήσειε τῇ πόλει· ἀλλὰ καίπερ ἀθλίως καὶ κακῶς τῶν
στρατηγῶν τῶν ὑμετέρων πολεμούντων αὐτῷ, ὅμως
ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πολέμου καὶ τῶν λῃστῶν μυρί' ἔπασχεν
κακά. οὔτε γὰρ ἐξήγετο τῶν ἐκ τῆς χώρας γιγνομένων
146*οὐδέν, οὔτ' εἰσήγεθ' ὧν ἐδεῖτ' αὐτῷ· ἦν δ' οὔτ' ἐν*
τῇ θαλάττῃ κρείττων ὑμῶν, οὔτ' εἰς τὴν Ἀττικὴν
ἐλθεῖν δυνατός, μήτε Θετταλῶν ἀκολουθούντων, μήτε
Θηβαίων διιέντων· συνέβαινε δὲ [αὐτῷ] τῷ πολέμῳ
κρατοῦντι τοὺς ὁποιουσδήποθ' ὑμεῖς ἐξεπέμπετε στρα-
τηγούς (ἐῶ γὰρ τοῦτό γε) αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ τόπου
147*καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἑκατέροις κακοπαθεῖν. εἰ μὲν οὖν*

τῆς ἰδίας ἕνεκ᾽ ἔχθρας ἢ τοὺς Θετταλοὺς ἢ τοὺς Θηβαίους συμπείθοι βαδίζειν ἐφ᾽ ὑμᾶς, οὐδέν᾽ ἂν προσέχειν αὐτῷ τὸν νοῦν· ἂν δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς προφάσεις λαβὼν ἡγεμὼν αἱρεθῇ, ῥᾷον ἤλπιζεν τὰ μὲν παρακρούσεσθαι, τὰ δὲ πείσειν. τί οὖν ἐπιχειρεῖ; θεάσασθ᾽ ὡς εὖ· πόλεμον ποιῆσαι τοῖς Ἀμφικτύοσιν καὶ περὶ τὴν Πυλαίαν ταραχήν· εἰς γὰρ ταῦτ᾽ εὐθὺς αὐτοὺς ὑπε-
148*λάμβανεν αὐτοῦ δεήσεσθαι. εἰ μὲν τοίνυν τοῦτ᾽ ἢ τῶν παρ᾽ ἑαυτοῦ πεμπομένων ἱερομνημόνων ἢ τῶν ἐκείνου συμμάχων εἰσηγοῖτό τις, ὑπόψεσθαι τὸ πρᾶγμ᾽ ἐνόμιζε καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Θετταλοὺς καὶ πάντας φυλάξεσθαι, ἂν δ᾽ Ἀθηναῖος ᾖ καὶ παρ᾽ ὑμῶν τῶν ὑπεναντίων ὁ τοῦτο ποιῶν, εὐπόρως λήσειν· ὅπερ συνέβη.*
149*πῶς οὖν ταῦτ᾽ ἐποίησεν; μισθοῦται τουτονί. οὐδενὸς δὲ προειδότος οἶμαι τὸ πρᾶγμ᾽ οὐδὲ φυλάττοντος, ὥσπερ εἴωθεν τὰ τοιαῦτα παρ᾽ ὑμῖν γίγνεσθαι, προ-* 277
βληθεὶς πυλάγορος οὗτος καὶ τριῶν ἢ τεττάρων χειροτονησάντων αὐτὸν ἀνερρήθη. ὡς δὲ τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα λαβὼν ἀφίκετ᾽ εἰς τοὺς Ἀμφικτύονας, πάντα τἄλλ᾽ ἀφεὶς καὶ παριδὼν ἐπέραινεν ἐφ᾽ οἷς ἐμισθώθη, καὶ λόγους εὐπροσώπους καὶ μύθους, ὅθεν ἡ Κιρραία χώρα καθιερώθη, συνθεὶς καὶ διεξελθών, ἀνθρώπους ἀπείρους λόγων καὶ τὸ μέλλον οὐ προορωμένους τοὺς
150*ἱερομνήμονας, πείθει ψηφίσασθαι περιελθεῖν τὴν χώραν, ἣν οἱ μὲν Ἀμφισσεῖς σφῶν αὐτῶν οὖσαν γεωργεῖν ἔφασαν, οὗτος δὲ τῆς ἱερᾶς [χώρας] ᾐτιᾶτ᾽ εἶναι, οὐδεμίαν δίκην τῶν Λοκρῶν ἐπαγόντων ἡμῖν, οὐδ᾽ ἃ νῦν προφασίζεται λέγων οὐκ ἀληθῆ. γνώσεσθε δ᾽ ἐκεῖθεν. οὐκ ἐνῆν ἄνευ τοῦ προσκαλέσασθαι δήπου τοῖς Λοκροῖς δίκην κατὰ τῆς πόλεως τελέσασθαι. τίς οὖν ἐκλήτευσεν ἡμᾶς; ἐπὶ ποίας ἀρχῆς; εἰπὲ τὸν εἰδότα,*

δεῖξον. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις, ἀλλὰ κενῇ προφάσει ταύτῃ
151*κατεχρῶ καὶ ψευδεῖ. περιιόντων τοίνυν τὴν χώραν τῶν*
Ἀμφικτυόνων κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν τούτου, προσπεσόντες οἱ Λοκροὶ μικροῦ κατηκόντισαν, τινὰς δὲ καὶ συνήρπασαν τῶν ἱερομνημόνων. ὡς δ' ἅπαξ ἐκ τούτων ἐγκλήματα καὶ πόλεμος πρὸς τοὺς Ἀμφισσεῖς ἐταράχθη, τὸ μὲν πρῶτον ὁ Κόττυφος αὐτῶν τῶν Ἀμφικτυόνων ἤγαγε στρατιάν, ὡς δ' οἱ μὲν οὐκ ἦλθον, οἱ δ' ἐλθόντες οὐδὲν ἐποίουν, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν πυλαίαν ἐπὶ τὸν Φίλιππον εὐθὺς ἡγεμόν' ἦγον οἱ κατεσκευασμένοι καὶ πάλαι πονηροὶ τῶν Θετταλῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς
152*ἄλλαις πόλεσι. καὶ προφάσεις εὐλόγους εἰλήφεσαν· ἢ*
γὰρ αὐτοὺς εἰσφέρειν καὶ ξένους τρέφειν ἔφασαν δεῖν 278
καὶ ζημιοῦν τοὺς μὴ ταῦτα ποιοῦντας, ἢ 'κεῖνον αἱρεῖσθαι. τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ᾑρέθη γὰρ ἐκ τούτων ἡγεμών. καὶ μετὰ ταῦτ' εὐθὺς δύναμιν συλλέξας καὶ παρελθὼν ὡς ἐπὶ τὴν Κιρραίαν, ἐρρῶσθαι φράσας πολλὰ Κιρραίοις καὶ Λοκροῖς, τὴν Ἐλάτειαν καταλαμ-
153*βάνει. εἰ μὲν οὖν μὴ μετέγνωσαν εὐθέως[, ὡς τοῦτ'*
εἶδον,] οἱ Θηβαῖοι καὶ μεθ' ἡμῶν ἐγένοντο, ὥσπερ χειμάρρους ἂν ἅπαν τοῦτο τὸ πρᾶγμ' εἰς τὴν πόλιν εἰσέπεσε· νῦν δὲ τό γ' ἐξαίφνης ἐπέσχον ἐκεῖνοι, μάλιστα μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι θεῶν τινὸς εὐνοίᾳ πρὸς ὑμᾶς, εἶτα μέντοι καὶ ὅσον καθ' ἕν' ἄνδρα, καὶ δι' ἐμέ. δὸς δέ μοι τὰ δόγματα ταῦτα καὶ τοὺς χρόνους ἐν οἷς ἕκαστα πέπρακται, ἵν' εἰδῆθ' ἡλίκα πράγμαθ'
154*ἡ μιαρὰ κεφαλὴ ταράξασ' αὕτη δίκην οὐκ ἔδωκε. λέγε*
μοι τὰ δόγματα.

ΔΟΓΜΑ ΑΜΦΙΚΤΥΟΝΩΝ.

[Ἐπὶ ἱερέως Κλειναγόρου, ἐαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε τοῖς πυλαγόροις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν Ἀμφικτυόνων καὶ τῷ κοινῷ τῶν Ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ Ἀμφισσεῖς ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὴν ἱερὰν χώραν καὶ σπείρουσι καὶ βοσκήμασι κατανέμουσιν, ἐπελθεῖν τοὺς πυλαγόρους καὶ τοὺς συνέδρους, καὶ στήλαις διαλαβεῖν τοὺς ὅρους, καὶ ἀπειπεῖν τοῖς Ἀμφισσεῦσι τοῦ λοιποῦ μὴ ἐπιβαίνειν.]

ΕΤΕΡΟΝ ΔΟΓΜΑ.

155 *[Ἐπὶ ἱερέως Κλειναγόρου, ἐαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε τοῖς πυλαγόροις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν Ἀμφικτυόνων καὶ τῷ* 279
κοινῷ τῶν Ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ οἱ ἐξ Ἀμφίσσης τὴν ἱερὰν χώραν κατανειμάμενοι γεωργοῦσι καὶ βοσκήματα νέμουσι, καὶ κωλυόμενοι τοῦτο ποιεῖν, ἐν τοῖς ὅπλοις παραγενόμενοι, τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων συνέδριον κεκωλύκασι μετὰ βίας, τινὰς δὲ καὶ τετραυματίκασι, τὸν στρατηγὸν τὸν ᾑρημένον τῶν Ἀμφικτυόνων Κόττυφον τὸν Ἀρκάδα πρεσβεῦσαι πρὸς Φίλιππον τὸν Μακεδόνα, καὶ ἀξιοῦν ἵνα βοηθήσῃ τῷ τε Ἀπόλλωνι καὶ τοῖς Ἀμφικτύοσιν, ὅπως μὴ περιίδῃ ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν Ἀμφισσέων τὸν θεὸν πλημμελούμενον· καὶ διότι αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκράτορα αἱροῦνται οἱ Ἕλληνες οἱ μετέχοντες τοῦ συνεδρίου τῶν Ἀμφικτυόνων.]

Λέγε δὴ καὶ τοὺς χρόνους ἐν οἷς ταῦτ᾽ ἐγίγνετο· εἰσὶ γὰρ καθ᾽ οὓς ἐπυλαγόρησεν οὗτος. λέγε.

ΧΡΟΝΟΙ.

[Ἄρχων Μνησιθείδης, μηνὸς ἀνθεστηριῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα.]

156 *Δὸς δὴ τὴν ἐπιστολήν, ἥν, ὡς οὐχ ὑπήκουον οἱ Θηβαῖοι, πέμπει πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ συμμάχους ὁ Φίλιππος, ἵν᾽ ἴδητε καὶ ἐκ ταύτης σαφῶς, ὅτι τὴν μὲν ἀληθῆ πρόφασιν τῶν πραγμάτων, τὸ ταῦτ᾽ ἐπὶ τὴν*

*Ἑλλάδα καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ ὑμᾶς πράττειν, ἀπε-
κρύπτετο, κοινὰ δὲ καὶ τοῖς Ἀμφικτύοσιν δόξαντα
ποιεῖν προσεποιεῖτο· ὁ δὲ τὰς ἀφορμὰς ταύτας καὶ τὰς
προφάσεις παρασχὼν οὗτος ἦν. λέγε.*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ. 280

157 *[Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Πελοποννησίων τῶν
ἐν τῇ συμμαχίᾳ τοῖς δημιουργοῖς καὶ τοῖς συνέδροις καὶ
τοῖς ἄλλοις συμμάχοις πᾶσι χαίρειν. ἐπειδὴ Λοκροὶ οἱ
καλούμενοι Ὀζόλαι, κατοικοῦντες ἐν Ἀμφίσσῃ, πλημμε-
λοῦσιν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ ἐν Δελφοῖς καὶ
τὴν ἱερὰν χώραν ἐρχόμενοι μεθ' ὅπλων λεηλατοῦσι, βού-
λομαι τῷ θεῷ μεθ' ὑμῶν βοηθεῖν καὶ ἀμύνασθαι τοὺς
παραβαίνοντάς τι τῶν ἐν ἀνθρώποις εὐσεβῶν· ὥστε συν-
αντᾶτε μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν Φωκίδα, ἔχοντες ἐπισι-
τισμὸν ἡμερῶν τετταράκοντα, τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς λῴου,
ὡς ἡμεῖς ἄγομεν, ὡς δὲ Ἀθηναῖοι, βοηδρομιῶνος, ὡς δὲ
Κορίνθιοι, πανήμου. τοῖς δὲ μὴ συναντήσασι πανδημεὶ
χρησόμεθα τοῖς ἐν τοῖς συμβόλοις ἡμῖν κειμένοις ἐπι-
ζημίοις. εὐτυχεῖτε.]*

158 *Ὁρᾶθ' ὅτι φεύγει μὲν τὰς ἰδίας προφάσεις, εἰς δὲ
τὰς Ἀμφικτυονικὰς καταφεύγει. τίς οὖν ὁ ταῦτα παρα-
σκευάσας αὐτῷ; τίς ὁ τὰς προφάσεις ταύτας ἐνδούς;
τίς ὁ τῶν κακῶν τῶν γεγενημένων μάλιστ' αἴτιος; οὐχ
οὗτος; μὴ τοίνυν λέγετ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι περιιόντες,
ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθεν ἡ Ἑλλὰς ἀνθρώπου.
οὐχ ὑφ' ἑνός, ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν καὶ πονηρῶν τῶν παρ'*
159 *ἑκάστοις, ὦ γῆ καὶ θεοί· ὧν εἷς οὑτοσί, ὅν, εἰ μηδὲν
εὐλαβηθέντα τἀληθὲς εἰπεῖν δέοι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμ'
ἔγωγε κοινὸν ἀλειτήριον τῶν μετὰ ταῦτ' ἀπολωλότων
ἁπάντων εἰπεῖν, ἀνθρώπων, τόπων, πόλεων· ὁ γὰρ
τὸ σπέρμα παρασχών, τῶν φύντων αἴτιος. ὃν ὅπως* 281

*ποτ᾽ οὐκ εὐθὺς ἰδόντες ἀπεστράφητε θαυμάζω. πλὴν
πολύ τι σκότος ὡς ἔοικ᾽ ἐστὶν παρ᾽ ὑμῖν πρὸ τῆς
ἀληθείας.*

160 *Συμβέβηκε τοίνυν μοι τῶν κατὰ τῆς πατρίδος
τούτῳ πεπραγμένων ἀψαμένῳ, εἰς ἃ τούτοις ἐναντιού-
μενος αὐτὸς πεπολίτευμαι ἀφῖχθαι, ἃ πολλῶν μὲν εἵνεκ᾽
ἂν εἰκότως ἀκούσαιτέ μου, μάλιστα δέ, ὅτι αἰσχρόν
ἐστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ᾽γὼ μὲν τἄργα τῶν ὑπὲρ
ὑμῶν πόνων ὑπέμεινα, ὑμεῖς δὲ μηδὲ τοὺς λόγους
161 αὐτῶν ἀνέξεσθε. ὁρῶν γὰρ ἐγὼ Θηβαίους, σχεδὸν δὲ
καὶ ὑμᾶς, ὑπὸ τῶν τὰ Φιλίππου φρονούντων καὶ διε-
φθαρμένων παρ᾽ ἑκατέροις, ὃ μὲν ἦν ἀμφοτέροις φο-
βερὸν καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενον, τὸ τὸν Φίλιππον
ἐᾶν αὐξάνεσθαι, παρορῶντας κοὐδὲ καθ᾽ ἓν φυλαττο-
μένους, εἰς ἔχθραν δὲ καὶ τὸ προσκρούειν ἀλλήλοις
ἑτοίμως ἔχοντας, ὅπως τοῦτο μὴ γενήσεται παρατηρῶν
διετέλουν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης μόνον ταῦτα
162 συμφέρειν ὑπολαμβάνων, ἀλλ᾽ εἰδὼς Ἀριστοφῶντα καὶ
πάλιν Εὔβουλον πάντα τὸν χρόνον βουλομένους πρᾶξαι
ταύτην τὴν φιλίαν, καὶ περὶ τῶν ἄλλων πολλάκις ἀντι-
λέγοντας τοῦθ᾽ ὁμογνωμονοῦντας ἀεί. οὓς σὺ ζῶντας
μὲν ὦ κίναδος κολακεύων παρηκολούθεις, τεθνεώτων
δ᾽ οὐκ αἰσθάνει κατηγορῶν· ἃ γὰρ περὶ Θηβαίων ἐπι-
τιμᾷς ἐμοί, ἐκείνων πολὺ μᾶλλον ἢ ᾽μοῦ κατηγορεῖς,
τῶν προτέρων ἢ ᾽γὼ ταύτην τὴν συμμαχίαν δοκιμα-
163 σάντων. ἀλλ᾽ ἐκεῖσ᾽ ἐπάνειμ᾽, ὅτι τὸν ἐν Ἀμφίσσῃ
πόλεμον τούτου μὲν ποιήσαντος, συμπεραναμένων δὲ
τῶν ἄλλων τῶν συνεργῶν αὐτῷ τὴν πρὸς Θηβαίους
ἔχθραν, συνέβη τὸν Φίλιππον ἐλθεῖν ἐφ᾽ ἡμᾶς, οὗπερ 282
εἵνεκα τὰς πόλεις οὗτοι συνέκρουον, κεἰ μὴ προ-
εξανέστημεν μικρόν, οὐδ᾽ ἀναλαβεῖν ἂν ἠδυνήθημεν·*

οὕτω μέχρι πόρρω προήγαγον οὗτοι. ἐν οἷς δ' ἦτ' ἤδη τὰ πρὸς ἀλλήλους, τουτωνὶ τῶν ψηφισμάτων ἀκούσαντες καὶ τῶν ἀποκρίσεων εἴσεσθε. Καί μοι λέγε ταῦτα λαβών.

164 ## ΨΗΦΙΣΜΑ.

[Ἐπ' ἄρχοντος Ἡροπύθου, μηνὸς ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ φθίνοντος, φυλῆς πρυτανευούσης Ἐρεχθῇδος, βουλῆς καὶ στρατηγῶν γνώμη. ἐπειδὴ Φίλιππος ἃς μὲν κατείληφε πόλεις τῶν ἀστυγειτόνων, τινὰς δὲ πορθεῖ, κεφαλαίῳ δ' ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν παρασκευάζεται παραγίγνεσθαι, παρ' οὐδὲν ἡγούμενος τὰς ἡμετέρας συνθήκας, καὶ τοὺς ὅρκους λύειν ἐπιβάλλεται καὶ τὴν εἰρήνην, παραβαίνων τὰς κοινὰς πίστεις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ πέμπειν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, οἵτινες αὐτῷ διαλέξονται καὶ παρακαλέσουσιν αὐτόν, μάλιστα μὲν τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμόνοιαν διατηρεῖν καὶ τὰς συνθήκας, εἰ δὲ μή, πρὸς τὸ βουλεύσασθαι δοῦναι χρόνον τῇ πόλει καὶ τὰς ἀνοχὰς ποιήσασθαι μέχρι τοῦ θαργηλιῶνος μηνός. ᾑρέθησαν ἐκ βουλῆς Σῖμος Ἀναγυράσιος, Εὐθύδημος Φυλάσιος, Βουλαγόρας Ἀλωπεκῆθεν.]

165 ## ΕΤΕΡΟΝ ΨΗΦΙΣΜΑ.

[Ἐπ' ἄρχοντος Ἡροπύθου, μηνὸς μουνυχιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, πολεμάρχου γνώμη. ἐπειδὴ Φίλιππος εἰς ἀλλοτριότητα Θηβαίους πρὸς ἡμᾶς ἐπιβάλλεται καταστῆσαι, παρεσκεύασται δὲ καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι πρὸς τοὺς ἔγγιστα τῆς Ἀττικῆς παραγίγνεσθαι τόπους, παραβαίνων 283
τὰς πρὸς ἡμᾶς ὑπαρχούσας αὐτῷ συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ πέμψαι πρὸς αὐτὸν κήρυκα καὶ πρέσβεις, οἵτινες ἀξιώσουσι καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν ποιήσασθαι τὰς ἀνοχάς, ὅπως ἐνδεχομένως ὁ δῆμος βουλεύσηται· καὶ γὰρ νῦν οὐ κέκρικε βοηθεῖν ἐν οὐδενὶ τῶν μετρίων. ᾑρέθησαν ἐκ βουλῆς Νέαρχος Σωσινόμου, Πολυκράτης Ἐπίφρονος, καὶ κῆρυξ Εὔνομος Ἀναφλύστιος ἐκ τοῦ δήμου.]

166 Λέγε δὴ καὶ τὰς ἀποκρίσεις.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΑΘΗΝΑΙΟΙΣ.

[Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ἣν μὲν ἀπ᾽ ἀρχῆς εἴχετε πρὸς ἡμᾶς αἵρεσιν, οὐκ ἀγνοῶ, καὶ τίνα σπουδὴν ἐποιεῖσθε προσκαλέσασθαι βουλόμενοι Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους, ἔτι δὲ καὶ Βοιωτούς· βέλτιον δ᾽ αὐτῶν φρονούντων καὶ μὴ βουλομένων ἐφ᾽ ὑμῖν ποιήσασθαι τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ συμφέρον ἱσταμένων, νῦν ἐξ ὑποστροφῆς ἀποστείλαντες ὑμεῖς πρός με πρέσβεις καὶ κήρυκα, συνθηκῶν μνημονεύετε καὶ τὰς ἀνοχὰς αἰτεῖσθε, κατ᾽ οὐδὲν ὑφ᾽ ἡμῶν πεπλημμελημένοι. ἐγὼ μέντοι ἀκούσας τῶν πρεσβευτῶν συγκατατίθεμαι τοῖς παρακαλουμένοις καὶ ἕτοιμός εἰμι ποιεῖσθαι τὰς ἀνοχάς, ἄν περ τοὺς οὐκ ὀρθῶς συμβουλεύοντας ὑμῖν παραπέμψαντες τῆς προσηκούσης ἀτιμίας ἀξιώσητε. ἔρρωσθε.]

167 ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΘΗΒΑΙΟΙΣ.

*[Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Θηβαίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ἐκομισάμην τὴν παρ᾽ ὑμῶν ἐπιστολήν,
δι᾽ ἧς μοι τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν εἰρήνην ἀνανεοῦσθε.* 284
πυνθάνομαι μέντοι διότι πᾶσαν ὑμῖν Ἀθηναῖοι προσφέρονται φιλοτιμίαν, βουλόμενοι ὑμᾶς συγκαταίνους γενέσθαι τοῖς ὑπ᾽ αὐτῶν παρακαλουμένοις. πρότερον μὲν οὖν ὑμῶν κατεγίγνωσκον ἐπὶ τῷ μέλλειν πείθεσθαι ταῖς ἐκείνων ἐλπίσι καὶ ἐπακολουθεῖν αὐτῶν τῇ προαιρέσει. νῦν δ᾽ ἐπιγνοὺς ὑμᾶς τὰ πρὸς ἡμᾶς ἐζητηκότας ἔχειν εἰρήνην μᾶλλον ἢ ταῖς ἑτέρων ἐπακολουθεῖν γνώμαις, ἥσθην καὶ μᾶλλον ὑμᾶς ἐπαινῶ κατὰ πολλά, μάλιστα δ᾽ ἐπὶ τῷ βουλεύσασθαι περὶ τούτων ἀσφαλέστερον καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς ἔχειν ἐν εὐνοίᾳ· ὅπερ οὐ μικρὰν ὑμῖν οἴσειν ἐλπίζω ῥοπήν, ἐάν περ ἐπὶ ταύτης μένητε τῆς προθέσεως. ἔρρωσθε.]

168 *Οὕτω διαθεὶς ὁ Φίλιππος τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας διὰ τούτων, καὶ τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ψηφίσμασιν*

καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν, ἧκεν ἔχων τὴν δύναμιν καὶ τὴν Ἐλάτειαν κατέλαβεν, ὡς οὐδ᾽ ἂν εἴ τι γένοιτ᾽ ἔτι συμπνευσάντων ἂν ἡμῶν καὶ τῶν Θηβαίων. ἀλλὰ μὴν τὸν τότε συμβάντα τῇ πόλει θόρυβον, ἴστε μὲν πάντες· μικρὰ δ᾽ ἀκούσαθ᾽ ὅμως τἀναγκαιότατα.

169 Ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν, ἧκε δ᾽ ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς πρυτάνεις ὡς Ἐλάτεια κατείληπται. καὶ μετὰ ταῦθ᾽ οἱ μὲν εὐθὺς ἐξαναστάντες μεταξὺ δειπνοῦντες, τούς τ᾽ ἐκ τῶν σκηνῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξεῖργον καὶ τὰ γέρρ᾽ ἐνεπίμπρασαν, οἱ δὲ τοὺς στρατηγοὺς μετεπέμποντο καὶ τὸν σαλπικτὴν ἐκάλουν· καὶ θορύβου πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν [εἰς τὸ βουλευτήριον], ὑμεῖς δ᾽ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε, καὶ πρὶν ἐκεί- 285
νην χρηματίσαι καὶ προβουλεῦσαι, πᾶς ὁ δῆμος ἄνω
170 καθῆτο. καὶ μετὰ ταῦθ᾽ ὡς ἦλθεν ἡ βουλὴ καὶ ἀπήγγειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσηγγελμέν᾽ ἑαυτοῖς καὶ τὸν ἥκοντα παρήγαγον κἀκεῖνος εἶπεν, ἠρώτα μὲν ὁ κῆρυξ „τίς ἀγορεύειν βούλεται;“ παρῄει δ᾽ οὐδείς. πολλάκις δὲ τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος, οὐδὲν μᾶλλον ἀνίστατ᾽ οὐδείς, ἁπάντων μὲν τῶν στρατηγῶν παρόντων, ἁπάντων δὲ τῶν ῥητόρων, καλούσης δὲ τῆς πατρίδος [τῇ κοινῇ φωνῇ] τὸν ἐροῦνθ᾽ ὑπὲρ σωτηρίας· ἣν γὰρ ὁ κῆρυξ κατὰ τοὺς νόμους φωνὴν ἀφίησι, ταύτην κοινὴν
171 τῆς πατρίδος δίκαιον ἡγεῖσθαι. καίτοι εἰ μὲν τοὺς σωθῆναι τὴν πόλιν βουλομένους παρελθεῖν ἔδει, πάντες ἂν ὑμεῖς [καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι] ἀναστάντες ἐπὶ τὸ βῆμ᾽ ἐβαδίζετε· πάντες γὰρ οἶδ᾽ ὅτι σωθῆναι αὐτὴν ἐβούλεσθε· εἰ δὲ τοὺς πλουσιωτάτους, οἱ τριακόσιοι· εἰ δὲ τοὺς ἀμφότερα ταῦτα, καὶ εὔνους τῇ πόλει καὶ πλουσίους, οἱ μετὰ ταῦτα τὰς μεγάλας ἐπιδόσεις ἐπι-

δόντες· καὶ γὰρ εὐνοίᾳ καὶ πλούτῳ τοῦτ' ἐποίησαν.
172ἀλλ' ὡς ἔοικεν ἐκεῖνος ὁ καιρὸς [καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη]
οὐ μόνον εὔνουν καὶ πλούσιον ἄνδρ' ἐκάλει, ἀλλὰ καὶ
παρηκολουθηκότα τοῖς πράγμασιν ἐξ ἀρχῆς καὶ συλλε-
λογισμένον ὀρθῶς, τίνος εἵνεκα ταῦτ' ἔπραττε ὁ Φίλιπ-
πος καὶ τί βουλόμενος· ὁ γὰρ μὴ ταῦτ' εἰδὼς μηδ'
ἐξητακὼς πόρρωθεν, οὔτ' εἰ εὔνους ἦν οὔτ' εἰ πλού-
σιος, οὐδὲν μᾶλλον ἤμελλ' ὅ τι χρὴ ποιεῖν εἴσεσθαι,
173οὐδ' ὑμῖν ἕξειν συμβουλεύειν. ἐφάνην τοίνυν οὗτος
τηνικαῦτ' ἐγὼ καὶ παρελθὼν εἶπον [εἰς ὑμᾶς], ἅ μου 286
δυοῖν εἵνεκ' ἀκούσατε προσσχόντες τὸν νοῦν, ἑνὸς μέν,
ἵν' εἰδῆθ' ὅτι μόνος τῶν λεγόντων καὶ πολιτευομένων
ἐγὼ τὴν τῆς εὐνοίας τάξιν ἐν τοῖς δεινοῖς οὐκ ἔλιπον,
ἀλλὰ καὶ λέγων καὶ γράφων ἐξηταζόμην τὰ δέονθ'
ὑπὲρ ὑμῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς φοβεροῖς, ἑτέρου δ', ὅτι
μικρὸν ἀναλώσαντες χρόνον, πολλῷ πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς
174πάσης πολιτείας ἔσεσθ' ἐμπειρότεροι. εἶπον τοίνυν ὅτι
„τοὺς μὲν ὡς ὑπαρχόντων Θηβαίων Φιλίππῳ λίαν θο-
ρυβουμένους, ἀγνοεῖν τὰ παρόντα πράγμαθ' ἡγοῦμαι·
εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, εἰ τοῦθ' οὕτως ἐτύγχαν' ἔχον, οὐκ
ἂν αὐτὸν ἠκούομεν ἐν Ἐλατείᾳ [ὄντα], ἀλλ' ἐπὶ τοῖς
ἡμετέροις ὁρίοις. ὅτι μέντοι ἵν' ἕτοιμα ποιήσηται τἀν
Θήβαις ἥκει, σαφῶς ἐπίσταμαι. ὡς δ' ἔχει ταῦτ'"
175ἔφην „ἀκούσατέ μου. ἐκεῖνος ὅσους ἢ πεῖσαι χρήμασιν
Θηβαίων ἢ ἐξαπατῆσαι ἐνῆν ἅπαντας ηὐτρέπισται· τοὺς
δ' ἀπ' ἀρχῆς ἀνθεστηκότας αὐτῷ καὶ νῦν ἐναντιου-
μένους οὐδαμῶς πεῖσαι δύναται. τί οὖν βούλεται, καὶ
τίνος εἵνεκα τὴν Ἐλάτειαν κατείληφεν; πλησίον δύνα-
μιν δείξας καὶ παραστήσας τὰ ὅπλα, τοὺς μὲν ἑαυτοῦ
φίλους ἐπᾶραι [καὶ θρασεῖς ποιῆσαι], τοὺς δ' ἐναντιου-
μένους καταπλῆξαι, ἵν' ἢ συγχωρήσωσι φοβηθέντες ἃ

176 *νῦν οὐκ ἐθέλουσιν, ἢ βιασθῶσιν. εἰ μὲν τοίνυν προ-*
αιρησόμεθ᾽ ἡμεῖς“ ἔφην „ἐν τῷ παρόντι, εἴ τι δύσκο-
λον πέπρακται Θηβαίοις πρὸς ἡμᾶς, τούτου μεμνῆσθαι
κἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν οὖσιν μερίδι,
πρῶτον μὲν ἂν εὔξαιτο Φίλιππος ποιήσομεν, εἶτα
φοβοῦμαι μὴ προσδεξαμένων τῶν νῦν ἀνθεστηκότων
αὐτῷ καὶ μιᾷ γνώμῃ πάντων φιλιππισάντων, εἰς τὴν 287
Ἀττικὴν ἔλθωσιν ἀμφότεροι. ἂν μέντοι πεισθῆτ᾽ ἐμοί,
καὶ πρὸς τῷ σκοπεῖν ἀλλὰ μὴ φιλονικεῖν περὶ ὧν ἂν
λέγω γένησθε, οἶμαι καὶ τὰ δέοντα λέγειν δόξειν καὶ
177 *τὸν ἐφεστηκότα κίνδυνον τῇ πόλει διαλύσειν.* **τί οὖν**
φημὶ δεῖν; πρῶτον μὲν τὸν παρόντ᾽ ἐπανεῖναι φόβον,
εἶτα μεταθέσθαι καὶ φοβεῖσθαι πάντας ὑπὲρ Θηβαίων·
πολὺ γὰρ τῶν δεινῶν εἰσιν ἐγγυτέρω, καὶ προτέροις
αὐτοῖς ὁ κίνδυνος· ἔπειτ᾽ ἐξελθόντας Ἐλευσῖνάδε τοὺς
ἐν ἡλικίᾳ καὶ τοὺς ἱππέας, δεῖξαι πᾶσιν ὑμᾶς αὐτοὺς
ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντας, ἵνα τοῖς ἐν Θηβαις φρονοῦσι τὰ
ὑμέτερα, ἐξ ἴσου γένηται τὸ παρρησιάζεσθαι περὶ τῶν
δικαίων, ἰδοῦσιν ὅτι, ὥσπερ τοῖς πωλοῦσι Φιλίππῳ
τὴν πατρίδα, πάρεσθ᾽ ἡ βοηθήσουσα δύναμις ἐν Ἐλα-
τείᾳ, οὕτω τοῖς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι βου-
λομένοις, ὑπάρχεθ᾽ ὑμεῖς ἕτοιμοι καὶ βοηθήσετ᾽, ἄν τις
178 *ἐπ᾽ αὐτοὺς ἴῃ. μετὰ ταῦτα χειροτονῆσαι κελεύω δέκα*
πρέσβεις, καὶ ποιῆσαι τούτους κυρίους μετὰ τῶν στρατη-
γῶν καὶ τοῦ πότε δεῖ βαδίζειν [ἐκεῖσε] καὶ τῆς ἐξόδου.
ἐπειδὰν δ᾽ ἔλθωσιν οἱ πρέσβεις εἰς Θήβας, πῶς χρῆ-
σθαι [τῷ πράγματι] παραινῶ; τούτῳ πάνυ μοι πρόσ-
σχετε τὸν νοῦν. μὴ δεῖσθαι Θηβαίων μηδέν (αἰσχρὸς
γὰρ ὁ καιρός), ἀλλ᾽ ἐπαγγέλλεσθαι βοηθήσειν, ἂν κε-
λεύωσιν, ὡς ἐκείνων ὄντων ἐν τοῖς ἐσχάτοις, ἡμῶν δ᾽
ἄμεινον ἢ ᾽κεῖνοι προορωμένων· ἵν᾽ ἐὰν μὲν δέξωνται

ταῦτα καὶ πεισθῶσιν ἡμῖν, καὶ ἃ βουλόμεθ' ὦμεν διῳ-
κημένοι καὶ μετὰ σχήματος ἀξίου τῆς πόλεως ταῦτα 288
πράξωμεν, ἂν δ' ἄρα μὴ συμβῇ κατατυχεῖν, ἐκεῖνοι μὲν αὐτοῖς ἐγκαλῶσιν, ἄν τι νῦν ἐξαμαρτάνωσιν, ἡμῖν δὲ μηδὲν αἰσχρὸν μηδὲ ταπεινὸν ᾖ πεπραγμένον.“

179 *Ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις εἰπὼν κατέβην. συνεπαινεσάντων δὲ πάντων καὶ οὐδενὸς εἰπόντος ἐναντίον οὐδέν, οὐκ εἶπον μὲν ταῦτ', οὐκ ἔγραψα δέ, οὐδ' ἔγραψα μὲν, οὐκ ἐπρέσβευσα δέ, οὐδ' ἐπρέσβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ Θηβαίους, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἄχρι τῆς τελευτῆς διεξῆλθον, καὶ ἔδωκ' ἐμαυτὸν ὑμῖν ἁπλῶς εἰς τοὺς περιεστηκότας τῇ πόλει κινδύνους.* **Καί μοι φέρε** *τὸ ψήφισμα τὸ τότε γενόμενον.*

180 *Καίτοι τίνα βούλει σ', Αἰσχίνη καὶ τίν' ἐμαυτὸν ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶναι θῶ; βούλει ἐμαυτὸν μὲν, ὃν ἂν σὺ λοιδορούμενος καὶ διασύρων καλέσαις, Βάτταλον, σὲ δὲ μηδ' ἥρω τὸν τυχόντα, ἀλλὰ τούτων τινὰ τῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς, Κρεσφόντην ἢ Κρέοντα, ἢ ὃν ἐν Κολλυτῷ ποτ' Οἰνόμαον κακῶς ἐπέτριψας; τότε τοίνυν [κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν] ὁ Παιανιεὺς ἐγὼ Βάτταλος Οἰνομάου τοῦ Κοθωκίδου σοῦ πλείονος ἄξιος ὢν ἐφάνην τῇ πατρίδι. σὺ μέν γ' οὐδὲν οὐδαμοῦ χρήσιμος ἦσθα· ἐγὼ δὲ πάνθ' ἃ προσῆκε τὸν ἀγαθὸν πολίτην [ἔπραττον]. Λέγε τὸ ψήφισμα.*

ΨΗΦΙΣΜΑ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ.

181 *[Ἐπὶ ἄρχοντος Ναυσικλέους, φυλῆς πρυτανευούσης Αἰαντίδος, σκιροφοριῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα, Δημοσθένης Δη-*
μοσθένους Παιανιεὺς εἶπεν· ἐπειδὴ Φίλιππος ὁ Μακεδὼν 289
ἔν τε τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ παραβαίνων φαίνεται τὰς γεγενημένας αὐτῷ συνθήκας πρὸς τὸν Ἀθηναίων δῆμον περὶ τῆς εἰρήνης, ὑπεριδὼν τοὺς ὅρκους καὶ τὰ παρὰ πᾶσι

τοῖς Ἕλλησι νομιζόμενα εἶναι δίκαια, καὶ πόλεις παραιρεῖται οὐδὲν αὐτῷ προσηκούσας, τινὰς δὲ καὶ Ἀθηναίων οὔσας δοριαλώτους πεποίηκεν οὐδὲν προαδικηθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων, ἔν τε τῷ παρόντι ἐπὶ πολὺ προάγει
182 τῇ τε βίᾳ καὶ τῇ ὠμότητι· καὶ γὰρ Ἑλληνίδας πόλεις ἃς μὲν ἐμφρούρους ποιεῖ καὶ τὰς πολιτείας καταλύει, τινὰς δὲ καὶ ἐξανδραποδιζόμενος κατασκάπτει, εἰς ἐνίας δὲ καὶ ἀντὶ Ἑλλήνων βαρβάρους κατοικίζει ἐπὶ τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς τάφους ἐπάγων, οὐδὲν ἀλλότριον ποιῶν οὔτε τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος οὔτε τοῦ τρόπου, καὶ τῇ νῦν αὐτῷ παρούσῃ τύχῃ κατακόρως χρώμενος, ἐπιλελησμένος ἑαυτοῦ ὅτι ἐκ
183 μικροῦ καὶ τοῦ τυχόντος γέγονεν ἀνελπίστως μέγας· καὶ ἕως μὲν πόλεις ἑώρα παραιρούμενον αὐτὸν βαρβάρους καὶ ἰδίας, ὑπελάμβανεν ἔλαττον εἶναι ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων τὸ εἰς αὐτὸν πλημμελεῖσθαι· νῦν δὲ ὁρῶν Ἑλληνίδας πόλεις τὰς μὲν ὑβριζομένας, τὰς δὲ ἀναστάτους γιγνομένας, δεινὸν ἡγεῖται εἶναι καὶ ἀνάξιον τῆς τῶν προγόνων δόξης
184 τὸ περιορᾶν τοὺς Ἕλληνας καταδουλουμένους· διὸ δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, εὐξαμένους καὶ θύσαντας τοῖς θεοῖς καὶ ἥρωσι τοῖς κατέχουσι τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν τὴν Ἀθηναίων, καὶ ἐνθυμηθέντας τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς, διότι περὶ πλείονος ἐποιοῦντο
τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίαν διατηρεῖν ἢ τὴν ἰδίαν πα- 290
τρίδα, διακοσίας ναῦς καθέλκειν εἰς τὴν θάλατταν καὶ τὸν ναύαρχον ἀναπλεῖν ἐντὸς Πυλῶν, καὶ τὸν στρατηγὸν καὶ τὸν ἵππαρχον τὰς πεζὰς καὶ τὰς ἱππικὰς δυνάμεις Ἐλευσῖνάδε ἐξάγειν, πέμψαι δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, πρῶτον δὲ πάντων πρὸς Θηβαίους διὰ τὸ ἐγ-
185 γυτάτω εἶναι τὸν Φίλιππον τῆς ἐκείνων χώρας, παρακαλεῖν δὲ αὐτοὺς μηδὲν καταπλαγέντας τὸν Φίλιππον ἀντέχεσθαι τῆς ἑαυτῶν καὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερίας, καὶ ὅτι ὁ Ἀθηναίων δῆμος, οὐδὲν μνησικακῶν εἴ τι πρότερον γέγονεν ἀλλότριον ταῖς πόλεσι πρὸς ἀλλήλας, βοηθήσει καὶ δυνάμεσι καὶ χρήμασι καὶ βέλεσι καὶ ὅπλοις, εἰδὼς ὅτι

αὐτοῖς μὲν πρὸς ἀλλήλους διαμφισβητεῖν περὶ τῆς ἡγεμονίας οὖσιν Ἕλλησι καλόν, ὑπὸ δὲ ἀλλοφύλου ἀνθρώπου ἄρχεσθαι καὶ τῆς ἡγεμονίας ἀποστερεῖσθαι ἀνάξιον εἶναι καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων δόξης καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς.
186 *ἔτι δὲ οὐδὲ ἀλλότριον ἡγεῖται εἶναι ὁ Ἀθηναίων δῆμος τὸν Θηβαίων δῆμον οὔτε τῇ συγγενείᾳ οὔτε τῷ ὁμοφύλῳ· ἀναμιμνήσκεται δὲ καὶ τὰς τῶν προγόνων τῶν ἑαυτοῦ εἰς τοὺς Θηβαίων προγόνους εὐεργεσίας· καὶ γὰρ τοὺς Ἡρακλέους παῖδας ἀποστερουμένους ὑπὸ Πελοποννησίων τῆς πατρῴας ἀρχῆς κατήγαγον, τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες τοὺς ἀντιβαίνειν πειρωμένους τοῖς Ἡρακλέους ἐγγόνοις, καὶ τὸν Οἰδίπουν καὶ τοὺς μετ' ἐκείνου ἐκπεσόντας ὑπεδεξάμεθα, καὶ ἕτερα πολλὰ ἡμῖν ὑπάρχει φιλάνθρωπα καὶ ἔνδοξα*
187 *πρὸς Θηβαίους· διόπερ οὐδὲ νῦν ἀποστήσεται ὁ Ἀθηναίων* 291
δῆμος τῶν Θηβαίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι συμφερόντων. συνθέσθαι δὲ πρὸς αὐτοὺς καὶ συμμαχίαν καὶ ἐπιγαμίαν ποιήσασθαι καὶ ὅρκους δοῦναι καὶ λαβεῖν. πρέσβεις Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεύς, Ὑπερείδης Κλεάνδρου Σφήττιος, Μνησιθείδης Ἀντιφάνους Φρεάρριος, Δημοκράτης Σωφίλου Φλυεύς, Κάλλαισχρος Διοτίμου Κοθωκίδης.]

188 *Αὕτη τῶν περὶ Θήβας ἐγίγνετο πραγμάτων ἀρχὴ καὶ κατάστασις πρώτη, τὰ πρὸ τούτων εἰς ἔχθραν καὶ μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τούτων. τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε τῇ πόλει περιστάντα κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν, ὥσπερ νέφος. ἦν μὲν τοίνυν τοῦ δικαίου πολίτου, τότε δεῖξαι πᾶσιν εἴ τι*
189 *τούτων εἶχεν ἄμεινον, μὴ νῦν ἐπιτιμᾶν. ὁ γὰρ σύμβουλος καὶ ὁ συκοφάντης, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἐοικότες, ἐν τούτῳ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρουσιν· ὁ μέν γε πρὸ τῶν πραγμάτων γνώμην ἀποφαίνεται, καὶ δίδωσιν ἑαυτὸν ὑπεύθυνον τοῖς πεισθεῖσι, τῇ τύχῃ, τοῖς*

καιροῖς, τῷ βουλομένῳ· ὁ δὲ σιγήσας ἡνίκ' ἔδει λέγειν,
190*ἄν τι δύσκολον συμβῇ, τοῦτο βασκαίνει. ἦν μὲν οὖν,*
ὅπερ εἶπον, ἐκεῖνος ὁ καιρὸς τοῦ γε φροντίζοντος ἀν-
δρὸς τῆς πόλεως καὶ τῶν δικαίων λόγων· ἐγὼ δὲ το-
σαύτην ὑπερβολὴν ποιοῦμαι, ὥστ', ἂν νῦν ἔχῃ τις
δεῖξαί τι βέλτιον, ἢ ὅλως εἴ τι ἄλλ' ἐνῆν πλὴν ὧν ἐγὼ
προειλόμην, ἀδικεῖν ὁμολογῶ. εἰ γὰρ ἔσθ' ὅ τι τις νῦν
ἑόρακεν, ὃ συνήνεγκεν ἂν τότε πραχθέν, τοῦτ' ἐγώ
φημι δεῖν ἐμὲ μὴ λαθεῖν. εἰ δὲ μήτ' ἔστι μήτ' ἦν
μήτ' ἂν εἰπεῖν ἔχοι μηδεὶς μηδέπω καὶ τήμερον, τί τὸν 292
σύμβουλον ἐχρῆν ποιεῖν; οὐ τῶν φαινομένων καὶ ἐνόν-
191*των τὰ κράτισθ' ἑλέσθαι; τοῦτο τοίνυν ἐποίησα, τοῦ*
κήρυκος ἐρωτῶντος Αἰσχίνη „τίς ἀγορεύειν βούλεται“,
οὐ „τίς αἰτιᾶσθαι περὶ τῶν παρεληλυθότων“, οὐδὲ
„τίς ἐγγυᾶσθαι τὰ μέλλοντα [ἔσεσθαι]“. σοῦ δ' ἀφώ-
νου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
καθημένου, ἐγὼ παριὼν ἔλεγον. ἐπειδὴ δ' οὐ τότε,
ἀλλὰ νῦν δεῖξον. εἰπὲ τίς ἢ λόγος ὅντιν' ἐχρῆν εὑρεῖν,
ἢ καιρὸς συμφέρων ὑπ' ἐμοῦ παρελείφθη τῇ πόλει;
τίς δὲ συμμαχία, τίς πρᾶξις ἐφ' ἣν ἔδει μ' ἀγαγεῖν
τουτουσί;

192 *Ἀλλὰ μὴν τὸ μὲν παρεληλυθὸς ἀεὶ παρὰ πᾶσιν*
ἀφεῖται, καὶ οὐδεὶς περὶ τούτου προτίθησιν οὐδαμοῦ
βουλήν· τὸ δὲ μέλλον ἢ τὸ παρὸν τὴν τοῦ συμβούλου
τάξιν ἀπαιτεῖ. τότε τοίνυν τὰ μὲν ἤμελλ', ὡς ἐδόκει,
τῶν δεινῶν, τὰ δ' ἤδη παρῆν, ἐν οἷς τὴν προαίρεσίν
μου σκόπει τῆς πολιτείας, μὴ τὰ συμβάντα συκοφάντει.
τὸ μὲν γὰρ πέρας, ὡς ἂν ὁ δαίμων βουληθῇ, πάντων
γίγνεται· ἡ δὲ προαίρεσις αὐτὴ τὴν τοῦ συμβούλου
193*διάνοιαν δηλοῖ. μὴ δὴ τοῦθ' ὡς ἀδίκημ' ἐμὸν θῇς, εἰ*
κρατῆσαι συνέβη Φιλίππῳ τῇ μάχῃ· ἐν γὰρ τῷ θεῷ τὸ

*τούτου τέλος ἦν, οὐκ ἐμοί. ἀλλ' ὡς οὐχ ἅπανθ' ὅσ'
ἐνῆν κατ' ἀνθρώπινον λογισμόν, εἱλόμην καὶ δικαίως
ταῦτα κἀπιμελῶς ἔπραξα καὶ φιλοπόνως ὑπὲρ δύνα-
μιν, ἢ ὡς οὐ καλὰ καὶ τῆς πόλεως ἄξια πράγματ' ἐνε-
στησάμην καὶ ἀναγκαῖα, ταῦτά μοι δεῖξον, καὶ τότ' ἤδη
194 κατηγόρει μου. εἰ δ' ὁ συμβὰς σκηπτὸς ἢ χειμών, μὴ
μόνον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν [ἄλλων] Ἑλλήνων
μείζων γέγονεν, τί χρὴ ποιεῖν; ὥσπερ ἂν εἴ τις ναύ- 293
κληρον, πάντ' ἐπὶ σωτηρίᾳ πράξαντα καὶ κατασκευά-
σαντα τὸ πλοῖον ἀφ' ὧν ὑπελάμβανεν σωθήσεσθαι,
εἶτα χειμῶνι χρησάμενον καὶ πονησάντων αὐτῷ τῶν
σκευῶν ἢ καὶ συντριβέντων ὅλως, τῆς ναυαγίας αἰτιῷτο.
ἀλλ' οὔτ' ἐκυβέρνων τὴν ναῦν, φήσειεν ἄν, ὥσπερ οὐδ'
ἐστρατήγουν ἐγώ, οὔτε τῆς τύχης κύριος ἦν, ἀλλ' ἐκείνη
195 τῶν πάντων. ἀλλ' ἐκεῖνο λογίζου καὶ ὅρα, εἰ μετὰ
Θηβαίων ἡμῖν ἀγωνιζομένοις οὕτως εἵμαρτο πρᾶξαι, τί
χρῆν προσδοκᾶν, εἰ μηδὲ τούτους ἔσχομεν συμμάχους,
ἀλλὰ Φιλίππῳ προσέθεντο, ὑπὲρ οὗ τότ' ἐκεῖνος πάσας
ἀφῆκε φωνάς; καὶ εἰ νῦν τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς Ἀτ-
τικῆς ὁδὸν τῆς μάχης γενομένης, τοσοῦτος κίνδυνος καὶ
φόβος περιέστη τὴν πόλιν, τί ἄν, εἴ που τῆς χώρας
ταὐτὸ τοῦτο πάθος συνέβη, προσδοκῆσαι χρῆν; ἆρ'
οἶσθ' ὅτι νῦν μὲν στῆναι, συνελθεῖν, ἀναπνεῦσαι,
πολλὰ μί' ἡμέρα καὶ δύο καὶ τρεῖς ἔδοσαν τῶν εἰς σω-
τηρίαν τῇ πόλει, τότε δ' — οὐκ ἄξιον εἰπεῖν, ἅ γε μηδὲ
πεῖραν ἔδωκε θεῶν τινὸς εὐνοίᾳ καὶ τῷ προβαλέσθαι
τὴν πόλιν ταύτην τὴν συμμαχίαν, ἧς σὺ κατηγορεῖς.
196 Ἔστι δὲ ταυτί μοι πρὸς ὑμᾶς ἄνδρες δικασταὶ καὶ
τοὺς περιεστηκότας ἔξωθεν κἀκροωμένους, ἐπεὶ πρός
γε τοῦτον τὸν κατάπτυστον βραχὺς καὶ σαφὴς ἐξήρκει
λόγος. εἰ μὲν γὰρ ἦν σοὶ πρόδηλα τὰ μέλλοντ' Αἰσχίνη*

μόνῳ τῶν ἄλλων, ὅτ' ἐβουλεύεθ' ἡ πόλις περὶ τούτων, τότ' ἔδει προλέγειν· εἰ δὲ μὴ προῄδεις, τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ὑπεύθυνος εἶ τοῖς ἄλλοις, ὥστε τί μᾶλλον ἐμοῦ 294
197 *σὺ [ταῦτα] κατηγορεῖς ἢ 'γὼ σοῦ; τοσοῦτον γὰρ ἀμείνων ἐγὼ σοῦ πολίτης γέγον', εἰς αὐτὰ ταῦτα λέγω, καὶ οὔπω περὶ τῶν ἄλλων διαλέγομαι, ὅσον ἐγὼ μὲν ἔδωκ' ἐμαυτὸν εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν, οὐδένα κίνδυνον ὀκνήσας ἴδιον, οὐδ' ὑπολογισάμενος, σὺ δ' οὔθ' ἕτερ' εἶπες βελτίω τούτων (οὐ γὰρ ἂν τούτοις ἐχρῶντο), οὔτ' εἰς ταῦτα χρήσιμον οὐδὲν σαυτὸν παρέσχες, ὅπερ δ' ἂν ὁ φαυλότατος καὶ δυσμενέστατος [ἄνθρωπος] τῇ πόλει, τοῦτο πεποιηκὼς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσιν ἐξήτασαι, καὶ ἅμ' Ἀρίστρατος ἐν Νάξῳ καὶ Ἀριστόλεως ἐν Θάσῳ, οἱ καθάπαξ ἐχθροὶ τῆς πόλεως, τοὺς Ἀθηναίων κρίνουσι φίλους, καὶ Ἀθήνησιν Αἰσχίνης Δημοσθένους κατηγορεῖ.*
198 *καίτοι ὅτῳ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἀτυχήματ' ἐνευδοκιμεῖν ἀπέκειτο, ἀπολωλέναι μᾶλλον οὗτός ἐστι δίκαιος ἢ κατηγορεῖν ἑτέρου· καὶ ὅτῳ συνενηνόχασιν οἱ αὐτοὶ καιροὶ καὶ τοῖς τῆς πόλεως ἐχθροῖς, οὐκ ἔνι τοῦτον εὔνουν εἶναι τῇ πατρίδι. δηλοῖς δὲ καὶ ἐξ ὧν ζῇς καὶ ποιεῖς καὶ πολιτεύῃ καὶ πάλιν οὐ πολιτεύῃ. πράττεταί τι τῶν [ὑμῖν] δοκούντων συμφέρειν, ἄφωνος Αἰσχίνης. ἀντέκρουσέ τι καὶ γέγον' οἷον οὐκ ἔδει, πάρεστιν Αἰσχίνης· ὥσπερ τὰ ῥήγματα καὶ τὰ σπάσματα, ὅταν τι κακὸν τὸ σῶμα λάβῃ, τότε κινεῖται.*

199 *Ἐπειδὴ δὲ πολὺς τοῖς συμβεβηκόσιν ἔγκειται, βούλομαί τι καὶ παράδοξον εἰπεῖν. καί μου πρὸς Διὸς καὶ θεῶν μηδεὶς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσῃ, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὃ λέγω θεωρησάτω. εἰ γὰρ ἦν ἅπασι πρόδηλα τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι, καὶ προῄδεσαν πάντες, καὶ σὺ προὔλεγες καὶ διεμαρτύρου βοῶν καὶ κεκραγώς, ὃς οὐδ'*

ἐφθέγξω, οὐδ' οὕτως ἀποστατέον τῇ πόλει τούτων ἦν, 295
εἴπερ ἢ δόξης ἢ προγόνων ἢ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος
200 *εἶχε λόγον. νῦν μέν γ' ἀποτυχεῖν δοκεῖ τῶν πρα-*
γμάτων, ὃ πᾶσι κοινόν ἐστιν ἀνθρώποις, ὅταν τῷ θεῷ
ταῦτα δοκῇ· τότε δ' ἀξιοῦσα προεστάναι τῶν Ἑλλήνων,
εἶτ' ἀποστᾶσα τούτου Φιλίππῳ, προδεδωκέναι πάντας
ἂν ἔσχεν αἰτίαν. εἰ γὰρ ταῦτα προεῖτ' ἀκονιτεί, περὶ
ὧν οὐδένα κίνδυνον ὅντιν' οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι,
τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἂν σοῦ; μὴ γὰρ τῆς πόλεώς γε,
201 *μηδ' ἐμοῦ. τίσι δ' ὀφθαλμοῖς, πρὸς Διός, ἑωρῶμεν ἂν*
τοὺς εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους ἀφικνουμένους, εἰ τὰ
μὲν πράγματ' εἰς ὅπερ νυνὶ περιέστη, ἡγεμὼν [δὲ καὶ],
κύριος ἡρέθη Φίλιππος ἁπάντων, τὸν δ' ὑπὲρ τοῦ μὴ
γενέσθαι ταῦτ' ἀγῶνα ἕτεροι χωρὶς ἡμῶν ἦσαν πεποιη-
μένοι, καὶ ταῦτα μηδεπώποτε τῆς πόλεως ἐν τοῖς ἔμ-
προσθεν χρόνοις ἀσφάλειαν ἄδοξον μᾶλλον ἢ τὸν ὑπὲρ
202 *τῶν καλῶν κίνδυνον ᾑρημένης. τίς γὰρ οὐκ οἶδ' Ἑλ-*
λήνων, τίς δὲ βαρβάρων, ὅτι καὶ παρὰ Θηβαίων καὶ
παρὰ τῶν ἔτι τούτων προτέρων ἰσχυρῶν γενομένων
Λακεδαιμονίων καὶ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως, μετὰ
πολλῆς χάριτος τοῦτ' ἂν ἀσμένως ἐδόθη τῇ πόλει, ὅ
τι βούλεται λαβούσῃ καὶ τὰ ἑαυτῆς ἐχούσῃ, τὸ κελευό-
μενον ποιεῖν καὶ ἐᾶν ἕτερον τῶν Ἑλλήνων προεστάναι;
203 *ἀλλ' οὐκ ἦν ταῦθ' ὡς ἔοικε τοῖς Ἀθηναίοις πάτρι' οὐδ'*
ἀνεκτ' οὐδ' ἔμφυτα, οὐδ' ἠδυνήθη πώποτε τὴν πόλιν
οὐδεὶς ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πεῖσαι, τοῖς ἰσχύουσι μέν,
μὴ δίκαια δὲ πράττουσι προσθεμένην, ἀσφαλῶς δου-
λεύειν, ἀλλ' ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ
204 *δόξης, κινδυνεύουσα πάντα τὸν αἰῶνα διατετέλεκε. καὶ*
ταῦθ' οὕτω σεμνὰ καὶ προσήκοντα τοῖς ὑμετέροις ἤθε-
σιν ὑμεῖς ὑπολαμβάνετ' εἶναι, ὥστε καὶ τῶν προγόνων 296

*τοὺς ταῦτα πράξαντας μάλιστ᾽ ἐπαινεῖτε. εἰκότως· τίς
γὰρ οὐκ ἂν ἀγασθείη τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῆς ἀρετῆς,
οἳ καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν ὑπέμειναν
εἰς τὰς τριήρεις ἐμβάντες ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ κελευόμενον
ποιῆσαι, τὸν μὲν ταῦτα συμβουλεύσαντα Θεμιστοκλέα
στρατηγὸν ἑλόμενοι, τὸν δ᾽ ὑπακούειν ἀποφηνάμενον
Κυρσίλον καταλιθώσαντες, οὐ μόνον αὐτὸν ἀλλὰ καὶ*
205*αἱ γυναῖκες αἱ ὑμέτεραι τὴν γυναῖκ᾽ αὐτοῦ. οὐ γὰρ
ἐζήτουν οἱ τότ᾽ Ἀθηναῖοι οὔτε ῥήτορ᾽ οὔτε στρατηγὸν
δι᾽ ὅτου δουλεύσουσιν εὐτυχῶς, ἀλλ᾽ οὐδὲ ζῆν ἠξίουν,
εἰ μὴ μετ᾽ ἐλευθερίας ἐξέσται τοῦτο ποιεῖν. ἡγεῖτο γὰρ
αὐτῶν ἕκαστος, οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γε-
γενῆσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ὁ
μὲν τοῖς γονεῦσι μόνον γεγενῆσθαι νομίζων, τὸν τῆς
εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει, ὁ
δὲ καὶ τῇ πατρίδι, ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δου-
λεύουσαν, ἀποθνήσκειν ἐθελήσει, καὶ φοβερωτέρας ἡγή-
σεται τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀτιμίας, ἃς ἐν δουλευούσῃ
τῇ πόλει φέρειν ἀνάγκη.*

206 *Εἰ μὲν τοίνυν τοῦτ᾽ ἐπεχείρουν λέγειν, ὡς ἐγὼ
προήγαγον ὑμᾶς ἄξια τῶν προγόνων φρονεῖν, οὐκ ἔσθ᾽
ὅστις οὐκ ἂν εἰκότως ἐπετίμησέ μοι. νῦν δ᾽ ἐγὼ μὲν
ὑμετέρας τὰς τοιαύτας προαιρέσεις ἀποφαίνω καὶ δεί-
κνυμ᾽ ὅτι καὶ πρὸ ἐμοῦ τοῦτ᾽ εἶχεν τὸ φρόνημ᾽ ἡ πόλις,
τῆς μέντοι διακονίας τῆς ἐφ᾽ ἑκάστοις τῶν πεπραγμέ-*
207*νων καὶ ἐμαυτῷ μετεῖναί φημι, οὗτος δὲ τῶν ὅλων* 297
*κατηγορῶν, καὶ κελεύων ὑμᾶς ἐμοὶ πικρῶς ἔχειν ὡς
φόβων καὶ κινδύνων αἰτίῳ τῇ πόλει, τῆς μὲν εἰς
τὸ παρὸν τιμῆς ἔμ᾽ ἀποστερῆσαι γλίχεται, τὰ δ᾽ εἰς
ἅπαντα τὸν χρόνον ἐγκώμι᾽ ὑμῶν ἀφαιρεῖται. εἰ γὰρ
ὡς οὐ τὰ βέλτιστ᾽ ἐμοῦ πολιτευσαμένου τουδὶ κατα-*

ψηφιεῖσθε, ἡμαρτηκέναι δόξετε, οὐ τῇ τῆς τύχης ἀγνω-
208 μοσύνῃ τὰ συμβάντα παθεῖν. ἀλλ' οὐκ ἔστ' οὐκ ἔστιν
ὅπως ἡμάρτετ' ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν ὑπὲρ τῆς ἁπάν-
των ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀράμενοι, μὰ
τοὺς Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων,
καὶ τοὺς ἐμ Πλαταιαῖς παραταξαμένους, καὶ τοὺς ἐν
Σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας καὶ τοὺς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, καὶ
πολλοὺς ἑτέρους τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασιν κει-
μένους ἀγαθοὺς ἄνδρας, οὓς ἅπαντας [ὁμοίως] ἡ πόλις
τῆς αὐτῆς ἀξιώσασα τιμῆς ἔθαψεν Αἰσχίνη, οὐχὶ τοὺς
κατορθώσαντας αὐτῶν οὐδὲ τοὺς κρατήσαντας μόνους.
δικαίως. ὃ μὲν γὰρ ἦν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργον ἅπασιν
πέπρακται· τῇ τύχῃ δ', ἣν ὁ δαίμων ἔνειμεν ἑκάστοις,
209 ταύτῃ κέχρηνται. ἔπειτ' ὦ κατάρατε καὶ γραμματοκύ-
φων, σὺ μὲν τῆς παρὰ τουτωνὶ τιμῆς καὶ φιλανθρω-
πίας ἔμ' ἀποστερῆσαι βουλόμενος, τρόπαια καὶ μάχας
καὶ παλαί' ἔργ' ἔλεγες, ὧν τίνος προσεδεῖθ' ὁ παρὼν
ἀγὼν οὑτοσί; ἐμὲ δ' ὦ τριταγωνιστὰ τὸν περὶ τῶν
πρωτείων σύμβουλον τῇ πόλει παριόντα, τὸ τίνος φρό-
νημα λαβόντ' [ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ βῆμ'] ἔδει; τὸ τοῦ
210 τούτων ἀνάξι' ἐροῦντος; δικαίως μέντἂν ἀπέθανον.
ἐπεὶ οὐδ' ὑμᾶς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀπὸ τῆς αὐτῆς δια- 298
νοίας δεῖ τάς τ' ἰδίας δίκας καὶ τὰς δημοσίας κρίνειν,
ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου συμβόλαια, ἐπὶ τῶν
ἰδίων νόμων καὶ ἔργων σκοποῦντας, τὰς δὲ κοινὰς προ-
αιρέσεις, εἰς τὰ τῶν προγόνων ἀξιώματ' ἀποβλέποντας·
καὶ παραλαμβάνειν γ' ἅμα τῇ βακτηρίᾳ καὶ τῷ συμ-
βόλῳ τὸ φρόνημα τὸ τῆς πόλεως νομίζειν ἕκαστον ὑμῶν,
ὅταν τὰ δημόσι' εἰσίητε κρινοῦντες, εἴπερ ἄξι' ἐκείνων
πράττειν οἴεσθε χρῆναι.

211 Ἀλλὰ γὰρ ἐμπεσὼν εἰς τὰ πεπραγμένα τοῖς προ-

*γόνοις ὑμῶν, ἔστιν ἃ τῶν ψηφισμάτων παρέβην καὶ
τῶν πραχθέντων. ἐπάνειμ' οὖν ὅθεν ἐξέβην.*

*Ὡς γὰρ ἀφικόμεθ' εἰς τὰς Θήβας, καταλαμβάνο-
μεν Φιλίππου καὶ Θετταλῶν καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων
παρόντας πρέσβεις, καὶ τοὺς μὲν ἡμετέρους φίλους ἐν
φόβῳ, τοὺς δ' ἐκείνου θρασεῖς. ὅτι δ' οὐ νῦν ταῦτα
λέγω τοῦ συμφέροντος εἵνεκ' ἐμαυτῷ, λέγε μοι τὴν*
212 *ἐπιστολὴν ἣν τότ' ἐπέμψαμεν εὐθὺς οἱ πρέσβεις. καίτοι
τοσαύτῃ γ' ὑπερβολῇ συκοφαντίας οὗτος κέχρηται, ὥστ'
εἰ μέν τι τῶν δεόντων ἐπράχθη, τὸν καιρόν, οὐκ ἐμέ
φησιν αἴτιον γεγενῆσθαι, τῶν δ' ὡς ἑτέρως συμβάν-
των ἁπάντων ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν τύχην αἰτίαν εἶναι.
καὶ ὡς ἔοικεν ὁ σύμβουλος καὶ ῥήτωρ ἐγώ, τῶν μὲν
ἐκ λόγου καὶ τοῦ βουλεύσασθαι πραχθέντων οὐδὲν
αὐτῷ συναίτιος εἶναι δοκῶ, τῶν δ' ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ
κατὰ τὴν στρατηγίαν ἀτυχηθέντων μόνος αἴτιος εἶναι.
πῶς ἂν ὠμότερος συκοφάντης γένοιτ' ἢ καταρατότερος;
λέγε τὴν ἐπιστολήν.*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ. 299

213 *Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσαντο τὴν ἐκκλησίαν, προσῆγον
ἐκείνους προτέρους διὰ τὸ τὴν [τῶν] συμμάχων τάξιν
ἐκείνους ἔχειν. καὶ παρελθόντες ἐδημηγόρουν, πολλὰ
μὲν Φίλιππον ἐγκωμιάζοντες, πολλὰ δ' ὑμῶν κατηγο-
ροῦντες, πάνθ' ὅσα πώποτ' ἐναντί' ἐπράξατε Θηβαίοις
ἀναμιμνήσκοντες. τὸ δ' οὖν κεφάλαιον, ἠξίουν ὧν μὲν
εὖ 'πεπόνθεσαν ὑπὸ Φιλίππου χάριν αὐτοὺς ἀποδοῦ-
ναι, ὧν δ' ὑφ' ὑμῶν ἠδίκηντο δίκην λαβεῖν, ὁποτέρως
βούλονται, ἢ διέντας αὐτοὺς ἐφ' ὑμᾶς, ἢ συνεμβαλόν-
τας εἰς τὴν Ἀττικήν, καὶ ἐδείκνυσαν, ὡς ᾤοντο, ἐκ
μὲν ὧν αὐτοὶ συνεβούλευον τὰκ τῆς Ἀττικῆς βοσκή-*

ματα [καὶ ἀνδράποδα καὶ τἄλλ' ἀγαθὰ] εἰς τὴν Βοιωτίαν ἥξοντα, ἐκ δ' ὧν ἡμᾶς ἔφασαν τὰν τῇ Βοιωτίᾳ διαρπασθησόμενα [ὑπὸ τοῦ πολέμου]. καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις, εἰς ταῦτα δὲ πάντα συντείνοντ'
214 *ἔλεγον. ἃ δ' ἡμεῖς πρὸς ταῦτα, τὰ μὲν καθ' ἕκαστα ἐγὼ μὲν ἀντὶ παντὸς ἂν τιμησαίμην εἰπεῖν, ὑμᾶς δὲ δέδοικα, μὴ παρεληλυθότων τῶν καιρῶν, ὥσπερ ἂν εἰ κατακλυσμὸν γεγενῆσθαι τῶν πραγμάτων ἡγούμενοι, μάταιον ὄχλον τοὺς περὶ τούτων λόγους νομίσητε· ὅ τι δ' οὖν ἐπείσαμεν ἡμεῖς καὶ ἡμῖν ἀπεκρίναντο, ἀκούσατε. Λέγε ταυτὶ λαβών.*

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΘΗΒΑΙΩΝ.

215 *Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐκάλουν ὑμᾶς καὶ μετεπέμποντο. ἐξῆτ', ἐβοηθεῖτε, ἵνα τἀμ μέσῳ παραλείπω, οὕτως οἰκείως ὑμᾶς ἐδέχοντο, ὥστ' ἔξω τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων ὄντων, εἰς τὰς οἰκίας καὶ τἄστυ* 300
δέχεσθαι τὴν στρατιάν, ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμιώτατα. καίτοι τρί' ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξαν ἐγκώμια Θηβαῖοι καθ' ὑμῶν τὰ κάλλιστα, ἓν μὲν ἀνδρείας, ἕτερον δὲ δικαιοσύνης, τρίτον δὲ σωφροσύνης. καὶ γὰρ τὸν ἀγῶνα μεθ' ὑμῶν μᾶλλον ἢ πρὸς ὑμᾶς ἑλόμενοι ποιήσασθαι, καὶ ἀμείνους εἶναι καὶ δικαιότερ' ἀξιοῦν ὑμᾶς ἔκριναν Φιλίππου· καὶ τὰ παρ' αὑτοῖς καὶ παρὰ πᾶσι δ' ἐν πλείστῃ φυλακῇ παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐφ' ὑμῖν ποιήσαντες σωφροσύνης
216 *πίστιν περὶ ὑμῶν ἔχοντες ἔδειξαν. ἐν οἷς πᾶσιν ἄνδρες Ἀθηναῖοι κατά γ' ὑμᾶς ὀρθῶς ἐφάνησαν ἐγνωκότες. οὔτε γὰρ εἰς τὴν πόλιν εἰσελθόντος στρατοπέδου, οὐδεὶς οὐδὲν οὐδ' ἀδίκως ὑμῖν ἐνεκάλεσεν· οὕτω σώφρονας παρέσχεθ' ὑμᾶς αὐτούς· δίς τε συμπαραταξά-*

μενοι τὰς πρώτας, τήν τ' ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ τὴν
χειμερινήν, οὐκ ἀμέμπτους μόνον ὑμᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ
καὶ θαυμαστοὺς ἐδείξατε, τῷ κόσμῳ, ταῖς παρασκευαῖς,
τῇ προθυμίᾳ. ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ὑμῖν ἐγί-
γνοντ' ἔπαινοι, παρὰ δ' ὑμῶν θυσίαι καὶ πομπαὶ τοῖς
217 θεοῖς. καὶ ἔγωγ' ἡδέως ἂν ἐροίμην Αἰσχίνην, ὅτε ταῦτ'
ἐπράττετο καὶ ζήλου καὶ χαρᾶς καὶ ἐπαίνων ἡ πόλις
ἦν μεστή, πότερον συνέθυε καὶ συνευφραίνετο τοῖς
πολλοῖς, ἢ λυπούμενος καὶ στένων καὶ δυσμεναίνων
τοῖς κοινοῖς ἀγαθοῖς οἴκοι καθῆτο. εἰ μὲν γὰρ παρῆν
καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξητάζετο, πῶς οὐ δεινὰ ποιεῖ,
μᾶλλον δ' οὐδ' ὅσια, εἰ ὧν ὡς ἀρίστων αὐτὸς τοὺς
θεοὺς ἐποιήσατο μάρτυρας, ταῦθ' ὡς οὐκ ἄριστα νῦν
ὑμᾶς ἀξιοῖ ψηφίσασθαι τοὺς ὀμωμοκότας τοὺς θεούς; 301
εἰ δὲ μὴ παρῆν, πῶς οὐκ ἀπολωλέναι πολλάκις ἐστὶν
δίκαιος, εἰ ἐφ' οἷς ἔχαιρον οἱ ἄλλοι, ταῦτ' ἐλυπεῖθ'
ὁρῶν; Λέγε δὴ καὶ ταῦτα τὰ ψηφίσματά μοι.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΘΥΣΙΩΝ.

218 Οὐκοῦν ἡμεῖς μὲν ἐν θυσίαις ἦμεν τότε, Θηβαῖοι δ' ἐν τῷ δι' ἡμᾶς σεσῶσθαι νομίζειν, καὶ περιειστήκει τοῖς βοηθείας δεήσεσθαι δοκοῦσιν ἀφ' ὧν ἔπραττον οὗτοι, αὐτοὺς βοηθεῖν ἑτέροις ἐξ ὧν ἐπείσθητ' ἐμοί. ἀλλὰ μὴν οἵας τότ' ἠφίει φωνὰς ὁ Φίλιππος καὶ ἐν οἵαις ἦν ταραχαῖς ἐπὶ τούτοις, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἐκείνου μαθήσεσθε, ὧν εἰς Πελοπόννησον ἔπεμπεν. καί μοι λέγε ταύτας λαβών, ἵν' εἰδῆθ' ἡ ἐμὴ συνέχεια καὶ πλάνοι καὶ ταλαιπωρίαι καὶ τὰ πολλὰ ψηφίσματα, ἃ νῦν οὗτος διέσυρεν, τί ἀπειργάσατο.

219 Καίτοι πολλοὶ παρ' ὑμῖν ἄνδρες Ἀθηναῖοι γεγόνασι ῥήτορες ἔνδοξοι καὶ μεγάλοι πρὸ ἐμοῦ, Καλλί-

στρατος ἐκεῖνος, Ἀριστοφῶν Κέφαλος Θρασύβουλος,
ἕτεροι μυρίοι· ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς πώποτε τούτων διὰ
παντὸς ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς οὐδὲν τῇ πόλει, ἀλλ' ὁ μὲν
γράφων οὐκ ἂν ἐπρέσβευσεν, ὁ δὲ πρεσβεύων οὐκ ἂν
ἔγραψεν. ὑπέλειπε γὰρ αὐτῶν ἕκαστος ἑαυτῷ, ἅμα μὲν
220 ῥᾳστώνην, ἅμα δ', εἴ τι γένοιτ', ἀναφοράν. τί οὖν;
εἴποι τις ἄν, σὺ τοσοῦθ' ὑπερῆρας ῥώμῃ καὶ τόλμῃ,
ὥστε πάντα ποιεῖν αὐτός; οὐ ταῦτα λέγω, ἀλλ' οὕτως
ἐπεπείσμην μέγαν εἶναι τὸν κατειληφότα κίνδυνον τὴν
πόλιν, ὥστ' οὐκ ἐδόκει μοι χώραν οὐδὲ πρόνοιαν οὐδε-
μίαν τῆς ἰδίας ἀσφαλείας διδόναι, ἀλλ' ἀγαπητὸν εἶναι,
221 εἰ μηδὲν παραλείπων τις ἃ δεῖ πράξειεν. ἐπεπείσμην 302
δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, τυχὸν μὲν ἀναίσθητον, ὅμως δ' ἐπε-
πείσμην, μήτε γράφοντ' ἂν ἐμοῦ γράψαι βέλτιον μη-
δένα, μήτε πράττοντα πρᾶξαι, μήτε πρεσβεύοντα πρε-
σβεῦσαι προθυμότερον μηδὲ δικαιότερον. διὰ ταῦτ'
ἐν πᾶσιν ἐμαυτὸν ἔταττον. Λέγε τὰς ἐπιστολὰς τὰς
τοῦ Φιλίππου.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

222 Εἰς ταῦτα κατέστησε Φίλιππον ἡ ἐμὴ πολιτεία
Αἰσχίνη· ταύτην τὴν φωνὴν ἐκεῖνος ἀφῆκε, πολλοὺς
καὶ θρασεῖς τὰ πρὸ τούτων τῇ πόλει λόγους ἐπαιρό-
μενος. ἀνθ' ὧν δικαίως ἐστεφανούμην ὑπὸ τουτωνί,
καὶ σὺ παρὼν οὐκ ἀντέλεγες, ὁ δὲ γραψάμενος Διών-
δας τὸ μέρος τῶν ψήφων οὐκ ἔλαβεν. Καί μοι λέγε
ταῦτα τὰ ψηφίσματα τἀποπεφευγότα, ὑπὸ τουτου δ'
οὐδὲ γραφέντα.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ.

223 Ταυτὶ τὰ ψηφίσματ' ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰς αὐτὰς
συλλαβὰς καὶ ταὐτὰ ῥήματ' ἔχει, ἅπερ πρότερον μὲν

*Ἀριστόνικος, νῦν δὲ Κτησιφῶν γέγραφ᾽ οὑτοσί. καὶ
ταῦτ᾽ Αἰσχίνης οὔτ᾽ ἐδίωξεν αὐτός, οὔτε τῷ γραψα-
μένῳ συγκατηγόρησεν. καίτοι τότε τὸν Δημομέλη τὸν
ταῦτα γράφοντα καὶ τὸν Ὑπερείδην, εἴπερ ἀληθῆ μου
νῦν κατηγορεῖ, μᾶλλον ἂν εἰκότως ἢ τόνδ᾽ ἐδίωκεν.
224τῷ μὲν γὰρ ἔστ᾽ ἀνενεγκεῖν ἐπ᾽ ἐκείνους καὶ τὰς [τῶν
δικαστηρίων] γνώσεις, καὶ τὸ τοῦτον αὐτὸν ἐκείνων
μὴ κατηγορηκέναι ταὐτὰ γραψάντων ἅπερ οὗτος νῦν,* 303
*καὶ τὸ τοὺς νόμους μηκέτ᾽ ἐᾶν περὶ τῶν οὕτω πραχθέν-
των κατηγορεῖν, καὶ πόλλ᾽ ἕτερα· τότε δ᾽ αὐτὸ τὸ πρᾶγμ᾽
225ἂν ἐκρίνετ᾽ ἐφ᾽ αὑτοῦ, πρίν τι τούτων προλαβεῖν. ἀλλ᾽
οὐκ ἦν οἶμαι τόθ᾽ ὃ νυνὶ ποιεῖν, ἐκ παλαιῶν χρόνων
καὶ ψηφισμάτων πολλῶν ἐκλέξαντα, ἃ μήτε προῄδει
μηδεὶς μήτ᾽ ἂν ᾠήθη τήμερον ῥηθῆναι, διαβάλλειν,
καὶ μετενεγκόντα τοὺς χρόνους καὶ προφάσεις ἀντὶ τῶν
ἀληθῶν ψευδεῖς μεταθέντα τοῖς πεπραγμένοις, δοκεῖν
226τι λέγειν. οὐκ ἦν τότε ταῦτα, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῆς ἀληθείας,
ἐγγὺς τῶν ἔργων, ἔτι μεμνημένων ὑμῶν καὶ μόνον οὐκ
ἐν ταῖς χερσὶν ἕκαστ᾽ ἐχόντων, πάντες ἐγίγνοντ᾽ ἂν
οἱ λόγοι. διόπερ τοὺς παρ᾽ αὐτὰ τὰ πράγματ᾽ ἐλέγχους
φυγὼν νῦν ἥκει, ῥητόρων ἀγῶνα νομίζων, ὥς γ᾽ ἐμοὶ
δοκεῖ, καὶ οὐχὶ τῶν πεπολιτευμένων ἐξέτασιν ποιήσειν
ὑμᾶς, καὶ λόγου κρίσιν, οὐ τοῦ τῇ πόλει συμφέροντος
ἔσεσθαι.*

227 *Εἶτα σοφίζεται καὶ φησὶν προσήκειν, ἧς μὲν οἴκο-
θεν ἥκετ᾽ ἔχοντες δόξης περὶ ἡμῶν ἀμελῆσαι, ὥσπερ δ᾽,
ὅταν οἰόμενοι περιεῖναι χρήματά τῳ λογίζησθε, ἂν
καθαιρῶσιν αἱ ψῆφοι κἂν μηδὲν περιῇ συγχωρεῖτε,
οὕτω καὶ νῦν τοῖς ἐκ τοῦ λόγου φαινομένοις προσθέ-
σθαι. θεάσασθε τοίνυν ὡς σαθρὸν ὡς ἔοικεν ἔστι
228φύσει πᾶν ὅ τι ἂν μὴ δικαίως ᾖ πεπραγμένον. ἐκ γὰρ*

*αὐτοῦ τοῦ σοφοῦ τούτου παραδείγματος ὡμολόγηκεν
ἡμᾶς ὑπάρχειν ἐγνωσμένους, ἐμὲ μὲν λέγειν ὑπὲρ τῆς
πατρίδος, αὐτὸν δ' ὑπὲρ Φιλίππου· οὐ γὰρ ἂν μετα-
πείθειν ὑμᾶς ἐζήτει, μὴ τοιαύτης οὔσης τῆς ὑπαρχούσης* 304
229 *ὑπολήψεως περὶ ἑκατέρου. καὶ μὴν ὅτι γ' οὐ δίκαια
λέγει μεταθέσθαι ταύτην τὴν δόξαν ἀξιῶν, ἐγὼ διδάξω
ῥᾳδίως, οὐ τιθεὶς ψήφους (οὐ γάρ ἐστιν ὁ τῶν πραγμά-
των οὗτος λογισμός), ἀλλ' ἀναμιμνῄσκων ἕκαστ' ἐν βραχέ-
σιν, λογισταῖς ἅμα καὶ μάρτυσιν τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν
χρώμενος. ἡ γὰρ ἐμὴ πολιτεία, ἧς οὗτος κατηγορεῖ, ἀντὶ
μὲν τοῦ Θηβαίους μετὰ Φιλίππου συνεμβαλεῖν εἰς τὴν
χώραν, ὃ πάντες ᾤοντο, μεθ' ἡμῶν παραταξαμένους ἐκεῖ-*
230 *νον κωλύειν ἐποίησεν· ἀντὶ δὲ τοῦ ἐν τῇ Ἀττικῇ τὸν πόλε-
μον εἶναι, ἑπτακόσια στάδι' ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τοῖς
Βοιωτῶν ὁρίοις γενέσθαι· ἀντὶ δὲ τοῦ τοὺς λῃστὰς
ἡμᾶς φέρειν καὶ ἄγειν ἐκ τῆς Εὐβοίας, ἐν εἰρήνῃ τὴν
Ἀττικὴν ἐκ θαλάττης εἶναι πάντα τὸν πόλεμον· ἀντὶ
δὲ τοῦ τὸν Ἑλλήσποντον ἔχειν Φίλιππον, λαβόντα Βυ-
ζάντιον, συμπολεμεῖν τοὺς Βυζαντίους μεθ' ἡμῶν πρὸς*
231 *ἐκεῖνον. ἆρά σοι ψήφοις ὅμοιος ὁ τῶν ἔργων λογισμὸς
φαίνεται; ἢ δεῖν ἀντανελεῖν ταῦτα, ἀλλ' οὐχ ὅπως τὸν
ἅπαντα χρόνον μνημονευθήσεται σκέψασθαι; καὶ οὐκέτι
προστίθημ' ὅτι τῆς μὲν ὠμότητος, ἣν ἐν οἷς καθάπαξ
τινῶν κατέστη κύριος Φίλιππος ἔστιν ἰδεῖν, ἑτέροις
πειραθῆναι συνέβη, τῆς δὲ φιλανθρωπίας, ἣν τὰ λοιπὰ
τῶν πραγμάτων ἐκεῖνος περιβαλλόμενος ἐπλάττετο,
ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες τοὺς καρποὺς κεκόμισθε. ἀλλ'
ἐῶ ταῦτα.*

232 *Καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτ' εἰπεῖν ὀκνήσω, ὅτι ὁ τὸν
ῥήτορα βουλόμενος δικαίως ἐξετάζειν καὶ μὴ συκοφαν-
τεῖν, οὐκ ἂν οἷα σὺ νῦν ἔλεγες, τοιαῦτα κατηγόρει,* 305

παραδείγματα πλάττων καὶ ῥήματα καὶ σχήματα μιμού-
μενος (πάνυ γὰρ παρὰ τοῦτ', οὐχ ὁρᾷς; γέγονεν τὰ
τῶν Ἑλλήνων, εἰ τουτὶ τὸ ῥῆμ' ἀλλὰ μὴ τουτὶ διε-
λέχθην ἐγώ, ἢ δευρὶ τὴν χεῖρ' ἀλλὰ μὴ δευρὶ παρή-
233 νεγκα), ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἂν ἐσκόπει, τίνας
εἶχεν ἀφορμὰς ἡ πόλις καὶ τίνας δυνάμεις, ὅτ' εἰς τὰ
πράγματ' εἰσῄειν, καὶ τίνας συνήγαγον αὐτῇ μετὰ ταῦτ'
ἐπιστὰς ἐγώ, καὶ πῶς εἶχεν τὰ τῶν ἐναντίων. εἶτ'
εἰ μὲν ἐλάττους ἐποίησα τὰς δυνάμεις, παρ' ἐμοὶ τἀ-
δίκημ' ἂν ἐδείκνυεν ὄν, εἰ δὲ πολλῷ μείζους, οὐκ ἂν
ἐσυκοφάντει. ἐπειδὴ δὲ σὺ τοῦτο πέφευγας ἐγὼ ποιήσω·
καὶ σκοπεῖτ' εἰ δικαίως χρήσομαι τῷ λόγῳ.

234 *Δύναμιν* [μὲν] τοίνυν εἶχεν ἡ πόλις τοὺς νησιώτας,
οὐχ ἅπαντας, ἀλλὰ τοὺς ἀσθενεστάτους· οὔτε γὰρ Χίος
οὔτε Ῥόδος οὔτε Κέρκυρα μεθ' ἡμῶν ἦν· χρημάτων
δὲ σύνταξιν εἰς πέντε καὶ τετταράκοντα τάλαντα, καὶ
ταῦτ' ἦν προεξειλεγμένα· ὁπλίτην δ' ἢ ἱππέα πλὴν τῶν
οἰκείων οὐδένα. ὃ δὲ πάντων καὶ φοβερώτατον καὶ
μάλισθ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, οὗτοι παρεσκευάκεσαν τοὺς
περιχώρους ἅπαντας ἔχθρας ἢ φιλίας ἐγγυτέρω, Μεγα-
235 ρέας Θηβαίους Εὐβοέας. τὰ μὲν τῆς πόλεως οὕτως
ὑπῆρχεν ἔχοντα, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔχοι παρὰ ταῦτ' εἰπεῖν
ἄλλ' οὐδέν· τὰ δὲ τοῦ Φιλίππου, πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν
ἀγών, σκέψασθε πῶς. πρῶτον μὲν ἦρχε τῶν ἀκολου-
θούντων αὐτὸς αὐτοκράτωρ, ὃ τῶν εἰς τὸν πόλεμον
μέγιστόν ἐστιν ἁπάντων· εἶθ' οὗτοι τὰ ὅπλ' εἶχον ἐν
ταῖς χερσὶν ἀεί· ἔπειτα χρημάτων ηὐπόρει, καὶ ἔπραττ-
τεν ἃ δόξειεν αὐτῷ, οὐ προλέγων ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, 306
οὐδ' ἐν τῷ φανερῷ βουλευόμενος, οὐδ' ὑπὸ τῶν συκο-
φαντούντων κρινόμενος, οὐδὲ γραφὰς φεύγων παρανό-
μων, οὐδ' ὑπεύθυνος ὢν οὐδενί, ἀλλ' ἁπλῶς αὐτὸς

236δεσπότης ἡγεμὼν κύριος πάντων. ἐγὼ δ᾽ ὁ πρὸς τοῦ-
τον ἀντιτεταγμένος (καὶ γὰρ τοῦτ᾽ ἐξετάσαι δίκαιον)
τίνος κύριος ἦν; οὐδενός· αὐτὸ γὰρ τὸ δημηγορεῖν
πρῶτον, οὗ μόνου μετεῖχον ἐγώ, ἐξ ἴσου προὐτίθεθ᾽
ὑμεῖς τοῖς παρ᾽ ἐκείνου μισθαρνοῦσι καὶ ἐμοί, καὶ ὅσ᾽
οὗτοι περιγένοιντ᾽ ἐμοῦ (πολλὰ δ᾽ ἐγίγνετο ταῦτα, δι᾽
ἣν ἕκαστον τύχοι πρόφασιν), ταῦθ᾽ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν
237ἀπῆτε βεβουλευμένοι. ἀλλ᾽ ὅμως ἐκ τοσούτων ἐλαττω-
μάτων, ἐγὼ συμμάχους μὲν ὑμῖν ἐποίησ᾽ Εὐβοέας,
᾽Αχαιούς, Κορινθίους, Θηβαίους, Μεγαρέας, Λευκαδίους,
Κερκυραίους, ἀφ᾽ ὧν μύριοι μὲν καὶ πεντακισχίλιοι
ξένοι, δισχίλιοι δ᾽ ἱππεῖς ἄνευ τῶν πολιτικῶν δυνά-
μεων συνήχθησαν· χρημάτων δ᾽ ὅσων ἐδυνήθην ἐγὼ
238πλείστων συντέλειαν ἐποίησα. εἰ δὲ λέγεις ἢ τὰ πρὸς
Θηβαίους δίκαι᾽ Αἰσχίνη, ἢ τὰ πρὸς Βυζαντίους ἢ τὰ
πρὸς Εὐβοέας, ἢ περὶ τῶν ἴσων νυνὶ διαλέγῃ, πρῶτον
μὲν ἀγνοεῖς ὅτι καὶ πρότερον τῶν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων
ἐκείνων ἀγωνισαμένων τριήρων, τριακοσίων οὐσῶν τῶν
πασῶν, τὰς διακοσίας ἡ πόλις παρέσχετο, καὶ οὐκ ἐλατ-
τοῦσθαι νομίζουσα, οὐδὲ κρίνουσα τοὺς ταῦτα συμβου-
λεύσαντας, οὐδ᾽ ἀγανακτοῦσ᾽ ἐπὶ τούτοις ἑωρᾶτ᾽ (αἰσχρὸν
γάρ), ἀλλὰ τοῖς θεοῖς ἔχουσα χάριν, εἰ κοινοῦ κινδύνου
τοῖς Ἕλλησι περιστάντος, αὐτὴ διπλάσια τῶν ἄλλων
239εἰς τὴν ἁπάντων σωτηρίαν παρέσχετο. εἶτα κενὰς χαρίζῃ
χάριτας τουτοισὶ συκοφαντῶν ἐμέ. τί γὰρ νῦν λέγεις 307
οἷ᾽ ἐχρῆν πράττειν, ἀλλ᾽ οὐ τότ᾽ ὢν ἐν τῇ πόλει καὶ
παρὼν ταῦτ᾽ ἔγραφες, εἴπερ ἐνεδέχετο παρὰ τοὺς πα-
ρόντας καιρούς, ἐν οἷς οὐχ ὅσ᾽ ἐβουλόμεθα, ἀλλ᾽ ὅσα
δοίη τὰ πράγματ᾽ ἔδει δέχεσθαι· ὁ γὰρ ἀντωνούμενος
καὶ ταχὺ τοὺς παρ᾽ ἡμῶν ἀπελαυνομένους προσδεξό-
μενος καὶ χρήματα προσθήσων ὑπῆρχεν ἕτοιμος.

240 Ἀλλ' εἰ νῦν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κατηγορίας
ἔχω, τί ἂν οἴεσθ', εἰ τότ' ἐμοῦ περὶ τούτων ἀκριβολο-
γουμένου, ἀπῆλθον αἱ πόλεις καὶ προσέθεντο Φιλίππῳ,
καὶ ἅμ' Εὐβοίας καὶ Θηβῶν καὶ Βυζαντίου κύριος
κατέστη, τί ποιεῖν ἂν ἢ τί λέγειν τοὺς ἀσεβεῖς ἀνθρώ-
241πους τουτουσί; οὐχ ὡς „ἐξεδόθησαν, ἀπηλάθησαν βου-
λόμενοι μεθ' ἡμῶν εἶναι; εἶτα τοῦ μὲν Ἑλλησπόντου
διὰ Βυζαντίων ἐγκρατὴς καθέστηκε, καὶ τῆς σιτοπομ-
πίας τῆς τῶν Ἑλλήνων κύριος, πόλεμος δ' ὅμορος καὶ
βαρὺς εἰς τὴν Ἀττικὴν διὰ Θηβαίων κεκόμισται, ἄπλους
δ' ἡ θάλαττα ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Εὐβοίας ὁρμωμένων
λῃστῶν γέγονεν;" οὐκ ἂν ταῦτ' ἔλεγον, καὶ πολλά γε
242πρὸς τούτοις ἕτερα; πονηρὸν ἄνδρες Ἀθηναῖοι πονηρὸν
ὁ συκοφάντης καὶ πανταχόθεν βάσκανον καὶ φιλαί-
τιον· τοῦτο δὲ καὶ φύσει κίναδος τἀνθρώπιόν ἐστιν,
οὐδὲν ἐξ ἀρχῆς ὑγιὲς πεποιηκὸς οὐδ' ἐλεύθερον, αὐτο-
τραγικὸς πίθηκος, ἀρουραῖος Οἰνόμαος, παράσημος ῥή-
τωρ. τί γὰρ ἡ σὴ δεινότης εἰς ὄνησιν ἥκει τῇ πατρίδι;
243νῦν ἡμῖν λέγεις περὶ τῶν παρεληλυθότων; ὥσπερ ἂν
εἴ τις ἰατρός, ἀσθενοῦσι μὲν τοῖς κάμνουσιν εἰσιὼν
μὴ λέγοι μηδὲ δεικνύοι δι' ὧν ἀποφεύξονται τὴν νόσον, 308
ἐπειδὴ δὲ τελευτήσειέ τις αὐτῶν καὶ τὰ νομιζόμεν'
αὐτῷ φέροιτο, ἀκολουθῶν ἐπὶ τὸ μνῆμα διεξίοι „εἰ
τὸ καὶ τὸ ἐποίησεν ἄνθρωπος [οὑτοσί], οὐκ ἂν ἀπέ-
θανεν." „ἐμβρόντητ', εἶτα νῦν λέγεις;"
244 Οὐ τοίνυν οὐδὲ τὴν ἧτταν, εἰ ταύτῃ γαυριᾷς ἐφ'
ᾗ στένειν σ' ὦ κατάρατε προσῆκεν, ἐν οὐδενὶ τῶν
παρ' ἐμοὶ γεγονυῖαν εὑρήσετε τῇ πόλει. οὑτωσὶ δὲ
λογίζεσθε. οὐδαμοῦ πώποτε, ὅποι πρεσβευτὴς ἐπέμ-
φθην ὑφ' ὑμῶν ἐγώ, ἡττηθεὶς ἀπῆλθον τῶν παρὰ
Φιλίππου πρέσβεων, οὐκ ἐκ Θετταλίας, οὐκ ἐξ Ἀμβρα-

κίας, οὐκ ἐξ Ἰλλυριῶν, οὐ παρὰ τῶν Θρᾳκῶν βασιλέων,
οὐκ ἐκ Βυζαντίου, οὐκ ἄλλοθεν οὐδαμόθεν, οὐ τὰ τε-
λευταῖ' ἐκ Θηβῶν, ἀλλ' ἐν οἷς κρατηθεῖεν οἱ πρέσβεις
αὐτοῦ τῷ λόγῳ, ταῦτα τοῖς ὅπλοις ἐπιὼν κατεστρέφετο.
245 ταῦτ' οὖν ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ αἰσχύνει τὸν
αὐτὸν εἴς τε μαλακίαν σκώπτων καὶ τῆς Φιλίππου
δυνάμεως ἀξιῶν ἕν' ὄντα κρείττω γενέσθαι, καὶ ταῦτα
τοῖς λόγοις. τίνος γὰρ ἄλλου κύριος ἦν ἐγώ; οὐ γὰρ
τῆς γ' ἑκάστου ψυχῆς, οὐδὲ τῆς τύχης τῶν παραταξα-
μένων, οὐδὲ τῆς στρατηγίας, ἧς ἔμ' ἀπαιτεῖς εὐθύνας·
246 οὕτω σκαιὸς εἶ. ἀλλὰ μὴν ὧν γ' ἂν ὁ ῥήτωρ ὑπεύ-
θυνος εἴη, πᾶσαν ἐξέτασιν λαμβάνετε· οὐ παραιτοῦμαι.
τίν' οὖν ἐστι ταῦτα; ἰδεῖν τὰ πράγματ' ἀρχόμενα, καὶ
προαισθέσθαι, καὶ προειπεῖν τοῖς ἄλλοις. ταῦτα πέ-
πρακταί μοι. κἄτι τὰς ἑκασταχοῦ βραδυτῆτας ὄκνους
ἀγνοίας φιλονικίας, ἃ πολιτικὰ ταῖς πόλεσιν πρόσεστιν 309
ἁπάσαις καὶ ἀναγκαῖ' ἁμαρτήματα, ταῦθ' ὡς εἰς ἐλά-
χιστα συστεῖλαι, καὶ τοὐναντίον εἰς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν
καὶ τοῦ τὰ δέοντα ποιεῖν ὁρμὴν προτρέψαι. καὶ ταῦτά
μοι πάντα πεποίηται, καὶ οὐδεὶς μήποθ' εὕρῃ κατ'
247 ἔμ' οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ τοίνυν τις ἔροιθ' ὁντινοῦν
τίσιν τὰ πλεῖστα Φίλιππος ὧν κατέπραξε διῳκήσατο,
πάντες ἂν εἴποιεν τῷ στρατοπέδῳ καὶ τῷ διδόναι καὶ
διαφθείρειν τοὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων. οὐκοῦν τῶν
μὲν δυνάμεων οὔτε κύριος οὔθ' ἡγεμὼν ἦν ἐγώ, ὥστ'
οὐδ' ὁ λόγος τῶν κατὰ ταῦτα πραχθέντων πρὸς ἐμέ.
καὶ μὴν τοῦ γε διαφθαρῆναι χρήμασιν κεκράτηκα Φί-
λιππον· ὥσπερ γὰρ ὁ ὠνούμενος νενίκηκεν τὸν λα-
βόντ', ἐὰν πρίηται, οὕτως ὁ μὴ λαβὼν μηδὲ διαφθα-
ρεὶς νενίκηκεν τὸν ὠνούμενον. ὥστ' ἀήττητος ἡ πόλις
τὸ κατ' ἐμέ.

248 *Ἃ μὲν τοίνυν ἐγὼ παρεσχόμην εἰς τὸ δικαιοῦν
τοιαῦτα γράφειν [τουτονὶ] περὶ ἐμοῦ, πρὸς πολλοῖς
ἑτέροις ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις ἐστίν· ἃ δ' οἱ
πάντες ὑμεῖς, ταῦτ' ἤδη λέξω. μετὰ γὰρ τὴν μάχην
εὐθὺς ὁ δῆμος, εἰδὼς καὶ ἑωρακὼς πάνθ' ὅσ' ἔπραττον
ἐγώ, ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς καὶ φοβεροῖς ἐμβεβηκώς,
ἡνίκ' οὐδ' ἀγνωμονῆσαί τι θαυμαστὸν ἦν τοὺς
πολλοὺς πρὸς ἐμέ, πρῶτον μὲν περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως
τὰς ἐμὰς γνώμας ἐχειροτόνει, καὶ πάνθ' ὅσα τῆς
φυλακῆς εἵνεκ' ἐπράττετο, ἡ διάταξις τῶν φυλάκων,
αἱ τάφροι, τὰ εἰς τὰ τείχη χρήματα, διὰ τῶν ἐμῶν 310
ψηφισμάτων ἐγίγνετο· ἔπειθ' αἱρούμενος σιτώνην ἐκ
249 πάντων ἔμ' ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος. καὶ μετὰ ταῦτα συστάντων
οἷς ἦν ἐπιμελὲς κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, καὶ γραφὰς
εὐθύνας εἰσαγγελίας, πάντα ταῦτ' ἐπαγόντων μοι, οὐ
δι' ἑαυτῶν τό γε πρῶτον, ἀλλὰ δι' ὧν μάλισθ' ὑπελάμβανον
ἀγνοήσεσθαι (ἴστε γὰρ δήπου καὶ μέμνησθ'
ὅτι τοὺς πρώτους χρόνους κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην
ἐκρινόμην ἐγώ, καὶ οὔτ' ἀπόνοια Σωσικλέους, οὔτε
συκοφαντία Φιλοκράτους, οὔτε Διώνδου καὶ Μελάντου
μανία, οὔτ' ἄλλ' οὐδὲν ἀπείρατον ἦν τούτοις κατ'
ἐμοῦ), ἐν τοίνυν τούτοις πᾶσι μάλιστα μὲν διὰ τοὺς
θεούς, δεύτερον δὲ δι' ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους Ἀθηναίους
ἐσῳζόμην, δικαίως· τοῦτο γὰρ καὶ ἀληθές ἐστι καὶ ὑπὲρ
τῶν ὀμωμοκότων καὶ γνόντων τὰ εὔορκα δικαστῶν.
250 οὐκοῦν ἐν μὲν οἷς εἰσηγγελλόμην, ὅτ' ἀπεψηφίζεσθέ
μου καὶ τὸ μέρος τῶν ψήφων τοῖς διώκουσιν οὐ μετεδίδοτε,
τότ' ἐψηφίζεσθέ με τἄριστα πράττειν· ἐν οἷς
δὲ τὰς γραφὰς ἀπέφευγον, ἔννομα καὶ γράφειν καὶ
λέγειν ἀπεδεικνύμην· ἐν οἷς δὲ τὰς εὐθύνας ἐπεσημαίνεσθε,
δικαίως καὶ ἀδωροδοκήτως πάντα πεπρᾶχθαί*

μοι προσωμολογεῖτε. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, τί προσῆκεν ἢ τί δίκαιον ἦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένοις θέσθαι τὸν Κτησιφῶντ' ὄνομα; οὐχ ὃ τὸν δῆμον ἑώρα [τιθέμενον], οὐχ ὃ τοὺς ὀμωμοκότας [δικαστάς], οὐχ ὃ τὴν ἀλήθειαν παρὰ πᾶσιν βεβαιοῦσαν;

251 *Ναί, φησίν, ἀλλὰ τὸ τοῦ Κεφάλου καλόν, τὸ μηδεμίαν γραφὴν φυγεῖν. καὶ νὴ Δί' εὔδαιμόν γε. ἀλλὰ τί μᾶλλον ὁ πολλάκις μὲν φυγών, μηδεπώποτε δ' ἐξε-* 311
λεγχθεὶς ἀδικῶν, ἐν ἐγκλήματι γίγνοιτ' ἂν διὰ τοῦτο δικαίως; καίτοι πρός γε τοῦτον ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ τὸ τοῦ Κεφάλου καλὸν εἰπεῖν ἔστι μοι. οὐδεμίαν γὰρ πώποτ' ἐγράψατό μ' οὐδ' ἐδίωξεν γραφήν, ὥσθ' ὑπὸ σοῦ γ' ὡμολόγημαι μηδὲν εἶναι τοῦ Κεφάλου χείρων πολίτης.

252 *Πανταχόθεν μὲν τοίνυν ἄν τις ἴδοι τὴν ἀγνωμοσύνην αὐτοῦ καὶ τὴν βασκανίαν, οὐχ ἥκιστα δ' ἀφ' ὧν περὶ τῆς τύχης διελέχθη. ἐγὼ δ' ὅλως μέν, ὅστις ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει, ἀνόητον ἡγοῦμαι· ἣν γὰρ ὁ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην ἔχειν οἰόμενος, οὐκ οἶδεν εἰ [τοιαύτη] μενεῖ μέχρι τῆς ἑσπέρας, πῶς χρὴ περὶ ταύτης λέγειν ἢ πῶς ὀνειδίζειν ἑτέρῳ; ἐπειδὴ δ' οὗτος πρὸς πολλοῖς ἄλλοις καὶ περὶ τούτων ὑπερηφάνως χρῆται τῷ λόγῳ, σκέψασθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ θεωρήσατε, ὅσῳ καὶ ἀληθέστερον καὶ ἀνθρωπινώτερον ἐγὼ περὶ τῆς τύχης τούτου δια-*
253 *λεχθήσομαι. ἐγὼ τὴν τῆς πόλεως τύχην ἀγαθὴν καὶ ταῦθ' ὁρῶ καὶ τὸν Δία τὸν Δωδωναῖον ὑμῖν μαντευόμενον, τὴν μέντοι τῶν πάντων ἀνθρώπων, ἣ νῦν ἐπέχει, χαλεπὴν καὶ δεινήν· τίς γὰρ Ἑλλήνων ἢ τίς βαρβάρων οὐ πολλῶν κακῶν ἐν τῷ παρόντι πεπείρα-*
254 *ται; τὸ μὲν τοίνυν προελέσθαι τὰ κάλλιστα, καὶ τὸ*

*τῶν οἰηθέντων Ἑλλήνων, εἰ πρόοινθ᾽ ἡμᾶς, ἐν εὐδαι-
μονίᾳ διάξειν, αὐτῶν ἄμεινον πράττειν, τῆς ἀγαθῆς
τύχης τῆς πόλεως εἶναι τίθημι· τὸ δὲ προσκροῦσαι καὶ
μὴ πάνθ᾽ ὡς ἠβουλόμεθ᾽ ἡμῖν συμβῆναι, τῆς τῶν ἄλ-* 312
λων ἀνθρώπων τύχης τοὐπιβάλλον ἐφ᾽ ἡμᾶς μέρος
255 *μετειληφέναι νομίζω τὴν πόλιν. τὴν δ᾽ ἰδίαν τύχην
τὴν ἐμὴν καὶ τὴν ἑνὸς ἡμῶν ἑκάστου, ἐν τοῖς ἰδίοις
ἐξετάζειν δίκαιον εἶναι νομίζω. ἐγὼ μὲν οὑτωσὶ περὶ
τῆς τύχης ἀξιῶ, ὀρθῶς καὶ δικαίως, ὡς ἐμαυτῷ δοκῶ,
νομίζω δὲ καὶ ὑμῖν· ὁ δὲ τὴν ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν
τῆς κοινῆς τῆς πόλεως κυριωτέραν εἶναί φησι, τὴν
μικρὰν καὶ φαύλην τῆς ἀγαθῆς καὶ μεγάλης. καὶ πῶς
ἔνι τοῦτο γενέσθαι;*

256 *Καὶ μὴν εἴ γε τὴν ἐμὴν τύχην πάντως ἐξετάζειν
Αἰσχίνη προαιρεῖ, πρὸς τὴν σαυτοῦ σκόπει, κἂν εὕρῃς
τὴν ἐμὴν βελτίω τῆς σῆς, παῦσαι λοιδορούμενος αὐτῇ.
σκόπει τοίνυν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. καί μου πρὸς Διὸς
μηδεμίαν ψυχρότητα καταγνῷ μηδείς. ἐγὼ γὰρ οὔτ᾽
εἴ τις πενίαν προπηλακίζει νοῦν ἔχειν ἡγοῦμαι, οὔτ᾽
εἴ τις ἐν ἀφθόνοις τραφεὶς ἐπὶ τούτῳ σεμνύνεται·
ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς τουτουὶ τοῦ χαλεποῦ βλασφημίας καὶ
συκοφαντίας εἰς τοιούτους ἄκων λόγους ἐμπίπτω,
οἷς ἐκ τῶν ἐνόντων ὡς ἂν δύνωμαι μετριώτατα χρή-
σομαι.*

257 *Ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν Αἰσχίνη, παιδὶ μὲν
ὄντι φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καὶ ἔχειν
ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι᾽ ἔνδειαν, ἐξελ-
θόντι δ᾽ ἐκ παίδων ἀκόλουθα τούτοις πράττειν, χορη-
γεῖν τριηραρχεῖν εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτ᾽
ἰδίας μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει
καὶ τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι, ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὰ*

κοινὰ προσελθεῖν ἔδοξέ μοι, τοιαῦτα πολιτεύμαθ' ἑλέ-
σθαι, ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς πατρίδος καὶ ὑπ' ἄλλων Ἑλ- 313
λήνων πολλῶν πολλάκις ἐστεφανῶσθαι, καὶ μηδὲ τοὺς
ἐχθροὺς ὑμᾶς, ὡς οὐ καλά γ' ἦν ἃ προειλόμην, ἐπι-
258 χειρεῖν λέγειν. ἐγὼ μὲν δὴ τοιαύτῃ συμβεβίωκα τύχῃ,
καὶ πόλλ' ἂν ἔχων εἰπεῖν παραλείπω, φυλαττόμενος
τὸ λυπῆσαί τιν' ἐν οἷς σεμνύνομαι. σὺ δ' ὁ σεμνὸς
[ἀνὴρ] καὶ διαπτύων τοὺς ἄλλους, σκόπει πρὸς ταύ-
την ποίᾳ τινὶ κέχρησαι τύχῃ, δι' ἣν παῖς μὲν ὢν
μετὰ πολλῆς ἐνδείας ἐτράφης, ἅμα τῷ πατρὶ [πρὸς]
τῷ διδασκαλείῳ προσεδρεύων, τὸ μέλαν τρίβων καὶ τὰ
βάθρα σπογγίζων καὶ τὸ παιδαγωγεῖον κορῶν, οἰκέτου
259 τάξιν, οὐκ ἐλευθέρου παιδὸς ἔχων, ἀνὴρ δὲ γενόμενος
τῇ μητρὶ τελούσῃ τὰς βίβλους ἀνεγίγνωσκες καὶ τἄλλα
συνεσκευωροῦ, τὴν μὲν νύκτα νεβρίζων καὶ κρατηρί-
ζων, καὶ καθαίρων τοὺς τελουμένους κἀπομάττων τῷ
πηλῷ καὶ τοῖς πιτύροις, καὶ ἀνιστὰς ἀπὸ τοῦ καθαρμοῦ
κελεύων λέγειν „ἔφυγον κακὸν, εὗρον ἄμεινον", ἐπὶ
τῷ μηδένα πώποτε τηλικοῦτ' ὀλολύξαι σεμνυνόμενος
(καὶ ἔγωγε νομίζω· μὴ γὰρ οἴεσθ' αὐτόν, φθέγγεσθαι
260 μὲν οὕτω μέγα, ὀλολύζειν δ' οὐχ ὑπέρλαμπρον), ἐν δὲ
ταῖς ἡμέραις τοὺς καλοὺς θιάσους ἄγων διὰ τῶν ὁδῶν,
τοὺς ἐστεφανωμένους τῷ μαράθῳ καὶ τῇ λεύκῃ, τοὺς
ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς αἰω-
ρῶν, καὶ βοῶν εὐοῖ σαβοῖ, καὶ ἐπορχούμενος ὑῆς ἄττης
ἄττης ὑῆς, ἔξαρχος καὶ προηγεμὼν καὶ κιττοφόρος καὶ
λικνοφόρος καὶ τοιαῦθ' ὑπὸ τῶν γραδίων προσαγορευ-
όμενος, μισθὸν λαμβάνων τούτων ἔνθρυπτα καὶ στρε- 314
πτοὺς καὶ νεήλατα, ἐφ' οἷς τίς οὐκ ἂν ὡς ἀληθῶς
261 αὑτὸν εὐδαιμονίσειε καὶ τὴν αὑτοῦ τύχην; ἐπειδὴ δ'
εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφης ὁπωσδήποτε, ἐῶ γὰρ τοῦτ',

*ἐπειδὴ δ' ἐνεγράφης, εὐθέως τὸ κάλλιστον ἐξελέξω
τῶν ἔργων, γραμματεύειν καὶ ὑπηρετεῖν τοῖς ἀρχιδίοις.
ὡς δ' ἀπηλλάγης ποτὲ καὶ τούτου, πάνθ' ἃ τῶν ἄλλων
κατηγορεῖς αὐτὸς ποιήσας, οὐ κατῄσχυνας μὰ Δί' οὐδὲν*
262*τῶν προϋπηργμένων τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ, ἀλλὰ μισθώσας
σαυτὸν τοῖς βαρυστόνοις [ἐπικαλουμένοις ἐκείνοις] ὑπο-
κριταῖς Σιμύλῳ καὶ Σωκράτει, ἐτριταγωνίστεις, σῦκα
καὶ βότρυς καὶ ἐλάας συλλέγων ὥσπερ ὀπωρώνης ἐκ
τῶν ἀλλοτρίων χωρίων, πλείω λαμβάνων ἀπὸ τούτων
ἢ τῶν ἀγώνων, οὓς ὑμεῖς περὶ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζεσθε·
ἦν γὰρ ἄσπονδος καὶ ἀκήρυκτος ὑμῖν πρὸς τοὺς θεατὰς
πόλεμος, ὑφ' ὧν πολλὰ τραύματ' εἰληφώς, εἰκότως τοὺς
ἀπείρους τῶν τοιούτων κινδύνων ὡς δειλοὺς σκώπτεις.*
263*ἀλλὰ γὰρ παρεὶς ὧν τὴν πενίαν αἰτιάσαιτ' ἄν τις,
πρὸς αὐτὰ τὰ τοῦ τρόπου σου βαδιοῦμαι κατηγορή-
ματα. τοιαύτην γὰρ εἵλου πολιτείαν, ἐπειδή ποτε καὶ
τοῦτ' ἐπῆλθέ σοι ποιῆσαι, δι' ἣν εὐτυχούσης μὲν τῆς
πατρίδος, λαγὼ βίον ἔζης δεδιὼς καὶ τρέμων καὶ ἀεὶ
πληγήσεσθαι προσδοκῶν ἐφ' οἷς σαυτῷ συνῄδεις ἀδι-
κοῦντι, ἐν οἷς δ' ἠτύχησαν οἱ ἄλλοι, θρασὺς ὢν ὑφ'*
264*ἁπάντων ὤφθαι. καίτοι ὅστις χιλίων πολιτῶν ἀποθανόν-
των ἐθάρρησε, τί οὗτος παθεῖν ὑπὸ τῶν ζώντων δί-
καιός ἐστιν; πολλὰ τοίνυν ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ
παραλείψω· οὐ γὰρ ὅσ' ἂν δείξαιμι προσόντ' αἰσχρὰ* 315
*τούτῳ καὶ ὀνείδη, πάντ' οἶμαι δεῖν εὐχερῶς λέγειν,
ἀλλ' ὅσα μηδὲν αἰσχρόν ἐστιν εἰπεῖν ἐμοί.*

265 *Ἐξέτασον τοίνυν παρ' ἄλληλα τὰ σοὶ κἀμοὶ βεβιω-
μένα, πρᾴως, μὴ πικρῶς, Αἰσχίνη· εἶτ' ἐρώτησον του-
τουσί, τὴν ποτέρου τύχην ἂν ἕλοιθ' ἕκαστος αὐτῶν.
ἐδίδασκες [γράμματα], ἐγὼ δ' ἐφοίτων. ἐτέλεις, ἐγὼ
δ' ἐτελούμην. ἐγραμμάτευες, ἐγὼ δ' ἠκκλησίαζον. ἐτρι-*

ταγωνίστεις, ἐγὼ δ᾽ ἐθεώρουν. ἐξέπιπτες, ἐγὼ δ᾽ ἐσύριττον. ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πεπολίτευσαι πάντα, ἐγὼ δ᾽ ὑπὲρ
266 *τῆς πατρίδος. ἐῶ τἄλλα, ἀλλὰ νυνὶ τήμερον, ἐγὼ μὲν ὑπὲρ τοῦ στεφανωθῆναι δοκιμάζομαι, τὸ δὲ μηδ᾽ ὁτιοῦν ἀδικεῖν ἀνωμολόγημαι, σοὶ δὲ συκοφάντῃ μὲν εἶναι δοκεῖν ὑπάρχει, κινδυνεύεις δ᾽ εἴτε δεῖ σ᾽ ἔτι τοῦτο ποιεῖν, εἴτ᾽ ἤδη πεπαῦσθαι μὴ μεταλαβόντα τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. ἀγαθῇ γ᾽, οὐχ ὁρᾷς; τύχῃ συμβεβιωκώς, τῆς ἐμῆς κατηγορεῖς.*

267 *Φέρε δὴ καὶ τὰς τῶν λῃτουργιῶν μαρτυρίας ὧν λελῃτούργηκα ὑμῖν ἀναγνῶ. παρ᾽ ἃς παρανάγνωθι καὶ σὺ τὰς ῥήσεις ἃς ἐλυμαίνου,*

„ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας“

καὶ

κακαγγελεῖν μὲν ἴσθι μὴ θέλοντά με,

καὶ „κακὸν κακῶς σε“ μάλιστα μὲν οἱ θεοί, ἔπειθ᾽ οὗτοι πάντες ἀπολέσειαν, πονηρὸν ὄντα καὶ πολίτην καὶ τριταγωνιστήν.

Λέγε τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

268 *Ἐν μὲν τοίνυν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν τοιοῦτος· ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις εἰ μὴ πάντες ἴσθ᾽ ὅτι κοινὸς καὶ φιλάνθρωπος καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, σιωπῶ καὶ οὐδὲν* 316
ἂν εἴποιμ᾽ οὐδὲ παρασχοίμην περὶ τούτων οὐδεμίαν μαρτυρίαν, οὔτ᾽ εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην, οὔτ᾽ εἴ τισιν θυγατέρας συνεξέδωκα, οὔτε τῶν τοιούτων
269 *οὐδέν. καὶ γὰρ οὕτω πως ὑπείληφα. ἐγὼ νομίζω τὸν μὲν εὖ παθόντα δεῖν μεμνῆσθαι πάντα τὸν χρόνον, τὸν δὲ ποιήσαντ᾽ εὐθὺς ἐπιλελῆσθαι, εἰ δεῖ τὸν μὲν χρηστοῦ, τὸν δὲ μὴ μικροψύχου ποιεῖν ἔργον ἀνθρώπου.*

τὸ δὲ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν,
μικροῦ δεῖν ὅμοιόν ἐστιν τῷ ὀνειδίζειν. οὐ δὴ ποιήσω
τοιοῦτον οὐδέν, οὐδὲ προαχθήσομαι, ἀλλ᾽ ὅπως ποθ᾽
ὑπείλημμαι περὶ τούτων, ἀρκεῖ μοι.

270 Βούλομαι δέ, τῶν ἰδίων ἀπαλλαγείς, ἔτι μικρὰ
πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν περὶ τῶν κοινῶν. εἰ μὲν γὰρ ἔχεις
Αἰσχίνη τῶν ὑπὸ τοῦτον τὸν ἥλιον εἰπεῖν ἀνθρώπων,
ὅστις ἀθῷος τῆς Φιλίππου πρότερον καὶ νῦν τῆς Ἀλεξάν-
δρου δυναστείας γέγονεν, ἢ τῶν Ἑλλήνων ἢ τῶν βαρ-
βάρων, ἔστω, συγχωρῶ τὴν ἐμὴν εἴτε τύχην εἴτε δυσ-
271 τυχίαν ὀνομάζειν βούλει, πάντων γεγενῆσθαι. εἰ δὲ
καὶ τῶν μηδεπώποτ᾽ ἰδόντων με, μηδὲ φωνὴν ἀκη-
κοότων ἐμοῦ, πολλοὶ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπόνθασι, μὴ
μόνον κατ᾽ ἄνδρ᾽, ἀλλὰ καὶ πόλεις ὅλαι καὶ ἔθνη, πόσῳ
δικαιότερον καὶ ἀληθέστερον, τὴν ἁπάντων ὡς ἔοικεν
ἀνθρώπων τύχην κοινήν, καὶ φοράν τινα πραγμάτων
χαλεπὴν καὶ οὐχ οἵαν ἔδει, τούτων αἰτίαν ἡγεῖσθαι.
272 σὺ τοίνυν ταῦτ᾽ ἀφεὶς ἐμὲ τὸν παρὰ τουτοισὶ πεπολι-
τευμένον αἰτιᾷ, καὶ ταῦτ᾽ εἰδὼς ὅτι, καὶ εἰ μὴ τὸ ὅλον,
μέρος γ᾽ ἐπιβάλλει τῆς βλασφημίας ἅπασι, καὶ μάλιστα 317
σοί. εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ κατ᾽ ἐμαυτὸν αὐτοκράτωρ περὶ
τῶν πραγμάτων ἐβουλευόμην, ἦν ἂν τοῖς ἄλλοις ῥή-
273 τορσιν ὑμῖν ἔμ᾽ αἰτιᾶσθαι· εἰ δὲ παρῆτε μὲν ἐν ταῖς
ἐκκλησίαις ἁπάσαις, ἀεὶ δ᾽ ἐν κοινῷ τὸ συμφέρον ἡ
πόλις προὐτίθει σκοπεῖν, πᾶσι δὲ ταῦτ᾽ ἐδόκει τότ᾽ ἄριστ᾽
εἶναι, καὶ μάλιστα σοί (οὐ γὰρ ἐπ᾽ εὐνοίᾳ γ᾽ ἐμοὶ
παρεχώρεις ἐλπίδων καὶ ζήλου καὶ τιμῶν, ἃ πάντα
προσῆν τοῖς τότε πραττομένοις ὑπ᾽ ἐμοῦ, ἀλλὰ τῆς
ἀληθείας ἡττώμενος δηλονότι καὶ τῷ μηδὲν ἔχειν εἰπεῖν
βέλτιον), πῶς οὐκ ἀδικεῖς καὶ δεινὰ ποιεῖς τούτοις νῦν
274 ἐγκαλῶν, ὧν τότ᾽ οὐκ εἶχες λέγειν βελτίω; παρὰ μὲν

*τοίνυν τοῖς ἄλλοις ἔγωγ' ὁρῶ πᾶσιν ἀνθρώποις διωρι-
σμένα καὶ τεταγμένα πως τὰ τοιαῦτα. ἀδικεῖ τις ἑκών·
ὀργὴν καὶ τιμωρίαν κατὰ τούτου. ἐξήμαρτέ τις ἄκων·
συγγνώμην ἀντὶ τῆς τιμωρίας τούτῳ. οὔτ' ἀδικῶν τις
οὔτ' ἐξαμαρτάνων, εἰς τὰ πᾶσιν δοκοῦντα συμφέρειν
ἑαυτὸν δοὺς οὐ κατώρθωσεν μεθ' ἁπάντων· οὐκ ὀνει-
δίζειν οὐδὲ λοιδορεῖσθαι τῷ τοιούτῳ δίκαιον ἀλλὰ
275 συνάχθεσθαι. φανήσεται ταῦτα [πάντα] οὕτως οὐ μόνον
τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ τοῖς ἀγράφοις νο-
μίμοις καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσιν διώρικεν. Αἰσχίνης
τοίνυν τοσοῦτον ὑπερβέβληκεν ἅπαντας ἀνθρώπους ὠμό-
τητι καὶ συκοφαντίᾳ, ὥστε καὶ ὧν αὐτὸς ὡς ἀτυχημά-
των ἐμέμνητο, καὶ ταῦτ' ἐμοῦ κατηγορεῖ.*

276 *Καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ ἁπλῶς καὶ μετ' εὐ-
νοίας πάντας εἰρηκὼς τοὺς λόγους, φυλάττειν ἐμὲ καὶ
τηρεῖν ἐκέλευεν, ὅπως μὴ παρακρούσομαι μηδ' ἐξα-* 318
*πατήσω, δεινὸν καὶ γόητα καὶ σοφιστὴν καὶ τὰ τοιαῦτ'
ὀνομάζων, ὡς ἐὰν πρότερός τις εἴπῃ τὰ προσόνθ' ἑαυτῷ
περὶ ἄλλου, καὶ δὴ ταῦθ' οὕτως ἔχοντα, καὶ οὐκέτι τοὺς
ἀκούοντας σκεψομένους τίς ποτ' αὐτός ἐστιν ὁ ταῦτα
λέγων. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι γιγνώσκετε τοῦτον ἅπαντες,
καὶ πολὺ τούτῳ μᾶλλον ἢ 'μοὶ νομίζετε ταῦτα προσεῖναι.
277 κἀκεῖν' εὖ οἶδ' ὅτι τὴν ἐμὴν δεινότητα — ἔστω γάρ.
καίτοι ἔγωγ' ὁρῶ τῆς τῶν λεγόντων δυνάμεως τοὺς
ἀκούοντας τὸ πλεῖστον κυρίους· ὡς γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀπο-
δέξησθε καὶ πρὸς ἕκαστον ἔχητ' εὐνοίας, οὕτως ὁ λέγων
ἔδοξε φρονεῖν. εἰ δ' οὖν ἔστι καὶ παρ' ἐμοί τις ἐμπει-
ρία τοιαύτη, ταύτην μὲν εὑρήσετε πάντες ἐν τοῖς κοι-
νοῖς ἐξεταζομένην ὑπὲρ ὑμῶν [ἀεὶ] καὶ οὐδαμοῦ καθ'
ὑμῶν οὐδ' ἰδίᾳ, τὴν δὲ τούτου τοὐναντίον, οὐ μόνον
τῷ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐλύπησέ*

τι τοῦτον ἢ προσέκρουσέ που, κατὰ τούτων. οὐ γὰρ
αὐτῇ δικαίως, οὐδ' ἐφ' ἃ συμφέρει τῇ πόλει, χρῆται.
278 οὔτε γὰρ τὴν ὀργὴν οὔτε τὴν ἔχθραν, οὔτ' ἄλλ' οὐδὲν
τῶν τοιούτων, τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ τοὺς
ὑπὲρ τῶν κοινῶν εἰσεληλυθότας δικαστὰς ἀξιοῦν αὑτῷ
βεβαιοῦν, οὐδ' ὑπὲρ τούτων εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι, ἀλλὰ
μάλιστα μὲν μὴ ἔχειν ταῦτ' ἐν τῇ φύσει, εἰ δ' ἄρ'
ἀνάγκη, πράως καὶ μετρίως διακείμεν' ἔχειν. ἐν τίσιν
οὖν σφοδρὸν εἶναι τὸν πολιτευόμενον καὶ τὸν ῥήτορα
δεῖ; ἐν οἷς τῶν ὅλων τι κινδυνεύεται τῇ πόλει, καὶ ἐν
οἷς πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐστὶ τῷ δήμῳ, ἐν τούτοις·
279 ταῦτα γὰρ γενναίου κἀγαθοῦ πολίτου. μηδενὸς δ'
ἀδικήματος πώποτε δημοσίου, προσθήσω δὲ μηδ' ἰδίου, 319
δίκην ἀξιώσαντα λαβεῖν παρ' ἐμοῦ μήθ' ὑπὲρ τῆς πό-
λεως μήθ' ὑπὲρ αὑτοῦ, στεφάνου καὶ ἐπαίνου κατη-
γορίαν ἥκειν συνεσκευασμένον καὶ τοσουτουσὶ λόγους
ἀνηλωκέναι, ἰδίας ἔχθρας καὶ φθόνου καὶ μικροψυχίας
ἐστὶ σημεῖον, οὐδενὸς χρηστοῦ. τὸ δὲ δὴ καὶ τοὺς πρὸς
ἔμ' αὐτὸν ἀγῶνας ἐάσαντα νῦν ἐπὶ τόνδ' ἥκειν καὶ
280 πᾶσαν ἔχει κακίαν. καί μοι δοκεῖς ἐκ τούτων Αἰσχίνη,
λόγων ἐπίδειξίν τινα καὶ φωνασκίας βουλόμενος ποιή-
σασθαι τοῦτον προελέσθαι τὸν ἀγῶνα, οὐκ ἀδικήματος
οὐδενὸς λαβεῖν τιμωρίαν. ἔστι δ' οὐχ ὁ λόγος τοῦ ῥή-
τορος Αἰσχίνη τίμιον, οὐδ' ὁ τόνος τῆς φωνῆς, ἀλλὰ τὸ
ταὐτὰ προαιρεῖσθαι τοῖς πολλοῖς, καὶ τὸ τοὺς αὐτοὺς
281 μισεῖν καὶ φιλεῖν οὕσπερ ἂν ἡ πατρίς. ὁ γὰρ οὕτως
ἔχων τὴν ψυχήν, οὗτος ἐπ' εὐνοίᾳ πάντ' ἐρεῖ· ὁ δ'
ἀφ' ὧν ἡ πόλις προορᾶταί τινα κίνδυνον ἑαυτῇ, τού-
τους θεραπεύων, οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς,
οὔκουν οὐδὲ τῆς ἀσφαλείας τὴν αὐτὴν ἔχει προσδοκίαν.
ἀλλ', ὁρᾷς; ἐγώ· ταὐτὰ γὰρ συμφέρονθ' εἱλόμην του-

282 *τοισί, καὶ οὐδὲν ἐξαίρετον οὐδ' ἴδιον πεποίημαι. ἆρ'
οὖν οὐδὲ σύ; καὶ πῶς; ὃς εὐθέως μετὰ τὴν μάχην
πρεσβευτὴς ἐπορεύου πρὸς Φίλιππον, ὃς ἦν τῶν ἐν
ἐκείνοις τοῖς χρόνοις συμφορῶν αἴτιος τῇ πατρίδι, καὶ
ταῦτ' ἀρνούμενος πάντα τὸν ἔμπροσθε χρόνον ταύτην
τὴν χρείαν, ὡς πάντες ἴσασιν. καίτοι τίς ὁ τὴν πόλιν
ἐξαπατῶν; οὐχ ὁ μὴ λέγων ἃ φρονεῖ; τῷ δ' ὁ κῆρυξ
καταρᾶται δικαίως; οὐ τῷ τοιούτῳ; τί δὲ μεῖζον ἔχοι
τις ἂν εἰπεῖν ἀδίκημα κατ' ἀνδρὸς ῥήτορος, ἢ εἰ μὴ
ταὐτὰ φρονεῖ καὶ λέγει; σὺ τοίνυν οὗτος εὑρέθης.* 320
283 *εἶτα σὺ φθέγγῃ καὶ βλέπειν εἰς τὰ τούτων πρόσωπα
τολμᾷς; πότερ' οὐχ ἡγεῖ γιγνώσκειν αὐτοὺς ὅστις εἶ;
ἢ τοσοῦτον ὕπνον καὶ λήθην ἅπαντας ἔχειν, ὥστ' οὐ
μεμνῆσθαι τοὺς λόγους οὓς ἐδημηγόρεις ἐν τῷ πολέμῳ,
καταρώμενος καὶ διομνύμενος μηδὲν εἶναι σοὶ καὶ Φι-
λίππῳ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐμὲ τὴν αἰτίαν σοι ταύτην ἐπάγειν*
284 *τῆς ἰδίας ἕνεκ' ἔχθρας, οὐκ οὖσαν ἀληθῆ. ὡς δ' ἀπηγ-
γέλθη τάχισθ' ἡ μάχη, οὐδὲν τούτων φροντίσας εὐθέως
ὡμολόγεις, καὶ προσεποιοῦ φιλίαν καὶ ξενίαν εἶναί σοι
πρὸς αὐτόν, τῇ μισθαρνίᾳ ταῦτα μετατιθέμενος τὰ
ὀνόματα· ἐκ ποίας γὰρ ἴσης ἢ δικαίας προφάσεως Αἰ-
σχίνῃ τῷ Γλαυκοθέας τῆς τυμπανιστρίας ξένος ἢ φίλος
ἢ γνώριμος ἦν Φίλιππος; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ, ἀλλ' ἐμι-
σθώθης, ἐπὶ τῷ τὰ τουτωνὶ συμφέροντα διαφθείρειν.
ἀλλ' ὅμως οὕτω φανερῶς αὐτὸς εἰλημμένος προδότης,
καὶ κατὰ σαυτοῦ μηνυτὴς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσιν γεγονώς,
ἐμοὶ λοιδορεῖ καὶ ὀνειδίζεις ταῦτα, ὧν πάντας μᾶλλον
αἰτίους εὑρήσεις.*

285 *Πολλὰ καὶ καλὰ καὶ μεγάλ' ἡ πόλις Αἰσχίνη καὶ
προείλετο καὶ κατώρθωσεν δι' ἐμοῦ, ὧν οὐκ ἠμνημό-
νησεν. σημεῖον δέ· χειροτονῶν γὰρ ὁ δῆμος τὸν ἐροῦντ'*

*ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσιν παρ' αὐτὰ τὰ συμβάντα, οὐ σ'
ἐχειροτόνησε προβληθέντα, καίπερ εὔφωνον ὄντα, οὐδὲ
Δημάδην, ἄρτι πεποιηκότα τὴν εἰρήνην, οὐδ' Ἡγή-
μονα, οὐδ' ἄλλον ὑμῶν οὐδένα, ἀλλ' ἐμέ. καὶ παρελ-
θόντος σοῦ καὶ Πυθοκλέους ὠμῶς κἀναιδῶς, ὦ Ζεῦ* 321
καὶ θεοί, καὶ κατηγορούντων ἐμοῦ ταῦθ' ἃ καὶ σὺ νυνὶ
286 *καὶ λοιδορουμένων, ἔτ' ἄμεινον ἐχειροτόνησεν ἐμέ. τὸ
δ' αἴτιον οὐκ ἀγνοεῖς μέν, ὅμως δὲ φράσω σοι κἀγώ.
ἀμφότερ' ᾔδεσαν αὐτοί, τήν τ' ἐμὴν εὔνοιαν καὶ προθυ-
μίαν μεθ' ἧς τὰ πράγματ' ἔπραττον, καὶ τὴν ὑμετέραν
ἀδικίαν· ἃ γὰρ εὐθενούντων τῶν πραγμάτων ἠρνεῖσθε
διομνύμενοι, ταῦτ' ἐν οἷς ἔπταισεν ἡ πόλις ὡμολογή-
σατε. τοὺς οὖν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀτυχήμασιν ὧν ἐφρό-
νουν λαβόντας ἄδειαν, ἐχθροὺς μὲν πάλαι φανεροὺς*
287 *δὲ τόθ' ἡγήσανθ' αὑτοῖς γεγενῆσθαι· εἶτα καὶ προσ-
ήκειν [ὑπολαμβάνοντες] τὸν ἐροῦντα [ἐπὶ τοῖς τετε-
λευτηκόσιν] καὶ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν κοσμήσοντα, μήθ'
ὁμωρόφιον μήθ' ὁμόσπονδον γεγενημένον εἶναι τοῖς
πρὸς ἐκείνους παραταξαμένοις, μηδ' ἐκεῖ μὲν κωμάζειν
καὶ παιωνίζειν ἐπὶ ταῖς τῶν Ἑλλήνων συμφοραῖς μετὰ
τῶν αὐτοχείρων τοῦ φόνου, δεῦρο δ' ἐλθόντα τιμᾶ-
σθαι, μηδὲ τῇ φωνῇ δακρύειν ὑποκρινόμενον τὴν ἐκεί-
νων τύχην, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ συναλγεῖν. τοῦτο δ' ἑώρων*
288 *παρ' ἑαυτοῖς καὶ παρ' ἐμοί, παρὰ δ' ὑμῖν οὔ. διὰ
ταῦτ' ἔμ' ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς. καὶ οὐχ ὁ μὲν
δῆμος οὕτως, οἱ δὲ τῶν τετελευτηκότων πατέρες καὶ
ἀδελφοὶ [οἱ ὑπὸ τοῦ δήμου] τόθ' αἱρεθέντες [ἐπὶ τὰς
ταφὰς] ἄλλως πως, ἀλλὰ δέον ποιεῖν αὐτοὺς τὸ περί-
δειπνον ὡς παρ' οἰκειοτάτῳ τῶν τετελευτηκότων, ὥσπερ
τἆλλ' εἴωθε γίγνεσθαι, τοῦτ' ἐποίησαν παρ' ἐμοί. εἰκό-
τως· γένει μὲν γὰρ ἕκαστος ἑκάστῳ μᾶλλον οἰκεῖος ἦν*

ἐμοῦ, κοινῇ δὲ πᾶσιν οὐδεὶς ἐγγυτέρω· ᾧ γὰρ ἐκείνους σωθῆναι καὶ κατορθῶσαι μάλιστα διέφερεν, οὗτος καὶ 322
παθόντων ἃ μήποτ' ὤφελον τῆς ὑπὲρ πάντων λύπης πλεῖστον μετεῖχεν.

289 Λέγε δ' αὐτῷ τουτὶ τοὐπίγραμμα, ὃ δημοσίᾳ προείλεθ' ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπιγράψαι, ἵν' εἰδῇς Αἰσχίνη καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ σαυτὸν ἀγνώμονα καὶ συκοφάντην ὄντα καὶ μιαρόν. Λέγε.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ.

Οἵδε πάτρας μὲν ἑκὰς σφετέρας εἰς δῆριν ἔθεντο
ὅπλα, καὶ ἀντιπάλων ὕβριν ἀπεσκέδασαν·
μαρναμένοιν δ' ἀρετῆς καὶ δείματος, οὐκ ἐσάωσαν
ψυχάς, ἀλλ' Ἀΐδην κοινὸν ἔθεντο βραβῆ,
οὕνεκεν Ἑλλήνων, ὡς μὴ ζυγῷ αὐχένα θέντες
δουλοσύνης στυγερὰν ἀμφὶς ἔχωσιν ὕβριν.
γαῖα δὲ πατρὶς ἔχει κόλποις τῶν πλεῖστα καμόντων
σώματ', ἐπεὶ θνητοῖς ἐκ Διὸς ἥδε κρίσις·
μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν καὶ πάντα κατορθοῦν
ἐν βιοτῇ, μοῖραν δ' οὔ τι φυγεῖν ἔπορεν.

290 Ἀκούεις Αἰσχίνη [καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ] „μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν καὶ πάντα κατορθοῦν"; οὐ τῷ συμβούλῳ τὴν τοῦ κατορθοῦν τοὺς ἀγωνιζομένους ἀνέθηκεν δύναμιν, ἀλλὰ τοῖς θεοῖς. τί οὖν ὦ κατάρατ' ἐμοὶ περὶ τούτων λοιδορεῖ, καὶ λέγεις ἃ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς οἱ θεοὶ τρέψειαν εἰς κεφαλήν;

291 Πολλὰ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου, μάλιστ' ἐθαύμασα πάντων, ὅτε τῶν συμβεβηκότων τότε τῇ πόλει μνησθείς, οὐχ ὡς ἂν εὔνους καὶ δίκαιος πολίτης ἔσχε τὴν γνώμην, οὐδ' ἐδάκρυσεν, οὐδ' ἔπαθέν τι τῇ ψυχῇ, ἀλλ' 323

ἐπάρας τὴν φωνὴν γεγηθὼς καὶ λαρυγγίζων, ᾤετο μὲν [ἐμοῦ] κατηγορεῖν [δηλονότι], δεῖγμα δ' ἐξέφερεν καθ' ἑαυτοῦ, ὅτι τοῖς γεγενημένοις ἀνιαροῖς οὐδὲν
292 *ὁμοίως ἔσχε τοῖς ἄλλοις. καίτοι τὸν τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας φάσκοντα φροντίζειν, ὥσπερ οὗτος νυνί, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτό γ' ἔχειν δεῖ, ταὐτὰ λυπεῖσθαι καὶ ταὐτὰ χαίρειν τοῖς πολλοῖς, καὶ μὴ τῇ προαιρέσει τῶν κοινῶν ἐν τῷ τῶν ἐναντίων μέρει τετάχθαι· ὃ σὺ νυνὶ πεποιηκὼς εἶ φανερός, ἐμὲ πάντων αἴτιον καὶ δι' ἔμ' εἰς πράγματα φάσκων ἐμπεσεῖν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμῆς πολιτείας οὐδὲ προαιρέσεως*
293 *ἀρξαμένων ὑμῶν τοῖς Ἕλλησι βοηθεῖν, ἐπεὶ ἔμοιγ' εἰ τοῦτο δοθείη παρ' ὑμῶν, δι' ἔμ' ὑμᾶς ἠναντιῶσθαι τῇ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀρχῇ πραττομένῃ, μείζων ἂν δοθείη δωρεὰ συμπασῶν ὧν τοῖς ἄλλοις δεδώκατε. ἀλλ' οὔτ' ἂν ἐγὼ ταῦτα φήσαιμι (ἀδικοίην γὰρ ἂν ὑμᾶς), οὔτ' ἂν ὑμεῖς εὖ οἶδ' ὅτι συγχωρήσαιτε· οὗτός τ' εἰ δίκαι' ἐποίει, οὐκ ἂν εἵνεκα τῆς πρὸς ἔμ' ἔχθρας τὰ μέγιστα τῶν ὑμετέρων καλῶν ἔβλαπτε καὶ διέβαλλεν.*

294 *Ἀλλὰ τί ταῦτ' ἐπιτιμῶ, πολλῷ σχετλιώτερ' ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου; ὃς γὰρ ἐμοῦ φιλιππισμὸν, ὦ γῆ καὶ θεοὶ, κατηγορεῖ, τί οὗτος οὐκ ἂν εἴποι; καίτοι νὴ τὸν Ἡρακλέα καὶ πάντας θεούς, εἴ γ' ἐπ' ἀληθείας δέοι σκοπεῖσθαι, εἰ τὸ καταψεύδεσθαι καὶ δι' ἔχθραν τι λέγειν ἀνελόντας ἐκ μέσου, τίνες ὡς ἀληθῶς εἰσὶν οἷς ἂν εἰκότως καὶ δικαίως τὴν τῶν γεγενημένων αἰτίαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναθεῖεν ἅπαντες, τοὺς ὁμοίους τούτῳ παρ' ἑκάστῃ τῶν πόλεων* 324
295 *εὕροιτ' ἄν, οὐ τοὺς ἐμοί· οἳ, ὅτ' ἦν ἀσθενῆ τὰ Φιλίππου πράγματα καὶ κομιδῇ μικρά, πολλάκις προλεγόντων ἡμῶν καὶ παρακαλούντων καὶ διδασκόντων τὰ*

βέλτιστα, τῆς ἰδίας ἕνεκ' αἰσχροκερδείας τὰ κοινῇ συμφέροντα προΐεντο, τοὺς ὑπάρχοντας ἕκαστοι πολίτας ἐξαπατῶντες καὶ διαφθείροντες, ἕως δούλους ἐποίησαν, Θετταλοὺς Δάοχος Κινέας Θρασύδαος, Ἀρκάδας Κερκιδᾶς Ἱερώνυμος Εὐκαμπίδας, Ἀργείους Μύρτις Τελέδαμος Μνασέας, Ἠλείους Εὐξίθεος Κλεότιμος Ἀρίσταιχμος, Μεσσηνίους οἱ Φιλιάδου τοῦ θεοῖς ἐχθροῦ παῖδες Νέων καὶ Θρασύλοχος, Σικυωνίους Ἀρίστρατος Ἐπιχάρης, Κορινθίους Δείναρχος Δημάρετος, Μεγαρέας Πτοιόδωρος Ἕλιξος Πέριλλος, Θηβαίους Τιμόλαος Θεογείτων Ἀνεμοίτας, Εὐβοέας Ἵππαρχος Κλείταρχος
296 *Σωσίστρατος. ἐπιλείψει με λέγονθ' ἡ ἡμέρα τὰ τῶν προδοτῶν ὀνόματα. οὗτοι πάντες εἰσὶν ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν αὐτῶν βουλευμάτων ἐν ταῖς αὑτῶν πατρίσιν, ὧνπερ οὗτοι παρ' ὑμῖν, ἄνθρωποι μιαροὶ καὶ κόλακες καὶ ἀλάστορες, ἠκρωτηριασμένοι τὰς αὑτῶν ἕκαστοι πατρίδας, τὴν ἐλευθερίαν προπεπωκότες πρότερον [μὲν] Φιλίππῳ, νῦν δ' Ἀλεξάνδρῳ, τῇ γαστρὶ μετροῦντες καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν δ' ἐλευθερίαν καὶ τὸ μηδέν' ἔχειν δεσπότην αὑτῶν, ἃ τοῖς προτέροις Ἕλλησιν ὅροι τῶν ἀγαθῶν ἦσαν καὶ κανόνες, ἀνατετροφότες.*

297 *Ταύτης τοίνυν τῆς οὕτως αἰσχρᾶς καὶ περιβοήτου συστάσεως καὶ κακίας, μᾶλλον δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι* 325
προδοσίας, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἥ τε πόλις παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναίτιος γέγον' ἐκ τῶν ἐμῶν πολιτευμάτων καὶ ἐγὼ παρ' ὑμῖν. εἶτά μ' ἐρωτᾷς, ἀντὶ ποίας ἀρετῆς ἀξιῶ τιμᾶσθαι; ἐγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι τῶν πολιτευομένων παρὰ τοῖς Ἕλλησι διαφθαρέντων ἁπάντων, ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ, [πρότε-
298 *ρον μὲν ὑπὸ Φιλίππου, νῦν δ' ὑπ' Ἀλεξάνδρου,] ἔμ'*

*οὔτε καιρὸς οὔτε φιλανθρωπία λόγων, οὔτ' ἐπαγγελιῶν
μέγεθος, οὔτ' ἐλπὶς οὔτε φόβος, οὔτ' ἄλλ' οὐδὲν ἐπῆρεν
οὐδὲ προηγάγετο, ὧν ἔκρινα δικαίων καὶ συμφερόντων
τῇ πατρίδι, οὐδὲν προδοῦναι, οὐδ', ὅσα συμβεβούλευκα
πώποτε τουτοισί, ὁμοίως ὑμῖν ὥσπερ τρυτάνη ῥέπων
ἐπὶ τὸ λῆμμα [συμβεβούλευκα], ἀλλ' ἀπ' ὀρθῆς καὶ
δικαίας κἀδιαφθόρου τῆς ψυχῆς, καὶ μεγίστων δὴ
πραγμάτων τῶν κατ' ἐμαυτὸν ἀνθρώπων προστάς, πάνθ'
299 ὑγιῶς καὶ δικαίως [πεπολίτευμαι]. διὰ ταῦτ' ἀξιῶ τι-
μᾶσθαι. τὸν δὲ τειχισμὸν τοῦτον ὅν σύ μου διέσυρες
καὶ τὴν ταφρείαν, ἄξια μὲν χάριτος καὶ ἐπαίνου κρίνω,
πῶς γὰρ οὔ; πόρρω μέντοι που τῶν ἐμαυτῷ πεπολι-
τευμένων τίθεμαι. οὐ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν οὐδὲ
πλίνθοις ἐγώ, οὐδ' ἐπὶ τούτοις μέγιστον τῶν ἐμαυτοῦ
φρονῶ· ἀλλ' ἂν τὸν ἐμὸν τειχισμὸν βούλῃ σκοπεῖν
εὑρήσεις ὅπλα καὶ πόλεις καὶ τόπους, καὶ λιμένας καὶ
ναῦς, καὶ πολλοὺς ἵππους καὶ τοὺς ὑπὲρ τούτων ἀγω-
300 νιουμένους. ταῦτα προὐβαλόμην ἐγὼ πρὸ τῆς Ἀττικῆς,
ὅσον ἦν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ δυνατόν, καὶ τούτοις
ἐτείχισα τὴν χώραν, οὐχὶ τὸν κύκλον τοῦ Πειραιῶς
οὐδὲ τοῦ ἄστεως. οὐδέ γ' ἡττήθην ἐγὼ τοῖς λογισμοῖς* 326
*Φιλίππου, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, οὐδὲ ταῖς παρασκευαῖς,
ἀλλ' οἱ τῶν συμμάχων στρατηγοὶ καὶ αἱ δυνάμεις τῇ
τύχῃ. τίνες αἱ τούτων ἀποδείξεις; ἐναργεῖς καὶ φα-
νεραί. σκοπεῖτε δέ.*

301 *Τί χρῆν τὸν εὔνουν πολίτην [ποιεῖν], τί τὸν μετὰ
πάσης προνοίας καὶ προθυμίας καὶ δικαιοσύνης ὑπὲρ
τῆς πατρίδος πολιτευόμενον; οὐκ ἐκ μὲν θαλάττης τὴν
Εὔβοιαν προβαλέσθαι πρὸ τῆς Ἀττικῆς, ἐκ δὲ τῆς με-
σογείας τὴν Βοιωτίαν, τῶν δὲ πρὸς Πελοπόννησον τό-
πων τοὺς ὁμόρους ταύτῃ; οὐ τὴν σιτοπομπίαν, ὅπως*

παρὰ πᾶσαν φιλίαν ἄχρι τοῦ Πειραιῶς κομισθήσεται,
302προϊδέσθαι; καὶ τὰ μὲν σῶσαι τῶν ὑπαρχόντων ἐκπέμποντα βοηθείας καὶ λέγοντα καὶ γράφοντα τοιαῦτα, τὴν Προκόννησον, τὴν Χερρόνησον, τὴν Τένεδον, τὰ δ' ὅπως οἰκεῖα καὶ σύμμαχ' ὑπάρξει πρᾶξαι, τὸ Βυζάντιον, τὴν Ἄβυδον, τὴν Εὔβοιαν; καὶ τῶν μὲν τοῖς ἐχθροῖς ὑπαρχουσῶν δυνάμεων τὰς μεγίστας ἀφελεῖν, ὧν δ' ἐνέλειπε τῇ πόλει, ταῦτα προσθεῖναι; ταῦτα τοίνυν ἅπαντα πέπρακται τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι καὶ τοῖς
303ἐμοῖς πολιτεύμασιν, ἃ καὶ βεβουλευμέν' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐὰν ἄνευ φθόνου τις βούληται σκοπεῖν, ὀρθῶς εὑρήσει καὶ πεπραγμένα πάσῃ δικαιοσύνῃ, καὶ τὸν ἑκάστου καιρὸν οὐ παρεθέντ' οὐδ' ἀγνοηθέντ' οὐδὲ προαθένθ' ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ὅσ' εἰς ἀνδρὸς ἑνὸς δύναμιν καὶ λογισμὸν ἧκεν, οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ δ' ἢ δαίμονός τινος ἢ τύχης ἰσχύς, ἢ στρατηγῶν φαυλότης, ἢ τῶν προδιδόντων τὰς πόλεις ὑμῶν κακία, ἢ πάντα ταῦτ' ἐλυμαίνετο τοῖς ὅλοις, ἕως ἀνέτρεψεν, τί Δημοσθένης 327
304ἀδικεῖ; εἰ δ' οἷος ἐγὼ παρ' ὑμῖν κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ τάξιν, εἷς ἐν ἑκάστῃ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἀνὴρ ἐγένετο, μᾶλλον δ' εἰ ἕν' ἄνδρα [μόνον] Θετταλία καὶ ἕν' [ἄνδρα] Ἀρκαδία ταὐτὰ φρονοῦντ' ἔσχεν ἐμοί, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἔξω Πυλῶν Ἑλλήνων οὔτε τῶν εἴσω τοῖς
305παροῦσι κακοῖς ἐκέχρητ' ἄν, ἀλλὰ πάντες ἂν ὄντες ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι μετὰ πάσης ἀδείας ἀσφαλῶς ἐν εὐδαιμονίᾳ τὰς ἑαυτῶν ᾤκουν πατρίδας, τούτων τοσούτων καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀθηναίοις ἔχοντες χάριν δι' ἐμέ. ἵνα δ' εἰδῆθ' ὅτι πολλῷ τοῖς λόγοις ἐλάττοσιν χρῶμαι τῶν ἔργων, εὐλαβούμενος τὸν φθόνον, λέγε μοι ταυτὶ καὶ ἀνάγνωθι λαβών, τὸν ἀριθμὸν τῶν βοηθειῶν κατὰ τἀμὰ ψηφίσματα.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΒΟΗΘΕΙΩΝ.

306 *Ταῦτα καὶ τοιαῦτα πράττειν Αἰσχίνη τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ, ὧν κατορθουμένων μέν, μεγίστοις ἀναμφισβητήτως ὑπῆρχεν εἶναι καὶ τὸ δικαίως προσῆν, ὡς ἑτέρως δὲ συμβάντων, τὸ γοῦν εὐδοκιμεῖν περίεστι καὶ τὸ μηδένα μέμφεσθαι τὴν πόλιν μηδὲ τὴν προαίρεσιν αὐτῆς, ἀλλὰ τὴν τύχην κακίζειν τὴν οὕτω*
307 *τὰ πράγματα κρίνασαν, οὐ μὰ Δί' οὐκ ἀποστάντα τῶν συμφερόντων τῇ πόλει, μισθώσαντα δ' αὑτὸν τοῖς ἐναντίοις, τοὺς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν καιροὺς ἀντὶ τῶν τῆς πατρίδος θεραπεύειν, οὐδὲ τὸν μὲν πράγματ' ἄξια τῆς πόλεως ὑποστάντα λέγειν καὶ γράφειν καὶ μένειν ἐπὶ τούτων βασκαίνειν, ἂν δέ τις ἰδίᾳ τι λυπήσῃ, τοῦτο μεμνῆσθαι καὶ τηρεῖν, οὐδέ γ' ἡσυχίαν ἄγειν ἄδικον*
308 *καὶ ὕπουλον, ὃ σὺ ποιεῖς πολλάκις. ἔστι γὰρ ἔστιν* 328
ἡσυχία δικαία καὶ συμφέρουσα τῇ πόλει, ἣν οἱ πολλοὶ τῶν πολιτῶν ὑμεῖς ἁπλῶς ἄγετε. ἀλλ' οὐ ταύτην οὗτος ἄγει τὴν ἡσυχίαν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ἀποστὰς ὅταν αὐτῷ δόξῃ τῆς πολιτείας (πολλάκις δὲ δοκεῖ), φυλάττει πηνίκ' ἔσεσθε μεστοὶ τοῦ συνεχῶς λέγοντος, ἢ παρὰ τῆς τύχης τι συμβέβηκεν ἐναντίωμα, ἢ ἄλλο τι δύσκολον γέγονεν (πολλὰ δὲ τἀνθρώπινα)· εἶτ' ἐπὶ τούτῳ τῷ καιρῷ ῥήτωρ ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἡσυχίας ὥσπερ πνεῦμ' ἐφάνη, καὶ πεφωνασκηκὼς καὶ συνειλοχὼς ῥήματα καὶ λόγους, συνείρει τούτους σαφῶς κἀπνευστεί, ὄνησιν μὲν οὐδεμίαν φέροντας οὐδ' ἀγαθοῦ κτῆσιν οὐδενός, συμφορὰν δὲ τῷ τυχόντι τῶν πολιτῶν καὶ
309 *κοινὴν αἰσχύνην. καίτοι ταύτης τῆς μελέτης Αἰσχίνη καὶ τῆς ἐπιμελείας, εἴπερ ἐκ ψυχῆς δικαίας ἐγίγνετο καὶ τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα προῃρημένης, τοὺς καρποὺς ἔδει γενναίους καὶ καλοὺς καὶ πᾶσιν ὠφελί-*

μους εἶναι, συμμαχίας πόλεων, πόρους χρημάτων, ἐμ-
πορίου κατασκευήν, νόμων συμφερόντων θέσεις, τοῖς
310 *ἀποδειχθεῖσιν ἐχθροῖς ἐναντιώματα. τούτων γὰρ ἁπάν-*
των ἦν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐξέτασις, καὶ ἔδωχ' ὁ
παρελθὼν χρόνος πολλὰς ἀποδείξεις ἀνδρὶ καλῷ τε
κἀγαθῷ, ἐν οἷς οὐδαμοῦ σὺ φανήσει γεγονώς, οὐ πρῶ-
τος, οὐ δεύτερος, οὐ τρίτος, οὐ τέταρτος, οὐ πέμπτος,
οὐχ ἕκτος, οὐχ ὁποστοσοῦν, οὔκουν ἐπί γ' οἷς ἡ πατρὶς
311 *ηὐξάνετο. τίς γὰρ συμμαχία σοῦ πράξαντος γέγονεν*
τῇ πόλει; τοῦ δὲ βοήθεια, ἢ κτῆσις εὐνοίας ἢ δόξης;
τίς δὲ πρεσβεία, τίς διακονία δι' ἣν ἡ πόλις ἐντι- 329
μοτέρα; τί τῶν οἰκείων ἢ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ξενι-
κῶν ἐπηνώρθωται; ποῖαι τριήρεις; ποῖα βέλη; ποῖοι
νεώσοικοι; τίς ἐπισκευὴ τειχῶν; ποῖον ἱππικόν; τί
τῶν ἁπάντων σὺ χρήσιμος; τίς ἢ τοῖς εὐπόροις ἢ
τοῖς ἀπόροις πολιτικὴ καὶ κοινὴ βοήθεια [χρημάτων];
312 *οὐδεμία. ἀλλ' ὦ τᾶν εἰ μηδὲν τούτων, εὔνοιά γε καὶ*
προθυμία· ποῦ; πότε; ὅστις ὦ πάντων ἀδικώτατε, οὐδ'
ὅθ' ἅπαντες, ὅσοι πώποτ' ἐφθέγξαντ' ἐπὶ τοῦ βήματος,
εἰς σωτηρίαν ἐπεδίδοσαν, καὶ τὸ τελευταῖον Ἀριστόνι-
κος τὸ συνειλεγμένον εἰς τὴν ἐπιτιμίαν, οὐδὲ τότ' οὔτε
παρῆλθες οὔτ' ἐπέδωκας οὐδέν, οὐκ ἀπορῶν, πῶς γάρ;
ὅς γ' ἐκεκληρονομήκεις μὲν τῶν Φίλωνος τοῦ κηδεστοῦ
[χρημάτων] πλειόνων ἢ πεντεταλάντων, διτάλαντον δ'
εἶχες ἔρανον παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῶν συμμοριῶν ἐφ'
313 *οἷς ἐλυμήνω τὸν τριηραρχικὸν νόμον. ἀλλ' ἵνα μὴ λό-*
γον ἐκ λόγου λέγων τοῦ παρόντος ἐμαυτὸν ἐκκρούσω,
παραλείψω ταῦτα. ἀλλ' ὅτι γ' οὐχὶ δι' ἔνδειαν οὐκ
ἐπέδωκας, ἐκ τούτων δῆλον, ἀλλὰ φυλάττων τὸ μηδὲν
ἐναντίον γενέσθαι παρὰ σοῦ τούτοις οἷς ἅπαντα πολι-
τεύῃ. ἐν τίσιν οὖν σὺ νεανίας καὶ πηνίκα λαμπρός,

ἡνίκ' ἂν κατὰ τούτων τι δέῃ, ἐν τούτοις λαμπροφωνό-
τατος, μνημονικώτατος, ὑποκριτὴς ἄριστος, τραγικὸς
Θεοκρίνης.

314 Εἶτα τῶν πρότερον γεγενημένων ἀγαθῶν ἀνδρῶν
μέμνησαι. καὶ καλῶς ποιεῖς. οὐ μέντοι δίκαιόν ἐστιν
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν πρὸς τοὺς τετελευτηκότας εὔνοιαν
ὑπάρχουσαν προλαβόντα παρ' ὑμῶν, πρὸς ἐκείνους ἐξε- 330
τάζειν καὶ παραβάλλειν ἐμὲ τὸν συζῶντα μεθ' ὑμῶν.
315 τίς γὰρ οὐκ οἶδεν τῶν πάντων, ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν
ὕπεστί τις ἢ πλείων ἢ ἐλάττων φθόνος, τοὺς τεθνεῶ-
τας δ' οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν τις μισεῖ; οὕτως οὖν ἐχόν-
των τούτων τῇ φύσει, πρὸς τοὺς πρὸ ἐμαυτοῦ νῦν ἐγὼ
κρίνωμαι καὶ θεωρῶμαι; μηδαμῶς· οὔτε γὰρ δίκαιον
οὔτ' ἴσον Αἰσχίνη, ἀλλὰ πρὸς σὲ καὶ ἄλλον εἴ τινα
316 βούλει τῶν ταὐτὰ [σοι] προῃρημένων καὶ ζώντων. κά-
κεῖνο σκόπει. πότερον κάλλιον καὶ ἄμεινον τῇ πόλει,
διὰ τὰς τῶν προτέρων εὐεργεσίας οὔσας ὑπερμεγέθεις,
οὐ μὲν οὖν εἴποι τις ἂν ἡλίκας, τὰς ἐπὶ τὸν παρόντα
βίον γιγνομένας εἰς ἀχαριστίαν καὶ προπηλακισμὸν
ἄγειν, ἢ πᾶσιν, ὅσοι τι μετ' εὐνοίας πράττουσιν, τῆς
317 τούτων τιμῆς καὶ φιλανθρωπίας μετεῖναι; καὶ μὴν εἰ
καὶ τοῦτ' ἄρ' εἰπεῖν δεῖ, ἡ μὲν ἐμὴ πολιτεία καὶ προ-
αίρεσις, ἄν τις σκοπῇ, ταῖς τῶν τότ' ἐπαινουμένων
ἀνδρῶν ὁμοία καὶ ταὐτὰ βουλομένη φανήσεται, ἡ δὲ
σὴ ταῖς τῶν τότε συκοφαντούντων· δῆλον γὰρ ὅτι
καὶ κατ' ἐκείνους ἦσάν τινες, οἳ διασύροντες τοὺς
ὄντας τότε, τοὺς πρότερον γεγενημένους ἐπῄνουν, βά-
318 σκανον πρᾶγμα καὶ ταὐτὸ ποιοῦντες σοί. εἶτα λέγεις ὡς
οὐδὲν ὅμοιός εἰμ' ἐκείνοις ἐγώ; σὺ δ' ὅμοιος Αἰσχίνη;
ὁ δ' ἀδελφὸς ὁ σός; ἄλλος δέ τις τῶν νῦν ῥητόρων;
ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδένα φημί. ἀλλὰ πρὸς τοὺς ζῶντας ὦ

χρηστὲ, ἵνα μηδὲν ἄλλ' εἴπω, τὸν ζῶντ' ἐξέταζε καὶ
τοὺς καθ' αὑτόν, ὥσπερ τἄλλα πάντα, τοὺς ποιητάς, 331
319 τοὺς χορούς, τοὺς ἀγωνιστάς. ὁ Φιλάμμων οὐχ ὅτι Γλαύ-
κου τοῦ Καρυστίου καί τινων ἑτέρων πρότερον γεγενημέ-
νων ἀθλητῶν ἀσθενέστερος ἦν, ἀστεφάνωτος ἐκ τῆς
Ὀλυμπίας ἀπῄει, ἀλλ' ὅτι τῶν εἰσελθόντων πρὸς αὑτὸν
ἄριστ' ἐμάχετο, ἐστεφανοῦτο καὶ νικῶν ἀνηγορεύετο.
καὶ σὺ πρὸς τοὺς νῦν ὅρα με ῥήτορας, πρὸς σαυτὸν,
πρὸς ὅντινα βούλει τῶν ἁπάντων· οὐδέν' ἐξίσταμαι.
320 ὧν, ὅτε μὲν τῇ πόλει τὰ βέλτισθ' ἑλέσθαι παρῆν, ἐφα-
μίλλου τῆς εἰς τὴν πατρίδ' εὐνοίας ἐν κοινῷ πᾶσιν
κειμένης, ἐγὼ κράτιστα λέγων ἐφαινόμην, καὶ τοῖς ἐμοῖς
ψηφίσμασι καὶ νόμοις καὶ πρεσβείαις ἅπαντα διῳκεῖτο,
ὑμῶν δ' οὐδεὶς ἦν οὐδαμοῦ, πλὴν εἰ τούτοις ἐπηρεάσαι
τι δέοι· ἐπειδὴ δ' ἃ μήποτ' ὤφελεν συνέβη, καὶ οὐκέτι
συμβούλων ἀλλὰ τῶν τοῖς ἐπιταττομένοις ὑπηρετούν-
των, καὶ τῶν κατὰ τῆς πατρίδος μισθαρνεῖν ἑτοίμων,
καὶ τῶν κολακεύειν ἕτερον βουλομένων ἐξέτασις, τηνι-
καῦτα σὺ καὶ τούτων ἕκαστος ἐν τάξει καὶ μέγας καὶ
λαμπρὸς ἱπποτρόφος, ἐγὼ δ' ἀσθενὴς, ὁμολογῶ, ἀλλ'
321 εὔνους μᾶλλον ὑμῶν τουτοισί. δύο δ' ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι τὸν φύσει μέτριον πολίτην ἔχειν δεῖ (οὕτω γάρ
μοι περὶ ἐμαυτοῦ λέγοντι, ἀνεπιφθονώτατον εἰπεῖν),
ἐν μὲν ταῖς ἐξουσίαις τὴν τοῦ γενναίου καὶ τοῦ πρω-
τείου τῇ πόλει προαίρεσιν διαφυλάττειν, ἐν παντὶ δὲ
καιρῷ καὶ πράξει τὴν εὔνοιαν· τούτου γὰρ ἡ φύσις
κυρία, τοῦ δύνασθαι δὲ καὶ ἰσχύειν ἕτερα. ταύτην τοί-
322 νυν παρ' ἐμοὶ μεμενηκυῖαν εὑρήσεθ' ἁπλῶς. ὁρᾶτε δέ.
οὐκ ἐξαιτούμενος, οὐκ εἰς Ἀμφικτύονας δίκας ἐπαγόν-
των, οὐκ ἀπειλούντων, οὐκ ἐπαγγελλομένων, οὐχὶ τοὺς 332
καταράτους τούτους ὥσπερ θηρία μοι προσβαλλόντων,

οὐδαμῶς ἐγὼ προδέδωκα τὴν εἰς ὑμᾶς εὔνοιαν. τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὀρθὴν καὶ δικαίαν τὴν ὁδὸν τῆς πολιτείας εἱλόμην, τὰς τιμάς, τὰς δυναστείας, τὰς εὐδοξίας τὰς τῆς πατρίδος θεραπεύειν, ταύτας αὔξειν, μετὰ τού-
323 *των εἶναι. οὐκ ἐπὶ μὲν τοῖς ἑτέρων εὐτυχήμασιν φαιδρὸς ἐγὼ καὶ γεγηθὼς κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχομαι, τὴν δεξιὰν προτείνων καὶ εὐαγγελιζόμενος τούτοις οὓς ἂν ἐκεῖσ' ἀπαγγέλλειν οἴωμαι, τῶν δὲ τῆς πόλεως ἀγαθῶν πεφρικὼς ἀκούω καὶ στένων καὶ κύπτων εἰς γῆν, ὥσπερ οἱ δυσσεβεῖς οὗτοι, οἳ τὴν μὲν πόλιν διασύρουσιν, ὥσπερ οὐχ αὑτοὺς διασύροντες, ὅταν τοῦτο ποιῶσιν, ἔξω δὲ βλέπουσιν, καὶ ἐν οἷς ἀτυχησάντων τῶν Ἑλλήνων ηὐτύχησ' ἕτερος, ταῦτ' ἐπαινοῦσιν καὶ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον μενεῖ φασὶ δεῖν τηρεῖν.*

324 *Μὴ δῆτ', ὦ πάντες θεοί, μηδεὶς ταῦθ' ὑμῶν ἐπινεύσειεν, ἀλλὰ μάλιστα μὲν καὶ τούτοις βελτίω τινὰ νοῦν καὶ φρένας ἐνθείητε, εἰ δ' ἄρ' ἔχουσιν ἀνιάτως, τούτους μὲν αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς ἐξώλεις καὶ προώλεις ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ ποιήσατε, ἡμῖν δὲ τοῖς λοιποῖς τὴν ταχίστην ἀπαλλαγὴν τῶν ἐπηρτημένων φόβων δότε καὶ σωτηρίαν ἀσφαλῆ.*

XIX. 333

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΡΕΣΒΕΙΑΣ.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Αἰσχίνης ἦν ἀνὴρ Ἀθηναῖος, υἱὸς Ἀτρομήτου καὶ Γλαυκοθέας, ἀμφοτέρων ἀδόξων, ὥς φησι Δημοσθένης· τὸν μὲν γὰρ γράμματα διδάσκοντα, τὴν δὲ καθαίρουσαν καὶ τελετάς τινας οὐ σπουδαίας τελοῦσάν φησι διαζῆν. παραδέδοται δὲ

*καὶ αὐτὸς ὁ Αἰσχίνης τραγῳδιῶν θ' ὑποκριτὴς γενόμενος καὶ
2 γραμματεὺς τῆς πόλεως, ἥτις ἦν εὐτελὴς ὑπηρεσία. ὕστερον
μέντοι τῶν ῥητόρων εἷς ἐγένετο, καὶ περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς
Φίλιππον ἐπρέσβευσε. πολεμοῦντες γὰρ Ἀθηναῖοι Φιλίππῳ
περὶ Ἀμφιπόλεως, καὶ πολλὰ μὲν αὐτοὶ δεινὰ πάσχοντες, δρῶντες
δ' οὐδὲν ἄξιον λόγου, ἐπείσθησαν ὑπὲρ εἰρήνης πρεσβεύσα-
σθαι πρὸς Φίλιππον. πέμπουσι δὴ πρέσβεις δέκα τὸν ἀρι-
θμόν, ἐν οἷς Αἰσχίνης τε καὶ Δημοσθένης ἦσαν. δεξαμένου
δὲ Φιλίππου τὰς διαλύσεις, πάλιν οἱ αὐτοὶ πρεσβεύουσι δεύ-
3 τερον, ὅπως οἱ περὶ τῆς εἰρήνης ὅρκοι γένοιντο. περὶ δὴ
ταῦτα τὰ πράγματα κατηγορεῖ [ὁ] Δημοσθένης Αἰσχίνου τρία,
ὅτι Φιλοκράτους αἰσχρὰν καὶ ἀσύμφορον εἰρήνην γράφοντος
συνεῖπεν αὐτῷ· ὅτι τοὺς χρόνους κατανήλωσε, παρ' ὃ συνέβη
τὰ ἐν Θρᾴκῃ διαφθαρῆναι· ὅτι ψευδῆ πρὸς Ἀθηναίους ἀπήγ-
γειλε, παρ' ὃ συνέβη Φωκέας ἀπολέσθαι· εἶπε γάρ, φησίν,
ὅτι Φωκέας οὐκ ἀναιρήσει Φίλιππος, καὶ ὑμεῖς τούτῳ πι-
στεύσαντες οὐκ ἐβοηθήσατε τοῖς ἀνδράσι. φησὶ δὲ ταῦτα* 334
*πάντ' ἐπὶ μισθῷ καὶ δώροις τὸν Αἰσχίνην κεκακουργηκέναι.
4 ἡ στάσις περὶ οὐσίας, καὶ στοχαστική. ἡ δὲ κίνησις τῆς ἔχ-
θρας λέγεται διὰ Τίμαρχον τὸν φίλον Δημοσθένους, ὃν ἠτί-
μωσεν Αἰσχίνης κατηγορήσας ὡς κακοῦ βίου, διότι πρὸς
Πιττάλακον τὸν ὀρνιθίαν, φησίν, εἰσῄει, εὔμορφος ὤν, ἐπὶ
τῷ θεᾶσθαι τὰς μάχας τῶν ὀρνίθων, διαφθειρόμενον καὶ
διαφθείροντα.*

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Πόλεμος συνειστήκει Φιλίππῳ καὶ Ἀθηναίοις μακρός, ἐξ οὗπερ παραβὰς τὰς πρὸς αὐτοὺς συνθήκας ἔλαβε παρ' Ὀλυνθίων Ἀμφίπολιν, οὖσαν κτῆμα τῆς πόλεως· καὶ ἦν ὑπ' Ὀλυνθίοις, καθ' ὃν καιρὸν ἀπέστησαν καὶ οἱ σύμμαχοι. συνειστήκει δὲ καὶ ἕτερος Φωκεῦσι πρὸς Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους, τοῦτο μὲν περὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Πυθοῖ πρὸς Θετταλούς, τοῦτο δ' ὑπὲρ Ὀρχομενοῦ καὶ Κορωνείας πρὸς τοὺς Θηβαίους· εὔδηλον γὰρ ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι τῶν μὲν παρεί-

λοντο τὰς δύο πόλεις γειτνιώσας αὐτοῖς, Θετταλοὺς δὲ παρωσάμενοι τὴν Ἀμφικτυονίαν, ἅτ' ἐν μέσῃ Φωκίδι τῶν ἐν
2 Δελφοῖς ἱερῶν ἱδρυμένων. ἐπειδὴ δὲ πολὺν χρόνον ἐπολέμησαν πρὸς ἑαυτοὺς Ἀθηναῖοι καὶ Φίλιππος, τῷ χρόνῳ τὴν εἰρήνην ἑκάτεροι ποιεῖν ἐβούλοντο, ἀλλ' ὁπότερος ταῦτα προβάλλοιτο, αἰσχύνην ἔχειν ἐνόμιζον. Ἀριστόδημος δὲ καὶ 335
Νεοπτόλεμος ὑποκριταὶ τραγῳδίας ἐτύγχανον· οὗτοι διὰ τὴν οἰκείαν τέχνην ἄδειαν εἶχον ἀπιέναι ὅποι ἂν βούλωνται, ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς πολεμίους. ἀπελθόντες οὖν οὗτοι εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐπεδείξαντο τὴν οἰκείαν τέχνην, καὶ οὕτω φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο Φίλιππος, ὥστε πρὸς τοῖς ἄλλοις χρήμασι καὶ ἄλλα ἐκ τῶν οἰκείων παρεῖχεν αὐτοῖς. αἰσθόμενος δὲ μελλόντων πρεσβεύεσθαι πρὸς αὐτὸν Φωκέων καὶ Θετταλῶν καὶ Θηβαίων, ἐβουλήθη τοὺς Ἀθηναίους ἐξαπατῆσαι. καὶ ταύτης τῆς προφάσεως δραξάμενος Φίλιππος, ἀπολύων Ἀριστόδημον καὶ Νεοπτόλεμον ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι φίλος εἰμὶ
3 Ἀθηναίοις. συνέβη δὲ πάλιν τι τοιοῦτον γενέσθαι. Φρύνων τις Ἀθηναῖος ἀπιὼν Ὀλυμπίασιν ἀγωνισόμενος ἢ θεασόμενος, ἐκρατήθη ὑπό τινων στρατιωτῶν τοῦ Φιλίππου ἐν ἱερομηνίᾳ καὶ ἀφῃρέθη πάντα τὰ αὐτοῦ. καὶ ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας παρεκάλει τοὺς Ἀθηναίους, ἵνα χειροτονήσωσιν αὐτὸν πρεσβευτήν, ὅπως ἀπελθὼν πρὸς Φίλιππον λάβῃ ἅπερ ἀφῃρέθη· καὶ πεισθέντες Ἀθηναῖοι ἐχειροτόνησαν αὐτὸν καὶ Κτησιφῶντα. καὶ ἐλθόντων αὐτῶν εἰς Μακεδονίαν, φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ Φίλιππος, ὥστε καὶ τὰ ἀφαιρεθέντα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν πάντα ἀποδοῦναι αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν οἰκείων ἄλλα ἐπιδοῦναι, καὶ ἀπολογεῖσθαι ὅτι ἠγνόουν οἱ στρατιῶται, ὅτι ἱερομηνία ἐστί. καὶ τούτοις πάλιν ὁμοίως ἔλεγεν ὡς φίλος εἰμὶ Ἀθηναίοις. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν Ἀττικὴν τὰ αὐτὰ τοῖς
4 ἄλλοις ἀπήγγειλαν. ταῦτα ἀκούσαντες Ἀθηναῖοι ἐβούλοντο μαθεῖν, εἰ μετ' ἀληθείας εἰρήνην ἄγειν βούλεται Φίλιππος. καὶ δὴ χειροτονοῦσι δέκα πρέσβεις. εἰσὶ δ' οὗτοι Κτησιφῶν, 336
Ἀριστόδημος, Ἰατροκλῆς, Κίμων, Ναυσικλῆς, Δερκύλος, Φρύνων, Φιλοκράτης, Αἰσχίνης, Δημοσθένης. πέμπουσι δὲ τούτους

εἰς Μακεδονίαν, ἵνα μάθωσιν εἰ μετ᾽ ἀληθείας βούλεται εἰρήνην ἄγειν ὁ Φίλιππος· καὶ εἰ ἀληθές ἐστιν, ἐνέγκαι παρ᾽
5 αὐτοῦ πρέσβεις τοὺς ληψομένους τοὺς ὅρκους. ἀπελθόντων οὖν τῶν δέκα πρέσβεων, ὧν ἦν καὶ Δημοσθένης, ἤγαγον ἀπὸ τοῦ Φιλίππου τρεῖς πρέσβεις, Ἀντίπατρον, Παρμενίωνα καὶ Εὐρύλοχον, ὀφείλοντας λαβεῖν τοὺς ὅρκους. συναγομένων δὲ τῶν συμμάχων τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῷ παρασχεῖν τοὺς ὅρκους χρόνος παρήρχετο. καὶ γινώσκων τὴν φύσιν τοῦ Φιλίππου ὁ Δημοσθένης, ὡς ἀεὶ καταστρεφομένου καὶ ἐπηρεάζοντος, λέγει τοῖς Ἀθηναίοις ταχέως δοῦναι τοὺς ὅρκους, καὶ μὴ παρόντος Κερσοβλέπτου· ἔλεγε γὰρ ὅτι εἰς τὴν Θρᾴκην ἀπερχομένων ἡμῶν παρέξει τοὺς ὅρκους ὁ Κερσοβλέπτης.
6 ἰστέον δὲ ὅτι Δημοσθένης ἀπῆλθεν ἐν τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ διὰ τοιαύτην πρόφασιν· ἀπελθὼν γὰρ εἰς τὴν πρώτην πρεσβείαν, εὗρεν ἐν Μακεδονίᾳ τινὰς τῶν Ἀθηναίων αἰχμαλώτους, καὶ ὑπέσχετο φέρειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων καὶ ῥύσασθαι αὐτούς, οὐκ ἐδύνατο δὲ τοῦτο ποιῆσαι, εἰ μὴ ἐν
7 προσχήματι πρεσβευτοῦ. ἔλεγε δὲ τὴν πρεσβείαν ἀπελθεῖν πλῷ διὰ τὸ αὐτοὺς ταχέως ἀπελθεῖν· καὶ ὅπου ἂν ὄντα πύθωνται Φίλιππον, δεῖν αὐτοὺς ἀπελθεῖν καὶ ἐκεῖσε τοὺς ὅρκους λαβεῖν. οἱ δὲ μὴ πεισθέντες πεζῇ ἀπῆλθον, καὶ εἰς Μακεδονίαν ἀπελθόντες ἐκάθισαν ὅλους τρεῖς μῆνας, ἕως οὗ 337
πολλὰ τῶν Ἀθηναίων χωρία καταστρέψας ὑπέστρεφε Φίλιππος, ἐν οἷς καὶ Κερσοβλέπτης. καὶ ἐλθὼν οὐκ εὐθὺς παρέσχεν αὐτοῖς τοὺς ὅρκους, ἀλλ᾽ εἵλκυσεν αὐτούς, ἕως ηὐτρέπισε τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατείαν, καίτοι πρεσβευσαμένων πρὸς αὐτὸν Φωκέων περὶ διαλύσεως τοῦ πολέμου. καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Φωκέας, ἀντὶ τοῦ παρασχεῖν ἐν ἱερῷ τοὺς ὅρκους, ἐν πανδοχείῳ παρέσχε λέγων οὕτω „σπένδομαι Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἀθηναίων συμμάχοις, χωρὶς Ἁλέων καὶ Φωκέων“. ἔλεγε γὰρ ὅτι οἱ Ἁλεῖς ἐχθροὶ ἦσαν τῶν φίλων μου, τῶν Φαρσαλίων· Φωκεῦσι δὲ οὐ σπένδομαι, ἐπειδήπερ ἠσέ-
8 βησαν εἰς τὸ ἱερόν. ἐλθούσης οὖν τῆς δευτέρας πρεσβείας εἰς τὴν Ἀττικήν, ὁ Δημοσθένης ἐστασίαζε λέγων, ὅτι οὐκ ἀρέσκει

μοι τὰ ὑπὸ Φιλίππου δεδογμένα. ὁ δὲ Αἰσχίνης ἔλεγεν, ὅτι ταῦτα εἶπε Φίλιππος ἐν τῷ φανερῷ· ἐμοὶ δὲ εἶπεν εἰς τὸ οὖς, ὅτι „πλὴν Ἁλέων καὶ Φωκέων εἶπον, ἵνα μὴ μαθόντες Θηβαῖοι παραφυλάξωνται· αὐτοὺς γὰρ εἰσερχόμενος ἀπολέσω,
9 *τούτους δὲ σώσω". οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πεισθέντες Αἰσχίνῃ, ἐχειροτόνησαν τρίτην πρεσβείαν, βουλόμενοι μαθεῖν, εἰ φυλάττει Φίλιππος τὰ ὑπ' Αἰσχίνου λεχθέντα. καὶ ἐξωμόσατο Δημοσθένης μήτε πρεσβεῦσαι μήτε κοινωνεῖν, εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς πράξει ἡ πρεσβεία. καὶ τότε φοβηθεὶς ὁ Αἰσχίνης, μήποτε μένων ὁ Δημοσθένης πέμψαι πείσει τὸν δῆμον τοῖς Φωκεῦσι βοήθειαν, προσεποιήσατο, ὡς λέγει Δημοσθένης, ἀρρωστεῖν. καὶ τότε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Εὔνομος ἦλθεν ἔχων ἰατρὸν καὶ ὀμνύων ὅτι ἀρρωστεῖ Αἰσχίνης. καὶ αὐτὸν* 338
τὸν Εὔνομον ἀντὶ τούτου ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος πρεσβευτήν. καὶ ἀπελθόντων τούτων τῶν πρέσβεων, ὡς κατέλαβον Εὔβοιαν, ἤκουσαν ὅτι Φωκέας κατεστρέψατο ὁ Φίλιππος, καὶ μετ' αἰσχύνης ὑπέστρεψαν. ἐλθούσης δὲ τῆς τρίτης πρεσβείας εἰς τὴν Ἀττικήν, Αἰσχίνης αὐτοχειροτόνητος πρεσβευτὴς ἀπῆλθε πρὸς Φίλιππον, ὡς λέγει Δημοσθένης.

10 *Ἰστέον δὲ ὅτι μετὰ τὴν πρεσβείαν ἕκαστος τῶν πρέσβεων εὐθύνας ἐδίδου. καὶ ἡ μὲν πρώτη πρεσβεία παρέσχεν εὐθύνας οὕτω καλῶς, ὥστε τὸν Δημοσθένην γράψαι καλέσαι αὐτοὺς ἐπ' ἄριστον· ἔθος γὰρ ἦν τοὺς καλῶς πρεσβευσαμένους εἰς δημόσιον ἄριστον καλεῖσθαι. ἀποροῦσι δέ τινες ὅτι, εἰ ἠπίστατο Δημοσθένης ὅτι προδόται ἦσαν, διὰ τί ἐποίησεν αὐτοὺς κληθῆναι εἰς δημόσιον ἄριστον; καὶ λέγομεν, ὅτι μετὰ τὸ ἄριστον ἔγνω τὸν σκοπὸν αὐτῶν. τῶν δὲ τῆς δευτέρας πρεσβείας μόνος ὁ Δημοσθένης δέδωκεν εὐθύνας. μέλλοντος δὲ τοῦ Αἰσχίνου παρέχειν, ἐπέστη Τίμαρχος καὶ Δημοσθένης κατηγορήσοντες τούτου. καὶ ᾔτησεν Αἰσχίνης ἀνάκρισιν γενέσθαι, καὶ γενομένης ἀνακρίσεως ἔδειξε Τίμαρχον ἡταιρηκότα, καὶ ἐξέβαλον αὐτόν· νόμος γὰρ ἦν τὸν*
11 *ἡταιρηκότα μὴ πολιτεύεσθαι. εἶτα ἐπέστη κατηγορήσων ὁ Δημοσθένης. καὶ λέγουσί τινες, πῶς ἐνταῦθα μέμνηται τῆς*

*τρίτης πρεσβείας; λέγομεν δ' ὅτι μετὰ τρία ἔτη τῆς γραφῆς
εἰσῆλθεν ἔχων τὴν κατηγορίαν. γενομένης γὰρ τῆς δευτέρας
πρεσβείας, μαθόντες οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν Φωκέων ἀπώ-
λειαν, ἐσκευαγώγουν ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ ἐν πολλῷ θορύβῳ
ἦσαν· καὶ μετὰ τρία ἔτη εἰσῆλθεν ὁ Δημοσθένης κατηγορή-* 339
*σων Αἰσχίνου. καὶ κρίνει αὐτὸν διὰ δύο ἐγκλήματα, διὰ τὴν
ἀπώλειαν τῶν Φωκέων καὶ διὰ δωροδοκίαν. ἰστέον δὲ ὅτι
προηγούμενόν ἐστιν ἔγκλημα, ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασιν. πρὸς
σύστασιν τούτου δεύτερον ἀνέκυψε ζήτημα, ὅτι ἐπὶ χρήμασιν
Αἰσχίνῃ τοῦτο τετόλμηται, ὡς σύστασιν γίνεσθαι τοῦ προ-*
12 *τέρου ἐγκλήματος τοῦ κατὰ Φωκέας. τεκμήριά ἐστι τοῦ πάλαι
ταῦτα ἐσκευωρῆσθαι καὶ κατεσκευάσθαι, δι' ὧν ἅμα καὶ προ-
αναιρεῖ τὸ χρῶμα Αἰσχίνου, καταφεύγοντος ἐπὶ ἄγνοιαν καὶ
συγγνώμην· καὶ τούτων τὰ μὲν ἐκ τῶν παρειμένων εἴληφε,
τὰ δὲ ἐκ τῶν πεπραγμένων. συνεῖπε γὰρ Φιλοκράτει ἄνευ
Φωκέων γράφοντι τὴν εἰρήνην. οὐκ ἔλαβεν ὅρκους παρὰ
Θετταλῶν συμμαχούντων Φιλίππῳ, οἳ οὐκ ἂν συνεστράτευσαν
ἐπὶ Φωκέας, εἴπερ δεδωκότες ἦσαν τοὺς ὅρκους ἐνέδωκε
Φιλίππῳ χρόνον παρασκευάσασθαι τὴν ἐπὶ Φωκέας στρα-
τείαν· διέτριψε γὰρ ἐκεῖνος τοὺς χρόνους ἐξεπίτηδες ἀνα-
λίσκων, ἵνα μὴ περιπλεύσας ὁ δῆμος κλείσῃ τὰς Πύλας.
ἐξηπάτησε τὴν πόλιν ἐπανελθὼν ἐπίτηδες διτταῖς ἐλπίσι, μιᾷ
μὲν ὅτι Θηβαῖοι ἀπολοῦνται, ἑτέρᾳ δὲ ὅτι Φωκεῖς σωθήσον-
ται, ὥστε μὴ ἐγγενέσθαι βουλεύσασθαί τι δεξιὸν ὑπὲρ Φω-
κέων· εἶπε γὰρ δεῖν Φιλίππῳ πιστεύειν· σώσειν γὰρ αὐτοὺς*
13 *τῇ πόλει ἐπηγγείλατο. καὶ τοῦ μὲν προτέρου ταῦτα τεκμήρια.
τοῦ δὲ δευτέρου τοῦ περὶ τῶν δώρων, ἐν ᾧ δείκνυται ὅτι
χρήματα εἴληφεν Αἰσχίνης, ταῦτα τεκμήρια· ὧν ὁμοίως τὰ
μὲν ἐκ τῶν παρειμένων ἐστί, τὰ δὲ ἐκ τῶν πεπραγμένων.
οὐ μισεῖ Φίλιππον, καίπερ ἐξαπατηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ὥς φησι.* 340
*συνεῖπε Φιλίππῳ γενέσθαι Ἀμφικτύονα, πρεσβευσαμένων περὶ
αὐτοῦ τῶν Ἀμφικτυόνων. σύνεστιν ἀεὶ Φιλοκράτει χρήματα
εἰληφότι. καλούμενος ἐπὶ μαρτυρίαν, ἡνίκα Ὑπερείδης εἰσήγ-
γειλε Φιλοκράτην, παρὼν οὐκ ἐφθέγξατο. χειροτονηθεὶς*

πρεσβευτὴς ἐπὶ τὴν Φωκίδα πρὸς Φίλιππον ἐπὶ ταῖς ὑποσχέσεσιν, ἀρρωστεῖν προσεποιήσατο. ἁλόντων Φωκέων μετὰ τὴν ἐξωμοσίαν ἀχειροτόνητος πορεύεται, ὅτε καὶ φυλάξασθαι αὐτὸν ἐχρῆν. ταῦτα τὰ τεκμήρια τοῦ δευτέρου λόγου. ἔστι δὲ τούτων τὸ ἰσχυρότατον, καὶ οὗ μάλιστα ἀντέχεται, ἡ ἐπαγγελία καὶ ἡ ὑπόσχεσις Αἰσχίνου ἡ περὶ Θηβαίων καὶ Φωκέων.

14 Ἡ μὲν ὑπόθεσις τοῦ λόγου στοχαστική· οὐ γὰρ συντρέχει τοῖς ἐγκαλουμένοις Αἰσχίνης, ἀλλ' ἀρνεῖται παντάπασι. τὸ δὲ εἶδος οἱ μὲν ἁπλοῦν νενομίκασιν, ὕλης πολλῆς ὡς ἐν ἀληθείᾳ συνδραμούσης, οἱ δὲ συγκατασκευαζόμενον, δύο λαβόντες ἐγκλήματα, τὸ κατὰ Φωκέας καὶ Θρᾴκην. Μένανδρος δὲ ἐμπίπτοντά φησιν. εἴληπται δὲ ἐκ διαβολῆς τὸ προοίμιον· δι' ὧν γὰρ αὐτὸν δεδιότα ποιεῖ καὶ δεόμενον, διὰ τούτων δείκνυσιν οὐ πάνυ τοῖς δικαίοις τεθαρρηκότα. καὶ ἅμα συγκρουστικὸν ἂν εἴη τὸ νόημα ἐκ διαβολῆς τοῦ τε ἀντιδίκου καὶ τῶν συνηγόρων αὐτοῦ, οἷον τοῦ Εὐβούλου καὶ τῶν περὶ αὐτόν· ἀεὶ γὰρ ὁ Εὔβουλος ἐπολέμει τῷ Δημοσθένει ἀπὸ τῆς αἰτίας τῆς κατὰ Ἀρίσταρχον, ὡς ἔγνωμεν ἐν τῷ κατὰ Μειδίου

Ὅση μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι σπουδὴ περὶ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα καὶ παραγγελία γέγονε, σχεδὸν οἶμαι πάντας ὑμᾶς ᾐσθῆσθαι, ἑορακότας ἄρτι τοὺς ὅτ' ἐκληροῦσθ' ἐνοχλοῦντας καὶ προσιόντας ὑμῖν. δεήσομαι δὲ πάντων ὑμῶν, ἃ καὶ τοῖς μὴ δεηθεῖσι δίκαιόν ἐστιν ὑπάρχειν, μηδεμίαν μήτε χάριν μήτ' ἄνδρα ποιεῖσθαι περὶ πλείονος, ἢ τὸ δίκαιον καὶ τὸν ὅρκον, ὃν εἰσελήλυθεν ὑμῶν ἕκαστος ὀμωμοκώς, ἐνθυμουμένους, ὅτι ταῦτα μέν ἐσθ' ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως, αἱ δὲ τῶν παρακλήτων αὗται δεήσεις καὶ σπουδαὶ τῶν ἰδίων πλεονεξιῶν εἵνεκα γίγνονται, ἃς ἵνα κωλύηθ' οἱ νόμοι συνήγαγον ὑμᾶς, οὐχ ἵνα κυρίας τοῖς ἀδικοῦσι
2 ποιῆτε. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους, ὅσοι πρὸς τὰ κοινὰ

δικαίως προσέρχονται, κἂν δεδωκότες ὦσιν εὐθύνας, τὴν ἀειλογίαν ὁρῶ προτεινομένους, τουτονὶ δ' Αἰσχίνην πολὺ τἀναντία τούτου· πρὶν γὰρ εἰσελθεῖν εἰς ὑμᾶς καὶ λόγον δοῦναι τῶν πεπραγμένων, τὸν μὲν ἀνῄρηκε τῶν ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἐλθόντων, τοῖς δ' ἀπειλεῖ περιιών, δεινότατον πάντων ἔθος εἰς τὴν πολιτείαν εἰσάγων καὶ ἀσυμφορώτατον ὑμῖν· εἰ γὰρ ὁ πράξας τι τῶν κοινῶν καὶ διοικήσας, τῷ παρ' ἑαυτοῦ φόβῳ καὶ μὴ τῷ δικαίῳ κατασκευάσει μηδέν' εἶναι κατήγορον αὑτοῦ, 342
παντάπασιν ἄκυροι πάντων ὑμεῖς γενήσεσθε.

3 Τὸ μὲν οὖν ἐξελέγξειν πολλὰ καὶ δεινὰ πεποιηκότα τουτονὶ καὶ τῆς ἐσχάτης ὄντα τιμωρίας ἄξιον, θαρρῶ καὶ πάνυ πιστεύω· ὃ δὲ καίπερ ὑπειληφὼς ταῦτα φοβοῦμαι, φράσω πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι, ὅτι μοι δοκοῦσιν ἅπαντες οἱ παρ' ὑμῖν ἀγῶνες οὐχ ἧττον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν καιρῶν ἢ τῶν πραγμάτων εἶναι, καὶ τὸ χρόνον γεγενῆσθαι μετὰ τὴν πρεσβείαν πολὺν δέδοικα, μή τινα λήθην ἢ συνήθειαν τῶν ἀδι-
4 κημάτων ὑμῖν πεποιήκῃ. ὡς δή μοι δοκεῖτ' ἂν ὅμως ἐκ τούτων καὶ γνῶναι τὰ δίκαια καὶ δικάσαι νυνί, τοῦθ' ὑμῖν λέξω. σκέψασθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς ὦ ἄνδρες δικασταὶ καὶ λογίσασθε, τίνων προσήκει λόγον παρὰ πρεσβευτοῦ λαβεῖν. πρῶτον μὲν [τοίνυν] ὧν ἀπήγγειλε, δεύτερον δ' ὧν ἔπεισε, τρίτον δ' ὧν προσετάξατ' αὐτῷ, μετὰ ταῦτα τῶν χρόνων, ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις, εἰ ἀδωροδοκήτως ἢ μὴ πάντα ταῦτα πέπρα-
5 κται. τί δήποτε τούτων; ὅτι ἐκ μὲν τῶν ἀπαγγελιῶν τὸ βουλεύσασθαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν ἐστίν· ἂν μὲν οὖν ὦσιν ἀληθεῖς, τὰ δέοντ' ἔγνωτε, ἂν δὲ μὴ τοιαῦται, τἀναντία. τὰς δὲ συμβουλίας πιστοτέρας ὑπολαμβάνετ' εἶναι τὰς τῶν πρέσβεων· ὡς γὰρ εἰδότων

*περὶ ὧν ἐπέμφθησαν ἀκούετε· οὐδὲν οὖν ἐξελέγχεσθαι
δίκαιός ἐστιν ὁ πρεσβευτὴς φαῦλον οὐδ' ἀσύμφορον
6 ὑμῖν συμβεβουλευκώς. καὶ μὴν περὶ ὧν γ' ἢ προσ-
ετάξατ' εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι καὶ διαρρήδην ἐψηφίσασθε
ποιῆσαι, προσήκει διῳκηκέναι. εἶεν· τῶν δὲ δὴ χρό-
νων διὰ τί; ὅτι πολλάκις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι συμβαίνει* 343
*πολλῶν πραγμάτων καὶ μεγάλων καιρὸν ἐν βραχεῖ
χρόνῳ γίγνεσθαι, ὃν ἐάν τις ἑκὼν καθυφῇ τοῖς ἐναν-
τίοις καὶ προδῷ, οὐδ' ἂν ὁτιοῦν ποιῇ πάλιν οἷός τ'
7 ἔσται σῶσαι. ἀλλὰ μὴν ὑπέρ γε τοῦ προῖκ' ἢ μή, τὸ
μὲν ἐκ τούτων λαμβάνειν, ἐξ ὧν ἡ πόλις βλάπτεται,
πάντες οἶδ' ὅτι φήσαιτ' ἂν εἶναι δεινὸν καὶ πολλῆς
ὀργῆς ἄξιον· ὁ μέντοι τὸν νόμον τιθεὶς οὐ διώρισεν
τοῦτο, ἀλλ' ἁπλῶς εἶπεν μηδαμῶς δῶρα λαμβάνειν,
ἡγούμενος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸν ἅπαξ λαβόντα καὶ δια-
φθαρένθ' ὑπὸ χρημάτων, οὐδὲ κριτὴν ἔτι τῶν συμφε-
8 ρόντων ἀσφαλῆ μενεῖν τῇ πόλει. ἂν μὲν τοίνυν ἐλέγξω
καὶ δείξω σαφῶς Αἰσχίνην τουτονὶ καὶ μηδὲν ἀληθὲς
ἀπηγγελκότα καὶ κεκωλυκότ' ἐμοῦ τὸν δῆμον ἀκοῦσαι
τἀληθῆ, καὶ πάντα τἀναντία τῶν συμφερόντων συμ-
βεβουλευκότα, καὶ μηδὲν ὧν προσετάξαθ' ὑμεῖς πε-
ποιηκότα, καὶ ἀνηλωκότα τοὺς χρόνους ἐν οἷς πολλῶν
καὶ μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει,
καὶ πάντων τούτων δῶρα καὶ μισθοὺς εἰληφότα μετὰ
Φιλοκράτους, καταψηφίσασθ' αὐτοῦ καὶ δίκην ἀξίαν
τῶν ἀδικημάτων λάβετε· ἂν δὲ μὴ δείξω ταῦτ' ἢ μὴ
πάντα, ἐμὲ μὲν φαῦλον ἡγεῖσθε, τοῦτον δ' ἄφετε.*

9 *Πολλὰ δὲ καὶ δεινὰ κατηγορεῖν ἔχων ἔτι πρὸς
τούτοις ἕτερ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐξ ὧν οὐκ ἔσθ'
ὅστις ἂν οὐκ εἰκότως μισήσειεν αὐτόν, βούλομαι πρὸ
πάντων ὧν μέλλω λέγειν μνημονεύοντας ὑμῶν οἶδ'*

ὅτι τοὺς πολλοὺς ὑπομνῆσαι, τίνα τάξιν ἑαυτὸν ἔταξεν
Αἰσχίνης ἐν τῇ πολιτείᾳ τὸ πρῶτον, καὶ τίνας λόγους
κατὰ τοῦ Φιλίππου δημηγορεῖν ᾤετο δεῖν, ἵν' εἰδῆθ', 344
ὅτι τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ πεπραγμένοις καὶ δεδημηγορη-
μένοις ἐν ἀρχῇ, μάλιστ' ἐξελεγχθήσεται δῶρ' ἔχων.
10 ἔστι τοίνυν οὗτος ὁ πρῶτος Ἀθηναίων αἰσθόμενος
Φίλιππον, ὡς τότε δημηγορῶν ἔφη, ἐπιβουλεύοντα τοῖς
Ἕλλησι καὶ διαφθείροντά τινας τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ προε-
στηκότων, καὶ ἔχων Ἴσχανδρον τὸν Νεοπτολέμου δευ-
τεραγωνιστὴν προσιὼν μὲν τῇ βουλῇ, προσιὼν δὲ τῷ
δήμῳ περὶ τούτων, καὶ πείσας ὑμᾶς πανταχοῖ πρέσβεις
πέμψαι τοὺς συνάξοντας δεῦρο τοὺς βουλευσομένους
11 περὶ τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου, καὶ ἀπαγγέλλων μετὰ
ταῦθ' ἥκων ἐξ Ἀρκαδίας τοὺς καλοὺς ἐκείνους καὶ
μακροὺς λόγους, οὓς ἐν τοῖς μυρίοις ἐν Μεγάλῃ πόλει
πρὸς Ἱερώνυμον τὸν ὑπὲρ Φιλίππου λέγονθ' ὑπὲρ ὑμῶν
ἔφη δεδημηγορηκέναι, καὶ διεξιὼν ἡλίκα τὴν Ἑλλάδα
πᾶσαν, οὐχὶ τὰς ἰδίας ἀδικοῦσιν μόνον πατρίδας, οἱ
δωροδοκοῦντες καὶ χρήματα λαμβάνοντες παρὰ Φιλίππου.
12 ἐπειδὴ τοίνυν ταῦτα πολιτευομένου τούτου τότε, καὶ
τοῦτο τὸ δεῖγμ' ἐξενηνοχότος περὶ αὑτοῦ, τοὺς περὶ
τῆς εἰρήνης πρέσβεις πέμπειν ὡς Φίλιππον ἐπείσθητε,
ὑπ' Ἀριστοδήμου καὶ Νεοπτολέμου καὶ Κτησιφῶντος
καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐκεῖθεν ἀπαγγελλόντων οὐδ' ὁτιοῦν
ὑγιές, γίγνεται τῶν πρέσβεων [τούτων εἷς καὶ] οὗτος,
οὐχ ὡς τῶν ἀποδωσομένων τὰ ὑμέτερα, οὐδ' ὡς τῶν
πεπιστευκότων τῷ Φιλίππῳ, ἀλλ' ὡς τῶν φυλαξόντων
τοὺς ἄλλους· διὰ γὰρ τοὺς προειρημένους λόγους καὶ
τὴν πρὸς τὸν Φίλιππον ἀπέχθειαν, ταύτην εἰκότως περὶ
13 αὐτοῦ πάντες εἴχετε τὴν δόξαν. προσελθὼν τοίνυν
ἐμοὶ μετὰ ταῦτα, συνετάττετο κοινῇ πρεσβεύειν, καὶ 345

ὅπως τὸν μιαρὸν καὶ ἀναιδῆ φυλάξομεν ἀμφότεροι,
τὸν Φιλοκράτην, πολλὰ παρεκελεύσατο. καὶ μέχρι τοῦ
δεῦρ' ἐπανελθεῖν ἀπὸ τῆς πρώτης πρεσβείας, ἐμὲ γοῦν
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι διεφθαρμένος καὶ πεπρακὼς ἑαυτὸν
ἐλάνθανε. χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων ὧν, ὅπερ εἶπον, εἰρήκει
πρότερον, ἀναστὰς τῇ προτέρᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς
περὶ τῆς εἰρήνης ἐβουλεύεσθε, ἤρξατ' ἀρχὴν, ἣν ἐγὼ
καὶ τοῖς ῥήμασιν οἶμαι τοῖς αὐτοῖς οἷσπερ οὗτος εἶπεν
14 *ἐν ὑμῖν ἀπομνημονεύσειν. „εἰ πάνυ πολὺν" ἔφη „χρόνον*
ἐσκόπει Φιλοκράτης ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πῶς ἂν ἄριστ'
ἐναντιωθείη τῇ εἰρήνῃ, οὐκ ἂν αὐτὸν ἄμεινον εὑρεῖν
οἶμαι, ἢ τοιαῦτα γράφοντα. ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν τὴν
εἰρήνην, ἕως ἂν εἷς Ἀθηναίων λείπηται, οὐδέποτ' ἂν
συμβουλεύσαιμι ποιήσασθαι τῇ πόλει, εἰρήνην μέντοι
φημὶ δεῖν ποιεῖσθαι." καὶ τοιούτους τινὰς εἶπε βραχεῖς
15 *καὶ μετρίους λόγους. ὁ δὲ ταῦτ' εἰπὼν τῇ προτεραίᾳ*
πάντων ἀκουόντων ὑμῶν, εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἐν ᾗ τὴν
εἰρήνην ἔδει κυροῦσθαι, ἐμοῦ τῷ τῶν συμμάχων συνη-
γοροῦντος δόγματι, καὶ τὴν εἰρήνην ὅπως ἴση καὶ
δικαία γένηται πράττοντος, καὶ ὑμῶν βουλομένων ταῦτα
καὶ οὐδὲ φωνὴν ἐθελόντων ἀκούειν τοῦ καταπτύστου
Φιλοκράτους, ἀναστὰς ἐδημηγόρει καὶ συνηγόρει 'κείνῳ
16 *πολλῶν ἀξίους, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, θανάτων λόγους, ὡς*
οὔτε τῶν προγόνων ὑμᾶς μεμνῆσθαι δέοι, οὔτε τῶν
τὰ τρόπαια λεγόντων καὶ τὰς ναυμαχίας ἀνέχεσθαι,
νόμον τε θήσειν καὶ γράψειν μηδενὶ τῶν Ἑλλήνων
ὑμᾶς βοηθεῖν, ὃς ἂν μὴ πρότερος βεβοηθηκὼς ᾖ. καὶ 346
ταῦθ' ὁ σχέτλιος καὶ ἀναιδὴς οὗτος ἐτόλμα λέγειν
ἐφεστηκότων ἔτι τῶν πρέσβεων καὶ ἀκουόντων, οὓς
ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων μετεπέμψασθε, ὑπὸ τούτου πεισθέν-
τες, ὅτ' οὔπω πεπρακὼς αὐτὸν ἦν.

17 *Ὃν μὲν οὖν τρόπον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χειροτονη-
σάντων ὑμῶν ἐπὶ τοὺς ὅρκους αὐτὸν πάλιν, τούς τε
χρόνους κατέτριψε καὶ τὰ πράγματα πάντ' ἐλυμήνατο
τῆς πόλεως, καὶ ὅσαι περὶ τούτων ἐμοὶ πρὸς τοῦτον
ἀπέχθειαι συνέβησαν βουλομένῳ κωλύειν, αὐτίκ' ἀκού-
σεσθε. ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν ἥκομεν ἐκ τῆς πρεσβείας
ταύτης· τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, ἧσπερ εἰσὶν αἱ νῦν εὔ-
θυναι, οὔτε μικρὸν οὔτε μέγ' οὐδ' ὁτιοῦν εὑρημένοι
τῶν ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε λεχθέντων καὶ προσ-
δοκηθέντων, ἀλλὰ πάντ' ἐξηπατημένοι, καὶ τούτων
ἕτερ' αὖθις αὖ πεπρακότων καὶ παρὰ τὸ ψήφισμα πε-
πρεσβευκότων, προσῆμεν τῇ βουλῇ. καὶ ταυτὶ πολλοὶ
συνίσασιν, ἃ μέλλω λέγειν· τὸ γὰρ βουλευτήριον μεστὸν
18 ἦν ἰδιωτῶν. παρελθὼν δ' ἐγὼ πάντα τἀληθῆ πρὸς
τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα, καὶ κατηγόρησα τούτων, καὶ
ἀνηριθμησάμην ἀπὸ τῶν πρώτων ἐλπίδων ἐκείνων, ὧν
ὁ Κτησιφῶν καὶ ὁ Ἀριστόδημος ἀπήγγειλαν πρὸς ὑμᾶς,
καὶ μετὰ ταῦθ', ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε, ἃ οὗτος
ἐδημηγόρησε καὶ εἰς ἃ προήχασι τὴν πόλιν, καὶ περὶ
τῶν ὑπολοίπων (ταῦτα δ' ἦν Φωκεῖς καὶ Πύλαι) μὴ
προέσθαι συνεβούλευον, μηδὲ ταὐτὰ παθεῖν, μηδ' ἀναρ-
τωμένους ἐλπίσιν ἐξ ἐλπίδων καὶ ὑποσχέσεσιν, εἰς τοὔ-
σχατον ἐλθεῖν τὰ πράγματ' ἐᾶσαι. καὶ ἔπεισα ταῦτα
19 τὴν βουλήν. ἐπειδὴ δ' ἧκεν ἡ ἐκκλησία καὶ πρὸς ὑμᾶς 347
ἔδει λέγειν, παρελθὼν Αἰσχίνης οὑτοσὶ πρῶτος ἡμῶν
ἁπάντων (καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν πειρᾶσθε συνδια-
μνημονεύειν ἂν ἀληθῆ λέγω· τὰ γὰρ πάντα τὰ πρά-
γματα λυμηνάμεν' ὑμῶν καὶ διαφθείρανθ' ὅλως ταῦτ'
ἐστὶν ἤδη) τοῦ μὲν ἀπαγγέλλειν τι τῶν πεπρεσβευμέ-
νων, ἢ περὶ τῶν ἐν τῇ βουλῇ ῥηθέντων, εἰ ἄρ' ἠμφι-
σβήτει μὴ τἀληθῆ λέγειν ἐμὲ, μνησθῆναι, πάμπληθες*

ἀπέσχεν, εἶπε δὲ τοιούτους λόγους καὶ τηλικαῦτα καὶ
τοσαῦτ' ἔχοντας τἀγαθά, ὥσθ' ἅπαντας ὑμᾶς λαβὼν
20 ᾤχετο. ἔφη γὰρ ἥκειν πεπεικὼς Φίλιππον πάνθ' ὅσα
συμφέρει τῇ πόλει, καὶ περὶ τῶν ἐν Ἀμφικτύοσιν καὶ
περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ διεξῆλθε λόγον μακρὸν
ὑμῖν, ὃν κατὰ Θηβαίων εἰπεῖν πρὸς Φίλιππον ἔφη, καὶ
τὰ κεφάλαι' ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀπελογίζετ' ἐκ
τῶν αὐτῷ πεπρεσβευμένων δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν ὑμᾶς,
μένοντας οἴκοι καὶ οὐ στρατευομένους οὐδ' ἐνοχλου-
μένους, Θήβας μὲν πολιορκουμένας αὐτὰς καθ' αὑτὰς
21 χωρὶς τῆς ἄλλης Βοιωτίας ἀκούσεσθαι, Θεσπιὰς δὲ καὶ
Πλαταιὰς οἰκιζομένας, τῷ θεῷ δὲ τὰ χρήματ' εἰσπρατ-
τόμεν' οὐ παρὰ Φωκέων, ἀλλὰ [παρὰ] Θηβαίων τῶν
βουλευσάντων τὴν κατάληψιν τοῦ ἱεροῦ· διδάσκειν γὰρ
αὐτὸς ἔφη τὸν Φίλιππον, ὅτι οὐδὲν ἧττον ἠσεβήκασιν
οἱ βεβουλευκότες τῶν ταῖς χερσὶ πραξάντων, καὶ διὰ
ταῦτα χρήμαθ' ἑαυτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι.
22 ἀκούειν δὲ καὶ τῶν Εὐβοέων ἐνίων ἔφη, πεφοβημένων
καὶ τεταραγμένων τὴν πρὸς τὴν πόλιν οἰκειότητα Φι-
λίππῳ γεγενημένην, ὅτι „οὐ λελήθαθ' ἡμᾶς ὦ ἄνδρες
πρέσβεις, ἐφ' οἷς πεποίησθε τὴν εἰρήνην πρὸς Φίλιπ- 348
πον, οὐδ' ἀγνοοῦμεν, ὅτι ὑμεῖς μὲν Ἀμφίπολιν δεδώ-
κατ' ἐκείνῳ, Φίλιππος δ' ὑμῖν Εὔβοιαν ὡμολόγηκεν
παραδώσειν“. εἶναι μέντοι καὶ ἄλλο διῳκημένον αὐτῷ,
οὐ μήν πω τοῦτο βούλεσθαι λέγειν· καὶ γὰρ νῦν φθο-
νεῖν τινὰς αὐτῷ τῶν συμπρέσβεων. ὑπηνίττετο δ'
23 οὕτω καὶ παρεδήλου τὸν Ὠρωπόν. εὐδοκιμῶν δ' ἐπὶ
τούτοις εἰκότως, καὶ δοκῶν καὶ ῥήτωρ ἄριστος εἶναι
καὶ ἀνὴρ θαυμαστός, κατέβη μάλα σεμνῶς. ἀναστὰς δ'
ἐγὼ ταῦτά τ' οὐκ ἔφην εἰδέναι, καὶ ἐπειρώμην τι λέ-
γειν τούτων ὧν εἰς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα. καὶ παρα-

στὰς ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν, οὑτοσὶ καὶ Φιλοκράτης,
ἐβόων, ἐξέκρουόν με, τελευτῶντες ἐχλεύαζον. ὑμεῖς δ'
ἐγελᾶτε, καὶ οὔτ' ἀκούειν ἠθέλετ' οὔτε πιστεύειν
24 ἐβούλεσθε πλὴν ἃ οὗτος ἀπηγγέλκει. καὶ νὴ τοὺς
θεοὺς εἰκός τι παθεῖν ἔμοιγε δοκεῖτε· τίς γὰρ ἂν
ἠνέσχετο, τηλικαῦτα καὶ τοσαῦτ' ἔσεσθαι προσδοκῶν
ἀγαθά, ἢ ταῦθ' ὡς οὐκ ἔσται λέγοντός τινος, ἢ κατη-
γοροῦντος τῶν πεπραγμένων τούτοις; πάντα γὰρ [τἄλλ']
οἶμαι τότε δεύτερ' ἦν τῶν ὑποκειμένων προσδοκιῶν
καὶ τῶν ἐλπίδων, ὁ δ' ἀντιλέγων ὄχλος ἄλλως καὶ
βασκανία κατεφαίνετο, ταῦτα δὲ θαυμάσι' ἡλίκα συμ-
φέροντ' ἐδόκει πεπρᾶχθαι τῇ πόλει.

25 Τοῦ χάριν δὴ ταῦθ' ὑπέμνησα πρῶτα νῦν ὑμᾶς
καὶ διεξῆλθον τούτους τοὺς λόγους; ἑνὸς μὲν ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι μάλιστα καὶ πρώτου, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν,
ἐπειδάν τι λέγοντος ἀκούῃ μου τῶν πεπραγμένων, καὶ 349
δοκῇ δεινὸν αὐτῷ καὶ ὑπερβάλλον εἶναι, „εἶτα τότ'
οὐκ ἔλεγες παραχρῆμα ταῦτ' οὐδ' ἐδίδασκες ἡμᾶς;“
26 θαυμάζῃ, ἀλλὰ μεμνημένοι τὰς ὑποσχέσεις τὰς τούτων,
ἃς ἐφ' ἑκάστων ποιούμενοι τῶν καιρῶν, ἐξέκλειον λόγου
τυγχάνειν τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν τὴν τούτου
ταύτην τὴν καλήν, εἰδῆθ' ὅτι πρὸς πᾶσι τοῖς ἄλλοις
καὶ τοῦτ' ἠδίκησθ' ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι τἀληθῆ παραχρῆμα
καὶ ἡνίκ' ἔδει πυνθάνεσθαι διεκωλύθητ' ἐλπίσι καὶ
27 φενακισμοῖς καὶ ὑποσχέσεσιν. πρώτου μὲν τούτου καὶ
μάλισθ', οὗπερ εἶπον, εἵνεκα ταῦτα διεξῆλθον, δευτέρου
δὲ τίνος καὶ οὐδὲν ἐλάττονος ἢ τούτου; ἵνα τὴν ὅτ'
ἀδωροδόκητος ὑπῆρχε προαίρεσιν αὐτοῦ τῆς πολιτείας
ἀναμνησθέντες, ὡς προβεβλημένη καὶ ἄπιστος ἦν πρὸς
τὸν Φίλιππον, τὴν μετὰ ταῦτ' ἐξαίφνης γεγονυῖαν
28 πίστιν καὶ φιλίαν σκέψησθε, εἶτ' εἰ μὲν ἐκβέβηχ' ὅσ'

*ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς οὗτος καὶ καλῶς ἔχει τὰ πεπρα-
γμένα, διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ συμφέρον τῇ πόλει
γεγενῆσθαι νομίσητε, εἰ δὲ πάντα τἀναντί' ὧν οὗτος
εἶπεν πέπρακται, καὶ πολλὴν αἰσχύνην καὶ μεγάλους
κινδύνους ταῦτ' ἔχει τῇ πόλει, διὰ τὴν αἰσχροκέρδειαν
τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὸ χρημάτων ἀποδόσθαι τἀληθῆ μετα-
βεβλημένον αὐτὸν εἰδῆτε.*

29 *Βούλομαι δ', ἐπειδήπερ εἰς τούτους προήχθην τοὺς
λόγους, ὃν τρόπον τὰ περὶ τοὺς Φωκέας πράγμαθ' ὑμῶν
παρείλοντο, πρῶτον εἰπεῖν ἁπάντων. δεῖ δὲ μηδέν'
ὑμῶν ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰς τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος* 350
*βλέψαντα, μείζους τὰς κατηγορίας καὶ τὰς αἰτίας τῆς
τούτου δόξης νομίσαι, ἀλλ' ἐκεῖν' ὁρᾶν, ὅτι ὅντιν' ἂν
ὑμεῖς εἰς ταύτην τὴν τάξιν κατεστήσατε καὶ τῶν συμ-
βάντων καιρῶν ἐποιήσατε κύριον, οὗτος, εἴπερ ὥσπερ
οὗτος ἐβουλήθη μισθώσας αὑτὸν ἐξαπατᾶν ὑμᾶς καὶ
φενακίζειν, τῶν ἴσων αἴτιος ἦν ἂν κακῶν, ὅσωνπερ*
30 *καὶ οὗτος. οὐ γὰρ εἰ φαύλοις χρῆσθ' ὑμεῖς εἰς τὰ
κοινὰ [πολλάκις ἀνθρώποις], καὶ τὰ πράγματ' ἐστὶ φαῦλ'
ὧν ἡ πόλις ἀξιοῦται [παρὰ τοῖς ἄλλοις], οὐδὲ πολλοῦ
δεῖ. εἶτα καὶ Φωκέας ἀπολώλεκεν μὲν οἶμαι Φίλιππος,
συνηγωνίσαντο δ' οὗτοι· τοῦτο δὴ δεῖ σκοπεῖν καὶ
ὁρᾶν, εἰ ὅσα τῆς Φωκέων σωτηρίας ἐπὶ τὴν πρεσβείαν
ἧκε, ταῦθ' ἅπαντ' ἀπώλεσαν οὗτοι καὶ διέφθειραν
ἑκόντες, οὐχ ὡς ὅδε Φωκέας ἀπώλεσεν ἂν καθ' ἑαυτόν.
πόθεν;*

31 *Δός δέ μοι τὸ προβούλευμα, ὃ πρὸς τὴν ἐμὴν
ἀπαγγελίαν ἐψηφίσαθ' ἡ βουλή, καὶ τὴν μαρτυρίαν
τὴν τοῦ γράψαντος αὐτὸ τότε, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι ἐγὼ μὲν
οὐ τότε σιγήσας νῦν ἀφίσταμαι τῶν πεπραγμένων, ἀλλ'
εὐθὺς κατηγόρουν καὶ προεώρων τὰ μέλλοντα, ἡ βουλὴ*

*δ' ἡ μὴ κωλυθεῖσ' ἀκοῦσαι τἀληθῆ παρ' ἐμοῦ, οὔτ'
ἐπῄνεσε τούτους οὔτ' εἰς τὸ πρυτανεῖον ἠξίωσεν καλέσαι.
καίτοι τοῦτ', ἀφ' οὗ γέγον' ἡ πόλις, οὐδεὶς πώποτε
φήσει παθεῖν οὐδένας πρέσβεις, οὐδὲ Τιμαγόραν, οὗ
θάνατον κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος. ἀλλ' οὗτοι πεπόν-*
32 *θασιν. λέγε δ' αὐτοῖς πρῶτον τὴν μαρτυρίαν[, εἶτα
τὸ προβούλευμα].*

ΜΑΡΤΥΡΙΑ. ΠΡΟΒΟΥΛΕΥΜΑ. 351

*Ἐνταῦθ' οὔτ' ἔπαινος οὔτε κλῆσις εἰς τὸ πρυτα-
νεῖόν ἐστι τῶν πρέσβεων ὑπὸ τῆς βουλῆς. εἰ δέ φησιν
οὗτος, δειξάτω καὶ παρασχέσθω, κἀγὼ καταβαίνω. ἀλλ'
οὐκ ἔστιν. εἰ μὲν τοίνυν ταὐτὰ πάντες ἐπρεσβεύομεν,
δικαίως οὐδέν' ἐπῄνεσεν ἡ βουλή· δεινὰ γὰρ τὰ πε-
πραγμένα πᾶσιν· εἰ δ' οἱ μὲν τὰ δίκαι' ἔπραττον ἡμῶν,
οἱ δὲ τἀναντία, διὰ τοὺς πεπονηρευμένους ὡς ἔοικε
τοῖς ἐπιεικέσι συμβεβηκὸς ἂν εἴη ταύτης τῆς ἀτιμίας*
33 *μετεσχηκέναι. πῶς οὖν ῥᾳδίως πάντες εἴσεσθε τίς ποτ'
ἔσθ' ὁ πονηρός; ἀναμνήσθητε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, τίς
ἐσθ' ὁ κατηγορῶν τῶν πεπραγμένων ἐξ ἀρχῆς. δῆλον
γὰρ ὅτι τῷ μὲν ἠδικηκότι σιγᾶν ἐξήρκει, καὶ δια-
κρουσαμένῳ τὸν παρόντα χρόνον μηκέτ' εἰς λόγον
περὶ τῶν πεπραγμένων αὑτὸν καθιστάναι, τῷ δὲ
μηδὲν ἑαυτῷ συνειδότι δεινὸν εἰσῄει, εἰ δεινῶν καὶ
πονηρῶν ἔργων δόξει κοινωνεῖν τῷ σιωπῆσαι. εἰμὶ
τοίνυν ὁ κατηγορῶν ἐξ ἀρχῆς ἐγὼ τούτων, τούτων δ'
οὐδεὶς ἐμοῦ.*

34 *Ἡ μὲν τοίνυν βουλὴ ταῦτα προὐβεβουλεύκει, τῆς
δ' ἐκκλησίας γιγνομένης καὶ τοῦ Φιλίππου παρόντος
ἐν Πύλαις ἤδη — ἦν γὰρ τοῦτο πρῶτον ἁπάντων τῶν
ἀδικημάτων, τὸ τὸν Φίλιππον ἐπιστῆσαι τοῖς πράγμασι*

τούτοις, καὶ δέον ὑμᾶς ἀκοῦσαι περὶ τῶν πραγμάτων,
εἶτα βουλεύσασθαι, μετὰ ταῦτα δὲ πράττειν ὅ τι δόξαι,
ἅμ' ἀκούειν κἀκεῖνον παρεῖναι καὶ μηδ' ὅ τι χρὴ ποιεῖν
35 ῥᾴδιον εἰπεῖν εἶναι. πρὸς δὲ τούτοις τοῦτο μὲν οὐδεὶς
ἀνέγνω τῷ δήμῳ τὸ προβούλευμα, οὐδ' ἤκουσεν ὁ
δῆμος, ἀναστὰς δ' οὗτος ἐδημηγόρει ταῦτα, ἃ διεξῆλ- 352
θον ἄρτι πρὸς ὑμᾶς ἐγώ, τὰ πολλὰ καὶ μεγάλ' ἀγαθά,
ἃ πεπεικὼς ἔφη τὸν Φίλιππον ἥκειν, καὶ διὰ τοῦτο
χρήμαθ' ἑαυτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. ὥσθ'
ὑμᾶς ἐκπεπληγμένους τῇ παρουσίᾳ τὸ πρῶτον τῇ τοῦ
Φιλίππου, καὶ τούτοις ὀργιζομένους ἐπὶ τῷ μὴ προηγ-
γελκέναι, πρᾳοτέρους γενέσθαι τινός, πάνθ' ὅσ' ἐβού-
λεσθ' ὑμῖν ἔσεσθαι προσδοκήσαντας, καὶ μηδὲ φωνὴν
36 ἐθέλειν ἀκούειν μηδαμοῦ μηδενός. καὶ μετὰ ταῦτ'
ἀνεγιγνώσκεθ' ἡ ἐπιστολή, ἡ παρὰ τοῦ Φιλίππου, ἣν
οὗτος ἔγραψ' ἀπολειφθεὶς ἡμῶν, ἄντικρυς οὕτως καὶ
διαρρήδην ἀπολογία γεγραμμένη τῶν τούτοις ἡμαρτη-
μένων. καὶ γὰρ ὡς αὐτὸς κατεκώλυσεν αὐτοὺς βουλο-
μένους ἐπὶ τὰς πόλεις ἰέναι καὶ τοὺς ὅρκους ἀπο-
λαμβάνειν, ἔνεστι, καὶ ὡς, ἵνα συνδιαλλάττωσιν αὐτῷ
τοὺς Ἀλέας πρὸς τοὺς Φαρσαλίους, κατέσχεν αὐτούς·
καὶ πάντ' ἀναδεχόμενος εἰς αὑτὸν τὰ τούτων ἁμαρ-
37 τήματ' ἐστίν. ὑπὲρ δὲ Φωκέων καὶ Θεσπιῶν ἢ ὧν
οὗτος ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ μικρόν. καὶ
τοῦτ' οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου τοῦτον ἐπράχθη τον τρό-
πον, ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὧν παρὰ τούτων ὑμᾶς ἔδει δίκην
λαμβάνειν, οὐ πεποιηκότων οὐδὲ διῳκηκότων οὐδὲν
ὧν ὑμεῖς προσετάξατ' ἐν τῷ ψηφίσματι, ἐκεῖνος ἐκ-
δέχεται τὴν αἰτίαν καί φησιν αὐτὸς αἴτιος γεγενῆ-
σθαι, ὃν οὐκ ἐμέλλεθ' ὑμεῖς οἶμαι δυνήσεσθαι κολάσαι,
38 ἃ δ' ἐκεῖνος ἐξαπατῆσαι καὶ προλαβεῖν τῆς πόλεως

ἐβούλετο, οὗτος ἀπήγγειλεν, ἵνα μηδ' ἐγκαλέσαι μηδὲ μέμψασθαι μηδὲν ὕστερον ὑμεῖς ἔχοιτε Φιλίππῳ, μήτ' 353 *ἐν ἐπιστολῇ μήτ' ἄλλοθι μηδαμοῦ παρ' ἐκείνου τούτων ὄντων. λέγε δ' αὐτοῖς [αὐτὴν] τὴν ἐπιστολήν, ἣν ἔγραψε μὲν οὗτος, ἔπεμψεν δ' ἐκεῖνος· καὶ σκοπεῖθ' ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὃν διεξελήλυθ' ἐγώ. λέγε.*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

39 *Ἀκούετ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῆς ἐπιστολῆς, ὡς καλὴ καὶ φιλάνθρωπος. περὶ δὲ Φωκέων ἢ Θηβαίων ἢ τῶν ἄλλων ὧν οὗτος ἀπήγγειλεν, οὐδὲ γρῦ. ταύτης τοίνυν οὐδ' ὁτιοῦν ἐσθ' ὑγιές. καὶ τοῦτ' αὐτίκα δὴ μάλ' ὑμεῖς ὄψεσθε. οἱ μὲν γὰρ Ἀλεῖς, οὓς ἵνα συνδιαλλάττωσι κατασχεῖν φησιν τούτους, τοιαύτης τετυχήκασι διαλλαγῆς, ὥστ' ἐξελήλανται καὶ ἀνάστατος ἡ πόλις αὐτῶν γέγονε· τοὺς δ' αἰχμαλώτους ὁ σκοπῶν τί ἂν ὑμῖν χαρίσαιτο, οὐδέν' ἐνθυμηθῆναί φησι λύσασθαι.*
40 *μεμαρτύρηται δὲ δήπουθεν ὑμῖν ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις, ὡς ἐγὼ τάλαντον ἔχων ἐπ' αὐτοὺς ᾠχόμην, καὶ νῦν μαρτυρηθήσεται· διὸ καὶ τὴν ἐμὴν φιλοτιμίαν οὗτος ἀφαιρούμενος, τοῦτ' ἔπεισεν ἐκεῖνον ἐγγράψαι. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων· ὁ γὰρ εἰς τὴν προτέραν γράψας ἐπιστολήν, ἣν ἠνέγκαμεν ἡμεῖς, ὅτι „ἔγραφον δ' ἂν καὶ διαρρήδην ἡλίκα ὑμᾶς εὖ ποιήσω, εἰ εὖ ᾔδειν καὶ τὴν συμμαχίαν μοι γενησομένην", γεγονυίας τῆς συμμαχίας οὔ φησιν εἰδέναι τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο, οὐδ' ὃ αὐτὸς ὑπέσχετο· τοῦτο γὰρ ᾔδει δηλονότι, εἴπερ μὴ ἐφενάκιζεν. ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔγραψε, λέγε* 354 *μοι λαβὼν ἐκ τῆς προτέρας ἐπιστολῆς αὐτὸ τοῦτ', ἐνθένδε. λέγε.*

ΕΞ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

41 *Οὐκοῦν πρὶν μὲν εἰρήνης τυχεῖν, εἰ καὶ συμμαχία
προσγένοιτ᾽ αὐτῷ, γράψειν ὡμολόγει, ἡλίκα τὴν πόλιν
εὖ ποιήσει· ἐπειδὴ δ᾽ ἀμφότερ᾽ αὐτῷ γέγονεν, οὐκ
εἰδέναι φησὶ τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο, ἂν δ᾽ ὑμεῖς λέ-
γητε, ποιήσειν ὃ μήτ᾽ αἰσχύνην μήτ᾽ ἀδοξίαν αὐτῷ
φέροι, εἰς ταύτας τὰς προφάσεις καταφεύγων, κἂν ἄρ᾽
εἴπητέ τι καὶ προαχθῆθ᾽ ὑμεῖς ἐπαγγείλασθαι, ἀναχώ-
ρησιν ἑαυτῷ καταλείπων.*

42 *Ταῦτα τοίνυν καὶ πόλλ᾽ ἕτερ᾽ ἐνῆν παραχρῆμα
τότ᾽ εὐθὺς ἐξελέγχειν, καὶ διδάσκειν ὑμᾶς καὶ μὴ προ-
έσθαι τὰ πράγματ᾽ ἐᾶν, εἰ μὴ Θεσπιαὶ καὶ Πλαταιαὶ
καὶ τὸ Θηβαίους αὐτίκα δὴ μάλα δώσειν δίκην ἀφεί-
λετο τὴν ἀλήθειαν. καίτοι ταῦτ᾽ εἰ μὲν ἀκοῦσαι
μὲν ἔδει, φενακισθῆναι δὲ τὴν πόλιν, ὀρθῶς ἐλέ-
γετο, εἰ δὲ πραχθῆναι τῷ ὄντι, σιωπᾶσθαι συνέ-
φερεν. εἰ μὲν γὰρ ἐνταῦθ᾽ ἦν ἤδη τὰ πράγματα,
ὥστε μηδ᾽ αἰσθομένοις τοῖς Θηβαίοις πλέον εἶναι
μηδέν, τί οὐ γέγονεν; εἰ δὲ παρὰ τὸ προαισθέσθαι*
43 *κεκώλυται, τίς οὐκλαλήσας; οὐχ οὗτος; ἀλλ᾽ οὔτ᾽
ἤμελλεν οὔτ᾽ ἐβουλήθη ταῦτ᾽ οὐδ᾽ ἤλπισεν οὗτος,
ὥστε τοῦ γ᾽ ἐκλελαληκέναι μηδ᾽ αἰτίαν ἐχέτω· ἀλλὰ
φενακισθῆναι τοῖς λόγοις τούτοις ὑμᾶς ἔδει, καὶ ἐμοῦ
τἀληθῆ μὴ ᾽θελῆσαι ἀκοῦσαι, καὶ αὐτοὺς οἴκοι κατα-
μεῖναι, καὶ ψήφισμα νικῆσαι τοιοῦτο, δι᾽ οὗ Φωκεῖς
ἀπολοῦνται. διὰ ταῦτ᾽ ἐσπαθᾶτο ταῦτα καὶ διὰ ταῦτ᾽* 355
ἐδημηγορεῖτο.

44 *᾽Ακούων τοίνυν ἐγὼ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτ᾽
ἐπαγγελλομένου τούτου, καὶ ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι ψεύ-
δεται, — καὶ ὅθεν, φράσω πρὸς ὑμᾶς, πρῶτον μὲν*

ἐκ τοῦ, ὅτε τοὺς ὅρκους ἔμελλε Φίλιππος ὀμνύναι τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης, ἐκσπόνδους ἀποφανθῆναι τοὺς Φωκέας ὑπὸ τούτων, ὃ σιωπᾶν καὶ ἐᾶν εἰκὸς ἦν, εἴπερ ἔμελλον σῴζεσθαι· ἔπειτ' ἐκ τοῦ μὴ τοὺς παρὰ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις ταῦτα λέγειν μηδὲ τὴν ἐπι-

45 στολὴν τὴν Φιλίππου, ἀλλὰ τοῦτον — ἐκ τούτων οὖν τεκμαιρόμενος, ἀναστὰς καὶ παρελθών, ἐπειρώμην μὲν ἀντιλέγειν, ὡς δ' ἀκούειν οὐκ ἠθέλετε, ἡσυχίαν ἔσχον, τοσοῦτο μόνον διαμαρτυράμενος (καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν ἀναμιμνῄσκεσθε), ὅτι ταῦτ' οὔτ' οἶδ' οὔτε κοινωνῶ, προσέθηκα δ' ὡς οὐδὲ προσδοκῶ. τραχέως δ' ὑμῶν τῷ μηδὲ προσδοκᾶν σχόντων, „καὶ ὅπως γ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι“ ἔφην, „ἄν τι τούτων γίγνηται, τούτους ἐπαινέσεσθε καὶ τιμήσετε καὶ στεφανώσετε[, ἐμὲ δὲ μή]· καὶ μέντοι κἄν τι τῶν ἐναντίων, ὅπως τούτοις ὀργιεῖσθε· ἐγὼ δ' ἀφίσταμαι.“

46 „μὴ νῦν“ ὑπολαβὼν Αἰσχίνης οὑτοσὶ „μὴ νῦν ἀφίστασ'“ ἔφη, „ἀλλ' ὅπως τότε μὴ προσποιήσει.“ „νὴ Δί', ἢ ἀδικήσω γ'“ ἔφην. ἐπαναστὰς δ' ὁ Φιλοκράτης μάλ' ὑβριστικῶς „οὐδὲν“ ἔφη „θαυμαστὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταὔτ' ἐμοὶ καὶ Δημοσθένει δοκεῖν· οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ, ἐγὼ δ' οἶνον πίνω.“ καὶ ὑμεῖς ἐγελᾶτε.

47 Σκέψασθε δὴ τὸ ψήφισμα, ὃ δίδωσι γράψας μετὰ ταῦθ' ὁ Φιλοκράτης. ἀκοῦσαι μὲν γὰρ οὑτωσὶ παγκάλως ἔχει· ἐπειδὰν δὲ τοὺς καιροὺς συλλογίσηταί τις ἐφ' ὧν ἐγράφη, καὶ τὰς ὑποσχέσεις ἃς οὗτος ὑπισχνεῖτο 356
τότε, οὐδὲν ἄλλο φανήσονται πλὴν παραδόντες Φιλίππῳ καὶ Θηβαίοις Φωκέας, μόνον οὐκ ὀπίσω τὼ χεῖρε δήσαντες. Λέγε τὸ ψήφισμα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

48 *Ὁρᾶτ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ ψήφισμα, ὅσων ἐπαί-
νων καὶ ὅσης εὐφημίας μεστόν ἐστι, καὶ „τὴν εἰρήνην
εἶναι τὴν αὐτὴν ἥνπερ Φιλίππῳ καὶ τοῖς ἐγγόνοις, καὶ
τὴν συμμαχίαν", καὶ „ἐπαινέσαι δὲ Φίλιππον, ὅτι ἐπαγ-
γέλλεται τὰ δίκαια ποιήσειν". ἀλλ' οὐδὲν ἐκεῖνός γ'
ἐπηγγέλλετο, ἀλλὰ τοσούτου γ' ἔδει [ἐπαγγέλλεσθαι],
ὥστ' οὐδ' εἰδέναι φησὶ τί ἂν ποιῶν ὑμῖν χαρίσαιτο.
49 ἀλλ' οὗτος ἦν ὁ λέγων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπισχνούμενος.
πρὸς δὲ τοὺς παρὰ τούτου λόγους ὡρμηκότας λαβὼν
ὑμᾶς ὁ Φιλοκράτης, ἐγγράφει τοῦτ' εἰς τὸ ψήφισμα,
„ἐὰν δὲ μὴ ποιῶσι Φωκεῖς ἃ δεῖ καὶ παραδιδῶσι τοῖς
Ἀμφικτύοσιν τὸ ἱερόν, ὅτι βοηθήσει ὁ δῆμος ὁ Ἀθη-
50 ναίων ἐπὶ τοὺς διακωλύοντας ταῦτα γίγνεσθαι." οὐκοῦν
ἄνδρες Ἀθηναῖοι μενόντων μὲν ὑμῶν οἴκοι καὶ οὐκ
ἐξεληλυθότων, ἀπεληλυθότων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων
καὶ προῃσθημένων τὴν ἀπάτην, οὐδενὸς δ' ἄλλου πα-
ρόντος τῶν Ἀμφικτυόνων πλὴν Θετταλῶν καὶ Θηβαίων,
εὐφημότατ' ἀνθρώπων τούτοις παραδοῦναι γέγραφεν
τὸ ἱερόν, γράψας τοῖς Ἀμφικτύοσιν παραδοῦναι (ποίοις;
οὐ γὰρ ἦσαν αὐτόθι πλὴν Θηβαῖοι καὶ Θετταλοί), ἀλλ'
οὐ „συγκαλέσαι δὲ τοὺς Ἀμφικτύονας", οὐδ' „ἐπισχεῖν
ἕως ἂν συλλεγῶσιν", οὐδὲ „βοηθεῖν Πρόξενον εἰς
Φωκέας", οὐδ' „ἐξιέναι Ἀθηναίους", οὐδὲ τοιοῦτ' οὐδέν.
51 καίτοι καὶ ἐπιστολὰς ἔπεμψ' ὁ Φίλιππος δύο, καλούσας 357
ὑμᾶς, οὐχ ἵν' ἐξέλθητε· πώμαλα· οὐ γὰρ ἄν ποτε τοὺς
χρόνους ἀνελών, ἐν οἷς ἠδυνήθητ' ἂν ἐξελθεῖν, τηνι-
καῦτ' ἐκάλει· οὐδ' ἂν ἔμ', ἡνίκα δεῦρ' ἀποπλεῖν ἐβου-
λόμην, κατεκώλυεν· οὐδὲ τοιαῦτα λέγειν τούτῳ προσέ-
ταττεν, ἐξ ὧν ἥκισθ' ὑμεῖς ἐμέλλετ' ἐξιέναι· ἀλλ' ἵν',*

*ἃ ἐβούλεσθ', οἰόμενοι πράξειν αὐτόν, μηδὲν ἐναντίον
ψηφίσαισθ' αὐτῷ, μηδ' ἀμύναιντο μηδ' ἀντέχοιεν οἱ
Φωκεῖς, ἐπὶ ταῖς παρ' ὑμῶν ὑπέχοντες ἐλπίσιν, ἀλλ'
ἀπογνόντες ἅπανθ' ἑαυτοὺς ἐγχειρίσαιεν. Λέγε δ' αὐ-
τοῖς [αὐτὰς] τὰς ἐπιστολὰς τὰς τοῦ Φιλίππου.*

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

52 *Αἱ μὲν τοίνυν ἐπιστολαὶ καλοῦσιν αὗται, καὶ νὴ
Δί' ἤδη γε· τούτοις δ', εἴπερ ἦν ὑγιές τι τούτων, τί
ἄλλο προσῆκεν ἢ συνειπεῖν ὅπως ἐξέλθηθ' ὑμεῖς, καὶ
τὸν Πρόξενον, ὃν περὶ τοὺς τόπους ᾔδεσαν ὄντα, γρά-
φειν εὐθέως βοηθεῖν; πάντα τοίνυν τἀναντία τούτων
φαίνονται πεποιηκότες. εἰκότως· οὐ γὰρ οἷς ἐπέστελλε
προσεῖχον τὸν νοῦν, ἀλλ' ἃ φρονῶν ταῦτ' ἔγραφεν
συνῄδεσαν· τούτοις οὖν συνέπραττον καὶ τούτοις συνη-
53 γωνίζοντο. οἱ μὲν τοίνυν Φωκεῖς, ὡς τὰ παρ' ὑμῶν
ἐπύθοντ' ἐκ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τό τε ψήφισμα τοῦτ'
ἔλαβον τὸ τοῦ Φιλοκράτους, καὶ τὴν ἀπαγγελίαν ἐπύ-
θοντο τὴν τούτου καὶ τὰς ὑποσχέσεις, κατὰ πάντας
τοὺς τρόπους ἀπώλοντο. σκοπεῖτε γάρ. ἦσαν ἀπιστοῦν-
τές τινες αὐτόθι τῷ Φιλίππῳ καὶ νοῦν ἔχοντες· οὗτοι
πιστεύειν ὑπήχθησαν. διὰ τί; ὅτι ἡγοῦντο, οὐδ' εἰ
δεκάκις Φίλιππος αὐτοὺς ἐξηπάτα, οὐδέποτ' ἂν τούς* 358
*γ' Ἀθηναίων πρέσβεις Ἀθηναίους [ἐξαπατᾶν] τολμῆσαι,
ἀλλ' εἶναι ταῦτ' ἀληθῆ, ἃ οὗτος ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς,
54 καὶ τοῖς Θηβαίοις ἥκειν, οὐκ αὐτοῖς ὄλεθρον. ἦσαν
ἄλλοι τινές, οἳ πάσχειν ὁτιοῦν καὶ ἀμύνεσθαι δεῖν
ᾤοντο· ἀλλὰ καὶ τούτους μαλακοὺς ἐποίησε τὸ τὸν
Φίλιππον ὑπάρχειν αὐτοῖς πεισθῆναι, καὶ τὸ ταῦτ' εἰ
μὴ ποιήσουσιν ὑμᾶς ἐπ' αὐτοὺς ἥξειν, οὓς βοηθήσειν
αὐτοῖς ἤλπιζον ἐκεῖνοι. ἀλλὰ καὶ μεταμέλειν ὑμῖν ᾤοντό*

τινες πεποιημένοις τὴν πρὸς Φίλιππον εἰρήνην· τού-
τοις ὅτι καὶ τοῖς ἐγγόνοις τὴν αὐτὴν ἐψηφίσασθ' ἐπέδει-
ξαν, ὥστε πανταχῇ τὰ παρ' ὑμῶν ἀπογνωσθῆναι. διόπερ
55 ταῦτα πάντ' εἰς ἓν ψήφισμα συνεσκεύασαν. ὃ καὶ
μέγιστον ἔμοιγε δοκοῦσιν ἁπάντων ὑμᾶς ἠδικηκέναι·
τὸ γὰρ πρὸς ἄνδρα θνητὸν καὶ διὰ καιρούς τινας
ἰσχύοντα γράφοντας εἰρήνην, ἀθάνατον συνθέσθαι τὴν
κατὰ τῆς πόλεως αἰσχύνην, καὶ ἀποστερῆσαι μὴ μόνον
τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τῶν παρὰ τῆς τύχης εὐεργεσιῶν
τὴν πόλιν, καὶ τοσαύτῃ περιουσίᾳ χρήσασθαι πονηρίας,
ὥστε μὴ μόνον τοὺς ὄντας Ἀθηναίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς
ὕστερόν ποτε μέλλοντας ἔσεσθαι πάντας ἠδικηκέναι,
56 πῶς οὐχὶ πάνδεινόν ἐστι; τοῦτο τοίνυν οὐδέποθ' ὑμεῖς
ὑπεμείνατ' ἂν [ὕστερον] προσγράψαι πρὸς τὴν εἰρήνην,
τὸ καὶ τοῖς ἐγγόνοις, εἰ μὴ ταῖς παρ' Αἰσχίνου ῥηθεί-
σαις ὑποσχέσεσιν τότ' ἐπιστεύσατε, αἷσπερ οἱ Φωκεῖς
πιστεύσαντες ἀπώλοντο. καὶ γάρ τοι παραδόντες αὑ-
τοὺς Φιλίππῳ καὶ ἑκόντες ἐγχειρίσαντες ἐκείνῳ τὰς 359
πόλεις, ἁπάντων τῶν ἐναντίων ὧν πρὸς ὑμᾶς οὗτος
ἀπήγγειλ' ἔτυχον.
57 Ἵνα δ' εἰδῆτε σαφῶς ὅτι ταῦθ' οὕτω καὶ διὰ τού-
τους ἀπόλωλε, τοὺς χρόνους ὑμῖν λογιοῦμαι καθ' οὓς
ἐγίγνεθ' ἕκαστα. περὶ ὧν δ' ἄν τις ἀντιλέγῃ τούτων,
ἀναστὰς ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι εἰπάτω. ἡ μὲν τοίνυν εἰρήνη
ἐλαφηβολιῶνος ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα ἐγένετο, ἀπεδημήσαμεν
δ' ἡμεῖς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρεῖς μῆνας ὅλους· καὶ τοῦ-
58 τον ἅπαντα τὸν χρόνον ἦσαν οἱ Φωκεῖς σῷοι. ἥκομεν
δὲ δεῦρ' ἀπὸ τῆς πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρίτῃ
ἐπὶ δέκα τοῦ σκιροφοριῶνος μηνός, καὶ παρῆν ὁ Φί-
λιππος ἐν Πύλαις ἤδη καὶ τοῖς Φωκεῦσιν ἐπηγγέλλετο,
ὧν οὐδὲν ἐπίστευον ἐκεῖνοι. σημεῖον δέ· οὐ γὰρ ἂν

*δεῦρ' ἧκον ὡς ὑμᾶς. ἡ δ' ἐκκλησία μετὰ ταῦτα. ἐν
ᾗ πάντα τὰ πράγματ' ἀπώλεσαν οὗτοι ψευσάμενοι καὶ
φενακίσαντες ὑμᾶς, τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα ἐγίγνετο τοῦ
59 σκιροφοριῶνος. ἀπὸ τοίνυν ταύτης πεμπταῖα λογίζο-
μαι τὰ παρ' ὑμῶν ἐν τοῖς Φωκεῦσι γενέσθαι· παρῆσαν
γὰρ οἱ τῶν Φωκέων πρέσβεις ἐνθάδε, καὶ ἦν αὐτοῖς
καὶ τί ἀπαγγελοῦσιν οὗτοι καὶ τί ψηφιεῖσθ' ὑμεῖς ἐπι-
μελές. οὐκοῦν εἰκάς, ᾗ τίθεμεν πυθέσθαι τοὺς Φωκέας
τὰ παρ' ὑμῶν· ἀπὸ γὰρ τῆς ἕκτης εἰς ταύτην πέμπτη
γίγνεται. ὑστέρα τοίνυν δεκάτη, ἐνάτη, ὀγδόη· ταύτῃ
ἐγίγνονθ' αἱ σπονδαί, καὶ πάντα τἀκεῖ πράγματ' ἀπω-
60 λώλει καὶ τέλος εἶχεν. τῷ τοῦτο δῆλον; τῇ τετράδι
φθίνοντος ἠκκλησιάζετε μὲν τόθ' ὑμεῖς ἐν Πειραιεῖ
περὶ τῶν ἐν τοῖς νεωρίοις, ἧκε δὲ Δερκύλος ἐκ Χαλ-* 360
*κίδος καὶ ἀπήγγελλεν ὑμῖν, ὅτι πάντα τὰ πράγματ'
ἐγκεχείρικε Θηβαίοις ὁ Φίλιππος, καὶ πέμπτην εἶναι
ταύτην ἡμέραν ἐλογίζετ' ἀφ' οὗ γεγόνασιν αἱ σπονδαί.
ὀγδόη τοίνυν, ἑβδόμη, ἕκτη, πέμπτη, τετράς· αὐτὸ συμ-
βαίνει εἰς ταύτην εἶναι πέμπτην. οὐκοῦν τοῖς χρόνοις,
οἷς ἀπήγγελλον, οἷς ἔγραφον, πᾶσιν ἐξελέγχονται συνη-
γωνισμένοι Φιλίππῳ καὶ συναίτιοι γεγονότες τοῦ τῶν
61 Φωκέων ὀλέθρου. ἔτι τοίνυν τὸ μηδεμίαν τῶν πόλεων
τῶν ἐν Φωκεῦσιν ἁλῶναι πολιορκίᾳ μηδ' ἐκ προσβο-
λῆς κατὰ κράτος, ἀλλ' ἐκ τοῦ σπείσασθαι πάντας
ἄρδην ἀπολέσθαι, μέγιστόν ἐστι σημεῖον τοῦ διὰ τού-
τους πεισθέντας αὐτοὺς ὡς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου σωθή-
σονται ταῦτα παθεῖν· οὐ γὰρ ἐκεῖνόν γ' ἠγνόουν. φέρε
δὴ [μοι καὶ] τὴν συμμαχίαν τὴν τῶν Φωκέων καὶ τὰ
δόγμαθ', ὑφ' ὧν καθεῖλον αὐτῶν τὰ τείχη, ἵν' εἰδῆθ'
οἵων ὑπαρχόντων αὐτοῖς παρ' ὑμῶν, οἵων ἔτυχον διὰ
τούτους τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. λέγε.*

ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΦΩΚΕΩΝ ΚΑΙ ΑΘΗΝΑΙΩΝ.

62 *Ἃ μὲν τοίνυν ὑπῆρχε παρ' ὑμῶν αὐτοῖς ταῦτ' ἐστί, φιλία, συμμαχία, βοήθεια· ὧν δ' ἔτυχον διὰ τοῦτον τὸν βοηθῆσαι κωλύσαντα [ὑμᾶς], ἀκούσατε. λέγε.*

ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΦΩΚΕΩΝ.

Ἀκούετ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. „ὁμολογία Φιλίππου καὶ Φωκέων", φησίν, οὐχὶ Θηβαίων καὶ Φωκέων, οὐδὲ Θετταλῶν καὶ Φωκέων, οὐδὲ Λοκρῶν, οὐδ' ἄλλου τῶν παρόντων οὐδενός· καὶ πάλιν „παραδοῦναι δὲ 361
τὰς πόλεις Φωκέας" φησὶ „Φιλίππῳ", οὐχὶ Θηβαίοις
63 *οὐδὲ Θετταλοῖς οὐδ' ἄλλῳ οὐδενί. διὰ τί; ὅτι Φίλιππος ἀπήγγελτο πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ τούτου, ἐπὶ τῇ τῶν Φωκέων σωτηρίᾳ παρεληλυθέναι. τούτῳ δὴ πάντ' ἐπίστευον, καὶ πρὸς τοῦτον πάντ' ἐσκόπουν, πρὸς τοῦτον ἐποιοῦντο τὴν εἰρήνην. λέγε δὴ τἀπίλοιπα. καὶ σκοπεῖτε τί πιστεύσαντες τί ἔπασχον. ἆρά γ' ὅμοι' ἢ παραπλήσι' οἷς οὗτος ἀπήγγελλεν; λέγε.*

ΔΟΓΜΑΤΑ ΑΜΦΙΚΤΥΟΝΩΝ.

64 *Τούτων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δεινότερ' οὐ γέγον' οὐδὲ μείζω πράγματ' ἐφ' ἡμῶν ἐν τοῖς Ἕλλησιν, οἶμαι δ' οὐδ' ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ. τηλικούτων μέντοι καὶ τοιούτων [πραγμάτων] κύριος εἷς ἀνὴρ [Φίλιππος] γέγονεν διὰ τούτους, οὔσης τῆς Ἀθηναίων πόλεως, ᾗ προεστάναι τῶν Ἑλλήνων πάτριον καὶ μηδὲν τοιοῦτον περιορᾶν γιγνόμενον. ὃν μὲν τοίνυν τρόπον οἱ ταλαίπωροι Φωκεῖς ἀπολώλασιν, οὐ μόνον ἐκ τῶν δογμά-*
65 *των τούτων ἔστιν ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἃ πέπρακται, θέαμα δεινὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ*

ἐλεινόν· ὅτε γοῦν ἐπορευόμεθ' εἰς Δελφούς, ἐξ ἀνάγκης ἦν ὁρᾶν [πάντα] ταῦτα, οἰκίας κατεσκαμμένας, τείχη περιῃρημένα, χώραν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ, γύναια δὲ καὶ παιδάρια, καὶ πρεσβύτας οἰκτρούς· οὐδ' ἂν εἷς ἐφίκοιτο τῷ λόγῳ τῶν ἐκείνοις κακῶν. ἀλλὰ μὴν ὅτι ἔμπαλίν ποτε Θηβαίοις ψῆφον ἔθενθ' οὗτοι περὶ ἡμῶν ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ προτεθεῖσαν,
66 *ὑμῶν ἔγωγ' ἀκούω πάντων. τίν' ἂν οὖν οἴεσθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς προγόνους, εἰ λάβοιεν αἴσθη-* 362
σιν, [ψῆφον ἢ γνώμην] θέσθαι περὶ τῶν αἰτίων τοῦ τούτων ὀλέθρου; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι κἂν καταλεύσαντας αὐτοὺς ταῖς ἑαυτῶν χερσὶν καθαροὺς ἔσεσθαι νομίζειν. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρόν, μᾶλλον δ' εἴ τις ἔστιν ὑπερβολὴ τούτου, τοὺς σεσωκότας ἡμᾶς τότε καὶ τὴν σῴζουσαν περὶ ἡμῶν ψῆφον θεμένους, τούτους τῶν ἐναντίων τετυχηκέναι [διὰ τούτους], καὶ περιῶφθαι τοιαῦτα πεπονθότας, οἷ' οὐδένες ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων; τίς οὖν ὁ τούτων αἴτιος; τίς ὁ ταῦτα φενακίσας; οὐχ οὗτος;

67 *Πολλὰ τοίνυν ἄν τις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι Φίλιππον εὐδαιμονίσας τῆς τύχης εἰκότως, τοῦτο μάλιστ' ἂν εὐδαιμονίσειεν ἁπάντων, ὃ μὰ τοὺς θεοὺς καὶ τὰς θεὰς οὐκ ἔχω λέγειν ἔγωγ' ἄλλον ὅστις ηὐτύχηκεν ἐφ' ἡμῶν. τὸ μὲν γὰρ πόλεις μεγάλας εἰληφέναι καὶ χώραν πολλὴν ὑφ' ἑαυτῷ πεποιῆσθαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, ζηλωτὰ μέν ἐστιν οἶμαι καὶ λαμπρά· πῶς γὰρ οὔ; ἔχοι δ' ἄν τις εἰπεῖν πεπραγμένα χἀτέροις πολλοῖς.*
68 *ἀλλ' ἐκεῖν' ἴδιον καὶ οὐδενὶ τῶν πάντων γεγονός [εὐτύχημα]. τὸ ποῖον; τὸ πονηρῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ πράγματ' αὐτῷ δεήσαν, πονηροτέρους εὑρεῖν ἢ ἐβούλετο. πῶς γὰρ οὐχ οὗτοι τοιοῦτοι δικαίως ὑποληφ-*

φθεῖεν ἄν, οἵ γ', ὑπὲρ ὧν Φίλιππος τηλικούτων ὄν-
των αὐτῷ τῶν διαφόρων οὐκ ἐτόλμα ψεύσασθαι, οὐδ'
ἔγραψεν οὔτ' εἰς ἐπιστολὴν οὐδεμίαν, οὔτε πρεσβευ-
τὴς οὐδεὶς εἶπε τῶν παρ' ἐκείνου, ἐπὶ ταῦτα μισθώ-
69 *σαντες ἑαυτοὺς ὑμᾶς ἐξηπάτων; καὶ ὁ μὲν Ἀντίπατρος*
καὶ ὁ Παρμενίων, δεσπότῃ διακονοῦντες καὶ οὐ μέλ-
λοντες ὑμῖν μετὰ ταῦτ' ἐντεύξεσθαι, ὅμως τοῦθ' εὕ- 363
ροντο, μὴ δι' αὐτῶν ὑμᾶς ἐξαπατηθῆναι· οἱ δ' Ἀθη-
ναῖοι, τῆς ἐλευθερωτάτης πόλεως, πρέσβεις ταχθέντες,
ὑμᾶς, οἷς ἀπαντῶντας ἐμβλέπειν, οἷς συζῆν ἀνάγκη
τὸν λοιπὸν βίον, καὶ ἐν οἷς εὐθύνας ἤμελλον δώσειν
τῶν πεπραγμένων, τούτους ἐξαπατᾶν ὑπέστησαν. πῶς
ἂν ἄνθρωποι κακίους ἢ μᾶλλον ἀπονενοημένοι τούτων
γένοιντο;

70 *Ἵνα τοίνυν εἰδῆθ' ὅτι καὶ κατάρατός ἐστιν ὑφ'*
ὑμῶν, καὶ οὐδ' ὅσιον [ὑμῖν οὐδ' εὐσεβές ἐστι] τοιαῦτ'
ἐψευσμένον αὐτὸν ἀφεῖναι, λέγε τὴν ἀρὰν καὶ ἀνάγνωθι
λαβὼν τὴν ἐκ τοῦ νόμου ταυτηνί.

ΑΡΑ.

Ταῦθ' ὑπὲρ ὑμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καθ' ἑκά-
στην τὴν ἐκκλησίαν ὁ κῆρυξ εὔχεται νόμῳ προστετα-
γμένα, καὶ ὅταν ἡ βουλὴ καθῆται, παρ' ἐκείνῃ πάλιν.
καὶ ταῦτ' οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν τούτῳ, ὡς οὐκ εὖ ᾔδει·
ὑπογραμματεύων γὰρ ὑμῖν καὶ ὑπηρετῶν τῇ βουλῇ,
71 *αὐτὸς ἐξηγεῖτο τὸν νόμον [τοῦτον] τῷ κήρυκι. πῶς*
οὖν οὐκ ἄτοπον καὶ ὑπερφυὲς ἂν πεποιηκότες ὑμεῖς
εἴητε, εἰ ἃ προστάττετε, μᾶλλον δ' ἀξιοῦτε ποιεῖν ὑπὲρ
ὑμῶν τοὺς θεούς, ταῦθ' οἱ κύριοι γεγενημένοι τήμερον
μὴ ποιήσαιτε, ἀλλ' ὃν ἐκείνοις εὔχεσθ' ἐξώλη ποιεῖν
αὐτὸν καὶ γένος καὶ οἰκίαν, τοῦτον ἀφείητ' αὐτοί;

μηδαμῶς· ὃς γὰρ ἂν ὑμᾶς λάθῃ, τοῦτον ἀφίετε τοῖς θεοῖς κολάζειν· ὃν δ' ἂν αὐτοὶ λάβητε, μηκέτ' ἐκείνοις περὶ τούτου προστάττετε.

72 Εἰς τοίνυν τοῦτ' ἀναιδείας καὶ τόλμης αὐτὸν ἥξειν
ἀκούω, ὥστε πάντων τῶν πεπραγμένων ἐκστάντα, ὧν
ἀπήγγειλεν, ὧν ὑπέσχετο, ὧν πεφενάκικε τὴν πόλιν,
ὥσπερ ἐν ἄλλοις τισὶ κρινόμενον καὶ οὐκ ἐν ὑμῖν τοῖς
ἅπαντ' εἰδόσι, πρῶτον μὲν Λακεδαιμονίων, εἶτα Φω- 364
κέων, εἶθ' Ἡγησίππου κατηγορήσειν. ἔστι δὲ ταῦτα
73 γέλως, μᾶλλον δ' ἀναισχυντία δεινή. ὅσα γὰρ νῦν
ἐρεῖ περὶ τῶν Φωκέων ἢ τῶν Λακεδαιμονίων ἢ τοῦ
Ἡγησίππου, ὡς Πρόξενον οὐχ ὑπεδέξαντο, ὡς ἀσεβεῖς
εἰσίν, ὡς — ὅ τι ἂν δήποτ' αὐτῶν κατηγορῇ, πάντα δή-
που ταῦτα πρὸ τοῦ τοὺς πρέσβεις τούτους δεῦρ' ἥκειν
ἐπέπρακτο, καὶ οὐκ ἦν ἐμποδὼν τῷ τοὺς Φωκέας σῴζε-
74 σθαι, ὡς τίς φησιν; Αἰσχίνης αὐτὸς οὑτοσί. οὐ γὰρ
ὡς εἰ μὴ διὰ Λακεδαιμονίους, οὐδ' ὡς εἰ μὴ Πρόξενον
οὐχ ὑπεδέξαντο, οὐδ' ὡς εἰ μὴ δι' Ἡγήσιππον, οὐδ'
ὡς εἰ μὴ διὰ τὸ καὶ τὸ ἐσώθησαν ἂν οἱ Φωκεῖς, οὐχ
οὕτω τότ' ἀπήγγειλεν, ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ὑπερβὰς διαρ-
ρήδην ἥκειν πεπεικὼς ἔφη Φίλιππον Φωκέας σῴζειν,
τὴν Βοιωτίαν οἰκίζειν, ὑμῖν τὰ πράγματ' οἰκεῖα ποιεῖν·
ταῦτα πεπράξεσθαι δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν· διὰ ταῦτα
75 χρήμαθ' ἑαυτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. μὴ τοί-
νυν ἃ πρὸ τοῦ τοῦτον ἀπαγγεῖλαι ταῦτ' ἐπέπρακτ' ἢ
Λακεδαιμονίοις ἢ Φωκεῦσιν, ἀκούετε μηδ' ἀνέχεσθε,
μηδὲ κατηγορεῖν ἐᾶτε Φωκέων ὡς πονηροί. οὐδὲ γὰρ
Λακεδαιμονίους διὰ τὴν ἀρετήν ποτ' αὐτῶν ἐσώσατε,
οὐδὲ τοὺς καταράτους Εὐβοέας τουτουσί, οὐδ' ἄλλους
πολλούς, ἀλλ' ὅτι συμφέρον ἦν σῶς εἶναι τῇ πόλει,
ὥσπερ Φωκέας νυνί. καὶ τί τῶν Φωκέων ἢ τῶν Λακε-

δαιμονίων ἢ ὑμῶν ἢ ἄλλου τινὸς ἀνθρώπων μετὰ τοὺς
παρὰ τούτου λόγους ἐξαμαρτόντος, οὐκ ἀπέβη τὰ πρὸς
ὑμᾶς ὑπὸ τούτου ῥηθέντα; τοῦτ᾽ ἐρωτᾶτε· οὐ γὰρ ἕξει
76 δεῖξαι. πέντε γὰρ γεγόνασιν ἡμέραι μόναι, ἐν αἷς οὗτος 365
ἀπήγγειλε τὰ ψευδῆ, ὑμεῖς ἐπιστεύσατε, οἱ Φωκεῖς
ἐπύθοντο, ἐνέδωκαν ἑαυτοὺς, ἀπώλοντο. ὅθεν οἶμαι
καὶ δῆλόν ἐστι σαφῶς, ὅτι ἡ πᾶσ᾽ ἀπάτη καὶ τέχνη
συνεσκευάσθη τοῦ περὶ Φωκέας ὀλέθρου. ὃν μὲν γὰρ
χρόνον οὐχ οἷός τ᾽ ἦν ἐλθεῖν ὁ Φίλιππος μετὰ τὴν
εἰρήνην, ἀλλ᾽ ἦν ἐν παρασκευῇ, τοὺς Λακεδαιμονίους
μετεπέμπετο, πάντα τὰ πράγμαθ᾽ ὑποσχόμενος πράξειν
[ἐκείνοις], ἵνα μὴ δι᾽ ὑμῶν αὐτοὺς οἱ Φωκεῖς ποιή-
77 σωνται. ἐπειδὴ δ᾽ ἧκεν εἰς Πύλας, οἱ Λακεδαιμόνιοι
δ᾽ αἰσθόμενοι τὴν ἐνέδραν ὑπεχώρησαν, τοῦτον αὖ
προκαθῆκεν ἐξαπατᾶν ὑμᾶς, ἵνα μὴ πάλιν ὑμῶν αἰσθο-
μένων ὅτι Θηβαίοις τὰ πράγματα πράττει, εἰς χρόνους
καὶ πόλεμον καὶ τριβὴν ἐμπέσῃ, τῶν μὲν Φωκέων ἀμυνο-
μένων, ὑμῶν δὲ βοηθούντων, ἀλλ᾽ ἀκονιτεὶ πάνθ᾽ ὑφ᾽
ἑαυτῷ ποιήσηται· ὅπερ καὶ γέγονεν. μὴ οὖν ὅτι καὶ
Λακεδαιμονίους καὶ Φωκέας ἐξηπάτησε Φίλιππος, διὰ
ταῦθ᾽ ὧν ὑμᾶς οὗτος ἐξηπάτησε μὴ δότω δίκην· οὐ
γὰρ δίκαιον.

78 Ἂν τοίνυν ἀντὶ Φωκέων καὶ Πυλῶν καὶ τῶν ἄλ-
λων τῶν ἀπολωλότων Χερρόνησος ὡς περίεστι τῇ πόλει
λέγῃ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν μὴ ἀποδέξησθ᾽ ὦ ἄνδρες
δικασταί, μηδ᾽ ὑπομείνητε, πρὸς οἷς ἐκ τῆς πρεσβείας
ἠδίκησθε, καὶ ἐκ τῆς ἀπολογίας ὄνειδος προσκατασκευ-
ασθῆναι τῇ πόλει, ὡς ἄρ᾽ ὑμεῖς τῶν ἰδίων τι κτημάτων
ὑπεξαιρούμενοι, τὴν τῶν συμμάχων σωτηρίαν προήκα-
σθε. οὐ γὰρ ἐποιήσατε τοῦτο, ἀλλ᾽ ἤδη τῆς εἰρήνης
γεγονυίας καὶ τῆς Χερρονήσου σῶας οὔσης, τέτταρας 366

μῆνας ὅλους ἐσῴζονθ' οἱ Φωκεῖς τοὺς ὕστερον, ἡ δὲ
τούτου ψευδολογία μετὰ ταῦθ' ὕστερον αὐτοὺς ἀπώ-
79 *λεσεν, ἐξαπατήσασ' ὑμᾶς. εἶτα καὶ νῦν ἐν μείζονι κιν-*
δύνῳ τὴν Χερρόνησον εὑρήσετε, ἢ τότε. πότερον γὰρ
εὐπορώτερον ἂν δίκην ἔδωκε Φίλιππος ἐξαμαρτὼν εἰς
αὐτήν, πρὶν τούτων τι τῆς πόλεως προλαβεῖν, ἢ νυνί;
ἐγὼ μὲν οἶμαι τότε πολλῷ. τίς οὖν ἡ ταύτης περιουσία,
τῶν φόβων ἀφῃρημένων καὶ τῶν κινδύνων τῶν τοῦ
βουληθέντος ἂν αὐτὴν ἀδικῆσαι;
80 *Ἔτι τοίνυν τοιοῦτό τι μέλλειν αὐτὸν ἀκούω λέγειν,*
ὅτι θαυμάζει τί δήποτε Δημοσθένης αὐτοῦ κατηγορεῖ,
Φωκέων δ' οὐδείς. ὡς δὴ τοῦτ' ἔχει, βέλτιον προακοῦσαι
παρ' ἐμοῦ. Φωκέων τῶν ἐκπεπτωκότων, οἱ μὲν οἶμαι
βέλτιστοι καὶ μετριώτατοι, φυγάδες γεγενημένοι καὶ
τοιαῦτα πεπονθότες, ἡσυχίαν ἄγουσι, καὶ οὐδεὶς ἂν
αὐτῶν ἐθελήσειεν ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφορῶν ἰδίαν
ἔχθραν ἀνελέσθαι· οἱ δ' ὁτιοῦν ἂν ἀργυρίου ποιήσαν-
81 *τες, τὸν δώσοντ' οὐκ ἔχουσιν αὐτοῖς. οὐ γὰρ ἔγωγ'*
ἂν ἔδωκ' οὐδενὶ οὐδέν, ὥστε μοι παραστάντας ἐνταυθὶ
βοᾶν οἷα πεπόνθασιν· ἡ γὰρ ἀλήθεια καὶ τὰ πεπρα-
γμέν' αὐτὰ βοᾷ. ἀλλὰ μὴν ὅ γε δῆμος ὁ τῶν Φωκέων
οὕτω κακῶς καὶ ἐλεινῶς διάκειται, ὥστε μὴ περὶ τοῦ
κατηγορεῖν ἑκάστῳ τὰς Ἀθήνησιν εὐθύνας εἶναι τὸν
λόγον, ἀλλὰ δουλεύειν καὶ τεθνάναι τῷ φόβῳ Θηβαίους
καὶ τοὺς Φιλίππου ξένους, οὓς ἀναγκάζονται τρέφειν,
διῳκισμένοι κατὰ κώμας καὶ παρῃρημένοι τὰ ὅπλα.
82 *μὴ δὴ ταῦτα λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε, ἀλλ' ὡς οὐκ ἀπολώ-*
λασι Φωκεῖς δεικνύναι, ἢ ὡς οὐχ ὑπέσχετο σώσειν 367
αὐτοὺς Φίλιππον. τοῦτο γάρ εἰσι πρεσβείας εὔθυναι,
τί πέπρακται; τί ἀπήγγειλας; εἰ μὲν ἀληθῆ, σῴζου· εἰ
δὲ ψευδῆ, δίκην δός. εἰ δὲ μὴ πάρεισι Φωκεῖς, τί

τοῦτο; οὕτω γὰρ διέθηκας αὐτοὺς οἶμαι τὸ μέρος σύ,
ὥστε μήτε τοῖς φίλοις βοηθεῖν μήτε τοὺς ἐχθροὺς
ἀμύνεσθαι δύνασθαι.

83 Καὶ μὴν ὅτι χωρὶς τῆς ἄλλης αἰσχύνης καὶ ἀδο-
ξίας, ἣν τὰ πεπραγμέν' ἔχει, καὶ μεγάλοι κίνδυνοι
περιεστᾶσιν ἐκ τούτων τὴν πόλιν, ῥᾴδιον δεῖξαι. τίς
γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι τῷ Φωκέων πολέμῳ καὶ τῷ κυ-
ρίους εἶναι Πυλῶν Φωκέας, ἥ τ' ἀπὸ Θηβαίων ἄδει'
ὑπῆρχεν ἡμῖν, καὶ τὸ μηδέποτ' ἐλθεῖν ἂν εἰς Πελοπόν-
νησον μηδ' εἰς Εὔβοιαν μηδ' εἰς τὴν Ἀττικὴν Φίλιπ-
84 πον [μηδὲ Θηβαίους]; ταύτην μέντοι τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου
καὶ τῶν πραγμάτων ἀσφάλειαν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει,
ταῖς τούτων ἀπάταις καὶ ψευδολογίαις πεισθέντες προ-
ήκασθ' ὑμεῖς, καὶ τετειχισμένην ὅπλοις καὶ πολέμῳ
συνεχεῖ καὶ πόλεσιν μεγάλαις συμμάχων ἀνδρῶν καὶ
χώρᾳ πολλῇ, περιείδετ' ἀνασταθεῖσαν. καὶ ματαία μὲν
ἡ πρότερον βοήθει' εἰς Πύλας ὑμῖν γέγονεν, ἣν μετὰ
πλειόνων ἢ διακοσίων ταλάντων ἐποιήσασθε, ἂν λογί-
σησθε τὰς ἰδίας δαπάνας τὰς τῶν στρατευσαμένων,
85 μάταιαι δ' αἱ κατὰ Θηβαίων ἐλπίδες. ὃ δὲ, πολλῶν
ὄντων καὶ δεινῶν ὧν οὗτος ὑπηρέτηκε Φιλίππῳ, πλεί-
στην ὕβριν ὡς ἀληθῶς ἔχει κατὰ τῆς πόλεως καὶ ἁπάν-
των ὑμῶν, τοῦτ' ἀκούσατέ μου, ὅτι τοῖς Θηβαίοις ἐγνω-
κότος ἐξ ἀρχῆς τοῦ Φιλίππου πάντα [ἃ πεποίηκε] ποιεῖν, 368
οὗτος ἀπαγγείλας τἀναντία καὶ φανεροὺς ἐπιδείξας ὑμᾶς
οὐχὶ βουλομένους, ὑμῖν μὲν τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς Θη-
βαίους μείζω, Φιλίππῳ δὲ τὴν χάριν πεποίηκεν. πῶς
ἂν ὑβριστικώτερον ἄνθρωπος ὑμῖν ἐχρήσατο;

86 Λέγε δὴ τὸ ψήφισμα λαβὼν τὸ τοῦ Διοφάντου
καὶ τὸ τοῦ Καλλισθένους, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι, ὅτε μὲν τὰ
δέοντ' ἐποιεῖτε, θυσιῶν καὶ ἐπαίνων ἠξιοῦσθε παρ'

ὑμῖν αὐτοῖς καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις, ἐπειδὴ δ' ὑπὸ τούτων παρεκρούσθητε, παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν κατεκομίζετε, καὶ τὰ Ἡράκλει' ἐντὸς τείχους θύειν ἐψηφίζεσθ' εἰρήνης οὔσης. ὃ καὶ θαυμάζω, εἰ τὸν μηδὲ τοὺς θεοὺς, καθ' ὃ πάτριον ἦν, τιμᾶσθαι ποιήσαντα, τοῦτον ἀτιμώρητον ἀφήσετε. λέγε τὸ ψήφισμα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ταῦτα μὲν τότ' ἄξι' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν πεπραγμένων. Λέγε δὴ τὰ μετὰ ταῦτα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

87 Ταῦτα τότ' ἐψηφίζεσθ' ὑμεῖς διὰ τούτους, οὐκ ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν οὔτε κατ' ἀρχὰς ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν συμμαχίαν, οὔθ' ὕστερον ἐγγράψαι πεισθέντες αὐτὴν καὶ τοῖς ἐκγόνοις, ἀλλ' ὡς θαυμάσι' ἡλίκα πεισόμενοι διὰ τούτους ἀγαθά. καὶ μὴν μετὰ ταῦθ' ὁσάκις πρὸς Πορθμῷ πρὸς Μεγάροις ἀκούοντες δύναμιν Φιλίππου καὶ ξένους ἐθορυβεῖσθε, πάντες ἐπίστασθε. οὐ τοίνυν εἰ μήπω τῆς Ἀττικῆς ἐπιβαίνει, δεῖ σκοπεῖν οὐδὲ ῥᾳθυμεῖν, ἀλλ' εἰ διὰ τούτους ἐξουσία γέγον' αὐτῷ τοῦθ' ὅταν βούληται ποιῆσαι, τοῦθ' ὁρᾶν, καὶ πρὸς ἐκεῖνο τὸ δεινὸν βλέπειν, καὶ τὸν αἴτιον καὶ παρασκευάσαντα τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἐκείνῳ μισεῖν 369
καὶ τιμωρεῖσθαι.

88 Οἶδα τοίνυν ὅτι τοὺς μὲν ὑπὲρ τῶν κατηγορημένων [αὐτῶν] λόγους Αἰσχίνης φεύξεται, βουλόμενος δ' ὑμᾶς ὡς πορρωτάτω τῶν πεπραγμένων ἀπάγειν, διέξεισιν ἡλίκα πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγάθ' ἐκ τῆς εἰρήνης γίγνεται, καὶ τοὐναντίον ἐκ τοῦ πολέμου κακά, καὶ ὅλως ἐγκώμι' εἰρήνης ἐρεῖ, καὶ τοιαῦτ' ἀπολογήσεται. ἔστι δὲ

*καὶ ταῦτα κατηγορήματα τούτου. εἰ γὰρ ἡ τοῖς ἄλλοις
ἀγαθῶν αἰτία, τοσούτων πραγμάτων καὶ ταραχῆς ἡμῖν
αἰτία γέγονε, τί τις εἶναι τοῦτο φῇ, πλὴν ὅτι δῶρα
λαβόντες οὗτοι καλὸν πρᾶγμα φύσει κακῶς διέθηκαν;
89 „τί δ'; οὐ τριήρεις τριακόσιαι καὶ σκεύη ταύταις καὶ
χρήμαθ' ὑμῖν περίεστιν καὶ περιέσται διὰ τὴν εἰρή-
νην;" ἴσως ἂν εἴποι. πρὸς δὴ ταῦτ' ἐκεῖν' ὑμᾶς ὑπο-
λαμβάνειν δεῖ, ὅτι καὶ τὰ Φιλίππου πράγματ' ἐκ τῆς
εἰρήνης γέγον' εὐπορώτερα πολλῷ, καὶ κατασκευαῖς
ὅπλων καὶ χώρας καὶ προσόδων, αἳ γεγόνασιν ἐκείνῳ
90 μεγάλαι. γεγόνασιν δὲ καὶ ἡμῖν τινές. ἡ δέ γε τῶν
πραγμάτων κατασκευὴ καὶ τῶν συμμάχων, δι' ἣν ἢ
αὐτοῖς ἢ τοῖς κρείττοσι τἀγαθὰ πάντες κέκτηνται, ἡ
μὲν ἡμετέρα πραθεῖσ' ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ γέγον'
ἀσθενής, ἡ δ' ἐκείνου φοβερὰ καὶ μείζων πολλῷ. οὐ
δὴ δίκαιον, ἐκείνῳ μὲν ἀμφότερ' ηὐξῆσθαι [διὰ τού-
τους], καὶ τὰ τῆς χώρας καὶ τὰ τῶν συμμάχων, ἡμῖν
δ' ἃ καὶ ὣς ἂν ὑπῆρχεν ἐκ τῆς εἰρήνης, ταῦτ' ἀνθ' ὧν
ἀπέδοντ' αὐτοὶ λογίζεσθαι. οὐ γὰρ ταῦτ' ἀντ' ἐκείνων* 370
*γέγονεν, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦν ἂν ὁμοίως
ἡμῖν, ἐκεῖνα δὲ τούτοις ἂν προσῆν, εἰ μὴ διὰ τούτους.*

91 *Ὅλως δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δίκαιον δήπου φή-
σαιτ' ἂν εἶναι, μήτ' εἰ πολλὰ καὶ δεινὰ τὰ συμβεβη-
κότα τῇ πόλει, μηδενὸς δ' Αἰσχίνης αἴτιος τούτων, εἰς
τοῦτον ἐλθεῖν τὴν ὀργήν, μήτ' εἴ τι τῶν δεόντων πέ-
πρακται δι' ἄλλον τινά, τοῦτο σῶσαι τουτονί· ἀλλ' ὅσων
οὗτος αἴτιος σκεψάμενοι, καὶ χάριν, ἂν ταύτης ἄξιος ᾖ,
καὶ τοὐναντίον ὀργήν, ἂν τοιαῦτα φαίνηται, ποιεῖσθε.
92 πῶς οὖν εὑρήσετε ταῦτα δικαίως; ἐὰν μὴ πάνθ' ἅμ'
ἐᾶτε ταράττειν αὐτόν, τὰ τῶν στρατηγῶν ἀδικήματα,
τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φίλιππον, τἀπὸ τῆς εἰρήνης*

*ἀγαθά, ἀλλ' ἕκαστον ἐφ' αὑτοῦ σκοπῆτε. οἷον ἦν
ἡμῖν πόλεμος πρὸς Φίλιππον; ἦν. ἐνταῦθ' ἐγκαλεῖ τις
Αἰσχίνῃ; βούλεταί τις τούτου κατηγορεῖν περὶ τῶν ἐν
τῷ πολέμῳ πραχθέντων; οὐδὲ εἷς. οὐκοῦν περὶ τού-
των γ' ἀφεῖται, καὶ οὐδὲν αὐτὸν δεῖ λέγειν· περὶ γὰρ
τῶν ἀμφισβητουμένων καὶ τοὺς μάρτυρας παρέχεσθαι
καὶ τὰ τεκμήρια δεῖ λέγειν τὸν φεύγοντα, οὐ τὰ ὁμο-
λογούμεν' ἀπολογούμενον ἐξαπατᾶν. ὅπως τοίνυν περὶ
τοῦ πολέμου μηδὲν ἐρεῖς· οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν αἰτιᾶται*
93 *περὶ αὐτοῦ σε. μετὰ ταῦτ' εἰρήνην τινὲς ἡμᾶς ἔπειθον
[ποιήσασθαι]· ἐπείσθημεν· πρέσβεις ἐπέμψαμεν· ἤγαγον
οὗτοι δεῦρο τοὺς ποιησομένους τὴν εἰρήνην. πάλιν ἐν-
ταῦθα [περὶ τούτου] μέμφεταί τις Αἰσχίνην; φησί τις
εἰσηγήσασθαι τοῦτον εἰρήνην, ἢ ἀδικεῖν ὅτι δεῦρ'
ἤγαγε τοὺς ποιησομένους; οὐδὲ εἷς. οὔκουν οὐδ' ὑπὲρ
αὐτοῦ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην οὐδὲν αὐτῷ* 371
94 *λεκτέον· οὐ γὰρ οὗτος αἴτιος. τί οὖν ἄνθρωπε λέγεις,
εἴ τις ἔροιτό με, καὶ πόθεν ἄρχῃ κατηγορεῖν; ὅθεν ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι βουλευομένων ὑμῶν, οὐ περὶ τοῦ εἰ
ποιητέον εἰρήνην ἢ μή (ἐδέδοκτο γὰρ ἤδη τοῦτό γε)
ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ ποίαν τινά, τοῖς τὰ δίκαια λέγουσιν
ἀντειπών, τῷ μισθοῦ γράφοντι συνεῖπε δῶρα λαβών,
καὶ μετὰ ταῦτ' ἐπὶ τοὺς ὅρκους αἱρεθείς, ὧν μὲν ὑμεῖς
προσετάξατε, οὐδ' ὁτιοῦν ἐποίησε, τοὺς δ' ἐπὶ τοῦ πο-
λέμου διασωθέντας ἀπώλεσε τῶν συμμάχων, καὶ τηλι-
καῦτ' ἐψεύσατο, ἡλίκ' οὐδεὶς πώποτ' ἀνθρώπων οὔτε
πρότερον οὔθ' ὕστερον. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τοῦ
λόγου τυχεῖν Φίλιππον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, Κτησιφῶν
καὶ Ἀριστόδημος τὴν πρώτην ἔφερον τοῦ φενακισμοῦ,
ἐπειδὴ δ' εἰς τὸ πράττειν τὰ πράγμαθ' ἧκεν, Φιλο-
κράτει καὶ τούτῳ παρέδωκαν, δεξάμενοι δ' οὗτοι πάντ'*

95 *ἀπώλεσαν. εἶτ᾽ ἐπειδὴ δεῖ λόγον καὶ δίκην ὑπέχειν τῶν*
πεπραγμένων, ὧν οἶμαι πανοῦργος οὗτος καὶ θεοῖς
ἐχθρὸς καὶ γραμματεύς, ὡς ὑπὲρ εἰρήνης κρινόμενος
ἀπολογήσεται, οὐχ ἵνα πλειόνων ἢ κατηγορεῖ τις αὐτοῦ
δῷ λόγον· μανία γὰρ τοῦτό γε· ἀλλ᾽ ὁρᾷ τοῦθ᾽ ὅτι ἐν
μὲν τοῖς ὑφ᾽ αὑτοῦ πεπραγμένοις ἀγαθὸν μὲν οὐδέν
ἐστιν, ἅπαντα δὲ τἀδικήματα, ἡ δ᾽ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης
ἀπολογία, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοὔνομα γοῦν ἔχει φιλάν-
96 *θρωπον. ἣν δέδοικα μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δέδοικα,*
μὴ λελήθαμεν, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι, ἐπὶ πολλῷ ἄγον- 372
τες· τὸ γὰρ ἀσφαλὲς αὐτῆς καὶ τὸ βέβαιον οὗτοι προὔ-
δοσαν, Φωκέας καὶ Πύλας· οὐ μὴν διὰ τοῦτόν γ᾽ ἐξ
ἀρχῆς ἐποιησάμεθα, ἀλλ᾽ ἄτοπον μέν ἐστιν ὃ μέλλω
λέγειν, ἀληθὲς δὲ πάνυ· εἰ γάρ τις ὡς ἀληθῶς χαίρει
τῇ εἰρήνῃ, τοῖς στρατηγοῖς, ὧν κατηγοροῦσιν ἅπαντες,
χάριν αὐτῆς ἐχέτω· εἰ γὰρ [ἐκεῖνοι] ὡς ὑμεῖς ἐβούλεσθ᾽
97 *ἐπολέμουν, οὐδ᾽ ὄνομ᾽ εἰρήνης ἂν ἠνέσχεσθε. εἰρήνη*
μὲν οὖν δι᾽ ἐκείνους, ἐπικίνδυνος δὲ καὶ σφαλερὰ καὶ
ἄπιστος διὰ τούτους γέγονεν δωροδοκήσαντας. εἴργετ᾽
οὖν εἴργετ᾽ αὐτὸν τῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης λόγων, εἰς δὲ
τοὺς ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων ἐμβιβάζετε. οὐ γὰρ Αἰσχί-
νης διὰ τὴν εἰρήνην κρίνεται, οὔκ, ἀλλ᾽ ἡ εἰρήνη δι᾽
Αἰσχίνην διαβέβληται. σημεῖον δέ· εἰ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη
᾽γεγόνει, μηδὲν δ᾽ ὕστερον ἐξηπάτησθ᾽ ὑμεῖς, μηδ᾽ ἀπω-
λώλει μηδείς, τίν᾽ ἀνθρώπων ἐλύπησεν ἄν, ἔξω τοῦ
ἄδοξος γεγενῆσθαι; καίτοι καὶ τούτου συναίτιος οὗτος
συνειπὼν Φιλοκράτει. ἀλλ᾽ ἀνήκεστόν γ᾽ οὐδὲν ἂν ἦν
γεγονός. νῦν δ᾽ οἶμαι πόλλ᾽, ὧν αἴτιος οὗτος.

98 *Ὅτι μὲν τοίνυν αἰσχρῶς καὶ κακῶς πάντα ταῦθ᾽*
ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται, οἶμαι πάντας
ὑμᾶς εἰδέναι. ἐγὼ δ᾽ ὦ ἄνδρες δικασταὶ τοσοῦτ᾽ ἀπέχω

*τοῦ συκοφαντίαν τινὰ τοῖς πράγμασι τούτοις προσάγειν
ἢ ὑμᾶς ἀξιοῦν, ὥστ' εἰ ταῦθ' ὑπ' ἀβελτερίας ἢ δι'
εὐήθειαν ἢ δι' ἄλλην ἄγνοιαν ἡντινοῦν οὕτω πεπρα-
κται, αὐτός τ' ἀφίημ' Αἰσχίνην καὶ ὑμῖν συμβουλεύω.* 373
99 *καίτοι τῶν σκήψεων τούτων οὐδεμί' ἐστὶ πολιτική,
οὐδὲ δικαία. οὐδένα γὰρ τὰ κοινὰ πράττειν ὑμεῖς κε-
λεύετε, οὐδ' ἀναγκάζετε· ἀλλ' ἐπειδάν τις ἑαυτὸν πείσας
δύνασθαι προσέλθῃ, πρᾶγμα ποιοῦντες χρηστῶν καὶ
φιλανθρώπων, εὐνοϊκῶς δέχεσθε καὶ οὐ φθονερῶς,
ἀλλὰ καὶ χειροτονεῖτε καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἐγχειρίζετε.*
100 *ἐὰν μὲν οὖν κατορθοῖ τις, τιμήσεται καὶ πλέον ἕξει
τῶν πολλῶν κατὰ τοῦτο· ἂν δ' ἀποτυγχάνῃ, σκήψεις
καὶ προφάσεις ἐρεῖ; ἀλλ' οὐ δίκαιον. οὐ γὰρ ἂν ἐξαρ-
κέσειε τοῖς ἀπολωλόσι συμμάχοις οὐδὲ τοῖς παισὶν αὐτῶν
οὐδὲ ταῖς γυναιξὶν οὐδὲ τοῖς ἄλλοις, διὰ τὴν ἀβελτε-
ρίαν τὴν ἐμήν, ἵνα μὴ τὴν τούτου λέγω, τοιαῦτα πε-*
101 *πονθέναι· πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' [ὅμως] ὑμεῖς ἄφετ'
Αἰσχίνῃ τὰ δεινὰ ταῦτα καὶ ὑπερβάλλοντα, ἂν δι' εὐή-
θειαν ἢ δι' ἄλλην ἄγνοιαν λελυμασμένος φανῇ. ἂν
μέντοι διὰ πονηρίαν ἀργύριον λαβὼν καὶ δῶρα, καὶ
τοῦτ' ἐλεγχθῇ σαφῶς ὑπ' αὐτῶν τῶν πεπραγμένων,
μάλιστα μὲν, εἰ οἷόν τ', ἀποκτείνατε, εἰ δὲ μή, ζῶντα
τοῖς λοιποῖς παράδειγμα ποιήσατε. σκοπεῖτε δὴ τὸν
ὑπὲρ τούτων ἔλεγχον, ὡς δίκαιος ἔσται μεθ' ὑμῶν.*
102 *Ἀνάγκη δή που τοὺς λόγους τούτους Αἰσχίνην
πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν τουτονί, τοὺς περὶ τῶν Φωκέων καὶ
τῶν Θεσπιῶν καὶ τῆς Εὐβοίας, εἴπερ μὴ πεπρακὼς
αὑτὸν ἑκὼν ἐξηπάτα, δυοῖν θάτερον, ἢ διαρρήδην ἀκού-
σανθ' ὑποσχομένου Φιλίππου, ὅτι πράξει ταῦτα καὶ
ποιήσει, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, γοητευθέντα καὶ φενακισθέντα
τῇ περὶ τἄλλα φιλανθρωπίᾳ καὶ ταῦτ' ἐλπίσαντα παρ'* 374

103 *αὐτοῦ. οὐκ ἔνεστι τούτων οὐδὲ ἓν χωρίς. ἐκ τοίνυν τούτων ἀμφοτέρων μάλιστα πάντων ἀνθρώπων μισεῖν αὐτῷ προσήκει Φίλιππον. διὰ τί; ὅτι τὸ μὲν ἐκείνου μέρος πάντ' αὐτῷ γέγονεν τὰ δεινότατα καὶ τὰ αἴσχιστα. ὑμᾶς ἐξηπάτηκεν, ἀδοξεῖ, δικαίως ἀπόλωλεν, κρίνεται. εἴ γέ τι τῶν προσηκόντων ἐγίγνετο, ἐν εἰσαγγελίᾳ πάλαι ἂν ἦν· νῦν δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν εὐήθειαν καὶ πραότητ' εὐθύνας δίδωσι, καὶ ταύτας ὁπηνίκα βούλεται. ἔστιν οὖν ὅστις ὑμῶν φωνὴν ἀκήκοεν Αἰσχίνου κατηγοροῦντος Φιλίππου; τί δ'; ἐξελέγχοντ' ἢ λέγοντά τι τούτων ἑόρακεν; οὐδὲ εἷς· ἀλλὰ πάντες Ἀθηναῖοι πρότεροι κατηγοροῦσι Φιλίππου, καὶ ὁ τυχὼν ἀεί, ὧν οὐδὲν οὐδεὶς ἠδίκηται [ἰδίᾳ] δήπου. ἐγὼ δ' ἐκείνους τοὺς λόγους ἐξήτουν παρὰ τούτου, εἴπερ μὴ πεπρακὼς αὐτὸν ἦν, „ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐμοὶ μὲν χρήσασθ' ὅ τι βούλεσθε· ἐπίστευσ', ἐξηπατήθην, ἥμαρτον, ὁμολογῶ. τὸν δ' ἄνθρωπον ἄνδρες Ἀθηναῖοι φυλάττεσθε· ἄπιστος, γόης, πονηρός. οὐχ ὁρᾶθ' οἷα πεποίηκεν ἐμέ; οἷ' ἐξηπάτηκεν;“ τούτων οὐδέν' ἀκούω τῶν λόγων,*

104 ad 109

110 *οὐδ' ὑμεῖς. διὰ τί; ὅτι οὐ παρακρουσθείς, οὐδ' ἐξαπατηθείς, ἀλλὰ μισθώσας αὐτὸν καὶ λαβὼν ἀργύριον ταῦτ' εἶπε καὶ προὔδωκεν ἐκείνῳ, καὶ γέγονεν καλὸς κἀγαθὸς καὶ δίκαιος μισθωτὸς Φιλίππῳ, πρεσβευτὴς μέντοι καὶ πολίτης ὑμῖν προδότης καὶ τρίς, οὐχ ἅπαξ ἀπολωλέναι δίκαιος.*

111 *Οὐ τοίνυν μόνον ἐκ τούτων δῆλός ἐσθ' ὅτι χρημάτων ἅπαντ' εἶπεν ἐκεῖνα. ἀλλ' ἧκον ὡς ὑμᾶς [ἔναγχος] Θετταλοὶ καὶ Φιλίππου πρέσβεις μετ' αὐτῶν,* 375
ἀξιοῦντες ὑμᾶς Φίλιππον Ἀμφικτύονα ψηφίσασθαι. τῷ προσῆκεν οὖν ἀντειπεῖν τούτοις μάλιστα πάντων ἀνθρώπων; Αἰσχίνῃ τουτῳί. διὰ τί; ὅτι οἷς οὗτος ἀπηγ-

γειλε πρὸς ὑμᾶς, τούτοις τἀναντί' ἐποίησεν ἐκεῖνος.
112 *οὗτος μὲν γὰρ ἔφη Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς αὐτὸν τειχιεῖν, καὶ τοὺς μὲν Φωκέας οὐκ ἀπολεῖν, τὴν δὲ Θηβαίων ὕβριν καταλύσειν· ὁ δὲ τοὺς μὲν Θηβαίους μείζους [ἢ προσῆκε] πεποίηκε, τοὺς δὲ Φωκέας ἄρδην ἀπολώλεκε, καὶ τὰς μὲν Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς οὐ τετείχικε, τὸν δ' Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν προσεξηνδραπόδισται. πῶς ἂν ἐναντιώτερα πράγμαθ' ἑαυτοῖς τούτων γένοιτο; οὐ τοίνυν ἀντεῖπεν, οὐδὲ διῆρε*
113 *τὸ στόμα, οὐδ' ἐφθέγξατ' ἐναντίον οὐδέν. καὶ οὐχὶ τοῦτό πω τηλικοῦτον· ἀλλὰ καὶ συνεῖπεν μόνος τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων ἀνθρώπων. καίτοι τοῦτό γ' οὐδὲ Φιλοκράτης ἐτόλμησε ποιῆσαι ὁ μιαρός, ἀλλ' Αἰσχίνης οὑτοσί. καὶ θορυβούντων ὑμῶν καὶ οὐκ ἐθελόντων ἀκούειν αὐτοῦ, καταβαίνων ἀπὸ τοῦ βήματος, ἐνδεικνύμενος τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ τοῦ Φιλίππου παροῦσι, πολλοὺς ἔφη τοὺς θορυβοῦντας εἶναι, ὀλίγους δὲ τοὺς στρατευομένους, ὅταν δέῃ, (μέμνησθε δή που,) αὐτὸς ὢν οἶμαι θαυμάσιος στρατιώτης, ὦ Ζεῦ.*

114 *Ἔτι τοίνυν, εἰ μὲν μηδένα μηδὲν ἔχοντ' εἴχομεν δεῖξαι τῶν πρέσβεων, μηδ' ἦν ὥστ' ἰδεῖν ἅπαντας, βασάνους καὶ τὰ τοιαῦθ' ὑπόλοιπον ἂν ἦν σκοπεῖν. εἰ δὲ Φιλοκράτης μὴ μόνον ὡμολόγει παρ' ὑμῖν ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις, ἀλλὰ κἀδείκνυεν ὑμῖν, πυροπωλῶν,* 376
οἰκοδομῶν, βαδιεῖσθαι φάσκων, κἂν μὴ χειροτονῆθ' ὑμεῖς, ξυληγῶν, τὸ χρυσίον καταλλαττόμενος φανερῶς ἐπὶ ταῖς τραπέζαις, οὐκ ἔνι δήπου τοῦτον εἰπεῖν ὡς οὐκ εἴληφε τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦντα καὶ δεικνύντα.
115 *ἔστιν οὖν οὕτω τις ἀνθρώπων ἀνόητος ἢ κακοδαίμων, ὥσθ' ἵνα λαμβάνῃ μὲν Φιλοκράτης, ἀδοξῇ δ' αὐτὸς καὶ κινδυνεύῃ, ἐξὸν αὐτῷ μετὰ τῶν μηδὲν ἠδικηκότων ἐξε-*

τάξεσθαι, τούτοις μὲν πολεμεῖν, πρὸς δ' ἐκεῖνον ἐλθὼν κρίνεσθαι βούλεσθαι; ἐγὼ μὲν οὐδέν' οἶμαι. ἀλλὰ πάντα ταῦτ', ἐὰν ὀρθῶς σκοπῆθ', εὑρήσετε μεγάλ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ ἐναργῆ σημεῖα τοῦ χρήματα τοῦτον ἔχειν.

116 Ὃ τοίνυν ὕστατον μὲν γέγονεν, οὐδενὸς δ' ἐστὶν ἔλαττον σημεῖον τοῦ πεπρακέναι τοῦτον ἑαυτὸν Φιλίππῳ, θεάσασθε. ἴστε δήπου πρώην, ὅτ' εἰσήγγελλ' Ὑπερείδης Φιλοκράτην, ὅτι παρελθὼν ἐγὼ δυσχεραίνειν ἔφην ἕν τι τῆς εἰσαγγελίας, εἰ μόνος Φιλοκράτης τοσούτων καὶ τοιούτων ἀδικημάτων αἴτιος γέγονεν, οἱ δ' ἐννέα τῶν πρέσβεων μηδενός. καὶ οὐκ ἔφην τοῦθ' οὕτως ἔχειν· οὐδαμοῦ γὰρ ἂν φανῆναι καθ' αὑτὸν ἐκεῖνον, εἰ μὴ τοὺς συναγωνιζομένους τούτων τινὰς εἶχεν.
117 ἵν' οὖν μήτ' ἀφῶ μήτ' αἰτιάσωμαι μηδέν', ἔφην, ἐγώ, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμ' αὐτὸ τοὺς μὲν αἰτίους εὕρῃ, τὸν δὲ μὴ μετεσχηκότ' ἀφῇ, ἀναστὰς ὁ βουλόμενος καὶ παρελθὼν εἰς ὑμᾶς, ἀποφηνάσθω μὴ μετέχειν μηδ' ἀρέσκειν αὐτῷ [τὰ ὑπὸ Φιλοκράτους πεπραγμένα]. καὶ τὸν τοῦτο 377
ποιήσαντ' ἀφίημ' ἔγωγ', ἔφην. ταῦτα μνημονεύεθ', ὡς ἐγᾦμαι. οὐ τοίνυν παρῆλθεν οὐδεὶς οὐδ' ἔδειξεν ἑαυ-
118 τόν. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἔσθ' ἑκάστῳ τις πρόφασις· ὁ μὲν οὐχ ὑπεύθυνος [ἦν], ὁ δ' οὐχὶ παρῆν ἴσως, τῷ δὲ κηδεστής [ἐστιν] ἐκεῖνος· τούτῳ δ' οὐδὲν τούτων. ἀλλ' οὕτω καθάπαξ πέπρακεν ἑαυτόν, καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς παρεληλυθόσιν μεμισθάρνηκεν μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα δῆλός ἐστιν, ἄν περ ἐκφύγῃ νῦν, καθ' ὑμῶν ὑπάρξων ἐκείνῳ, ὥσθ', ἵνα μηδὲν ἐναντίον μηδὲ ῥῆμα πρόηται Φιλίππῳ, οὐδ' ἀφιέντων ἀφίεται, ἀλλ' ἀδοξεῖν, κρίνεσθαι, πάσχειν ὁτιοῦν αἱρεῖται παρ' ὑμῖν
119 μᾶλλον, ἢ Φιλίππῳ τι ποιῆσαι μὴ πρὸς ἡδονήν. καίτοι τίς ἡ κοινωνία, τίς ἡ πολλὴ πρόνοι' ὑπὲρ Φιλοκράτους

*αὕτη; ὃς εἰ τὰ κάλλιστα καὶ πάντα τὰ συμφέροντ' ἐπε-
πρεσβεύκει, χρήματα δ' ὡμολόγει λαβεῖν ἐκ τῆς πρε-
σβείας, ὥσπερ ὡμολόγει, τοῦτό γ' αὐτὸ φυγεῖν καὶ
διευλαβηθῆναι τῷ προῖκα πρεσβεύοντι προσῆκε, καὶ
διαμαρτύρασθαι τὸ καθ' αὑτόν. οὐ τοίνυν πεποίηκε
τοῦτ' Αἰσχίνης. ταῦτ' οὐ φανέρ' ἄνδρες Ἀθηναῖοι;
ταῦτ' οὐχὶ βοᾷ καὶ λέγει, ὅτι χρήματ' εἴληφ' Αἰσχί-
νης, καὶ πονηρός ἐστιν ἀργυρίου συνεχῶς, οὐ δι' ἀβελ-
τερίαν οὐδὲ δι' ἄγνοιαν, οὐδ' ἀποτυγχάνων;*

120 *Καὶ τίς μου καταμαρτυρεῖ; φήσει· τοῦτο γάρ ἐστι
τὸ λαμπρόν. τὰ πράγματ' Αἰσχίνη, ἅπερ πιστότατ'
ἐστὶν ἁπάντων, καὶ οὐκ ἔνεστ' εἰπεῖν οὐδ' αἰτιάσασθαι,
ὡς ἢ χαριζόμεν' ἢ πεπεισμένα τῳ [ἐστι τοιαῦτα], ἀλλ'* 378
*οἷάπερ αὐτὰ προδοὺς καὶ διαφθείρας σὺ πεποίηκας,
τοιαῦτα καὶ φαίνεται. πρὸς δὲ τοῖς πράγμασιν αὐτὸς
αὐτίκα δὴ σὺ σαυτοῦ. ἀπόκριναι γὰρ δεῦρό [ἀναστάς]
μοι. οὐ γὰρ δὴ δι' ἀπειρίαν γ' οὐ φήσεις ἔχειν ὅ τι
εἴπῃς· ὃς γὰρ ἀγῶνας καινοὺς ὥσπερ δράματα, καὶ τού-
τους ἀμαρτύρους, πρὸς [δια]μεμετρημένην τὴν ἡμέραν
αἱρεῖς διώκων, δῆλον ὅτι πάνδεινος εἶ τις.*

121 *Πολλῶν τοίνυν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμέ-
νων Αἰσχίνῃ τουτῳί, καὶ πολλὴν κακίαν ἐχόντων, ὡς
καὶ ὑμῖν οἶμαι δοκεῖν, οὐδέν ἐστιν οὗ μέλλω λέγειν,
ὡς ἐγὼ κρίνω, δεινότερον, οὐδ' ὅ τι μᾶλλον ἐπ' αὐτο-
φώρῳ δεδωροδοκηκότ' αὐτὸν [καὶ πεπρακότα πάντ']
ἐξελέγξει. ἐπειδὴ γὰρ ἀπεστέλλετ' αὖθις αὖ τὸ τρίτον
τοὺς πρέσβεις ὡς τὸν Φίλιππον, ἐπὶ ταῖς καλαῖς καὶ
μεγάλαις ἐλπίσι ταύταις, αἷς οὗτος ὑπέσχητο, ἐχειρο-
τονήσατε καὶ τοῦτον κἀμὲ καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πλεί-*
122 *στους τοὺς αὐτούς. ἐγὼ μὲν δὴ παρελθὼν ἐξωμοσά-
μην εὐθέως, καὶ θορυβούντων τινῶν καὶ κελευόντων*

*βαδίζειν, οὐκ ἂν ἔφην ἐλθεῖν· οὗτος δ' ἐκεχειροτόνητο.
ἐπειδὴ δ' ἀνέστη μετὰ ταῦθ' ἡ ἐκκλησία, συνελθόντες
ἐβουλεύονθ' οὗτοι τίν' αὐτοῦ καταλείψουσιν. ἔτι γὰρ
τῶν πραγμάτων ὄντων μετεώρων καὶ τοῦ μέλλοντος
ἀδήλου, σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποὶ κατὰ τὴν ἀγο-*
123 *ρὰν ἐγίγνοντο· ἐφοβοῦντο δή, μὴ σύγκλητος ἐκκλησία
γένοιτ' ἐξαίφνης, εἶτ' ἀκούσαντες ὑμεῖς ἐμοῦ τἀληθῆ,
ψηφίσαισθέ τι τῶν δεόντων ὑπὲρ τῶν Φωκέων, καὶ τὰ
πράγματ' ἐκφύγοι τὸν Φίλιππον. εἰ γὰρ ἐψηφίσασθε
μόνον καὶ μικρὰν ὑπεφήνατ' ἐλπίδ' ἡντινοῦν αὐτοῖς,* 379
*ἐσώθησαν ἄν. οὐ γὰρ ἐνῆν οὐκ ἐνῆν μὴ παρακρου-
σθέντων ὑμῶν μεῖναι Φιλίππῳ. οὔτε γὰρ σῖτος ἦν ἐν
τῇ χώρᾳ, ἀσπόρῳ διὰ τὸν πόλεμον γεγονυίᾳ, οὔθ' ἡ
σιτοπομπία δυνατή, τριήρων οὐσῶν ὑμετέρων ἐκεῖ καὶ
τῆς θαλάττης κρατουσῶν, αἵ τε πόλεις πολλαὶ καὶ χα-
λεπαὶ λαβεῖν αἱ τῶν Φωκέων, μὴ οὐ χρόνῳ καὶ πολι-
ορκίᾳ· εἰ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ πόλιν ᾕρει, δύο καὶ εἴκοσίν*
124 *εἰσ' ἀριθμῷ. διὰ δὴ ταῦτα πάντα, ἵνα μηδὲν μετά-
θησθ' ὧν ἐξηπάτησθε, τοῦτον αὐτοῦ κατέλειπον. ἐξο-
μόσασθαι μὲν δὴ μὴ μετ' αἰτίας τινὸς δεινὸν ἦν καὶ
ὑποψία μεγάλη. „τί λέγεις; ἐπὶ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτ'
ἀγαθὰ οὐχὶ βαδίζεις ἀπαγγείλας οὐδὲ πρεσβεύεις;" ἔδει
δὲ μένειν. πῶς οὖν; ἀρρωστεῖν προφασίζεται, καὶ
λαβὼν Ἐξήκεστον τὸν ἰατρὸν ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ προσ-
ελθὼν τῇ βουλῇ, ἐξώμοσεν ἀρρωστεῖν τουτονὶ καὶ*
125 *αὐτὸς ἐχειροτονήθη. ἐπειδὴ δ' ἀπωλώλεσαν οἱ Φωκεῖς
ὕστερον ἡμέραις πέντ' ἢ ἕξ, καὶ τέλος εἶχε τὸ μίσθωμ'
ὥσπερ ἂν ἄλλο τι τούτῳ, καὶ ὁ Δερκύλος ἐκ τῆς Χαλ-
κίδος ἧκεν ἀναστρέψας καὶ ἀπήγγειλεν ὑμῖν ἐκκλησιά-
ζουσιν ἐν Πειραιεῖ, ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασι, καὶ ὑμεῖς
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταῦτ' ἀκούσαντες, εἰκότως κἀκείνοις*

συνήχθεσθε καὶ ἑαυτοῖς ἐξεπέπληχθε, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν κατακομίζειν ἐψηφίζεσθε καὶ τὰ φρούρι' ἐπισκευάζειν καὶ τὸν Πειραιᾶ τειχίζειν καὶ
126 *τὰ Ἡράκλει' ἐν ἄστει θύειν, — ἐπειδὴ ταῦτ' ἦν καὶ τοιαύτη ταραχὴ καὶ τοιοῦτος θόρυβος περιειστήκει τὴν* 380
πόλιν, τηνικαῦθ' ὁ σοφὸς καὶ δεινὸς οὗτος καὶ εὔφωνος, οὔτε βουλῆς οὔτε δήμου χειροτονήσαντος αὐτόν, ᾤχετο πρεσβεύων ὡς τὸν ταῦτα πεποιηκότα, οὔτε τὴν ἀρρωστίαν, ἐφ' ᾗ τότ' ἐξωμόσαθ', ὑπολογισάμενος, οὔθ' ὅτι πρεσβευτὴς ἄλλος ᾕρητ' ἀνθ' αὑτοῦ, οὔθ' ὅτι τῶν τοιούτων ὁ νόμος θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι κελεύει,
127 *οὔθ' ὅτι πάνδεινόν ἐστιν, ἀπηγγελκόθ' ὡς ἐπικεκήρυκται χρήματ' αὐτῷ ἐν Θήβαις, ἐπειδὴ Θηβαῖοι πρὸς τῷ τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ἔχειν, καὶ τῆς Φωκέων [χώρας] ἐγκρατεῖς γεγόνασι, τηνικαῦτ' εἰς μέσας τὰς Θήβας καὶ τὸ τῶν Θηβαίων στρατόπεδον βαδίζειν· ἀλλ' οὕτως ἔκφρων ἦν καὶ ὅλος πρὸς τῷ λήμματι [καὶ τῷ δωροδοκήματι], ὥστε πάντα ταῦτ' ἀνελὼν καὶ παριδὼν ᾤχετο.*

128 *Καὶ τοιούτου τοῦ πράγματος ὄντος, ἔτι δεινότερ' ἐστὶν ἃ 'κεῖσ' ἐλθὼν διεπράξατο. ἁπάντων γὰρ ὑμῶν τουτωνὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων οὕτω δεινὰ καὶ σχέτλι' ἡγουμένων τοὺς ταλαιπώρους πάσχειν Φωκέας, ὥστε μήτε τοὺς ἐκ τῆς βουλῆς θεωροὺς μήτε τοὺς θεσμοθέτας εἰς τὰ Πύθια πέμψαι, ἀλλ' ἀποστῆναι τῆς πατρίου θεωρίας, οὗτος εἰς τἀπινίκια τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ πολέμου, ἃ Θηβαῖοι καὶ Φίλιππος ἔθυον, εἱστιᾶτ' ἐλθὼν καὶ σπονδῶν μετεῖχε καὶ εὐχῶν, ἃς ἐπὶ τοῖς τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχεσι καὶ χώρᾳ καὶ ὅπλοις ἀπολωλόσιν ηὔχετ' ἐκεῖνος, καὶ συνεστεφανοῦτο καὶ συνεπαιώνιζεν Φιλίππῳ καὶ φιλοτησίας προὔπινεν.*

129 *Καὶ ταῦτ᾽ οὐκ ἔνεστιν ἐμοὶ μὲν οὕτω, τούτῳ δ᾽
ἄλλως πως εἰπεῖν· ἀλλ᾽ ὑπὲρ μὲν τῆς ἐξωμοσίας ἐν* 381
*τοῖς κοινοῖς τοῖς ὑμετέροις γράμμασιν ἐν τῷ μητρῴῳ
ταῦτ᾽ ἐστίν, ἐφ᾽ οἷς ὁ δημόσιος τέτακται, καὶ ψήφισμ᾽
ἄντικρυς περὶ τούτου τοὐνόματος γέγραπται· ὑπὲρ δ᾽
ὧν ἐκεῖ διεπράξατο, οἱ συμπρεσβεύοντες καὶ παρόντες
καταμαρτυρήσουσιν, οἵπερ ἐμοὶ ταῦτα διηγοῦντο· οὐ
γὰρ ἔγωγ᾽ αὐτοῖς συνεπρέσβευσα, ἀλλ᾽ ἐξωμοσάμην.*
130 *Καί μοι λέγε τὸ ψήφισμα [καὶ τὰ γράμματα], καὶ τοὺς
μάρτυρας κάλει.*

ΨΗΦΙΣΜΑ. ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

*Τίνας οὖν εὐχὰς ὑπολαμβάνετ᾽ εὔχεσθαι τοῖς θεοῖς
τὸν Φίλιππον, ὅτ᾽ ἔσπενδεν, ἢ τοὺς Θηβαίους; ἆρ᾽ οὐ
κράτος πολέμου καὶ νίκην αὑτοῖς καὶ τοῖς συμμάχοις
διδόναι, καὶ τἀναντία τοῖς τῶν Φωκέων; οὐκοῦν ταῦτα
συνηύχεθ᾽ οὗτος καὶ κατηρᾶτο τῇ πατρίδι, ἃ νῦν εἰς
κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι.*

131 *Οὐκοῦν ᾤχετο μὲν παρὰ τὸν νόμον, ὃς θάνατον
κελεύει τούτων τὴν ζημίαν εἶναι· ἐλθὼν δ᾽ ἐκεῖσ᾽ ἑτέ-
ρων θανάτων ἄξια ποιῶν πέφανται· τὰ δὲ πρόσθεν
πεπραγμένα καὶ πεπρεσβευμένα ὑπὲρ τούτων ἀποκτεί-
νειεν ἂν αὐτὸν δικαίως. σκοπεῖτε τοίνυν τί ἔσται τί-
μημ᾽, ὃ ταύτην ἕξει τὴν ἀξίαν, ὥστε τοσούτων [ἀδι-*
132 *κημάτων] ἀξιόχρεων φαίνεσθαι. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοσίᾳ μὲν πάντας ὑμᾶς καὶ
ὅλον τὸν δῆμον πᾶσι τοῖς πεπραγμένοις ἐκ τῆς εἰρήνης
ἐπιτιμᾶν, καὶ μήτε τῶν ἐν Ἀμφικτύοσιν κοινωνεῖν ἐθέ-
λειν, δυσκόλως τ᾽ ἔχειν καὶ ὑπόπτως πρὸς τὸν Φίλιπ-
πον, ὡς ἀσεβῶν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων,* 382
καὶ οὔτε δικαίων οὔθ᾽ ὑμῖν συμφερόντων, εἰς δὲ τὸ

δικαστήριον εἰσελθόντας τὰς ὑπὲρ τούτων εὐθύνας δι-
κάσοντας, ὅρκον ὑπὲρ τῆς πόλεως ὀμωμοκότας, τὸν
ἁπάντων τῶν κακῶν αἴτιον, καὶ ὃν εἰλήφατ᾽ ἐπ᾽ αὐτο-
133 *φώρῳ τοιαῦτα πεποιηκότα, τοῦτον ἀφεῖναι; καὶ τίς οὐ*
δικαίως ἂν ὑμῖν ἐγκαλέσειε τῶν ἄλλων πολιτῶν, μᾶλλον
δ᾽ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων, ὁρῶν Φιλίππῳ μὲν ὑμᾶς
ὀργιζομένους, ὃς ἐκ πολέμου ποιούμενος εἰρήνην, παρὰ
τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ἐωνεῖτο, πρᾶγμα πολλὴν
συγγνώμην ἔχον διαπραττόμενος, τουτονὶ δ᾽ ἀφιέντας,
ὃς τὰ ὑμέτερ᾽ οὕτως αἰσχρῶς ἀπέδοτο, τῶν νόμων τὰ
ἔσχατα ταττόντων ἐπιτίμια, ἐάν τις ταῦτα ποιῇ.
134 *Τάχα τοίνυν καὶ τοιοῦτος ἥξει λόγος παρὰ τού-*
των, ὡς ἀρχὴ γενήσεται πρὸς Φίλιππον ἔχθρας, εἰ τῶν
πρεσβευσάντων τὴν εἰρήνην καταψηφιεῖσθε. ἐγὼ δ᾽, εἰ
τοῦτ᾽ ἔστιν ἀληθές, οὐκ ἔχω σκοπούμενος εὑρεῖν ὅ τι
μεῖζον κατηγορήσω. εἰ γὰρ ὁ τῆς εἰρήνης χρήματ᾽ ἀνα-
λώσας ὥστε τυχεῖν, οὗτος οὕτω γέγονεν φοβερὸς καὶ
μέγας, ὥστε τῶν ὅρκων καὶ τῶν δικαίων ἀμελήσαντας
ὑμᾶς, ἤδη τί Φιλίππῳ χαριεῖσθε σκοπεῖν, τί παθόντες
ἂν οἱ τούτων αἴτιοι τὴν προσήκουσαν δίκην δεδωκότες
135 *εἶεν; οὐ μὴν ἀλλ᾽ ὅτι καὶ φιλίας ἀρχὴ συμφερούσης*
ὑμῖν μᾶλλον ἐκ τῶν εἰκότων γενήσεται, καὶ τοῦτ᾽ οἴομαι
δείξειν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρὴ τοῦθ᾽ ὅτι οὐ καταφρονεῖ
Φίλιππος ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῆς πόλεως τῆς ὑμετέ-
ρας, οὐδ᾽ ἀχρηστοτέρους νομίσας Θηβαίων, ἐκείνους 383
εἵλετ᾽ ἀνθ᾽ ὑμῶν, ἀλλ᾽ ὑπὸ τούτων ἐδιδάχθη καὶ ταῦτ᾽
ἤκουσεν, ἃ καὶ πρότερόν ποτ᾽ εἶπον ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐν
136 *τῷ δήμῳ καὶ τούτων οὐδεὶς ἀντεῖπεν, ὡς ὁ μὲν δῆμός*
ἐστιν ἀσταθμητότατον πρᾶγμα τῶν πάντων καὶ ἀσυν-
θετώτατον, ὥσπερ θάλαττ᾽ ἀκατάστατον, ὡς ἂν τύχῃ
κινούμενον. ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δ᾽ ἀπῆλθεν· μέλει δ᾽ οὐδενί

[τῶν κοινῶν], οὐδὲ μέμνηται. δεῖ δέ τινας φίλους
ὑπάρχειν τοὺς ἕκαστα πράξοντας ἐν ὑμῖν αὐτῷ καὶ
διοικήσοντας, οἷον αὐτὸς δή· κἄνπερ αὐτῷ τοῦτο κατα-
σκευασθῇ, πᾶν ὅ τι ἂν βούληται παρ' ὑμῖν ῥᾳδίως
137 διαπράξεται. εἰ μὲν οὖν ἤκουσεν οἶμαι τοὺς τότε ταῦτα
πρὸς αὐτὸν εἰπόντας, παραχρῆμ' ὡς δεῦρ' ἐπανῆλθον
ἀποτετυμπανισμένους, ἐποίησεν ἂν ταὐτὸ τῷ βασιλεῖ.
τί δ' ἦν ὃ 'κεῖνος ἐποίησεν; ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ Τιμαγό-
ρου καὶ τετταράκοντα τάλανθ', ὡς λέγεται, δεδωκὼς
αὐτῷ, ἐπειδὴ παρ' ὑμῖν ἐπύθετ' αὐτὸν τεθνεῶτα καὶ
οὐδὲ τοῦ ζῆν ὄντα κύριον αὐτῷ βεβαιῶσαι, μή τί γ'
ἃ 'κείνῳ τόθ' ὑπέσχετο πρᾶξαι, ἔγνω τὴν τιμὴν οὐχὶ
τῷ κυρίῳ τῶν πραγμάτων δεδωκώς. καὶ γάρ τοι πρῶ-
τον μὲν Ἀμφίπολιν πάλιν ὑμετέραν δούλην κατέπεμψεν,
ἣν τότε σύμμαχον αὐτοῦ καὶ φίλην ἔγραψεν· εἶτ' οὐδενὶ
138 πώποτ' ἔδωκε χρήματα τοῦ λοιποῦ. ταὐτὸ τοίνυν τοῦτ'
ἂν ἐποίησε Φίλιππος, εἴ τινα τούτων εἶδε δίκην δόντα,
καὶ νῦν, ἂν ἴδῃ, ποιήσει. ἐπειδὰν δ' ἀκούῃ λέγον-
τας, εὐδοκιμοῦντας ἐν ὑμῖν, ἑτέρους κρίνοντας, τί καὶ
ποιήσῃ; ζητῇ πόλλ' ἀναλίσκειν, ἐξὸν ἐλάττω, καὶ πάν- 384
τας θεραπεύειν βούληται, δύ' ἢ τρεῖς ἐξόν; μαίνοιτο
μέντἄν. οὐδὲ γὰρ τὴν τῶν Θηβαίων πόλιν εἵλετο δη-
μοσίᾳ ποιεῖν ὁ Φίλιππος εὖ, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ'
139 ὑπὸ τῶν πρέσβεων ἐπείσθη. ὃν δὲ τρόπον, φράσω
πρὸς ὑμᾶς. ἧκον ὡς αὐτὸν πρέσβεις ἐκ Θηβῶν, ὅτε
περ καὶ παρ' ὑμῶν ἡμεῖς ἦμεν ἐκεῖ. τούτοις χρήματ'
ἐκεῖνος ἐβούλετο δοῦναι, καὶ πάνυ γ' ὡς ἔφασαν πολλά.
οὐκ ἐδέξαντ' οὐδ' ἔλαβον ταῦθ' οἱ τῶν Θηβαίων πρέ-
σβεις. μετὰ ταῦτ' ἐν θυσίᾳ τινὶ [καὶ δείπνῳ] πίνων
καὶ φιλανθρωπευόμενος πρὸς αὐτοὺς ὁ Φίλιππος, ἄλλα
τε δὴ πόλλ', οἷον αἰχμάλωτα καὶ τοιαῦτα, καὶ τελευτῶν

ἐκπώματ' ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ προὔπινεν αὐτοῖς. πάντα
ταῦτ' ἐκεῖνοι διεωθοῦντο καὶ οὐδαμῇ προΐενθ' ἑαυτούς.
140 τελευτῶν δὲ Φίλων, εἷς τῶν πρέσβεων, εἶπεν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι λόγον οὐχ ὑπὲρ Θηβαίων ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν
ἄξιον εἰρῆσθαι. ἔφη γὰρ τὸν Φίλιππον ὁρῶν καὶ με-
γαλοψύχως καὶ φιλανθρώπως ἔχοντα πρὸς αὐτούς, ἥδε-
σθαι καὶ χαίρειν· αὐτοὶ μὲν οὖν ὑπάρχειν αὐτῷ φίλοι
καὶ ξένοι καὶ ἄνευ τῶν δώρων τούτων, εἰς δὲ τὰ τῆς
πόλεως πράγματ', ἐν οἷς ἦν τότε, τὴν φιλανθρωπίαν
αὐτὸν ἠξίουν ταύτην προσθέντα, ἄξιόν τι καὶ αὑτοῦ
καὶ τῶν Θηβαίων πρᾶξαι, καὶ ὅλην τε τὴν πόλιν οὕτω
141 καὶ σφεῖς ὡμολόγουν ὑπάρξειν αὐτῷ. καὶ γάρ τοι σκέ-
ψασθε τί τοῖς Θηβαίοις γέγον' ἐκ τούτων καὶ τί συμ-
βέβηκε, καὶ θεάσασθ' ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας, ἡλίκον
ἐστὶ τὸ μὴ πωλεῖν τὰ τῆς πόλεως. πρῶτον μὲν τοίνυν
εἰρήνη γέγον' αὐτοῖς, πονοῦσι καὶ ταλαιπωρουμένοις
ἤδη τῷ πολέμῳ καὶ ἡττωμένοις, εἶτα τῶν ἐχθρῶν Φω- 385
κέων ἄρδην ὄλεθρος καὶ ὅλων τῶν τειχῶν καὶ τῶν
πόλεων ἀναίρεσις. ἆρα καὶ μόνα ταῦτα; οὐ μὰ Δί',
ἀλλ' ἔτι πρὸς τούτοις Ὀρχομενός, Κορώνεια, Κορσιά,
τὸ Τιλφωσαῖον, τῆς τῶν Φωκέων χώρας ὁπόσην βού-
142 λονται. τοῖς μὲν Θηβαίοις ταῦτ' ἐκ τῆς εἰρήνης γέ-
γονεν, ὧν οὐδ' ἂν ηὔξαντο δήπου μείζονα· τοῖς δὲ
πρέσβεσι τοῖς τῶν Θηβαίων τί; οὐδὲν πλὴν τὸ τούτων
αἰτίοις γεγενῆσθαι τῇ πατρίδι, τοῦτο δ' ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι καλὸν καὶ σεμνὸν εἰς ἀρετῆς λόγον καὶ δόξης,
ἣν οὗτοι χρημάτων ἀπέδοντο. ἀντιθῶμεν δὴ τί τῇ
τῶν Ἀθηναίων πόλει γέγον' ἐκ τῆς εἰρήνης, καὶ τί
τοῖς πρέσβεσι τοῖς τῶν Ἀθηναίων, καὶ θεωρεῖτ' εἰ
143 παραπλήσια τῇ πόλει καὶ τούτοις αὐτοῖς. τῇ πόλει μὲν
τοίνυν, ἀφεστηκέναι μὲν ἁπάντων καὶ τῶν κτημάτων

καὶ τῶν συμμάχων, ὀμωμοκέναι δὲ Φιλίππῳ, κἂν ἄλλος
τις ἴῃ ποτ' ἐπ' αὐτὰ βουλόμενος σῴζειν, ὑμᾶς κωλύ-
σειν, καὶ τὸν μὲν ὑμῖν βουλόμενον παραδοῦναι, ἐχθρὸν
ἡγήσεσθαι καὶ πολέμιον, τὸν δ' ἀπεστερηκότα σύμ-
144 *μαχον καὶ φίλον. ταῦτα γάρ ἐσθ' ἃ συνεῖπε μὲν*
Αἰσχίνης οὑτοσί, ἔγραψε δ' ὁ τούτου συνεργὸς Φιλο-
κράτης· καὶ κρατοῦντος ἐμοῦ τὴν προτέραν ἡμέραν, καὶ
πεπεικότος ὑμᾶς τὸ τῶν συμμάχων δόγμα κυρῶσαι καὶ
καλέσαι τοὺς πρέσβεις τοὺς τοῦ Φιλίππου, ἐκκρούσας
οὗτος εἰς τὴν ὑστεραίαν, τὴν Φιλοκράτους γνώμην
ἔπεισεν ἑλέσθαι, ἐν ᾗ καὶ ταῦτα καὶ πόλλ' ἔτι τούτων
145 *δεινότερ' ἐστὶ γεγραμμένα. τῇ μὲν δὴ πόλει ταῦτ' ἐκ*
τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ' εὑρεῖν αἴσχίω ῥᾴδιον· 386
τοῖς δὲ πρέσβεσιν τί τοῖς ταῦτα πράξασιν; τὰ μὲν
ἄλλα σιωπῶ πάνθ', ὅσ' ἑωρᾶθ' ὑμεῖς, οἰκίας ξύλα πυ-
ρούς, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν ἀπολωλότων συμμάχων χώρᾳ
κτήματα καὶ γεωργίαι παμπληθεῖς, Φιλοκράτει μὲν τά-
λαντον ἔχουσαι πρόσοδον, τούτῳ δ' Αἰσχίνῃ τριάκοντα
146 *μνᾶς. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ*
σχέτλιον, τὰς τῶν ὑμετέρων συμμάχων συμφορὰς προσ-
όδους τοῖς πρέσβεσι τοῖς ὑμετέροις γεγενῆσθαι, καὶ
τὴν αὐτὴν εἰρήνην τῇ μὲν ἐκπεμψάσῃ πόλει τῶν μὲν
συμμάχων ὄλεθρον, τῶν δὲ κτημάτων ἀπόστασιν, ἀντὶ
δὲ δόξης αἰσχύνην γεγενῆσθαι, τῶν δὲ πρέσβεων τοῖς
κατὰ τῆς πόλεως ταῦτα πράξασι, προσόδους εὐπορίας
κτήματα πλοῦτον ἀντὶ τῶν ἐσχάτων ἀποριῶν εἰργάσθαι;
ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τοὺς Ὀλυν-
θίων μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

147 *Οὐ τοίνυν θαυμάσαιμ' ἂν εἰ καὶ τοιοῦτό τι τολ-*
μήσειε λέγειν, ὡς οὐκ ἦν καλὴν οὐδ' οἵαν ἠξίουν ἐγὼ

τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, κακῶς τῷ πολέμῳ τῶν στρατηγῶν κεχρημένων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, πρὸς θεῶν ἐρωτήσατ' αὐτὸν μεμνημένοι, πότερ' ἐξ ἑτέρας ᾤχετο πρεσβεύων πόλεως, ἢ ταύτης [αὐτῆς]. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑτέρας, ἣν κεκρατηκέναι τε τῷ πολέμῳ φήσει καὶ χρηστοὺς ἔχειν στρατηγούς, εἰκότως χρήματ' εἴληφεν· εἰ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς, τίνος εἵνεκ' ἐφ' οἷς ἡ πέμψασα πόλις τῶν αὑτῆς ἀπέστη, ἐπὶ τούτοις οὗτος δωρειὰς προσλαβὼν φαίνεται; τῶν γὰρ αὐτῶν ἔδει τήν τε πέμψασαν 387
πόλιν τυγχάνειν καὶ τοὺς ἐκ ταύτης πρέσβεις, εἴπερ
148 τι τῶν δικαίων ἐγίγνετο. ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκέψασθ' ὦ ἄνδρες δικασταί. πότερ' οἴεσθε πλέον Φωκέας Θηβαίων, ἢ Φίλιππον ὑμῶν κρατεῖν τῷ πολέμῳ; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι Φωκεῖς Θηβαίων. εἶχόν γ' Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν καὶ τὸ Τιλφωσαῖον, καὶ τοὺς ἐν Νέωσιν ἀπειλήφεσαν αὐτῶν, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διακοσίους ἀπεκτόνεσαν ἐπὶ τῷ Ἡδυλείῳ, καὶ τρόπαιον εἱστήκει, καὶ ἱπποκράτουν, καὶ κακῶν Ἰλιὰς περιειστήκει Θη-
149 βαίους. ὑμῖν δὲ τοιοῦτο μὲν οὔτ' ἦν μήτε γένοιτο τοῦ λοιποῦ, τοῦτο δ' ἦν τὸ δεινότατον τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου, οὐκ ἐδύνασθε κακῶς ἡλίκ' ἐβούλεσθε ποιεῖν ἐκεῖνον· τοῦ δὲ μὴ πάσχειν αὐτοὶ πᾶσαν ἄδειαν ἤγετε. τί ποτ' οὖν ἐκ τῆς αὐτῆς εἰρήνης τοῖς μὲν Θηβαίοις, τοῖς τοσοῦτο κρατουμένοις τῷ πολέμῳ, καὶ τὰ ἑαυτῶν κομίσασθαι καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν προσλαβεῖν γέγονε, τοῖς δ' Ἀθηναίοις ὑμῖν, καὶ ἃ τῷ πολέμῳ διεσῴζετο, ταῦτ' ἐπὶ τῆς εἰρήνης ἀπολωλεκέναι; ὅτι τἀκείνων μὲν οὐκ ἀπέδονθ' οἱ πρέσβεις, τὰ δ' ὑμέτερ' οὗτοι πεπράκασιν. ἀλλὰ νὴ Δία τοὺς συμμάχους ἀπειρηκέναι φήσει τῷ πολέμῳ. ὅτι γὰρ ταῦθ' οὕτω πέπρακται, καὶ ἐκ τῶν ἐπιλοίπων ἔτι μᾶλλον εἴσεσθε.

150 *Ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη τέλος εἶχεν αὕτη, ἡ τοῦ
Φιλοκράτους, ᾗ συνεῖπεν οὗτος, οἱ δὲ πρέσβεις ἀπήρ-
κεσαν οἱ τοῦ Φιλίππου λαβόντες τοὺς ὅρκους (καὶ μέχρι* 388
*τούτου γ' οὐδὲν ἀνήκεστον ἦν τῶν πεπραγμένων, ἀλλ'
αἰσχρὰ μὲν ἡ εἰρήνη καὶ ἀναξία τῆς πόλεως, ἀντὶ δὲ
τούτων δὴ τὰ θαυμάσι' ἡμῖν ἀγάθ' ἤμελλεν ἔσεσθαι),
ἠξίουν [ὑμᾶς] ἐγὼ καὶ τούτοις ἔλεγον, πλεῖν τὴν ταχί-
στην ἐφ' Ἑλλησπόντου, καὶ μὴ προέσθαι μηδ' ἐᾶσαι
κατασχεῖν Φίλιππον ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ἐκεῖ*
151 *τι χωρίων. ᾔδειν γὰρ ἀκριβῶς ὅτι πάνθ' ὅσ' ἂν
ἐκ πολέμου γιγνομένης εἰρήνης προεθῇ, ταῦτα τοῖς
ἀμελήσασιν ἀπόλλυται· οὐδεὶς γὰρ πώποθ' ὑπὲρ τῶν
ὅλων πεισθεὶς εἰρήνην ἄγειν, ὑπὲρ τῶν ἐγκαταλειφθέν-
των ἐξ ἀρχῆς ἠθέλησεν πολεμεῖν, ἀλλὰ ταῦθ' οἱ προ-
λαβόντες ἔχουσιν. χωρὶς δὲ τούτων δυοῖν χρησίμοιν
οὐ διαμαρτήσεσθαι τὴν πόλιν ἡγούμην πλευσάντων
ἡμῶν· ἢ γὰρ παρόντων καὶ κατὰ τὸ ψήφισμ' αὐτὸν
ὁρκωσάντων, ἃ μὲν εἰλήφει τῆς πόλεως, ἀποδώσειν,*
152 *τῶν δὲ λοιπῶν ἀφέξεσθαι, ἢ μὴ ποιοῦντος ταῦτ' ἀπαγγε-
λεῖν ἡμᾶς εὐθέως δεῦρο, ὥστ' ἐν ἐκείνοις τοῖς πόρρω
καὶ ἐλάττοσι τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν ἰδόντας
ὑμᾶς, περὶ τῶνδε τῶν ἐγγὺς καὶ μειζόνων, λέγω δὲ
Φωκέων καὶ Πυλῶν, οὐ προήσεσθαι· μὴ προλαβόντος
δ' ἐκείνου ταῦτα μηδ' ὑμῶν ἐξαπατηθέντων, ἅπαντ'
ἐν ἀσφαλεῖ τὰ πράγματ' ἔσεσθαι, καὶ παρ' ἑκόντος*
153 *ὑπάρξειν αὐτοῦ τὰ δίκαια. καὶ ταῦτ' εἰκότως οὕτως
ὑπελάμβανον ἕξειν. εἰ γὰρ ἦσαν, ὡς ἦσαν τότε, Φω-
κεῖς σῷοι καὶ Πύλας εἶχον, ἐκεῖνος μὲν ὑμῖν οὐδὲν ἂν
εἶχ' ἀνατείνασθαι φοβερόν, δι' ὃ τῶν δικαίων ἄν τι* 389
*παρείδετε· οὔτε γὰρ κατὰ γῆν παρελθὼν οὔτε ναυσὶ
κρατήσας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἥξειν ἔμελλεν· ὑμεῖς δ' ἐκείνου*

*παραχρῆμ', εἰ μὴ τὰ δίκαια ποιοίη, κλείσειν τὰ ἐμπόρια,
καὶ χρημάτων τ' ἐν σπάνει καὶ τῶν ἄλλων ἐν πολιορκίᾳ
πάλιν αὐτὸν καταστήσειν, ὥστ' ἐκεῖνος ὁ δουλεύων
ἔμελλεν ἔσεσθαι τοῖς ἀπὸ τῆς εἰρήνης λυσιτελοῦσιν,*
154 *οὐχ ὑμεῖς. καὶ ταῦθ' ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι
νυνὶ πλάττομαι καὶ προσποιοῦμαι, ἀλλὰ τότ' εὐθὺς
ἐγνώκειν καὶ προεωρώμην ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τούτοις ἔλε-
γον, ἐκεῖθεν εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἐκκλησία μὲν οὐκέτ'
ἦν ὑπόλοιπος οὐδεμία, διὰ τὸ προκατακεχρῆσθαι, οὗτοι
δ' οὐκ ἀπῆσαν ἀλλ' αὐτοῦ διέτριβον, γράφω ψήφισμα
βουλεύων, τὴν βουλὴν ποιήσαντος τοῦ δήμου κυρίαν,
ἀπιέναι τοὺς πρέσβεις τὴν ταχίστην, τὸν δὲ στρατηγὸν
Πρόξενον κομίζειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν
ὄντα Φίλιππον πυνθάνηται, γράψας ὥσπερ νῦν λέγω,
τοῖς ῥήμασιν οὕτως ἄντικρυς. Καί μοι λέγε τοῦτο τὸ
ψήφισμα λαβών.*

ΨΗΦΙΣΜΑ.

155 *Ἐνθένδε μὲν τοίνυν αὐτοὺς ἐξήγαγον οὕτως ἄκον-
τας, ὡς καθαρῶς οἷς μετὰ ταῦτ' ἐποίουν εἴσεσθε. ἐπειδὴ
δ' ἀφικόμεθ' εἰς Ὠρεὸν καὶ συνεμείξαμεν τῷ Προ-
ξένῳ, ἀμελήσαντες οὗτοι τοῦ πλεῖν καὶ τὰ προστετα-
γμένα πράττειν, ἐπορεύοντο κύκλῳ, καὶ πρὶν εἰς Μακε-
δονίαν ἐλθεῖν, τρεῖς καὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἀνηλώσαμεν·
τὰς δ' ἄλλας πάσας καθήμεθ' ἐν Πέλλῃ, πρὶν Φίλιπ-* 390
πον ἐλθεῖν, σὺν αἷς ἐπορεύθημεν ὁμοῦ πεντήκονθ'
156 *ὅλας. ἐν δὲ τούτῳ Δορίσκον, Θρᾴκην, τἀπὶ τειχῶν,
Ἱερὸν ὄρος, πάντα τὰ πράγματα, ἐν εἰρήνῃ καὶ σπον-
δαῖς ᾕρει καὶ διῳκεῖθ' ὁ Φίλιππος, πολλὰ λέγοντος
ἐμοῦ καὶ θρυλοῦντος ἀεί, τὸ μὲν πρῶτον ὡς ἂν εἰς
κοινὸν γνώμην ἀποφαινομένου, μετὰ ταῦτα δ' ὡς ἀγνο-
οῦντας διδάσκοντος, τελευτῶντος δ' ὡς ἂν πρὸς πεπρα-*

κότας αὐτοὺς κἀνοσιωτάτους ἀνθρώπους οὐδὲν ὑπο-
157*στελλομένου. ὁ δὲ τούτοις ἀντιλέγων φανερῶς καὶ*
ἅπασιν ἐναντιούμενος, οἷς ἔλεγον μὲν ἐγώ, ἐψήφιστο
δ' ὑφ' ὑμῶν, οὗτος ἦν. εἰ δὲ καὶ πᾶσιν ἤρεσκεν ταῦτα
τοῖς ἄλλοις πρέσβεσιν, αὐτίκ' εἴσεσθε. ἐγὼ μὲν γὰρ
οὐδέν πω λέγω περὶ οὐδενὸς οὐδ' αἰτιῶμαι, οὐδ' ἀναγκα-
σθέντ' αὐτῶν οὐδένα δεῖ δοκεῖν χρηστὸν εἶναι τήμερον,
ἀλλὰ δι' αὐτὸν καὶ τὸ μὴ κεκοινωνηκέναι τῶν ἀδικη-
μάτων. ὅτι μὲν γὰρ αἰσχρὰ καὶ δεινὰ καὶ οὐ προῖκα
πεπραγμένα, πάντες ὑμεῖς ἑοράκατε· οἵτινες δ' οἱ τού-
των μετεσχηκότες, αὐτὸ δηλώσει.
158 *Ἀλλὰ νὴ Δί' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τοὺς ὅρκους*
ἔλαβον παρὰ τῶν συμμάχων, ἢ τἄλλ' ἃ προσῆκεν ἐποίη-
σαν. πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλὰ τρεῖς μῆνας ὅλους ἀπο-
δημήσαντες, καὶ χιλίας λαβόντες δραχμὰς ἐφόδιον παρ'
ὑμῶν, παρ' οὐδεμιᾶς πόλεως, οὔθ' ὅτ' ἐκεῖσ' ἐπορεύοντ'
οὔθ' ὅτ' ἐκεῖθεν δεῦρο, τοὺς ὅρκους ἔλαβον, ἀλλ' ἐν
τῷ πανδοκείῳ τῷ πρὸ τοῦ Διοσκορείου (εἴ τις ὑμῶν
εἰς Φερὰς ἀφῖκται, οἶδ' ὃ λέγω), ἐνταῦθ' ἐγίγνονθ' οἱ
ὅρκοι, ὅτε δεῦρ' ἤδη τὸ στράτευμ' ἄγων ἐβάδιζε Φί-
λιππος, αἰσχρῶς ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ ἀναξίως ὑμῶν. 391
159*καίτοι τοῦτο Φίλιππος ἁπάντων ἂν ἐτιμήσατο πλεί-*
στου τοῦτον τὸν τρόπον πραχθῆναι. τήν τε γὰρ εἰρή-
νην οὐχὶ δυνηθέντων ὡς ἐπεχείρησαν οὗτοι, „πλὴν
Ἁλέων καὶ Φωκέων", γράψαι, ἀλλ' ἀναγκασθέντος ὑφ'
ὑμῶν τοῦ Φιλοκράτους ταῦτ' ἀπαλεῖψαι, γράψαι δ' ἄν-
τικρυς, „Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἀθηναίων συμμάχοις",
οὐκ ἐβούλετο τοῦτον ὀμωμοκέναι τὸν ὅρκον οὐδένα
τῶν αὐτοῦ συμμάχων (οὐ γὰρ αὐτῷ συστρατεύσειν ἐφ'
ἃ νῦν ἔχει τῶν ὑμετέρων ἔμελλον, ἀλλ' ἕξειν πρόφασιν
160*τοὺς ὅρκους), οὔτε μάρτυρας γενέσθαι τῶν ὑποσχέσεων,*

ἐφ' αἷς εὑρίσκετο τὴν εἰρήνην, οὐδὲ τοῦτο δειχθῆναι πᾶσιν, ὅτι οὐκ ἄρ' ἡ πόλις ἡ τῶν Ἀθηναίων ἥττητο τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ Φίλιππός ἐστιν ὁ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν καὶ ὁ πόλλ' ὑπισχνούμενος τοῖς Ἀθηναίοις ὥστε τυχεῖν [τῆς εἰρήνης]. ἵνα δὴ μὴ γένοιτο ταῦθ' ἃ λέγω φανερά, διὰ ταῦτ' οὐδαμόσ' ᾤετο δεῖν τούτους βαδίζειν. οὗτοι δ' ἐχαρίζοντο πάντα, ἐνδεικνύμενοι καὶ
161 *ὑπερκολακεύοντες ἐκεῖνον. καίτοι ταῦθ' ὅταν ἐξελέγχωνται πάντα, τοὺς χρόνους ἀνηλωκότες, τὰν Θρᾴκη προειμένοι, μηδὲν ὧν ἐψηφίσασθε πεποιηκότες μηδ' ὧν συμφέρον ἦν, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπηγγελκότες, πῶς ἔνεστι παρ' εὖ φρονοῦσι δικασταῖς καὶ βουλομένοις εὐορκεῖν τούτῳ σῴζεσθαι; ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα, ὡς ὀρκοῦν προσῆκεν ἡμῖν, εἶτα τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου, εἶτα τὸ Φιλοκράτους ψήφισμα καὶ τὸ τοῦ δήμου.*

ΨΗΦΙΣΜΑ. ΕΠΙΣΤΟΛΗ. ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ. 392

162 *Καὶ μὴν ὅτι τὸν Φίλιππον ἐν Ἑλλησπόντῳ κατελάβομεν ἄν, εἴ τις ἐπείθετό μοι καὶ τὰ προστεταγμέν' ὑφ' ὑμῶν ἐποίει κατὰ τὰ ψηφίσματα, κάλει τοὺς ἐκεῖ παρόντας μάρτυρας.*

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Λέγε δὴ καὶ τὴν ἑτέραν μαρτυρίαν, ἃ πρὸς Εὐκλείδην ὕστερον ἐλθόντα τουτονί, ἀπεκρίνατο Φίλιππος.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

163 *Ὅτι τοίνυν οὐδ' ἄρνησίς ἐστιν αὐτοῖς τὸ μὴ ταῦθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττειν, ἀκούσατέ μου. ὅτε γὰρ τὴν προτέραν ἀπῄρομεν πρεσβείαν τὴν περὶ τῆς εἰρήνης,*

κήρυχ᾽ ὑμεῖς προαπεστείλατε, ὅστις ἡμῖν σπείσεται. τότε μὲν τοίνυν, ὡς τάχιστ᾽ εἰς Ὠρεὸν ἦλθον, οὐκ ἀνέμειναν τὸν κήρυκα, οὐδ᾽ ἐποίησαν χρόνον, Ἅλου δὲ πολιορκουμένου, διέπλευσαν εἰς τοῦτον, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν πρὸς Παρμενίωνα τὸν πολιορκοῦντ᾽ ἐξελθόντες, ἀπῆραν διὰ τοῦ πολεμίου στρατεύματος εἰς Παγασάς, καὶ προϊόντες ἀπήντων ἐν Λαρίσῃ τῷ κήρυκι· τοσαύτῃ σπουδῇ
164*καὶ προθυμίᾳ τότ᾽ ἐχώρουν. ἐπειδὴ δ᾽ εἰρήνη μὲν ἦν, ἅπασα δ᾽ ἀσφάλει᾽ ἰέναι καὶ πρόσταγμα παρ᾽ ὑμῶν σπεύδειν, τηνικαῦτ᾽ οὔτ᾽ ἐπείγεσθαι βαδίζουσιν οὔτε πλεῖν αὐτοῖς ἐπῄει. τί δήποτε; ὅτι τότε μὲν τὸ τὴν εἰρήνην ὡς τάχιστα γενέσθαι, τοῦτ᾽ ἦν ὑπὲρ Φιλίππου, νῦν δ᾽ ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον διατριφθῆναι*
165*τοῦ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν. ἀλλὰ μὴν ὅτι καὶ ταῦτ᾽* 393
ἀληθῆ λέγω, λαβὲ καὶ ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

Ἔστιν οὖν ὅπως ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι πάνθ᾽ ὑπὲρ Φιλίππου πράττοντες ἐξελεγχθεῖεν, ἢ τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἡνίκα μὲν σπεύδειν ὑπὲρ ὑμῶν ἔδει, καθήμενοι, ὅτε δ᾽ οὐδὲ βαδίζειν προσῆκε πρὶν ἐλθεῖν τὸν κήρυκ᾽, ἐπειγόμενοι;

166 *Ὃν τοίνυν χρόνον ἦμεν ἐκεῖ καὶ καθήμεθ᾽ ἐν Πέλλῃ, σκέψασθε τί πράττειν ἕκαστος ἡμῶν προείλετο. ἐγὼ μὲν τοίνυν τοὺς αἰχμαλώτους ἀνασῴζειν καὶ ζητεῖν, καὶ παρ᾽ ἐμαυτοῦ τε χρήματ᾽ ἀναλίσκειν, καὶ Φίλιππον ἀξιοῦν, ὧν ἡμῖν ἐδίδου ξενίων, τούτους λύσασθαι· οὗτος δὲ αὐτίκ᾽ ἀκούσεσθε τί ποιῶν διετέλεσεν. τί οὖν ἦν τοῦτο, τὸ κοινῇ χρήμαθ᾽ ἡμῖν τὸν Φίλιππον διδόναι;*
167*ἵνα μηδὲ τοῦτ᾽ ἀγνοῆτε. ἐκεῖνος ἡμᾶς διεκωδώνισ᾽ ἅπαντας. τίνα τρόπον; προσπέμπων ἰδίᾳ καὶ πολύ γ᾽*

*ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι διδοὺς χρυσίον. ὡς δ' ἀπετύγχαν'
ὁτουδήποτε (οὐ γὰρ ἐμέ γ' εἰπεῖν ἐμαυτὸν δεῖ, ἀλλὰ
τὰ ἔργα καὶ τὰ πεπραγμέν' αὐτὰ δηλώσει), τὰ κοινῇ
δοθέντα πάντας ἡγεῖτ' εὐήθως λήψεσθαι· ἀσφάλειαν
οὖν ἔσεσθαι τοῖς ἰδίᾳ πεπρακόσιν αὐτούς, εἰ καὶ κατὰ
μικρὸν τοῦ λαβεῖν κοινῇ πάντες μετάσχοιμεν. διὰ ταῦτ'
168 ἐδίδοτο, ξένια δὴ πρόφασιν. ἐπειδὴ δ' ἐκώλυσ' ἐγώ,
πάλιν προσδιενείμανθ' οὗτοι. τῷ Φιλίππῳ δ', ἐπειδὴ
ταῦτ' εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἠξίουν αὐτὸν ἀναλίσκειν
ἐγώ, οὔτε κατειπεῖν τούτων εἶχε καλῶς, οὐδ' εἰπεῖν
ὅτι „ἀλλ' ἔχουσιν ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα", οὔτε φυγεῖν
τἀνάλωμα· ὡμολόγησε μὲν δή, διεκρούσατο δ' εἰς τὰ 394
Παναθήναια φήσας ἀποπέμψειν. λέγε τὴν μαρτυρίαν
τὴν Ἀπολλοφάνους, εἶτα τὴν τῶν ἄλλων τῶν παρόντων.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

169 *Φέρε δὴ καὶ ὅσους αὐτὸς ἐλυσάμην τῶν αἰχμαλώ-
των εἴπω πρὸς ὑμᾶς. ἐν ὅσῳ γὰρ οὐχὶ παρόντος πω
Φιλίππου διετρίβομεν ἐν Πέλλῃ, ἔνιοι τῶν ἡλωκότων,
ὅσοιπερ ἦσαν ἐξηγγυημένοι, ἀπιστοῦντες, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
μὴ δυνήσεσθαί με ταῦτα πεῖσαι τὸν Φίλιππον, ἑαυ-
τοὺς ἔφασαν βούλεσθαι λύσασθαι καὶ μηδεμίαν τούτου
χάριν ἔχειν τῷ Φιλίππῳ, κἀδανείζοντο, ὁ μὲν τρεῖς
μνᾶς, ὁ δὲ πέντε, οἱ δ' ὅπως συνέβαινεν ἑκάστῳ τὰ
170 λύτρα. ἐπειδὴ τοίνυν ὡμολόγησ' ὁ Φίλιππος τοὺς λοι-
ποὺς λύσεσθαι, συγκαλέσας ἐγὼ τούτους οἷς αὐτὸς
ἔχρησα τἀργύριον, καὶ τὰ πεπραγμέν' ὑπομνήσας, ἵνα
μὴ δοκοῖεν ἔλαττον ἔχειν ἐπειχθέντες, μηδ' ἐκ τῶν
ἰδίων λελυτρῶσθαι πένητες ἄνθρωποι, τῶν ἄλλων ὑπὸ
τοῦ Φιλίππου προσδοκωμένων ἀφεθήσεσθαι, ἔδωκα δω-
ρειὰν τὰ λύτρα. Καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε ταύ-
τας τὰς μαρτυρίας.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

171 *Ὅσα μὲν τοίνυν ἀφῆκα χρήματα καὶ δωρειὰν ἔδωκα
τοῖς ἀτυχήσασι τῶν πολιτῶν, ταῦτ᾽ ἔστιν. ὅταν δ᾽
οὗτος αὐτίκα δὴ λέγῃ πρὸς ὑμᾶς „τί δήποθ᾽ ὡς φὴς
ὦ Δημόσθενες, ἀπὸ τοῦ συνειπεῖν ἐμὲ Φιλοκράτει γνοὺς
οὐδὲν ἡμᾶς ὑγιὲς πράττοντας, τὴν μετὰ ταῦτα πρε-
σβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους συνεπρέσβευσας πάλιν καὶ* 395
*οὐκ ἐξωμόσω;“ ταῦτα μέμνησθε, ὅτι τούτοις ὡμολο-
γήκειν, οὓς ἐλυσάμην, καὶ κομιεῖν λύτρα καὶ σώσειν*
172 *εἰς δύναμιν. δεινὸν οὖν ψεύσασθαι καὶ προέσθαι δυσ-
τυχοῦντας ἀνθρώπους πολίτας· ἰδίᾳ δ᾽, ἐξομοσάμενον,
οὔτ᾽ αὖ καλὸν οὔτ᾽ ἀσφαλὲς ἦν ἐκεῖσε πλανᾶσθαι· ἐπεὶ εἰ
μὴ διὰ τὸ τούτους βούλεσθαι σῶσαι, ἐξώλης ἀπολοίμην
καὶ προώλης, εἰ προσλαβών γ᾽ ἂν ἀργύριον πάνυ πολύ,
μετὰ τούτων ἐπρέσβευσα. σημεῖον δέ· ἐπὶ γὰρ τὴν
τρίτην πρεσβείαν δίς με χειροτονησάντων ὑμῶν δὶς
ἐξωμοσάμην. καὶ παρ᾽ αὐτὴν τὴν ἀποδημίαν πάντα*
173 *τἀναντί᾽ ἔπραττον· ὧν μὲν τοίνυν αὐτοκράτωρ ἦν ἐγὼ
κατὰ τὴν πρεσβείαν, τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον ὑμῖν·
ἀλλ᾽ οὗτοι πλείους ὄντες ἐνίκων τὰ πολλά. καίτοι
καὶ τἄλλ᾽ ἂν ἅπαντ᾽ ἀκολούθως τούτοις ἐπέπρακτο, εἴ
τις ἐπείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγ᾽ οὕτως ἄθλιος οὐδ᾽
ἄφρων, ὥστε χρήματα μὲν διδόναι, λαμβάνοντας ὁρῶν
ἑτέρους, ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίας, ἃ δ᾽ ἄνευ
μὲν δαπάνης οἷά τ᾽ ἦν πραχθῆναι, πολλῷ δὲ μείζονας
εἶχεν ὠφελείας πάσῃ τῇ πόλει, ταῦτ᾽ οὐκ ἐβουλόμην
γίγνεσθαι. καὶ σφόδρα γ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλ᾽
οἶμαι περιῆσαν οὗτοί μου.*

174 *Φέρε δή, τί τούτῳ πέπρακται παρὰ ταῦτα καὶ τί
τῷ Φιλοκράτει θεάσασθε· παρ᾽ ἄλληλα γὰρ ἔσται φα-*

νερώτερα. πρῶτον μὲν τοίνυν Φωκέας ἐκσπόνδους καὶ
Ἁλέας ἀπέφηναν καὶ Κερσοβλέπτην, παρὰ τὸ ψήφισμα
καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς εἰρημένα· εἶτα τὸ ψήφισμ᾽ ἐπεχεί-
ρησαν κινεῖν καὶ μεταίρειν, ἐφ᾽ ᾧ πρεσβεύοντες ἥκο-
μεν· εἶτα Καρδιανοὺς Φιλίππῳ συμμάχους ἐνέγραψαν. 396
καὶ τὴν μὲν γραφεῖσαν ἐπιστολὴν ὑπ᾽ ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς,
ἀπεψηφίσαντο μὴ πέμπειν, αὐτοὶ δ᾽ οὐδ᾽ ὁτιοῦν ὑγιὲς
175 γράψαντες ἔπεμψαν. εἶθ᾽ ὁ γενναῖος οὑτοσί, ἐμὲ μὲν
τὸν δῆμον ἔφη τὸν ὑμέτερον καταλύσειν ἐπηγγέλθαι
Φιλίππῳ, ὅτι ταῦτ᾽ ἐπέπληττον οὐ μόνον αἰσχρὰ νομί-
ζων, ἀλλὰ καὶ δεδιὼς μὴ συμπαραπόλωμαι διὰ τού-
τους, αὐτὸς δ᾽ ἰδίᾳ πάντα τὸν χρόνον ἐντυγχάνων οὐδ᾽
ὁτιοῦν ἐπαύσατο [Φιλίππῳ]. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ,
Δερκύλος δ᾽ αὐτὸν ἐν Φεραῖς τὴν νύκτ᾽ ἐφύλαττεν,
οὐκ ἐγώ, τὸν παῖδ᾽ ἔχων τὸν ἐμὸν τουτονί, καὶ λαβὼν
ἐξιόντ᾽ ἐκ τῆς Φιλίππου σκηνῆς, ἐμοὶ τὸν παῖδ᾽ ἐκέ-
λευσεν ἀπαγγέλλειν καὶ αὐτὸν μεμνῆσθαι, καὶ τὸ τε-
λευταῖον ὁ βδελυρὸς καὶ ἀναιδὴς οὑτοσὶ νύκτα καὶ
176 ἡμέραν ἀπιόντων ἡμῶν ἀπελείφθη παρὰ Φιλίππῳ. καὶ
ταῦθ᾽ ὅτι ἀληθῆ λέγω, πρῶτον μὲν αὐτὸς ἐγὼ συγ-
γραψάμενος καὶ καταστήσας ἐμαυτὸν ὑπεύθυνον μαρ-
τυρήσω, εἶτα τῶν ἄλλων πρέσβεων ἕκαστον καλῶ, καὶ
δυοῖν θάτερον, ἢ μαρτυρεῖν ἢ ἐξομνύειν ἀναγκάσω.
ἂν δ᾽ ἐξομνύωσιν, ἐπιορκοῦντας ἐξελέγξω παρ᾽ ὑμῖν
φανερῶς.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

177 Οἵοις μὲν τοίνυν κακοῖς καὶ πράγμασι τὴν ἀπο-
δημίαν πᾶσαν συνειχόμην ἑοράκατε. τί γὰρ αὐτοὺς
οἴεσθ᾽ ἐκεῖ ποιεῖν ἐγγὺς ὄντας τοῦ διδόντος, ὅθ᾽ ὑμῶν
ὁρώντων, τῶν καὶ τιμῆσαι κυρίων ὄντων καὶ τοὐναν-
τίον κολάσαι, τοιαῦτα ποιοῦσιν;

Συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰ κατηγορημένα, ἵν’
ὅσ’ ὑμῖν ὑπεσχόμην ἀρχόμενος τοῦ λόγου, δείξω πε-
ποιηκώς. ἐπέδειξ’ οὐδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα, ἀλλὰ
φενακίσανθ’ ὑμᾶς, μάρτυσι τοῖς γεγενημένοις αὐτοῖς, 397
178 *οὐ λόγοις χρώμενος. ἐπέδειξ’ αἴτιον γεγενημένον τοῦ*
μὴ θέλειν ὑμᾶς ἀκούειν ἐμοῦ τἀληθῆ, ταῖς ὑποσχέσεσιν
καὶ τοῖς ἐπαγγέλμασι τοῖς τούτου καταληφθέντας [τότε],
πάντα τἀναντία συμβουλεύσαντ’ ἢ ἔδει, καὶ τῇ μὲν
τῶν συμμάχων ἀντειπόντ’ εἰρήνῃ, τῇ δὲ Φιλοκράτους
συνηγορήσαντα, τοὺς χρόνους κατατρίψαντα, ἵνα μηδ’
εἰ βούλοισθε δύναισθ’ ἐξελθεῖν εἰς Φωκέας, καὶ ἄλλ’
ἐπὶ τῆς ἀποδημίας πολλὰ καὶ δείν’ εἰργασμένον, προ-
δεδωκότα πάντα, πεπρακότα, δῶρ’ ἔχοντα, οὐδὲν ἐλλε-
λοιπότα μοχθηρίας. οὐκοῦν ταῦθ’ ὑπεσχόμην ἐν ἀρχῇ,
179 *ταῦτ’ ἐπέδειξα. ὁρᾶτε τοίνυν τὰ μετὰ ταῦτα· ἁπλοῦς*
γάρ ἐσθ’ ὁ μέλλων λόγος πρὸς ὑμᾶς ἤδη. ὀμωμόκατε
ψηφιεῖσθαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ
δήμου καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων· φαίνεται δ’
οὗτος πάντα τἀναντία τοῖς νόμοις, τοῖς ψηφίσμασι,
τοῖς δικαίοις πεπρεσβευκώς· οὐκοῦν ἡλωκέναι προσήκει
παρὰ νοῦν γ’ ἔχουσι δικασταῖς. εἰ γὰρ ἄλλο μηδὲν
ἠδίκει, δύο τῶν πεπραγμένων ἔσθ’ ἱκάν’ αὐτὸν ἀπο-
κτεῖναι· οὐ γὰρ μόνον Φωκέας, ἀλλὰ καὶ Θρᾴκην προ-
180 *δέδωκε Φιλίππῳ. καίτοι δύο χρησιμωτέρους τόπους*
τῆς οἰκουμένης οὐδ’ ἂν εἷς ἐπιδείξαι τῇ πόλει, κατὰ
μὲν γῆν Πυλῶν, ἐκ θαλάττης δὲ τοῦ Ἑλλησπόντου·
ἃ συναμφότερ’ οὗτοι πεπράκασιν αἰσχρῶς καὶ καθ’
ὑμῶν ἐγκεχειρίκασι Φιλίππῳ. τοῦτο τοίνυν αὔτ’ ἄνευ
τῶν ἄλλων ἡλίκον ἔστ’ ἀδίκημα, τὸ Θρᾴκην καὶ τὰ
τείχη προέσθαι, μυρί’ ἂν εἴη λέγειν, καὶ ὅσοι διὰ ταῦτ’
ἀπολώλασι παρ’ ὑμῖν, οἱ δὲ χρήματα πάμπολλ’ ὠφλή- 398

κασιν, οὐ χαλεπὸν δεῖξαι, Ἐργόφιλος, Κηφισόδοτος, Τιμόμαχος, τὸ παλαιόν ποτ' Ἐργοκλῆς, Διονύσιος, ἄλλοι, οὓς ὀλίγου δέω σύμπαντας εἰπεῖν ἐλάττω τὴν
181 *πόλιν βεβλαφέναι τούτου. ἀλλ' ἔτι γὰρ τότ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἐκ λογισμοῦ τὰ δείν' ἐφυλάττεσθ' ὑμεῖς καὶ προεωρᾶσθε· νῦν δ' ὅ τι ἂν μὴ καθ' ἡμέραν ὑμᾶς ἐνοχλῇ καὶ παρὸν λυπῇ, παροράτε, εἶτα τὴν ἄλλως ἐνταῦθα ψηφίζεσθε, „ἀποδοῦναι δὲ καὶ Κερσοβλέπτῃ Φίλιππον τοὺς ὅρκους", „μὴ μετέχειν δὲ τῶν ἐν Ἀμφικτύοσιν", „ἐπανορθώσασθαι δὲ τὴν εἰρήνην". καίτοι τούτων οὐδενὸς ἂν τῶν ψηφισμάτων ἔδει, εἰ πλεῖν οὗτος ἤθελεν καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν· νῦν δ' ἃ μὲν ἦν πλεύσασι σῶσαι, βαδίζειν κελεύων ἀπολώλεκεν, ἃ δ' εἰποῦσι τἀληθῆ, ψευδόμενος.*

182 *Ἀγανακτήσει τοίνυν αὐτίκα δὴ μάλ', ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, εἰ μόνος τῶν ἐνταῦθα πολιτευομένων λόγων εὐθύνας ὑφέξει. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πάντες ἂν εἰκότως ὧν λέγουσι δίκην ὑπέχοιεν, εἴπερ ἐπ' ἀργυρίῳ τι λέγοιεν, παραλείψω, ἀλλ' ἐκεῖνο λέγω· εἰ μὲν Αἰσχίνης ἰδιώτης ὢν ἀπελήρησέ τι καὶ διήμαρτε, μὴ σφόδρ' ἀκριβολογήσησθε, ἐάσατε, συγγνώμην ἔχετε· εἰ δὲ πρεσβευτὴς ὢν ἐπὶ χρήμασιν ἐξεπίτηδες ἠπάτηκεν ὑμᾶς, μὴ ἀφῆτε, μηδ' ἀνάσχησθ' ὡς οὐ δεῖ δίκην ὧν εἶπεν*
183 *ὑποσχεῖν. τίνος γὰρ ἄλλου δεῖ δίκην παρὰ πρέσβεων ἢ λόγων λαμβάνειν; εἰσὶ γὰρ οἱ πρέσβεις οὐ τριήρων οὐδὲ τόπων οὐδ' ὁπλιτῶν οὐδ' ἀκροπόλεων κύριοι (οὐδεὶς γὰρ πρέσβεσι ταῦτ' ἐγχειρίζει), ἀλλὰ λόγων καὶ χρόνων. τοὺς μὲν τοίνυν χρόνους, εἰ μὲν μὴ προανεῖ-* 399
λεν τῆς πόλεως, οὐκ ἀδικεῖ, εἰ δ' ἀνεῖλεν, ἠδίκηκε· τοὺς δὲ λόγους, εἰ μὲν ἀληθεῖς ἀπήγγελκεν ἢ συμφέροντας, ἀποφευγέτω, εἰ δὲ καὶ ψευδεῖς καὶ μισθοῦ

184καὶ ἀσυμφόρους, ἁλισκέσθω. οὐδὲν γὰρ ἔσθ' ὅ τι
μεῖζον ἂν ὑμᾶς ἀδικήσειέ τις, ἢ ψευδῆ λέγων. οἷς
γάρ ἐστ' ἐν λόγοις ἡ πολιτεία, πῶς, ἂν οὗτοι μὴ ἀλη-
θεῖς ὦσιν, ἀσφαλῶς ἔστι πολιτεύεσθαι; ἂν δὲ δὴ καὶ
πρὸς ἃ τοῖς ἐχθροῖς συμφέρει δῶρά τις λαμβάνων λέγῃ,
πῶς οὐχὶ καὶ κινδυνεύσετε; οὐδέ γε τοὺς χρόνους ἴσον
ἔστ' ἀδίκημ' ὀλιγαρχίας ἢ τυράννου παρελέσθαι καὶ
185ὑμῶν· οὐδ' ὀλίγου γε δεῖ. ἐν ἐκείναις μὲν γὰρ οἶμαι
ταῖς πολιτείαις πάντ' ἐξ ἐπιτάγματος ὀξέως γίγνεται·
ὑμῖν δὲ πρῶτον μὲν τὴν βουλὴν ἀκοῦσαι περὶ πάντων
καὶ προβουλεῦσαι δεῖ, καὶ τοῦθ' ὅταν ᾖ κήρυξι καὶ
πρεσβείαις προγεγραμμένον, οὐκ ἀεί, εἶτ' ἐκκλησίαν
ποιῆσαι, καὶ ταύτην ὅταν ἐκ τῶν νόμων καθήκῃ. εἶτα
κρατῆσαι καὶ περιγενέσθαι δεῖ τοὺς τὰ βέλτιστα λέ-
γοντας, τῶν ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ διὰ μοχθηρίαν ἀντιλε-
186γόντων. ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις, ἐπειδὰν καὶ δεδογμένον
ᾖ καὶ συμφέρον ἤδη φαίνηται, χρόνον δεῖ δοθῆναι τῇ
τῶν πολλῶν ἀδυναμίᾳ, ἐν ᾧ καὶ ποριοῦνται ταῦθ'
ὧν ἂν δέωνται, ὅπως τὰ δόξαντα καὶ δυνηθῶσι ποιῆσαι.
ὁ δὴ τοὺς χρόνους τούτους ἀναιρῶν τῆς οἵα παρ' ἡμῖν
ἐστι πολιτείας, οὐ χρόνους ἀνῄρηκεν οὗτος, οὔ, ἀλλὰ
τὰ πράγμαθ' ἁπλῶς ἀφῄρηται.

187 Ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος πᾶσι τοῖς ἐξαπα-
τᾶν ὑμᾶς βουλομένοις „οἱ ταράττοντες τὴν πόλιν, οἱ
διακωλύοντες Φίλιππον εὖ ποιῆσαι τὴν πόλιν". πρὸς
οὓς ἐγὼ λόγον μὲν οὐδέν' ἐρῶ, τὰς δ' ἐπιστολὰς ὑμῖν
ἀναγνώσομαι τὰς τοῦ Φιλίππου, καὶ τοὺς καιρούς, ἐφ'
ὧν ἕκαστ' ἐξηπάτησθ' ὑπομνήσω, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι τὸ 400
ψυχρὸν τοῦτ' ὄνομα, τὸ „ἄχρι κόρου", παρελήλυθ'
ἐκεῖνος φενακίζων ὑμᾶς.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

188 Οὕτω τοίνυν αἰσχρὰ καὶ πολλὰ καὶ πάντα καθ'
ὑμῶν πεπρεσβευκώς, περιιὼν λέγει „τί δ' ἂν εἴποις
περὶ Δημοσθένους, ὃς τῶν συμπρέσβεων κατηγορεῖ;"
νὴ Δί', εἴτε βούλομαί γ' εἴτε μή, παρ' ὅλην μὲν τὴν
ἀποδημίαν ὑπὸ σοῦ τοιαῦτ' ἐπιβεβουλευμένος, δυοῖν
δ' αἱρέσεως οὔσης μοι νυνί, ἢ τοιούτων ὄντων τῶν
πεπραγμένων δοκεῖν κοινωνεῖν ὑμῖν, ἢ κατηγορεῖν.
189 ἐγὼ δ' οὐδὲ συμπεπρεσβευκέναι φημί σοι, πρεσβεύειν
μέντοι σὲ μὲν πολλὰ καὶ δεινά, ἐμαυτὸν δ' ὑπὲρ τού-
των τὰ βέλτιστα. ἀλλὰ Φιλοκράτης σοι συμπεπρέσβευκε,
κἀκείνῳ σὺ, καὶ Φρύνων· ὑμεῖς γὰρ ταὔτ' ἐπράττετε,
καὶ ταὐτὰ πᾶσιν ὑμῖν ἤρεσκεν. „ποῦ δ' ἅλες; ποῦ
τράπεζα; ποῦ σπονδαί;" ταῦτα γὰρ τραγῳδεῖ περιιὼν,
ὥσπερ οὐχὶ τοὺς ἀδικοῦντας τούτων ὄντας προδότας,
190 ἀλλὰ τοὺς τὰ δίκαια ποιοῦντας. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι πάντες
οἱ πρυτάνεις θύουσιν ἑκάστοτε κοινῇ, καὶ συνδειπνοῦ-
σιν ἀλλήλοις καὶ συσπένδουσιν· καὶ οὐ διὰ ταῦθ' οἱ
χρηστοὶ τοὺς πονηροὺς μιμοῦνται, ἀλλ' ἐὰν ἀδικοῦντα
λάβωσί τιν' αὐτῶν, τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσιν.
ἡ βουλὴ ταὐτὰ ταῦτα, εἰσιτητήρι' ἔθυσε, συνειστιάθη,
σπονδῶν, ἱερῶν ἐκοινώνησεν· οἱ στρατηγοί, σχεδὸν ὡς
εἰπεῖν αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι. ἆρ' οὖν διὰ ταῦτα τοῖς ἀδικοῦ-
191 σιν ἑαυτῶν ἔδωκαν ἄδειαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Λέων
Τιμαγόρου κατηγόρει συμπεπρεσβευκὼς τέτταρ' ἔτη,
Εὔβουλος Θάρρηκος καὶ Σμικύθου συσσεσιτηκώς, Κό- 401
νων ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος Ἀδειμάντου συστρατηγήσας.
πότερ' οὖν τοὺς ἅλας παρέβαινον καὶ τὰς σπονδὰς
Αἰσχίνη, οἱ προδιδόντες καὶ οἱ παραπρεσβεύοντες καὶ
οἱ δωροδοκοῦντες, ἢ οἱ κατηγοροῦντες; οἱ ἀδικοῦντες

*δηλονότι τὰς ὅλης γε τῆς πατρίδος, ὥσπερ σύ, οὐ
μόνον τὰς ἰδίας.*
192 *Ἵνα τοίνυν εἰδῆθ' ὅτι οὐ μόνον τῶν δημοσίᾳ
ποτ' ἐληλυθότων ὡς Φίλιππον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἰδίᾳ καὶ πάντων, οὗτοι φαυλότατοι καὶ πονηρότα-
τοι γεγόνασι, μικρὸν ἀκούσατέ μου, ἔξω τι τῆς πρε-
σβείας ταύτης. ἐπειδὴ γὰρ εἷλεν Ὄλυνθον Φίλιππος,
Ὀλύμπι' ἐποίει, εἰς δὲ τὴν θυσίαν ταύτην καὶ τὴν*
193 *πανήγυριν πάντας τοὺς τεχνίτας συνήγαγεν. ἑστιῶν
δ' αὐτοὺς καὶ στεφανῶν τοὺς νενικηκότας, Σάτυρον
τουτονὶ τὸν κωμικὸν ἤρεθ' ὑποκριτήν, τί δὴ μόνος
οὐδὲν ἐπαγγέλλεται; ἤ τιν' ἐν αὐτῷ μικροψυχίαν ἢ
πρὸς αὐτὸν ἀηδίαν ἐνεορακώς; εἰπεῖν δή φασι τὸν
Σάτυρον, ὅτι ὧν μὲν οἱ ἄλλοι δέονται, οὐδενὸς ὢν ἐν
χρείᾳ τυγχάνει, ἃ δ' ἂν αὐτὸς ἐπαγγείλαιθ' ἡδέως,
ῥᾷστα μέν ἐστιν Φιλίππῳ δοῦναι καὶ χαρίσασθαι πάν-*
194 *των, δέδοικεν δὲ μὴ διαμάρτῃ. κελεύσαντος δ' ἐκείνου
λέγειν καί τι καὶ νεανιευσαμένου τοιοῦτον, ὡς οὐδὲν
ὅ τι οὐ ποιήσει, εἰπεῖν φασιν αὐτόν, ὅτι ἦν αὐτῷ
Ἀπολλοφάνης ὁ Πυδναῖος ξένος καὶ φίλος, ἐπειδὴ δὲ
δολοφονηθεὶς ἐτελεύτησεν ἐκεῖνος, φοβηθέντες οἱ συγ-
γενεῖς αὐτοῦ, ὑπεξέθεντο τὰς θυγατέρας παιδί' ὄντ' εἰς
Ὄλυνθον. „αὗται τοίνυν τῆς πόλεως ἁλούσης αἰχμά-* 402
λωτοι γεγόνασι καὶ εἰσὶν παρὰ σοί, ἡλικίαν ἔχουσαι
195 *γάμου. ταύτας, αἰτῶ σε καὶ δέομαι, δός μοι. βούλο-
μαι δέ σ' ἀκοῦσαι καὶ μαθεῖν, οἵαν μοι δώσεις δωρειάν,
ἂν ἄρα δῷς· ἀφ' ἧς ἐγὼ κερδανῶ μὲν οὐδέν, ἂν λάβω,
προῖκα δὲ προσθεὶς ἐκδώσω, καὶ οὐ περιόψομαι πα-
θούσας οὐδὲν ἀνάξιον οὔθ' ἡμῶν οὔτε τοῦ πατρός.“
ὡς δ' ἀκοῦσαι τοὺς παρόντας ἐν τῷ συμποσίῳ, τοσοῦ-
τον κρότον καὶ θόρυβον καὶ ἔπαινον παρὰ πάντων*

γενέσθαι, ὥστε τὸν Φίλιππον παθεῖν τι καὶ δοῦναι. καίτοι τῶν ἀποκτεινάντων ἦν τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν
196 ἀδελφὸν τὸν Φιλίππου, οὗτος ὁ Ἀπολλοφάνης. ἐξετάσωμεν δὴ πρὸς τὸ τοῦ Σατύρου τούτων συμπόσιον, ἐν Μακεδονίᾳ γενόμενον, καὶ θεάσασθ' ὡς παραπλήσιον τούτῳ καὶ ὅμοιον. κληθέντες γὰρ οὗτοι πρὸς Ξενόφρονα τὸν υἱὸν τὸν Φαιδίμου τοῦ τῶν τριάκοντ' ᾤχοντο· ἐγὼ δ' οὐκ ἐπορεύθην. ἐπειδὴ δ' ἧκον εἰς τὸ πίνειν, εἰσάγει τιν' Ὀλυνθίαν γυναῖκα, εὐπρεπῆ μέν, ἐλευθέραν δὲ καὶ σώφρονα, ὡς τὸ ἔργον ἐδήλωσεν.
197 ταύτην τὸ μὲν πρῶτον οὑτωσὶ πίνειν ἡσυχῇ καὶ τρώγειν ἠνάγκαζον οὗτοί μοι δοκεῖ, ὡς διηγεῖτ' Ἰατροκλῆς ἐμοὶ τῇ ὑστεραίᾳ· ὡς δὲ προῄει τὸ πρᾶγμα καὶ διεθερμαίνοντο, κατακλίνεσθαι καί τι καὶ ᾄδειν ἐκέλευον. ἀδημονούσης δὲ τῆς ἀνθρώπου καὶ οὔτ' ἐθελούσης οὔτ' ἐπισταμένης, ὕβριν τὸ πρᾶγμ' ἔφασαν οὑτοσὶ καὶ ὁ Φρύνων καὶ οὐκ ἀνεκτὸν εἶναι, τῶν θεοῖς ἐχθρῶν, τῶν ἀλειτηρίων Ὀλυνθίων αἰχμάλωτον οὖσαν τρυφᾶν· καὶ „κάλει παῖδα“, καὶ „ἱμᾶντά τις φερέτω“. ἧκεν 403
οἰκέτης ἔχων ῥυτῆρα, καὶ πεπωκότων οἶμαι καὶ μικρῶν ὄντων τῶν παροξυνόντων, εἰπούσης τι καὶ δακρυσάσης ἐκείνης, περιρρήξας τὸν χιτωνίσκον ὁ οἰκέτης, ξαίνει
198 κατὰ νώτου πολλάς. ἔξω δ' αὑτῆς οὖσ' ὑπὸ τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ πράγματος ἡ γυνή, ἀναπηδήσασα προσπίπτει πρὸς τὰ γόνατα τῷ Ἰατροκλεῖ, καὶ τὴν τράπεζαν ἀνατρέπει. καὶ εἰ μὴ 'κεῖνος ἀφείλετο, ἀπώλετ' ἂν παροινουμένη· καὶ γὰρ ἡ παροινία τοῦ καθάρματος τουτουὶ δεινή. καὶ περὶ ταύτης τῆς ἀνθρώπου καὶ ἐν Ἀρκαδίᾳ λόγος ἦν ἐν τοῖς μυρίοις, καὶ Διόφαντος ἐν ὑμῖν ἀπήγγελλεν, ἃ νῦν μαρτυρεῖν αὐτὸν ἀναγκάσω, καὶ κατὰ Θετταλίαν πολὺς λόγος καὶ πανταχοῦ.

199 *Καὶ τοιαῦτα συνειδὼς αὑτῷ [πεπραγμένα], ὁ ἀκά-
θαρτος οὗτος τολμήσει βλέπειν εἰς ὑμᾶς, καὶ τὸν βε-
βιωμένον αὑτῷ βίον αὐτίκα δὴ μάλ' ἐρεῖ λαμπρᾷ τῇ
φωνῇ· ἐφ' οἷς ἔγωγ' ἀποπνίγομαι. οὐκ ἴσασιν οὗτοί
σε, τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς τὰς βύβλους ἀναγιγνώσκοντα τῇ
μητρὶ τελούσῃ, καὶ παῖδ' ὄντ' ἐν θιάσοις καὶ μεθύουσιν
200 ἀνθρώποις καλινδούμενον; μετὰ ταῦτα δὲ ταῖς ἀρχαῖς
ὑπογραμματεύοντα, καὶ δυοῖν ἢ τριῶν δραχμῶν πονη-
ρὸν ὄντα; τὰ τελευταῖα δ' ἔναγχος ἐν χορηγίοις ἀλλο-
τρίοις ἐπὶ τῷ τριταγωνιστεῖν ἀγαπητῶς παρατρεφόμε-
νον; ποῖον οὖν ἐρεῖς βίον; ὃν ποῦ βεβίωκας; ἐπεὶ ὅ
γε βεβιωμένος σοι τοιοῦτος φαίνεται. ἀλλὰ δὴ τὰ τῆς
ἐξουσίας. οὗτος ἄλλον ἔκρινε παρ' ὑμῖν ἐπὶ πορνείᾳ.
ἀλλὰ μήπω ταῦτα, ἀλλὰ τὰς μαρτυρίας μοι λέγε πρῶ-
τον ταυτασί.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ. 404

201 *Τοσούτων τοίνυν καὶ τοιούτων ὄντων ὦ ἄνδρες
δικασταί, ὧν ἀδικῶν ὑμᾶς ἐξελήλεγκται, ἐν οἷς τί κακῶν
οὐκ ἔνι; δωροδόκος, κόλαξ, ταῖς ἀραῖς ἔνοχος, ψεύστης,
τῶν φίλων προδότης, πάντα τὰ δεινότατα· πρὸς ἓν
οὐδ' ὁτιοῦν τούτων ἀπολογήσεται, οὐδ' ἕξει δικαίαν
οὐδ' ἁπλῆν εἰπεῖν ἀπολογίαν οὐδεμίαν. ἃ δ' ἐγὼ πέ-
πυσμαι μέλλειν αὐτὸν λέγειν, ἔστι μὲν ἐγγυτάτω μανίας,
οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως τῷ μηδὲν ἔχοντι δίκαιον ἄλλ' εἰπεῖν
202 ἀνάγκη πάντα μηχανᾶσθαι. ἀκούω γὰρ αὐτὸν ἐρεῖν,
ὡς ἄρ' ἐγὼ πάντων ὧν κατηγορῶ κοινωνὸς γέγονα,
καὶ συνήρεσκε ταῦτά μοι καὶ συνέπραττον αὐτῷ, ἔπειτ'
ἐξαίφνης μεταβέβλημαι καὶ κατηγορῶ. ἔστι δ' ὑπὲρ
μὲν τῶν πεπραγμένων οὔτε δικαία, οὔτε προσήκουσ'
[ἡ τοιαύτη] ἀπολογία, ἐμοῦ μέντοι τις κατηγορία· ἐγὼ
μὲν γάρ, εἰ ταῦτα πεποίηκα, φαῦλός εἰμ' ἄνθρωπος,*

τὰ δὲ πράγματ' οὐδὲν βελτίω διὰ τοῦτο, οὐδὲ πολλοῦ
203*δεῖ. οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγ' οἶμαί μοι προσήκειν ἀμφότερ'*
ὑμῖν ἐπιδεῖξαι, καὶ ὅτι ψεύσεται, ταῦτ' ἐὰν λέγῃ, καὶ
τὴν δικαίαν ἥτις ἐστὶν ἀπολογία. ἡ μὲν τοίνυν δικαία
καὶ ἁπλῆ, ἢ ὡς οὐ πέπρακται τὰ κατηγορημένα δεῖξαι,
ἢ ὡς πεπραγμένα συμφέρει τῇ πόλει. τούτων δ' οὐ-
204*δέτερον δύναιτ' ἂν [οὗτος ποιῆσαι]. οὔτε γὰρ ὡς συμ-*
φέρει Φωκέας ἀπολωλέναι καὶ Πύλας Φίλιππον ἔχειν
καὶ Θηβαίους ἰσχύειν καὶ ἐν Εὐβοίᾳ στρατιώτας εἶναι
καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύειν καὶ ἀνώμοτον εἶναι τὴν
εἰρήνην, ἔνεστιν λέγειν αὐτῷ, οἷς τότ' ἐναντί' ἀπήγ-
γειλε πρὸς ὑμᾶς ὡς συμφέροντα καὶ γενησόμενα· οὔθ' 405
ὡς οὐ πέπρακται ταῦτα, δυνήσεται πεῖσαι τοὺς αὐτοὺς
205*ἑορακότας ὑμᾶς καὶ εὖ εἰδότας. οὐκοῦν ὡς οὐ κεκοι-*
νώνηκα τούτοις οὐδενός, λοιπὸν ἐμοὶ δεῖξαι. βούλεσθ'
οὖν ὑμῖν, πάντα τἄλλ' ἀφείς, ἃ παρ' ὑμῖν ἀντεῖπον,
ἐν τῇ ἀποδημίᾳ προσέκρουον, ὡς ἅπαντα τὸν χρόνον
ἠναντίωμαι, αὐτοὺς παράσχωμαι μάρτυρας τούτους, ὅτι
πάντα τἀναντί' ἐμοὶ καὶ τούτοις πέπρακται, καὶ χρή-
ματ' οὗτοι μὲν ἔχουσιν ἐφ' ὑμῖν, ἐγὼ δ' οὐκ ἠθέλησα
λαβεῖν; θεάσασθε δή.

206 *Τίνα τῶν ἐν τῇ πόλει φήσαιτ' ἂν βδελυρώτατον*
εἶναι καὶ πλείστης ἀναιδείας καὶ ὀλιγωρίας μεστόν; οὐ-
δεὶς οὐδ' ἂν ἁμαρτὼν ὑμῶν ἄλλον εὖ οἶδ' ὅτι φήσειεν,
ἢ Φιλοκράτην. τίνα δὲ φθέγγεσθαι μέγιστον ἁπάν-
των καὶ σαφέστατ' ἂν εἰπεῖν ὅ τι βούλοιτο τῇ φωνῇ;
Αἰσχίνην οἶδ' ὅτι τουτονί. τίνα δ' οὗτοι μὲν ἄτολμον
καὶ δειλὸν πρὸς τοὺς ὄχλους φασὶν εἶναι, ἐγὼ δ' εὐ-
λαβῆ; ἐμέ· οὐδὲν γὰρ πώποτ' οὔτ' ἠνώχλησα, οὔτε μὴ
207*βουλομένους ὑμᾶς βεβίασμαι. οὐκοῦν ἐν πάσαις ταῖς*
ἐκκλησίαις, ὁσάκις λόγος γέγονεν περὶ τούτων, καὶ

κατηγοροῦντος ἀκούετέ μου καὶ ἐλέγχοντος ἀεὶ τού-
τους καὶ λέγοντος ἄντικρυς, ὅτι χρήματ᾽ εἰλήφασι καὶ
πάντα πεπράκασι τὰ πράγματα τῆς πόλεως. καὶ τού-
των οὐδεὶς πώποτ᾽ ἀκούων ταῦτ᾽ ἀντεῖπεν οὐδὲ διῆρε
208 τὸ στόμα, οὐδ᾽ ἔδειξεν ἑαυτόν. τί ποτ᾽ οὖν ἐστι τὸ
αἴτιον, ὅτι οἱ βδελυρώτατοι τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ μέγι-
στον φθεγγόμενοι, τοῦ καὶ ἀτολμοτάτου πάντων ἐμοῦ
καὶ οὐδενὸς μεῖζον φθεγγομένου τοσοῦτον ἡττῶνται;
ὅτι τἀληθὲς ἰσχυρόν, καὶ τοὐναντίον ἀσθενὲς τὸ συν- 406
ειδέναι πεπρακόσιν αὐτοῖς τὰ πράγματα. τοῦτο πα-
ραιρεῖται τὴν θρασύτητα τὴν τούτων, τοῦτ᾽ ἀποστρέφει
τὴν γλῶτταν, ἐμφράττει τὸ στόμ᾽, ἄγχει, σιωπᾶν ποιεῖ.
209 τὸ τοίνυν τελευταῖον ἴστε δήπου πρώην ἐν Πειραιεῖ,
ὅτ᾽ αὐτὸν οὐκ εἰᾶτε πρεσβεύειν, βοῶνθ᾽ ὡς εἰσαγγελεῖ
με καὶ γράψεται καὶ ἰοὺ ἰού. καίτοι ταῦτα μὲν [ἐστι] μα-
κρῶν καὶ πολλῶν ἀγώνων καὶ λόγων ἀρχή, ἐκεῖνα δ᾽
ἁπλᾶ καὶ δύ᾽ ἢ τρί᾽ ἴσως ῥήματα, ἃ κἂν ἐχθὲς ἐωνη-
μένος ἄνθρωπος εἰπεῖν ἠδυνήθη, „ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τουτὶ τὸ πρᾶγμα πάνδεινόν ἐστιν. οὑτοσὶ κατηγορεῖ
ταῦτ᾽ ἐμοῦ, ὧν αὐτὸς κοινωνὸς γέγονε, καὶ χρήματ᾽
εἰληφέναι φησὶν ἐμέ, αὐτὸς εἰληφὼς ἢ μετειληφώς."
210 τούτων μὲν τοίνυν οὐδὲν εἶπεν οὐδ᾽ ἐφθέγξατο, οὐδ᾽
ἤκουσεν ὑμῶν οὐδείς, ἄλλα δ᾽ ἠπείλει. διὰ τί; ὅτι
ταῦτα μὲν αὑτῷ συνῄδει πεπραγμένα, καὶ δοῦλος ἦν
τῶν ῥημάτων τούτων. οὔκουν προσῄει πρὸς ταῦθ᾽ ἡ
διάνοια, ἀλλ᾽ ἀνεδύετο, ἐπελαμβάνετ᾽ αὐτῆς τὸ συνει-
δέναι. λοιδορεῖσθαι δ᾽ ἄλλ᾽ ἅττ᾽ οὐδὲν ἐκώλυεν αὐτὸν
211 οὐδὲ βλασφημεῖν. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων, καὶ οὐ
λόγος ἀλλ᾽ ἔργον· βουλομένου γὰρ ἐμοῦ τὰ δίκαια,
ὥσπερ ἐπρέσβευσα δίς, οὕτω καὶ λόγον ὑμῖν δοῦναι
δίς, προσελθὼν Αἰσχίνης οὑτοσὶ τοῖς λογισταῖς ἔχων

μάρτυρας πολλούς, ἀπηγόρευε μὴ καλεῖν ἔμ' εἰς τὸ δικαστήριον, ὡς δεδωκότ' εὐθύνας καὶ οὐκ ὄνθ' ὑπεύθυνον, καὶ τὸ πρᾶγμ' ἦν ὑπεργέλοιον. τί οὖν ἦν τοῦτο; τῆς προτέρας ἐκείνης πρεσβείας, ἧς οὐδεὶς κα- 407
τηγόρει, δοὺς λόγον, οὐκέτ' ἐβούλετ' αὖθις εἰσιέναι περὶ ταύτης ἧς νῦν εἰσέρχεται, ἐν ᾗ πάντα τἀδικήματ'
212 *ἐνῆν· ἐκ δὲ τοῦ δὶς ἔμ' εἰσελθεῖν ἀνάγκη περιίστατο καὶ τούτῳ πάλιν εἰσιέναι· διὰ ταῦτ' οὐκ εἴα καλεῖν. καίτοι τοῦτο τὸ ἔργον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἀμφότερ' ὑμῖν ἐπιδείκνυσι σαφῶς, καὶ κατεγνωκόθ' ἑαυτοῦ τοῦτον, ὥστε μηδενὶ νῦν [ὑμῶν] εὐσεβῶς ἔχειν ἀποψηφίσασθαι [αὐτοῦ], καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἐροῦντα περὶ ἐμοῦ· εἰ γὰρ εἶχε, τότ' ἂν καὶ λέγων καὶ κατηγορῶν ἐξητάζετο, οὐ μὰ Δί' οὐκ ἀπηγόρευεν καλεῖν.*

213 *Ὡς τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.*

Ἀλλὰ μὴν ἄν γέ τι ἔξω τῆς πρεσβείας βλασφημῇ περὶ ἐμοῦ, κατὰ πόλλ' οὐκ ἂν εἰκότως ἀκούοιτ' αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐγὼ κρίνομαι τήμερον, οὐδ' ἐγχεῖ μετὰ ταῦθ' ὕδωρ οὐδεὶς ἐμοί. τί οὖν ἐστι ταῦτα πλὴν δικαίων λόγων ἀπορία; τίς γὰρ ἂν κατηγορεῖν ἕλοιτο κρινό-
214 *μενος, ἔχων ὅ τι ἀπολογήσεται; ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτ' ἄνδρες δικασταί. εἰ ἐκρινόμην μὲν ἐγώ, κατηγόρει δ' Αἰσχίνης οὑτοσί, Φίλιππος δ' ἦν ὁ κρίνων, εἶτ' ἐγὼ μηδὲν ἔχων εἰπεῖν ὡς οὐκ ἀδικῶ, κακῶς ἔλεγον τουτονὶ καὶ προπηλακίζειν ἐπεχείρουν, οὐκ ἂν οἴεσθε καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτ' ἀγανακτῆσαι τὸν Φίλιππον, εἰ παρ' ἐκείνῳ τοὺς ἐκείνου τις εὐεργέτας κακῶς λέγει; μὴ τοίνυν ὑμεῖς χείρους γένησθε Φιλίππου, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζεται, περὶ τούτων ἀναγκάζετ' ἀπολογεῖσθαι. Λέγε τὴν μαρτυρίαν.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑ. 408

215 *Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν, ἐκ τοῦ μηδὲν ἐμαυτῷ συνειδέναι,*
καὶ λόγον διδόναι καὶ πάντα τἀκ τῶν νόμων ὑπέχειν
ᾤμην δεῖν, οὗτος δὲ τἀναντία. πῶς οὖν ταὔτ' ἐμοὶ
καὶ τούτῳ πέπρακται; ἢ πῶς ἔνεστι τούτῳ ταῦτα πρὸς
ὑμᾶς λέγειν, ἃ μηδ' ᾐτίαται πώποτε; οὐδαμῶς δήπου.
ἀλλ' ὅμως ἐρεῖ, καὶ νὴ Δί' εἰκότως γε. ἴστε γὰρ δήπου
τοῦθ' ὅτι, ἀφ' οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι καὶ κρίσεις
γίγνονται, οὐδεὶς πώποθ' ὁμολογῶν ἀδικεῖν ἑάλω, ἀλλ'
ἀναισχυντοῦσιν, ἀρνοῦνται, ψεύδονται, προφάσεις πλάτ-
τονται, πάντα ποιοῦσιν ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι δίκην.
216*ὧν οὐδενὶ δεῖ παρακρουσθῆναι τήμερον ὑμᾶς, ἀλλ'*
ἀφ' ὧν ἴστ' αὐτοὶ τὰ πράγματα κρῖναι, μὴ τοῖς ἐμοῖς
λόγοις μηδὲ τοῖς τούτου προσέχειν, μηδέ γε τοῖς μάρ-
τυσιν, οὓς οὗτος ἑτοίμους ἕξει μαρτυρεῖν ὁτιοῦν, Φι-
λίππῳ χορηγῷ χρώμενος· ὄψεσθε δ' ὡς ἑτοίμως αὐτῷ
μαρτυρήσουσιν· μηδέ γ' εἰ καλὸν καὶ μέγ' οὗτος φθέγ-
217*ξεται, μηδ' εἰ φαῦλον ἐγώ. οὐδὲ γὰρ ῥητόρων οὐδὲ*
λόγων κρίσιν ὑμᾶς τήμερον, εἴπερ εὖ φρονεῖτε, προσήκει
ποιεῖν, ἀλλ' ὑπὲρ πραγμάτων αἰσχρῶς καὶ δεινῶς ἀπο-
λωλότων τὴν ὑπάρχουσαν αἰσχύνην εἰς τοὺς αἰτίους
ἀπώσασθαι, τὰ πεπραγμέν', ἃ πάντες ἐπίστασθ', ἐξετά-
σαντας. τί οὖν ἐστι ταῦτα, ἃ ὑμεῖς ἴστε καὶ οὐ παρ'
218*ἡμῶν ὑμᾶς ἀκοῦσαι δεῖ; εἰ μὲν ἅπανθ', ὅσ' ὑπέσχονθ'*
ὑμῖν, ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονε, καὶ τοσαύτης ἀνανδρίας
καὶ κακίας ὑμεῖς ὁμολογεῖτ' εἶναι μεστοί, ὥστε μήτ'
ἐν τῇ χώρᾳ τῶν πολεμίων ὄντων, μήτ' ἐκ θαλάττης
πολιορκούμενοι, μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενὶ δεινῷ τῆς πόλεως
οὔσης, ἀλλὰ καὶ σῖτον εὔωνον ὠνούμενοι, καὶ τἄλλ' 409
219*οὐδὲν χεῖρον πράττοντες ἢ νῦν, προειδότες καὶ προακη-*
κοότες παρὰ τούτων καὶ τοὺς συμμάχους ἀπολουμένους,

*καὶ Θηβαίους ἰσχυροὺς γενησομένους, καὶ τἀπὶ Θρᾴκης
Φίλιππον ληψόμενον, καὶ ἐν Εὐβοίᾳ κατασκευασθησό-
μεν' ὁρμητήρι' ἐφ' ὑμᾶς, καὶ πάνθ' ἃ πέπρακται γε-
νησόμενα, εἶτα τὴν εἰρήνην ἐποιήσασθ' ἀγαπητῶς, ἀπο-
ψηφίσασθ' Αἰσχίνου, καὶ μὴ πρὸς τοσούτοις αἰσχροῖς
καὶ ἐπιορκίαν προσκτήσησθε· οὐδὲν γὰρ ὑμᾶς ἀδικεῖ,
ἀλλ' ἐγὼ μαίνομαι καὶ τετύφωμαι νῦν κατηγορῶν αὐτοῦ.*
220 *εἰ δὲ πάντα τἀναντία τούτων καὶ πολλὰ καὶ φιλάν-
θρωπ' εἰπόντες, Φίλιππον φιλεῖν τὴν πόλιν, Φωκέας
σώσειν, Θηβαίους παύσειν τῆς ὕβρεως, ἔτι πρὸς τού-
τοις μείζον', ἢ κατ' Ἀμφίπολιν, εὖ ποιήσειν ὑμᾶς, ἐὰν
τύχῃ τῆς εἰρήνης, Εὔβοιαν, Ὠρωπὸν ἀποδώσειν· εἰ
ταῦτ' εἰπόντες καὶ ὑποσχόμενοι, πάντ' ἐξηπατήκασι καὶ
πεφενακίκασι, καὶ μόνον οὐ τὴν Ἀττικὴν ὑμῶν περιῄ-
ρηνται, καταψηφίσασθε, καὶ μὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς
ὕβρισθε (οὐ γὰρ ἔγωγ' οἶδ' ὅ τι χρὴ λέγειν ἄλλο) καὶ
ὑπὲρ ὧν οὗτοι δεδωροδοκήκασιν, ὑμεῖς τὴν ἀρὰν καὶ
τὴν ἐπιορκίαν οἴκαδ' εἰσενέγκησθε.*

221 *Ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτ' ὦ ἄνδρες δικασταί,
τίνος εἵνεκ' ἐγὼ μηδὲν ἠδικηκότων τούτων κατηγορεῖν
ἂν προειλόμην. οὐ γὰρ εὑρήσετε. ἡδὺ πολλοὺς ἐχθροὺς
ἔχειν; οὐδέ γ' ἀσφαλές. ἀλλ' ὑπῆρχέ μοι πρὸς τοῦτον
ἀπέχθειά τις; οὐδεμία. τί οὖν; ἐφοβοῦ περὶ σαυτοῦ,
καὶ διὰ δειλίαν ταύτην ἡγήσω σωτηρίαν· καὶ γὰρ ταῦτ'
ἀκήκο' αὐτὸν λέγειν. καίτοι μηδενός γ' ὄντος Αἰσχίνη
δεινοῦ μηδ' ἀδικήματος, ὡς σὺ φῄς. εἰ γὰρ αὖ ταῦτ'* 410
*ἐρεῖ, σκοπεῖτ' ἄνδρες δικασταί, εἰ ἐφ' οἷς ὁ μηδ' ὁτιοῦν
ἀδικῶν ἐφοβούμην ἐγὼ μὴ διὰ τούτους ἀπόλωμαι, τί*
222 *τούτους προσήκει παθεῖν τοὺς αὐτοὺς ἠδικηκότας; ἀλλ'
οὐ διὰ ταῦτα. ἀλλὰ διὰ τί σου κατηγορῶ; συκοφαντῶ
νὴ Δία, ἵν' ἀργύριον λάβω παρὰ σοῦ. καὶ πότερον*

κρεῖττον ἦν μοι παρὰ Φιλίππου λαβεῖν, τοῦ διδόντος πολὺ καὶ μηδενὸς τούτων ἔλαττον, καὶ φίλον κἀκεῖνον ἔχειν καὶ τούτους (ἦσαν γὰρ ἂν ἦσαν φίλοι τῶν αὐτῶν κεκοινωνηκότι· οὐδὲ γὰρ νῦν ἔχθραν πατρικὴν ἔχουσι πρός με, ἀλλ' ὅτι τῶν πεπραγμένων οὐ μετέσχηκα), ἢ παρὰ τούτων ἀφ' ὧν εἰλήφασι μεταιτεῖν, κἀκείνῳ τ' ἐχθρὸν εἶναι καὶ τούτοις; καὶ τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων τοσούτων χρημάτων λύεσθαι, μικρὰ δ' ἀξιοῦν παρὰ τούτων αἰσχρῶς μετ' ἔχθρας λαμβάνειν;

223οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλ' ἀπήγγειλα μὲν τἀληθῆ καὶ ἀπεσχόμην τοῦ λαβεῖν τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας εἵνεκα καὶ τοῦ λοιποῦ βίου, νομίζων, ὥσπερ ἄλλοι τινές, παρ' ὑμῖν καὶ αὐτὸς ὢν ἐπιεικὴς τιμήσεσθαι, καὶ οὐκ ἀνταλλακτέον εἶναί μοι τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν οὐδενὸς κέρδους· μισῶ δὲ τούτους, ὅτι μοχθηροὺς καὶ θεοῖς ἐχθροὺς εἶδον ἐν τῇ πρεσβείᾳ, καὶ ἀπεστέρημαι καὶ τῶν ἰδίων φιλοτιμιῶν, διὰ τὴν τούτων δωροδοκίαν πρὸς ὅλην δυσχερῶς ὑμῶν τὴν πρεσβείαν ἐσχηκότων· κατηγορῶ δὲ νυνὶ κἀπὶ τὰς εὐθύνας ἥκω, τὸ μέλλον προορώμενος καὶ βουλόμενος, ἀγῶνι καὶ δικαστηρίῳ μοι διωρίσθαι παρ' ὑμῖν, ὅτι τἀναντί' ἐμοὶ καὶ τού-
224τοις πέπρακται. καὶ δέδοικα δέδοικα (εἰρήσεται γὰρ 411
πάνθ' ἃ φρονῶ πρὸς ὑμᾶς) μὴ τότε μὲν συνεπισπάσησθέ με τὸν μηδ' ὁτιοῦν ἀδικοῦντα, νῦν δ' ἀναπεπτωκότες ἦτε. παντάπασι γὰρ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἐκλελύσθαι μοι δοκεῖτε καὶ παθεῖν ἀναμένειν τὰ δεινά, πόρρωθεν δ' ὁρῶντες οὐ φυλάττεσθαι, οὐδὲ φροντίζειν τῆς πόλεως πάλαι κατὰ πολλοὺς καὶ δεινοὺς τρόπους δια-
225φθειρομένης. οὐκ οἴεσθε δεινὸν εἶναι καὶ ὑπερφυές; (καὶ γὰρ εἴ τι σιωπᾶν ἐγνώκειν, λέγειν ἐξάγομαι.) ἴστε δήπου Πυθοκλέα τουτονὶ τὸν Πυθοδώρου. τούτῳ

*φιλανθρώπως ἐκεχρήμην ἐγώ, καὶ ἀηδὲς ἐμοὶ καὶ τούτῳ
γέγον' εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην οὐδέν. οὗτος ἐκτρέπε-
ταί με νῦν ἀπαντῶν, ἀφ' οὗ πρὸς Φίλιππον ἀφῖκται,
κἂν ἀναγκασθῇ που συντυχεῖν, ἀπεπήδησεν εὐθέως, μή
τις αὐτὸν ἴδῃ λαλοῦντ' ἐμοί. μετὰ δ' Αἰσχίνου περι-
226 έρχεται [τὴν ἀγορὰν] κύκλῳ καὶ βουλεύεται. οὐκοῦν
δεινὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ σχέτλιον, τοῖς μὲν τὰ Φι-
λίππου πράγμαθ' ᾑρημένοις θεραπεύειν, οὕτως ἀκριβῆ
τὴν παρ' ἐκείνου πρὸς ἑκάτερ' αἴσθησιν ὑπάρχειν, ὥσθ'
ἕκαστον, ὥσπερ ἂν παρεστηκότος αὐτοῦ, μηδ' ὧν ἂν
ἐνθαδὶ πράξῃ μηδὲν ἡγεῖσθαι λήσειν, ἀλλὰ φίλους τε
νομίζειν οὓς ἂν ἐκείνῳ δοκῇ καὶ μὴ φίλους ὡσαύτως,
τοῖς δὲ πρὸς ὑμᾶς ζῶσι καὶ τῆς παρ' ὑμῶν τιμῆς γλιχο-
μένοις καὶ μὴ προδεδωκόσι ταύτην, τοσαύτην κωφό-
τητα καὶ τοσοῦτο σκότος παρ' ὑμῶν ἀπαντᾶν, ὥστε
τοῖς ἀλειτηρίοις τούτοις ἐξ ἴσου νῦν ἔμ' ἀγωνίζεσθαι,
227 καὶ ταῦτα παρ' ὑμῖν τοῖς ἅπαντ' εἰδόσιν. βούλεσθ'
οὖν εἰδέναι καὶ ἀκοῦσαι τὸ τούτων αἴτιον; ἐγὼ δὴ 412
φράσω, ἀξιῶ δὲ μηδὲν ἀχθεσθῆναί μοι λέγοντι τἀληθῆ.
ὅτι 'κεῖνος μὲν ἓν οἶμαι σῶμ' ἔχων καὶ ψυχὴν μίαν,
παντὶ θυμῷ καὶ φιλεῖ τοὺς εὖ ποιοῦντας, καὶ μισεῖ
τοὺς τἀναντία, ὑμῶν δ' ἕκαστος οὔτε τὸν εὖ ποιοῦντα
τὴν πόλιν αὐτὸν [εὖ] ποιεῖν ἡγεῖται, οὔτε τὸν κακῶς,
228 ἀλλ' ἕτερ' ἐστὶν ἑκάστῳ προυργιαίτερα, ὑφ' ὧν παρά-
γεσθε πολλάκις, ἔλεος, φθόνος, ὀργή, χαρίσασθαι τῷ
δεηθέντι, ἄλλα μυρία· κἂν πάντα τις ἐκφύγῃ, τούς
γ' οὐδένα βουλομένους εἶναι τοιοῦτον οὐ διαφεύξεται.
ἡ δ' ἐφ' ἑκάστου τούτων ἁμαρτία κατὰ μικρὸν ὑπορ-
ρέουσα, ἀθρόος τῇ πόλει βλάβη γίγνεται.*

229 *Ὧν μηδὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πάθητε τήμερον,
μηδ' ἀνῆτε τοῦτον ὃς ὑμᾶς τηλικαῦτ' ἠδίκηκεν. καὶ*

γὰρ ὡς ἀληθῶς τίς ἔσται λόγος περὶ ὑμῶν, εἰ τοῦτον ἀφήσετε; Ἀθήνηθεν ἐπρέσβευσάν τινες ὡς Φίλιππον τουτονί, Φιλοκράτης, Αἰσχίνης, Φρύνων, Δημοσθένης. τί οὖν; ὁ μὲν πρὸς τῷ μηδὲν ἐκ τῆς πρεσβείας λαβεῖν, τοὺς αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων ἐλύσατο· ὁ δ' ὧν τὰ τῆς πόλεως πράγματα χρημάτων ἀπέδοτο, τούτων πόρ-
230*νας ἠγόραζε καὶ ἰχθῦς περιιών. καὶ ὁ μὲν τὸν υἱὸν ἔπεμψε Φιλίππῳ, πρὶν εἰς ἄνδρας ἐγγράψαι, ὁ μιαρὸς Φρύνων· ὁ δ' οὐδὲν ἀνάξιον οὔτε τῆς πόλεως οὔθ' αὑτοῦ διεπράξατο. καὶ ὁ μὲν χορηγῶν καὶ τριηραρχῶν, ἔτι καὶ ταῦτ' ᾤετο δεῖν ἐθελοντὴς ἀναλίσκειν, λύεσθαι, μηδέν' ἐν συμφορᾷ τῶν πολιτῶν δι' ἔνδειαν περιορᾶν·* 413
ὁ δὲ τοσούτου δεῖ τῶν ὑπαρχόντων τιν' αἰχμαλώτων σῶσαι, ὥσθ' ὅλον τόπον καὶ πλεῖν ἢ μυρίους μὲν ὁπλίτας, ὁμοῦ δὲ χιλίους ἱππέας τῶν [ὑπαρχόντων] συμμάχων, ὅπως αἰχμάλωτοι γένωνται Φιλίππῳ, συμ-
231*παρεσκεύασεν. τί οὖν μετὰ ταῦτα; Ἀθηναῖοι λαβόντες· ᾔδεσαν μὲν γὰρ πάλαι — τί δέ; τοὺς μὲν χρήματ' εἰληφότας καὶ δῶρα, καὶ καταισχύναντας ἑαυτοὺς, τὴν πόλιν, τοὺς ἑαυτῶν παῖδας, ἀφεῖσαν καὶ νοῦν ἔχειν ἡγοῦντο καὶ τὴν πόλιν εὐθενεῖσθαι. τὸν δὲ κατηγοροῦντα τί; ἐμβεβροντῆσθαι, τὴν πόλιν ἀγνοεῖν, οὐκ*
232*ἔχειν ὅποι τὰ ἑαυτοῦ ῥίπτῃ. καὶ τίς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτ' ἰδὼν τὸ παράδειγμα, δίκαιον αὑτὸν παρασχεῖν ἐθελήσει; τίς προῖκα πρεσβεύειν, εἰ μήτε λαβεῖν μήτε τῶν εἰληφότων ἀξιοπιστότερον παρ' ὑμῖν εἶναι δοκεῖν ὑπάρξει; οὐ μόνον κρίνετε τούτους τήμερον, ἀλλὰ καὶ νόμον τίθεσθ' εἰς ἅπαντα τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον, πότερον χρημάτων αἰσχρῶς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πρεσβεύειν ἅπαντας προσήκει, ἢ προῖχ' ὑπὲρ ὑμῶν τὰ*
233*βέλτιστ' ἀδωροδοκήτως. ἀλλὰ μὴν περὶ μὲν τῶν ἄλλων*

οὐδενὸς προσδεῖσθε μάρτυρος· ὡς δὲ τὸν υἱὸν ἔπεμψεν ὁ Φρύνων, κάλει [μοι] τούτων τοὺς μάρτυρας.

Τοῦτον μὲν τοίνυν οὐκ ἔκρινεν Αἰσχίνης, ὅστις τὸν αὑτοῦ παῖδ' ἐπ' αἰσχύνῃ πρὸς Φίλιππον ἔπεμψεν. εἰ δέ τις ὢν ἐφ' ἡλικίας ἑτέρου βελτίων τὴν ἰδέαν, μὴ προϊδόμενος τὴν ἐξ ἐκείνης τῆς ὄψεως ὑποψίαν, ἰταμώτερον τῷ μετὰ ταῦτ' ἐχρήσατο βίῳ, τοῦτον ὡς πεπορνευμένον κέκρικεν. 414

234 *Φέρε δὴ περὶ τῆς ἑστιάσεως καὶ τοῦ ψηφίσματος εἴπω· μικροῦ γ', ἃ μάλιστά μ' ἔδει πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, παρῆλθον. τῆς πρώτης ἐκείνης πρεσβείας γράφων τὸ προβούλευμ' ἐγώ, καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ ταῖς ἐκκλησίαις, ἐν αἷς ἐμέλλετε βουλεύεσθαι περὶ τῆς εἰρήνης, οὐδενὸς οὔτε λόγου πω παρὰ τούτων οὔτ' ἀδικήματος ὄντος φανεροῦ, τὸ κοινὸν ἔθος [ποιῶν], καὶ ἐπῄνεσα*
235 *τούτους καὶ εἰς πρυτανεῖον ἐκάλεσα. καὶ νὴ Δί' ἔγωγε τοὺς παρὰ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις ἐξένισα, καὶ πάνυ γ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λαμπρῶς· ἐπειδὴ γὰρ ἑώρων αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐκεῖ σεμνυνομένους ὡς εὐδαίμονας καὶ λαμπρούς, εὐθὺς ἡγούμην ἐν τούτοις πρῶτον περιεῖναι δεῖν αὐτῶν καὶ μεγαλοψυχότερος φαίνεσθαι. ταῦτα δὴ παρέξεται νῦν οὗτος, λέγων ὡς αὐτὸς ἐπῄνεσεν ἡμᾶς, αὐτὸς εἱστία τοὺς πρέσβεις, τὸ πότ' οὐ*
236 *διορίζων. ἔστι δὲ ταῦτα πρὸ τοῦ τὴν πόλιν ἠδικῆσθαί τι καὶ φανεροὺς τούτους πεπρακότας αὑτοὺς γενέσθαι, ὅτ' ἄρτι μὲν ἧκον οἱ πρέσβεις τὸ πρῶτον, ἔδει δ' ἀκοῦσαι τὸν δῆμον τί λέγουσιν, οὐδέπω δ' οὔθ' οὗτος συνερῶν δῆλος ἦν τῷ Φιλοκράτει, οὔτε τοιαῦτ' ἐκεῖνος γράψων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, μέμνησθε τοὺς χρόνους, ὅτι τῶν ἀδικημάτων εἰσὶν πρότεροι. μετὰ ταῦτα δ' οὐδὲν ἐμοὶ πρὸς τούτους οἰκεῖον οὐδὲ κοινὸν γέγονεν. Λέγε τὴν μαρτυρίαν.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

237 Ἴσως τοίνυν ἀδελφὸς αὐτῷ συνερεῖ, Φιλοχάρης
καὶ Ἀφόβητος· πρὸς οὓς ἀμφοτέρους ὑμῖν πολλὰ καὶ 415
δίκαι' ἔστιν εἰπεῖν. ἀνάγκη δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
μετὰ παρρησίας διαλεχθῆναι, μηδὲν ὑποστελλόμενον.
ἡμεῖς, Ἀφόβητε καὶ σὺ Φιλόχαρες, σὲ μὲν τὰς ἀλαβα-
στοθήκας γράφοντα καὶ τὰ τύμπανα, τούτους δ' ὑπο-
γραμματέας καὶ τοὺς τυχόντας ἀνθρώπους (καὶ οὐδε-
μιᾶς κακίας ταῦτα, ἀλλ' οὐ στρατηγίας γ' ἄξια) πρε-
σβειῶν, στρατηγιῶν, τῶν μεγίστων τιμῶν ἠξιώσαμεν.
238 εἰ τοίνυν μηδὲν ὑμῶν ἠδίκει μηδείς, οὐχ ἡμεῖς χάριν
ὑμῖν οὐδενός, ἀλλ' ὑμεῖς ἡμῖν δικαίως ἂν εἴχετε τού-
των· πολλοὺς γὰρ ὑμῶν μᾶλλον ἀξίους τιμᾶσθαι πα-
ρέντες ἡμεῖς ὑμᾶς ἐσεμνύνομεν. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐν αὐτοῖς
οἷς ἐτιμᾶσθ' ἠδίκηκέ τις ὑμῶν, καὶ ταῦτα τοιαῦτα,
πόσῳ μᾶλλον ἂν μισοῖσθε δικαίως [ἢ σῴζοισθε]; ἐγὼ
μὲν οἶμαι πολλῷ. βιάσονται τοίνυν ἴσως, μεγαλόφωνοι
καὶ ἀναιδεῖς ὄντες, καὶ τὸ „συγγνώμη ἀδελφῷ βοηθεῖν“
239 προσειληφότες. ὑμεῖς δὲ μὴ ἡττᾶσθε, ἐκεῖν' ἐνθυμη-
θέντες, ὅτι τούτοις μὲν τούτου προσήκει φροντίζειν,
ὑμῖν δὲ τῶν νόμων καὶ ὅλης τῆς πόλεως καὶ παρὰ
πάντα τῶν ὅρκων, οὓς αὐτοὶ κάθησθ' ὀμωμοκότες.
καὶ γὰρ εἴ τινων δεδέηνται τουτονὶ σῴζειν, πότερ' ἂν
μηδὲν ἀδικῶν φαίνηται τὴν πόλιν, ἢ κἂν ἀδικῶν, σκο-
πεῖτε. εἰ μὲν γὰρ ἂν μή, κἀγώ φημι δεῖν, εἰ δ' ὅλως
κἂν ὁτιοῦν, ἐπιορκεῖν δεδέηνται. οὐ γὰρ εἰ κρύβδην
ἐστὶν ἡ ψῆφος, λήσει τοὺς θεούς, ἀλλὰ τοῦτο καὶ πάν-
των ἄρισθ' ὁ τιθεὶς τὸν νόμον εἶδε [τὸ κρύβδην ψηφί-
ζεσθαι], ὅτι τούτων μὲν οὐδεὶς εἴσεται τὸν ἑαυτῷ κεχα-
ρισμένον ὑμῶν, οἱ θεοὶ δ' εἴσονται καὶ τὸ δαιμόνιον 416
240 τὸν μὴ τὰ δίκαια ψηφισάμενον. παρ' ὧν κρεῖττόν ἐστιν

ἑκάστῳ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας τοῖς παισὶν καὶ ἑαυτῷ, τὰ δίκαια γνόντα καὶ τὰ προσήκοντα, περιποιήσασθαι, ἢ τὴν ἀφανῆ καὶ ἄδηλον τούτοις χάριν καταθέσθαι, καὶ ἀφεῖναι τοῦτον ὃς αὐτὸς ἑαυτοῦ καταμεμαρτύρηκεν. τίνα γὰρ μάρτυρ᾽ Αἰσχίνη μείζω παράσχωμαι τοῦ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπρεσβεῦσθαί σοι, ἢ σὲ κατὰ σαυτοῦ; ὃς γὰρ ᾠήθης χρῆναι τὸν φανερόν τι ποιῆσαι βουληθέντα τῶν σοὶ πεπρεσβευμένων, τηλικαύτῃ καὶ τοιαύτῃ συμφορᾷ περιβαλεῖν, δῆλον ὅτι δεινὸν ἄν τι παθεῖν σαυτὸν ἤλπιζες, εἰ πύθοινθ᾽ οὗτοι τὰ πεπραγμένα σοι.

241 *Τοῦτο τοίνυν, ἄνπερ ὑμεῖς εὖ φρονῆτε, καθ᾽ αὑτοῦ συμβήσεται τούτῳ πεπρᾶχθαι, οὐ μόνον κατὰ τοῦθ᾽ ὅτι παμμέγεθες σημεῖόν ἐστι τῶν πεπρεσβευμένων, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ κατηγορῶν ἐκείνους τοὺς λόγους εἶπεν, οἳ κατ᾽ αὐτοῦ νῦν ὑπάρχουσιν· ἃ γὰρ ὡρίσω σὺ δίκαια, ὅτε Τίμαρχον ἔκρινες, ταὐτὰ δήπου ταῦτα καὶ κατὰ σοῦ*

242 *προσήκει τοῖς ἄλλοις ἰσχύειν. ἔλεγεν τοίνυν πρὸς τοὺς δικαστὰς ὅτι „ἀπολογήσεται δὲ Δημοσθένης ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ κατηγορήσει τῶν ἐμοὶ πεπρεσβευμένων· εἶτ᾽, ἐὰν ὑμᾶς ἀπαγάγῃ τῷ λόγῳ, νεανιεύσεται καὶ περιιὼν ἐρεῖ· πῶς; τί; τοὺς δικαστὰς ἀπαγαγὼν ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως, ᾠχόμην τὸ πρᾶγμ᾽ αὐτῶν ὑφελόμενος.“ μὴ σύ γε, ἀλλ᾽ ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζῃ, περὶ τούτων ἀπολογοῦ· τότε δ᾽ ἡνίκ᾽ ἐκεῖνον ἔκρινες, ἐξῆν σοι κατηγορεῖν καὶ λέγειν ὅ τι ἠβούλου.*

243 *᾽Αλλὰ μὴν καὶ ἔπη τοῖς δικασταῖς ἔλεγες, οὐδένα μάρτυρ᾽ ἔχων ἐφ᾽ οἷς ἔκρινες τὸν ἄνθρωπον παρα-* 417
σχέσθαι,

> *φήμη δ᾽ οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα λαοὶ*
> *πολλοὶ φημίξωσι· θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή.*

*οὐκοῦν Αἰσχίνη καὶ σὲ πάντες οὗτοι χρήματ᾿ ἐκ τῆς
πρεσβείας φασὶν εἰληφέναι, ὥστε καὶ κατὰ σοῦ δήπου-
θεν „φήμη δ᾿ οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα λαοὶ
244 πολλοὶ φημίξωσιν". ὅσῳ γὰρ αὖ σε πλείους ἢ 'κεῖνον
αἰτιῶνται, θεώρησον, ὡς εἴσῃ. τὸν μὲν Τίμαρχον οὐδ᾿
οἱ πρόσχωροι πάντες ἐγίγνωσκον, ὑμᾶς δὲ τοὺς πρέ-
σβεις οὐδεὶς Ἑλλήνων οὐδὲ βαρβάρων ἔσθ᾿ ὅστις οὔ
φησι χρήματ᾿ ἐκ τῆς πρεσβείας εἰληφέναι. ὥστ᾿, εἴπερ
ἀληθὴς ἡ φήμη, καθ᾿ ὑμῶν ἐστιν ἡ παρὰ τῶν πολ-
λῶν, ἣν ὅτι πιστὴν εἶναι δεῖ καὶ θεός νύ τίς ἐστι καὶ
αὐτή, καὶ [ὅτι] σοφὸς ἦν ὁ ποιητὴς ὁ ταῦτα ποιήσας,
σὺ διώρισας αὐτός.*

245 *Ἔτι τοίνυν ἰαμβεῖα συλλέξας ἐπέραινεν, οἷον*

> *ὅστις δ᾿ ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνήρ,*
> *οὐ πώποτ᾿ ἠρώτησα, γιγνώσκων ὅτι*
> *τοιοῦτός ἐστιν οἷσπερ ἥδεται ξυνών.*

*εἶτα τὸν εἰς τοὺς ὄρνεις εἰσιόντα καὶ μετὰ Πιτταλάκου
περιιόντα, καὶ τοιαῦτ᾿ εἰπών, ἀγνοεῖτ᾿, ἔφη, ποῖόν τιν᾿
ἡγεῖσθαι δεῖ; οὐκοῦν Αἰσχίνη καὶ κατὰ σοῦ τὰ ἰαμβεῖα
ταῦθ᾿ ἁρμόσει νῦν ἐμοί, κἂν ἐγὼ λέγω πρὸς τούτους,
ὀρθῶς καὶ προσηκόντως ἐρῶ, ὅστις δ᾿ ὁμιλῶν ἥδεται,
καὶ ταῦτα πρεσβεύων, Φιλοκράτει, οὐ πώποτ᾿ ἠρώτησα,
γιγνώσκων ὅτι ἀργύριον εἴληφ᾿ οὗτος, ὥσπερ Φιλο-
κράτης [ὁ ὁμολογῶν].*

246 *Λογογράφους τοίνυν καὶ σοφιστὰς καλῶν τοὺς
ἄλλους καὶ ὑβρίζειν πειρώμενος, αὐτὸς ἐξελεγχθήσεται* 418
*τούτοις ὧν ἔνοχος. ταῦτα μὲν γὰρ τὰ ἰαμβεῖ᾿ ἐκ Φοί-
νικός ἐστιν Εὐριπίδου· τοῦτο δὲ τὸ δρᾶμ᾿ οὐδεπώποτ᾿
οὔτε Θεόδωρος οὔτ᾿ Ἀριστόδημος ὑπεκρίναντο, οἷς
οὗτος τὰ τρίτα λέγων διετέλεσεν, ἀλλὰ Μόλων ἠγω-
νίζετο καὶ εἰ δή τις ἄλλος τῶν παλαιῶν ὑποκριτῶν.*

Ἀντιγονην δὲ Σοφοκλέους πολλάκις μὲν Θεόδωρος, πολλάκις δ' Ἀριστόδημος ὑποκέκριται, ἐν ᾗ πεποιημέν' ἰαμβεῖα καλῶς καὶ συμφερόντως ὑμῖν, πολλάκις [αὐτὸς]
247 *εἰρηκὼς καὶ ἀκριβῶς ἐξεπιστάμενος παρέλιπεν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς δράμασι τοῖς τραγικοῖς ἐξαίρετόν ἐστιν ὥσπερ γέρας τοῖς τριταγωνισταῖς τὸ τοὺς τυράννους καὶ τοὺς τὰ σκῆπτρ' ἔχοντας εἰσιέναι. ἐν τοίνυν τῷ δράματι τούτῳ σκέψασθ' ὁ Κρέων Αἰσχίνης οἷα λέγων πεποίηται τῷ ποιητῇ, ἃ οὔτε πρὸς αὑτὸν οὗτος ὑπὲρ τῆς πρεσβείας διελέχθη, οὔτε πρὸς τοὺς δικαστὰς εἶπεν. Λέγε.*

ΙΑΜΒΕΙΑ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ
ΕΞ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ.

ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
ψυχήν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ.
ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν
μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων,
ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλείσας ἔχει,
κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ·
καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὑτοῦ πάτρας
φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω. 419
ἐγὼ γάρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὁρῶν ἀεί,
οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὁρῶν
στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας,
οὔτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς
θείμην ἐμαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων, ὅτι
ἥδ' ἐστὶν ἡ σῴζουσα, καὶ ταύτης ἔπι
πλέοντες ὀρθῆς τοὺς φίλους ποιούμεθα.

248 *Τούτων οὐδὲν Αἰσχίνης εἶπε πρὸς αὑτὸν ἐν τῇ πρεσβείᾳ, ἀλλ' ἀντὶ μὲν τῆς πόλεως τὴν Φιλίππου*

*ξενίαν καὶ φιλίαν πολλῷ μείζον᾽ ἡγήσαθ᾽ αὑτῷ καὶ
λυσιτελεστέραν, ἐρρῶσθαι πολλὰ φράσας τῷ σοφῷ Σο-
φοκλεῖ, τὴν δ᾽ ἄτην ὁρῶν στείχουσαν ὁμοῦ, τὴν ἐπὶ
Φωκέας στρατείαν, οὐ προεῖπεν οὐδ᾽ ἐξήγγειλεν, ἀλλὰ
τοὐναντίον συνέκρυψε καὶ συνέπραξε καὶ τοὺς βουλο-*
249*μένους εἰπεῖν διεκώλυσεν, οὐκ ἀναμνησθεὶς ὅτι ἥδ᾽
ἐστὶν ἡ σῴζουσα καὶ ταύτης ἔπι τελοῦσα μὲν ἡ μήτηρ
αὐτοῦ καὶ καθαίρουσα καὶ καρπουμένη τὰς τῶν χρω-
μένων οὐσίας, ἐξέθρεψε τοσούτους τουτουσί, διδάσκων
δ᾽ ὁ πατὴρ γράμματα, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω,
πρὸς τῷ τοῦ ἥρω τοῦ ἰατροῦ, ὅπως ἠδύνατο, ἀλλ᾽ οὖν
ἐν ταύτῃ γ᾽ ἔζη, ὑπογραμματεύοντες δ᾽ οὗτοι καὶ ὑπη-
ρετοῦντες ἁπάσαις ταῖς ἀρχαῖς ἀργύριον εἰλήφεσαν, καὶ
τὸ τελευταῖον γραμματεῖς χειροτονηθέντες δύ᾽ ἔτη διε-
τράφησαν ἐν τῇ θόλῳ, πρεσβεύων δ᾽ ἀπέσταλτο νῦν*
250*αὐτὸς ἐκ ταύτης. τούτων οὐδὲν ἐσκέψατο, οὐδ᾽ ὅπως
ὀρθὴ πλεύσεται προείδετο, ἀλλ᾽ ἀνέτρεψε καὶ κατέδυσεν
τὸ καθ᾽ αὑτόν, καὶ ὅπως ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς ἔσται παρε-* 420
*σκεύασεν. εἶτ᾽ οὐ σὺ σοφιστής; καὶ πονηρός γε. οὐ
σὺ λογογράφος; καὶ θεοῖς ἐχθρός γε· ὃς ἃ μὲν πολ-
λάκις ἠγωνίσω καὶ ἀκριβῶς ἐξηπίστασ᾽, ὑπερέβης, ἃ δ᾽
οὐδεπώποτ᾽ ἐν τῷ βίῳ [ὑπεκρίνω], ταῦτα ζητήσας ἐπὶ
τῷ τῶν πολιτῶν βλάψαι τιν᾽ εἰς μέσον ἤνεγκας.*

251 *Φέρε δὴ καὶ περὶ τοῦ Σόλωνος ὃν εἶπεν λόγον
σκέψασθε. ἔφη τὸν Σόλων᾽ ἀνακεῖσθαι τῆς τῶν τότε
δημηγορούντων σωφροσύνης παράδειγμα, εἴσω τὴν
χεῖρα ἔχοντ᾽ ἀναβεβλημένον, ἐπιπλήττων τι καὶ λοιδο-
ρούμενος τῇ τοῦ Τιμάρχου προπετείᾳ. καίτοι τὸν μὲν
ἀνδριάντα τοῦτον οὔπω πεντήκοντ᾽ ἔτη φάσ᾽ ἀνακεῖ-
σθαι Σαλαμίνιοι, ἀπὸ Σόλωνος δ᾽ ὁμοῦ διακόσι᾽ ἐστὶν
ἔτη καὶ τετταράκοντ᾽ εἰς τὸν νυνὶ [παρόντα] χρόνον,*

*ὥσθ᾽ ὁ δημιουργὸς ὁ τοῦτο πλάσας τὸ σχῆμα, οὐ μόνον
οὐκ αὐτὸς ἦν κατ᾽ ἐκεῖνον, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὁ πάππος αὐτοῦ.
252τοῦτο μὲν τοίνυν εἶπε τοῖς δικασταῖς καὶ ἐμιμήσατο· ὃ
δὲ τοῦ σχήματος ἦν τούτου πολλῷ τῇ πόλει λυσιτελέ-
στερον, [τὸ] τὴν ψυχὴν τὴν Σόλωνος ἰδεῖν καὶ τὴν
διάνοιαν, ταύτην δ᾽ οὐκ ἐμιμήσατο, ἀλλὰ πᾶν τοὐναν-
τίον. ἐκεῖνος μέν γ᾽ ἀφεστηκυίας Σαλαμῖνος Ἀθηναίων,
καὶ θάνατον ζημίαν ψηφισαμένων, ἄν τις εἴπῃ κομί-
ζεσθαι, τὸν ἴδιον κίνδυνον ὑποθεὶς ἐλεγεῖα ποιήσας
ᾖδε, καὶ τὴν μὲν χώραν ἔσωσε τῇ πόλει, τὴν δ᾽ ὑπάρ-
253χουσαν αἰσχύνην ἀπήλλαξεν· οὗτος δ᾽, ἣν βασιλεὺς καὶ
πάντες Ἕλληνες ὑμετέραν ἔγνωσαν, Ἀμφίπολιν, ταύτην
ἐξέδωκε κἀπέδοτο, καὶ τῷ ταῦτα γράφοντι συνεῖπε* 421
*Φιλοκράτει. ἄξιόν γ᾽[, οὐ γάρ;] ἦν Σόλωνος αὐτῷ
μεμνῆσθαι. καὶ οὐ μόνον ἐνταῦθα ταῦτ᾽ ἐποίησεν,
ἀλλ᾽ ἐκεῖσ᾽ ἐλθὼν οὐδὲ τοὔνομ᾽ ἐφθέγξατο τῆς χώρας
ὑπὲρ ἧς ἐπρέσβευεν. καὶ ταῦτ᾽ αὐτὸς ἀπήγγειλε πρὸς
ὑμᾶς· μέμνησθε γὰρ δὴ λέγοντ᾽ αὐτὸν ὅτι „περὶ δ᾽
Ἀμφιπόλεως εἶχον μὲν κἀγὼ λέγειν· ἵνα δ᾽ ἐγγένηται
254Δημοσθένει περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, παρέλειπον.“ ἐγὼ δὲ
παρελθὼν οὐδὲν ἔφην τοῦτον ὧν ἐβούλετ᾽ εἰπεῖν πρὸς
Φίλιππον ἐμοὶ παραλείπειν· θᾶττον γὰρ ἂν τοῦ αἵματος,
ἢ λόγου μεταδοῦναί τινι. ἀλλ᾽ οἶμαι χρήματ᾽ εἰληφότα,
οὐκ ἦν ἀντιλέγειν πρὸς Φίλιππον τὸν ὑπὲρ τούτου δε-
δωκότα, ὅπως ἐκείνην μὴ ἀποδῷ. Λέγε δή μοι λαβὼν
καὶ τὰ τοῦ Σόλωνος ἐλεγεῖα ταυτί, ἵν᾽ ἴδηθ᾽ ὅτι καὶ
Σόλων ἐμίσει τοὺς οἷος οὗτος ἀνθρώπους.*

255 *Οὐ λέγειν εἴσω τὴν χεῖρ᾽ ἔχοντ᾽ Αἰσχίνη δεῖ, ἀλλὰ
πρεσβεύειν εἴσω τὴν χεῖρ᾽ ἔχοντα. σὺ δ᾽ ἐκεῖ προ-
τείνας καὶ ὑποσχὼν καὶ καταισχύνας τούτους, ἐνθάδε
σεμνολογεῖ, καὶ λογάρια δύστηνα μελετήσας καὶ φωνα-*

σκήσας, οὐκ οἴει δίκην δώσειν τηλικούτων καὶ τοσούτων ἀδικημάτων; κἂν πιλίδιον λαβὼν περὶ τὴν κεφαλὴν περινοστῇς καὶ ἐμοὶ λοιδορῇ. λέγε σύ.

ΕΛΕΓΕΙΑ.

Ἡμετέρη δὲ πόλις κατὰ μὲν Διὸς οὔποτ' ὀλεῖται
αἶσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων·
τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
Παλλὰς Ἀθηναίη χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.
αὐτοὶ δὲ φθείρειν μεγάλην πόλιν ἀφραδίῃσιν
ἀστοὶ βούλονται, χρήμασι πειθόμενοι, 422
δήμου θ' ἡγεμόνων ἄδικος νόος, οἷσιν ἑτοῖμον
ὕβριος ἐκ μεγάλης ἄλγεα πολλὰ παθεῖν.
οὐ γὰρ ἐπίστανται κατέχειν κόρον, οὐδὲ παρούσας
εὐφροσύνας κοσμεῖν δαιτὸς ἐν ἡσυχίῃ.
. . . .
πλουτοῦσιν δ' ἀδίκοις ἔργμασι πειθόμενοι
. . . .
οὔθ' ἱερῶν κτεάνων οὔτε τι δημοσίων
φειδόμενοι κλέπτουσιν ἀφαρπαγῇ ἄλλοθεν ἄλλος,
οὐδὲ φυλάσσονται σεμνὰ θέμεθλα Δίκης,
ἣ σιγῶσα σύνοιδε τὰ γιγνόμενα πρό τ' ἐόντα,
τῷ δὲ χρόνῳ πάντως ἦλθ' ἀποτεισομένη.
τοῦτ' ἤδη πάσῃ πόλει ἔρχεται ἕλκος ἄφυκτον,
εἰς δὲ κακὴν ταχέως ἤλυθε δουλοσύνην,
ἣ στάσιν ἔμφυλον πόλεμόν θ' εὕδοντ' ἐπέγειρεν,
ὃς πολλῶν ἐρατὴν ὤλεσεν ἡλικίην.
ἐκ γὰρ δυσμενέων ταχέως πολυήρατον ἄστυ
τρύχεται ἐν συνόδοις τοῖς ἀδικοῦσι φίλους.
ταῦτα μὲν ἐν δήμῳ στρέφεται κακά· τῶν δὲ πενιχρῶν
ἱκνοῦνται πολλοὶ γαῖαν ἐς ἀλλοδαπήν,
πραθέντες δεσμοῖσί τ' ἀεικελίοισι δεθέντες.
. . . .

οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ' ἑκάστῳ,
αὔλειοι δ' ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι,
ὑψηλὸν δ' ὑπὲρ ἕρκος ὑπέρθορεν, εὗρε δὲ πάντως,
εἰ καί τις φεύγων ἐν μυχῷ ᾖ θαλάμου.
ταῦτα διδάξαι θυμὸς Ἀθηναίους με κελεύει,
ὡς κακὰ πλεῖστα πόλει δυσνομίη παρέχει,
εὐνομίη δ' εὔκοσμα καὶ ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει,
καὶ θαμὰ τοῖς ἀδίκοις ἀμφιτίθησι πέδας,
τραχέα λειαίνει, παύει κόρον, ὕβριν ἀμαυροῖ, 423
αὐαίνει δ' ἄτης ἄνθεα φυόμενα,
εὐθύνει δὲ δίκας σκολιάς, ὑπερήφανά τ' ἔργα
πραΰνει, παύει δ' ἔργα διχοστασίης,
παύει δ' ἀργαλέης ἔριδος χόλον· ἔστι δ' ὑπ' αὐτῆς
πάντα κατ' ἀνθρώπους ἄρτια καὶ πινυτά.

256 *Ἀκούετ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι περὶ τῶν τοιούτων*
ἀνθρώπων οἷα Σόλων λέγει, καὶ περὶ τῶν θεῶν, οὕς
φησι τὴν πόλιν σῴζειν. ἐγὼ δ' ἀεὶ μὲν ἀληθῆ τὸν
λόγον τοῦτον ἡγοῦμαι καὶ βούλομαι, ὡς ἄρ' οἱ θεοὶ
σῴζουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν· τρόπον δέ τιν' οἴομαι καὶ
τὰ νῦν συμβεβηκότα πάντ' ἐπὶ ταῖς εὐθύναις ταυταισί,
δαιμονίας τινὸς εὐνοίας ἔνδειγμα τῇ πόλει γεγενῆσθαι.
257 *σκοπεῖτε γάρ. ἄνθρωπος πολλὰ καὶ δεινὰ πρεσβεύσας,*
καὶ χώρας ἐκδεδωκὼς ἐν αἷς τοὺς θεοὺς ὑφ' ὑμῶν καὶ
τῶν συμμάχων τιμᾶσθαι προσῆκεν, ἠτίμωσ' ὑπακού-
σαντά τιν' αὐτοῦ κατήγορον. ἵνα τί; ἵνα μήτ' ἐλέου
μήτε συγγνώμης ἐφ' οἷς αὐτὸς ἠδίκηκεν τύχῃ. ἀλλὰ
καὶ κατηγορῶν ἐκείνου κακῶς λέγειν προείλετ' ἐμέ, καὶ
πάλιν ἐν τῷ δήμῳ γραφὰς ἀποίσειν καὶ τοιαῦτ' ἠπείλει.
ἵνα τί; ἵν' ὡς μετὰ πλείστης συγγνώμης παρ' ὑμῶν
ὁ τὰ τούτου πονηρεύματ' ἀκριβῶς εἰδὼς ἐγὼ καὶ παρη-
258 *κολουθηκὼς ἅπασι κατηγορῶ. ἀλλὰ καὶ διακρουόμενος*

27*

πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον εἰσελθεῖν, εἰς τοιοῦτον
ὑπῆκται καιρόν, ἐν ᾧ τῶν ἐπιόντων εἵνεκ', εἰ μηδενὸς
ἄλλου, οὐχ οἷόν τ' οὐδ' ἀσφαλὲς ὑμῖν δεδωροδοκηκότα
τοῦτον ἀθῷον ἐᾶσαι· ἀεὶ μὲν γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
προσήκει μισεῖν καὶ κολάζειν τοὺς [προδότας καὶ] δω- 424
ροδόκους, μάλιστα δὲ νῦν ἐπὶ καιροῦ [τοῦτο] γένοιτ'
259 ἂν καὶ πάντας ὠφελήσειε κοινῇ. νόσημα γὰρ ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι δεινὸν ἐμπέπτωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ χα-
λεπὸν καὶ πολλῆς τινὸς εὐτυχίας καὶ παρ' ὑμῶν ἐπι-
μελείας δεόμενον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι γνωριμώτατοι
καὶ προεστάναι τῶν κοινῶν ἀξιούμενοι, τὴν αὑτῶν προ-
διδόντες ἐλευθερίαν οἱ δυστυχεῖς, αὐθαίρετον αὑτοῖς
ἐπάγονται δουλείαν, Φιλίππῳ ξενίαν καὶ ἑταιρίαν καὶ
τὰ τοιαῦθ' ὑποκοριζόμενοι· οἱ δὲ λοιποὶ καὶ τὰ κύρι'
ἅττα ποτ' ἔστ' ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων, οὓς ἔδει τού-
τους κολάζειν καὶ παραχρῆμ' ἀποκτιννύναι, τοσοῦτ'
ἀπέχουσι τοῦ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, ὥστε θαυμάζουσι καὶ
ζηλοῦσι καὶ βούλοιντ' ἂν αὐτὸς ἕκαστος τοιοῦτος εἶναι.
260 καίτοι τοῦτο τὸ πρᾶγμα καὶ τὰ τοιαῦτα ζηλώματα Θετ-
ταλῶν μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μέχρι μὲν χθὲς ἢ πρώην
τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὸ κοινὸν ἀξίωμ' ἀπωλωλέκει, νῦν
δ' ἤδη καὶ τὴν ἐλευθερίαν παραιρεῖται· τὰς γὰρ ἀκρο-
πόλεις ἐνίων Μακεδόνες φρουροῦσιν· εἰς Πελοπόννη-
σον δ' εἰσελθὸν τὰς ἐν Ἤλιδι σφαγὰς πεποίηκε, καὶ
τοσαύτης μανίας καὶ παρανοίας ἐνέπλησε τοὺς ταλαι-
πώρους ἐκείνους, ὥσθ' ἵν' ἀλλήλων ἄρχωσιν καὶ Φι-
λίππῳ χαρίζωνται, συγγενεῖς αὑτῶν καὶ πολίτας μιαι-
261 φονεῖν. καὶ οὐδ' ἐνταῦθ' ἕστηκεν, ἀλλ' εἰς Ἀρκαδίαν
εἰσελθὸν πάντ' ἄνω καὶ κάτω τἀκεῖ πεποίηκε, καὶ νῦν
Ἀρκάδων πολλοί, προσῆκον αὐτοῖς ἐπ' ἐλευθερίᾳ μέγι-
στον φρονεῖν ὁμοίως ὑμῖν (μόνοι γὰρ πάντων αὐτό-

χθονες ὑμεῖς ἐστε κἀκεῖνοι) Φίλιππον θαυμάζουσι καὶ 425
χαλκοῦν ἱστᾶσι καὶ στεφανοῦσι, καὶ τὸ τελευταῖον, ἂν
εἰς Πελοπόννησον ἴῃ, δέχεσθαι ταῖς πόλεσιν εἰσὶν ἐψη-
262 φισμένοι. ταὐτὰ δὲ ταῦτ' Ἀργεῖοι. ταῦτα νὴ τὴν Δή-
μητρ', εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, εὐλαβείας οὐ μικρᾶς δεῖται,
ὡς βαδίζον γε κύκλῳ καὶ δεῦρ' ἐλήλυθεν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι τὸ νόσημα τοῦτο. ἕως οὖν ἔτ' ἐν ἀσφαλεῖ,
φυλάξασθε καὶ τοὺς πρώτους εἰσαγαγόντας ἀτιμώσατε·
εἰ δὲ μή, σκοπεῖθ' ὅπως μὴ τηνικαῦτ' εὖ λέγεσθαι
δόξει τὰ νῦν εἰρημένα, ὅτ' οὐδ' ὅ τι χρὴ ποιεῖν ἕξετε.
263 οὐχ ὁρᾶθ' ὡς ἐναργὲς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ σαφὲς
παράδειγμ' οἱ ταλαίπωροι γεγόνασιν Ὀλύνθιοι; οἳ παρ'
οὐδὲν οὕτως ὡς τὸ ταῦτα ποιεῖν ἀπολώλασιν οἱ δεί-
λαιοι. ἔχοιτε δ' ἂν ἐξετάσαι καθαρῶς ἐκ τῶν συμβεβη-
κότων αὐτοῖς. ἐκεῖνοι γάρ, ἡνίκα μὲν τετρακοσίους
ἱππέας ἐκέκτηντο μόνον, καὶ σύμπαντες οὐδὲν ἦσαν
πλείους πεντακισχιλίων τὸν ἀριθμόν, οὔπω Χαλκιδέων
264 πάντων εἰς ἓν συνῳκισμένων, Λακεδαιμονίων ἐπ' αὐτοὺς
ἐλθόντων πολλῇ καὶ πεζῇ καὶ ναυτικῇ δυνάμει (ἴστε
γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι γῆς καὶ θαλάττης ἦρχον ὡς ἔπος
εἰπεῖν Λακεδαιμόνιοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους,) ἀλλ'
ὅμως τηλικαύτης ἐπ' αὐτοὺς ἐλθούσης δυνάμεως, οὔτε
τὴν πόλιν οὔτε φρούριον οὐδὲν ἀπώλεσαν, ἀλλὰ καὶ
μάχας πολλὰς ἐκράτησαν, καὶ τρεῖς τῶν πολεμάρχων
ἀπέκτειναν, καὶ τὸ τελευταῖον, ὅπως ἐβούλοντο, οὕτω
265 τὸν πόλεμον κατέθεντο. ἐπειδὴ δὲ δωροδοκεῖν ἤρξαντό
τινες, καὶ δι' ἀβελτερίαν οἱ πολλοί, μᾶλλον δὲ [διὰ]
δυστυχίαν, τούτους πιστοτέρους ἡγήσαντο τῶν ὑπὲρ
αὐτῶν λεγόντων, καὶ Λασθένης μὲν ἤρεψεν τὴν οἰκίαν 426
τοῖς ἐκ Μακεδονίας ξύλοις, Εὐθυκράτης δὲ βοῦς ἔτρεφεν
πολλὰς τιμὴν οὐδενὶ δούς, ἕτερος δέ τις ἧκεν ἔχων

*πρόβατα, ἄλλος δέ τις ἵππους, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ καθ'
ὧν ταῦτ' ἐγίγνετο, οὐχ ὅπως ὠργίζοντο, ἢ κολάζειν
ἠξίουν τοὺς ταῦτα ποιοῦντας, ἀλλ' ἀπέβλεπον, ἐζήλουν,
266 ἐτίμων, ἄνδρας ἡγοῦντο· ἐπειδὴ ταῦθ' οὕτω προήγετο
καὶ τὸ δωροδοκεῖν ἐκράτησε, χιλίους μὲν ἱππέας κεκτη-
μένοι, πλείους δ' ὄντες ἢ μύριοι, πάντας δὲ τοὺς περι-
χώρους ἔχοντες συμμάχους, μυρίοις δὲ ξένοις καὶ τριή-
ρεσι πεντήκονθ' ὑμῶν βοηθησάντων αὐτοῖς, κἄτι
τῶν πολιτῶν τετρακισχιλίοις, οὐδὲν αὐτοὺς τούτων ἠδυ-
νήθη σῶσαι, ἀλλὰ πρὶν μὲν ἐξελθεῖν ἐνιαυτὸν τοῦ πολέ-
μου, τὰς πόλεις ἁπάσας ἀπωλωλέκεσαν τὰς ἐν τῇ Χαλκι-
δικῇ προδιδόντες, καὶ Φίλιππος οὐχ ὑπεῖχ' ὑπακούων τοῖς
267 προδιδοῦσιν, οὐδ' εἶχ' ὅ τι πρῶτον λάβῃ. πεντακοσίους
δ' ἱππέας προδοθέντας ὑπ' αὐτῶν τῶν ἡγουμένων ἔλαβ'
αὐτοῖς ὅπλοις ὁ Φίλιππος, ὅσους οὐδεὶς πώποτ' ἄλλος
ἀνθρώπων. καὶ οὔτε τὸν ἥλιον ᾐσχύνονθ' οἱ ταῦτα
ποιοῦντες, οὔτε τὴν γῆν πατρίδ' οὖσαν, ἐφ' ἧς ἕστα-
σαν, οὔθ' ἱέρ' οὔτε τάφους, οὔτε τὴν μετὰ ταῦτα γενησο-
μένην αἰσχύνην ἐπὶ τοιούτοις ἔργοις· οὕτως ἔκφρονας
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ παραπλῆγας τὸ δωροδοκεῖν
ποιεῖ. ὑμᾶς οὖν ὑμᾶς εὖ φρονεῖν δεῖ τοὺς πολλούς,
καὶ μὴ 'πιτρέπειν τὰ τοιαῦτ', ἀλλὰ κολάζειν δημοσίᾳ.
καὶ γὰρ ἂν καὶ ὑπερφυὲς εἴη, εἰ κατὰ μὲν τῶν Ὀλυν-
θίους προδόντων πολλὰ καὶ δείν' ἐψηφίσασθε, τοὺς
δὲ παρ' ὑμῖν αὐτοῖς ἀδικοῦντας μὴ κολάζοντες φαί-
νοισθε. λέγε τὸ ψήφισμα τὸ περὶ τῶν Ὀλυνθίων.*

ΨΗΦΙΣΜΑ. 427

268 *Ταῦθ' ὑμεῖς ὦ ἄνδρες δικασταὶ ὀρθῶς καὶ καλῶς
πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις δοκεῖτ' ἐψηφίσθαι κατ'
ἀνδρῶν προδοτῶν καὶ θεοῖς ἐχθρῶν. ἐπειδὴ τοίνυν*

*τὸ δωροδοκεῖν πρότερον τοῦ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ἐστι,
καὶ δι᾽ ἐκεῖνο καὶ τάδε πράττουσί τινες, ὃν ἂν ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι δωροδοκοῦντ᾽ ἴδητε, τοῦτον καὶ προ-
δότην εἶναι νομίζετε. εἰ δ᾽ ὁ μὲν καιρούς, ὁ δὲ πρά-
γμαθ᾽, ὁ δὲ στρατιώτας προδίδωσιν, ὧν ἂν ἕκαστος
οἶμαι κύριος γένηται, ταῦτα διαφθείρει· μισεῖν δ᾽ ὁμοίως
269 τοὺς τοιούτους πάντας προσήκει. ἔστι δ᾽ ὑμῖν ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι περὶ τούτων μόνοις τῶν πάντων ἀν-
θρώπων οἰκείοις χρῆσθαι παραδείγμασι, καὶ τοὺς προ-
γόνους, οὓς ἐπαινεῖτε δικαίως, ἔργῳ μιμεῖσθαι. καὶ
γὰρ εἰ μὴ τὰς μάχας μηδὲ τὰς στρατείας μηδὲ τοὺς
κινδύνους, ἐν οἷς ἦσαν ἐκεῖνοι λαμπροί, συμβαίνει
καιρός, ἀλλ᾽ ἄγεθ᾽ ἡσυχίαν ὑμεῖς ἐν τῷ παρόντι, τό
270 γ᾽ εὖ φρονεῖν αὐτῶν μιμεῖσθε. τούτου γὰρ πανταχοῦ
χρεία, καὶ οὐδέν ἐστι πραγματωδέστερον οὐδ᾽ ὀχληρό-
τερον τὸ καλῶς φρονεῖν τοῦ κακῶς, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ἴσῳ
χρόνῳ νυνὶ καθήμενος ὑμῶν ἕκαστος, ἂν μὲν ἃ χρὴ
γιγνώσκῃ περὶ τῶν πραγμάτων καὶ ψηφίζηται, βελτίω
τὰ κοινὰ ποιήσει τῇ πόλει καὶ ἄξια τῶν προγόνων
πράξει, ἂν δ᾽ ἃ μὴ δεῖ, φαυλότερα, καὶ ἀνάξια τῶν
προγόνων ποιήσει. τί οὖν ἐκεῖνοι περὶ τούτων ἐφρό-
νουν; ταυτὶ λαβὼν ἀνάγνωθι γραμματεῦ· δεῖ γὰρ ὑμᾶς
ἰδεῖν ὅτι ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις ῥᾳθυμεῖτε, ὧν θά-
νατον κατεγνώκασιν οἱ πρόγονοι. [λέγε.]*

ΣΤΗΛΗ. 428

271 *Ἀκούετ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν γραμμάτων λε-
γόντων Ἄρθμιον τὸν Πυθώνακτος τὸν Ζελείτην ἐχθρὸν
εἶναι καὶ πολέμιον τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῶν
συμμάχων αὐτὸν καὶ γένος πᾶν. διὰ τί; ὅτι τὸν χρυ-
σὸν τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων εἰς τοὺς Ἕλληνας ἤγαγεν.*

*οὐκοῦν ἔστιν ὡς ἔοικεν ἐκ τούτων ἰδεῖν, ὅτι οἱ πρό-
γονοι μὲν ὑμῶν, ὅπως μηδ' ἄλλος ἀνθρώπων [μηδεὶς]
ἐπὶ χρήμασι μηδὲν ἐργάσεται κακὸν τὴν Ἑλλάδ', ἐφρόν-
τιζον, ὑμεῖς δ' οὐδὲ τὴν πόλιν αὐτὴν ὅπως μηδεὶς τῶν
272 πολιτῶν ἀδικήσει προορᾶσθε. νὴ Δί', ἀλλ' ὅπως ἔτυχεν,
ταῦτα τὰ γράμμαθ' ἕστηκεν. ἀλλ' ὅλης οὔσης ἱερᾶς
τῆς ἀκροπόλεως ταυτησὶ καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν ἐχού-
σης, παρὰ τὴν χαλκῆν τὴν μεγάλην Ἀθηνᾶν ἐκ δεξιᾶς
ἕστηκεν, ἣν ἀριστεῖον ἡ πόλις τοῦ πρὸς τοὺς βαρβά-
ρους πολέμου, δόντων τῶν Ἑλλήνων τὰ χρήματα ταῦτ',
ἀνέθηκεν. τότε μὲν τοίνυν οὕτω σεμνὸν ἦν τὸ δίκαιον
καὶ τὸ κολάζειν τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ἔντιμον,
ὥστε τῆς αὐτῆς ἠξιοῦτο στάσεως τό τ' ἀριστεῖον τῆς
θεοῦ καὶ αἱ κατὰ τῶν [τὰ τοιαῦτ'] ἀδικούντων τιμω-
ρίαι· νῦν δὲ γέλως, ἄδεια, εἰ μὴ τὴν ἄγαν ταύτην
273 ἐξουσίαν σχήσετε νῦν ὑμεῖς. νομίζω τοίνυν ὑμᾶς ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐ καθ' ἕν τι μόνον τοὺς προγό-
νους μιμουμένους ὀρθῶς ἂν ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ
πάνθ' ὅσ' ἔπραττον ἐφεξῆς. ἐκεῖνοι τοίνυν, ὡς ἅπαν-
τες εὖ οἶδ' ὅτι τὸν λόγον τοῦτον ἀκηκόατε, Καλλίαν
τὸν Ἱππονίκου ταύτην τὴν ὑπὸ πάντων θρυλουμένην
εἰρήνην πρεσβεύσαντα, ἵππου μὲν δρόμον ἡμέρας μὴ
καταβαίνειν ἐπὶ τὴν θάλατταν βασιλέα, ἐντὸς δὲ Χελι-* 429
*δονίων καὶ Κυανέων πλοίῳ μακρῷ μὴ πλεῖν, ὅτι δῶρα
λαβεῖν ἔδοξε πρεσβεύσας, μικροῦ μὲν ἀπέκτειναν, ἐν
274 δὲ ταῖς εὐθύναις πεντήκοντ' ἐπράξαντο τάλαντα. καίτοι
καλλίω ταύτης εἰρήνην οὔτε πρότερον οὔθ' ὕστερον
οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν ἔχοι πεποιημένην τὴν πόλιν. ἀλλ'
οὐ τοῦτ' ἐσκόπουν. τούτου μὲν γὰρ ἡγοῦντο τὴν αὑ-
τῶν ἀρετὴν καὶ τὴν τῆς πόλεως δόξαν αἰτίαν εἶναι,
τοῦ δὲ προῖκ' ἢ μὴ τὸν τρόπον τοῦ πρεσβευτοῦ· τοῦ-*

τον οὖν δίκαιον ἠξίουν παρέχεσθαι καὶ ἀδωροδόκητον
275 τὸν προσιόντα τοῖς κοινοῖς. ἐκεῖνοι μὲν τοίνυν οὕτως ἐχθρὸν ἡγοῦντο τὸ δωροδοκεῖν καὶ ἀλυσιτελὲς τῇ πόλει, ὥστε μήτ' ἐπὶ πράξεως μηδεμιᾶς μήτ' ἐπ' ἀνδρὸς ἐᾶν γίγνεσθαι· ὑμεῖς δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν αὐτὴν εἰρήνην ἑορακότες, τὰ μὲν τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχη καθῃρηκυῖαν, τὰς δὲ τῶν πρέσβεων οἰκίας οἰκοδομοῦσαν, καὶ τὰ μὲν τῆς πόλεως κτήματ' ἀφῃρημένην, τούτοις δ' ἃ μηδ' ὄναρ ἤλπισαν πώποτε κτησαμένην, οὐκ αὐτοὶ τούτους ἀπεκτείνατε, ἀλλὰ κατηγόρου προσδεῖσθε, καὶ λόγῳ κρίνετε, ὧν ἔργῳ τἀδικήματα πάντες ὁρῶσιν.

276 Οὐ τοίνυν τὰ παλαί' ἄν τις ἔχοι μόνον εἰπεῖν, καὶ διὰ τούτων τῶν παραδειγμάτων ὑμᾶς ἐπὶ τιμωρίαν παρακαλέσαι· ἀλλ' ἐφ' ὑμῶν τουτωνὶ τῶν ἔτι ζώντων [ἀνθρώπων] πολλοὶ δίκην δεδώκασιν, ὧν ἐγὼ τοὺς μὲν ἄλλους παραλείψω, τῶν δ' ἐκ πρεσβείας, ἣ πολὺ ταύτης ἐλάττω κακὰ τὴν πόλιν εἴργασται, θανάτῳ ζημιωθέντων ἑνὸς ἢ δυοῖν ἐπιμνησθήσομαι. καί μοι λέγε τουτὶ τὸ ψήφισμα λαβών.

ΨΗΦΙΣΜΑ. 430

277 Κατὰ τουτὶ τὸ ψήφισμ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν πρέσβεων ἐκείνων ὑμεῖς θάνατον κατέγνωτε, ὧν εἷς ἦν Ἐπικράτης, ἀνὴρ, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω, σπουδαῖος καὶ πολλὰ χρήσιμος τῇ πόλει, καὶ τῶν ἐκ Πειραιῶς καταγαγόντων τὸν δῆμον, καὶ ἄλλως δημοτικός. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτὸν ὠφέλησε τούτων, δικαίως· οὐ γὰρ ἐξ ἡμισείας χρηστὸν εἶναι δεῖ τὸν τὰ τηλικαῦτα διοικεῖν ἀξιοῦντα, οὐδὲ τὸ πιστευθῆναι προλαβόντα παρ' ὑμῶν, εἰς τὸ μείζω δύνασθαι κακουργεῖν κατα-

278 χρῆσθαι, ἀλλ' ἁπλῶς μηδὲν ὑμᾶς ἀδικεῖν ἑκόντα. εἰ
τοίνυν τι τούτοις ἄπρακτόν ἐστι τούτων, ἐφ' οἷς ἐκεί-
νων θάνατος κατέγνωσται, ἔμ' ἀποκτείνατ' ἤδη. σκο-
πεῖτε γάρ. „ἐπειδὴ παρὰ τὰ γράμματα“ φησὶν „ἐπρέ-
σβευσαν [ἐκεῖνοι]“, καὶ τοῦτ' ἔστι τῶν ἐγκλημάτων
πρῶτον. οὗτοι δ' οὐ παρὰ τὰ γράμματα; οὐ τὸ μὲν
ψήφισμ' „Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἀθηναίων συμμάχοις“,
οὗτοι δὲ Φωκέας ἐκσπόνδους ἀπέφηναν; οὐ τὸ μὲν
ψήφισμα „τοὺς ἄρχοντας ὁρκοῦν τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν“,
οὗτοι δ', οὓς Φίλιππος αὐτοῖς προσέπεμψε, τούτους
ὥρκισαν; οὐ τὸ μὲν ψήφισμ' „οὐδαμοῦ μόνους ἐν-
τυγχάνειν Φιλίππῳ“, οὗτοι δ' οὐδὲν ἐπαύσαντ' ἰδίᾳ
279 χρηματίζοντες; „καὶ ἠλέγχθησάν τινες αὐτῶν ἐν τῇ
βουλῇ οὐ τἀληθῆ ἀπαγγέλλοντες.“ οὗτοι δέ γε κἀν
τῷ δήμῳ. καὶ ὑπὸ τοῦ; τοῦτο γάρ ἐστι τὸ λαμ-
πρόν· ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων· οἷς γὰρ ἀπήγγειλαν
οὗτοι, πάντα δήπου γέγονεν τἀναντία. „οὐδ' ἐπιστέλ-
λοντες“ φησὶ „τἀληθῆ.“ οὐκοῦν οὐδ' οὗτοι. „καὶ 431
καταψευδόμενοι τῶν συμμάχων καὶ δῶρα λαμβάνον-
τες.“ ἀντὶ μὲν τοίνυν τοῦ καταψευδόμενοι παντελῶς
ἀπολωλεκότες· πολλῷ δὲ δήπου τοῦτο δεινότερον [τοῦ
καταψεύσασθαι]. ἀλλὰ μὴν ὑπέρ γε τοῦ δῶρ' εἰληφέ-
ναι, εἰ μὲν ἠρνοῦντο, ἐξελέγχειν λοιπὸν ἂν ἦν, ἐπειδὴ
280 δ' ὡμολόγουν, ἀπάγειν δήπου προσῆκεν. τί οὖν ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι; τούτων οὕτως ἐχόντων, ὑμεῖς ἐξ
ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ὄντες, οἱ δὲ καὶ τινὲς αὐτῶν ἔτι
ζῶντες, ὑπομενεῖτε τὸν μὲν εὐεργέτην τοῦ δήμου καὶ
τὸν ἐκ Πειραιῶς, Ἐπικράτην, ἐκπεσεῖν καὶ κολασθῆναι;
καὶ πάλιν πρώην [Θρασύβουλον] ἐκεῖνον τὸν Θρασυ-
βούλου τοῦ δημοτικοῦ καὶ τοῦ ἀπὸ Φυλῆς καταγα-
γόντος τὸν δῆμον, τάλαντα δέκ' ὠφληκέναι, καὶ τὸν

ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ τῶν τὰ μέγιστ' ἀγάθ' [ὑμᾶς] εἰρ-
γασμένων, οὓς νόμῳ διὰ τὰς εὐεργεσίας, ἃς ὑπῆρξαν
εἰς ὑμᾶς, ἐν ἅπασι τοῖς ἱεροῖς ἐπὶ ταῖς θυσίαις σπον-
δῶν καὶ κρατήρων κοινωνοὺς πεποίησθε, καὶ ᾄδετε καὶ
281 τιμᾶτ' ἐξ ἴσου τοῖς ἥρωσιν καὶ τοῖς θεοῖς, τούτους μὲν
πάντας τὴν ἐκ τῶν νόμων δίκην ὑπεσχηκέναι, καὶ μήτε
συγγνώμην μήτ' ἔλεον μήτε παιδία κλάονθ' ὁμώνυμα
τῶν εὐεργετῶν μήτ' ἄλλο μηδὲν αὐτοὺς ὠφεληκέναι,
τὸν δ' Ἀτρομήτου τοῦ γραμματιστοῦ καὶ Γλαυκοθέας
τῆς τοὺς θιάσους συναγούσης, ἐφ' οἷς ἑτέρα τέθνηκεν
[ἱέρεια], τοῦτον ὑμεῖς λαβόντες, τὸν τῶν τοιούτων, τὸν
οὐδὲ καθ' ἓν χρήσιμον τῇ πόλει, οὐκ αὐτὸν, οὐ πατέρ',
282 οὐκ ἄλλον οὐδένα τῶν τούτου, ἀφήσετε; ποῖος γὰρ
ἵππος, ποία τριήρης, ποία στρατεία, τίς χορὸς, τίς 432
λῃτουργία, τίς εἰσφορὰ, τίς εὔνοια, ποῖος κίνδυνος,
τί τῶν ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ γέγονεν παρὰ τούτων τῇ
πόλει; καίτοι κἂν εἰ ταῦτα πάνθ' ὑπῆρχεν, ἐκεῖνα δὲ μὴ
προσῆν, δικαίως καὶ προῖκα πεπρεσβευκέναι, ἀπολωλέναι
δήπου προσῆκεν αὐτῷ. εἰ δὲ μήτε ταῦτα μήτ' ἐκεῖνα,
283 οὐ τιμωρήσεσθε; οὐκ ἀναμνησθήσεσθ' ὧν κατηγορῶν
ἔλεγεν Τιμάρχου, ὡς οὐδέν ἐστ' ὄφελος πόλεως ἥτις
μὴ νεῦρ' ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει, οὐδὲ πολιτείας ἐν
ᾗ συγγνώμη καὶ παραγγελία τῶν νόμων μεῖζον ἰσχύου-
σιν· οὐδ' ἐλεεῖν ὑμᾶς οὔτε τὴν μητέρα δεῖν τὴν Τι-
μάρχου, γραῦν γυναῖκα, οὔτε παιδί' οὔτ' ἄλλον οὐδένα,
ἀλλ' ἐκεῖν' ὁρᾶν, ὅτι εἰ προήσεσθε τὰ τῶν νόμων καὶ
τῆς πολιτείας, οὐχ εὑρήσετε τοὺς ὑμᾶς αὐτοὺς ἐλεή-
284 σοντας. ἀλλ' ὁ μὲν ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἠτιμώσεται,
ὅτι τοῦτον εἶδ' ἀδικοῦντα, τούτῳ δ' ἀθῴῳ δώσετ' εἶναι;
διὰ τί; εἰ γὰρ παρὰ τῶν εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτόντων,
τηλικαύτην ἠξίωσε δίκην Αἰσχίνης λαβεῖν, παρὰ τῶν

*εἰς τὰ τῆς πόλεως τηλικαῦθ' ἡμαρτηκότων, ὧν εἷς
οὗτος ὢν ἐξελέγχεται, πηλίκην ὑμᾶς προσήκει λαβεῖν
285 τοὺς ὀμωμοκότας καὶ δικάζοντας; νὴ Δί', οἱ νέοι γὰρ
ἡμῖν δι' ἐκεῖνον ἔσονται τὸν ἀγῶνα βελτίους. οὐκοῦν
καὶ διὰ τόνδ' οἱ πολιτευόμενοι, δι' ὧν τὰ μέγιστα
κινδυνεύεται τῇ πόλει· προσήκει δὲ καὶ τούτων φρον-
τίζειν. ἵνα τοίνυν εἰδῆθ' ὅτι καὶ τοῦτον ἀπώλεσεν,
[τὸν Τίμαρχον,] οὐ μὰ Δί' οὐχὶ τῶν ὑμετέρων παίδων,
ὅπως ἔσονται σώφρονες, προορῶν (εἰσὶ γὰρ ὦ ἄνδρες* 433
*Ἀθηναῖοι καὶ νῦν σώφρονες· μὴ γὰρ οὕτω γένοιτο
κακῶς τῇ πόλει, ὥστ' Ἀφοβήτου καὶ Αἰσχίνου σωφρο-
286 νιστῶν δεηθῆναι τοὺς νεωτέρους), ἀλλ' ὅτι βουλεύων
ἔγραψεν, ἄν τις ὡς Φίλιππον ὅπλ' ἄγων ἁλῷ, ἢ σκεύη
τριηρικά, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. σημεῖον δέ· πόσον
γὰρ ἐδημηγόρει χρόνον Τίμαρχος; πολύν. οὐκοῦν τοῦ-
τον ἦν Αἰσχίνης ἅπαντ' ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐδεπώποτ'
ἠγανάκτησεν οὐδὲ δεινὸν ἡγήσατ' εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ
ὁ τοιοῦτος λέγει, ἕως εἰς Μακεδονίαν ἐλθὼν ἑαυτὸν
ἐμίσθωσεν. λέγε [δή] μοι τὸ ψήφισμα λαβὼν αὐτὸ τὸ
τοῦ Τιμάρχου.*

ΨΗΦΙΣΜΑ.

287 *Ὁ μὲν τοίνυν ὑπὲρ ὑμῶν γράψας μὴ ἄγειν ἐν τῷ
πολέμῳ πρὸς Φίλιππον ὅπλα, εἰ δὲ μή, θανάτῳ ζημιοῦ-
σθαι, ἀπόλωλε καὶ ὕβρισται· ὁ δὲ καὶ τὰ τῶν ὑμετέ-
ρων συμμάχων ὅπλ' ἐκείνῳ παραδοὺς οὑτοσὶ κατη-
γόρει, καὶ περὶ πορνείας ἔλεγ', ὦ γῆ καὶ θεοί, δυοῖν
μὲν κηδεσταῖν παρεστηκότοιν, οὓς ἰδόντες ἂν ὑμεῖς
ἀνακράγοιτε, Νικίου τε τοῦ βδελυροῦ, ὃς ἑαυτὸν ἐμί-
σθωσεν εἰς Αἴγυπτον Χαβρίᾳ, καὶ τοῦ καταράτου
Κυρηβίωνος, ὃς ἐν ταῖς πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσώπου
κωμάζει. καὶ τί ταῦτα; ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸν ὁρῶν Ἀφό-*

βητον. ἀλλὰ δῆτ' ἄνω ποταμῶν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πάντες οἱ περὶ πορνείας ἐρρύησαν λόγοι.

288 *Καὶ μὴν εἰς ὅσην ἀτιμίαν τὴν πόλιν ἡμῶν ἡ τούτου πονηρία καὶ ψευδολογία καταστήσασ' ἔχει, πάντα τἄλλ' ἀφείς, ὃ πάντες ὑμεῖς ἴστ' ἐρῶ. πρότερον μὲν γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί παρ' ὑμῖν ἐψήφισται, τοῦτ'* 434
ἐπετήρουν οἱ ἄλλοι πάντες Ἕλληνες· νῦν δ' ἤδη περιερχόμεθ' ἡμεῖς τί δέδοκται τοῖς ἄλλοις σκοποῦντες, καὶ ὠτακουστοῦντες τί τὰ τῶν Ἀρκάδων, τί τὰ τῶν Ἀμφικτυόνων, ποῖ πάρεισι Φίλιππος, ζῇ ἢ τέθνηκεν.
289 *οὐ ταῦτα ποιοῦμεν; ἐγὼ δ' οὐ δέδοικ' εἰ Φίλιππος ζῇ, ἀλλ' εἰ τῆς πόλεως τέθνηκε τὸ τοὺς ἀδικοῦντας μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι. οὐδὲ φοβεῖ με Φίλιππος, ἂν τὰ παρ' ὑμῖν ὑγιαίνῃ, ἀλλ' εἰ παρ' ὑμῖν ἄδεια γενήσεται τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνεῖν βουλομένοις, καὶ συνεροῦσί τινες τούτοις τῶν ὑφ' ὑμῶν πεπιστευμένων, καὶ πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἀρνούμενοι μὴ πράττειν ὑπὲρ*
290 *Φιλίππου, νῦν ἀναβήσονται, ταῦτα φοβεῖ με. τί γὰρ δή ποτ' Εὔβουλε, Ἡγησίλεῳ μὲν κρινομένῳ, ὃς ἀνεψιός ἐστί σοι, καὶ Θρασυβούλῳ πρώην, τῷ Νικηράτου θείῳ, ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης ψήφου, οὐδ' ὑπακοῦσαι καλούμενος ἤθελες, εἰς δὲ τὸ τίμημ' ἀναβάς, ὑπὲρ μὲν ἐκείνων οὐδ' ὁτιοῦν ἔλεγες, ἐδέου δὲ τῶν δικαστῶν συγγνώμην ἔχειν σοί; εἶθ' ὑπὲρ μὲν συγγενῶν καὶ ἀναγκαίων ἀνθρώπων οὐκ ἀναβαίνεις, ὑπὲρ Αἰσχίνου δ' ἀναβήσει;*
291 *ὅς, ἡνίκ' ἔκρινεν Ἀριστοφῶν Φιλόνικον καὶ δι' ἐκείνου τῶν σοὶ πεπραγμένων κατηγόρει, συγκατηγόρει μετ' ἐκείνου σοῦ καὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν σῶν εἷς ἐξητάζετο. ἐπειδὴ δὲ σὺ μὲν τουτουσὶ δεδιξάμενος, καὶ φήσας καταβαίνειν εἰς Πειραιᾶ δεῖν ἤδη καὶ χρήματ' εἰσφέρειν καὶ τὰ θεωρικὰ στρατιωτικὰ ποιεῖν, ἢ χειροτονεῖν*

ἃ συνεῖπε μὲν οὗτος, ἔγραψε δ᾽ ὁ βδελυρὸς Φιλοκρά-
της, αἰσχρὰν ἀντ᾽ ἴσης συναίτιος γενέσθαι τὴν εἰρήνην,
292 οὗτοι δὲ τοῖς μετὰ ταῦτ᾽ ἀδικήμασι πάντ᾽ ἀπολωλέκασι,
τηνικαῦτα διήλλαξαι; καὶ ἐν μὲν τῷ δήμῳ κατηρῶ [Φι- 435
λίππῳ,] καὶ κατὰ τῶν παίδων ὤμνυες, ἦ μὴν ἀπολωλέναι
Φίλιππον ἂν βούλεσθαι· νῦν δὲ βοηθήσεις τούτῳ; πῶς
οὖν ἀπολεῖται, ὅταν τοὺς παρ᾽ ἐκείνου δωροδοκοῦντας
293 σὺ σῴζῃς; τί γὰρ δήποτε Μοιροκλέα μὲν ἔκρινες, εἰ
παρὰ τῶν τὰ μέταλλ᾽ ἐωνημένων εἴκοσιν ἐξέλεξεν δρα-
χμὰς παρ᾽ ἑκάστου, καὶ Κηφισοφῶντα γραφὴν ἱερῶν
χρημάτων ἐδίωκες, εἰ τρισὶν ὕστερον ἡμέραις ἐπὶ τὴν
τράπεζαν ἔθηκεν ἑπτὰ μνᾶς· τοὺς δ᾽ ἔχοντας ὁμολο-
γοῦντας ἐξελεγχομένους ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ, ἐπὶ τῷ τῶν
συμμάχων ὀλέθρῳ ταῦτα πεποιηκότας, τούτους δ᾽ οὐ
294 μόνον οὐ κρίνεις, ἀλλὰ καὶ σῴζειν κελεύεις; καὶ μὴν
ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν φοβερά, καὶ προνοίας καὶ φυλακῆς
πολλῆς δεόμενα, ἐφ᾽ οἷς δ᾽ ἐκείνους ἔκρινες, γέλως,
ἐκείνως ὄψεσθε. ἦσαν ἐν Ἤλιδι κλέπτοντες τὰ κοινά
τινες; καὶ μάλ᾽ εἰκός γε. ἔστιν οὖν ὅστις μετέσχεν
αὐτόθι νῦν τούτων τοῦ καταλῦσαι τὸν δῆμον; οὐδὲ εἷς.
τί δ᾽; ἦσαν, ὅτ᾽ ἦν Ὄλυνθος, τοιοῦτοί τινες ἄλλοι; ἐγὼ
μὲν οἴομαι. ἆρ᾽ οὖν διὰ τούτους ἀπώλετ᾽ Ὄλυνθος;
οὔ. τί δ᾽, ἐν Μεγάροις οὐκ οἴεσθ᾽ εἶναί τινα κλέπτην
καὶ παρεκλέγοντα τὰ κοινά; ἀνάγκη. [καὶ] πέφηνέ τις
αἴτιος αὐτόθι νῦν τούτων τῶν συμβεβηκότων πραγμά-
295 των; οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ ποῖοί τινες οἱ τὰ τηλικαῦτα καὶ
τοιαῦτ᾽ ἀδικοῦντες; οἱ νομίζοντες αὑτοὺς ἀξιόχρεως
εἶναι τοῦ Φιλίππου ξένοι καὶ φίλοι προσαγορεύεσθαι,
οἱ στρατηγιῶντες καὶ προστασίας ἀξιούμενοι, οἱ μείζους
τῶν πολλῶν οἰόμενοι δεῖν εἶναι. οὐ Πέριλλος ἐκρίνετ᾽
ἔναγχος ἐν Μεγάροις ἐν τοῖς τριακοσίοις, ὅτι πρὸς

Φίλιππον ἀφίκετο, καὶ παρελθὼν Πτοιόδωρος αὐτὸν 436
ἐξῃτήσατο, καὶ πλούτῳ καὶ γένει καὶ δόξῃ πρῶτος Με-
γαρέων, καὶ πάλιν ὡς Φίλιππον ἐξέπεμψε, καὶ μετὰ
ταῦθ' ὁ μὲν ἧκεν ἄγων τοὺς ξένους, ὁ δ' ἔνδον ἐτύ-
296 *ρευε; τοιαῦτα. οὐ γάρ ἐστιν οὐκ ἔσθ' ὅ τι τῶν πάν-*
των μᾶλλον εὐλαβεῖσθαι δεῖ, ἢ τὸ μείζω τινὰ τῶν
πολλῶν ἐᾶν γίγνεσθαι. μή μοι σῳζέσθω μηδ' ἀπολ-
λύσθω μηδείς, ἂν ὁ δεῖνα βούληται, ἀλλ' ὃν ἂν τὰ
πεπραγμένα σῴζῃ καὶ τοὐναντίον, τούτῳ τῆς προσῃ-
κούσης ψήφου παρ' ὑμῶν ὑπαρχέτω τυγχάνειν· τοῦτο
297 *γάρ ἐστι δημοτικόν. ἔτι τοίνυν πολλοὶ παρ' ὑμῖν ἐπὶ*
καιρῶν γεγόνασιν ἰσχυροί, Καλλίστρατος, αὖθις Ἀρι-
στοφῶν, Διόφαντος, τούτων ἕτεροι πρότερον. ἀλλὰ ποῦ
τούτων ἕκαστος ἐπρώτευεν; ἐν τῷ δήμῳ· ἐν δὲ τοῖς
δικαστηρίοις οὐδείς πω μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας ὑμῶν
οὐδὲ τῶν νόμων οὐδὲ τῶν ὅρκων κρείττων γέγονεν.
μὴ τοίνυν μηδὲ νῦν τοῦτον ἐάσητε. ὅτι γὰρ ταῦτα
φυλάττοισθ' ἂν εἰκότως μᾶλλον ἢ πιστεύοιτε, τῶν θεῶν
ὑμῖν μαντείαν ἀναγνώσομαι, οἵπερ ἀεὶ σῴζουσι τὴν πόλιν
πολλῷ τῶν προεστηκότων μᾶλλον. λέγε τὰς μαντείας.

ΜΑΝΤΕΙΑΙ.

298 *Ἀκούετ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν θεῶν οἷ' ὑμῖν*
προλέγουσιν. εἰ μὲν τοίνυν πολεμούντων ὑμῶν ταῦτ'
ἀνῃρήκασι, τοὺς στρατηγοὺς λέγουσι φυλάττεσθαι· πο-
λέμου γάρ εἰσιν ἡγεμόνες στρατηγοί· εἰ δὲ πεποιημένων
εἰρήνην, τοὺς ἐπὶ τῆς πολιτείας ἐφεστηκότας· οὗτοι γὰρ
ἡγοῦνται, τούτοις πείθεσθε, ὑπὸ τούτων δέος ἐστὶ μὴ 437
παρακρουσθῆτε. „καὶ τὴν πόλιν συνέχειν [φασὶν ἐν τῇ
μαντείᾳ], ὅπως ἂν μίαν γνώμην ἔχωσιν ἅπαντες καὶ μὴ
299 *τοῖς ἐχθροῖς ἡδονὴν ποιῶσι.“ πότερ' οὖν οἴεσθ' ἂν ὦ*

ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν τοσαῦτα κάκ' εἰργασμένον σω-
θέντ' ἢ δίκην δόνθ' ἡδονὴν Φιλίππῳ ποιῆσαι; ἐγὼ
μὲν οἴομαι σωθέντα. φησὶ δέ γ' ἡ μαντεία δεῖν ὅπως
ἂν μὴ χαίρωσιν οἱ ἐχθροὶ ποιεῖν. ἅπασι τοίνυν μιᾷ
γνώμῃ παρακελεύεται κολάζειν τοὺς ὑπηρετηκότας τι
τοῖς ἐχθροῖς, ὁ Ζεύς, ἡ Διώνη, πάντες οἱ θεοί. ἔξωθεν
οἱ ἐπιβουλεύοντες, ἔνδοθεν οἱ συμπράττοντες. οὐκοῦν
τῶν ἐπιβουλευόντων μὲν ἔργον διδόναι, τῶν συμπραττ-
τόντων δὲ λαμβάνειν καὶ τοὺς εἰληφότας ἐκσῴζειν.
300 *Ἔτι τοίνυν κἂν ἀπ' ἀνθρωπίνου λογισμοῦ τοῦτ'*
ἴδοι τις, ὅτι πάντων ἐχθρότατον καὶ φοβερώτατον τὸ
τὸν προεστηκότ' ἐᾶν οἰκεῖον γίγνεσθαι τοῖς μὴ τῶν
αὐτῶν ἐπιθυμοῦσι τῷ δήμῳ. τίσι γὰρ τῶν πραγμάτων
ἐγκρατὴς γέγονεν Φίλιππος ἁπάντων, καὶ τίσιν τὰ μέ-
γιστα κατείργασται τῶν πεπραγμένων, σκέψασθε. τῷ
παρὰ τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ὠνεῖσθαι, τῷ τοὺς
προεστηκότας ἐν ταῖς πόλεσιν διαφθείρειν καὶ ἐπαίρειν,
301 *τούτοις. ταῦτα τοίνυν ἐφ' ὑμῖν ἐστιν ἀμφότερ', ἂν βού-*
λησθ', ἀχρεῖα ποιῆσαι τήμερον, ἂν τῶν μὲν μὴ θέλητ'
ἀκούειν τοῖς τοιούτοις συνηγορούντων, ἀλλ' ἐπιδείξητ
ἀκύρους ὄντας ὑμῶν (νῦν γάρ φασιν εἶναι κύριοι), τὸν
δὲ πεπρακόθ' ἑαυτὸν κολάσητε, καὶ τοῦθ' ἅπαντες ἴδω-
302 *σιν. παντὶ μὲν γὰρ εἰκότως ἂν ὀργισθείητ' ὦ ἄνδρες*
Ἀθηναῖοι, τοιαῦτα πεποιηκότι καὶ προδεδωκότι συμ- 438
μάχους καὶ φίλους καὶ καιρούς, μεθ' ὧν ἢ καλῶς ἢ
κακῶς ἑκάστοις ἔχει τὰ πάντα, οὐ μὴν οὐδενὶ μᾶλλον
οὐδὲ δικαιότερον, ἢ τούτῳ. ὃς γὰρ ἑαυτὸν τάξας τῶν
ἀπιστούντων εἶναι Φιλίππῳ, καὶ μόνος καὶ πρῶτος ἰδὼν
ὅτι κοινὸς ἐκεῖνος ἐχθρός ἐστιν ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων,
ηὐτομόλησε καὶ προὔδωκε καὶ γέγον' ἐξαίφνης ὑπὲρ Φι-
λίππου, πῶς οὐ πολλάκις οὗτος ἄξιός ἐστ' ἀπολωλέναι;

303 ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, αὐτὸς οὐχ οἷός τ'
ἀντειπεῖν ἔσται. τίς γάρ ἐσθ' ὁ τὸν Ἴσχανδρον προσ-
άγων ὑμῖν τὸ κατ' ἀρχάς, ὃν παρὰ τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ
φίλων τῇ πόλει δεῦρ' ἥκειν ἔφη; τίς ὁ συσκευάζεσθαι
τὴν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον Φίλιππον βοῶν, ὑμᾶς
δὲ καθεύδειν; τίς ὁ τοὺς μακροὺς καὶ καλοὺς λόγους
[ἐκείνους] δημηγορῶν, καὶ τὸ Μιλτιάδου καὶ τὸ Θεμι-
στοκλέους ψήφισμ' ἀναγιγνώσκων καὶ τὸν ἐν τῷ τῆς
304 Ἀγλαύρου τῶν ἐφήβων ὅρκον; οὐχ οὗτος; τίς ὁ πείσας
ὑμᾶς μόνον οὐκ ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλατταν πρεσβείας
πέμπειν, ὡς ἐπιβουλευομένης μὲν ὑπὸ Φιλίππου τῆς
Ἑλλάδος, ὑμῖν δὲ προσῆκον προορᾶν ταῦτα καὶ μὴ
προΐεσθαι τὰ τῶν Ἑλλήνων; οὐχ ὁ μὲν γράφων τὸ
ψήφισμ' Εὔβουλος ἦν, ὁ δὲ πρεσβεύων [εἰς Πελοπόν-
νησον] Αἰσχίνης οὑτοσί; ἐλθὼν δ' [ἐκεῖσε] ἅττα μέν
ποτε διελέχθη καὶ ἐδημηγόρησεν, αὐτὸς ἂν εἰδείη, ἃ δ'
ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, ὑμεῖς οἶδ' ὅτι μέμνησθε πάντες.
305 βάρβαρόν τε γὰρ πολλάκις καὶ ἀλάστορα τὸν Φίλιππον
ἀποκαλῶν ἐδημηγόρει, καὶ τοὺς Ἀρκάδας ὑμῖν ἀπήγ-
γελλεν ὡς ἔχαιρον, εἰ προσέχει τοῖς πράγμασιν ἤδη καὶ 439
ἐγείρεται ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις. ὃ δὲ πάντων μάλιστ'
ἀγανακτῆσαι ἔφη· συντυχεῖν [γὰρ] ἀπιὼν Ἀτρεστίδᾳ
παρὰ Φιλίππου πορευομένῳ, καὶ μετ' αὐτοῦ γύναια καὶ
παιδάρι' ὡς τριάκοντα βαδίζειν, αὐτὸς δὲ θαυμάσας
ἐρέσθαι τινὰ τῶν ὁδοιπόρων, τίς ἄνθρωπός ἐστι καὶ
306 τίς ὄχλος [ὁ] μετ' αὐτοῦ, ἐπειδὴ δ' ἀκοῦσαι ὅτι Ἀτρε-
στίδας παρὰ Φιλίππου τῶν Ὀλυνθίων αἰχμάλωτα δω-
ρειὰν ταῦτ' ἔχων [ἀπέρχεται], δεινὸν αὐτῷ τι δόξαι καὶ
δακρῦσαι καὶ ὀδύρασθαι τὴν Ἑλλάδ', ὡς κακῶς διάκει-
ται, εἰ τοιαῦτα πάθη περιορᾷ γιγνόμενα. καὶ συνεβού-
λευεν ὑμῖν πέμπειν τινὰς εἰς Ἀρκαδίαν, οἵτινες κατη-

*γορήσουσι τῶν τὰ Φιλίππου πραττόντων· ἀκούειν γὰρ
ἔφη τῶν φίλων, ὡς ἐὰν ἐπιστροφὴν ἡ πόλις ποιήσηται
307 καὶ πρέσβεις πέμψῃ, δίκην ἐκεῖνοι δώσουσιν. ταῦτα μὲν
τοίνυν τότε καὶ μάλ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καλὰ καὶ τῆς
πόλεως ἄξι' ἐδημηγόρει. ἐπειδὴ δ' ἀφίκετ' εἰς Μακε-
δονίαν καὶ τὸν ἐχθρὸν εἶδε τὸν αὑτοῦ καὶ τῶν Ἑλλή-
νων, [τὸν Φίλιππον,] ἆρά γ' ὅμοι' ἢ παραπλήσια τού-
τοις; πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλὰ μήτε τῶν προγόνων
μεμνῆσθαι μήτε τρόπαια λέγειν μήτε βοηθεῖν μηδενί,
τῶν τε κελευόντων μετὰ τῶν Ἑλλήνων περὶ τῆς πρὸς
Φίλιππον εἰρήνης βουλεύεσθαι θαυμάζειν, εἰ περὶ τῶν
308 ὑμετέρων ἰδίων ἄλλον τινὰ δεῖ πεισθῆναι· εἶναί τε τὸν
Φίλιππον αὐτὸν, Ἡράκλεις, Ἑλληνικώτατον ἀνθρώπων,
δεινότατον λέγειν, φιλαθηναιότατον· οὕτω δ' ἀτόπους
τινὰς ἐν τῇ πόλει καὶ δυσχερεῖς ἀνθρώπους εἶναι, ὥστ'
οὐκ αἰσχύνεσθαι λοιδορουμένους αὐτῷ καὶ βάρβαρον
αὐτὸν ἀποκαλοῦντας. ἔστιν οὖν ὅπως ταῦτ' ἄν, ἐκεῖνα* 440
*προειρηκώς, ὁ αὐτὸς ἀνὴρ μὴ διαφθαρεὶς ἐτόλμησεν
309 εἰπεῖν; τί δ'; ἔσθ' ὅστις ἂν τὸν Ἀτρεστίδαν τότε μι-
σήσας διὰ τοὺς τῶν Ὀλυνθίων παῖδας καὶ γύναια, ταὐτὰ
Φιλοκράτει νῦν πράττειν ὑπέμεινεν, ὃς γυναῖκας ἐλευ-
θέρας τῶν Ὀλυνθίων ἤγαγε δεῦρο [ἐφ' ὕβρει], καὶ οὕτως
ἐπὶ τῷ βδελυρῶς βεβιωκέναι γιγνώσκεται, ὥστε μηδὲν
ἔμ' αἰσχρὸν εἰπεῖν νυνὶ περὶ αὐτοῦ δεῖν μηδὲ δυσχερές,
ἀλλὰ τοσοῦτον εἰπόντος μόνον, ὅτι Φιλοκράτης γυναῖκας
ἤγαγε, πάντας ὑμᾶς εἰδέναι καὶ τοὺς περιεστηκότας τὰ
μετὰ ταῦτα, καὶ ἐλεεῖν εὖ οἶδ' ὅτι τὰς ἀτυχεῖς καὶ τα-
λαιπώρους ἀνθρώπους, ἃς οὐκ ἠλέησεν Αἰσχίνης, οὐδ'
ἐδάκρυσ' ἐπὶ ταύταις τὴν Ἑλλάδα, εἰ παρὰ τοῖς συμ-
310 μάχοις ὑπὸ τῶν πρέσβεων ὑβρίζονται. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτοῦ
κλαήσει τοῦ τὰ τοιαῦτα πεπρεσβευκότος, καὶ τὰ παιδί'*

*ἴσως παράξει κἀναβιβᾶται. ὑμεῖς δ' ἐνθυμεῖσθ' ὦ ἄν-
δρες δικασταί, πρὸς μὲν τὰ τούτου παιδία, ὅτι πολλῶν
συμμάχων ὑμετέρων καὶ φίλων παῖδες ἀλῶνται καὶ πτω-
χοὶ περιέρχονται δεινὰ πεπονθότες διὰ τοῦτον, οὓς
ἐλεεῖν πολλῷ μᾶλλον ὑμῖν ἄξιον, ἢ τοὺς τοῦ ἠδικηκότος
καὶ προδότου πατρός, καὶ ὅτι τοὺς ὑμετέρους παῖδας
οὗτοι, καὶ τοῖς ἐκγόνοις προσγράψαντες τὴν εἰρήνην,
καὶ τῶν ἐλπίδων ἀπεστερήκασι, πρὸς δὲ τὰ τούτου
δάκρυα, ὅτι νῦν ἔχετ' ἄνθρωπον, ὃς εἰς Ἀρκαδίαν
ἐκέλευ' ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ Φιλίππου πράττοντας πέμπειν*
311 *τοὺς κατηγορήσοντας. νῦν τοίνυν ὑμᾶς οὐκ εἰς Πελο-* 441
*πόννησον δεῖ πρεσβείαν πέμπειν, οὐδ' ὁδὸν μακρὰν βα-
δίσαι, οὐδ' ἐφόδι' ἀναλίσκειν, ἀλλ' ἄχρι τοῦ βήματος
ἐνταυθὶ προσελθόνθ' ἕκαστον ὑμῶν, τὴν ὁσίαν καὶ τὴν
δικαίαν ψῆφον ὑπὲρ τῆς πατρίδος θέσθαι, κατ' ἀνδρὸς,
ὃς, ὦ γῆ καὶ θεοί, ἐκεῖν', ἃ διεξῆλθον, ἐν ἀρχῇ δεδη-
μηγορηκώς, τὸν Μαραθῶνα, τὴν Σαλαμῖνα, τὰς μάχας,
τὰ τρόπαια, ἐξαίφνης ὡς ἐπέβη Μακεδονίας, πάντα τἀ-
ναντία τούτοις, μὴ προγόνων μεμνῆσθαι, μὴ τρόπαια
λέγειν, μὴ βοηθεῖν μηδενί, μὴ κοινῇ μετὰ τῶν Ἑλλή-*
312 *νων βουλεύεσθαι, μόνον οὐ καθελεῖν τὰ τείχη. καίτοι
τούτων αἰσχίους λόγοι οὐδένες πώποτ' ἐν τῷ παντὶ
χρόνῳ γεγόνασι παρ' ὑμῖν. τίς γάρ ἐστιν Ἑλλήνων ἢ
βαρβάρων οὕτω σκαιὸς καὶ ἀνήκοος ἢ σφόδρα μισῶν τὴν
πόλιν τὴν ἡμετέραν, ὅστις εἴ τις ἔροιτ', „εἰπέ μοι, τῆς
νῦν οὔσης Ἑλλάδος ταυτησὶ καὶ οἰκουμένης, ἔσθ' ὅ τι
ταύτην ἂν τὴν προσηγορίαν εἶχεν, ἢ ᾠκεῖθ' ὑπὸ τῶν
νῦν ἐχόντων Ἑλλήνων, εἰ μὴ τὰς ἀρετὰς ὑπὲρ αὐτῶν
ἐκείνας οἱ Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι παρέσχονθ' ἡμέ-
τεροι πρόγονοι;“ οὐδ' ἂν εἷς εὖ οἶδ' ὅτι φήσειεν, ἀλλὰ*
313 *πάντα ταῦθ' ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἂν ἡλωκέναι. εἶθ' οὓς*

*μηδὲ τῶν ἐχθρῶν μηδεὶς ἂν τούτων τῶν ἐγκωμίων καὶ
τῶν ἐπαίνων ἀποστερήσειε, τούτων Αἰσχίνης [ὑμᾶς] οὐκ
ἐᾷ μεμνῆσθαι τοὺς ἐξ ἐκείνων, ἵν' αὐτὸς ἀργύριον λάβῃ;
καὶ μὴν τῶν μὲν ἄλλων ἀγαθῶν οὐ μέτεστι τοῖς τε-
θνεῶσιν, οἱ δ' ἐπὶ τοῖς καλῶς πραχθεῖσιν ἔπαινοι τῶν
οὕτω τετελευτηκότων ἴδιον κτῆμ' εἰσίν· οὐδὲ γὰρ ὁ
φθόνος αὐτοῖς ἔτι τηνικαῦτ' ἐναντιοῦται. ὧν ἀποστε-* 442
*ρῶν ἐκείνους οὗτος, αὐτὸς ἂν τῆς ἐπιτιμίας δικαίως
νῦν στερηθείη, καὶ ταύτην ὑπὲρ τῶν προγόνων ὑμεῖς
δίκην λάβοιτε παρ' αὐτοῦ. τοιούτοις μέντοι λόγοις, ὦ
κακὴ κεφαλὴ σύ, τὰ τῶν προγόνων ἔργα συλήσας καὶ*
314 *διασύρας [τῷ λόγῳ] πάντα τὰ πράγματ' ἀπώλεσας. εἶτα
γεωργεῖς ἐκ τούτων καὶ σεμνὸς γέγονας. καὶ γὰρ τοῦτο.
πρὸ μὲν τοῦ πάντα κάκ' εἰργάσθαι τὴν πόλιν, ὡμολόγει
γεγραμματευκέναι καὶ χάριν ὑμῖν ἔχειν τοῦ χειροτονη-
θῆναι, καὶ μέτριον παρεῖχεν ἑαυτόν· ἐπειδὴ δὲ μυρί'
εἴργασται κακά, τὰς ὀφρῦς ἀνέσπακε, κἂν „ὁ γεγραμ-
ματευκὼς Αἰσχίνης" εἴπῃ τις, ἐχθρὸς εὐθέως καὶ κακῶς
φησιν ἀκηκοέναι, καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται θοἰμά-
τιον καθεὶς ἄχρι τῶν σφυρῶν, ἴσα βαίνων Πυθοκλεῖ,
τὰς γνάθους φυσῶν, τῶν Φιλίππου ξένων καὶ φίλων
εἷς οὗτος ὑμῖν ἤδη, τῶν ἀπαλλαγῆναι τοῦ δήμου βου-
λομένων καὶ κλύδωνα καὶ μανίαν τὰ καθεστηκότα πρά-
γμαθ' ἡγουμένων, ὁ τέως προσκυνῶν τὴν θόλον.*

315 *Βούλομαι τοίνυν [ὑμῖν] ἐπανελθεῖν [ἐπὶ κεφαλαίων]
ὃν τρόπον ὑμᾶς κατεπολιτεύσατο Φίλιππος προσλαβὼν
τούτους τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. πάνυ δ' ἄξιον ἐξετάσαι καὶ
θεάσασθαι τὴν ἀπάτην ὅλην. τὸ μὲν γὰρ ἀπ' ἀρχῆς τῆς
εἰρήνης ἐπιθυμῶν, διαφορουμένης αὐτοῦ τῆς χώρας ὑπὸ
τῶν λῃστῶν καὶ κεκλειμένων τῶν ἐμπορίων, ὥστ' ἀνό-
νητον ἐκεῖνον ἁπάντων εἶναι τῶν ἀγαθῶν, τοὺς τὰ*

φιλάνθρωπα λέγοντας ἐκείνους ἀπέστειλ' ὑπὲρ αὐτοῦ,
τὸν Νεοπτόλεμον, τὸν Ἀριστόδημον, τὸν Κτησιφῶντα·
316 ἐπειδὴ δ' ἤλθομεν ὡς αὐτὸν ἡμεῖς οἱ πρέσβεις, ἐμι- 443
σθώσατο μὲν τοῦτον εὐθέως, ὅπως συνερεῖ καὶ συνα-
γωνιεῖται τῷ μιαρῷ Φιλοκράτει, καὶ τῶν τὰ δίκαια
βουλομένων [ἡμῶν] πράττειν περιέσται, συνέγραψε δ'
ἐπιστολὴν ὡς ὑμᾶς, ᾗ μάλιστ' ἂν ᾤετο τῆς εἰρήνης
317 τυχεῖν. ἦν δ' οὐδὲν μᾶλλον μέγ' αὐτῷ καθ' ὑμῶν
οὐδ' οὕτω πρᾶξαι, εἰ μὴ Φωκέας ἀπολεῖ. τοῦτο δ' οὐκ
ἦν εὔπορον· συνῆκτο γὰρ αὐτῷ τὰ πράγμαθ', ὥσπερ
ἐκ τύχης, εἰς καιρὸν τοιοῦτον, ὥστ' ἢ μηδὲν ὧν ἐβού-
λετ' εἶναι διαπράξασθαι, ἢ ἀνάγκην εἶναι ψεύσασθαι
κἀπιορκῆσαι, καὶ μάρτυρας τῆς αὑτοῦ κακίας πάντας
318 Ἕλληνας καὶ βαρβάρους ποιήσασθαι. εἰ μὲν γὰρ προσ-
δέξαιτο Φωκέας συμμάχους καὶ μεθ' ὑμῶν τοὺς ὅρκους
αὐτοῖς ἀποδοίη, τοὺς πρὸς Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους
ὅρκους παραβαίνειν εὐθὺς ἀναγκαῖον ἦν, ὧν τοῖς μὲν
τὴν Βοιωτίαν συνεξαιρήσειν ὠμωμόκει, τοῖς δὲ τὴν
πυλαίαν συγκαταστήσειν· εἰ δὲ μὴ προσδέχοιτο, ὥσπερ
οὐ προσίετο, οὐκ ἐάσειν ὑμᾶς παρελθεῖν αὐτὸν ἡγεῖτο,
ἀλλὰ βοηθήσειν εἰς Πύλας, ὅπερ, εἰ μὴ παρεκρούσθητ',
ἐποιήσατ' ἄν· εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, οὐκ ἐνεῖναι παρελ-
319 θεῖν ἐλογίζετο. καὶ τοῦτ' οὐ παρ' ἄλλων αὐτὸν ἔδει
πυθέσθαι, ἀλλ' αὐτὸς ὑπῆρχε μάρτυς ἑαυτῷ τοῦ πρά-
γματος· ὅτε γὰρ Φωκέας ἐκράτησε τὸ πρῶτον καὶ δι-
έφθειρε τοὺς ξένους αὐτῶν καὶ τὸν ἡγούμενον καὶ
στρατηγοῦντ' Ὀνόμαρχον, τότε τῶν ὄντων ἀνθρώπων
[ἁπάντων] οὐδενός, οὔθ' Ἕλληνος οὔτε βαρβάρου, Φω-
κεῦσι βοηθήσαντος πλὴν ὑμῶν, οὐχ ὅπως παρῆλθεν ἢ 444
διεπράξαθ' ὧν ἐβουλήθη τι παρελθών, ἀλλ' οὐδὲ προσ-
320 ελθεῖν ἐγγὺς ἠδυνήθη. ᾔδει δὴ σαφῶς οἶμαι τοῦθ'

ὅτι νῦν, ἡνίκ' ἐστασίαζε μὲν αὐτῷ τὰ Θετταλῶν, καὶ
Φεραῖοι πρῶτον οὐ συνηκολούθουν, ἐκρατοῦντο δὲ
Θηβαῖοι καὶ μάχην ἥττηντο καὶ τρόπαιον ἀπ' αὐτῶν
εἱστήκει, οὐκ ἔνεστιν παρελθεῖν, εἰ βοηθήσεθ' ὑμεῖς,
οὐδ', ἐὰν ἐπιχειρῇ, χαιρήσει, εἰ μή τις τέχνη προσγενή-
σεται. πῶς οὖν μήτε ψεύσωμαι φανερῶς, μήτ' ἐπιορκεῖν
δόξας, πάνθ' ἃ βούλομαι διαπράξωμαι; πῶς; οὕτως, ἂν
Ἀθηναίων τινὰς εὕρω τοὺς Ἀθηναίους ἐξαπατήσοντας·
321 ταύτης γὰρ οὐκέτ' ἐγὼ τῆς αἰσχύνης κληρονομῶ. ἐν-
τεῦθεν οἱ μὲν παρ' ἐκείνου πρέσβεις προὔλεγον ὑμῖν,
ὅτι Φωκέας οὐ προσδέχεται Φίλιππος συμμάχους, οὗτοι
δ' ἐκδεχόμενοι τοιαῦτ' ἐδημηγόρουν, ὡς φανερῶς μὲν
οὐχὶ καλῶς ἔχει τῷ Φιλίππῳ προσδέξασθαι τοὺς Φω-
κέας συμμάχους, διὰ τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Θετταλούς,
ἂν δὲ γένηται τῶν πραγμάτων κύριος καὶ τῆς εἰρήνης
τύχῃ, ἅπερ ἂν συνθέσθαι νῦν ἀξιώσαιμεν αὐτόν, ταῦτα
322 ποιήσει τότε. τὴν μὲν τοίνυν εἰρήνην ταύταις ταῖς
ἐλπίσι καὶ ταῖς ἐπαγωγαῖς εὕροντο παρ' ὑμῶν ἄνευ
Φωκέων· τὴν δὲ βοήθειαν ἔδει κωλῦσαι τὴν εἰς τὰς
Πύλας, ἐφ' ἣν αἱ πεντήκοντα τριήρεις ὅμως ἐφώρμουν,
323 ἵν', εἰ πορεύοιτο Φίλιππος, κωλύοιθ' ὑμεῖς. πῶς οὖν;
τίς τέχνη πάλιν αὖ γενήσεται περὶ ταύτης; τοὺς χρό-
νους ὑμῶν ἀφελέσθαι καὶ ἐπιστῆσαι τὰ πράγματ'
ἄγοντ' ἄφνω, ἵνα μηδ' ἂν βούλησθε δύνησθ' ἐξελ-
θεῖν. οὐκοῦν τοῦθ' οὗτοι πράττοντες φαίνονται, ἐγὼ 445
δ', ὥσπερ ἀκηκόατ' ἤδη πολλάκις, οὐχὶ δυνηθεὶς προ-
απελθεῖν, ἀλλὰ καὶ μισθωσάμενος πλοῖον κατακωλυθεὶς
324 ἐκπλεῦσαι. ἀλλὰ καὶ πιστεῦσαι Φωκέας ἔδει Φιλίππῳ
καὶ ἑκόντας ἑαυτοὺς ἐνδοῦναι, ἵνα μηδεὶς χρόνος ἐγγέ-
νηται τοῖς πράγμασι, μηδ' ἐναντίον ἔλθῃ ψήφισμα παρ'
ὑμῶν μηδέν. οὐκοῦν ὡς μὲν οἱ Φωκεῖς σωθήσονται,

παρὰ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεων ἀπαγγελθήσεται, ὥστε
καὶ εἴ τις ἐμοὶ διαπιστεῖ, τούτοις πιστεύσας αὐτὸν
ἐγχειριεῖ· τοὺς δ' Ἀθηναίους αὐτοὺς μεταπεμψόμεθ'
ἡμεῖς, ἵνα πάνθ', ὅσ' ἂν βούλωνται, νομίσαντες ὑπάρ-
χειν σφίσιν, μηδὲν ἐναντίον ψηφίσωνται· οὗτοι δὲ τοι-
αῦτ' ἀπαγγελοῦσι παρ' ἡμῶν καὶ ὑποσχήσονται, ἐξ ὧν
325 μηδ' ἂν ὁτιοῦν ᾖ κινηθήσονται. τοῦτον τὸν τρόπον καὶ
τοιαύταις τέχναις ὑπὸ τῶν κάκιστ' ἀπολουμένων ἀν-
θρώπων πάντα τὰ πράγματ' ἀπώλετο. καὶ γάρ τοι
παραχρῆμα, ἀντὶ μὲν τοῦ Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς ἰδεῖν
οἰκιζομένας, Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν ἠκούσατ' ἠνδρα-
ποδισμένας, ἀντὶ δὲ τοῦ τὰς Θήβας ταπεινὰς γενέσθαι
καὶ περιαιρεθῆναι τὴν ὕβριν καὶ τὸ φρόνημ' αὐτῶν,
τὰ τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων Φωκέων τείχη κατε-
σκάπτετο· Θηβαῖοι δ' ἦσαν οἱ κατασκάπτοντες, οἱ δι-
326 οικισθέντες ὑπ' Αἰσχίνου τῷ λόγῳ. ἀντὶ δὲ τοῦ τὴν
Εὔβοιαν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ὑμῖν παραδοθῆναι, ὁρμητήρι'
ἐφ' ὑμᾶς ἐν Εὐβοίᾳ Φίλιππος προσκατασκευάζεται, καὶ
Γεραστῷ καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύων διατελεῖ. ἀντὶ δὲ 446
τοῦ τὸν Ὠρωπὸν [ὑμῖν] ἀποδοθῆναι, περὶ Δρυμοῦ καὶ
τῆς πρὸς Πανάκτῳ χώρας μεθ' ὅπλων ἐξερχόμεθα, ὅ,
327 τέως ἦσαν σῷοι Φωκεῖς, οὐδεπώποτ' ἐποιήσαμεν. ἀντὶ
δὲ τοῦ τὰ πάτρι' ἐν τῷ ἱερῷ κατασταθῆναι καὶ τὰ χρή-
ματ' εἰσπραχθῆναι τῷ θεῷ, οἱ μὲν ὄντες Ἀμφικτύονες
φεύγουσι καὶ ἐξελήλανται, καὶ ἀνάστατος αὐτῶν ἡ χώρα
γέγονεν, οἱ δ' οὐπώποτ' ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ γενό-
μενοι, Μακεδόνες καὶ βάρβαροι, νῦν [Ἀμφικτύονες] εἶναι
βιάζονται· ἐὰν δέ τις περὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων μνησθῇ,
κατακρημνίζεται, ἡ πόλις δὲ τὴν προμαντείαν ἀφῄ-
328 ρηται. καὶ γέγονεν τὰ πράγμαθ' ὥσπερ αἴνιγμα τῇ
πόλει. ὁ μὲν οὐδὲν ἔψευσται καὶ πάνθ' ὅσ' ἐβουλήθη

διαπέπρακται, ὑμεῖς δ' ἅπερ εὔξαισθ' ἂν ἐλπίσαντες,
τἀναντία τούτων ἑοράκατε γιγνόμενα, καὶ δοκοῦντες
εἰρήνην ἄγειν, πεπόνθατε δεινότερ' ἢ πολεμοῦντες·
οὗτοι δὲ χρήματ' ἔχουσ' ἐπὶ τούτοις, καὶ μέχρι τῆς
329 τήμερον ἡμέρας δίκην οὐ δεδώκασιν. ὅτι γὰρ ταῦθ'
ἁπλῶς δεδωροδόκηται, καὶ τιμὴν ἔχουσιν ἁπάντων τού-
των οὗτοι, πολλαχόθεν μὲν ἔγωγ' οἶμαι δῆλον ὑμῖν
εἶναι πάλαι, καὶ δέδοικα μὴ τοὐναντίον οὗ βούλομαι
ποιῶ, σφόδρ' ἀκριβῶς δεικνύναι πειρώμενος διοχλῶ
πάλαι τοῦτ' αὐτοὺς [ὑμᾶς] εἰδότας· ὅμως δ' ἔτι καὶ
330 τόδ' ἀκούσατε. ἔσθ' ὅντιν' ὑμεῖς ὦ ἄνδρες δικασταὶ
τῶν πρέσβεων ὧν ἔπεμψε Φίλιππος, χαλκοῦν στήσαιτ'
ἂν ἐν ἀγορᾷ; τί δέ; δοίητ' ἂν ἐν πρυτανείῳ σίτησιν,
ἢ ἄλλην τινὰ δωρειάν, αἷς τιμᾶτε τοὺς εὐεργέτας; ἐγὼ
μὲν οὐκ οἶμαι. διὰ τί; (οὔτε γὰρ ὑμεῖς γ' ἀχάριστοι 447
[ἐστε], οὔτ' ἄδικοι ἄνθρωποι, οὐδὲ κακοί.) ὅτι πάνθ'
ὑπὲρ Φιλίππου καὶ οὐδ' ὁτιοῦν ὑπὲρ ἡμῶν ἔπραξαν,
331 εἴποιτ' ἄν, καὶ ἀληθῆ καὶ δίκαια. εἶτ' οἴεσθε, ὑμεῖς
μὲν οὕτω γιγνώσκειν, τὸν δὲ Φίλιππον οὐχ οὕτως,
ἀλλὰ τούτοις διδόναι τηλικαύτας καὶ τοσαύτας δωρειάς,
διότι ὑπὲρ ὑμῶν καλῶς καὶ δικαίως ἐπρέσβευσαν; οὐκ
ἔστι ταῦτα. τὸν γὰρ Ἡγήσιππον ὁρᾶτε καὶ τοὺς μετ'
αὐτοῦ πρέσβεις πῶς ἐδέξατο. τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, ἀλλὰ
Ξενοκλείδην τουτονὶ τὸν ποιητὴν ἐξεκήρυξεν, ὅτι αὐτοὺς
ὑπεδέξατο, πολίτας ὄντας. τοῖς μέν γ' ὑπὲρ ὑμῶν λέ-
γουσι δικαίως ὅσ' ἂν φρονῶσι, τοῦτον τὸν τρόπον προσ-
φέρεται, τοῖς δὲ πεπρακόσιν αὑτοὺς ὡς τούτοις. ταῦτ'
οὖν μαρτύρων, ταῦτ' ἐλέγχων ἔτι δεῖται μειζόνων;
ταῦτ' ἀφαιρήσεταί τις ὑμῶν;

332 Εἶπε τοίνυν μοί τις ἄρτι προσελθὼν πρὸ τοῦ δι-
καστηρίου πρᾶγμα καινότατον πάντων, Χάρητος κατηγο-

ρεῖν αὐτὸν παρεσκευάσθαι, καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου
καὶ τῶν λόγων ἐξαπατήσειν [ὑμᾶς] ἐλπίζειν. ἐγὼ δ' ὅτι
μὲν πάντα τρόπον κρινόμενος Χάρης, εὕρηται πιστῶς
καὶ εὐνοϊκῶς, ὅσον ἦν ἐπ' ἐκείνῳ, πράττων ὑπὲρ ὑμῶν,
διὰ τοὺς δ' ἐπὶ χρήμασι λυμαινομένους τοῖς πράγμασι
πολλῶν ὑστερῶν, οὐ σφόδρ' ἰσχυρίζομαι, ἀλλ' ὑπερ-
βολὴν ποιήσομαι· ἔστω γὰρ πάντ' ἀληθῆ λέξειν περὶ
αὐτοῦ τουτονί. καὶ οὕτω τοίνυν κομιδῇ γέλως ἐστὶ
333 κατηγορεῖν ἐκείνου τοῦτον. ἐγὼ γὰρ Αἰσχίνην οὐδενὸς
αἰτιῶμαι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων (τούτων γὰρ 448
εἰσιν ὑπεύθυνοι στρατηγοί), οὐδὲ τοῦ ποιήσασθαι τὴν
πόλιν εἰρήνην, ἀλλ' ἄχρι τούτου πάντ' ἀφίημι. τί οὖν
λέγω καὶ πόθεν ἄρχομαι κατηγορεῖν; τοῦ ποιουμένης
τῆς πόλεως εἰρήνην Φιλοκράτει συνειπεῖν, ἀλλὰ μὴ τοῖς
τὰ βέλτιστα γράφουσι, τοῦ δῶρ' εἰληφέναι, τοῦ μετὰ
ταῦτ' ἐπὶ τῆς ὑστέρας πρεσβείας τοὺς χρόνους κατα-
τρῖψαι καὶ μηδὲν ὧν προσετάξαθ' ὑμεῖς ποιῆσαι, τοῦ
φενακίσαι τὴν πόλιν, καὶ παραστήσαντ' ἐλπίδας, ὡς
ὅσα βουλόμεθ' ἡμεῖς Φίλιππος πράξει, πάντ' ἀπολωλε-
κέναι, τοῦ μετὰ ταῦθ', ἑτέρων προλεγόντων φυλάττε-
σθαι τὸν τοσαῦτ' ἠδικηκότα, τοῦτον ἐκείνῳ συνηγορεῖν.
334 ταῦτα κατηγορῶ, ταῦτα μέμνησθε, ἐπεὶ δικαίαν εἰρήνην
καὶ ἴσην, καὶ μηδὲν πεπρακότας ἀνθρώπους μηδὲ ψευ-
σαμένους ὕστερον, κἂν ἐπῄνουν καὶ στεφανοῦν ἐκέλευον.
στρατηγὸς δ' εἴ τις ἠδίκηχ' ὑμᾶς, οὐχὶ κοινωνεῖ ταῖς
νῦν εὐθύναις. ποῖος γὰρ στρατηγὸς Ἅλον, τίς δὲ Φω-
κέας ἀπολώλεκε; τίς Δορίσκον; τίς δὲ Κερσοβλέπτην;
τίς δ' Ἱερὸν ὄρος; τίς Πύλας; τίς δὲ πεποίηκ' ἄχρι τῆς
Ἀττικῆς ὁδὸν διὰ συμμάχων καὶ φίλων εἶναι Φιλίππῳ;
τίς δὲ Κορώνειαν, τίς Ὀρχομενόν, τίς Εὔβοιαν ἀλλο-
τρίαν; τίς Μέγαρα πρώην ὀλίγου; τίς Θηβαίους ἰσχυ-

335ρούς; τούτων γὰρ οὐδὲν τοσούτων καὶ τηλικούτων
ὄντων διὰ τοὺς στρατηγοὺς ἀπώλετο, οὐδ' ἐν τῇ εἰρήνῃ
συγχωρηθὲν πεισθέντων ὑμῶν ἔχει Φίλιππος, ἀλλὰ διὰ
τούτους ἀπόλωλε καὶ τὴν τούτων δωροδοκίαν. ἂν τοίνυν
ταῦτα μὲν φεύγῃ, πλανᾷ δὲ καὶ πάντα μᾶλλον λέγῃ,
ἐκείνως αὐτὸν δέχεσθε. „οὐ στρατηγῷ δικάζομεν, οὐ 449
περὶ τούτων κρίνῃ. μὴ λέγ' εἴ τις αἴτιός ἐστι καὶ
ἄλλος τοῦ Φωκέων ὀλέθρου, ἀλλ' ὡς οὐ σὺ συναίτιος
δεῖξον. τί οὖν, εἴ τι Δημοσθένης ἠδίκει, νῦν λέγεις, ἀλλ'
οὐχ ὅτε τὰς εὐθύνας ἐδίδου κατηγόρεις; δι' αὐτὸ γὰρ εἶ
336τοῦτ' ἀπολωλέναι δίκαιος. μὴ λέγ' ὡς καλὸν εἰρήνη,
μηδ' ὡς συμφέρον· οὐδεὶς γὰρ αἰτιᾶταί σε τοῦ ποιῆσαι
[τὴν πόλιν εἰρήνην]· ἀλλ' ὡς οὐκ αἰσχρὰ κἀπονεί-
διστος, καὶ πόλλ' ὕστερον ἐξηπατήμεθα, καὶ πάντ' ἀπώ-
λετο, ταῦτα λέγε. τούτων γὰρ ἁπάντων ἡμῖν αἴτιος σὺ
δέδειξαι. καὶ τί δὴ μέχρι νυνὶ τὸν τὰ τοιαῦτα πε-
ποιηκότ' ἐπαινεῖς;" ἂν οὕτω φυλάττητ' αὐτόν, οὐχ ἕξει
τί λέγῃ, ἀλλὰ τὴν ἄλλως ἐνταῦθ' ἐπαρεῖ τὴν φωνὴν
καὶ πεφωνασκηκὼς ἔσται.

337 Καίτοι καὶ περὶ τῆς φωνῆς ἴσως εἰπεῖν ἀνάγκη·
πάνυ γὰρ μέγα κἀπὶ ταύτῃ φρονεῖν [αὐτὸν] ἀκούω,
ὡς καθυποκρινούμενον ὑμᾶς. ἐμοὶ δὲ δοκεῖτ' ἀτοπώ-
τατον ἂν πάντων ποιῆσαι, εἰ ὅτε μὲν τὰ Θυέστου καὶ
τῶν ἐπὶ Τροίᾳ κάκ' ἠγωνίζετο, ἐξεβάλλετ' αὐτὸν καὶ
ἐξεσυρίττετ' ἐκ τῶν θεάτρων καὶ μόνον οὐ κατελεύεθ'
οὕτως, ὥστε τελευτῶντα τοῦ τριταγωνιστεῖν ἀποστῆναι,
ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλ' ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ
μεγίστοις τῆς πόλεως πράγμασι μυρί' εἴργασται κακά,
338τηνικαῦθ' ὡς καλὸν φθεγγομένῳ προσέχοιτε. μηδα-
μῶς· μηδὲν ὑμεῖς ἀβέλτερον πάθητε, ἀλλὰ λογίζεσθ'
ὅτι δεῖ, κήρυκα μὲν ἂν δοκιμάζητ', εὔφωνον σκοπεῖν,

πρεσβευτὴν δὲ καὶ τῶν κοινῶν ἀξιοῦντά τι πράττειν,
δίκαιον καὶ φρόνημ' ἔχονθ' ὑπὲρ μὲν ὑμῶν μέγα, πρὸς
δ' ὑμᾶς ἴσον, ὥσπερ ἐγὼ Φίλιππον μὲν οὐκ ἐθαύμασα, 450
τοὺς δ' αἰχμαλώτους ἐθαύμασ' ἔσωσα, οὐδὲν ὑπεστει-
λάμην. οὗτος δ' ἐκείνου μὲν προὐκαλινδεῖτο, τοὺς
339 παιᾶνας ᾖδεν, ὑμῶν δ' ὑπερορᾷ. ἔτι τοίνυν ὅταν μὲν
ἴδητε δεινότητ' ἢ εὐφωνίαν, ἤ τι τῶν τοιούτων ἀγα-
θῶν, ἐπὶ χρηστοῦ καὶ φιλοτίμου γεγενημένον ἀνθρώ-
που, συγχαίρειν καὶ συνασκεῖν πάντας δεῖ· κοινὸν γὰρ
ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἄλλοις τοῦτ' ἀγαθὸν γίγνεται· ὅταν δ'
ἐπὶ δωροδόκου καὶ πονηροῦ καὶ παντὸς ἥττονος λήμ-
ματος, ἀποκλείειν καὶ πικρῶς καὶ ἐναντίως ἀκούειν, ὡς
πονηρία δυνάμεως δόξαν εὑρομένη παρ' ὑμῶν, ἐπὶ τὴν
340 πόλιν ἐστίν. ὁρᾶτε δ', ἀφ' ὧν οὗτος εὐδοκιμεῖ, ἡλίκα
τῇ πόλει περιέστηκε πράγματα. αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι
δυνάμεις ἐπιεικῶς εἰσιν αὐτάρκεις, ἡ δὲ τοῦ λέγειν, ἂν
τὰ παρ' ὑμῶν τῶν ἀκουόντων ἀντιστῇ, διακόπτεται.
οὕτως οὖν ἀκούετε τούτου, ὡς πονηροῦ καὶ δωροδόκου
καὶ οὐδ' ὁτιοῦν ἐροῦντος ἀληθές.

341 Ὅτι δ' οὐ μόνον κατὰ τἄλλ' ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν
τὸν Φίλιππον πράγματα πανταχῶς συμφέρει τοῦτον
ἡλωκέναι, θεάσασθε. εἴτε γὰρ ἥξει ποτ' εἰς ἀνάγκην
τῶν δικαίων τι ποιεῖν τῇ πόλει, τὸν τρόπον μεταθήσε-
ται· νῦν μὲν γὰρ ᾕρηται τοὺς πολλοὺς ἐξαπατῶν ὀλί-
γους θεραπεύειν, ἂν δὲ τούτους ἀπολωλότας πύθηται,
ὑμῖν τοῖς πολλοῖς καὶ πάντων κυρίοις τὰ λοιπὰ ποιεῖν
342 βουλήσεται. εἴτ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἧσπερ νῦν ἐξουσίας καὶ
ἀσελγείας μενεῖ, τοὺς ὁτιοῦν ἂν ἐκείνῳ ποιήσαντας ἀνῃ-
ρηκότες ἐκ τῆς πόλεως ἔσεσθε, ἂν τούτους ἀνέλητε· οἳ
γὰρ οἰόμενοι δίκην ὑφέξειν τοιαῦτ' ἔπραξαν, τούτους,
ἂν τὰ παρ' ὑμῶν αὐτοῖς ἐφεθῇ, τί οἴεσθε ποιήσειν; 451

ποῖον Εὐθυκράτη, ποῖον Λασθένη, τίν᾽ οὐχ ὑπερβαλεῖ-
343 *σθαι προδότην; τίνα δ᾽ οὐ πάντων τῶν ἄλλων χείρω*
πολίτην ὑπάρξειν, ὁρῶντα τοῖς μὲν ἅπαντα πεπρακόσι, χρήματα δόξαν ἀφορμὴν τὴν Φιλίππου ξενίαν περιοῦσαν, τοῖς δὲ δικαίους [τε] παρέχουσιν ἑαυτοὺς καὶ προσανηλωκόσι χρήματα, πράγματ᾽ ἀπεχθείας φθόνον περιόντα παρ᾽ ἐνίων; μηδαμῶς· οὔτε γὰρ πρὸς δόξαν οὔτε πρὸς εὐσέβειαν οὔτε πρὸς ἀσφάλειαν οὔτε πρὸς ἄλλ᾽ οὐδὲν ὑμῖν συμφέρει τοῦτον ἀφεῖναι, ἀλλὰ τιμωρησαμένους παράδειγμα ποιῆσαι πᾶσι, καὶ τοῖς πολίταις καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν.
